

تکلیفستان مع شرحه و قصید مجید

نصف

آناه

۱۰۰



حصر

کتابخانه معشره



۴۱۰۰

قد وقف بنو محمد سلطان اعظم والي اعظم
 مالک الحرم والي الحرم خادم الحرم الشريف
 من اسما سلطان العارفي محمود خان
 سرعالم طالع واسک و لوسم لاسم
 اعظم اسم و اعوانه حرم
 احمد سحر راده و وف الحرم
 الحرم حرم لاسم



هذا هو الذي لا يخفى على من كان له حظ من العلم
والله اعلم بالصواب الذي اختلف فيه الناس
في تفسيره من قوله تعالى يا ايها الذين آمنوا
اتقوا الله واعلموا ان الله هو العزيز الحكيم
فان قوله يا ايها الذين آمنوا هو الذي لا يخفى
على من كان له حظ من العلم والله اعلم بالصواب

لَسْتَ لِلْعَالَمِ

نَيْتِ اَحْوَالِي نَزِيدَ ظِلًا عَلَيَّ لَمْ يَفِدْ

قال الراعي

اشلى خلوقه بات وبات بها بو حش اصمت في اصلاها اذ

لهذا هو ابو ذؤيب خويلد

على اطرقا باليات الحيام الا الثمام والا العصي

اذا قال غاوين شوخ قصيدة

للفرزدق

بها جرب عدت على زورا

هذا البيت من قصيدة الفرزدق
في مدح النعمان بن مقرن
وقوله بها جرب عدت على زورا
يعني ان النعمان بن مقرن
كان يجرى على زور في البحر
فكان يجرى على زور في البحر
فكان يجرى على زور في البحر

قال دخل من طبي

علا زيدا يوما القاراسي زيدا

لاني النجم

باعد ام العن من اسرها حراس ابواب على قصورها

لا اخطل

رايت الوليد بن الزيد باركا شديدا بعباء الخلافة كاهل

وقال ايضا الاخطل

قد كان منهم حاجب وابنه ابو جندل والزيد المعارك

قال الاسود بن يعفر

وقلي مات الخالدان كلاهما عيدي بني حنوان وابن المظلل

انا ابن سعد اكرم السعدينا

انتم لم يكن عيت

هذا البيت من قصيدة الاسود بن يعفر
في مدح بني حنوان
وقوله انا ابن سعد اكرم السعدينا
يعني ان ابن سعد كان يكرم السعديين
فكان يكرم السعديين
فكان يكرم السعديين

هذا البيت من قصيدة الاسود بن يعفر
في مدح بني حنوان
وقوله انا ابن سعد اكرم السعدينا
يعني ان ابن سعد كان يكرم السعديين
فكان يكرم السعديين
فكان يكرم السعديين

هذا البيت من قصيدة الاسود بن يعفر
في مدح بني حنوان
وقوله انا ابن سعد اكرم السعدينا
يعني ان ابن سعد كان يكرم السعديين
فكان يكرم السعديين
فكان يكرم السعديين

لَمْ تَلْفَعْ بِفَضْلِ سِرِّهِ دَعْدٌ وَلَمْ تَقْ دَعْدِي فِي الْعَلَبِ

قال طفيل انشد يسيوبه

وَكُنَّا مِمَّا كَانَ مَوْتُهَا جَرَى فَوْقَهَا وَاسْتَحَرَّتْ لَوْنُ مَنَدِ

قال عمر بن ربيعة

إِذَا مَيَّ لَمْ تَبْلُغْ بَعْدَ أَرَاكَةَ تَحُلْ فَاتَاكَ بِرِ عَوْدِ إِجْلِ

قال امرئ القيس

فَلَوْ أَنَّ مَا أَسْعَى لَدُنِّي سَعِيَةً كَفَانِي وَلَمْ أَطْلُبْ قَلِيلَ مَالٍ

من أبيات الكتاب

وَمَحْطَطٌ مِمَّا تَطْمَحُ الطَّوَايِحُ

قال رجل من ثوبان

إِذَا الْقَامَ بِبَصْرِ مَعْرِشٍ

عِنْدَ الْحَفِظَةِ أَنْ ذُلُّوْهُ لَنَا

قال المرقش

لَا يَحْدَاكَ التَّلْبُ فِي الْغَارَاتِ إِذَا قَالَ الْخَمِيسُ نَعَمَ

قال ذو الرمة

أَيَا طَبِيبَةَ الْوَعَاءِ بَيْنَ جُلَاجِلِ وَبَيْنَ الْقَقَائِلِ أَمْ أَمْسَلِ

قال أبو النجم

لِلَّهِ دَهْرِي مَا احْتَرَصْتُ بِهِ أَنَا أَبُو النِّجْمِ وَشَعْرِي شَعْرِي

قال الاعشى

تَنَامُ عَيْنِي وَفَوَادِي يَسْرَى مَعَ الْعَفَارِيتِ بِأَرْضِ قَفَرٍ

إِنْ حَلَا وَانْ مَرَحَلًا وَانْ فِي السَّفَرِ ذُ مَضَوَا مَهَلًا

يَا لَيْتَ أَيَّامَ الصَّبْرِ رَوَّاجًا سَبْرًا وَكَتَبْتُ فِي يَتِّ الْعَتَقِ رَاتِبًا

فِيهِ الْإِشَارَاتُ مَنَاهِلُهَا وَهُوَ مَذْهَبُ الْعَبْرَةِ

لَمْ يَخْلُصْ مِنْهَا إِلَّا مَنْ خَلَّصَ نَفْسَهُ مِنْهَا

لَمْ يَخْلُصْ مِنْهَا إِلَّا مَنْ خَلَّصَ نَفْسَهُ مِنْهَا

قال حاتم
وردي جازرهم خرفا مصرمة ولا كبر من الولدان مصبوح

من ابيات الكتاب

من صد عن نيرافينا فان ابن قيس لا براج

قال الاحوص

اني لا منحك الصدود وانني قسما اليك مع الصدود لا تل

قال اوس

حتى اذا الكلاب قالها كاليوم مطلوبا ولا طلبا

فباركبا اما عرضت فبلغن ندماي من نجران الاثلاقا

يا عطاقا والربا ج واني الحشر الفتى الوخاج

جارية من قيس بن ثعلبة قباء ذات سن مقبة

قال ذوالرمة

الا هذا الباخع الوجديف لشئ تحته عن يديه المقادر

قال ذنين لوفان

يا صالح يا ذا الضامر العنبر والرجل والاقاب والجليل

قال عبيد

يا ذا المخوفنا بمقتل شيخه

حجرتني صاحب الاحلام

من اجلك يا الله التي تيمت قلبي

وانت بخيلة بالوصل عني

قال جدير

يا تيمم عدي لا ابالك لا ليقينكم في سوة عمر

تم اثان صوب اليه اما الاول فبوصفه وجمعه لما السعيا
اولى احداهما ان يكون ما اوصف الفان اليه وقدره بامه في
لرسن فان وهو يكد لا لولوا الضمير فم

يَا زَيْدُ زَيْدُ الْعَمَلَاتِ الذُّبُلِ تَقَاوُلَ اللَّيْلِ عَلَيْكَ فَانْزِلْ

قال ابو النخس

يَا ابْنَةَ عَمَّالٍ لَمْ يَمْوِي وَاجْجِ لَمْ يَكُنْ بِيضًا لَمْ يَصْلَحْ

قال الهذيلي

وَيَا بَوِيَّ إِلَى نِسْوَةٍ عَطِيَّةٍ وَشَعَامَ مَرَاضِحِ مِثْلِ التَّعَالَى

من ابيات الكناات

بِالْعَنَةِ اللَّهُ وَالْأَقْوَامُ كُلُّهُمْ وَالصَّالِحُونَ عَلَى سَعْيَانِ مِنْ جَارِ

قال ذوالرمة

إِذَا ابْنُ أَبِي مُوسَى يَلَا لَابِقَتِهِ قَعَامُ بَنَاتٍ مِنْ وَصْلِكَ جَارِ

قال الفرزدق

لَمْ تَرْنِي عَاهِدْتَنِي وَإِنِّي لَبَيْنَ رِيَاحٍ قَائِمًا وَمَقَامِ

هذا البيت من قصيدته في مدح علي بن ابي طالب
البيت الثاني
لَمْ تَرْنِي عَاهِدْتَنِي وَإِنِّي لَبَيْنَ رِيَاحٍ قَائِمًا وَمَقَامِ
البيت الثالث
إِذَا ابْنُ أَبِي مُوسَى يَلَا لَابِقَتِهِ قَعَامُ بَنَاتٍ مِنْ وَصْلِكَ جَارِ
البيت الرابع
بِالْعَنَةِ اللَّهُ وَالْأَقْوَامُ كُلُّهُمْ وَالصَّالِحُونَ عَلَى سَعْيَانِ مِنْ جَارِ
البيت الخامس
وَيَا بَوِيَّ إِلَى نِسْوَةٍ عَطِيَّةٍ وَشَعَامَ مَرَاضِحِ مِثْلِ التَّعَالَى
البيت السادس
يَا ابْنَةَ عَمَّالٍ لَمْ يَمْوِي وَاجْجِ لَمْ يَكُنْ بِيضًا لَمْ يَصْلَحْ
البيت السابع
يَا زَيْدُ زَيْدُ الْعَمَلَاتِ الذُّبُلِ تَقَاوُلَ اللَّيْلِ عَلَيْكَ فَانْزِلْ

عَلَى خَلْقِهِ لَا أَشْتَمُ الدَّهْرَ بَلَا

وَلَا خَارِجًا مِنْ فِي زُورِ كَلَامِ

قال امرؤ القيس

لَعَنَ مَوْحَا طَلَّلَ قَتْلَهُ عَفَاءُ كُلِّ أَحْمَمٍ مَتَدَوٍّ

بِخَيْرٍ قِيدًا لَا وَابِدٍ مَيْكَلِ

وَقَدْ اغْتَدَى الطَّيْرُ فِي وَكَنَاتِهَا

وَمَا كَادَتْ نَفْسًا بِالْفِرَاقِ تَطْبُيْ

أَفْجَرُ لِي بِالْفِرَاقِ وَجِيهًا

قال لبيد

وَكُلُّ نَعِيمٍ لَا مَحَالَةَ زَائِلٌ

أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلَا اللَّهَ بَاطِلٌ

وَمَا لِي إِلَّا أَلْأَحْمَدُ شَيْعَةً

وَمَا لِي إِلَّا أَلْأَشْعَبُ الْحَوْشِ شَيْعَةً

البيت الأول من قصيدته في مدح علي بن ابي طالب

البيت الثاني من قصيدته في مدح علي بن ابي طالب

البيت الثالث من قصيدته في مدح علي بن ابي طالب

البيت الرابع من قصيدته في مدح علي بن ابي طالب

قال امرؤ القيس
لا رب يوم لك منهم صالح
ولا سيما يوما بدارة جليل

قال امرؤ القيس
لا رب يوم لك منهم صالح
ولا سيما يوما بدارة جليل

قال امرؤ القيس
لا رب يوم لك منهم صالح
ولا سيما يوما بدارة جليل

قال امرؤ القيس
لا رب يوم لك منهم صالح
ولا سيما يوما بدارة جليل

قال امرؤ القيس
لا رب يوم لك منهم صالح
ولا سيما يوما بدارة جليل

قال امرؤ القيس
لا رب يوم لك منهم صالح
ولا سيما يوما بدارة جليل

قال امرؤ القيس
لا رب يوم لك منهم صالح
ولا سيما يوما بدارة جليل

قال امرؤ القيس
لا رب يوم لك منهم صالح
ولا سيما يوما بدارة جليل

قال امرؤ القيس
لا رب يوم لك منهم صالح
ولا سيما يوما بدارة جليل

لأنب اليوم ولا خلة
اتع انخرق على الراقع

قال الحليل

الأرجل جراه الله خيرا
يدل على محصلة تبيت

لا همم الليلة للمطحي
ولا فتى إلا ابن خبزي

قال ابن زبيد

أرى الحاجات عندا خيب
نكرن ولا أمة بالبلاد

قال هارون بن تومس

أني لا نلام لأب له سواء
إذا افتخر بأبيس أو تميم

قال الفرزدق

فلا أب وأنا مثل مروان وأبيه
إذا هو بالمجدارتى وتازرا

فلا أب وأنا مثل مروان وأبيه
إذا هو بالمجدارتى وتازرا

فلا أب وأنا مثل مروان وأبيه
إذا هو بالمجدارتى وتازرا

فلا أب وأنا مثل مروان وأبيه
إذا هو بالمجدارتى وتازرا

قال عمرو بن العوس بن طي
لا امر في ان كان ذلك ولا اب

قال الضحاك بن هشام

وانت امر فانا خلقت لغيرنا
حياتك لا تقع وموتك فاجع

قال الخضر ذوق

ما زال مذعنت بدهاء ازاره
فيما وادرك خمة الاشبار

قال ذوالرسمه

وملحرج التسليم اوني كيف المي
ثلاث الاني في والديار البلاع

قال عبدالرحمن بن حسان

ايها الشامي تحب مثلي
انما اتيت في الضلال تسيم

قال عمرو بن العوس بن طي
لا امر في ان كان ذلك ولا اب
قال الضحاك بن هشام
وانت امر فانا خلقت لغيرنا
حياتك لا تقع وموتك فاجع
قال الخضر ذوق
ما زال مذعنت بدهاء ازاره
فيما وادرك خمة الاشبار
قال ذوالرسمه
وملحرج التسليم اوني كيف المي
ثلاث الاني في والديار البلاع
قال عبدالرحمن بن حسان
ايها الشامي تحب مثلي
انما اتيت في الضلال تسيم

فمر الامر من الخير والفا علونه
اذا ما خشوا يوما من الامر معظما

يارب مثلك النساء غريزة
يضاء قد سعتها بطلاق

قال عباس بن مرداس

فاني ما وائيك كان شرا
فقد لي المقامة لا يراما

فان الله يعلمني ووصي
ويعلم ان يلقاه كلانا

قال ابن الزبير

ان للخير وللشر مدى
وكذلك وجه وقيل

قال ذوالرسمه

اذا كوكب الخفاء لاح بخنة
سبل اشاعت غزاه في القرا

فمر الامر من الخير والفا علونه
اذا ما خشوا يوما من الامر معظما
يارب مثلك النساء غريزة
يضاء قد سعتها بطلاق
قال عباس بن مرداس
فاني ما وائيك كان شرا
فقد لي المقامة لا يراما
فان الله يعلمني ووصي
ويعلم ان يلقاه كلانا
قال ابن الزبير
ان للخير وللشر مدى
وكذلك وجه وقيل
قال ذوالرسمه
اذا كوكب الخفاء لاح بخنة
سبل اشاعت غزاه في القرا

إذا قال قد بين بالله خلفه
 لتغني عن ذانك اجف
 وقال
 ركبان مكة بين الغيل والسند
 والفرسين العائذات الطير تسحها

قال ابن سدر مديركه الخشعي
 عنيت على اقامت ذي صباح
 لا مرياسود من يسود
 قال الكيت
 اليك ودوي ال التي تطلعت
 نوازع من قلمي ظماء واليب
 قال البيد

الاجول قاسم السلام عليكم
 قال ذوالرمة
 لا يبعث الطرف الا ما حوت
 داج ياديه باسم الماء مبعوم
 قال ابن سدر مديركه الخشعي

تداعين باسم الشبيبة في مثل
 جوانم في بصره ولا م
 ما قران اباك حتى خويلد
 قد كنت حايقة على الاحاق

قال الشماخ
 مقام الذبيح كالجل اللعين
 دعت في القطا وفت عنه
 تحت نوارولات مناجت
 وبدا الذي كانت نوار اجت

يايه يقدمون اجل شفت
 كان على ساكها مدا
 يايه ما تحبون العطش ما عجم
 الامن مبلغ غني بما

لَمَّا رَأَتْ سَائِدًا مَا اسْتَعْبَرَتْ **قَالَ عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ** يَوْمَ ذَرْبِ الْيَوْمِ مِنْ لَامِكٍ

مَا أَخُولِي فِي الْحَرِّ مِنْ لَأَخَالِهِ **قَالَ دُرَيْدُ بْنُ كَبَلَةَ** إِذَا خَافَ يَوْمَانِ بَقَا فِدَا مَا

يَا مَنْ رَأَى عَارِضًا أَنْزَبَهُ **قَالَ الْفَرَزْدَقُ** بَيْنَ ذِرَاعِي وَجْهَةِ الْأَسَدِ

الْأَعْلَالَةُ أَوْ بَدَاهَةُ سَايَحٍ **قَالَ الْأَعَشَى** وَلَا يَقَابِلُ بِالْعَيْنِ وَلَا يَرَى بِالْجَارِ

فَجَعَلَتْ بَيْنَ جِهَةٍ **قَالَ ذُو الرِّمَّةِ** الْقُلُوبِ لَيْسَ مَزَادُهُ

عَشِيَّةً فَرَّ الْحَارِثُونَ بَعْدَهَا **قَالَ ذُو الرِّمَّةِ** قَضَى نَجْدِي فِي مَلَقَى الْقَوْمِ هَوْنٌ

قَالَ أَوْشٍ قُلْ لَكُمْ فِيمَا إِلَى قَانِي بَصِيرَةً أَعْيَا النَّطَاطِي خَذِيكًا

قَالَ الْحُثَّانُ يَبْرُدِي يَصْفَقُ بِالرَّحَى التَّلَلِ يَقُونَ مِنْ وَرْدِ الْبَرِيضِ عَلَيْهِم

قَالَ ابُو دَاوُدَ أَكَلْتُ أَمْرَهُ تَحْبِينُ أَمْرَاءَ وَنَارُ تَوْقَدُ بِاللَّيْلِ نَارًا

وَيْضَاقَالَ أَلَا مَنْ رَأَى رَأَى بَرْقَ شَرِيقٍ أَسَالُ الْبَحَارَ فَانْخِ لِلْعَقِيقِ

قَالَ الْكَلْبَةُ الرُّمِّي وَادْرَكَ أَبْقَاءَ الْعَرَادَةِ ظُلُمَهَا وَقَدْ جَعَلْتَنِي مِنْ خَزَنَةِ أَصْبَا

قَالَ سَاعِرُ بْنُ هَذِيلَ بَقُوا هَوْنِي وَأَعْنَقُوا هَوَاهُمُ فَتَحَمَّوْا وَلِيَّ كُلِّ جَبٍّ مَصْرَعٌ

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل في كل شيء دليلاً
والصلاة والسلام على من لا نبي بعده
والله اعلم بالصواب

قوله لَمَّا رَأَتْ سَائِدًا مَا اسْتَعْبَرَتْ
سائداً ما استعبرت
قوله يَوْمَ ذَرْبِ الْيَوْمِ
يوم ذرب اليوم
قوله مَا أَخُولِي فِي الْحَرِّ مِنْ لَأَخَالِهِ
ما أخولي في الحر من لأخاله
قوله بَيْنَ ذِرَاعِي وَجْهَةِ الْأَسَدِ
بين ذراعي وجه الأسد
قوله الْقُلُوبِ لَيْسَ مَزَادُهُ
القلوب ليس مزاذه
قوله عَشِيَّةً فَرَّ الْحَارِثُونَ بَعْدَهَا
عشية فر الحارثون بعدها
قوله قَضَى نَجْدِي فِي مَلَقَى الْقَوْمِ هَوْنٌ
قضى نجدتي في ملقى القوم هون

قال كعب

صَحْبًا أَخْرَجَتْهُ مَرْغَفَاتُ
أَبَارِدٍ ذَوِي أَرْوَمِهَا ذَوْوَمَا

قَدَّرَ أَحْلَكَ ذَا الْجَازِ وَقَدَارَى
وَأَيَّ مَالِكَ ذَا الْجَازِ بِدَارَى

قال زياد بن واصل

فَلَمَّا بَيْنَ أَصْوَابٍ بَكَّيْنِ
وَقَدَّيْنَا بِالْأَيْنَا

قال عثمة هذان

مَرَّانِي قَدَامَتُكَ مُرًّا
وَأَتَانِي ثُبْنِي وَتُرًّا

مَرَّامُ مَسْقٍ بَنِي لَيْدٍ
مَا وَجَدْنَاكَ فِي الْحَوَادِثِ غُرًّا

جَنَى إِذَا جَنَّ الطَّلَامُ وَاتَّخَلَطَ
جَاوِ بِمَقْدَرِ هَلَّاتِ النَّيْبِ قَطْ

قال كعب بن زيد
جنى إذا جنى الطلام واتخلط
جاءوا من بني النضير
والذين لو اتخلط بالله أشبهوا بالنبي

قال أبو ذؤيب

وَعَلَيْهَا مَسْرُودَةٌ تَانُ قَضَاهَا
دَاوُدُ أَمَّعَ التَّوَانِجَ بَعْ

زَبَاءُ شَاءَ لَا يَأْوِي لِقَلْبِهَا
إِلَّا التَّحَابُ وَالْأَوْبُ وَالْبَلْ

قال النابغة

كَأَنَّكَ مِنْ جَمَالِ بَنِي أَيْشٍ
يُقَعِّقُ خَلْفَ رِجْلَيْهِ بَشِيرٌ

لَوْ كُنْتُ مَلَكًا فِي قَوْمِهَا لَمْ تَشْمُ
يُفَضِّلُهَا فِي جَنبِ وَبَشِيرِ

جَادَتْ بِكُنْفِي كَأَنَّ مِنْ أَرَى الْبَشِيرِ
بَيْنَهُ مَالِكٌ عَنَدَ غَيْرِهِمْ وَجِيرِ

قال النضر

أَنَا بَنُ التَّارِكِ الْبَكْرِ بِشِيرٍ
عَلَيْهِ الطَّيْرُ تَرْقُبُهُ وَقَوْعَا

قال النضر بن الحارث
أنا بن التاركة البكري بشير
هذا البيت
قال النضر بن الحارث
أنا بن التاركة البكري بشير
هذا البيت

قال عمر بن ابي ربيعة
قلت اذا قلت وزهرها دي
كبحاج الملاء تصفن رثلا

قال عمر بن ابي ربيعة

قلت اذا قلت وزهرها دي
كبحاج الملاء تصفن رثلا

قال ابو قيس بن رفاعه

لومع الشرب منها غير ان نطقت
حماة في غصون ذات اوقال

قال النابيه

على حين قابت المسيب على الصه
فلقت الماتع والثيب وارب

قال حميد الارقط

الك حتى بلغت اياكا

قول بعض اللصوص

كانا نؤمر قري انا قتل ايانا
قلنا نهمر كل في ايض جانا

قال طلب

وما بنا لي اذا ما كنت جارتنا
الا يجاورنا الاك ديار

الزاد في الايمان يا الحكم بعد لولا
الزاد في الايمان يا الحكم بعد لولا

قال غلس بن لفظ الاسدي

وقد جلت نفسي طيب بضمه
اضغيتها ما تفرع العظم ناهها

قال عمر بن ابي ربيعة

ليزك ان اياه تعد حال بعدنا
عن العهد والانسان قد تغير

قال ايضا عمر بن ابي ربيعة

لست هذا الليل شهر لا زني فيا
ليس اياي واياك ولا تخني ربا

قال ابن دريد

عهدي بقومي كعدي الطيس
اذ ذهب القوم الكرام لي

قال ابو خراس

على انا تفعل الكلوم وانما
توكل بالادنى وان جلاي

قال يزيد بن الحكم

يا جريم من قلة النيق منهوك
وكرم موطن لولاى طحت كما هو

الزاد في الايمان يا الحكم بعد لولا
الزاد في الايمان يا الحكم بعد لولا

قال ابو عمرو والشياني

اِذَا مَا آتَيْتَ بَنِي مَالٍ فَلِمَ عَلَى اَيْتَمَ اَفْضَلُ

قال يزيد بن مفرج

عَدَسُ الْعِبَادِ عَلَيْكَ اِمَارَةٌ اَيْتٌ وَهَذَا تَحْمِيلُ طَلِيقٍ

قال بسط

اَلَا تَأْتِي الْوَلَدُ مَا ذَا يُجَاوِلُ اَحْبَبُ فَيَقْفَى اَمْ ضَلَالٌ وَطَلُّ

لِيَقْرَنَ قُرْبًا جِلْدِيًّا مَا دَامَ فِيهِمْ فَصِيلَحِيًّا

فَقَدْ دَجَا اللَّيْلُ فَيَأْتِيَا

قال من اجمد العقيلي

يَجْهَلُ لَا يَزُجُورُ كُلَّ مِطْيَةٍ اِمَامُ الْمَطَايِيرِهَا الْمُتَقَاوِفُ

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

هذا البيت من شعر يزيد بن مفرج

وَمِجَّ الْحَيِّ مِنْ دَارِ فَضْلِهِمْ يَوْمَ كَثِيرٍ تَأْدِيدِهِ وَجْهَهُ

قال النابغة الجعدي

اَلَا الْبَغَايِلِي رَتُولًا لَهَا هَلَا لَقَدْرِكِتْ اَمْرًا اَعْرَجَ مَحْجَا لَا

قال ابو عبيد

تَدَعِ الْجَمَاعَةَ ضَاحِيًا مَانَا بَلَّهَ الْاَكْفَ كَانَهَا لَمْ تَخْلُقْ

قَالَ لَهُ يَحُ الصَّبَاقُ قَارِ وَاخْتَلَطَ الْمَعْرُوفُ بِالْاِنْكَارِ

مَتَكْفِي خَبِي عَكَظَ كُلِيهَا يَدْعُو وَلِيْدُهُمْ هَا عَرَّعَارِ

قال عمرو بن معدكرب

اَطَلْتُ فِرَاطَهُمْ حَتَّى اِذَا مَا قَلْتُ سَرَّاقَهُمْ كَانَتْ قَطَاطِ

هذا البيت من شعر النابغة الجعدي

هذا البيت من شعر النابغة الجعدي

هذا البيت من شعر النابغة الجعدي

هذا البيت من شعر النابغة الجعدي

هذا البيت من شعر النابغة الجعدي

هذا البيت من شعر النابغة الجعدي

هذا البيت من شعر النابغة الجعدي

هذا البيت من شعر النابغة الجعدي

هذا البيت من شعر النابغة الجعدي

هذا البيت من شعر النابغة الجعدي

هذا البيت من شعر النابغة الجعدي

وَكُنْتُ إِذَا مِيتَ بَحْصُ سَوْءٍ ^{الغفلة} دَلَّتْ لَهُ فَكْوِيهِ وَقَا عِ ^{المسند وقا ع}

قال عوف بن الاحوص

وَمَرَدٌ هَرَعٌ وَبَارٍ ^{الغفلة} فَهَلَكَتْ جَهَنَّةٌ وَبَارٍ ^{الغفلة}

قال الاعشى

تَذَكَّرْتُ أَيَّامًا مَضِيًّا مِنَ الصَّبْرِ ^{الغفلة} فَهَيَّاتِ هَيَّاتِ إِلَيْكَ رُحْمًا ^{الغفلة}

قال ايضا الاعشى

يَصْحَنُ بِالْقَفْرِ نَاوِيَاتٍ ^{الغفلة} هَيَّاتِ مِنْ بَصِيحٍ هَيَّاتِ ^{الغفلة}

قال الاعشى

شَتَّانَ مَا يَوْمِي عَلَى كُورِهَا ^{الغفلة} وَيَوْمَ حَيَّانٍ أَخِي جَابِرٍ ^{الغفلة}

شَتَّانَ هَذَا الْعَنَاقُ وَالنَّوْمُ ^{الغفلة} وَالْمَشْرَبُ الْبَارِدُ فِي ظِلِّ الدِّمِّ ^{الغفلة}

شَتَّانَ مَا يَوْمِي عَلَى كُورِهَا ^{الغفلة} وَيَوْمَ حَيَّانٍ أَخِي جَابِرٍ ^{الغفلة}

لَشَتَّانَ مَا يَمِينُ الزَّيْدِيْنَ فِي الدُّنْيَا ^{الغفلة} يَزِيدُ سَلِيمٌ وَالْأَعْرَبُ خَاتِمٌ ^{الغفلة}

قال النابغة

مَهْلًا فِدَاءُ لَكَ الْأَقْوَامُ كُلُّهُمْ ^{الغفلة} وَمَا أَمْرٌ مِنْ مَالٍ وَمِنْ وَلَدٍ ^{الغفلة}

سَاءَتْ هَلْ وَصَلَتْ قَالَتْ مَضَى ^{الغفلة} وَحَرَكْتُ لِي رَأْسَهَا بِالْغَضِ ^{الغفلة}

قال العجاج

وَصَارَ وَصَلُ الْغَائِيَاتِ أَخَا ^{الغفلة} لِأَخِيرِي فِي الشَّيْخِ إِذَا مَا احْتَلَا ^{الغفلة}

دَعَا مِنْ رِدْفِي فَارْعَوْنِ لَصَوِّ ^{الغفلة} كَمَا زَعَتْ بِالْجَوْتِ الظَّهَاءُ الْقَصَا ^{الغفلة}

سَفَرْتُ فَقَلْتُ لَهَا هَجْرٌ قَبْرٌ ^{الغفلة} فَذَكَرْتُ حِينَ تَبَرَّقَتْ خُبَارًا ^{الغفلة}

سَفَرْتُ فَقَلْتُ لَهَا هَجْرٌ قَبْرٌ ^{الغفلة} فَذَكَرْتُ حِينَ تَبَرَّقَتْ خُبَارًا ^{الغفلة}

نَبَاغِي الشَّرَابُ وَكَتُّ قَبْلًا
أَكَادُ غَصُّ بِالْمَاءِ الْغَرَاتِ

قال الامجد المعنى

رَدُّوْا عَلَيْنَا شَحْمَ ثَمْرٍ جَدَّ
كَيْفَ بَرَدُ شَحْمِكَ وَقَدْ جَدَّ

أَمَّا تَرَى حَيْثُ هَمِلَ طَالِعًا

إِذَا الرِّجَالُ بِالرِّجَالِ التَّقَتَّ
أَمُحِدُ عِ فِي الْحَرْبِ أَمِ أَمَّ

قال العباس بن مرداس

إِنَّمَا دَخَلْتُ عَلَى الرَّسُولِ فَقُلُّهُ
حَقُّ عَلَيْكَ إِذَا الْهَمَّ أَنْ الْجَلِيسُ

قال الفروزي

وَكُنْتُ أَرَى زَيْدًا كَأَقِيلِ سَيِّدًا
إِذَا أَنَّهُ عَبْدُ الْقَتَا وَالْمَنَازِمِ

المشهد بدار الفسطاط
لما كان في سنة ٢٠٠ هـ

Handwritten marginal notes in Arabic script at the top of the right page.

Handwritten marginal notes in Arabic script at the bottom of the right page.

فَيُنَاخُنُ نَرْقِيَهُ أَنَا نَا

مُحَلَّقٌ وَفَضَّةٌ وَزَنَادٌ رَاجِعٌ

لَدُنْ غَدْوَةٍ حَتَّى لَا تَخْفَهَا

بَقِيَّةٌ مَنَقُوصٌ مِنَ الطَّلَقِ الْوَاصِلِ

لَقَدَرَاتٍ عَجَابًا مَذَامِنَا

عَجَابًا أَمْثَلُ السَّعَالِ خَمَانَا

رَضِي بِلَانِ ثَدْيِ أُمِّ قَتَانَا

بِأَحْمَدِ رَاجِعٍ عَوُضَ لَا تَفْرَقُ

قال الكلب

إِنِّي وَمِنْ أَيْنَ أَلَيْكَ الطَّرَبُ

مِنْ حَيْثُ لَا صَبُوةَ وَلَا شَبَّ

قال البس

فَاصْبَحْتَ إِنِّي نَأْتِيهَا لَمَنْسَهَا

كُلِّي مِنْ كَيْهَا تَحْتَ رِجْلِكَ شَاهَا

Handwritten marginal notes in Arabic script at the bottom of the left page.

Handwritten marginal notes in Arabic script at the bottom left of the left page.

Handwritten marginal notes in Arabic script at the top of the left page.

وَبَعْضُ الْقَوْمِ يَاقُطِبِينَ بَيْنَنَا

قال عبيد

قال العجاج

بَغْرٌ نَحْمُ هَاجَ لَيْلًا فَانْكَدَرُ وَزَفَرَتْ فِيهِ السَّوَابِي وَزَفَرُ

وَالْحَارِ مَا زَالَتْ السَّمُ الْمُجُودَا نَحْيُ يَدْعُو عَامِرٌ مَعُودَا

وَجِنُّ اللَّارِ مَا زِيدَ جُنُوبًا تَقَفَا فَوْقَهُ الْقَلْعُ السَّوْدِي

يَا خَا زَبَارِ أَرْسِلِ اللَّهُمَّا زِمَا إِنِّي أَخَافُ أَنْ تَكُونَ لَزِمَا

قال القحطامي

كَمْ نَالَنِي مِنْهُمْ فَضْلًا عَلَى عَدَمِ إِذْ لَا أَكَادُ مِنَ الْإِفَارِ أَحْتَمِلُ

تَوَمُّ سَنَا وَكَمْ دُونَهُ مِنْ الْأَرْضِ مَحْدُودًا غَارَهَا

قال زهير

كَمْ مِنْ بَنِي سَعْدٍ بَنٍ كَرِيْدٍ نَحْمُ الدَّيْسِمَةَ مَا جَدِ نَفَاعِ

كَمْ عَمَلُكَ يَا جَرِيْرُ وَخَالِ قَدَعَاءُ قَدْ حَلَبَتْ عَلَى عِشَارِي

كَانَ خَصِيْمٌ مِنَ الذَّلَالِ ظَرْفٌ جَرَابٍ فِيهِ تَنَاحِظِلُ

يَرْجُحُ إِلَيْهَا أَرْجَاجُ الْوُطْبِ كَأَنَّمَا عَطِيبٌ بِنِ كَوْطَيْسَةٍ وَاقِفُهُ

يَدِيَانِ يَضْلُوَانِ عِنْدَ مُحَلِّمٍ قَدْ تَمَنَّيْتُ أَنْ تَقَامَ وَتُضْهِدَا

فَلَوْ أَنَّا عَلَىٰ حَجَرٍ دَخْنَا
جَرَى الدِّمْيَانِ بِأَخْبَرِ الْقَبْرِ

لَنَا إِبْلَانٍ فِيهَا مَا عَلِمْتُمْ
فَعَنَ إِنَّمَا مَا شِئْتُمْ فَتَكَبُّوا
قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

مِثْلُ الْمُنَافِقِ كَالثَّاقِ الْعَائِقِ بَيْنَ الْغَنَمَيْنِ
قَالَ أَبُو عُبَيْدٍ
لَا صَبْحَ لِمَنْ أَوْ بَادٍ أَوْ لَمْ يَجِدْ
عِنْدَ التَّفَرُّقِ فِي الْمَجَاجِمِ لَيْنٍ

تَقَلَّتْ فِي أَوَّلِ التَّبَعْدِ
بَيْنَ رِمَاحِي مَالِكٍ وَهَشْدِ
قَالَ حَسَامُ الْمَجَاجِي
وَمَهْمِهَيْنِ قَدَفَيْنِ مَرَيْنِ
ظَهَرَا مِثْلَ ظُهُورِ التَّرَيْنِ

لَهُمَا الْغَنَمُ
لَهُمَا الْغَنَمُ
لَهُمَا الْغَنَمُ

دَعَانِي مِنْ جِدِّ فَإِنْ سِنَهُ
لَعِينٌ بِأَشْيَاءٍ وَشَيْتَا مُرْدَا

قَالَ نَجِيمٌ

وَمَا ذَا يَدِيرُ الشُّفْرَةَ مِنِّي
وَقَدْ جَاوَزْتُ حَدَّ الْأَرْبَعِينَ
قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَرْحَمُ أَصِيبَتِي النَّيْنِ كَأَنَّهُمْ
جَلَى تَدْرُجٍ فِي الشَّرَةِ وَقَعُ
أَخْبِيضَاتِ رَاحٍ مَتَاوِبِ
رَفِيقِ مَسْجِدِ النَّكِيِّنِ سُبُوحِ

فَمَا أَهْلَاتُ حَوْلَ قَيْسِ بْنِ عَالَمٍ
إِذَا دُلِجُوا فِي اللَّيْلِ يَدْعُونَ كَوْثَرًا
قَالَ الْكَلْبِي
أَعْيَاتُ الْعِيَالِ وَالشُّوَدُودِ الْعِدَالِيهِمْ مَحْلُوطَةُ الْأَعْكَامِ

لَهُمَا الْغَنَمُ
لَهُمَا الْغَنَمُ
لَهُمَا الْغَنَمُ

أَتَانِي وَعِيدُ الْمُحْصِينَ مِنَ الْجَعْفَرِ يَا عَبْدَ عَمْرٍو لَوْ هَيْتَ لَأَخَاوَا

قال جبريل

لَقَدْ وُلِدَ الْأَخِطْلَامُ سُوءٍ عَلَى قَيْعِ اسْتِهْشَامٍ وَخَالٍ

الخطبة في يوم الجمعة ١٠ من شهر ربيع الثاني سنة ١٠٠٠

وَالْأَرْضُ أَبْقَدَ أَبْعَا هَا فَلَامَزَتْ وَدَقَّتْ وَدَقَّتْ هَا

وَأَذَا الْعَذْلَى بِالْذُخَانِ تَفَعَّتْ وَاسْتَجَلَّتْ نَصَبُ الْقُدُورِ فُلَّتْ

قال الأعشى

وَكَيْفَ كُنَّا بِالشَّرِّ إِنْ لَوْ تَكُنْ لَنَا دَرَاهِمُ عِنْدَ الْحَاوِي وَلَا تَقْدَرُ

قال ذو الرمة

وَيَذِيبُ بَيْنَهَا الْمَرَى لَعَنُوا كَمَا أَلَيْتَ فِي الدَّرِيحِ لِلْوَارَاهِ

في ليلة من جمادى ذات البنية لا يجر الكلب في ظلمنا الطبا

هَذِيئَةٌ تَدْعُو إِذَا بِي فَأَخْرَجْتَ أَبَاهُ ذِيكَ مِنْ غَطَارِفِهِ جُنْدٍ

كُلُوا فِي بَعْضِ بَطْنِكُمْ تَعَفُّوا فَإِنْ زَمَانَكُمْ كَرَزِمِنْ خَيْصٍ

رِدَائِي وَجَلَّتْ عَنْ وَجْهِ الْأَهَا بِي

فَقَدْ ذَهَبَ اللَّذَازَةُ وَالْقَتَاءُ

دَعْنِي أَخَاهَا بَدَمَا كَانَ بَيْتَا مِنْ الْأَمْرِ مَا لَا يَفْعَلُ الْأَخْوَانُ

لَا يَجْرُ الْكَلْبُ فِي ظِلْمِنَا الطَّبَا

في ليلة من جمادى ذات البنية لا يجر الكلب في ظلمنا الطبا

في ليلة من جمادى ذات البنية لا يجر الكلب في ظلمنا الطبا

ثَلَاثَةُ أَجَابٍ فُجِبَ عِلَاقَتُهُ وَجِبَ فِلَاقٌ وَجِبَ مَوَالِقَتُهُ

قال روية

نَرْمَقَتُهُ إِنَّمَا سِرْمَانُفٌ وَلَا خَارِجًا مِنْ فِي زُرُورِ كَلَامِهِ

قال بشر

كُنِيَ بِالنَّائِي مِنْ أَسْمَاءٍ كَأَيْفٍ وَلَيْسَ يُجْهَرُ إِذْ طَالَ شَايِفِي

قال ابي بن اسحق

لَحْمِيَّةٌ تَمَنَّا أَنْ تَصْبَحَ بِالْخَيْرِ صَحْنًا لِي وَمَنَا نَا

قال علقمة بن عبد

تَرَادَى عَلَى مَاءٍ الْحَيَاضِ فَإِنْ تَغَفَّ فَإِنَّ الْمُنْدَى رَحْلَةً فَرُكُوبٌ

Handwritten marginal notes in Arabic script, including phrases like 'فإن المندى رحلة فركوب' and 'ترادى على ماء الحياض'.

قال روية

إِنَّ الْمَوْقِيَ مِثْلُ مَا وَقِيَتْ

قال يزيد الخليل الطائي

أَقْبَلُ حَتَّى لَا أَرَى إِلَيَّ مَقَارِئِلًا وَأَنْجُوا إِذَا لَمْ يَخِ الْأَلْمَكِيُّ الْقَبْلُ

كان صوت الصبح في مصلحه

فهي تنزي دلوما تنزي يا

كأنتري شهلة صبا

ضعيف النكاية اعتدله

يخال الفرداد تراخي الأحذر

قال مالك بن رغبه الباهلي

لَقَدْ عَلِمْتُ أَوْلَى الْغَيْرَةِ إِنِّي كَرِهْتُ فَلَمْ أَتَّكِلْ عَنِ الضَّرْبِ سِجَا

Handwritten marginal notes in Arabic script, including phrases like 'لقد علمت أولى الغيرة' and 'كرهت فلم اتكل'.

قَدَكْتُ دَائِتْ مَحَاكَا نَا
مَحَاكَا الْإِفْلَاسِ وَاللَّيَا نَا

قال لبيد

لَمَلَبِ الْمَعْقِبِ حَقَّ الْمَظْلُومِ
حَتَّى تَجْرِي فِي الرِّوَاكِ وَمَا جَمَا

انشد العلاج

أَخَا الْحَرْبِ يَا أَلِيَّهَا جَلَا لَهَا
وَلَيْسَ بَوْلَاجُ الْخَوَالِفِ أَعْقِلَا

قال ابوطالب

ضُرِبَ بِسَيْفِ السُّوَيْمِيَّةِ
إِذَا عَدُوُّكَ إِذَا قَاتَكَ عَاثِدَا

بَكَتْ أَخَا لَا وَا عَجَلُ يَوْمِهِ
كَرِيمُ رُؤُسِ الدَّارِعِينَ ضُرِبَ

قال العجاج

أَوَالَيْهَا مَكَّةُ مِنْ وَرَقِ اللَّيْلِ
وَالْقَائِنَاتُ الْبَيْتِ غَيْرِ الرِّيمِ

ثَرَزَادُ وَالضَّمِيرِ قَوْمِهِمْ
غَفَرْتُ لَهُمْ غَيْرُ فُورِهِمْ

قال الكيث

شَرُّ مَحَاوِينِ أَبْدَانِ الْخَزَرِ
مَحَامِصُ الْعَشِيَّاتِ لِأَخَوِ وَلَا مَحَا

قال ابو يزيد

هَفَاءُ مَقْبَلَةِ عَجْزٍ مَدِيرَةٍ
مَحْطُوطَةُ حَيْثُ شَبَّاءُ أَيْبَا

قال النابغة

وَنَاخِلُ مَدَنٍ بِتَابِ عَيْشٍ
أَحَبُّ الظَّهْرِ لِمَنْ لَوْ سَامَا

قال حميد

لَا حَقَّ بَطْنٍ بِقَرْنِ أَسْمِينِ
كُنَّا الْأَعَالِي جَوْنًا مِصْطَلَا هُمَا

قال الشماخ

أَقَامَتْ عَلَى رَيْعِهَا جَارَ نَاصِفَا
كُنَّا الْأَعَالِي جَوْنًا مِصْطَلَا هُمَا

Handwritten marginal notes in Arabic script, including phrases like 'قوله ثَرَزَادُ' and 'قوله غَفَرْتُ لَهُمْ'.

Extensive handwritten marginal notes in Arabic script surrounding the main text on the right page.

كُومُ الدُّنْيَا وَادِقَةُ سُرَّتِهَا

قال ابو الريحه

وَمِثْلُ اجْسُنِ الثَّقَلَيْنِ جِئَا وَسَالِفَةُ وَاحْتَمَمَ قَدَا لَا

بِالْيَتَاهَا كَانَتْ لَا هَلَى اَبَدًا اَوْ هَرَّتْ فِي جَبِّ عَامٍ اَوَّلًا

قال الفرزدق

اِنَّ الدُّنْيَا سَمَكُ السَّمَاءِ بَنَى لَنَا بَيْتًا دَعَايَهُ اعْرُ وَاطْوَلُ

قال الجاج

فِي سَمِي دُنْيَا لَمَّا قَدِمَتْ يَوْمَ تَرَى النُّفُوسَ مَا عِدَّتْ

وَاِنْ دَعَوْتَ اِلَى الْجَلِي وَتَكْرِمَةٍ قَوْمًا كَرَامًا مِنَ الْاَقْوَامِ فَاَدْعِنَا

قال ابو الغول الطهوي

وَلَا يَحْزَنُ مَنْ حَسَنَ لِسُوهُ وَلَا يَحْزَنُ مَنْ غَلِظَ بِلِينِ

قال ابن هاني

كَانَ صُغْرَى مِنْ فَوَاقِمِهَا حَصْبَاءُ دُرٍّ عَلَى اَرْضٍ مِنَ الذَّهَبِ

قال الاعشى

وَلَسْتُ بِالْاَكْثَرِ مِنْهُمْ حَقِي وَانَّمَا الْعَرَّةُ لِلْكَافِرِ ثَرَةٌ

وَاضْرِبْ مَنَا بِالسُّيُوفِ الْقَوَا اَكْرُو اِحْمِي لِلْحَقِيقَةِ مِنْهُمْ

فَلَمْ اَرِ مِثْلَ الْحَيِّ جَاءَ صَبْحًا وَلَا مِثْلَنَا يَوْمَ الثَّقِينَا فَوَارِسًا

وَمَا هِيَ اِلَّا فِي اِزَارٍ وَعَلِقَةٍ مَغَارِبِ نَهَامٍ عَلَى حَشَى خَشْمَا

مُحَرِّجُ الْبَايِلِ وَالنَّوَى **قَالَ الْهَجَاجُ** وَصَالِيَاتٌ لِلصَّلَاةِ

كَانَ مَجْرَ الرِّمَاسَاتِ ذِيوَهَا **قَالَ النَّابِغَةُ** عَلَيْهِ قَضِيمٌ نَمَقَتْهُ الصَّوَانِعُ

قَابَتْ إِلَى فَهْمٍ وَمَا كُنْتُ آيَا **قَالَ أَمْرُ الْقَيْسِ** وَكَمْ مِثْلَهَا فَارَقْتَهَا وَهِيَ تَصْفُرُ

قُلْتُ لَهُ لَا بَيْتَ عَيْنِكَ إِنَّمَا **قَالَ بَيْعَةُ بَنِي جَسْمٍ** نَحَاوِلُ مُلْكًا أَوْ مَوْتَ قَعْدًا
وَلَا تَشْتُمُ الْمَوْلَى وَتَبْلُغُ إِذَا تَهُ **قَالَ بَيْعَةُ بَنِي جَسْمٍ** فَإِنَّكَ أَنْ تَقْعَلِ بِنَفْسِهِ وَتَجْهَلُ

قُلْتُ أَدْعِي وَأَدْعُوَانِ أَدْنَى **قَالَ بَيْعَةُ بَنِي جَسْمٍ** لَصُوتٍ أَنْ يُنَادِيَ دَاعِيَانِ

وَمَا أَنَا لِلشَّيْءِ الَّذِي لَيْسَ نَافِعِي **قَالَ كَعْبُ الْغَنَوِيِّ** وَيَغْضَبُ مِنْهُ صَاحِبِي يَقُولُ

غَيْرَ أَنَا لَمْ يَأْتَا بَعِيْن **قَالَ الْعَنْبَرِيُّ** فَتَزَجَى وَنُكْرُ النَّامِيْلَا

أَلَمْ تَسْأَلِ الرَّبَّ الْقَوَاءَ فَيَنْطِقْ **قَالَ ابْنُ أَحْسَنَ** وَمَلَّحْ خَيْرُكَ الْيَوْمَ بَيْدَاءَ سَمَلَقْ

يَسْلُجُ عَاقِرًا حَيْثُ عَلَيْهِ **قَالَ عَمْرُو الْعَدْرِي** لِيَلْقَهَا فَيَنْجِهَا حَوَارَا

وَمَا هُوَ إِلَّا أَنْ أَرَاهَا جُفَاةً **قَالَ أَبُو الْحَكَمِ التَّغْلَبِيُّ** فَأَهَيْتُ حَتَّى مَا أَكَادُ أُجِبُ

عَلَى الْحَكَمِ الْمَاتِي يَوْمًا إِذَا قَضَى **قَالَ بَيْعَةُ بَنِي جَسْمٍ** قَضِيَّتُهُ أَنْ لَا يَجُورَ وَيَقْصِدُ

وَقَالَ رَابِدُهَا رُسُونِهَا وَكُلُّ حَتِّ أَمْرٍ يَجْرِي بِمِقْدَارٍ

وَقَالَ الْأَخْطَلُ

كُذِّبُوا إِلَى حَرِّكُمْ تَقَرُّوهُنَّ كَمَا تَكُرُّ إِلَى أوطَانِهِ الْبَعْدُ

قَالَ الْخَطْبِيُّ

مَتَى تَأْتِي تَقْشُرُ إِلَى ضَوْءِ نَارِهِ تَجِدُ خَيْرَ نَارٍ عِنْدَهَا خَيْرُ مَوْقِدٍ

قَالَ أَبُو عُبَيْدٍ السَّجَّارُ

مَتَى تَأْتِي تَأْتِي تِلْكَ بِنَايَةِ دِيَارِنَا تَجِدُ حَطْبًا جَزَلًا وَنَارًا تَأْجِجَا

قَالَ عَمْرُو بْنُ مَجْدُوبٍ

دَعْنِي فَادْهَبْ جَانِبَ يَوْمَا وَأَنْتَ جَانِبَ سَاهٍ

وَقَالَ ابْنُ أَبِي نَجْرٍ

بَدَالِي أَنِي لَسْتُ مَدْرِكَ مَاضِي وَلَا سَابِقَ شَيْءٍ إِذَا كَانَ حَيًّا

قوله بدالي اني لست مدرك ماض ولا سابق شي اذا كان حيا
يعني اني لست بمدرِك لما مضى ولا لما لم يزل في الدنيا
لان ما مضى قد مضى وما لم يزل لم يزل في الدنيا
فانما هو في الدنيا في كل وقت

قَالَ الْخَرِثُ بْنُ حُلَيْنٍ

أَوْ مَنَعْتُمْ مَاتًا لَوْ أَنَّ فَنَ حَذِثْتُمْ لَهْ عَلَيْنَا الْعَلَاءُ

قَالَ الْكَلْبِيُّ

أَحِبَّهَا لَا تَقُولُ بَنِي لُؤَيٍّ لَعْنَتُكَ أَمْ مِتَّ جَاهِلِيًّا

قَالَ عَمْرُو بْنُ أَبِي رَبِيعَةَ

أَمَّا الرَّجُلُ فَرُدُّونَ بَعْدَ عَدِّ فَنِي يَقُولُ الدَّارُ تَجْمَعُنَا

قَالَ أَبُو مُحَمَّدٍ اللَّيْنِ الْمَغْرِبِيُّ وَبَنِي الْحِجَابِ

أَيُّهَا الرَّاجِزُ يَا ابْنَ اللُّؤْمِ تُوْعِدُنِي وَفِي الْأَرَا جِزْ خَلْتُ اللُّؤْمُ وَالْخُزْ

قَالَ جَبْرِانُ الْعُجُوعِ

لَقَدْ كَانَ لِي عَنْ ضَرَبِ عَدُوَّتِي وَعَمَّا الْإِثْمِ مَتْرَجُ حَرْجٍ

قَالَ الْقَطَامِيُّ

فَقِي قَبْلَ التَّقْرِيقِ يَاضَا عَا وَلَا يَكُ مَوْقِفُ مَنِكَ الْوَدَا عَا

قوله او منعتم ماتا لون فن حذثتمو له علينا العلاء
يعني لو منعتمونا من الموت لكانت لنا الدنيا
قوله احبها لا تقول بني لؤي لعنتك ام ميت جاهليا
يعني احبها لا تقول بني لؤي لعنتك ام ميت جاهليا
قوله اما الرجل فردون بعد عددي فني يقول الدار تجمعنا
يعني اما الرجل فارجعون بعد عددي فاني يقول الدار تجمعنا
قوله ايها الراجز يا ابن اللؤم توعدني وفي الارا جيز خلت اللؤم والخز
يعني ايها الراجز يا ابن اللؤم توعدني وفي الارا جيز خلت اللؤم والخز
قوله لقد كان لي عن ضرب عدوتي وعما الاثم مترج حرج
يعني لقد كان لي عن ضرب عدوتي وعما الاثم مترج حرج
قوله فقي قبل التقريق ياضا عا ولا يك موقف منك الودا عا
يعني فقي قبل التقريق ياضا عا ولا يك موقف منك الودا عا

قال حسان
كَانَ سُلَاقَهُ مِنْ بَيْتِ رَأْسٍ يَكُونُ مِرْاجِعًا عَسَلٌ وَمَاءٌ

قال مروان بن قزح
فَأَنَّكَ لَا تَبَالِي بَعْدَ جَوْلٍ أَظْبَى كَانَتْ أُمِّكَ أَمْ حَارٌ

قال جياذ بن أبي بكر
جِيَاذُ بَنِي أَبِي بَكْرٍ تَكَا مَيَّ عَلَى كَانِ السُّوْمَةُ الْعَرَابِ

قال عبد الواسع بن أسامة
يَنْهَاءُ قَفْرٌ وَالطُّيُ كَانَهَا قَطَا لَمِنْ قَدْ كَانَتْ فَرَاخًا يَضْحَا

قال عدى
وَمِنْ فَعَلَاتِي أَنِّي حَسَنُ الْقُرَى إِذَا اللَّيْلَةُ الشَّهَاءُ أَضْحَى جِدَا

ثم أضْحَى كَأَهْمُورٍ جَفَّ فَالَوْتُ بِهِ الصَّبَا وَالذُّبُورَ

قال ذوالرمة
جَرَّاجِحُ لَا تَنْفَكُ الْأَمْنَاخَةُ عَلَى الْخَسْفِ أَوْ يَرْمِي بِلَدَا قَفْرًا

قالت امرأة سالم بن قحطان
تَرَالِ جِبَالُ مَبْرَمَاتٍ أَعْدَهَا لَهَا مَا مَشَى يَوْمًا عَلَى خِفَةِ الْجَلِ

قال امر القيس
فَقَلْتُ لَهَا وَلِلَّهِ أَبْرَحُ قَاعِدَا وَلَوْ قَطَعُوا رَأْسِي لَدَيْكَ وَأَوْصَا

قال هذيل بن حشم
تَنْفَكَ تَسْمَعُ مَا حَيَّتْ هَالِكِي وَلَمْ تَقْدِرْ جُورَ الرِّجَاءِ مَوْبِلَاوُ

قال ذوالرمة
عَسَى الْكَرْبُ الَّذِي أَمْسَتْ فِيهِ يَكُونُ وَرَأَهُ فَرَجٌ قَرِيبٌ

قد كَادَ مِنْ طُولِ الْبِلَى أَنْ يَنْصَحَا

Handwritten marginal notes in Arabic script, including commentary and additional verses related to the main text.

Handwritten marginal notes in Arabic script, including commentary and additional verses related to the main text.

Handwritten marginal notes at the bottom right of the page.

قال امرؤ القيس
ديار العذبة زهاء واركان

قال امرؤ القيس

ديار العذبة زهاء واركان

ومجر كفلان الانيعة بالبحر

وجتى الجياد ما يقنت باركان

سرت لموحتى تكل غراتهم

سود الحاجر لا يقران بالسود

من الحراير لا ربات لخمير

قال امرؤ القيس

بان امر القيس بن تملك بقر

الاهل اناها والحواشي حمة

قال الاعشى

واسرى من معشر اقبال

رب رفده رقة ذلك اليوم

قال ابود ابد

وعناجج بينهن المهار

وتما الحامل المؤبل فيهم

قال ذوالرمة

اذا غير النائي المجير لم يكد
رئيس الهوى من جب ميه ينج

قال جريد

تزد مثل زاد ايك فينا
فنعمة التاد زاد ايك زادا

قال ذوالرمة

اوجرة عيطل بجاء بحفرة
دعائم الزود نعت زورق البلد

قال حاتم

تخلم عن الامنين واستبقوهم
ولن تستطيع الحلم حتى تحلما

قال عمرو بن العاص

اذا تحاذرت وماي من خرد
ثم كسرت الظرف من غير عود

مِنَا الَّذِي اخْتَارَ الرِّجَالَ سَمَاحَةً
وَجُودًا اِذَا هَبَّ الرِّيحُ الرِّقَاعُ

قال روبه

خَسِرَا اِذْ قِيلَ لَهُ كَيْفَا صَبَحْتَ

قال حفاف بن ندر

أَمَرْتُكَ الْخَيْرَ فَأَفْعَلْ مَا أَمَرْتَنِي بِهِ
فَقَدَرْتُكَ ذَا مَالٍ وَغَانِبٍ

قال ابن كراع

تَحَلَّلْ وَعَالَجْ ذَاتَ نَفْسِكَ وَانْظُرْ
أَبَاجِلَ الْعِلْمَاتِ حَالِمٍ

وقال ايضا

أَعِدْ نَظْرًا يَا عَبْدَ قَبِيرٍ لَمَّا مَعَدَّ
أَضَاءُ لَكَ النَّارُ وَالْحَمْدُ الْمَقِيدُ

أَحْكَمْ كَكُمُ قَاةَ الْحَيِّ اَنْظُرْ
إِلَى حَمَامٍ تُرَاعِجُ وَارِدِ الشَّمْدِ

قال مزاحم بن الحارث العنقل
اِذْ لَكَ أُمٌّ كَدْرَتِي ظِلٌّ وَرَحْمَا
لَقِي بِشُرُورِي كَالْيَتِيمِ الْمُعِيْلِ

عَدْتُ مِنْ عَلَيْهِ بَعْدَ مَا مَرَّ ظُهُوْهَا
تَصِلُ وَعَنْ قِيَصٍ يَدَاءُ بِجَهْلِ

يُضْحِكُ عَنْكَ الْبَرْدُ الْمَنَمُ
لَا تَلْنِي الْيَوْمَ يَا ابْنَ عَسَى

أَيُّ عِنْدَ الصَّبَا وَاقْضَى هَيْه
يُضِثُ ثَلَاثُ كَعَاجِ جَسَمٍ

قال الججاج

نَحْيِ الذَّبَابِ شِمَالًا كَثِيرًا
وَأَمَّ أَوْعَالَ كَهَا أَوْ أَقْرَبَا

حَاشَا ابْنِي ثَوْبَانَ إِنَّ بِهِ ضِنًّا
عَنِ اللَّحْمَاءِ وَالشَّيْمِ ه

هذا البيت من شعر الججاج وهو من قصيدته التي فيها مدح لأمير المؤمنين عليه السلام

الايما هذا للمام لنا **قالت بنت النابغة** الى حمايتنا ونضفه فقد

وكت اري زيدا كما قيل سيدنا **اذ اننه عبد القفا والها زم**

ولكنني من جبه العبد
قال ابو زيد الطائي

ان امراء حصني عدا مودته **على التاي لندي غير مكفور**

قال جدي

ان الخلافة والنوة فيهم **والكرمات وسادة للهار**

قال بشر بن جابر

والا فاعلموا انا وانتم **بغاة ما يقبل في شقاق**

فلوانك في يوم الرخاء سألني **فراقك لم اخل وانت صديق**

بالله ربك ان قلت لك **وجيت عليك عقوبة المتعد**

قال الاعشى

في قتيه كسوف الهند قد علوا **ان هالك كل من يحفي ويتعل**

وقد غدوت الى الحانوت تبعي **شاوثل ثلوث ثلث ثلوث**

وقد نعت أسماء ان لا اجها

بكر العواذل في الصبوح يلبثي **ويقلن شيب قد علا له وقد كبرت قفا**

هذا البيت من القصيدة التي نظمها الاعشى في مدح بني النضير
وقد ورد في نسخة اخرى: وجيت عليك عقوبة المتعد
وقد ورد في نسخة اخرى: ان هالك كل من يحفي ويتعل

هذا البيت من القصيدة التي نظمها الاعشى في مدح بني النضير
وقد ورد في نسخة اخرى: فلوانك في يوم الرخاء سألني

هذا البيت من القصيدة التي نظمها الاعشى في مدح بني النضير
وقد ورد في نسخة اخرى: الايما هذا للمام لنا

هذا البيت من القصيدة التي نظمها الاعشى في مدح بني النضير
وقد ورد في نسخة اخرى: ولكنني من جبه العبد

هذا البيت من القصيدة التي نظمها الاعشى في مدح بني النضير
وقد ورد في نسخة اخرى: ان امراء حصني عدا مودته

هذا البيت من القصيدة التي نظمها الاعشى في مدح بني النضير
وقد ورد في نسخة اخرى: والايما هذا للمام لنا

هذا البيت من القصيدة التي نظمها الاعشى في مدح بني النضير
وقد ورد في نسخة اخرى: الايما هذا للمام لنا

وَنَحْرٍ مُّشْرِقٍ اللَّوْنِ كَانَ ثَدْيَاهُ حُقَّاقِ

قال ارقم بن علباه البشكري

وَيَوْمَآتُونَا بِوَجْهِ مُقْمَرٍ ۖ كَأَن ظِلِّهٖ تَعَطَّى إِلَى نَاصِيَةِ السَّمَاءِ ۖ

يَا أَيَّتُهَا آيَاتُ النَّبِيِّ رَوِّجَا

لَعَلَّكَ يَوْمًا أَنْ تَنْسَى
عَلَيْكَ مِنَ اللَّذَى يَدْعُكَ أَجْدَا

قال النابغة:

هَإِنْ تَعِذُّهُ إِنْ لَا تُكْفِرُ فَفَعَلْتَ فَإِنْ صَاحِبًا قَدَّمَ فِي الْبَلَدِ

نَحْنُ اقْتَسَمْنَا الْمَالَ بَيْنَيْنَا ۖ فَقُلْتُ لِمَ هَذَا يَا هَؤُلَاءِ

قال الشيخ

الَا يَا أَجْمَانِي قَبْلَ غَارِ سِجَالٍ وَقِيلَ مَا يَا قَدْ حَضَرَنَ وَأَجَالٍ

ر. قال أبو الصخر المصنف

أَمَّا وَالَّذِي ابْكِي وَاضْحَكِ وَالَّذِي

وَقُلْنَ عَلَى الْفِرْدَوْسِ أَوَّلَ مَشْرَبٍ أَجَلَ حَيْرَانَ كَلَّتْ أَيْحَتْ دَعَارَةُ

قال جرير

مَا اِنْ رَاَيْتُ وَلَا سَمِعْتُ بِهٖ

قال العجائبي:

فِي بَيْتِ لَحُورٍ سَرَى وَمَا شَعَرَ يَا مَكَّةَ حَتَّى إِذَا الصُّبْحُ جَسَرَ

وَتَرْمِيَنِي بِالطَّرَفِ اَيَ اَتُحَدِّثُ

Handwritten text in Urdu script, likely a signature or a note, located at the bottom of the page.

1910

وفاقیہ کی طرف سے

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

تصنيفه

 \angle

اینست که در این کتاب

[illegible]

لا يبرأ من ذنوبه من لم يتركها

و
ع
في يومه وشرحه
الاول
المشهور في هذا النوع
من الفن

جميع الحقوق محفوظة
لا يمكن إعادة نشر هذا الكتاب
أو أي جزء منه
بدون إذن الناشر
الطبعة الأولى: ١٩٨٥
الطبعة الثانية: ١٩٨٥

Handwritten signature: *Handwritten signature*

المشبه انه فرقة تربى الطير من الحقله او من ترسها الطير كلام بسم تحت الى التبريق
 اذ لا لسانه تحت ليس تسمى بطرقت الى غيبه

يَسْرَأُ مَا ذَهَبَ اللَّيَالِي وَكَانَ ذَهَابُهُنَّ لَهُ ذَهَابًا

أَنْ تَقْرَأَ عَلَى أَسْمَاءَ وَتَحْكُمَا مِنْ السَّلَامِ وَأَنْ لَا تَشْرَا أَحَدًا

قال جبريل

تَعْدُونَ عَقْرَ النَّبِ أَفْضَلَ مِنْكُمْ بَنِي ضَوْطَرَى لَوْلَا الْكَمِيُّ الْمُقْنَعَا

لَمَّا تَزَلَّ بِرِجَالِنَا كَانَ قَدْ سَطَفِي فُلَاتِ الْكَلِّ وَالْجَوَاحِجِ

قال ذو الرمة

أَنْ تَرْتَمَتْ مِنْ خَرَقَاءَ مَنَزِلَةٍ مَاءُ الصَّبَابَةِ مِنْ عَيْنِكَ مَجْجُومٍ

سَائِلُ فَوَارِسَ يَرْبُوعٍ بِشَدَّتِنَا أَهْلَ مَرَاوِنَا يَسْفِجُ الْقَاعَ ذِي الْوَالِدِ

قال عمرو بن دحيه

لَعَمْرُكَ مَا أَدْرِي وَإِنْ كُنْتُ دَارِيَا بِسَبْعِ رَمِينَ لِلْجَمْرَامِ ثَمَانِ

قال زهير

وَإِنْ أَنَا خَلِيلُ يَوْمٍ مَسْأَلَةٍ يَقُولُ لَا غَايِبٌ مَالِي وَلَا حَرَمٌ

قال لعب بن مالك الانصاري

مَنْ يَفْعَلِ الْحَنَاتِ اللَّهُ يَشْكُرَهَا وَالشُّرْبَ بِالْشَّرِّ عِنْدَ اللَّهِ مِثْلَانِ

فَأَمَّا تَرِنِي الْيَوْمَ أَرْجَى مِنْ طِيٍّ أَلْطَفُ سِرَالِي فِي الْبِلَادِ وَأَقْدَعُ

قال كثير

فَإِنْ مِنْ قَوْمٍ سَوَاكُمْ وَأَنَا رِجَالِي فَهَرَبًا بِحِجَازٍ وَأَشْجَعُ

لَيْتَ عَادِلِي عَبْدًا أَعَزُّ مِنْ شِلْهَى وَأَمْكَنِي مِنْهَا إِذَنْ لَا أَقْلَهَا

هذا البيت من شعر جبريل
وكانت أسماء بنت عبد المطلب
تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر
وكانت أسماء بنت أبي بكر تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر

هذا البيت من شعر جبريل
وكانت أسماء بنت عبد المطلب
تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر
وكانت أسماء بنت أبي بكر تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر

هذا البيت من شعر جبريل
وكانت أسماء بنت عبد المطلب
تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر
وكانت أسماء بنت أبي بكر تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر

هذا البيت من شعر جبريل
وكانت أسماء بنت عبد المطلب
تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر
وكانت أسماء بنت أبي بكر تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر

هذا البيت من شعر جبريل
وكانت أسماء بنت عبد المطلب
تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر
وكانت أسماء بنت أبي بكر تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر

هذا البيت من شعر جبريل
وكانت أسماء بنت عبد المطلب
تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر
وكانت أسماء بنت أبي بكر تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر

هذا البيت من شعر جبريل
وكانت أسماء بنت عبد المطلب
تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر
وكانت أسماء بنت أبي بكر تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر

هذا البيت من شعر جبريل
وكانت أسماء بنت عبد المطلب
تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر
وكانت أسماء بنت أبي بكر تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر

هذا البيت من شعر جبريل
وكانت أسماء بنت عبد المطلب
تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر
وكانت أسماء بنت أبي بكر تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر

هذا البيت من شعر جبريل
وكانت أسماء بنت عبد المطلب
تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر
وكانت أسماء بنت أبي بكر تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر

هذا البيت من شعر جبريل
وكانت أسماء بنت عبد المطلب
تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر
وكانت أسماء بنت أبي بكر تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر

هذا البيت من شعر جبريل
وكانت أسماء بنت عبد المطلب
تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر
وكانت أسماء بنت أبي بكر تقرأ القرآن على أسماء بنت أبي بكر

قَالَ جَبِيلُ
فَقُلْتُ أَكَلْتُ النَّاسَ أَصْبَحْتُ مَا خَا
لِسَانُكَ كَمَا أَنَّ تَغْرًا وَتَحْدَعَا

قَالَ امْرُؤُ الْقَيْسِ

حَلَفْتُ لَهَا يَا بَلَاءَ حَلْفَةً فَأَجْرُ لَنَا
لَمَّا إِنْ مِنْ حَدِيثٍ فَلَا صَالِ
مُحَمَّدٌ تَقْدَرْتُكَ كُلُّ نَفْسٍ إِذَا مَا خِفْتُ مِنْ أَمْرِ بَالَا

قَالَ جَبْرِ

أَقْلَى اللُّؤْمُ عَاذِلٌ وَالْعِثَابُ بَنٌ
وَقَوْلِي إِنْ أَصَبْتُ لَقَدْ أَصَابَنُ

قَالَ رُوبِ

وَقَاعِ الْأَعْمَاقِ خَاوٍ لِلْمُخْرَقِ
مُسَبَّحُ الْأَعْلَامِ لَمَّا جِئَ لِلْمُخَفَّقِ

قَالَ أَبُو الْأَسْوَدِ

فَالْمَيْتَةُ غَيْرُ مُسْتَعِيبٍ ٥
وَلَا ذَاكَ دَلَّةُ الْأَقْلِيلِ

قَالَ خَدِيعَةُ بْنُ الْأَبْرَشِ

رَبَّمَا أَوْفَيْتُ فِي عِلْمٍ نَزَفْنِ نَوْثَ شِمَالَتِ

لَا أَهْنِ الْفَقِيرَ عَمَلَتْ أَنْ

تَرْكُ بَوْمًا وَالذَّهْرُ قَدْ رَفَعَهُ

يَا مَرْجَبَاهُ بَحَارُ عَفْبَرَا

وَيَا مَرْجَبَاهُ بَحَارُ نَاجِيَه

تَحْفَرُهَا الْأَوْتَارُ وَالْأَيْدِي الشُّعْرُ

وَالْبُلْبُلُ شُونَ كَأَنَّهَا الْجَمْرُ

عَجِبْتُ وَالذَّهْرُ كَثِيرٌ عَجَبِ

مِنْ عَتَرِي بَنِي لَمْ أَضْرِبْهُ

قَالَ أَبُو النُّجْمِ

فَقَرْنِ هَذَا وَهَذَا رَحْلَهُ

وَأَنَّكَ تَفَرِّ مَا خَلَقْتَ ١
وَبَعْضُ الْقَوْمِ يَخْلُقُ ثُمَّ لَا يُفَعِّرُ

قَالَ نَضِيرٌ

لَا يُعِدُّهُ إِخْوَانًا تَرَكَهُمْ
لَمَّا دَرَبَ غَدَاةَ الْأَسْرِ مَاضِعَ

مِنْ آيَاتِ الْكِتَابِ

لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ أَرَى جُودِيَا
فِي غَامِنَا ذَابِعًا مَا خَبَا

إِنَّ التُّبَا فَوْقَ الْمُتُونِ دَبَا
وَهَبْتَ الرِّيحَ تَمُورُ هَبَا

تَرَكْنَا مَابِقَا الدَّيَا مَبِيَا
أَوْ كَا حَرِيقٍ وَافَقَ الْقَصَبَا

وَالْتَبَنَ وَاللُّغَاءُ فَالْتَهَبَا
كَأَنَّهُ السَّيْلُ إِذَا أَلْجَبَا

قَالَ نَضِيرٌ

قَالَ نَضِيرٌ

قَالَ نَضِيرٌ

قَالَ نَضِيرٌ

وَمِنْ ثَانِي كَايِفَ وَجْهِهِ
إِذَا مَا انْتَبَهَتْ لَهُ أَنْ كَرَنَ

قَالَ الْأَعَشَى

وَأَيَّاكَ وَالْمِثَاتِ لَا تَقْرُبُهَا
وَلَا نَاخِذَن سَمَّا جَدِيدًا لِقَعْدَا

وَقَالَ أَيْضًا

وَذَا النَّصْبِ الْمَنْصُوبِ لَا تَسِيكُهُ
وَلَا تَقْبِدُ الشَّيْطَانُ وَاللَّهُ فَاغْبَا

قَالَ الْأَعَشَى

قَالَ اللَّهُ يَبْقَى عَلَى الْأَيَّامِ مُسْتَعِيلُ
بِحَوْلِ السَّرَاةِ وَبِأَعْيُنِ غُرْدِ

قَالَ الْأَعَشَى

بِاللَّهِ يَبْقَى عَلَى الْأَيَّامِ دُوجِيْدُ
هَذَا بِنُ هَرَمَةٍ وَلِقَا بِالْبَابِ

قَالَ ابْنُ هَرَمَةَ

قَالَ ابْنُ هَرَمَةَ

قَالَ ابْنُ هَرَمَةَ

قَالَ ابْنُ هَرَمَةَ

يَدِيكَ هَلْ ضَمَّتْ لِي نَعْمًا قِيلَ الصَّحْحُ أَوْقَبَتْ قَاهَا

الْأَرْبَ مَنْ قَلْبِي لَهُ اللَّهُ نَا صَحَّ وَمِنْ قَلْبِي لِي فِي الطَّيِّبِ سَوَاحِجُ

قال امرؤ القيس

فَقُلْتُ يَمِينَ اللَّهِ أَبْرَحُ قَاعِدًا وَلَوْ قَطَعُوا رَأْسِي لَدَيْكَ وَأَوْصَلَا

إِذَا مَا الْخُبْرُ تَأَدَّمَهُ الْجَحْمُ بِذَلِكَ أَمَانَةُ اللَّهِ الشَّرِيدُ

قال الفرزدق

تَزَعُ ابْنُ بَشْرٍ وَابْنُ عَمْرِو قَبْلَهُ وَأَخُوهُمَا بِمِثْلَهَا يَتَوَقَّعُ ٥

وَمَضَتْ يَمَلَةُ الْبَعَالِ عَشِيَّةً فَأَرَعَى قَرَارَةً لَاهُكَ الْمَرْتَعُ

قال حسان

سَأَلَ هَذِيلُ رَسُولَ اللَّهِ فَاحِشَةً ضَلَّتْ هَذِيلٌ عَمَّا قَالَتْ وَلَمْ تُصِيبْ

قال بنت عبد الرحمن

فَأَمَّا ذَكَرَكَ الْخُلَفَاءُ مِنْكُمْ فَهَمَّ مَنَعُوا وَرَيْدَكَ مِنْ وَدَاجِي

وَلَوْلَا هَوْلُكَ كَهْطِمْ حُوتٍ هَوَى فِي مَظْلِمِ غَمَرَاتِ رَاجِي

وَكُنْتُ أَذِلَّ مِنْ وَتِدٍ بَقَا عَ يَسْجُ رَأْسَهُ بِالْفَهْرِ وَاجِي

قال ذو الرمة

وَبَيْنَ النَّفَّاثَاتِ أُمُّ أُمِّ سَالِمٍ فَيَا ظَبِيَّةَ الْوَعَاءِ بَيْنَ جُلَاجِلِ

قال أبو زيد

حَرَقُوا إِذَا مَا الْقَوْمُ أَبَدُوا نَفْسَهُمْ تَفَكَّرَ الْيَاهُ يَنْوُزُ أَمْ قَسِرْدَا

عَجِبْتُ لِمَوْلِدِهِ وَلَيْسَ لَهُ أَبٌ وَذِي وَلَدٍ لَمْ يَلِدْهُ أَبَوَانِ

نَعُضُّ الطَّرْفَ إِنَّكَ مِنْ مُسِيرٍ فَلَا كَبَأَ بَلَّتْ وَلَا كِلَابَا

ذَمُّ الْمَنَارِ بِمَنْزِلَةِ النَّوَى وَالْعِشْرَ بَعْدَ أَوَّلِكَ الْأَيَّامِ

إِذَا جَاوَزَ الْأَشْيُنَ سَرَفَانَهُ بِئْسَ وَتَكْبِيرُ الْعُشَاةِ قَبِينَ

زَابَتْ رُويَّةٌ شَعَابًا بَعْدَ مَا جَحَا لَدَى تَوَاضُعِي فِي أَرْسَائِهَا لِحَدَمٍ

وَقْتُ لِلزُّوْمِ مَرَّ تَاغَاوَارُ فِي فَقُلْتُ أَهِيَ سَرَتْ أَمْ قَادِي عِلْمٍ

إِذَا الْأَمْهَاتُ فَجَحْنَ الْوُجُوهُ فَرَجَتْ الظَّلَامُ بِأَمَانِكَ

أَمَهَتْ خُدُوفُ وَالْبَاءِ سُرَابِي

أَوَّلِكَ لَمْ يَكُونُوا أَشَابَهُ وَمَلَّ بِطِ الظِّلِّ الْأُولَا لِكَا

ضَرَبَتْ صَدْرَهَا إِلَى وَقَالَتْ يَا عَيْتِي لَقَدْ وَقَّتْ الْأَوَّلِيَّةُ

عَفِيفَةٌ فَمَا مَدَا الْعَالِمِ وَخَلَى بِأَرْوَقَاةِ الدَّجَاجَةِ

يَا دَارِي بِكَ الْبَرْقِ صَبْرًا فَقَدِجَتْ شَوْقَ الْمُنَاقِبِ

عجبت لمولده وليس له أب
وذي ولد لم يلد له أبوان
نعض الطرف إنك من مسير
فلا كبا بلت ولا كلابا

إذا الأمهات فجحن الوجوه
فرجت الظلام بأمانك
أمهت خدوف والباء سرابي
أوليك لم يكونوا أشابه
ومل بط الظل الأول لك
ضربت صدرها إلى وقالت
يا عيتي لقد وققت الأوليئة

عفيفة فما مدا العالم
وخلى بأروقة الدجاجه
يا دارمي بكاديك البرق صبرا
قد دجت شوق المناقب

قال زياد بن جمل بن سعيد
زابت رويقة شعابا بعد ما جحا
لدى تواضعي في أرسائها لحدم
وقت للزوم مر تاعا وار في
فقلت أهى سرت أم قادي علم

وَلَمَّا قَالَتْ اَمْوَاؤُهُمَا
مَآجِحَةٌ رَاَدَ النَّحْيُ اِيْنَاهُمَا

آبَابُ مَجَرِّ ضَاخِكْ رُحُوقِ

تَزُودُ امْرَأَةً امَّا الْاَلَةَ فَيَتَّقِي
وَلَا تَابِعُ الصَّالِحِينَ فَيَأْتِي

قَامَ هَائِنِدُ كُلِّ مَنَدٍ وَأَيَّلَتْ بِثَلِثَةِ أَلْفٍ أَلْفٍ
وَمَنْهَلُ لَيْسَ لَهُ حَوَازِوُ وَصَفَادِي جَمَّةَ نَقَابِوُ

قال ابو جاهل السكري
لما اشار برؤسهم مستندين
من الشعالى ووخير من ارائهم

تسببنا ويا عياض الخوايا الطوف
مجلس الشال والامام ولسه لستون لادان

فصل في معرفة ما هو في كتابه من
التي هي في كتابه من

اِذَا مَا عَدَّ اَرْبَعَةً فَيَقَالَ

قَدَرُ يَوْمَانِ وَمَذَا النَّاسُ وَأَتَّ الْمَجْرَمَ لَا بُدَّ لَهُ ٥

قَالَ رُوِيَ

يَا أَيُّهَاكَ ذَاكَ الْمَطْلُوعِ التَّمَامِ
وَكُنْتَ الْمُخْطَبُ الْبِنَامُ ٥

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً مِّنَ اللَّهِ وَنُذُرًا

فَكَادَتْ شَاغِلًا عَمَلِي مُسَابِرَةً حَتَّى اسْتَقَتْ دُونَ مَحْنِي حِيدَهَا نَقْمًا

يَا قَاتِلَ اللَّهِ بَنِي السَّعْدِ لَا ۝ عمرو بن يربوع شرار الناس

المستشفى في مستشفى الملك فيصل
الرياض ١٤١٩ هـ

شعبه دارم خانه و در این شهر

غِيَاءُ عَفَاءٍ وَلَا أَكْبَاتِ

قال ابو الحسن

تَرْكَا نَهْدًا عِيْلًا اِبْنَاؤُهُمَا

وَأَنِّي صَوَّجْتُهَا فَعَلْنِي هَذَا

إِنْ لَمْ تَرَوْهَا فَهَاتِهِ

وَقَدْ رَأَيْتُ قَوْلَهَا يَا هُنَا

وَقَعْتُ فِيهَا أَصِيْلًا لَا اُنْثَاهَا

وَبَنِي كَمَانَةً كَاللُّصُوتِ الْمُرْدِ

الَّتِي مَنَعَ الْمَوْدَةَ غَيْرَنَا وَجَنَانَا

وَيَحْكُ الْخَفْتُ شَرَابِيْنَ

عَيَّتْ جَوَابًا وَمَا بِالرَّيْعِ مِنْ أَحَدٍ

سَالِ إِلَى أَرْطَاؤِ حَقِيقِ الطَّبْعِ

قال زيد بن الطيس

فَقَلْتُ لِصَاحِبِي لَا تَحْبَسْنَا نَا

خَالِي عَوَيْتُ وَأَبُو عَيْلِجِ

وَبِالْقَدَاةِ كُتِلَ الْبَرْجِجِ

كَأَنَّ فِي أَذْيَانِهِنَّ الشَّوْلِ

لَاهَرًا إِنْ كُنْتَ قَبْلَكَ حَجَجِجِ

بَرْجِجِ أَصُولِهِ وَاجْدِزْ شَيْخَانِي

لِلطَّعْمَانِ الشَّخْمِ بِالْعِشْجِ

يَقْلَعُ بِالْوَدِّ وَالصَّبِيحِ

مِنْ عَسْرِ الصَّبِيِّ قُرُونِ الْأَجَلِ

فَلَا يَزَالُ شَاخِجٌ بِأَيْلِجِ

قال ابن الاعراب

قال النابغة الدباب

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

ممنوع من البيت
ممنوع من البيت
ممنوع من البيت

يَتَيْنِ لِي أَنَّ الْقَاهُ ذَلَّةٌ وَإِنَّ أَعْرَاءَ الرِّجَالِ طِيَالُهَا

قوله يَتَيْنِ لِي
قوله أَنَّ الْقَاهُ
قوله ذَلَّةٌ
قوله وَإِنَّ أَعْرَاءَ
قوله الرِّجَالِ
قوله طِيَالُهَا

قال جندل الطهمي

عَرَلَهُ أَنْ تَقَارَبَتْ أَبَا عَرِيٍّ وَإِنْ رَأَيْتَ الدَّهْرَ وَالْذَّوْأِيرَ

قوله عَرَلَهُ
قوله أَنْ تَقَارَبَتْ
قوله أَبَا عَرِيٍّ
قوله وَإِنْ رَأَيْتَ
قوله الدَّهْرَ
قوله وَالْذَّوْأِيرَ

وَحَتَّى عِظَامِي مَوَارَاهُ ثَاغَرِي وَكُلَّ الْعَيْنَيْنِ بِالْعَوَاوِرِ

قوله وَحَتَّى
قوله عِظَامِي
قوله مَوَارَاهُ
قوله ثَاغَرِي
قوله وَكُلَّ
قوله الْعَيْنَيْنِ
قوله بِالْعَوَاوِرِ

قال حكيم بن محمد الربيعي

وَالشَّجَرِجَتِ بِأَطْوَادِ جِيَالٍ وَتَرَى فِي أَيْبِ الْفَيْطَانِ مَلَفَ الْخَضِرِ

قوله وَالشَّجَرِجَتِ
قوله بِأَطْوَادِ
قوله جِيَالٍ
قوله وَتَرَى
قوله فِي أَيْبِ
قوله الْفَيْطَانِ
قوله مَلَفَ
قوله الْخَضِرِ

فَمَا عِيَايِلُ أَسْوَدَ وَرَى

الْأَطْرُقُ تَامِيَةً ابْنُ مُنْدَرٍ فَمَا نَقَّ النَّيَامُ إِلَّا سَلَامَهَا

قوله فَمَا
قوله عِيَايِلُ
قوله أَسْوَدَ
قوله وَرَى
قوله الْأَطْرُقُ
قوله تَامِيَةً
قوله ابْنُ
قوله مُنْدَرٍ
قوله فَمَا
قوله نَقَّ
قوله النَّيَامُ
قوله إِلَّا
قوله سَلَامَهَا

المستند في النظم

أَقْرَبَاتُ يَتْرَى وَفَدَجٌ

قوله أَقْرَبَاتُ
قوله يَتْرَى
قوله وَفَدَجٌ

حَتَّى إِذَا مَا امْسَجَتْ وَاسْجَا

قوله حَتَّى
قوله إِذَا مَا
قوله امْسَجَتْ
قوله وَاسْجَا

قَدَحَ ذَا الْهَوَى قَبْلَ الْقَلْبِ لَزْزَ الْهَوَى مَتَيْنِ الْقَوَى خَيْرٌ مِنَ الْقَصَمِ

قوله قَدَحَ
قوله ذَا الْهَوَى
قوله قَبْلَ
قوله الْقَلْبِ
قوله لَزْزَ
قوله الْهَوَى
قوله مَتَيْنِ
قوله الْقَوَى
قوله خَيْرٌ
قوله مِنَ
قوله الْقَصَمِ

قال علقمة بن عبدة

حَتَّى تَذْكُرَ بَيِّنَاتٍ وَهَجَةٍ يَوْمَ رَدَّ ذَا عِلْمِ الدَّجْنِ مَغِيومٌ

قوله حَتَّى
قوله تَذْكُرَ
قوله بَيِّنَاتٍ
قوله وَهَجَةٍ
قوله يَوْمَ
قوله رَدَّ
قوله ذَا
قوله عِلْمِ
قوله الدَّجْنِ
قوله مَغِيومٌ

قال أبو جندب الهذلي

وَكُنْتُ إِذَا جَارِي دَعَا لِمَضُوفَةٍ أَشْرَحَتْ بَيْضُ الشَّاقِ يَتْرَى

قوله وَكُنْتُ
قوله إِذَا
قوله جَارِي
قوله دَعَا
قوله لِمَضُوفَةٍ
قوله أَشْرَحَتْ
قوله بَيْضُ
قوله الشَّاقِ
قوله يَتْرَى

قال عدى بن زيد

قَدْ حَانَ لَوْ صَحُوتُ أَنْ تَقْتَصِرَ وَقَدَانِي لِمَا عَمَدَتْ عَصْرُ

قوله قَدْ
قوله حَانَ
قوله لَوْ
قوله صَحُوتُ
قوله أَنْ
قوله تَقْتَصِرَ
قوله وَقَدَانِي
قوله لِمَا
قوله عَمَدَتْ
قوله عَصْرُ

عن مبرقات بالبرين وبدوا

بِالْأَكْفِ اللَّامِعَاتِ سَوْدٌ

قوله بِالْأَكْفِ
قوله اللَّامِعَاتِ
قوله سَوْدٌ

عن مبرقات بالبرين وبدوا

بِالْأَكْفِ اللَّامِعَاتِ سَوْدٌ

قوله بِالْأَكْفِ
قوله اللَّامِعَاتِ
قوله سَوْدٌ

عن مبرقات بالبرين وبدوا

قال عامر بن الطفيل

وَأَنِّي وَإِنْ كُنْتُ ابْنَ سَيْدِ عَامِرٍ
وَقَارِهَا الشُّوْرِي فِي كُلِّ مَوْجٍ

فَمَا سَوْدَتْنِي عَامِرٌ عَنْ وَدَائِهِ
أَبَى اللَّهُ أَنْ أَسْأَلُ بَائِسٌ وَلَا أَبِ

قال الاعشى

فَأَلَيْتُ لَا أَرَى لَهَا مِنْكَ لَذَّةً
فَلَا مِنْ حَفَا حَتَّى تُلَاقِي مُنْجِدًا

قال الحطيم

يَا دَارَ هُنْدٍ عَفْتُ إِلَّا أَنَا فِيهَا
بَيْنَ الطَّوَى وَصَارَتْ قَوَادِيهَا

فَدَكَانَ يَذْهَبُ بِالْأُنْيَا وَلَذَقَهَا
مَوَالِي كِكِبَاشِ الْعُوسِ سَحَاخ

مَا مِنْهُمْ وَاحِدٌ لَا يَخْزِيهِ
لِيَا يَه مِنْ عِلَاجِ الْقَيْنِ مِفْتَاحُ

قال حرب

فَيَوْمًا يَجَاذِبُنِ الْهُوَى غَيْرَ مَا يَجِبُ
وَيَوْمًا تَرَى مِنْهُمْ غَوْلًا تَقُولُ

قال ابن الرقيات

لَا بَارَكَ اللَّهُ فِي الْغَوَايِ مَهْلٍ
يُضِجُنِ الْإِلَهْنَ مُطْلَبُ

مَا إِنْ رَأَيْتُ وَلَا أَرَى فِي مَدَنِي
كَجَوَارِي يَلْعَبْنَ فِي الْقَهْدَاءِ

هَجَوْتُ زَبَانَ ثُمَّ جِئْتُ مُعْتَدًا
مِنْ هَجْوِ زَبَانٍ لَمْ تَهْجُو وَلَمْ تَدْعِ

الْمَرَايِيكَ وَالْأَنْبَاءُ تَنْمِي
بِمَالَاتِ لَبُونِ بَنِي زِيَادِ

قال عبد يغوث بن الحارث

وَتَضَحَّكَ مِنِّي شَجَّةٌ عَبْشِيَّةٌ
كَأَنَّ لَمْ تَرَ قَبْلِي إِسْرَافِيَا

فَيَوْمًا يَجَاذِبُنِ الْهُوَى غَيْرَ مَا يَجِبُ
وَيَوْمًا تَرَى مِنْهُمْ غَوْلًا تَقُولُ

فَمَا سَوْدَتْنِي عَامِرٌ عَنْ وَدَائِهِ
أَبَى اللَّهُ أَنْ أَسْأَلُ بَائِسٌ وَلَا أَبِ

مَا إِنْ رَأَيْتُ وَلَا أَرَى فِي مَدَنِي
كَجَوَارِي يَلْعَبْنَ فِي الْقَهْدَاءِ

هَجَوْتُ زَبَانَ ثُمَّ جِئْتُ مُعْتَدًا
مِنْ هَجْوِ زَبَانٍ لَمْ تَهْجُو وَلَمْ تَدْعِ

الْمَرَايِيكَ وَالْأَنْبَاءُ تَنْمِي
بِمَالَاتِ لَبُونِ بَنِي زِيَادِ

وَتَضَحَّكَ مِنِّي شَجَّةٌ عَبْشِيَّةٌ
كَأَنَّ لَمْ تَرَ قَبْلِي إِسْرَافِيَا

مَا مِنْهُمْ وَاحِدٌ لَا يَخْزِيهِ
لِيَا يَه مِنْ عِلَاجِ الْقَيْنِ مِفْتَاحُ

مَا أَشْرَ لَا أَنَا أَعِشْتُ
بِأَنْفِ الْكَافِرِينَ

مَالَا حِ الْمَعْرَا رِيْع سَرَايِ
بِأَنْفِ الْكَافِرِينَ

إِذَا الْعَجُوزُ كَبُرَتْ فَطَلِقْ

وَلَا تَرْفُهَا وَلَا تَسْلِقْ

لَا صَبْرَ حَتَّى تَلْقَى بَشِيرَ

أَهْلَ الرِّبَاطِ الْبَيْضِ وَالْقَلْبِ

وَقَدْ عَلِمْتَ عَرِي مَلِكُهُ أَنْتَ

أَنَا أَلَيْتُ مَعْدِي عَلَيْهِ وَعَادِيَا

قَالَ عَبِيد

صَيَا أَمْرُهُمْ كَأَعْتِ يَصْنَعُهَا لَهَا

وَضَعْتُ لَهَا عَوْدِينَ مِنْ نَعْمَةٍ وَكَأَنَّمَا

فَذَرْدَا وَلَكِنْ هَتَمِينَ مَتَمَا

عَلَى ضَوْءِ بَرْقِ آخِرِ اللَّيْلِ نَاصِبِ

تَقُولُ إِذَا أَهَكَتَ مَا لَا لَذَّةَ
فَكَيْفَ هَتَمِي بِكَفَيْكَ لَا بَقْ

قَالَ زُهَيْر

هُوَ الْجَوَادُ الَّذِي يُعْطِيكَ نَائِلَهُ
عَفَا وَيُظِلُّ أَحْيَانًا فَيُظِلُّ

تَنْجِي عَلَى الشَّلَا جَرَا زَا مَقْضَابَا
وَالْمَرْءُ تَذَرِيذٌ إِذَا دَرَاءَ عَجَابَا

قَالَ عُلْفَةُ بْنُ عَبْدِ

وَفِي كُلِّ حَيٍّ قَدْ خَطَبَتْ نِعْمَةً
فَتَحَى نَاسٌ مِنْ ذَاكَ ذُنُوبَا

قَالَ ابُو بَرِيدٍ الطَّالِبِي

سَوَى إِنْ أَلْفَاقٍ مِنَ الْمَطَايَا
أَحْسَنَ بِهِنَّ أَيْمُ شَوْسَا

قَالَ فُطْرِي بْنُ الْبَغَاةِ

غَدَاةَ طُفَّتْ عِلْمَاءُ بَكْرِينَ وَأَيْلِ
وَعَاجَتْ صُدُورُ الْخَيْلِ شَطْرَ مَيْمِ

قَالَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على النبي محمد وآله
همی گوید ابو نصر زامی حدیثی و حدیثی حاکم و حاکم الشیخ
که بسیار پیش از علم لغت و لغت را با شعر فارسی و چون خوش آمدی
طبعها، موزون را غزلیات و تعلیم کلمه علمهاست قدری را از وی
شکر کردم تا بی تکلف یاد گیرید و چندیتی که ضابط بود هر چیزی را از علوم
این قطعها در آوردم تا هر کسی را در لغت و لغت و لغت و لغت و لغت
بیت آمد و انصاب الصبیان نام کردم و بالله العزیز و التوفیق

دلیل است هادی تو کوتهنای	الحمد لله رب العالمین
محل و مکان معانیست جای	سما آسمان ارض غیر از زمین
خلیفه چهار است ای نیک رای	بشیر است منور محمد بنی
چو جنت هشت آخرت آن ترا	سفر دوزخ نار آتش و لیک
بگذران عقیق پاشنه رجل پای	ریمش قفا حیر و وجه روی
بدو جابج دست خلقم نای	شعب لب لبان چون زبان دمان

فریب است بغل است و سرج و دین
رجل مرد مراد و روح جفت
قنای است کار بر عقیق اب خوش

ضیاء نور ساروشی افروز کران
دغب ز راست حدیثی و لغت
خاست صغری و من روی انک است
جر از سبب حاتم است غلام
عجب است و لیه خوش است در عرو
بجای نفع قنای و عقیق غبار
حشاش باقی جان و عراضه راه

چند کردن سدر سینه رگه زانو
عرق سفت بیت خانه کل بر لب
فیب بر لب سید کرک و نفع عرو
عین چشم و لغت بی حاجت
هفته صلح و حرب چنگ و دین

بغیر اشتراک جزین چو دای
قنی مال و دایست منکین کدای
چو بیوع چشمه چو حیات لای

قنی خفیف جوان و سبک ثقیل کران
لجین سیم زجاج اکنه مسدود کان
حالی است زیور غالی کران دخیل ارزان
بجین چنه سیر سهر سیر قوس کمان
و حق کند ولی فصل عبله پیکان
کلوم خستکی و موت مرگ مره توان
قراضه ریزه زدیخ سود خسر زبان

ثوب جامه رفیق دوزخ زاده توشه بای
حسن خرد و نفع دشتی بای خشت و بای
حیمه با روخت مای طبر مرغ ریش
تقی مغز و شحمیه و دوزخ گوش اطروش کر
عقیق خیم و حشاش خیم و حشاش خیم

شارق و شمس و کواکب و یخ و آفتاب
نیک صحبت قبله بویژه مهر کاین
خطه کینم دخن ازین جزایان و کرم
بله و لیا، تم بحر و دریا صبر تک

فرس خنجر کز آستین سب و ستار
قطاب جیب سراویل از رخسار
مدینه و بلد و مصر هر سوز و روض
صحیفه نامه قلم خامه دان سبک کار
لیت عاقل عمر و عجب غافل کواکب
حدیقه باغ و خشت چوب خج
احدیک عشره ده مایه صد ایشان دو
ولیک سبه و سبه ثمانه تسعه
عقار قهوه و ریح و مدام قریف می
عرب پدات صنوبر خلاف نازید

قریب زکی خیم است خوش این پس

سام و تبر و عجد و عقیان عین
روح شوی در رجه ز غم و غل
اصلاح و بدین و فرغ شایخ قطف
فیل و پیل و بی پشه طی و حمار و حذر

قلیل نر ز سیر اندک و حیات شاد
عتاد سازد و جبریل پیام ها
چاز که مفرکه لشکر که کشت
خیاط محیط سوزن چو زنت هم
شقیق داد زده و دینق صاحب
سفر خیل آبی و تفاح سب زمان
ثلثه نیمه سوزخ اربعه کشت چار
شش است هفت در هشت و نه
گی و لا و فرارین سوار صید شکار
چو غل خرما و فرمات شایسته است

ولید طفل و بچه ام و الدن مادر

رحیم قرابت زهدان بوختن دانا
زکیت پالک حقی مهران خندان
ملک فرشته فلک جرج مشتری
فلق سپید شفق و شبنم اول شب
حمل بره و بقر و شتر و عجل و بعش
بعید و دور این امام پیش و
علاء سندان طینت کین معجم دم
سوار دست برین چو یار احوال
بدی نخستین ثانی دوم و آخرین
نقص کرده و یلق قبا و ربط و کو
اجاج و تلخ نفعه بی مزه است مالج
شراره خنده بود مایه و شواظ لعل
عجین خمیر و قیو ارد و محاله سوز
خرام تنک شمر بایدم لجام لکام
دکار ز کمر بود کج صیر و صراف

فرخ و فروغ است از چشم مرغ و

چنانک صهر خسر و الدوابت بند
جل بدیدنی و رسول پیکم بر
شهاب کوب دوزی نیم چو اختر
ربیه دختر زن بت ابنه دان
مرا ز درو طحال کیند سیر ز جگر
میانه و سطریان تحت زرق و برق
قدوم تحت تیشه حصین فاس بر
وشاح عقد حایل و رعایا تاج
نقیض اولی و آخری و آخرات دیکو
نصیف همچو خوار است مقصه معجز
قوات عذب زریب اصف موز کبر
زبانم طمعه انگشت زبانه خاکستر
ادام نان خورش قدس کرامت شکر
عنان دوال و بی منطقه بطاق کمر
ستوه سبه و حدادین و آهنگر

چون حب انکور وین اخیر و کثر امر

اَصْفَرُ وَفَاتِحِ چو زردست آخر و فانیست رخ
 جندل و شجر و حجر چو ز جلد و جلوه
 چو دینش چو عیشش چو دینک چو دینه
 عین دوزخ از این است و عین در اینها

سَعَالِ سَرَفِ و سَرَعَتِ ثَابِتِ ثَنِّكَ
 هَلَالِ مَاءِ نَوَاتِ و قَرْمِ و قَنَرِ
 اَشْجِ شَكْتِ سِرْ و لَحِ رِشِ اَقْرَعِ كُلِّ
 قَتْلِ كُتِّ و عَظْمِ اسْتَحْوَانِ مَنَاجِ كُنَا
 غَرَبِ زَاغِ هَرَا دَاسْتِ عَنَدِ كَيْتِ
 قَصَبِ نِی اَمْدِ طَرَا كَرِ و بَرَا عِ عَرِ
 قَقَا مِه دَانِشِ دِ كَا فِی نِیْنِ و طَبِخِ
 تَرَابِ و دَرَا مِ و ثَرِی خَاكِ

تَرَابِ و دَرَا مِ و ثَرِی خَاكِ و طَبِخِ
 دِه اَسْبَدِ و تَا خَتِ هَرِ كِی رَا
 مَجْلِی مَصْلِی مَسْلِی و تَالِی جَو تَلِجِ
 اَطِیمِ و سَبِکِ تَارِبِ حَاجَتِ عَرِ قُوی

است

هَت اخضر سبز و واضح روشنی ازین
 هَت حُصَا سَلَكِ دِرِزِ مَاءِ و لَدِی
 و عَظِ و شِیَانِ و حِجَّتِ بِنْدِ عِیَانِ
 چو ز عَنَادَانِ نِیَا زِی و ز مَدِ خَرِی

قَصِرِ كُوتِ دَاسِغِ و نَاحِ ضِیْقِ تَنِّكَ
 شَاعِ اَوْرِ مَرْمِجِ چو شُكُوفِ و نَنِّكَ
 اَشَلِ اَقْطَعِ دَاسْتِ دَانِ اَعْرَجِ لَنِّكَ
 چو فِصْدِ بَی اَبْرِ و دَانِ خَرِی لَنِّكَ
 و لَحْمِ و كَرِ كِی گُیُو تَرَاتِ كَلِّكَ
 چَا نَكِ تَعْبَانِ تَشَاخِ اَرِ دِهَا و نَنِّكَ
 ذَلِیلِ خَوَارِ و عَزِزِ اَرِ جَمْدِ قَصْدِ

و طِنِ جَا یَكِه كَرِ مِ دَرِ رِیْعِ مَنَزَلِ
 بَتَرِیْبِ نَامِیْتِ مَرُوشِ نِ شَكْلِ
 چو مَرِ تَاحِ و عَا طِفِ خَطِی و مَوَلِ
 فَوَادِستِ و قَلْبِ و جَانِ و حَشَادِ

بَرِیْنِ دِه دُوی دِیگرِ لَیْطِاقِ كُنْ تُو
 یَكِی هَسْتِ قَا شُورِ و دِیكُوفِ كُی

ثَمْرِ مِیوهِ حَبِ دَانِه و بَتِنِ كَا
 صَبِی كُودَكِ و شِیخِ و خَوَاجِه نَفْسِ
 غَرَضِ خَوَاسْتِ طَارِفِ و تَالِدِشِ
 غَرِو اَمَسِ عَكْسِ اَزِ فَرَا و دِی
 دَنُوبِستِ و غَرِیْبِستِ و بَجَلِستِ دِلِ
 حُجِی خَرِی و لَبِستِ و فِیه خَرِی
 حُطَبِ مِیْرَمِ اَسْتِ و حِیْرَامِ حُصْبِ
 مَنَاصِ و مِغْرَ جَا یِ كَرِی غُخْتِنِ
 دِهَابِ مِجِی رَفِشِنِ و آمِدِنِ

مِیْنِ و عِیْنِ اَزَالِی و حِیْیِ تَا
 لَیْلِی دَرِیْسِ و عَلِی بَرِ و كَمِ چَندِ
 اَتَمِ و كَمِ شَمَا و ذَا اَبِنِ مَرِ
 فِی بَیْسِ و قَبْلِ بَیْسِ و بَعْدِ بَیْسِ
 اِنِ و لَوِ كَرِ مِی كِی و لَانِه

طَرِیْقِ و سَبِیلِ و صِرَاطِستِ رَا
 دِمِ و لَی جَندِ جِیْشِ اَسْتِ عِسْكَرِیَا
 نَوشِ بَا كَمِنِ دَانِ و فَا سِدِ تَبَا
 چَوَاضِ مَغِیْدِیْتِ و اَسُودِ بَیَا
 رِكَبِ اَسْتِ یَیْرِ و قَلِیْبِستِ جَا
 خَطَا جَرَمِ و دِیْنِستِ رِ عِصَا
 فَرِ و زِیْنِه عِشْبِ و كَلَا دَانِ كِیَا
 مِلَادِ و مَعَاوِستِ و مِلْجَا پَنَا
 سِیَا حِ بَكِشْتِنِ سِیَا حِ شَا

اِنِ كُی كِی چو نِ اَمِ و اَوِیَا
 عِیْنِ نَا اَتَا وَا نَا مَا ۵
 اِنْتِ نَوَانِیْتِ زَنِ و لَیْلِی تَهَا
 اَلْاَوَّلِی مِرَا لَنَا مَا رَا ۵
 اِنْمَا هِجُو حِیْثَمَا هِجُو

غیر جز قطره هرگز ایضا نیز
 مند و مند از فلان زبا بازست
 صه مگویم مکن دع و درمان
 رب و دبا و رب با
 شوم آجا و هاهنا اینجا
 لم ولتا و هم لب

رجا آید و گراشت سوغ و جل و جواد
 خضر و غایر و غوریت و جمل و جند
 طام خوردن و جمل و جمل و جمل
 قصید مغز سبزه گشت و از مغز گشت
 محض و غ و لبن شیر و کزیر و کثیر
 سمید و در مکه نان سفید و خل و سرکه
 قطیع دان ربه جدی عنای بزغاله
 ابول ملح حکا و ل راست قبر تام
 صغیر و خرد و حیار شراط و مخلب چند
 نکرعت و وضوایت و نیت غم
 عطاس عطسه و جف لاغری جدام خرا
 علانیه علن و چهره اشکار بود
 روایی و نصفیت عدلی و صوت
 یفاع و دیو و قل است و جند و جند
 از برنج و مرق شود با قلو لا غار
 قدید قاق و یمن و فربه و طولی در
 کراع باجه جبین و بصل و بنیر و
 رغیف کرده و بدات و ابتدای آغاز
 چنانک مغز و صافن و پیش و پیش
 چونس و کرکس و چون صغیر و جرج و
 حدید تیز و مسن چه فنان و مقطع
 بنید قبله بود و کبه چون صلوات
 جبار و هاع و هادان و دل و دل
 ضمیر و فکر چو اندیشد و سرخو راز

رقم غطریف و حلال سیور و اسام
 عقوق ساخت امر کار و قول و گفت و گفت
 لون رنگ و ریخ بوی و باد غیم و غیر و بیخ
 زبدر سکه دغن و روغن و طوطی و سوزن
 لغت شلغور بقل و زده و کشت و کشت
 نفوس و ضرر و غمان و ظفر و ناخن و جلد و پوست
 آدمی و انسان مردم جز و بری
 اصبع انگشت لیک ابهام انگشت
 سقر پماری و محبت و درستی و تکر

مهرت و دست صدر و شی چیز نام
 جنب و ملو جاز و سایه و کعبان سطح و بام
 نوم خواب و مشی رفتن بعد و دوی خط و کام
 کوز کون قصه کاسه و قدر و دیک و کاس
 کدس خرم خرمه دشت و صبافت تند و کام
 خدیرج و جوف اندرون ضیق و شک و شک و کام
 اجر و زور و شوه بان عزم تاوان وین و وام
 بازتاب و وسطی و نصر و خضر و قام
 قیج دم و دیمت و خون و الفس فی التی خام
 مبارز و بطل و باسل و شجاع دلیر
 غضب و اسد و لیک و حار و شد و کما
 رقاد و محبت و خشن و سعادتی و خوا
 ضم و عتب و دیت و جهاد و فرست
 نه جفت بی که باک بود و نه
 شعر و صبر و و کتان و جوت و جاش و غیر
 مزبور و قور و وید است و ضیم و شیر
 بدول و باذل و صانع و حنی شعبان سیر
 اینها همه حست و فرجای و برشت
 بدعایشه و خدیجه محترمه

بام جییم جفقه بود و زینب	میتونه صقیه شود و ام سلمه
فرزند بنی قاسم و ابرهیمت	پس یلب و طاهر از در تعظیمت
با فاطمه و رقیه ام کلثوم	زینب شمر از راس تعلیمت
مولد از دامت بنی رابکی بنه	دیگر فضاله انکه نه بیعت و نه
شوبان و دیاج و صالح و مدح و یار زید	نور افغ و ضمیره کینه مویه
ده یار هشتی اند سینه شلت	بوکر و عمر و علی و عثمان
حدت و حدید و بو عیین	طلعت و زبیر عبد رحمان
نور و حج و انقال مدنی میدان	بالم یکن و لزلت احزاب همان
پنج اول و قد سمع و رعد حدید	فتح و پس و پیش و نصر و دهور زمان
زخیرتد مصطفی هفت قلمه	خدایش جود او ایجتان ملک سلم
کنه بد و ناعمر و سق و انکه	عنوس و نظا و وسطیح و سلام

حسن و لادغت و اعیای	خدری و محمد و حشاک
ناخس و بر خوه و کاسر و راعظ	وان مفتح کز و عضل شد چاک
ضربان و ثقیل و ثاقب و بار	وان سلی که اوست اصلی هلاک
دو تشرین و دو کانن و پیر لکه	شباط اذار و نیسان و یار است
حریران و تموز و آب ایلول	نکه دارش که از من یاد کار است
زفر و ردین چون بگذشتی مار و بهشت	بمان حرداد و تیر انکه چو مراد است
پیر از شهر یوز از مهر امان و اندر ای	که بر نهمن جزا سفندار منهای بیقرارید
موش و بقر و پلنگ و حرکوش شمار	زین چار چون بگذری هفتک اید و مار
وانگاه باب و کو سفندت حنا	حدونه مرغ و سگ و خولک آخر کار
حل و عقربیت با بهرام	قوس و حوت و مشتری رام
نور و میزان چو خانه زهر است	مرزحل رات جدی و دلو مقام
تیر و جوزا جو خوشه مه سرطان	خانه اقباب شیر و مدام

همچو جواسی و دی و یکت
دل و میزان و حوت و عقرب و سی
حمل و ثور شیر با پس و پیش
بیت و نه قوس جدی و کعبه پیش

بر جها دیم که از مشرق بر او ندر
چون حمل جوز ثور چون جوز اسرطان
جمله در تسبیح و در تقدیس حیالات
سبله میزان عقرب قوس جدی و ثور

سبعه یاره را خواهی اگر
قرات و عطارد و زهره
که بدان من بگو و تر سر بر
شمس مریخ و مشتری و زحل

تبع و جذع سن کاست آنکه
ثانی و رباعی سدیر است و صالح

مخاض و لبون و حقه جمع پس
ثانی و رباعی سدیر است و باذل

اشعر و عمر و حمیر و کلان
مراغمار و عامله زبا است

زروی جته هفتاد یک درم سیاب
ذهب مولات و سرب پنجه و نه آهن چل
پل و شش زان و زنی و مشت شمار
برخ سن چهل پنج نقره پنجه چار

نه فلز مستوی الجهر را چون بر کشی
زرد لکن زیتو الماس سرب آهن اریرل

گفت شانه مار و ده عضد باز و پیر
صم کریم یکم کنکی عرج لکی بله کولی
عاب و عارض و غزن و غمام ابر است فلان
ربیع اسرار آمد حریف اسم تران آنکه
عدو حسم دشمن دان حذار و خورج

این سرکش بطی کا اهل طری تازه جنی حید
سحب غرث و طوی و جوع مصدر ما
کلف عشق و صلف لاف و نه سال
تقی و متقی بر عزیز کار عبقری بگو
و تدبیر و و صبر و رخ و الود و در و

حضرت یار و شمع سرد و بخین کم خورن
صفر خردی کبر پیری فلز کانی سراج خوش
عنا قوت سارفت جلا تقی کا کز
عرب و غیل قلاب و غیضه و لکه شری

اختلاف وزن دارد هر یک از اشیاء
فصله خواص کی پنج من و سه صفر ماه

زنجی و زنگی و پنجه مرغ و شوا بریان
علیم و عالم و علام و انا و اسی پیرمان
حیا و ابل و وستی و مدار و مطر و اربان
شاه و صیفت بی شبیه ترستان استابان
وثاق و نکل بند آمد حصین و بجن چیدن

خزری و روی و فی ناکس و غری نایان
یکی سفیان دوم طیان سوم جوعان و کفر
حضر خاشع و فرغ خایف ملق و عیب و جل و
سفر سوهان کد مرتیز و حفر خیره و حیدر

اقط بینوا دادا و دینق بخور منق کرمان
فرح و شادی و مسرور است جندان و فرح
دنبه و نایب بازی طلیح حسن و خیران
جنت میل و حفر شرم و صیاحت و خجستان
نیکفک تنیس و قطط مطا پش جرایبان

تنوفه مهمه و فیفا قلا و سبب پیدا

جو بود و یا بابت لوب تر کشا

طورو جل طورو علم کو مت و حار و لبا

طرم و علای مضرب شدت ^{کمان}

میزان تراز و حمل یار و قور طدی بود

فلک و سینه جاریه کشتی شراعش بادا

لوح و سکا و جو هواملان پر خالی می

شاخ بلند و قله سر سرج و لم زربان

جسم و جد شخص و طلل جویا و جفان بدن

تن ذات و مستی کون بودن و قفس

سور و قط و خیطل و هرات کر کلین

بر غوث یک و نعل دزد مورچه ^{و کمان}

فلک کی راحت خوشی شربت جی ملک شهی

سودت سری جنت نوی کلت پری ^{و کمان}

لاذخ کردن بالغ رسان آکل خندان رات چران

طایر پران ماضی بران جاری بران ^{و کمان}

جمع و ذریق و قوم و فرقه است مشر کرده

طالق یلست کوه که داعی ^{و کمان}

حق و ضلالت کرمی بنفش صاوت دشمنی

تلقا بخت قران بنی تبیان ^{و کمان}

میزاب نا و دان و ندانم بجز رحمت

چون ملجأ پناه و ملک شه سر و تخت

خنده فریب صبر شکیب و جمال نصیب

زی و لباس کسوت چرخ جوق و خط

ککل و جمیع و قاطبه و جمله دان همه

شطرت و ضعیفه و حریف و حریف

قناخار سلق جنت در جزیر کز و

نصاع پودنه است امان و شاع و

فیض سداب شوم قدسیر باد و زنا

دبا کند و قمع ترا شدید سخت

کرمستی و صحر و شکاری

نصر خون و مظاهر ت یاری

میرم متقن و متین و محکم

مظلم و داج و مدله و تاری

و هنر و است و نسی لیک

ذل ذلک موان و موان و خواری

استحال و ضراحت است ضرع

و استکانت و ضرع است زار پی

قسم و حلقه و یمین سو کند

ذمی و اصل و ذمه و ضار پی

پاس و حرمان قنوط نو میندی

چون قنوط ابطاله یسکاری

ضرب و جلد است و عصوی و زنه

ترکی اوداق هندوی ماری

قر و کبی و قضا عه سک آسینه

حرفه پشه جزا سزاواری

و قوت و حدس شعر و علم و قصه و فهم

غمار و حمله انجمن حدت جز و دست ^{و کمان}

عار و سکت چون یوس فقر و میل ^{و کمان}

مخاتم و مکایل کیلها فیلوله بی ^{و کمان}

تر و صفت و ضعیفه اعنه و حقد و کینه

تسیم و ناره نافه طاعت و قدره توانایی

الی نیت و ضرر و حمت و لام نیت و

کنان و کن عطا و و کشت نصیحت ^{و کمان}

از میل و شعر و محذار نشکره دان ^{و کمان}

پولاد اینست ضدش اسکان کشت ^{و کمان}

خنزیر خوک و در جسد و بنش ^{و کمان}

نخین و قنطش کفش شنا چون بنا ^{و کمان}

سگوست فرج حران و کین اندرون
 خصیه است خلیه عانه زهارت ترونا
 کابوسان سکاچه وضاعوط نیلان
 منهای و منجیح و جدد و قصد راه راست
 عقرب چو کرم است تخته زهر اثرش از پیش
 اعصار کرده بلاد و نکا کرد شمال
 حتی تب و صداع و فواد و کباد است
 شمع موم و زیت و بخرج ناسر جیدر
 ثقبه سورخ است و بخل اس و میرم کرده
 شیخ و فانی و بن هر و هم بیرات و ذال
 طوبی الاغلاستی ذیل دامن قصر کوشک
 مقدم العین است و شوق و شوق ماقنا
 جو زکون و لوز باد است و عجمه حایه
 خارج برون جود و زخونه حیدر
 داخل درون طلقه وضاعت
 دانه ها نش و فیل و زنبابرون
 شرف مغالک سینه و ریاضه تار سر
 جاشوم هم میزند و هتاک پرده در
 ورد و شربت عطن و مورد آب خورد
 جبه جفیر و هم فاض و کثانه کیش
 باد جنوب ضد صاپس و بور پیش
 در دلد و سر و جگر و قرح و جرج ریش
 شادین و خشت و غزال و مرثا آفر
 کلبان ماشاات کلوبانبر و نشان
 چیز بن شعله عجمه در ویش و شهر
 جدم بنیان و اساس اصلت و ترک کر
 کنج چشم و موثر و بنال و هادل سخن
 چون طوطی است پالوده و یمن پرده
 داخل درون طلقه وضاعت
 خارج برون جود و زخونه حیدر

دابو غو خرز آمد بطبع خیر و
 قندچو خاریشت سلفا شک
 جبه چکا دم غرق و فرق و دماغ خیز
 طلق و مناض و روزه و غیل و شرجل
 مطبوخ پخته مغرقه کفکیر و قوی
 وضع آن بچه که آخر طهرش بود و
 چو زکات کاک قرص کلچه با فله
 صب و سمار صندق جعفر و دل دله
 ام الدماغ جای وی و جمده کله
 اد و غرو و شری جددی نغظه ابله
 انقیه دین پایه و طنجیر یا تله
 یقن الیک یا شکونه یا ید یقالبه
 و جیز و ملخص بود مختصر
 کاین و کای و کی کای
 ایامی و ای و یا و
 خرقه دان فرد و منفرد تنها
 زهر برت و برد و قوس ما
 ارج طیب و عتیق بویش
 دورخانه دست دار سرا
 مثل کفوات و شبه ندمت
 پدر و مادر آدم حسوا
 فرغ و رجله بقله الحمت
 معمانت و دن و حرو کرمی
 وز کل دان هند با کشنی
 نس و حشر و چاربا و سبع
 عجزات و دلت چور و دهن
 ناسروانس و اناسی اد میان

43

1861

1862

1863

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

منت خدایا عزوجل که طاعتش موجب قربت و بشکراندرش مزید نعمت
 هر نفسی که فروغ رود مدحیات و چون بر می آید میفرج ذات پس در
 نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمتی شکر واجب است
 از دست و زبان که بر آید که **کثر عهده شکرش بد آید**
اعملوا آل داود شکرا و قلیل من عبادی الشکور بیت
 بند همان به که ز تقصیر خویش عذر بد رکاه خدای آورد
 ورنه سزاوار خنداوندیش که کس نتواند که بجای آورد
 باران رحمتی حسابش همه راسیده و خانجست در پیش همه جا کیده و
 ناموس بندگان بکجا فاحش نبرد و وظیفه روزی بخدای نکرند بیت
 ای کریمی که از غزانه یب که بر و تر با وظیفه خود را
 دوستان را کجاکنی محروم تو که باد عثمان نظرداری
 فراش باد مبارکته تا فرش زمزمین بکسرا ندو دایه ابروهای را فروخته تابنا

نبات برادر مهد زمین سپرد و درختان را بخلعت نوروزی قیای سبز و درخت
 و اطفال شاخ را بقدر موسوس ربیع کلاه شکوفه بر سر نهاد و عصاره نالی بقدر
 او شهد فایق شد و ششدر خرمابرییت او غل با سق کشته بیت
 ابرو باد و سه مهر خورشید و فلک در کارند تا توانی بکف آری و بغفلت بخوری
 همه از بهر تو سرگشته و فرمان بردار شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری
 در خبرت از سرور کائنات و مخزن موجودات و رحمت عالمیان و صفوادیان
 و جمیع دور زمان محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم بیت
 شفیع مطاع نبی کبریا **قیم قیم نبی و قیم**
چه غم دیوار است مرا که باشد چون تو شی چه بآل از موج بحر از که باشد خجسته
 بلغ الصلاب کماله کف الذباج بحاله **حسنت جمیع خصاله تسلو علیه و آله**
 یکی از بندگان که کار پریشان در کار دست امانت باید اجابت بدر کاد حق عزوجل را
 ایند تسلل درو نظر کند بازش بخواند بار اعراض کند بازش بضرع و زاری بخواند حق عزوجل
 کویده یا ملائکتی قد استجبت من عبیدی و لیس له غیری فقد غفرت له دعوتش را
 اجابت کردم و حاجتش را بر آوردم که از بسیاری دعا و زاری بند می شرم دارم
 کرم بین و لطف خداوند بکار که بند کسوت او شرمسار
 عاقلان کعبه جلالت تقصیر عبادت معترفه ما عبدناک حق عبادتک
 و اصفان خلیه جمالش تحیر منسوب که ما عرفناک حق معرفتک بیت

ایم

کر کسی وصف او از من پرسد : پیدل ازنی نشان چه گوید باز
 عاشقان کشتگان معشوقند : بر نیاید ز کشتگان آواز
 یکی از صاحبان سر عیب مراقبت فرو برد : بود و رنج مکاشفه مستغرق
 شده آنکه که این حالت باز آمد یکی از اصحاب بطریق انبساط گفت که ازین بیان
 که بودی یار از او چه حقه گزاشت کردی گفت بخاطر داشتیم که چون بدرخت کل بریم
 دامن پر کنر و هدیه لعلها را چون بر رسیدم بوی گل چنانمست کرد که دامنم از دست رفت
 ای مرغ صحر عشق ز پروانه بیاموز : کان سوخته را جان شد و آواز نیاید
 این مستهیان در طلبش بخت دارند : کانرا که خبر شد خبری باز نیاید
 ای برتر از قیاس خیال و کان و هم : از هر چه گفته اند و شنیدیم و خواندیم
 نفس تمام گشت و به آخر رسید عمر : ما همچنان در اول وصف تو مانده ایم
 ذکر مجاهد پادشاه اسلام آتایت ابو بحر خلد الله ملک ذکر جمیل سعدی که در افواه
 عوام افتاده است و صفت بخشش و بیست ازین رفته و قصب الجیب حدیث را
 که همچو شکر میخورند و رفته میثاقش که چون کاغذی بر بند و بر کمال فضل و بلا
 او دل توانست کرد بلکه خداوند جهان و قطب دین و زمان و قیام مقام سلیمان تا
 اهل ایمان شهنشاه معظم آتایت اعظم مظفر الدینای والدین ابو بکر بن سعد
 فل الله تعالی فی ارضه بین عنایت نظر کرده است و تحسین بیخ فرموده و از
 صادق نموده لاجرم کافه انام و خاصه عوام بحسب او کرده اند که الناس

عاتبه اللهم تعالی

علی بن ملوک که هر را بدید
 نا آنگه که ترا بر من سکین نظرت : آنگه از آفتاب مشهور ترست
 که خود همه عیبهابد بن بند دشت : هر عیب که سلطان به پسندد هزمت
 کلی خوش بوی در حمام روزی : سید از دست محبوبه بدستم
 بد و گفتم که مکی یا عیری : که از بوی لا ویز تو مستم
 بگفتن کلی ناچیر بودم : ولیکن محبت با کل نشتم
 جمال هشتین بر من اثر کرد : و کمره من همان خاکم که هستم
 اللهم شمع المسلمین بطول بقایه و ضاعف ثواب جمیله و حسنة و اتع
 و ادایه و در قر علی اعدایه و حاده اللهم احفظ نفسه و اغفر لاه اللهم آمین و احفظ
 لقد سعد الدنيا به دام سعد : و اتع المولى بالوفاة النصير
 كذلك منشا اینه هو عرفها : فحسن و نبات الارض من کرم الیک
 ایرد تعالی و تقدس خطه پاک شیراز رحمت حکمان عادل و امت عالمان
 عامل تازمان قیامت در امان سلامت نکه دارد شکر
 اقلیم پارس مرا غور از آیه نیت : تا بر سرش بود چوای سایه خدای
 امروز کس نشان ندهد در بیضا : بیاید آستان دردت مامن رضای
 برکت پاش خاطر بچان کان شکر : بر ما و بر خدای جهان آفرین جزای
 یارب زیاده گفته نکه دار خالک : چندانک خاک را بود و باد و بختای

ولد

این شب تا صبح ایام گذشت می کردم و بر عمر زینت کرده حیف می خوردم و سنگ
 سراچه دل با لعل آب دین می شستم و این بینها مناسب حال خود می گفتم **شعر**
 مردم از عمر می رود نفی :: چون نکم می کنم نماند نی
 ای که پناه رفت در خواب :: مگر این پنج روز در یاسینه
 خجل آنکس که رفت و کار ساخت :: کوس هر جلت زدند و بار ساخت
 خواب نوشین با ساد جیل :: باز داد پیاده راز بیل
 هر که آمد عمارتی نو ساخت :: رفت منزل دیگری پرداخت
 و آن دیگر بخت همچنین هوک :: وین عمارت بس نبرد کسی
 یار ناپایدار دوست مدار :: دوستی را نشاید این عمار
 نیک و بد چون همی باید مرد :: خنک آنکس که گوی نیکی نبرد
 برک عیشی بگور خویش فرست :: کسی نیارد ز پس زینش فرست
 عمر رفت و آفتاب تموز :: اندکی ماند و خواجه غم هنوز
 ای بختی دست رفته و بازار :: ترسم پریاوری دستار
 هر که مزدوع خود بخورد خود :: وقت خرمنش خوشه باید چید
 بعد از آنکه این معنی مصلحت آن دیدم که در نشین عزت نشینم و دامن رحمت
 فرا خود چینم و دفتر از کتفهای پریشان بشویم و من بعد پریشان گویم بیت
 زبان برین بگنجی نشسته هم بکم :: به از کسی که نباشد زبانش اندر حکم

یکی از دوستان که در کجاوه اینس و در حجره جلیس من بود برسم قدیم از درد آمد چندان
 نشاط مرا بخت کرد و بساط ملاحت گسترده جانش نکفتم و سر از لایق بقدر بر گفتم **دو بیت**
 نکه کرد و کت بیت کزوت که امکان کشار مت :: بگوی ای برادر بلطف خواهی
 که فردا چوپک اجل درسد :: محکم ضرورت زبان در کشی
 یکی از متعلقان من بر حسب راقه مطلع گردانید که فلان غم کرده و نیت جرم که
 بخت عمر صفت نشید و خاموشی گزید و نیز اگر توانی سر خود گیر و مرا مجانبت پیش
 کتا بمرت عظیم و محبت قدیم که دم بر ندادم و قدم بر ندادم مگر آنکه سخن گفته شود
 بر عادت مالوف برسم معهود که از دین دوستان صلت و کفایت بین من و **علا**
 رای صوابت و تقصیر عهد اولوالباب ذوالفقار علی دنیام و زبان صحتی رکام
 زبان در دهان ای خردمند چیست :: کلید در صحن صاحب من
 چه در بسته آنچه داند کسی :: که کوهر فروشت یا پیل و ر
 اگر چه پیش خردمند خاموشی ادب :: بوقت مصلحت آن به که در سخن کوشی
 دو چیز طبع صفت دم فرو بستن :: بوقت گفتن و گفتن بوقت خاموشی
 حیف لاله زبان از مکالمه او در کشید قوت نداشتم و روی از عمارت او بگردانید
 مرفت نداشتم که یار موافق بود و ارادت صادق بیست
 چونک آمدی با کسی برستیز :: که از وی کز برت بود یا کز
 بحکم ضرورت سخن گفتم و تفریح کان پرفتن در فصل وسیع که مولت بردار این بود **والله و الله**

پیراهن سبز بر دختان است. چو ز جانش عید نیک بختان
 اول از بهشت ماه جلا سیلی. بیل کونین بر شاخ بر قنبان
 بر کل سرخ از نم افتاده لالی. همچو قرقر عذار شاهد غضبان
 شی را بوستان با یکی از دستان افتاد موضع خوش و خرم و درختان در هم گشتی
 که خرد سنا بر خاکش ریخته و عقدش را از کار کشد ریخته بیست
 روضه بآ، نصرها سلال. دوحه بجع طیرها موزون
 آن پران لاله ها رنگا رنگ. وین پراز میوه های کونا کون
 باد در سایه درختانش. کسرا ایند فرش بو تلمون
 یا معادان که خاطر از آسنت بر لب نشن غالب آمدید شد اس کل در بختان بر چنانک
 دانی و سبل و ضمیران فراهم آوردیم کلستان با بقای نباشد و همه کلستان از افکا
 نبود و حکما گفته اند هر چه نباید بستی با نیکو گفت طریقت کیم برای نعت
 ناظران و فحش حاضران کتاب کلستان تصنیف تون کرد که باد تراز از بر و رقار و تظاوی
 نباشد و کوشن زیاده عیش و پیش را بطیث خربین بنده توان کرد بیست
 بچه کار آیت ز کل طبق. از کلستان من بر و رسی
 کل همین روز بخ و شش باشد. وین کلستان هیث خوش باشد
 حال که من این حکایت بگفتم و در اس کل ریخت و در دامنم آید بخت که الکرم اذ او عدو
 فصلی در میان روز اتفاق بیاض افتاد در حسن معاشرت و آداب معاشرت در لباسی که نکلا

و تمام

بکار آید و سر ملاز بلاغت بفراید و فی الجملة هنوز از کلستان بقیتی مانده بود که
 کتاب کلستان تمام شد و ذکر محمد پادشاه زاده جهان محمد الدولة سعید دام فضلہ انکه شود
 تحقیق که پسندین شود در بابا پادشاه جهان پناه اهل بیان سایه پر و در کار پر و لطف افزین کار
 و غریبان که فغان المومنین السماء المنصوره علی الامناء ضد الدولة القاهرة سراج الملة
 الباهرة بحال الانام مفخر الاسلام سعد بن تاجت معظم شهنشاه اعظم مالک رقاب الام
 مولی ملوک العرب و البحر و البر و الارض ملکت سلیمان مطهر الدینا و الدین ابو کریک
 سعد بن کلام لقا قالمها و ضاعف جلالها و جل الکل خیر لها لهما بکثره لطف خداوندی
 فرموده نیست ذکر التیاض و خاوندیش یارید. نکار خانه چینی و نقش از رنگیت
 امید هست که روی ملال در کند. ازین جهت که کلستان بجای رنگیت
 علی الخصوص که دیباچه های روش. بنام سعد ابو بکر سعد بن رنگیت
 قصیر و تقاعدی که میرود در مواظبت بارگاه خداوندی بنا بر آنست که طایفه حکما در فضل
 و کمال بوزر جهر سخن می گفتند و با خبر جز آن عیش داشتند که در سخن گفتن بطیث
 درنگ بیان یکدیگر بوزر جهر بشنید و گفت اندیشه کردن که چگونیم از پشیمانان خوشی که گفتم
 و سودی بکثرت سخن دان پرورده پر کهن. بیندیشد انکه بگوید سخن
 مزین نیل تا مل یک فکاردم. نکو کوی کرد ویر کوی چه ضم
 بیندیش و آنکه بر آور نقش. و زان پیش پس کن که کیند پس
 بنطق آدمی محترمت از دواب و اب. دلباز به کوی بصبواب. فکف در نظر

حضرت خداوندی عز و نضره که مجمع اهل دل و مرکز عالم بشر اگر در سیاحت سخن دلی
 گشته شوی کرده باشم و بضاعت من باب بحضرت عزیز آورده خرمهره در بازار جوهریان
 جوی نیرزد و چراغ پیش آفتاب پرتوی ندارد و اشاره بلند بر دهن کوه الوهیت نماید
 هر که کردن به عوی افرازد **خویشتر را بکردن اندازد**
 سعدی افتاده است **آزاده** **کس نیاید بخت اوفتاده**
 اول اندیشه انگی **کفتار** **پای پست آیدت پس دیوار**
 غل بندگی کم ولی در بستان و شاه صفت فرستم ولی در کفایتان را بر رسیدن حکم لنگر
 آموختی گفت از اینایان که تا جای نه چند پای نهند **قدم المروج قبل المروج**
مصرع مردیت بیازمای و آنکه نز کن **بیت**
 کرچه شاطر بود خروین بخت **چه زند پیش باز و مروین بخت**
 کرچه شیریت در گرفتن موش **لیک موش در صاف بخت**
 اما به اعتماد و صفت بزرگان که چشم از عوایب بزرگستان پوشند و افتای حرام
 که تران نکوشند که چند بطریق اختصار از نواد و اشال و شعر و حکایات و سیر ملک شاه
 در هم آیدین کتاب درج کردیم و در خازن کرمانه بروی خرج کردیم و چون تصنیف کنند
 این بود **بیت** بماندشالها این نظر و نثرم **ز ما هر ذره خاک افتاده**
 عرض نقیصت کز ما باز مانده که هستی را فی جیم نگاه کن صاحب دوزخ است که در دوزخ
 دین گفت که ما را و نثرم **ز جبریت شمس و چاه** **و نگاه مراد صفت بود که گفت در حالت با خفا**

باب اول در سیرت پادشاهان
باب دوم در اخلاق و درویشان
باب سوم در فضیلت و عیبت
باب چهارم در فواید خاقان
باب پنجم در عشق جوانی
باب ششم در خدمت پادشاهان
باب هفتم در آداب و عیبت **باب هشتم** در آداب صحبت
باب نهم در آداب پادشاهان
 پادشاهی که بکشتن اسیری اشارت کرد چهار در حالت نویسنی بر پادشاهی
 که داشت ملک را دشنام دادن گرفت و سقط کفتن که گفته اند
 هر که دست از جان بشوید هر چه در دل دارد بگوید **بیت**
 اذ ایئیس الانسان طال لسانه **کستوز مغلوب بصول طال الکلب**
 وقت ضرورت چو نماد کریز **دست بگیرد شمشیر تیز**
 ملک پیرمرد که خدیو گوید یکی از وزراء **لیک محضرت ای خداوند**
 می گوید **والکافین الغیظ والعافین عن الناس ملک راحم**
 آمد و از سر خون او در گذشت و زبرد دیگر که ضدا بود گفت انباء
 جنس ما را نشاید در حضرت پادشاهان جز بر استی سخن گفتن

این مرد ملک را نوشت نام داد و ناسرا گفت ملک روی ازین سخن در هر
گشت و موافق نیامد و گفت مرا این دروغ وی پسندید و برآمد از آن
که تو گفتی که آنرا روی در مصلحتی بود و این را بنا بر خیالتی و خرد مندا
گفته اند و غی مصلحت آمیز به از راست گفته اند **بیت**
هر که شام آن کذب که او گوید **حیف** باشد که جز گوید
بر طاق ایوان فریدون نوشته بود **شعر**
جهان ای برادر نماند بکس **دل** اندر جهان آفرین بند
مکن تکیه بر ملک دنیا و پست **که** بیار کس چو تو پیر و پست
چرا هنک رفتن کنده جان پاک **چو** بر تخت مردن چو بر روی خاک
حکایت یکی از ملوک غریبان محمود بن سبکتگین را بنحواب دید
بعد از وفات او بعد سال که جمله وجود ریخته بود و خاک شده
مگر چشمانش که در چشم خانه می گزید و نظر می کرد سایر
جکوارا پر سیدند از تاویل این خراب فرو ماندند مگر درویشی که گفت
هنوز نکرانست که ملکش باد کرانست **بیت**
بس نامور که زیر زمین دفن کرد **کن** هتیش روی زمین بر نشان نماند
وان پیر لاشه را که سپردند ز برنا **خاک**ش جهان بخورد و گزواستخوان نماند
زندست نام فرخ نوشیروان بید **که** چه بسی گذشت که نوشیروان نماند

خیر کسی که از فلان و غنیمت شمار عمر **زان** پیشتر که بانک براید فلان نماند
حکایت ملک زاده را شنید که کوتاه بود و حقیر و دیگر برادرش
بلند و خوب روی باری ملک بکرامت درو نظر میکرد پس بفرست
و استصا بدانت و خدمت بجای آورد و بخت ای پدر کوتاه خرد مند
به که نادان بلند نه مرجه بقامت مهر بقامت مهر الت شاة

تظیفه والفیل حیفه **بیت**
آن شنیدی که لا غرر انا **گفت** باری به ابله فریه
اسب تازی اسکر ضعیف **د** **بیت** همچنان از طویله خرب
پدر بخندید و ارکان دولت پسندید و برادران بجان بر بخندید **بیت**
تا مرد سخن نکته باشد **عیب** و هنرش نهفته باشد
هر چه است بیکان مبر شغالی **باشد** که پلنگ خفته باشد
ن **ن** **ن** شنید که ملک زاد را مدت دشمنی صعب
روی نمود چون دولشگر روی هم آوردند اول سواری که اسب
در میدان **ن** **ن** **ن** که بگریزد بخون لشکری جهانید این بسره **گفت**
آن نه من باشم که روز جنگ بینی **آن** نه منم که در میان خاک و خون شیمی
کآنک جنگ آمد بخون خوش بازی **روز** میدان و آنکه بگریزد بخون **لشکر**
این بگفت و بر سپاه دشمن زد و تی چند مرد آن مرد چند اخت چون پیش

پدر آمد زمین خدمت پیوسید و گفت **بیت**
ای که شخصیت حقین نمود **تا در شتی هنر نه پندار نی**
اب لاغریان بکار آید **رو زمینان نه کا و پرواری**
آورده اند که سباه دشمن بی قیاس بود و اینان اندک طایفه آهنک
گریز کردند پس نهر زد و گفت ای مردان بجوشید یا جامه زنان
پوشید سواران را بگفتن او تهور زیادت کشت یکبار حمله کردند دشمن
زدند و ظفر یافتند ملک سر و چشم بر پیوسید و در کار گرفت
و هر روز نظر بیشتر میکرد تا دلی عهد خویش کرد برادران حسد بردند
و زهر در طعامش کردند خواهان از عرقه بدیدند و رجه بر سر زدند
بسر نفیست دریافت و دست از طعام باز کشید و گفت محالت
که اگر هنرمندان نمیندیند هنران جای ایشان نگیرند **بیت**
کس نیاید بزرگسایه بوم **ورهای از جهان شود معدوم**
بدرد این حرکت خبر دادند برادرانش را بخواند و کوهی بواجب
داد پس هر یکی را از اطراف بلاد حصه مرضی دادند تا قهقهه بشت
و نزاع برخواست که ده درویش در کلبی بختند و دو
پادشاه در اقلیمی بختند **بیت**
نیم نانی که خورد مرد **بخت** بدله درویشان کند نیم کرد

ملک اقلیمی بکیرد پادشاه **همچنان در بند اقلیمی دگر**
حکایت طایفه دزدان عرب بر سر کوهی نشسته بودند
و منفذ کاروان بسته رحیت بلدان از ایشان مرغوب و لشکر سلطان
مغلوب بحکم انک بلاذی منع از قله کوهی بدست آورده
بودند و بجلاء و ماوای خود کرده مدبران ممالک از اطراف در دفع
مضرت ایشان مشورت کردند که اگر این کرده هم
برین لشق روزگاری مداومت نمایند مقاومت ایشان متع گردد **بیت**
درختی که اکنون گرفت پای **به نبردی شخصی بر آید زجای**
ورش همچنان روزگار هلی **بگرد و نش از پنج هر یکی**
سر چشمه شاید گرفتن بیل **چو بزرگشاید کدشتن بیل**
برین مقرر شد که یکی را تجسس ایشان برکاشتند و فرصت نگاه میدادند
و در وقتی که بر سر قوی برانده بودند و مکان خالی مانده
تتی چند مردان واقعه دید جنگ آزموده را بفرستادند تا در شت
جبل کفان شدند شبانکه که باز آمدند سفر کرده و غارت
آورده سلاح بکشادند و غنیمت بنهادند تخت دشمنی که در
ایشان تلخت خواب بود چون باشی از شب بگذشت **بیت**
قرص خورشید در سیاه رفت **یونس اندر دهان ماهی رفت**

مردان را و از کین بدرجند و دشت یکان یکان بر کف بستانند
بامدادان بدرگاه ملک حاضر آوردند همه را کشتن و نمود در آن میان
جوانی بود عنفوان شبایش نورسیده و سبز گلستان عذارش بود
یکی از وزرای دولت بای تخت ملک بوسه داد و سر شفاعت بر زمین
هاد و گفت ای خداوند این پسر همچنان از باغ زندگانی بر نخورده است
توقع بکرم اخلاق خداوندی آنست که به نخلشین خون او منت
برینده نهد ملک روی ازین سخن برهم آورد و موافق رای بلندش

بنامد و گفت **بیت** بر تو یکان نگیرد هر که بنیادش بد **بیت** تربیت نا اهل را چون کردگان بکشد
ند نهاد ایشان منقطع کرد و اولیست و پنج بتارا ایشان بر آورد
که آتش شانند و آخر کرداشتن و آتشی کشتن و بچه نگاه داشتن
کار خردمندان نیست **بیت** ابراکر آب زندگی بارد **بیت** هرگز از تلخ پید بر خوری
با فرومایه روزگار **بیت** کزنی بوی را شکر بخوری
و نیز بر این سخن را بشنید و طوعا و کرها بیندید و بر حسن رای ملک
افزون خوانند و گفت آنچه خداوند روی زمین دام ملکه فرمود
حقیقت است که اگر در خلک صحبت آن بدان منتظم

مانندی طبیعت ایشان گرفتاری ما بیند امیدوار است که بعشرت صالحان
ترتیب پذیرد خوی خردمندان گیرد که هنوز طفلیست و سیرت عناد
و بعضی آن کرده در نهادی متمکن نشد است و در حدیث است که
ما من مولود الا و قد یولد علی الفطرة فابیواه یهودانه و ینصرانه و ینحکانه
یا بدان یا رکت همسر **لو ط** خاندان نبوتش کمر شد
سک احباب گفت روزی **بیت** پی یکان گرفت و مردم شد
این بگفت و طایفه ازندمای ملک باوی بشفاعت یار شدند
تا ملک از سر خون او در گذشت گفت بخشیدم اگر چه مصلحت بدیم
دانی که چه گفت زال یارستم کرد **بیت** دشمن نتوان حقیر و پیمان شمرد
دیدیم بسوی آب چرخیده خرد **بیت** چون پیشتر آمد شتر و بار پیرد
بسر و بلند از وضعت بر آوردند و استاد ادب را بر تربیت او نصب
کردند تا حسن خطاب و ذوق جوابش در آموختند و سایر جزئیات
آداب ملوکش تعلیم و در نظر مکان پسند آمد باری وزیر از شمایل
او در حضرت ملک شمه می گفت که تربیت عاقلان در و اثر کرده
است و جمل قدیر از جلیت او بدر برده ملک را ازین سخن تبسم

بنامد و گفت **بیت** عاقبت صکر زاده کرد شو **بیت** کرچه با آدمی بزرگ شود

سالی دو برین طایفه او باشد محلت درو پوستاند و عقد موافقت
 بستند تا بوقت فرصت وزیر و هر دو پیر و وزیر را بکشت و نعمت
 دین قیاس برداشت و بجای دزدان بمقام پذیرفت و عاصی
 شد ملک دست تحریر ندان کردن گرفت و گفت **بیت**
 شمشیر نیک آراهن بد چون کند کسی ناکس بتربت نشود ای حکیم کن
 باران که در لطافت طبعش خلافت است از باغ لاله روید و از شور و
 زمین شور سبزه بر نیارد در و تخم عمل ضایع مگردان
 نکوی بایمان کردن چنانست که بد کردن بجای نیگردان
حکایت شهناک زاده را دیدم بر درسلای اغلش که عقل و کما
 و کجاستی و فهم و فراستی زاید الوصف داشت از عهد خردی
 آثار بزرگی در ناصیه او پیدا **بیت**
 بالای سرش زهوشمندی و تافت ستاره بلندی
 بی اجماع قبول نظر سلطان آمد که جمال و صورت و معنی داشت
 و خود مندان گفته اند توانگری نصرت نه بمال و بزرگی
 بمقلست به بسال انای جنس او حسد بردند و بکناه شینش
 سهم کردند و ملک را تحریص میدادند **مصرع**
 دشمن جکند بچو مهربان باشد و

گفت ای لبر موجب خصمی اینان در حق تو چیست گفت در سایه
 دولت خداوندی همگان را راضی کردم مگر حسود را که راضی
 نمیشود الا بزوال دولت من که اقبال خداوند باد **بیت**
 دولت من که اقبال خداوند باد تو انرا که نیاز از مراندرون کنی
 حسود را جکینز کوز خود برنج **بیت** بپیر تابر سیای حسود کین زخمت
 که از شفت آن جزیرک نتواند شود بختان باد زو خواهند
 مقبلان زوال نعمت و جاه **بیت** صکر نیند بر وزشتم
 چشمه آفتاب رجه کناه **بیت** راست خواهی هزار حشر جان
 کوز هتر که آفتاب سیاه **مکایت** یکی را از ملوک
 حکایت کند که دست تطاول بمال رعیت دراز کرده بود
 و جوهر و اذیت آغاز خلق از مکاید ظلمش بجهان در بر فشد و از
 کربت جورش راه غربت گرفتند چون که شد ارتقاع ولایت
 نقصان پذیرفت و خزیه تو ماند و دشمنان زور آوردند **بیت**
 هر که فریاد رس روز مصیبت خواهد که در ایام سلامت بجاوردی گوش
 بند خلقه بکوش از تنواری برود **بیت** لطف کن لطف که پیکانه شود
 باری مجلس او در شهنامه بخواند در زوال مملکت ضحاک و عهد
 فریدون و زهر مملکت را گفت که فریدون کج و مملکت و حاکم

حلقه بکوش

نداشت چگونه پادشاهی بروی مقرر شد گفت خلقی تعصب برو کرد
 آمدند مملکت یافت گفت چون کرد آمدن خلقی موجب پادشاهیت
 تو هر خلق را برای چه بریشان میکنی مگر پادشاهی نداری **بیت**
 همان به که لشکر بجان پروری **۸** که سلطان بلشکر کند سروک
 سپاه و رعیت چیست گفت پادشاه را کرم باید تا بر دگر آیند
 و رحمت تا در ملکس این نشیند و ترا این مرد و نیت **بیت**
 نکرده جوهر پسته سلطان **۹** که نیاید بزک که چوپانی
 پادشاهی که طرح جور افکند **۱۰** پای دیوار ملک خویش بکند
 ملک را پند وزیر ناصح موافق طبع نیامد روی از سخن در هم کشید
 و بر ندانش فرستاد بسی بر نیامد که بنی عثمانش بنا رعیت برخاستند
 و ملک بدرخواستند قومی که از دست تجاوز این بجان آمده بودند
 و پیریشان شده بر آنان کرده آمدند و تقویت کردند و ملک
 از فقر و تنگدستی اینان بدر رفت و بریشان مقرر شد **بیت**
 پادشاهی کور و اوار دستم بر بخت **۱۱** دوستدارش روز سختی دشمن روز آوار
 باریت صلح کن و زنجیر خیم **۱۲** زانکه شاهنشاه عادل را رعیت لشکر
 ز غم زبردستان بخور زینهار **۱۳** بر سر زبردستی روز کار
حکایت یکی از پادشاهان با غلامی عجبی در کشتی نشسته بود

ملک گفت
 و جب کرد آمدن

غلام دیگر دریا ندیده بود و محنت کشتی نیاز مرده گریه و نزاری
 آغاز کرد و لرزه بر اندامش افتاد چند آنک ملاطفت کردندش
 آرام نگرفت ملک را عیش از او منعص بود چاره ندانستند حکیمی در آن
 کشتی بود گفت اگر ملک فرماید من او را خاموش کنم گفت
 غایت لطف و جوانمردی باشد بفرمود تا غلام را بدربار انداختند
 باری چند غوطه خورد مویش کرفتند و سوی کشتی آوردند
 بدو دست در میان کشتی او بختم چون برآمد بکوشه بنشست
 و قرار یافت ملک را پسندید آمد و گفت اندرین چه حکمت بود
 گفت این غلام از اول محنت عرقه شدن بخشید بود قدر سلامت کشته
 نمیدانست همچنین قدر عافیت کسی داندم بمصیبتی گرفتار آید **بیت**
 ای سیر ترانان جوین خوش نمایم **۱۴** معشوق منت آنکه بتردیک تو
 حوران هشتی را دوزخ بود **۱۵** از دوزخیان بر سر که اعراف هشتی
 فرقت میان آنکه یار شد **۱۶** با آنکه دو چشم انتظارش بر در
حکایت هر مهر را گفتد وزیران پدر را چه خطا دیدی که بند
 فرمودی گفت خطایی معلوم نکردم ولیکن دیدم که محابت من
 در دل ایشان نیل کرانت و بر عهد من اعتماد کلی ندانند ترسیم
 که از سیر کردن خویش آنک هلاک من کنند پس قول حکما را کار

بشتر که گفته اند **بیک**
از آن که تو شریک بر سر ای حکیم **و** که با جون او صد برای بچک
نیمینی که چون کرم عاقر شود **بر** آرد بچک کال چشم بلیک
از آن مار برای راسی زند **که** ترسد سرش بکوبد بلیک
حکایت یکی از ملوک عرب رنجور بود در حالت پیری امید
از نزد کسانی قطع کرده که تا که سواری از در آمد و بشارت داد
که فلان قلمه را بدو بخشیدند و کشادیم و دشمنان اسیر شدند و پیا
ورعت آن طرف بچک کی مطیع فرمان گشتند ملک نفسی سرد از در
بر آورد و گفت این مرده مرا نیست دشمنانم را یعنی و اثرش ملک
درین امید بر شد درین عمر عزیز **که** آنچه در دست از درم فرزند
امید بسته برآمد ولی چه فایده **را** امید نیست که عمر گذشته باز آید
کوس رحلت بکوفت دست اجل **ای** و چشم و دایع سر بکنید
ای گفت دست و بنجه و بازو **همه** تو دیع یکدگر بکنید
برهن اوقات دشمن کام **آخر** ای دوستان گذر بکنید
روز کارم بشد بنا کامی **من** نکردم شما حذر بکنید
حکایت بیالین تربت محیی پیغمبر علیه السلام معتکف
بودم در جامع دمشق که یکی از ملوک عرب که به بی انصافی منسوب بود

بزیارت آمد و نماز و دعا کرد و حاجت خواست **بیک**
در ویش و غنی بند این خاله دزد **و** آنان که غنی ترند محتاج ترند
گفت از آنجا که هست در ویشانت خاطری همراه من کنید که از
دشمنی صعب اندیشنا که گفتم بر رعیت ضعیف رحمت کن تا از دشمن
قوی تر هست **نیمینی**
بیا روان توانا و قوت سردست **خطاست** بنجه مسکین تا توان
بترسد آنک بر افتاده کان بخش **که** گزیرای در آید کشتن بکشد و
هر آنک تخم بدی کشت و چشم نیکی داشت **دماغ** بپزد و خیال باطل است
بنی آدم اعضای یکدگرند **که** در آفرینش نریک کوهرند
جو عضوی بد برد آورد روزگار **در** کعضوها را مانند سزار
تو کن محنت دیگران بی غمی **نشانید** که نامت نهند آدمی
حکایت در ویشی مستجاب الدعوة در بغداد بدید آمد
حجاج یوسف گفت بخواند شکر گفت دعایی بر من کن گفت خدا یا جانش
بتان گفت از بهر خدا این چه دعاست گفت دعای خیر است
ترا و همه **مسلمانان** را **بیک**
ظالمی را خفته دیدم نیمه روز **گفتم** این قفسه خوابی بر چه
وانک خوابش بهتر از پداریست **انجنان** بدنه زندگانی سرده به

حکایت یکی از ملوک شنیدم که شبی در عشرت روز کرده
 بود در پایان مستی می گفت **بیست**
 ما را بجهان خوشتر ازین یکدم نیست **کینک** و بداندیشه و از کس غیر
 درویشی برهنه در سر ما خفته بود گفت **بیست**
 ای انک با قبال تو در عالم نیست **کیر** که غت نیست غم تمام
 ملک صر هزار دینار از روزن پروان داشت و گفت که دامن بدار
 گفت دامن از کجا آرم که جامه ندارم خلعتی بران پیفزود و پیش او
 فرستاد و ویش آن تقدیر باندک مدت بخورد و باز آمد **بیست**
 قرار برکت آزادگان نگیرد مال **نه** صبر در دل عاشقنه اب غریال
 در حالی که ملک را پروای او نبود احوال درویش گفت درویش از دی
 در هم کشید و از اینجا گفته اند اصحاب فطنت و خبرت که از حد
 و سورت پادشاهان بر حذر باید بردن که غالب همت ایشان عظمای
 امور مملکت متعلق باشد تحمل از دخام عوام نکند **بیست**
 حرامش بود نعمت پادشاه **که** هنگام فرصت ندارد نگاه
 بحال سخن تابینی و پیش **نه** بیهوده گفتن میرقد خویش
 گفت این کدای شوخ بذر را چندان نعمت چندین مدت براند
 بداند که خرینه بیت المال الهه مناکین است نه طعمه اخوان شیاطین

البهو کور و زروشن شمع کافوری **له** زود بینی کش شب و روغن نباشد
 یکی از وزرای ناصح گفت چنین کسان را بتغاریق مجری باید داشت تا در تقه
 اسراف نکند اما اشارت که فرمودی در منع و زجر مناسب سیرت
 از باب همت نیست یکی را بطبق خویش امیدوار گردانیدن و باز بنویسد
 خسته کردن رای خرد مندان نیست **بیست**
 بروی خود در طمع باز نتوان کرد **چو** باز شد بد رشتی فراز نتوان کرد
 کس نه بیند که تشنگان حجاز **بلب** آب شور کس کرد ایند
 هر کجا چشمه بود شیرین تر **مردم** و مورد مرغ گرد آیند
حکایت یکی از پادشاهان پیشین در رعایت مملکت سی
 کردی و لشکر سختی داشتی لاجرم دشمنی صبر روی نمود
 همت پشت بدادند **بیست**
 جود دارند کج از بسا می دروغ **در** بیغ آید ست بردن بتیغ
 یکی را از آن که بامن دوستی بود ملامت کردم و گفتم دوست
 ناپاس و سفله ناحق شناس **که** باندک تغیر حال از محذور
 قدیم برگردد و حقوق نعمت سالیان در نوردد گفت از بر کرم
 معذور داری بگویم شاید که اسیرتی جو و غد زنی بر و و سلطانی
 که برز بر بسا می غل کند با او بجان جو انردی نتوان کرد **بیست**

زربهر مرد سباهی را تا بنهد سر **و** کوشش زرندهی سر نهاده در عالم
حکایت یکی از وزرا معزول شد بحلقه در رویشان درآمد صحبت
 ایشان در وی اثر کرد و جمیع خاطرش دست داد ملک بار
 دیگر بروی دل خوش کرد و عمل فرمود قبول نکرد و گفت معزولی به که شغل **بیت**
 آنان که بکنج عاقبت بنشستند **و** دندان ملک و دهان مردم بستند
 کاغذ بریدند و قلم شکستند **و** از دست و زبان حرف گیران بستند
 ملک گفت هر آینه ما را خردندی کافی باید تا تدبیر ملک را بشاید گفت
 نشان خردمندانی جز این نیست که تن بچنین کارها در ندهد **بیت**
 های بر همه مرفان از آن شرف دارد **و** که استخوان خورد و جانور نازد
حکایت سیاه کوش را گفتد ملازمت صحبت شیرت بجهت چه
 اختیار آمد گفت تا فاصله صیدش میخورم و از شره شمنان در پناه
 صولتش زندگانی میکنم گفتند اکنون بطل حایتش درآمدی
 و بشکر نعمتش اقرار کردی چرا نزد یکتایی بحلقه خاصات
 در آورد و از بندگان مخلص شماره گفت از بطش او چنان بستم
 اگر صد سال کبر آتش فروزد **و** اگر یکدم در و افتد بسوزد
 افتد که ندید حضرت سلطان زدیاید و باشد که سر برود حکما
 گفته اند از تلون طبع پادشاهان بر جزیرای بود باشد که بسازد

برنجد و بدشنامی خلعت دهند ظرافت بسیار هنرند بیانت و عیب **حکایت**
 تو بر سر قد خویش با شرف **و** بازی و ظرافت به دیدمان بکند
حکایت یکی از فریقان شکایت روزگار نامساعد پیش من آورد
 که کفاف اندام دارم و عیال بسیار و طاقت بارفاقه ندارم در خاطر می
 آید که با قلمی دیگر نقل کنم تا در هر آن صورت که زندگانی
 کنم کسی را برینک و بد من اطلاع نباشد **بیت**
 بس کرسنه خفت و کس نداشت کسیت **و** بس جان لب آمد که برو کن کرسیت
 باز از شتمانات اعدا بر اندیشم که بطعمه و قفای من بختند و سحر مراد در حق
 بر عدم مروت حمل کنند و گویند **بیت**
 بین آتش و حینت را که هرگز **و** نخواهد دید هرگز نیک بختی
 تن آسانی گزیند خویش را **و** ز زو فرزند بیکذارد بسختی
 و در محاسبه چنانکه معلومت چیزی دایم اگر به اجازت شما شغلی بین
 شود که موجب جمعیت خاطر باشد بقیه عمر از عهد شکران بدر توان گفتم
 ای برادر عمل پادشاه و طرف داده امید و بیم از آن و بیم جان و خاندان
 رای خرد مندان باشد بدین امید دران بی افتادن **بیت**
 کس نیاید بخانه درویش **و** که خراج زمین و باغ بدین
 یا به تشویش و غصه راضی باش **و** یا بکسرت پیش زان بستان

گفت این موقوف حال من نکستی و جواب سوال مزیناوردی نشیند که هر که
 خیانت و زبرد دستش از خصلت بر نبرد **بیمت**
 راستی موجب رضای خداست **کس ندیدم که کمرش از زور راست**
 تو خوبت راست ز آتش ذریع میدان **کجا با آتش دوزخ برزند مردم راست**
 و حکما گفته اند چهار کس از چهار کس نجان بخند حرامی از سلطان و دزد
 از پاسبان و فاسق از غماز و دزدی از محبت انرا که حساب پاکست از حساب پنجه پاکست
مگر فراخ روی در عمل اگر خواهم که وقت رفع تو کرد و مجال دشمن تنگ
 تو پاک باش و مدارای برادر از کین **زند جانم ناپاک کازان برینک**
 که هر حکایت آن رهبا مناسب حالت که دیدندش کورزان و بی
 خویشن لقان و خیزان کنی که قش چه آفتست که موجب مخافت گفت
 نشیند ام که شیر را بجز میگرد گفت ای سیه لایعلم شتر را با توجه
 مناسب است و ترا بدو چه مشابعت گفت خموشا که هر خودان بغیر
 گویند که این شتر است که را غم تخلیص من باشد تا نقیش حال من کند
 و تا بیاق از عراق آوردن ماز که زین مرده باشد و ترا همین فضیلت و دین
 و تقوی و ایمانت و اما متعینان در کین اند و مدعیان گوشه نشین و آنچه
 حسن سیرت تست بخلاف آن تقریر کند و در معرض خطاب پادشاهان
 در آن حالت که اجمال مقالت باشد پس بچلت آن می بینم که

ملک قناعت را حرات کنی و ترا زیادت گیری که عاقلان گویند
 بدو **بر باد در سافعی شمارست** **اگر خواهی سلامت بر کنارت**
 رفیق این سخن بشیند و بهم برآمد و روی در هم کشید و سخنهای بخش
 آئین گفتن گرفت که این چه عقل و امانت است و فهم و دیانت
 قول حکما راست آمد که گفته اند دوست در نزدان
 بکار آیند که بر سفره همه دشمنان دوست نمایند **بیمت**
 دوست شمار آنک در نعمت نرند **لاف یاری و برادر خواندگی**
 دوست از دافع که گیرد دوست **در پریشان حالی و در مهال**
 دیدم که پریشان می شود و نصیحت بغرض می شود بزرگ حضا
 دیوان رفیق سابقه معرفتی که میان ما بود صورت حالش
 بگفتم تا بکار مختصر شرف **کردند چندی بر بیکدشت**
 لطف طبعش مرا دیدند و حسن تدبیرش را به پسندیدند کارش از
 درجه که بود در رک دشت و بر تبه بر تر از آن متمکن شد
 همچنین بخت سعادتش بر تری بود تا به اوج ارادت رسید مقرب
 حضرت سلطان و مشارالیه و معتمد علیه کشت بر سلامت حالش
 شادمانی کردم و بگفتم **بیمت**
 ز کار بسته میندیش و دل شکسته **کتاب چشمه حیوان در روز تاراج**

منشین ترش از کردش ایام که صبر: **کوچه تلخت و لیکن شیرین دارد**
 الا لا تحزن اخوان الیه: **فلرحمن الطبات الخفیه**
 در آن نزدیکی مرا با طایفه یاران اتفاق سرفرازان و از زیارت مکه
 باز آمدم و منزل استقبال کرده ظاهر حالش را دیدم پریشان
 و در هیأت درویشان گفتم حال چیست گفت چنانکه تو گفتی طایفه
 حد بردند و بخیا نتم منسوب کردند و ملک در کشت حقیقت آن
 استقصا فرمود و یاران قدیم و دوستان حمیم از کلمه خویش
 شدند و صحبت دیرینه فراموش کردند **بیت**
 در بزرگی و دارگری و عمل: **زاشایان فراغی دارند**
 روز پیمانه یک و درویشی: **در دل پش وستان دارند**
 نه بینی که پیش خدا وخت: **تواضع کنار دست بر رفته**
 فی الجمله با انواع عقوبت گرفتار بودم تا درین روزها
 مرده سلامت بجای رسید از بند کرامت خلاص کرد و ملک مورث
 خاص گفتم آن نوبت اشارت من قبول کردی که یگانه عمل
 پادشاه چون سزایست خطرناک و سودمند یا کنج بر کیری
 یا در ملل بمبیری **بیت**
 یا زهر و دست کند خواجه در کاف: **یا موج روزی افکندش مرد بر کاف**

در این روز که در میان ایشان اتفاق افتاد و در میان ایشان اتفاق افتاد

مصیبت ندیدم ازین پیش رویش درویش را بملالت خراشیدن و ملک پایشان
 بدین کلمه اختصار کردم **بیت**
 ندانستی که پنی بند بر پای: **چو در کوشت نیامد پند مردم**
 و کمره ندای طاق نیش: **مکن انگشت در سوراخ کمر**
حکایت تنی چند در صحبت من بودند نظا هر ایشان بصلاح آراسته
 و یکی از بزرگان حسن ظنی بلیغ در حق این طایفه داشت و اداری
 معین کرده مگر یکی از ایشان حرکتی کردند نامناسب حال درویشان
 ظن آن شخص فاسد شد و باز از ایشان کاسه خواستم تا بطریق کفایت
 یاران مستخلص کرده ام اهل خدمتش کردم در بانم دهان نکرد
 و جفا کرد معذور داشتش که شنیدم بودم **بیت**
 در پیرو و وزیر سلطان از: **بی و سبک مگر دیرین**
 سگ و در باز جویافتند غریب: **این کیر با نش کرد و آن دامن**
 چندان که مقبران حضرت آن بزرگ بر حالت من وقوف یافتند اگر
 در آورده و بر هر مقامی معین کردند اما بتواضع فرو نشستم و گفتم
 بگذار که بند کمینم: **تا در صف بندگان نشینم**
 گفت الله الله چه جای این سخن است **بیت**
 کمر بر سر و چشم با نشینی: **نازت بکشم که نازینی**

نشستم و از هر روی سخن پیوستم تا حدیث زلت یاران در میان آنگاه
چهره مردید خدایند با تو ایام که بند در نظر خویش خوان میداد
خدای است سلم بزرگواری حکم که جریمیندوان برقرار میداد
حاکم داین سخن عظیم بسند آمد اسباب معاش یاران فرمود تا بر
قاصد ما سخن هیا دارند و نوبت ایام تعطیل وفا کنند شکر
نعمت بگفتم و زمزمین خدمت پیوستم و عند جبارت خواستم
و در حالت بیرون آمدن گفتم **بیت**

چو کعبه قبله حاجت شدار دیا ربید **روند خلق بدیدارش از بی فرسنگ**
ترا تحمل امثال مایاید **کثر** که هیچ کس نزدش در **سنگ**
حکایت ملک زاده کج فروان از پدر میراث یافت دست **کمر**

بر کشتاد و داد سخاوت بداد و نیت دین در بیخ بر پاه و رعیت بخت
بیت نیاساید شام از طبله عود **بر آتش نه که جز غنیمت بود**
بزرگی بایست بخشنده کن **که دانه تا نیفتالی نروید**
یکی از جلسای بدتیرش نصیحت آغاز کرد که ملوان پیشین این نعمت
را بسی اندوخته اند و برای مصیبت نهاده دست ازین کوتاه کن
که واقعه در پیش است و دشمنان در کین نیاید که بوقت **حاجت**
اک کجی کنی بر عیال بخش **سده هر که خدای را بر نیچ**

چراستان از هر یک جوی **سیم** که کرد آید ترا هر روز کجی
ملک ازین سخن روی در هر کشید و مراود از جر فرمود و گفت مرا
خدای عزوجل پادشاه این مملکت کرده است تا بخورم و بچشم

نه پاسبانم که **نک** دارم **بیت**
قارون هلاک شد که چهل خانه کج **دشت** نوشین روان نرد که نام کوکبا
حکایت او مرد اندک که نوشین روان را در شکار گاهی صیدی
کیاب می کردند ملک نبود غلامی بر و ستارفت تا ملک حاصل
کند نوشین روان گفت ملک بقیمت بتان تار می نشود و
دیو خراب نکرد گفت داین قدر چه خلل زاید گفت بنیاد ظلم در حاکما
اول اندکی بوده است و هر که آمد بر و مزید کرد تا بدین **غایت**

رسید بیت نماند ستمکار بد و زکار **بماند بروعت پایدار**
به پنج پیضه که سلطان ستم وادارد **ز تند لشکر بانش هزار مرغ**
و کرد باغ رعیت ملک خورد **بر آورند غلامان او در این**
حکایت غافل را شنیدم که خانه رعیت خراب کردی
تا خزینه سلطان آبادان کند پنجه از قول حکما که گفته اند
هر که خلق خدای عزوجل را زیاده نداد خلق بدست آرد
باری تعالی همان خلق را بر و کار داد ما را ز روزگارش بر آورد **بیت**

انش و نازن کند بایند. آنچه کند خود دل دردمند -
 گویند سرچشمه حیوانات شیرست و کثیر جانوران خندوبه
 باتفاق خسربار بر به که شیر مردم در پیست -
 مسکین خراک رجه بر تینست. چون بار می برد عزیزست
 کاوان خزان بار بردار. به زاد میاز مردم ازار
 ملک را طریقه از قیام اخلاق او بقراین معلوم شد در شکجه کشید
 و بعقوبت بکشت یکی از ستم دیدگان برو بگذشت در حالت او نظر کرد و گفت
 حاصل نشود رضای سلطان. تا خاطر بندگان بخوبی
 خواهی که خدای بر تو بخشد. با خلق خدای کنز نکوست
 یکی از ستم دیدگان برو بگذشت و در مستقیم او نظر کرد و گفت
 نه هر که قوت بازو منصبی دارد. بسلطنت بخورد مال مردمان
 توان بخلق فرو بردن استخوان شد. ولی شکر میده چون بکشد
 حکایت مردم آزاری را حکایت کند که شکی بر سر حاکمی
 زد در ویش را بحال اشقام نبود سنک را با خود نکه می داشت تا وقتی
 که ملک بران لشکری خشم گرفت و در جامی کرد
 درویش را آمد و سنکش در سر انداخت گفتا تو کیستی و این سنک
 مرا چرا زدی گفت من فلانم و این سنک همان سنکت که در فلان

تاریخ برهنه زدی گفت چند نیست بجا بودی گفت از جاهت اندیشه می کردم
 اکنون که در جاهت یافتی فرصت غنیمت شمرم **پیست**
 ناسزای را که بینی بختیار. عاتلان تسلیم کردند اختیار
 چون نداری ناخن در تنه تیز. بایدان آن به که کم گیری سبزه
 هر که با پولاد خود سپر بجه کرد. ساعد مسکین خود را رنجه کرد
 باش تا دستش به بند روزگار. پر بکام در وستان مغزش برار
حکایت یکی را از ملوک مرضی هال بود طایفه از حکما یونان متفق
 شدند که مر این ریخ را دوا نیست الا زهرم آدمی چندین صفت
 موصوف بفرمود تا طلب کردند هقان ببری یافت بر آن صورت
 که حکما گفته بودند پدر و مادرش را بخوانند و بنیت بی کران
 خشنود کردند و قاضی فتوی داد که خون یکی از مرغیت ریختن
 سلامت نفس پادشاه را دوا بود جلاد قصدی کرد پس سر سوک
 آسمان کرد و بختید ملک گفتا درین حالت جمعی خند است
 گفتای پادشاه ناز فرزندان بر پدر و مادر باشد و دعوی پیش قاضی
 بر نوداد از سلطان خواهند اکنون پدر و مادر بعلت حطام دنیا مرا
 بخون در سپردند و قاضی بکشتن فتوی داد و سلطان راضی شد
 بخریدن دایر هیچ پناه نماند **پیست**

پیش که برآورد ز دست فریاد **ه**م پیش تو از دست تو میخواهم
سلطان از این سخن بهم برآمد و آب در دین بگردانید و گفت هلاك
من اولیترت از خون تو گاهی رختن سر و چشمش بوسید و در کنار
گرفت و نیت پنهان کرد بخشید و آزاد کرد شنیدم که هم در آن روز شفا
مست چنان زد و نکر آن بستر که گفت **ف**یل با بی زرب در یای نیل
زیر پایت کردند آن حال **ه**مچو حال تست زیر پای پیل
حکایت یکی از بندگان عمرو بن لیث کریمه بود کسان در غیبت
رفت و باز آوردند و زیر او غرض داشت بکشتن اشارت کرد تا که
بندگان چنین نکتند بنده سر پیش عمرو بن لیث بر زمین نهاد و گفت
هر چه رود بر سرم جز تو پسندی **و** آ **ب**نه چه دعوی کند حکم خداوند
اما بموجب آنکه پرورده نعمت این خاندانم نخواهم که بخون من
کرفتار آیی اگر بیای کان این بنده را نخواهی کشت تاویل شرعی
بکش تا بقیامت ما خود نباشی گفت تاویل چگونه توان کرد گفت
اجازت فرمای تا من وزیر را بکشم آنکه مرا بقتل او بکش تا بوقت
باشی ملت بخندید و وزیر را گفت چه مصلحت می بینی گفت ای خداوند
سر خود و کود پذیرت این حرام زاده را بگذار تا مرا هر دو بلایی نیفتد
کنا از منست که قول حکما را معتبر نداشتم در آنکه گفته اند **ت**

جو کردی با کلوخ انداز پکار **ه** سر خود را بنادانی شکستی
چو تیر انداختی بر روی دشمن **ه** حذر کن کاندرا با جتن نشسته
حکایت ملک روزی را خواجه کبر الفتن نیک محضر بود که
همکار ازادرمواجه خدمت کردی و در غیبت نکویی گفتی اتفاقا
از وی حرکتی در نظر سلطان ناپسند آمد مصادره کرد و عقوبت فرمود
سرمهکان اسوای نعمت او معترف بودند و بشکر او مرهقن در مدت
توکل او رفیق و ملاطفه کردند و بدی و دجرو معاقبت روانداشتند **ت**
صلح باد دشمن اگر خواهی هر که **ه** ترا **ه** در قنایع کند در نظر بخش
سخن آخر بدهان میگذرد مودی **ه** سخنش تلخ نخواهی دهش شیرین
آنچه مقصود خطاب ملک بود از عهد بعضی بروز آید و بریت
دزدانان باندیکی از ملوک نواحی در خیمه پیاش فرستاد که ملک قند
آنچنان بزرگواری ندانست و بی مروتی کرد اگر خاطر عزیز فلان
احسن الله خلاصه بجا نب ما میل کند در رعایت جانبش سی هر چه
تمام تر می کرده شود و اعیان مملکت بدیدن او مغرورند و جزا
این حروف را منتظر این خواجه برین وقوف یافت و از خطر اندیشه
جوابی مختصر چنانکه مصلحت دید بر قنای و رو بنوشت و روان کرد
یکی از متعلقان واقف شد ملک را اعلام کرد و گفت فلان را که

عجس فرمودی باملوک نواحی مراسله داشت ملک بهم برآمد و کشف خبر
فرمود قاصد را بگرفتند و بر سباله بخواندند نوشته بود که حسن ظن
بزرگان در حق این ضعیف پیش از فضیلت اوست و تشریف قبول
که فرمودند بنده را اسکان اجابت آن نیست بحکم لک پرورده نعت
این خاندانم و به اندک مایه خاطر باول نعت خودی و ناپسی نتوان کرد و درین معنی گفته
انرا که بجای تست مردم گری: عیش مکن ارکند بعمری است
ملک را سیر خوشنای او پسندید آمد خلعت و نعت بخشیدش و عزت خوا
که خطا کردم که ترا کاه بیا زردم گفت ای ملک درین چه کردی
خطایی نمیدانم تقدیر یاری عن اسمه چنین بود که مرا نکرو می رسد
بس بدست تو اولیست که سوابق نعت قدیمی داری و ایادی نعت حکما گفته
ارکند نعت رسد ز خلق مرغ: که نه راحت بود ز خلق و نه رنج
از خدادان خلاصه شمن و دوست: که دل مردم و در تصرف اوست
که چه تیرازگان می کند: از کمان دارد اند اهل جرح
حکایت یکی از ملوک عرب متعلقان را فرمود که هر سوم فلان را
چندانک هست مضاعف کنید که ملازم در کااست و سر
فرمان و سایر خدمتکاران بملوک مشغولند و در آید خدمت منها
صاحب دلی بشنید و گفت علقود رجبات بنوکان از کجای حق جل و علائین

حکایت دو بامداد که آید کسی بنده نشاء: **حکایت** یوم هر آینه در روی کند باطننگ
امید هست پرستگار مخلص: که نالاید نکردند از آستان آینه
مهری در قبول فرمانست: ترک فرمان دلیل حریانست
هر که سیمای راستان دارد: سر خدمت بر آستان دارد
حکایت ظالمی را حکایت کند که هیزم درویشان خریدی
و توانگران را دادی بطرح صاحب دلی بگذشت و گفت **حکایت**
ماری تو که هر که را به بینی برآید: یا بوم هر جا که نشینی بنک
زورمت از پیش میرود با ما: با خداوند غیب دان نزود
زور مندی مکن بر اهل زمین: تا دعا پی بر آسمان نزود
حاکم ازین سخن برنجید و روی در صر کشید و بنواالتقانی نکرد
أخذت العزة بالآش تا شبی آتش مطبخ در انبار هیزم شرافتاد
و سایر املاکش بسوخت و از بستر زرش بر خاکستر کرم نشاند
مرد صاحب دل برو بگذاشت و دیدش که بایاران می گفت ندانم
این آتش از کجادر انبار سرای من افتاد گفت از دود دل درویشانست
حذر کن ز دود دروهای ریش: که ریش درون عاقبت سر کند
بهم بر مکن تا تو اسلحه دلی: که آهی حمایتی همو بر کند
لطیفه بر تاج کجمنه شنیدم که نوشته بود **حکایت**

چه سالهای فراوان و عمرهای **دراز** که خلق بر سر ما چنان خواهد رفت
 چنانکه دست بدست آمدت **ملک با** بدستهای دگر چنان بخواهند
حکایت یکی در صنعت کشتی گرفتن بر سر آمد بود سیصد شصت
 بنده را نزدین علم بدانستی و هر روز نوعی کشتی گرفتن مکر گوشه
 خاطرش با جمالی از شاگردان سیلی داشت سیصد و پنجاه و نه بند دروی
 آموخت مکر یک بند که در تعلیم آن دفع انداختی و قها و نود پی
 نیو الله پس در صنعت و قوت بر سر آمد و کسر را با وی بحال
 مقاومت نماند تا بعدی که پیش ملک گفته بود که استاد را فضل
 بر منست از روی بزرگی و تربیت و اکر نه بقوت از و کتر
 نیستم و بصفت برابر ملک را این سخن ناپسند و دشوار آمد بفرمود
 تا مضارعت کردند مقامی معین کردند و ارکان دولت و اعیان
 حضرت و زورآوران اقالیم حاضر شدند بجزوان چون پلست
 درآمد و صدق که اگر کو آهین دیدی از جای بر کنیدی
 استاد دانست که آنو بقوت بر ترست بدانند غریب که
 از وی دریغ داشته بود با او بر آویخت و بالای سر برد و بر زمین زد
 غریب از خلق برخاست ملک بفرمود تا استاد را خلعت و نعلین
 دادند و پسر را زجر و ملات بسیار کردند که با پروردگار خویش

جوان

دعوی مقاومت کردی و بر سر بردی گفت ای خداوند دقیقه ماند
 بود که از من دریغ میداشت امروز بدان دقیقه بر من دست یافت
 استاد گفت از هر چند روز کار نکند میداشتم که حکما گفته اند
 دوست را چندان قوت من که اگر دشمنی کند توان کشید
 که چه گفت آنک از پرورد خود جفا دید **بیست**
 یا و فاش خود نبود در عالم **یا مکر کس درین زمانه نکر**
 کس نیاموخت علم تیر ازین **که مرا عاقبت نشانه نکند**
حکایت درویشی بکوشه صحرائش بود پادشاه روی زمین
 برو بگذشت درویش از آنجا فراغ ملک قناعتی بود سر بر نیارود و
 التقای نکرد و سلطان از آنجا که سلطنت وی بود بهم برآمد
 و گفت این طایفه بر مثال حیواناتند وزیر گفت ای درویش پادشاه
 روی زمین بر تو که گذر کرد چرا خدمت نکردی و شرط ادب بجای
 نیارودی درویش گفت ملک را بجوی که توقع خدمت از
 کسی دار که توقع نصرت از تو دارد و دیگر بدانک ملوک از هر
 پاس رجعت اندر عیت از بهر طاعت ملوک **بیست**
 پادشاه پاسبان درویش را **که چمنست بفرود دولت او**
 که سغند از برای چو بانیست **بلکه چوپان برای خدمت است**

یکی امیر و نیکام از آنجایی که دیکری را دل از بجا هدیه ریش
 روزی که چند باش تا بخورد خالک مغر سر خیال اندیش
 فرقی شاه و مهتری برخواست چو قنای نوشته آمد پیش
 سرکی کو رمره باز کند نشانسد توانکر از درویش
 ملک را گفت درویش استوار آمد گفت از من چیزی بخواه گفت آن
 میخواهم که دیکرم زحمت ندهی گفت مرا پندی ده گفت **بیت**
 دریا بکوز که نعمت هست کین دولت و ملک میرود دست
حکایت یکی از وزرا پیش ذوالنون مصری آمد و همت خواست که
 روز شب بخدمت سلطان مشغول و بخیرش امیدوار و از عقوبتش
 ترسان ذوالنون بگریست و گفت اگر من از خدای تعالی چیزی ترسیدم
 که توان سلطان من از جسد صدیقان بودی **بیت**
 کرد بودی امید و راحت و ریخ پای درویش بر فلک بودی
 و روزی از خدا بر سیدی چنانکه از ملک ملک بودی
حکایت پادشاهی بکشتن پیکامی فرمان داد گفت ای ملک
 بموجب شخصی که ترا بر منست از ادخود مجوی که من عفو
 بیک نفس بر آید و بر تو آن بر تو جاوید بماند **بیت**
 دوران بقا چو باد صحرای گذشت یکی ویدی و درشت و زیبا گذشت

پنداشت ستمگر که جفا بر ما کرد در کردن او بماند و بر ما بگذشت
 ملک را نصیحت او استوار آمد و از سر خون او در گذشت
حکایت وزیرای نویشان روان در مهمی از مصالح مملکت اندیشه
 میکردند و هر یکی بر وفق مراد خود رای میزدند و ملک همچنین ندیدی
 اندیشه کرد بخور ز جبهه را رای ملک استوار آمد وزیران گفتند
 در سر رای ملک را چه مرتبه دیدی بر فک کچندین حکیم گفت حق
 آنکه انجام کار معلوم نیست و رای همگان در مشیت است
 که صواب آید یا خطا پس موافقت رای ملک اولیتر تا اگر خلافت
 بعلت متابعت از سعادت او این باتسم **بیت**
 خلافت رای سلطان رای جستن بخوان خویش باشد شستن
 اگر خود روز را گوید شبت این بیاید گفت اینک ماه و پروین
حکایت شتادی کیوان تافت و نمود که علو تیر با قافله حجاز بشهر
 درآمد که از حج می آید و قصید پیش ملک برد که من کشته ام یکی
 ازندمای ملک در آن سال از سفر دریا آمد بود گفت من او را عید
 اضحی در بصره دیدم حاجی چگونه باشد و دیگری گفت پدرش در
 ملطیه نصرانی بود چگونه باشد و شعرش همان روز در دیوان آنور
 یافتند ملک فرمود تا بر نندش و نفی کنند تا چندین دروغ چرا گفت

گفت ای خداوند روی زمین سخن دیگر بگویم اگر است ثبات
 بهر عقوبت که نمایم سزاوارم ملك گفت آن چیست گفت
 ندانم که این بیت بسمع خداوند رسیده است **یانی بیت**
 عزیزی کز مات پیش آورد. **دو پیمانه آب و یک جبهه دوغ**
 کز ازین لغوی شیدی مرغ. **جهان دیدن بسیار کوی دروغ**
 ملك بخندید و گفت راست تر ازین سخن نکفتی بفرمود تا آنچه مامور
 است مهیا دارند **تک** یکی از اولای برز برستان دخت نیاوردی
 و اصلاح همگان بخیر توسط کردی باری خطاب ملك گرفتار
 آمد همگان در استخلاص اوس می کردند و موکلان در معاقبتش طاقت
 نمودند و بزرگان ذکر سیرت اوبه افواه بگفتند ملك از سر این خطا
 در گذشت صاحب دلی برین حال اطلاع یافت و این نظم
انتا کرد
 تادله و ستان بدست آری. **بوتان پدر فروخته به**
 پختن دیک نیک خواهانرا. **هر چه رخت سرات سوخته**
 باید اندیش هم نگویی کن. **دهنك بلقه دوخته به**
حکایت یکی از پسران هر روز الرشید پیش پدر آمد خشناک
 که فلان سرهنك زاده مراد شام مادر داد هر روز الرشید

از کاز دولت را گفت جزای او چه باشد یکی اشارت بکشتن کرد
 و یکی بزبان بریدن و یکی بصادره و نفی هر روز گفت ای پسر کرم آنت
 که در کداری و اگر نتوانی تو نیز دشنام مادر ده بچندانکه انتقام از
 حد بگذرد آنکه ظلم از طرف ما باشد و دعوی از قبل خصم **بیت**
 یکی رازش خویی داد دشنام. **تحمیل کرد و گفت ای نیک فرما**
 بترانم که خواهی گفت. **که دانی عیب من چون من ندانم**
 نزدست آن بنزد یک خرد. **که بایلد مان بیج کار جوید**
 یکی مرد آنکت از روی محقق. **که چون خشم آیدش باطل نکوید**
حکایت بطایفه بزرگان بکشی نشسته بودم زوریه
 در پی ماعز و شد و برادر کرد ای راقا ندی یکی از بزرگان گفت
 ملاح را بگیر این مرد و جوانرا که صد یار نزد ترا دیدم ملاح
 تا یکی را خلاصه ادن یکی هلاک شدن بود که فترت بقت عمرش مانده
 بود از آن در کفر رفتن او تاخیر کردی ملاح بخندید و گفت آنچه
 تو گفتی راستست و میل خاطر من بر هابند این پیشرازان بود که
 وقتی مانع شدن بودم او مرا بر شتری نشاندازان تاریخ با نوحیت
 این درد دل من مانده بود و از دست آن دیگر بازمانه خورده بودم
 در طفلی گفتم صد و استعالی **مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلًا**

تا توانی درون کس مخزنش **بیت** کاندین راه خاها باشد
 کار درویش ستند آ **که** ترانیز کارها باشد
حکایت دو برادر بودند یکی خدمت سلطان کردی و یکی بی
 بازو کار کردی باری توانگر گفت ای درویش چرا خدمت نکنی تا از
 مذلت کار کردن بری گفت تو چرا کار نکنی تا از مذلت خود کرد
 رهایی یابی **که** حکیمان گفته اند نان خود خوردن و نشستن به
 از گروشمی رزین بستن و خدمت ایستادن **بیت**
 بدست آهن تفته کردن خمیر **که** به از دست برینه پیش امیر
 عمر کرانمایه درین صورت شد **که** تاجه خورم صیفت چه پوشم شتا
 ای شکر خیره بنای بساز **که** تا نکی بشت بخدمت دوتا
حکایت کسی مرده آورد پیش نوشیروان عادل که فلان دشت را
 خدای برداشت گفت هیچ شیدی **که** مرا فرو گذاشت **بیت**
 از آن بزرگ عدو جای شادمانی نیست **که** زندگانی مانیز جاودانی
حکایت گروهی حکما در حضرت کسری بصلحتی سخن می گفت
 بوزر جمهر خاموش بود گفت چرا درین بحث با ما سخن نگوئی گفت
 وزرا بر مثال اطباء اند و طبیب دار و نه دهر جز سقیم را بس جوینیم
که سخن شما بر صوابست مرا برین سخن گفتن حکمت نباشد

چو کاری بفضول من بر آید **که** مراد روی سخن کفن نشا
 و گرینم **که** ناینا و جامت **که** اگر خاموش بنشینم گناهت
حکایت هر روز الرشید را چون ملک مصر ستم شد گفت
 بخلاف آن طاعنی **که** بفرور ملک مصر دعوی خدایی کرد
 بخشش این مملکت را بجز بخشیش ترین کسی از بندکان سیاه داشت و کند
 عقل و یکایک آن سیاه تابدان حد بود **که** کوبید طایفه حراث
 مصر شکایت آوردند **که** پنج گشته بودیم بر کار نیل و باران
 بر وقت آمد و تلف شد گفت بایستی کشتن داشتند بر رویش این سخن
 بشید بخندید و گفت **بیت**
 اگر روزی بدانشد و فرودی **که** ز نادان تلت روزی تر نبودی
 بنادانان چنان روزی رساند **که** نادانایان دراز عاجز نماتد
 نخت و دولت بکار دانی نیست **که** وین به تالید آسمانی نیست
 او فسادت در جهاز بسیار **که** بی تیز از جسمند عاقل خوار
 یکا کمر بفضه مرده و رنج **که** ابله اندر خرابه یافته کنج
حکایت یکی را از ملوک کثیر کسی چینه آورده بودند خواست
که در حال مستی با وی جمع شود دختر مانع گرد ملک
 در خشم رفت و مرا و را بیا می زنکی عیش **که** لب بالاش از پله

چنی گذشته بود و لب زیرین بکریان فروخته هیکلی که عتره
چنی از طلعتش برمدی و عین القطر از بغلش بکندیدی چنانکه گفته اند
تو گوئی تا قیامت زشت روی **بروخت و بر یوسف گوی**
کنندین بغل نفوذ باقه **مردار به آفتاب مردار**
سیاه را در آن وقت نفس طالب بود و شهوت غالب مهرش بجنبید که
برداشت بامدادان ملک راجت نیافت ماجر اکتد ملک خشم گرفت فرو
تا سیاه را با کیزک دست و پای استوار به بندند و از بام کوشک بچند
اندازند یکی از وزرای نیک محضر روی شفاعت بر زمین نهاد که
سیاه را درین خطایی نیست بلکه سایر بندگان به بخشش انعام
خداوندی مستحق اند کت اگر در مفاوضه او شی تاخیر کردی چه شد
گفت ای خداوند روی زمین نشین که گفته اند **بیست**
تشنه سوخته در چشمه روشن جوید **تو پندار که از پیل دمان اندیشه**
ملحد گرسنه در خانه خالی بر خوان **عقل باور نکند که رمضان اندیشه**
ملک را این سخن خوش آمد و گفت سیاه را بتو بخشیدم کیزک را چکنم
گفت کیزک را بسیاه بخش که نیم خورده او هم او را نشاید **بیست**
دست سلطان را که بکجا بیند **چون بسر کین در اوقات تریخ**
تشنه را دل نخواهد آب زلال **نیم خورده دهان کندین**

کدیرک

هرگز او را بدوستی پسند **که رود جای ناپسندین**
حکایت اسکندر را پرسیدند که دیار مشرق و مغرب را چه
گرفتی که ملوک پیش را عمر و لشکر پیش ازین بود و چنین فخر میشد
نشد گفت بقوت خدای عزوجل هر ملکی را که بگرفت و رعیتش را
نیاز زد و نام را پادشاهان جز به نیکی نبرد **بیست**
بزرگتر نخواهند اهل خرد **که نام بزرگان از شمع برد**
این همه هیچ است چون میگذرد **تخت و تخت و امر و فخر و کبر و**
نام نیک رفتگان ضایع کن **تا بماند نام نیکت پایدار**
باب دوم در اخلاق درویشان
یکی از بزرگان گفت پارسایی را که چکو بی در حق فلان عابد
که دیگران بطعنه در حق او سخنها میگویند گفت بر ظواهرش
عیب نمی بینم و در باطنش عیب نمیدانم **بیست**
هر کجا جامه پارسا بینی **پارسا دان و نیک مرد انکار**
و زندانی که در نهادش **محبوب را در روز خانه چکار**
حکایت درویشی را دیدم سر بر آستان کعبه نهاده همی نالید که
یا غفور و یا رحیم تودانی که از ظلم و جهول چه آید **بیست**
عذر تقصیر طاعت او ددم **که ندارم بطاعت استغما**

عاصیان از گناه توبه کنند. عارفان از عبادت استغفار
 اصنع فی انت امله. ولا تصنع فی ما انا امله
 عابدان جزای عبادت خواهند و باز رکعات آن‌های بضاعت
 من بند امید آورده ام نه طاعت بدریوزه آمدن امر نه تجارت
 کرکشی و در جرم بخشی و بر استقامت بند را فرمان باشد هر چه فرماید
 بر در کعبه سایلیدید. که همی گفتی که هستی خوش
 می گویم که طاعت بریدید. قلم عفو در کناه هر کس
 حکایت عبدالقادر گیلانی را دیدم در حرم کعبه روی در حصا
 هاده می گفت ای خداوند بیضا اگر چه مستوجب عقوبت
 در قیامت نابینا بر انگیز تا در روی نیکان شرمسار نشوم بیت
 روی برخالت عجز می گویم. هر حرکتی که بادی آید
 ای که هرگز فراموش نکنم. هجت از بند بادی آید
 حکایت دزدی در خانه پارسایی شد چندانکه چیزی جفت نیافت
 دلتك شد پارسا را خبر شد کلی می که بران خفته بود برداشت
 و در زه گذر دزد انداخت تا محروم نشود بیت
 شنیدم که مردان راه خدای. دل دشمنان را نکردند تلتك
 ترا که میسر شود این مقام. که باد و ستان خلافست و جنگ

مؤدت اهل صفا چه در روی و چه در قفاه چندان گرفت عیب گیرند
 و پشت پیش میزند بیت
 در برابر چو کوسه نسیم. و زرقا همچو کمره مردم خوا
 هر که عیب گران پیش تواند. پیکان عیب تو را پیش گران خواهد
 حکایت تنی چند از روندگان شفق سیاحت بودند و شريك ريخ و حريت
 خواست که مراقت کنند موافقت نکردند گفت از کرم اخلاق و درویشا
 بدیعت مروی از صاحب سکیان تافن و فایده دریغ داشتن که من
 در نفس خویش این قدر قوت و سرعت می شناسم که در خدمت مردان یار شاطر
 باشم با رخا طریکی از آن میان گفت ازین چه شنیدی دلتك مدار که درین
 روزها دندی بصورت صالحان بر آید خود را در سلك صحبت ماستظفر کرد
 چه دانست مردم که در جامه یکت. نویسنده دانست که در نایبیت
 و زانجا که سلامت حال رویشان است کمان فضولش نبردند و بیاری قبول کردند
 ظاهر حال عارفان دلقت. این قدر بر سر که روی در خلقت
 در عمل کوش و هر چه خواهی پوش. تاج بر سر نه و غلبه بردوش
 زاهدی در پلاس پوشی نیست. زاهد پاک باش و اطلس پوش
 ترك دنیا و شهوت و هوس. پارسایی نه ترك جامه و بوس
 در بجا و ندم سرد باید بود. بر بخت سلاح و جنگ چه شو

سید الجمله روزی ناشب رفته بود و شب لکاه برای حصار خفته شد
 با توفیق ابرو توفیق برداشت که بطهارت میروم بفار تیرفت
 پارسایر که جامه در بر کرد. **جامه کعبه را جلد خر کرد**
 چندانکه از نظر درویشان غایب شده به برجی در رفت و در جوی بدین بتارو
 روشن شد به آن تاریک مبالغی راه رفته بود و باران بیکاه خفته با صد آه را
 بقلمه در آورد و نرگ کرد و بنزدان فرستادند از آنجه دیدیم در آن تاریخ
 ترک صحبت کفتم و طر تو عزت گرفتیم که **بیت**
 جواز قوی یک بی دانی کرد. **نه که راست مانده اند**
 ندیدی که کای در علف خوا. **بیالاید همه کایان در**
 کمتر پاس منت خدا بر که از فواید برکت درویشان محروم ماندم اگر چه
 از صحبت و حید شدم بدین حکایت مستفید گشتم و امثال مارا همه عمر این نصیحت بکار
بیت تا تراشیده در مجلسی. **بر عجد ل هوشندان سلی**
 اگر بر که پر کند از کلاب. **سکی در روی افتد کند مخلاب**
حکایت زاهدی بهمان پادشاهی رفته بود چون بخوان بنشیند کمتر
 ازان خورد که عادت او بود و چون بنمان برخاستد پشتر ازان گذارد که عادت
 او بود ناظر صلاحیت در حق او زیادت کنند **بیت**
 ترس روزی بجه ای اعرابی. **کین ره که تو میری بترگشت**

چون بمقام خویش باز آمد سفرم خواست ناستاول کند پسری داشت صاحب
 گفت ای پدر در صحبت سلطان طعام نخوردی گفت چیزی نخوردم که بکار آید
 گفت نماز را نیز قضا کن که چیزی نکرده باشی که بکار آید **بیت**
 ای صر ها نهاده بر کف دست. **عیها بر کف رفته زیر بغل**
 تا چه خواهی خرید از ای مغرور. **روند و ماند کسی بسم غل**
حکایت یاد دارم که در عهد طفولیت متجد بودی و شب بخیر و نیک
 زهد و برهیز کار شبی در خدمت پدر رحمة الله علیه نشسته بودم
 و همه شب دین بهم نه بسته و صحبت عزیز گرفته و طایفه کرد ما خفته پدید
 گفتم از اینها یکی سر بر نیدارند که دور کعبه بکند چنان بخت اند که
 کوی مرد اندکست ای جان پدر تو نیز اگر بختی به که در پوستین خلوت یافته
بیت نه بیند مدعی جز خویش ترا. **که دارد پرده پندار درش**
 سکوت چشم خدا پنی بچشد. **نه بینی هیچ کس عاجز تر از خویش**
حکایت بزرگی را در محفل می ستودند و او صاف جملش مبالغه
 می نمود و سر آورد و گفت من آنم که **بیت**
 شخصم بچشم عالمان خوب منظرست. **وزخبت باطنم سرخبت قنادهش**
 طاووس را نقش و نگاری که خلق. **تخین کند و انجیل از پای خلیف**
حکایت یکی از صلحاء لبنان که مقامات او در دیار عرب مذکور بود

و کرامات او مشهور بجامع دمشق درآمد و بر کار بر که طهارت میکرد پایش بلغزد
 و بحوض در افتاد و بهشت بسیار از آنجا خلاص یافت چون از نماز به پرداخته
 یکی از جمله اصحاب گفت مرا مشکلی هست اگر اجازه پرسیدنت گفت این چیست
 گفت یاد دارم که بر روی دریای مغرب برفی و قدمت تر نشد امروز درین یک
 قامت آب از هلاکت چیزی مانده بود درین چه حکمت شیخ سنجیب فکر
 فرورده بود بعد از تأمل بسیار سر آورد و گفت نشیند که سید صلی الله علیه و آله
 لی مع الله وقت لا یسمی فیہ ملک مقرب **و لاتی مرسل و نکنت علی الدوام**
 وقتی که چنین فرمود بجزایر و میکائیل نه پرداختی و دیگر وقت با حوضه و نیز بکسای
شاهد الا برار من الجلی الانسانی نماید و می رانند **شعر**
 دیدای نایب و پر هیز می کنی بازار خویش و آتش مایه می کنی
 یکی پرسید از آن کس کرده فرزند که ای روشن که پر خردمند
 ز مصرش بوی پراهن شنیدی چرا در چاه کفانش ندیدی
 بگفت احوال ما بر قجهانت دی پیدا و دیگر در طهانت
 که بر طارم اعلان شینم کهنی پشت و پای خرد نهیم
 اگر درویش برین حال باشد سرودت برد و عالم بر نشانند
حکایت در جامع بعلبک کلمه چند بطریق و عظیمی که با طایفه افسرده
 دل مرده و نه از معنی بصورت نبرد دیدیم که غصه در نیک کرد و آتش در نیک

اثر نیکند در ریخ آمدن تربیت ستوران و آینه داری در محلت کولان کردن
 ولیکن در معنی باز بود و سلسله سخن دراز در معنی این آیت که **و نحن اقرب الیه**
من جبل الودید سخن بجایی رسانیدن بودم که می گفت **میرحمت**
 دوست تزد یکتر از من نیست وین عجبت که من از وی دودم
 چک نمز با که توان گفت که او در کنار من و من محبوبم
 من از شراب این سخن مست و فضا فصح در دست که روندن بر کنار مجلس
 گذر کرد و دور آخورد و اثر کرد و نغمه چنان زد که دیگران در موافقت او
 در خروش آمدند و خامان مجلس رجوش گفت سبحان الله دوران با خبر
 حضور و تزد یکتر از من نیست **بصره و در بیست**
 فهم سخن چون نکند مستمع قوت طبع از متکلم مجوی
 وسعت میدار از ادب بسیار تا بزند مرد سخن کو
حکایت شبی در میان مکه از آن خوالی پای رفتن غانده بود بس سر نهادم
 و شتر را ترا کفتم دست از من بدار **بیست**
 پای مسکین پیاده چند روز که تحمل ستوده شد بخت
 تا شود جسم فری لا غر **لا غری مسرود** باشد از سخته
 گفت ای برادر حرم در پشت و حرای از پس او رفتی جان پردی و اگر حقی مردی
 خوشتر زیر میلان بر آه بادیخت **شب رحیل** ولی ترک جان بیاید

حکایت پارسایی را دیدیم بر کنار دریا که زخم پلنگ داشت و هیچ دارو
 به نمی شد و مدتهای از زنجور بود و در مردم شکر حق میگفت که بمصیبت
 گرفتارم نه بمصیبتی **بیهوش** ^{پاشد}
 کرم را زار بگشتن دهنان یار غریب **تا نکوبی که در آن دم غم جان**
 گویم از بند مسکین چه که صادر شد **که دل آزرده شد ازین غم انرا باشد**
حکایت درویشی را ضرورت پیش آمد کلیبی از خانه یاری بدزدید حاکم
 بفرومود تا دستش بدرکت صاحب کلیبر شفاعت کرد که من بجل کردم گفت
 بشفاعت تو حد شرع فرو نکذارم گفت راست فرو نکذارم گفت راست فرو نمود
 ولیکن هر که چیزی از وقت بدزد و قطعش لازم نیاید الفقیر لایمک هر چه
 درویش از راست وقت محتاجانت حاکم دست از او بداشت و ملاکت کرد
 گفت که جهان بر تو شک آمده است که دزدی نکردی الا در خانه چنین
 یاری گفت ای خداوند نشیند که گفته اند خانه دوستان بر و در دشمنان
 چون فرومایان بختی تن بجای اند **دشمنان را پوست بر کن دوستان را پو**
حکایت پادشاهی پارسایی را دید گفت هیبت از مایادی آید گفت
 هر که که خدای را فراموش کند **بیهوش**
 هر سود و آن کس ز بر خویش براند **و انرا که براند بدر کس ندواند**
حکایت یکی از صلحا بنواب دیکه پادشاهی در هشت و پارسایی در پنج

پرسید که موجب بعات این چیست و سبب رکات آن چه که ما بخلافت
 این پنداشتیم گفت این پادشاه بر ابدت درویشان در هشت است و این
 پارسا بقرب پادشاهان در و در **بیهوش**
 دلفت بچه کار آید و تسبیح و مرقع **خود را ز عملهای نکوهیده نگه دار**
 حاجت بجلا بزرگی داشت نیست **در ویش صفت باش و کلاه تری**
حکایت پیاده سرپا برهنه با کاروان جلا از کوفه بدر آمد و همراه
 و خرامان می رفت و میگفت **بیهوش**
 نه به اشتی سوارم نه چواشتر زیر بارم **نه خداوند رحمت نه غلام شهریارم**
 غم موجود و پریشانی معدوم غلام **نفسی میز نه آسوده و عمری که گذارم**
 اشتی سوار می گفتش ای درویش از کرد که بسختی نمی نشیند و قدم دریا باز نهاد
 و برفت چون بخلاف محمود رسیدیم توانگر را اجل فرارسید درویش بایستی آمد
 و گفت ما بسختی نردیم تو که بر تختی مردی شخصی همه شب بر سر بیمار گریست
 چون روز آمد ببرد و پاد بگریست **ای بسا بس تیر و که بماند**
 که خرننگ جان بمنزله برد **بس که در خانه تن در ستان**
 دفن کردیم و زخم خورده نمر **حکایت** عابدی را پادشاهی طلب کرد
 کرد که دارو بخورم تا ضعیف شوم و وطن صلاحیت در حق من زیاده
 کند آورده اند که داروی قاتل بخورد **بیهوش**

آنک چون پسته دیدش همه مغز **پوست بر پوست بود همچو پیاز**
 پارسایان و روی در غلوت **پشت بر قله می کنند نماز**
 چرخ بند خدای خویش خواند **باید که بجز خدا نداند**
حکایت کاروانی مراد زمین یونان بزدند و نعمتی قیاس تاراج
 کردند و باز کاروانان گریه و زاری کردن گرفتند و فریاد می فایند کردن خدا
 و پیغمبر شفیع آوردن فایند نبود **بیست**
 چوپرو ز شد دزد تیره روان **چه غم دارد از گریه کاروان**
 لقمان حکیم در آن بیان بود یکی از ایشان گفت لقمان که کلمه چند از حکمت
 بگویی تا باشد که اینان طریقه از مال مادت بدارند که در بیخ باشد که چند
 نعمت ضایع شود گفت در بیخ کلمه حکمت با اینان گفتن **بیست**
 آهنی را که مورجان بخورد **توان برد از و بیقل شرنک**
 بریبه دل چه سود کفتن عظم **زرد میخ آهنین در سنت**
 بروز کارسلالت شکستگان دریاب **که حیز خاطر میکنی بلاج بگرداند**
 چو سایل از تو براری طلب کند چیزی **بد و کینه شکر زور بستاند**
حکایت چند آنک مرا شیخ اجل شمس الدین خورزمی رحمه الله علیه بترک
 سماع فرمودی و محالوت و عزلت اشارت کردی عنفوان شبایم غالب آمدی
 و هوای هوس طالب بخلاف برای من ز فدی بر قمتی و از سماع و مجالست حظی

بر گرفتگی چون نصیحت شیخ را دادمی کفایتی **بیست**
 قاضی اربابان نشید بر فشانده **محب که می خورد و سوزد دادم**
 تاشی بحسب قوی رسیدم که در آن میان سطرین دیم **بیست**
 کویرک جان می کشد همه ناسازش **ناخوشتر از آواز مرگ پیر آوازش**
 کاهی انگشتان حریفان از در رکوش و کاهی انگشت برب که خاموش **بیست**
 چون در آواز آمد آن بر بطن سرای **که خدا را که گفت از بهر خدا**
 ز پیغمبر در رکوش کن تانشوم **یادرم بکشای تاپرون روم**
 نه بیند کی در سماعت خوشه **مکروقت رفتن که در کشته**
 فی الجمله پاس خاطر یاران را موافقت کردم و شیخی بجمع مجاهد بروز آوردم
 مؤذن بانک **هنگام برداشت** **نمی اندک که چند از شب گذشت**
 درازی از مکرکان من پرن **که یکدم خواب در چشم نکشت**
 بامدادان حکم تبرک از سرد ستاری و از کردنیاری بکشادم و پیش منی بنهادم
 و در کنارش **که رفت و بسی شکر گفتم** یاران ارادت من در حق او برخلاف
 عادت دیدند و بر خفت عقل من چسب کردند و فتنه بخندیدند **بیست**
 آواز خوشتر از کام و دهان بشیر **و رنجه کند و رنجه دل بفرستد**
 و بریده عشاق و صفاها و حجاز **از جفتم مطرب مکروه نزیب**
 یکی زبان تعرض دراز کرد و ملالت کردن که این حرکت مناسب برای خرمندان

نکردی خرقة مشايخ بچنين مطر از دادن که در همه عمر شری کف نبود است
 وقراعه در دهن **بیست**
 مطرین دور ازین حجت برای **کس و یارش ندید در یکای**
 راست چون بانکش از دهن رخت **عقل را موی بریدن بر خوات**
 مرغ ایوان ز هول او پیرید **مغز ما برد و حلق خود بدید**
 گفت که زبان تفرض مصلحت آنست که گواه کنی که مرا کرامات شیخ اجل ظاهر
 شد گفت مرا بر کیفیت آن واقف گردان گفت علی بعلت آنست شیخ اجل ما را
 بترک سماع گفته بودند و مو عظمها فرو برد و بخلوت و عزلت اشارت کرده
 و در سمع قبولی من نیامد اشب طالع میمون و بخت همایون بدین بقعه رهبری
 کرد تا بدست این توبه کردم که بقیه عمر دیگر کرد سماع غفاله نکردم **حکمت**
 لقمان را گفت داد با از که آموختی گفت انداد بان هر چه از ایشان در نظرم
 ناپسند آمد از آن پرهیز کردم **بیست**
 بگردید از سر پایجه حریف **کزان پندی نکرد صاحب هوش**
 و کسر صیاب حکمت پیش نهاد **بگویند آیدش باز چه در کوش**
حکایت عابدی را حکایت کنند که شبی ده من طعام بخورد و تا بخرم
 قرآن کردی صاحب دلی بشید و گفت اگر نیم نانی بخوردی و بخوبی یاد
 ازین فاضلتر بودی **بیست**

اندر من از طعام خالی دار **تا در نور معرفت سپین**
 تو از حکمتی ملت آنست **که پری از طعام تا پستی**
حکایت آوردند که شخصی بود در صورت درویشان و نه در سیرت
 ایشان و بعد از مدت پیری مراد عا که از دست نفس در بلا ماند ام
 شیخ کرد بختایش الهی کم شده را در نماز چراغ توفیق فراراه او داشت
 بحلقه اهل تحقیق درآمد پهن قدم در رویشان و صدق و نفس ایشان نمایم
 اخلاقش بخامد مبدل شد دست از هوا و هوس گواه کرده بود و نیز با طاعت
 در حقش باز که همچنان بر قاعه اولست و زهد و صلاحش معلوم **بیست**
 بعد از توبه توان رستن از غلبه خدای **ولایتی نتوان از زبان مردم رفت**
 طاقت جور زبانها نیاورد و شکایت با پیر طریقت در میان نهاد شیخ بگریست
 و گفت شکر این نعمت چگونه گذاری که بهتر از آنکه می پندارند **بیست**
 چند کوی که بداندیش و حشو **عیب جوانی مز مسکین اند**
 که بخون ریخت بر خیزند **و ربه بدخواست بنشین اند**
 نیک باشی و بدت خوانند خلق **به که بد باشی و نیکت بین اند**
 لیکن مصیبت من در شوارت که حسن ظن بزرگان و حق من بحکالت
 و من در عین نقصان **بیست**
 کرا تا کمی گفتی کردی **نکو سیرت و پارسا**

مروا باشد اندیشه بردن و تیمار خوردن **بیست**
 در بسته بر روی خود ز مردم **۱۰** تا عیب نکستند ما را
 در بسته چه سود عالم الغیب **۱۰** دانای همان و آشکارا
حکایت کله کردم پیش یکی از مشایخ که فلان کس بفاد من کوام داد که تو بصلاحت ^{مجدد کن}
 نو یکو روشن باش تا بدست **۱۰** بنقض تو گفتن نیاید بحال
 جواهرات هر چه بود مستقیم **۱۰** کی از دست مطرب خورد کوشمال
حکایت یکی از مشایخ شام پرسید که حقیقت تصوف چیست گفت پیش طاغیه
 در جهان پراکنده بودند بصورت و بمعنی جمع امروز خلقی نظام جمعی ^{پیش}
 چو هر ساعت از تو بجای رود دل **۱۰** به شهادت اندر صفای نیستی
 و مریت مال و جاهت و زرع و بجا **۱۰** جو دل اخذ است خلوت نشینی
حکایت یاد دارم که شبی در کاروان همه شب رفته بودیم و محرز کار پشته خفته
 شویرین در آن سفرهها ما بود نفره بر آورد و راه بیابان گرفت و یکم آرام گرفت
 چون روز شد گفتیم آن چه حالت بود گفت ببلان برادیدم که بناله در آسمان بودند
 از درخت کل و کبکان از کوفه و غوکان در آب و بجایم اندیشه کردم که مروت نباشد
 همه در تسبیح و من در غفلت خفته باشم **بیست**
 دوش مرغی بصبحی نالید **۱۰** عقل و صبرم ببرد و طاقت و هوش
 یکی از دوستان محصل **۱۰** مکر او از من رسید بکوش

گفت باور نداشت که ترا **۱۰** بانگ مرغی چنین کند هوش
 گفتم این شرط آدیت نیست **۱۰** مرغ تسبیح سکوی و من خاموش
حکایت وقتی در سفر حجاز طایفه جوانان صاحب دل هم من بودند و هم قدم
 وقتها از مزنه بگردندی و بعضی محافقه بگفتندی عابدی و رسول منکر حال رویشان بود
 و بجز از دود دل ایشان تا بر رسیدیم نحی بی هلاکت کوه لک سیاه از حی عرب بدر آمد
 و آوازی بر آورد که مرغ از هوا در آورد اشتر عابد را دیدم که برقص در او و عابد را
 بینداخت و راه بیابان گرفت گفتم ای شیخ در حیوان از هر کرد ترا تفاوت **یکصد**
 دان **۱۰** چه گفت مرا بیل بحری **۱۰** تو خود چه آویی که ز عشق بحری
 شتر بشمر عرب در حالت طرب **۱۰** چون ذوق نیست ترا کج طبع جانوری
 بنفشه شمر چه بینی در خرشت **۱۰** ولی فاندین معنی که گوشت
 نه ببل بر کلش تسبیح خوانت **۱۰** که مرغاری به تسبیح زبانت
حکایت یکی از ملوک مدتها هر شش برآمد مقام مقامی نداشت و میت کرد
 که با سعادان نخستین کسی که از در شهر را بد نایج شاهی بر روی نمید و تقوین ملک
 بدو کند با سعادان اول کسی که در آمد کبابی بود همه عمر لقه لقه انداخته و در
 بر خرقة دوخت ارکان دولت و اعیان حضرت و میت ملک بجا آورد و ملک
 و مغایع قلاع و خرابی بدو تقوین کردند و یک چندی ملک را متصرف بودند تا
 از امرای دولت انطاقت او کردن بپایند و ملوک دیار از هر طرف بمناعت

برخواستند و بقاوت لشکر آراستند فی الجمله سپاه و رعیت ظهور آمد
 و بر خیز طرف بلاد از قبض تصرف او بدر رفت درویش این واقعه خسته ظاهر
 می بود تا یکی از دوستان قدیم که در حالت درویشی قرین او بود از سفر باز آمد و در
 چنان مرتبه دیدش گفت منت خدا بر اعز و جل که بخت بلندت یاوری کرد و اقباله
 رهبری تاملت از خار و خار از پای بدر آمد و بدین پایه رسید **بیت**
 شکوفه کاه شکفت و کام خویش **درخت وقت بر هفت و وقت شود**
 گفت ای دوست تعزتم کن چه وقت قیمت آنکه که تو دیدی غمنازی اشیم و این ساعت
اگر دینا باشد در دمندیر **و کربا شد بهر شای بنیم**
 حجاب زین و دوسر آشوبترین **که رنج خاطر است از دست**
 مطلبی که توانگری خواست **جز قناعت که دولتست**
 کز بزرگان شنیده ام بسیار **صبر درویش به که بدو رنج**
 کوه غنی ز بدم افشاند **تا نظر در ثواب او کنی**
 اگر بر این کنه هر ام کو **نه چون پای تلخ باشد ز موری**
حکایت یکی را دوستی بود که عمل دیوان پاشاه کردی مدتی اتفاق افتاد
 یکی گفت فلان را دیدی گفت من او را نخواهم که بینم ضار از کس
 او گفت هیچ خطایی نیست اما اهل دیوان را وقتی توان دید که مغرور
 باشد و مرا راحت خویش در رنج او نباید **بیت**

ای صاحب
 ای صاحب

در هر یکی و داری و کیر و عمل **ناشنایان فراغتی دارند**
 روز در میان کسی و معز **در دلدل پیش دوستان آرند**
حکایت ابوهریره رضی الله عنه هر روز بخندست رسول علیه السلام آمد
 رسول علیه السلام گفت یا اباهریره **زلف غبار زد** هر روز میان محبت
 زیاده شود صاحب دلی را که تدبیر خون که افتاب نشین ایم که
 کسی او را دوست گرفته است گفت از برای آنکه هر روز می توان دید و مکر
 در نرستان که محبوبت و محبوب **بیت**
 بیدار مردم شدن عیب نیست **ولیکن نه چندانک کیندوس**
 اسکر خویش را ملامت سبکی **ملامت نباید شنیدن ز کس**
حکایت یکی را از بزرگان بادی مخالف اندر شکم عید گرفت طاقت
 ضبط آن نداشت از اختیار از و صادر شد گفت ای دوستان دین چه کردم
 مرا اختیار بود و بزه ان بر من نوشتند و راحتی من رسید شما نیز کرم معذره آرید
 شکم زندان بادستای خرمند **ندارد هیچ عاقل باد در بند**
 چو باد اندر شکم می فرومل **که باد اندر شکم باریست**
 حریف تر روی ناسازگار **که چون می شود دست پیش مداد**
حکایت از صحبت یاران دمشق ملائی بید آمد بود سردر بیا بان قدر تمام
 و با حیوانات انس گرفته تا وقتی که اسیر قید فرنگ شدم در خندق طرابلس با جهنم

بکار کل بداشتند یکی از روستای حلب که سابقه معرفتی میان ما بود گذر کرد و ما
 شناخت و گفت این چه حالت و چگونه می گذرانی گفت **بیت**
 همی که بخت از مردمان بگو و بخت **:** که از خدای بودم بدیگری پرداخت
 قیاس کن که چه حالت بود درین حالت **:** که طوبیله نام مردم میاید تا
 پای در زنجیر پیش دوستان **:** به که بایکایگان در بویستان
 بر حالت من بر حمت آورد و بدین دینارم خلاص کرد و با خود عجب برد دختری
 داشت بعد و نکاح من در آورده بکاین صد دینار مدتی برآمد بدخوی و تنی
 روی بود زبان از کردن گرفت و عیش مرا منقصه اش چنانکه گفته اند **:**
 زن بد در سرای مرد نکو **:** اندرین حالت دوزخ او
 زینهار از قرین بد زینهار **وقفا ربا عذاب** باری بزار گفت و از کرده می گفت
 که تو آن شصتی که پدرم ترا بدین دینار از قید فرنگ باز خرید گفتم راست میگویی
 بدین دینار خرید و بصد دینار دست تو گرفتار کرد **بیت**
 شنیدم کوه خندی را بزرگی **:** رهانید از دهان و دست کرب
 شبانکه کار بر حلقش عاید **:** روان کوه خندی بنالید
 که از چنگال که در زبودی **:** بیدید عاقبت کر که تو بودی
حکایت یکی از پادشاهان عابدی را پرسید که اوقات عزیز چگونه میگذرد
 گفت هر روز دعا و حاجات و همه روز در بند اخراجات ملک فرمود تا وجه

کفایت ارمین دارند تا بار عیال از دل او برخیزد **بیت**
 ای کوهفتار پای بند عیال **:** در آزاد کسی بند عیال
 غم فرزند و نان و جامه و قوت **:** باز آید ز سیر در ملکوت
 همه روز اتفاق می سازم **:** که شب با خدای پردازم
 شب چو عفت دینار می بینم **:** چه خورم با مسدود فرزندم
حکایت یکی از متعبدان شام در پیشه سالها عبادت کردی و برک دختان
 خوردی پادشاه از طرفت حکم زیارت پیش او رفت گفت اگر مصلحت بینی در شهر
 برای تو مقامی معین سازم که فراغ عبادت به ازین میسر شود و دیگران هم
 به برکت شما مستفید گردند و بجا حال صلاح شما اقتدا کنند عابد قبول نکرد و زندگ
 دولت گفت که پاس خاطر ملک را مصلحت آنست که دوسه روزی بشهر آید
 پس اگر صفای وقت عزیزان را از صحبت اغیار بگذرانی باشی اختیار بایت
 عابد بشهر آید و آمدستان سرای خاص ملک را با وی پرداخت مقامی لکنت
 روان آسپانانک شاعر گوید **بیت**
 کل سرخش چو عارض خوابان **:** سبلس پیر زلف محبوبان
 همچنان از غیب برد عجز **:** شیر ناخورده طفل دایه هنوز
 ملک در حال کنیز که خوب روی پیش وی فرستاد **بیت**
 ازین سه پاره عابد فرست **:** ملایک صورت طاهر و زی

که بعد از دیدنش صورتش **بند** و وجود پارسایان را شکیبی
 همچنان بر عقب او غلامی بدیع الجمال لطیف الاعتدال **بیت**
 دیده از دیدنش نکشته سیر **بیت** همچنان کز فرات و مستقی
 عابد از طعمه لذیذ خوردن و در رکوت لطیف پوشیدن و از فواکه شوم پودن
 و در جمال غلام و کیزک نظر کردن و خرد شدن گفته اند زلف خوابان بخیر
 پای هفت و دام مسرغ زیر لب **بیت**
 در سر کار تو کردم دل و دین با هم **بیت** مرغ زیر لب بحقیقت منم امروز
 سیف الجمله دولت وقت بر زوال آمد چنانکه گفته اند **بیت**
 هر که هست از فقیر و پیر و مرید **بیت** و ز زبان آوردن پالت نفس
 چون بدینای دوزن فروماند **بیت** بسلدن همان پای مکس
 باری ملک بدیدن او دخت کرد مایه برادید از هیت نخستین کردین و سرخ
 و سفید و فربه شده و بر بالش دنیا تکیه زده و غلام پری پکر با کیزک برای
 سرایستاده بر سلامت حالش شادمانی کرد و از هر دری سخن می گفت تا به انجام
 سخن ملک گفت من این دوطایفه را دوست میدارم علما و زهاد را و زیر قبیلش
 جهان دیده حاضر بود گفت ای ملک شوق دوستی آنست که با هر دوطایفه نگوای
 کنی گفت چگونه گفت علما را زنده بود تا بخوانند و زهاد را چیزی ضد تارا **بیت**
 نه زاهد را در و مرابا بدنه دینار **بیت** جوئستد زاهدی دیگر بدست آر

آنرا که سیرتی خوش و سیریت با خدای **بیت** بنی ناز و وقف لقمه در بون زاهدت
 انکشت خوب و روی ناکوش و لغیر **بیت** و کو شوار و خاتم و فیروز و شاهدت
حکایت از علمای باخ پرسیدند چکوی در نان و وقف گفت اگر جهت جنت
 خاطر و فراغ عبادت می ستانم حلالست اگر مجموع از بهر نان می ستانم حرام
 نان از برای کج عبادت گرفته اند **بیت** صاحب دلان نه کج قناعت برای
حکایت در و بشی تمامی در آمد که صاحب بقعه کریر النفس بود و طایفه اهل
 و فضل و بلاغت در صحبت او بودند هر یک بدله و لطیفه چنانکه رسوایان
 باشد می گفتند و بیشتر راه بیابان کرده و مانند و چیزی نخورده یکی از جوانان
 بطریق انبساط گفت ترا هر چیزی باید گفت مراد یکران فضل و ادب نیست
 و چیزی بخواند ام یکتا بیت از من قناعت کنید ممکن بر غایت و به کرا
بیت گفت بکوی گفت **بیت**
 من کورسند در برابرم سفره ناک **بیت** همچون غنیم برد و حستام زنان
 یاران بخندیدند و سفره پیش آوردند صاحب عوت گفت ای یار زنهانی توقف
 کن که پرستارم کوفه بریان می سازند سر بر آورده گفت **بیت**
 کوفه بر سفره من کوباش **بیت** کوفه را نان تهی کوفت
حکایت مریدی گفت پیرا چکنم از خلق بر حمت درم که از بسیاری
 که بزیانم می آیند و اوقات مرا از سر دایشان قتلایش حاصل میشود گفت

هر چه درویشانند مرا ایشان را وامی ده و آنچه تو انکراست از ایشان چیزی بخواه
 که دیگر کرد تو نکردی **بیت**
 گر کما پیش و لشکر اسلام بود **کافرا** ز سپهر توقع برود تا در چین
حکایت فقیهی پدر را گفت هیچ ازین سخن دلا و نیز مشکلمان درین اثر نیکند بعلت
 آنکه فی بنیم ایشان را کرداری موافق گفتاری **بیت**
 ترک دنیا ب مردم آموزند **خویش** سیر و غله اندوزند
 عالمی را که گفت باشد پس **هر چه** گوید نگیرد اندر کس
 عالم آنکس بود که بد کند **نه** بگوید بخلق و خود نکند
امام **روان** الناس بالستر و تنسون انکم **بیت**
 عالم که کامران تو پرورگی **او** خویش کنست کرا رهبری کند
 پدر گفت ای پسر بخیزد این خیال باطل شاید بروی از تربیت ناصحان گردانیدن
 و راه بطالت گرفتن و علما را بضلالت منسوب کردن و در طلب علم محو
 از نوایده علم محروم ماندن **مثل** همچون ناینبایی که شیعی روح را افتاده بود و
 آخر ای مسلمانان چرا غی فراراه من دارید زنی از قارچه بشید و گفت تو که
 چراغ نه بینی چراغ چه بینی مجلس واعظ چون کلبه بزاز است آنجا
 تا نقدی ندی بضاعتی نستانی و اینجا تا ارادی نیاری حادتی نبزی **بیت**
 گفت عالم بکوش و جان بشتو **و** نرماند بگفتنش کردار

باطل است انک مدعی گوید **خفته** را خفته کی کند پدار
 مرد باید که کرد اندر کوش **و** رزینشت پسند مرد یوار
 صاحب آمدن آمدن خافت **بشکت** عهده صحت اهل طهر را
 که ترمیزان عالم و عابد چه فرق بود **تا** اختیار کردی از ان این فیهوت را
 گفت این کیم خویش بدی بر دنج **و** ان سومی کند که بگرد غریب را
حکایت یکی بر سر راهی خفته و زمام اختیار از دست رفته عابدی بروی کرد
 و در حال او نظر کرد جوان سر آورد و گفت **واذا مررت باللقوم مرا کما بیت**
 متاب ای پارسا روی از کف کار **به** بخشاید یکی در روی نظر کن
 اکرم من جوانم مردم بگردان **تو** بر من جوی جوانمزدان گذر کن
حکایت طایفه بخان خلایف انکار درویشان بد آمدند و خزان تا سرانگشت
 و بزدند و برنجایند شکایت پیش پرطریقت بردند که چنین حالتی رفته است
 گفت ای فرزند خرقه درویشان جامه رضات و هر که دین کسوت تحملی
 مرادی کند مدعی است و خرقه برو حرام **بیت**
 دریای فراوان نشود نیر بخت **عارف** که بر بخت تنگ آب هنوز
 از کزینت رسد تحمل کن **که** بعفو از گناه پالت شوی
 ای برادر چو عاقبت خاکت **خالت** شو پیش از آن که خالت شوی
حکایت منظوم این حکایت شنو که در بغداد **رایت** و پرده را خلافت

رایت از کرد راه و ریخ و رکاب **:** گفت بایره انظر تو صواب
 من و تو هر دو خواجه تاشانیم **:** بنده بارگاه سلطانیم
 من ز خدمت دی نیامده **:** گاه بیکاه در سفر بودم
 تو نه ریخ آرموده نه حصار **:** نه بیابان و باد و کمر و غبار
 قدم من بسی پیشترست **:** پس چرا عزت تو پیشترست
 تو بر بندگان به روئی **:** پاک نینان یا سن بوشی
 من فانه بدست شاکردان **:** بفر پای بند سرگردان
 گفت من سر بر آستان دارم **:** نه چو تو سر بر آسمان دارم
 هر که پهنه کردن افزاید **:** خویشتن را بیک کردن اندازد
حکایت یکی از صاحب دلان زود آشنایی برآمد بزم برآمده بود و خشم
 شده و گفت بر دماغ آورده گفت این را چه حالت کسی گفت فلان دشنام
 دادش گفت این فرومایه هزار من شک بر میدارد و طاقت سخن نمی آید **چیت**
 لاف سرخجکی و دعوی مردی بگذار **:** عاجز نفس فرومایه چه مردی چه **چیت**
 کرت از دست برآید و هفت شیرین کن **:** مردی آن نیست که شتی بزنی بر در **چیت**
 اگر خود بر روی پشانی **چیت** **:** نردست آنک در روی مردم نیست
 بنی آدم سرشت از خالت دارد **:** اگر خاکی نباشد آدمی نیست
حکایت بزمی را بر سریدم از سیرت اخوان صفا گفت کینه آنک مراد

خاطر یاران بر مصالح خود مقدم دارند چنانک گفته اند **چیت**
 برادر که در بند خویشست **:** نه برادرست و نه خویشست
 همراه اگر شتاب کند هر تو نیست **:** دل در کی منب که دل بسته تو نیست
 چون بنود خویش را دیانت و تقوی **:** قطع رحم هرگز از موده قرین نیست
 یا و دارم که مدعی دینیت بر قول من اعتراض کرد گفت حق جیل و علا در گناه
 بیدار از قطع رحم نوی **:** و به موقت ذوالقرنین فرموده است و آن جمعه
 ناقض آنست گفت که غلط کردی که موافق آنست قوله علی
 و آن بجا مدالت علی ان تشرکت بی ما ایسالت بر علم فلا تطعوا و صاجه بما فی الدنیا **چیت**
 هزار خویش که پیکانه از خدایا **:** فدای یکت تزییکانه کاشا باشد
 پرمردی لطیف در بغداد **:** دخترک را بیک فشر و دزدی داد
 مردک شک دل چنان بگرید **:** لب دختر که خون از او بچکید
 بامدادان پدر چنان دیدش **:** برد اما در رفت و پرسیدش
 کای فرومایه این چه دند **:** چند خای لبش نه انباشت
 بزاخت نکتم این کفتا **:** هزار بگذار و جدا زو بردار
 خوی بد در طبیعتی که نش **:** نهد جز بوقت مرگ از دست
حکایت فقیهی ختری داشت بغایت زشت بجای زنان رسید بود
 و با وجود جهاز و نعمت کسی بر مناکت او رغبت نکرد **چیت**

زشت باشد و پتی و دیبا: که بود بر عروس نانیا
 فی الجسم له بحکم ضرورت بانایینایی عقد به بستن آورد و اند که در
 تاریخ طبعی حادق از سرندیب آنجا رسیده بود که دیر نایینا را روشن
 میکرد نقیه را کشف جراد اما در علاج نکنی گفت می ترسم که بینا شود و
 راطلاق دهد **صرع** شوی ز زشت روی نایینا **حکایت** پادشاهی
 بچشم حقارت در طایفه درویشان نظری کرد یکی از ایشان فرستکای
 آورد گفت ای ملک مادرین دنیا بچیش از تو کمترم و بعیش خوشتر
 و نمرت برابر و بقیامت نهتر **بیت**
 اگر کشور خدای کامرانت: و کرد رویش جا بختندنت
 در آن حالت که خواهد این و آن مرد: نخواهد از جهان پشتر از کفن برد
 چو رخت از ملک برت خوا: کداری نهترت از پادشاه
 ظاهر درویش جامه زنده است و موی سزده و حقیقت آن زن و نفس مرد **بیت**
 مرا آنک بر در عوی نشینا خلق: و کرجلات کتشدش بچنگ بر خیزد
 اگر ز کون فرو غلطد آسایشکی: نه عارفست که از راه ملک خیزد
 طریقت درویشان ذکرست و شکر و خدمت و طاعت و ایثار و قناعت
 و توحید و توکل و تسلیم و تحمل هر که بدینها موصوفست درویشست
 اگر چه در قیامت اما هرگز کردنی نماز هوا پست و دور باز روزهاست

آرد در بند شهوت و شبهها روز کند رخواب غفلت و بخورد هر چه در میا
 آید و بگوید هر چه بر زبان آید مرندست و کمر عابد **بیت**
 ای درونت برهنه از نقوی: کز برون جامه ریاداری
 پرده هفت رنگ فرو بگذار: تو که در خانه بوی ریاداری
حکایت دیدم کل تازه چندمست: بر کنبدی از گیاه بسته
 کفتر چه بود گیاه ناجیز: تا در صف کل نشیند او نیز
 بگریست گیاه و گفت خاموش: صحبت نکند کرم فراموش
 گریست جمال و رنگ و بو: آخر نه گیاه باغ اویم
 من بیند حضرت کریم: پرورده نعمت قدیم
 کرپنه هنرم و کر هنرمند: لطفست ای دم از خداوند
 با آنک بضاعتی ندارم: سرمایه طاعتی ندارم
 او چاره کار بندد داند: چون هیچ ویلش نماند
 رسمیت که مالکان تحریر: ازاد کنند بنده پر
 ای بار خدای کیتی آرای: بر بند پر خود بخشای
 سعدی ره کینه رضا کیر: ای مرد خندان خدا کیر
 بدبخت کسی که سرتابد: زین در که دری در کینابد
حکایت حکیمی را پرسیدند از سخاوت و شجاعت کدام نهترست گفت

آنرا که سخاوت است با شجاعت حاجت نیست **بیت**
 بنشست بر کوز نهرام کور : که دست کرم به زبازوی زو
 نماند حاتم طائی و لیلک تا به ابد : بماند نام بلند شریک کوی شهو
 زکوة مال بدر کن که فضل زده : چو باغبان ببرد پشته دهد انکور
باب سیوم در فضیلت قنات
 خواهند مغرور در صفت بزازان حلب میگفت ای خداوندان نعمت اگر شمارا
 انصاف بودی و ما را قناعت رسو سوال از جهان برخواستی **بیت**
 ای قناعت توان کرم کردن : که و برای تو هیچ دولت نیست
 کج صبر اختیار لقمان : هر که در صبر نیست حکمت نیست
حکایت دو امیر زاده در مصر بودند یکی علم آموخت و دیگری مال انداخت
 این علامه عصر گشت و آن عزیز مصر گشت پس پشور حقارت در رفقه نظر
 کردی و گفتی من تسلط رسیدم و تو همچنان در مسکت بماندی و گفت
 ای برادر شکر باری تعالی بر من افزون ترست میراث پغمبران یا قتم یعنی علم
 و ترا میراث فرعون و هاسان رسید یعنی ملک مصر **بیت**
 من آن مورم که در پایم بمالند : نه زنبورم که از دستم برنالند
 بجا خود شکر این نعمت گذارم : که زور مردم آزاری ندارم
حکایت در پیش مرا شنیدم که در آتش فاقه هم سوخت و رقه بر

توانک

همی دوخت و نسیله خاطر خود بدین نیت میکرد **بیت**
 بنان خشک قناعت کنیم و جامه دلق : که بار همت خود به زبازمت خلق
 گر آنچه می بر ما ز خود فاقه شرح دم : کسان تفقد حال کند و یا نکند
 هم احتمال بجای زمانه اولیتر : که احتمال سوال کند و یا نکند
 کسی که تشنه نشینی که فلان دین شهر طبع کریم دارد و کرم عیم میان
 بخدمت آزادگان بسته و بر دلها نشسته اگر بر صورت خال مطلع گردد آن
 خاطر عزیزان منت دانست خاموش که در حق مردن به از حاجت پیش کسان **بیت**
 هر رقه دوختن به و لازم کج صبر : که زهر جامه رقه بر خواجگان نشسته
 خاک که با عقوبت و نفع برآرد : رفتن به پای مردی همایه در پشت
 پاره پاره دوختن پر من : بهتر از جامه خواستن ز کسان
 سوختن زانسان نان جوین : بهتر از کند و زخوان خسان
 کسان که تلخی حاجت نیاز مودت : پرش کنند و تاجند و روی از اهل التو
 نور که می شنوی طاعت شنیدن : قیاس کن که در خود چگونه باشد
حکایت یکی از ملوک عجم طبعی حاد و بخت مصطفی علیه السلام و لم
 فرستاد سالی در دیار عرب بود کسی تجربتی پیش او نیاورد و معلجتی از روی
 درخواست نکردند پیش رسول علیه السلام آمد و کله کرد که مرا برای معلجه
 اصحاب فرستاده اند و کسی درین مدت اتفاق نکرد تا خدمتی که برین معنیست

بجای آورده شود خواهه علیه السلام گفت این طایفه را طریقه هست که
 تا اشتها غالب نشود چیزی نخورند و چون اشتها باقیست دست از طعام
 باز دارند حکیم گفت موجب تندرستی است و الله اعلم زمین خدمت رسید
 سخن آنکه کند حکیم آغاز: یا سرانگشت سوی لغت همه دراز
 که زنا گفتنش خلل زاید: یا زنا خورد نشسته درستی آرد بار
حکایت یکی توبه بسیار کردی و بشکستی تا یکی از شاغ گفت چنین اتم
 که بسیار خوردن عادت داری و قید نفس از موی بازیک تراست یعنی توبه چنین
 که تو نفسی بروی زنجیر بگلانند **بیت**
 یکی بجه کرگزی پرورید: جوهر پرورده شد خواجه خود در
حکایت در سیرت ارده شیر آورده اند که حکیم عرب را پرسیدند که روایت
 چه نایه طعام باین خوردن گفت صد درم سنگ کفایت کند گفت این قدر چه
 قوت دهد گفت **هذا المقدار بجلک و ما زاد علی ذلک ناسف** گفت این
 قدر ترا بر پای دارد و آنچه برین زیاده کنی تو حامل آنی **بیت**
 خوردن برای زیستن و ذکر کردنست: تو معتقد که زیستن از هر خوردن
حکایت دود رویش خراسانی ملازم صحبت یکدیگر بودند و سیاحت کردند
 یکی ضعیف بود که هر دو شب افطار کردی و آن دیگر قوی خور که روزی به یار
 بخوردی نصارا بر در شهری به تهمت جاسوسی گرفتار آمدند هر دو را بگذاشتند

کردند و در بکل را آوردند و بعد از آن ده هفته معلوم شد که پیکاهند در
 بکشانند و قوی را دیدند مرد و وضعیف جان سلامت برده درین عجب بمانند
 حکیمی گفت اگر برخلاف این بودی عجبی داشتم این یکی بسیار خوار بوده است
 طاقت زدن نداشت نه اشتها بختی هلاک شد و آن دیگر خویشتر دار بود بر عادت
 خویش صبر کرد و سلامت بماند **بیت**
 چو کمر خوردن طبیعت شد کسی را: چو سختی پیش آید سهل گیرد
 و کمر تن پرورست اندر فراخی: چو شکی بیند از سختی بیرد
حکایت یکی از حکما پسر را می کرد که از بسیار خوردن که سیری شخصی را
 زبان دارد گفت ای پدر که کسی مردم را بکشد و نشیند که ظریفان گویند بسیر
 مردن بکه که کسی بردن گفت اندازه نکه دار **بیت**
 بچندان بخور کند همت بر آید: نه چندان که از ضعف جانت بر آید
 با آنکه در وجود و طعامست و حفظ: رنج آورد طعام که پیش از قدر بود
 که کلش که خوری به تکلف زیان بود: و رنج از خشک دیر خوری کلش که بود
حکایت رنجوری را گفتند که چه میخواهد گفت آنکه دل من هیچ نخواهد **بیت**
 مرد چو پرگشته روند در خوا: سود ندارد همه اسباب راست
حکایت بقالی را در می صوفیان کرد آمدن بود در واسطه هر روز مطالبه کرد
 و بختهای ناخوشونت کنی اصحاب از وقت او خسته خاطر می بودند صاحب

در آن میان گفت نفس را بعد دادن بطعام بی آسائش که تقاضای زشت بقالی شنید
بیت ترک احسان خواجه اولیتر: **که** احتمال جفت ای بوابان
 به تنای کشت مرد زب **که** تقاضای زشت قصابان
حکایت جوانمردی را در جنگ تا آماج ریحی مول رسید کسی فلان باز را که نوش
 دارد داده اگر نخواهی باشد که قدری بدهد و گویند آن باز را که به بخل معروف بود
بیت گرجای نانش اندر سفره بودی آفتاب: **تا** قیامت کس نمیدی روز روشن چرا
 هر چه از دونان بخت خواستی: **در** تن افزودی و از جاز کاستی
 جوانمرد گفت اگر دار و خواهم **دهد** و کرد و صفت کند یا کند باری خواستن اند
 ز هر کشیدنت و حکما گفته اند اگر آب حیات فروشد به آب دانا خرد
 که مرد ز بخت به از نرنگانی مذلت **بیت**
 اگر خنطل خوری از دست خویش **به** از شکر **که** از دست ترش روی
 یکی از علما خوردند بسیار داشت و کفایت اندک با یکی از دوستان که حسن ظن
 بلیغ در حق این طایفه داشت بگفت روی از تو قطع آورد هر کشید و عرض
 سوال از اهل ادب در نظر تر حقیق آمد **بیت**
 ز بخت روی تر شد کرده پیش یار عزیز **مرو** که عیش بر و تر تلخ کرد اسدین
 بجای که روی از روی خندان **رو** **فرو** نه بند کار کشاده پشایند
 آورده اند که اندک از وظیفه او زیاده کردند و بسیاری از ادا دت کم شد عالم

پس از چند روز جز ادا دت معهود بر قرار ندید گفت **بیت**
 نافر افزود و آبرو پر کاست **نی** نوایی به از مذلت خواست
حکایت درویشی را ضرورتی پیش آمد کسی گفت فلان نعمت بسیار دارد اگر
 به حاجت تو واقف شود در قضای آن توقف مروا ندارد گفت من او را ندانم گفت
 من ترا رهبری کنم و شش بگرفت و بمنزل آنکس آورد درویشی را دید لب
 فروخته و ابرو درهم کشیده و دندانهایش بر کشت و هیچ سخن نگفت کسی
 گفتش چه کردی گفت عطای او ببقای او بخشیدم **بیت**
 به حاجت نزدیک ترش روی **که** از خوی بدش فرسوده **کرد**
 اگر کوی غمزدل با کسی کوی **که** از رویش بقدا سوده **کرد**
حکایت خشک سالی در اسکندریه پیدا شده بود و عنان طاقان از دست
 خلوت رفته بود و درهای آسمان بر زمین بسته و فریاد اهل زمین به آسمان پو
 نما و جانور از وحش و طیر و ماهی بود **که** نلک نشد از بی مرادی افغانی
 عجب که دود دل خویش جمع می نشود **که** ابر کرد و سیلاب دید باران
 در چنین سالی منتهی دوزاد و دستان که سخن در وصف او گفتن ترک ادبست
 خاصه در حضرت بزرگان و بطریق اهل ازان در گذشتن هم موجه نیست
 که طایفه حمل بر غرر گویند برین دویست اختصار کنیم که اندکی دلیل
 بسیاری بود و شتی نمونه خسرواری **بیت**

کتر می کشد بخت را: تری را بدان نشاید کشت
 چند باشد چو جبر بغدادش: آب در زیر و مردمان بر پشت
 چنین شخصی که یک طرف از غت او شنید و آن سال غت بی کران بر بخت
 تلک دستا از اسیر و زردادی و مسافران را سفر نهادی گروهی درویشان از جور
 فاقه بجان آمد آهنگ دعوت او کردند و مشاورت پیش من آوردند سر از هوا
 بازدم و کتم پت نخورد شیرین خورد ملک: و ریختی میرد اندر غار
 تن به چارگی و کرسکی: بنه و دست پیش منله مدار
 کفر بدون شود بخت ملک: سیله هنر را هیچ کس شمار
 پریان و شیخ بر نا اهل: لاجور و طلیت بردیوار
حکایت حاتم طایی را گفتند از تو بزرگ همت تر در جهان کسی دین گفت بل برو
 چهل شتر قربان کرده بودم ایران عرب را نگاه بکوشه صحرا بیرون رفتم خارگ را
 دیدم که پشته فراهم آورده کتم چرا بهصافی حاتم زوی که خلقی بر ساط او گردان
مرکه نان از عمل خویش خورده: مت حاتم طایی بنبرد
 من او را بخت و بجوانم زدی بر تر از خود دیدم **حکایت** موسی علیه السلام
 دویشتی برادید از برهنکی به یک اندر همان شده بود دعا کرد تا خدای تعالی
 مراد استگامی داد بعد از چند روزش دید گرفتار و خلقی ابنوه بر و گرد آمد
 گفت این را چه حالت کشد خم خورده است و عربین کرده و کسی را

کشته اکنون بقصاصش فرموده اند: **بیت**
 عاجز باشد چو دست قدرت یابد: برخیزد و دست عاجزان بر یابد
 موسی علیه السلام بر حکمت جهان آفرین اقرار کرد و از تجاسر خود استغفار
و لو بسط الله الرزق لعباده لبغوا في الارض **بیت**
 سفله چو جاه آمد و سیم و زرش: علی خواهد بحقیقت سرش
 آن مثل آفرینه حکمی زد: مورمان به که نباشد پرش
 آنکس که توانگری نمی گرداند: او معلقت تو از تو بهتر دانند
حکایت امرای را دیدم در حلقه جوهریان بصره حکایت می کردند و قی دریا
 ن کم کرده بودم و از نژاد معنی چیزی با من نبود و دل بر هلاک نهاد تا که کینه یافتم
 بر از مر و اید هرگز آن ذوق خرمی فراموش نکنم پنداشتم که کندم بریان کرده است
 و باز آن تلخی و نویسدی که معلوم شد که مر و اید **بیت**
 دریا باز خشک یک روان: نشسته را در دهان چه در چه صد
 مردی توشه کوفتاد از پای: بر کمر بند او چه زرد چه خرف
حکایت مسافری در بریه کم شده بود و قوت قوتش با خراش بود در می
 چند در میان داشت بسیار بگردید و در بجای نبرد بسختی هلاک شد و طایفه
 چند بر سیدند و در مها پیش روی نهاد و این بیت بر خاک نوشته **بیت**
 کمره ز جعفری دارد: مردی توشه بر نیکو کام

در میان فقیر سوخته را : شلغم پخته به که نقره نام
حکایت هرگز اندودن زمان نالیده بودم و روی از کردن چرخ در هر کشید
 مگر وقتی که پای برهنه مانده بود و استطاعت پای پوشی نداشتیم بجامعه کو فعدرا آمد
 دلت یکی را دیدم که پای نداشت شکر و پارس و مت حق بجا آوردم و بر پای هرکی
 صبر کردم **پیت** مرغ بریان بپشتم مردم سیر : کمتر از برك شره برخواست
 و آنک را دستگاه قدرت نیست : شلغم پخته مرغ بریانست
حکایت یکی از ملوک باقی چند از خاصان در شکارگاهی بزمستان از عمارت
 دور افتادند شب در آمد بزمزغه رسیدند خانه دهقانی دیدند ملک گفت
 آنجا رویم تا زحمت سربا باشد یکی از وزرا گفت لایق قدر پادشاهان باشد بخا
 دهقانی ریکت التجا کردن همین جا خیمه زنیم و آتش کنیم دهقان را خبر شد
 ما حضری پیش ملک برد و زمین بوسه داد و گفت قدر بلند سلطان را
 بدین قدر نازله نشدی و بخواستند که قدر دهقان بلند شود و ملک را سخن گفتن
 او مطبوع آمد شبانگاه بخانه او منتقل کردند با مداد ان خلعت و نعمت بخشیدند
 شنیدم که قدری چند در کباب ملک میرفت و میگفت **بیت**
 ز قدر شوکت سلطان نکست چیزی کم : از انقاص بهمان سرای دهقانی
حکایت کدای هول را حکایت کشد که نفت و فرالذوخته بود یکی از ملوک
 گفت می نماید که مال و کوران داری به برخیزان دست گیری ما کن بحکم غنا

که مرقی هست گفت لایق قدر پادشاهان باشد دست بمال چون من کدایی که جو
 و از هر آورده اما آلوده کردن گفت غم نیست بهتر میدهم **بیت**
 که آب چاه نصرانی نه پاکست : جهود مرد و می شو بر چه پاکست
 شنیدم که سراز فرمان ملک باز نزد و بخت آغاز کرد شوخ چشمی کردن فرمود
 ما مضمون خطاب بر جزا نزد مستخلص کردند **بیت**
 بلطافت چو بر نیاید کار : سر بهی حرمی کشد ناچار
 هر که بر خویش نه بخشا : چگونه بخشد کی برو شاید
حکایت باز رکابی را دیدم که صد و پنجاه شتر بار داشت و چهل بند خدمت
 کارشی و رجزی و یکش مرا بجزم خویش برج همه شب نیارامید از سخنهای پریشان
 گفتن و عیش مرا منقص داشتن گاه گاهی که فلان ابنازم بترکستانست و فلان عشا
 بهنستان و این قبالة فلان زمین است فلان چیز مرا فلان کس ضامنست گاه گاهی
 که خاطر اسکنندیه دارم که هوای خورشید باز گاهی نه که دیار مغرب میشود
 سعدیا فری و کرد در پشت اگر آن کرده شود بقیه عمر در گوشه نشینم گفت آن
 کدام سفر است گفت گو کرد پاریس بچمن خواهد برد شنیدم که قیمتی عظیم دارد
 و از آنجا کاسه چینی بروم آورم و دیبای روی هند و پولاد هند بطلب و اینکه
 حلیمین و برده بینی به پارس و بس از آن ترک تجارت کنم و بنده گانی بپشتم چند
 ازین مایه بخواهم فرو گرفت که طاعت کشتن نماید گفت ای سعدی تو هم

چیزی بگو از آنکه دیده و شنیده **بیت**
 آن شنیدستی که در صحرای غور **بارسالاری** یافتند از ستور
 گفت چشمتک دنیا دارد **یا قناعت** پر کند یا خالتکور
حکایت مالدار به بخل چنان معروف بود که حاتم طایی سخاوت ظاهر داشت
 بهمت دنیا آفات و خست نفس جلدی در نهادش همچنان ممکن نمانی بجای اندست
 ندادی و گریه ابوهریره را بلقه نواختی و سبک اصحاب گفت را به استخوانی بی لاله
 خانه او را کسی در کشاده ندیدی و سفره او سر کشاده **بیت**
 درویش غریب طعمش نشیدی **مرغ از پس نان خوردن** او ریزه نخیدی
 شنیدم که بدر برای مغرب اندر راه مصرش گرفته بود و خیال فرعون زد
 حتی ازا در کبر **الفرق** باد مخالف کشتی برآمد چنانکه گفته اند **بیت**
 بالطبع بلوک چه کند که نماند **صرصره** و قتی نبود لایق کشتی
 دست عابر آورد و فریاد بیدار خواند **و اذ اکر الی اللیل دعائه**
دست تضرع چه سود بند محتاج را **وقت** بلا بر خدا گاه کرم در بخل
 اندر دسیم راحتی برسان **خوشتن** هر منتی بر گیر
 و آنکه آن خانه کز تو خواهد شد **خشتی** از بیم و خشتی از زبیر
 آورده اند که در مصراقارب درویش داشت به بقیت سال او توانگر شدند
 و جامه های کهن بدیدند و حرو و بیا بریدند هر دوازده هفته یکی مرادیم از ایشان

بر باد پای دوان و غلامی در دوان **بیت**
 و که کرمه باز کردیدی **بیان قیله و پیوند**
 بد میراث خست بودی **وارثان** را از مرگ خویشاوند
 بسابقه معرفت که میان ما بود عنان اسبش گرفت و آستینش در کشیدم و گفتم **بیت**
 بجوای نیلت سیرت شیر مرد **کان** کون بخت کرد کمر و نخود
حکایت سیادی ضعیف را ماهی قوی در دام افتاد طاقت ضبط آن نداشت
 ماهی بر و غالب آمد و دام از دستش در زد **بیت**
 دام صبر بار ماهی آوردی **ماهی این** با درفت و دام پیوست
 صیاد نه هر بار شغالی میرد **افتد** که یکی روز پلنگش بدرد
 صیادان دیگر دینخ خورند و ملامش کردند که چنین صیدی را افتاد و نگاه
 توانستی داشت گفت ای برادر چگونگون کردن مرادونی نبود و ما سپهر را روئی
حکایت صیادی روزی درم چله نگیرد و ماسی **بیت**
 با جمل برخشت میرد **دست** و پا برده هزار پای را بخت
 صاحب دل برو بگشت گفت با هزار پای که داشت چون اجلش فرا رسید ازنی
 دست و پای کسی بخت نتوانست **بیت**
 چو آید ز پس دشمن جانستان **به بنده** اجل پای مرد دوان
 در اندم که دشمن پیای رسد **کان** کیهان نشاید کشید

شغل می که آب جیگانه
 آب جیگانه و غلام پیوست

حکایت الهی سیمین خلعتی ثمین در بر و مرکبی در زور و قصب مغرب بر سر که
 گفت جویو چکونه می بیند این دیبا معلم برین حیوان لایعلم گفتم خطی ز شفت
 که به آب زد نوشت و گفته اند یک خلعت زیبا به از هزار خلعت **دیبا بیت**
 آدمی توان گفت مانند این حیوان **مکر در اعه و دستار و نقش و پرورش**
 بگرد در همه اسباب و ملک و شایه **که هیچ چیز نه پنی حلال جز خورش**
 شریف اسکو متضعف شود خیال **که پایگاه بلندش ضعیف خواهد شد**
 و آتانه سیمین یمنخ زربند **کان مبرک که یهودی شریف خواهد**
حکایت دندی کدایی مرا گفت شرم نداری که از هر جوی سیم دستش
 هر لپی داز می کنی گفت **بیست**
 دست در از این یک جبه سیم **که بیزند بدانکی و نسیم**
حکایت مشب زنی را حکایت کند که از دهر مخالف بجان آمد بود خلق
 فراخ از دست تنک بجای رسید مشاورت پیش پدر برد و اجازت خوا
 که عزم سفر دارم مگر بقوت بازو دامن کامی فرا چنگ ارم **بیت**
 فضل و هنر ضایست تا تماید **عود بر آتش بختد مشک بساید**
 پدر گفت ای پسر خیال محال از سر بدر کن و پای قناعت در دامن سلامت
 کس که بزرگان گفته اند دولت نه بکوشیدنست چاره کم بکوشیدنست **بیت**
 کس تواند گرفت دامن دولت بزور **کوشش یلای فایست و سمه بر ابروی**

اسکو مهر سیموت و صد هنر باشد **خرد بکار نیاید چو تخت بد باشد**
 چکند زور و آردن تخت **بازوی تخت به که بازوی تخت**
 پسر گفت ای پدر فواید سفر بسیار است از ترهت خاطر و جذب فواید و دیدن
 عجایب و شنیدن غرایب و تفریح بلدان و مجاورت خلایق و تحصیل جاه و ادب
 و مزید مال و مکتب و معرفت یاران و تجریت روزگار و چنانکه سالکان
 طریقت گفته اند **بیست**
 تابد صکان و خانه در گروی **هر کزای خام آدمی نشوی**
 برو اندر جهان تفرج کن **پش از آن روز که ز جهان رو**
 پدر گفت ای پسر فواید سفر بدین نطقه گفتی بسیار است ولیکن مسلم پنج طلبه
 بود اول **بازدکانی که وجود نیت و مکت غلامان و کیزان دلاویز**
 و شاکردان چاپک هر روز بشهری و مردم بمقام و هر روز تفرج کامی از نسیم
 منعم بگو **و دشت و بیابان غیر نیست** **هر جا که رفت خیمه زد و خوابگاه ساخت**
 و انرا که بر مراد جهان نیست **دنا دو بوم خویش غریب و ناشناخت**
 دور عالی که بنطق شیرز و قنوت فصاحت و مایه بلاغت **هر جا که رفت**
 بخندش قیام نمایند و احترام کنند **بیست**
 وجود مردم و انامثال از طلیت **که هر جا که رود قدر و قیمتش دانند**
 بزرگ زاده نادان بشهر و مانند **که در دیار غیر پیش هیچ نمانند**

سیوم خوب روی که درون صاحب دلان مخالطت او میل کند که بزرگان
 گفته اند آنکه حال همت است از بسیاری مال روی زیاده هر دو دلهای خست است
 و کلید درهای بسته لا جرم صحبت او را غنیمت دانند و خدمتش متشانهند
 شاهد آنجا که رود حرمت و عزت **پند** و بر او اند بفرش بد و ما در خویش
 پرطاوس را و اوراق مصاحف دیدم **کفتم** این مرتبه از قدر تو می نیم و پیش
 گفت خاموش که هر کس که جالی دارد **هر کجا پای نهد دست ندارد** پیش
 چون پسر موافق و دلبری بود **اندیشه نیست که پدر از وی بری بود**
 او کوهر است و کوهر منور در جهان **در نیم راه همه کس مشتری بود**
چهارم خوش آوازی که بجزین دیودی آبجریان و مرغ از طیران باز آید **بوی**
 این فضیلت دل مشتاقان میدهد و آریاب معنی نمادست او رعیت نمایند
 انواع خدمت کند **یک**
 چه خوش باشد آواز نرم خیزن **یکوش حریفان است صبح و ن**
 به از روی زیباست آواز خوش **که آن حظ نفسست و لحن قوتیج**
پنجم وری که بسی از و کفافی حاصل کند آب روی از بهر نان ریخته
 نکرد چنانک خرد مندان **گفته اند**
 کبر بفری رود از شهر خویش **مختی و مخت نبرد پنه دوز**
 و بر بخرا بی فتد از مملکت **کرسنه خب مملکت نیم روز**

در این کتاب
 در این کتاب
 در این کتاب

این چنین صفتها که بیان کردم در سفر موجب جمعیت خاطر است و داعیه طیب
 اما آلت ازین جمله بی بهره است بخيال بلبل در جهان نهد و کشت نام و نشان **بیت**
 آنرا که خسر متست و نه فضل **نه سیر که اصل زندگانیست**
 در کرد جهان دویدن او را **از غایت خنایم قلبانیست**
 هرات کردش کیکی بکین او برخواست **بغیر مصلحتش رهبری کند ایام**
 کبوتری که دگر آشیان نخواست **قضا همی بردش تا بسوی دانه و دام**
 پسر گفت ای پدر قول حکما را چه کونه مخالفت کنم که گفته اند رزق اگر چه مقوت
 به اسباب حصول آن تعلق دارد و بلا اگر چه مقدور است از ابواب دخول آن احتراز **ازدوا**
 که حکما گفته اند **رزق هر چند پیکان برسد شرط عقلست چش از دوا**
 کمرچه کس نیاید اجل نخواهد مرد **تو مرود در دهان از درها**
 درین صورت که منم با پیل دمان بزم و یا شیرینان بچه در افکند مصلحت آنست
 که سفر کنی پیش ازین طاق سینه نوایی ندارم تا مگردی کای بخت **آدم**
 چون مرد بر قنادنجایی مقام خویش **دیگر چه ضم خورد همه آفاق جای تو**
 شب هر توانگری برای می روند **درویش هر کجا که شب آمد برای تو**
 این بگفت و همت خوات و پدر را وداع کرد و روان شدند **دانش که**
 بهنکام رفتن میرفت وی گفت **بیت**
 هنر و چو نختش باشد بکام **بجایی رود کس ندانند نام**

تا برسد بر کار آنی که سنک از صلابت او بر سنک می آمد و خروش او بر سنک ^{فشت}
مست آبی که مرغ ابی توان نبود. **بکترین موج** آبی است از کارش زرب
 کوهی مروان را دید هر یک بقراشته در معبر فشته و رخت سفر بسته جوانان را
 عطابسته بود زبان ثابرت کشاد چندانک زاری کرد یاری نکردند **بیت**
 در زرتواند که کدیر کس زور **بیت** و زرداری بزور محتاج نه
 ملاح می مروت ازو بخند بر کرد دید و گفت **بیت**
 ز رندای توان رفت بزور از دیا **بیت** زور مرد چه باشد زربک مرد یار
 جوانان دل ازین طعنه بهم برآمد خواست از اشقام کشد کشتی رفته بود آواز داد
 لکر بدین جامه قانع می شوی ریخت ملاح طمع کرد کشتی را باز کرد **بیت**
 بدو نزد مشوره دیر هوشمند **بیت** قادر طمع مرغ و ماهی بند
 چندانک دیش و گریان ملاح در دست جوان در افاد بخود شو رکشید و بی عجل
 فرو گرفت یارش از کشتی بدر آمد تا پشتی کند در شتی بد پشت کرد اینچاره جز
 ندید که با او بصلحت کند و با جرت کشتی ساعت **بیت**
 چو بر خاش چنی تحسین یار **بیت** که حق به بند در کار زار
 بشیرین زبانی و لطف و خوشی **بیت** توانی که بیلمویی کشتی
 بعد از ماضی رقدش افتادند و بوسه چند بنفاق بر سر و چشمش دادند و کشتی
 در آوردند و مروان شدند تا بر حیدر بشوئی از عمارت یونان در آب ایستاده

ملاح گفت کشتی را خالی است یکی از شما که دلاور ترند و مردانه و نزور و مندایند
 که بران ستون بروند و حطام کشتی بگیرند تا عمارت کنیم جوان بفرموده بلاوی
 از حصردل از رده خندیدند و حکما گفته اند هر که در بنجی بدل برساند
 اگر بر عقب آن صدر راحت رساند از یادش آن یکت رنج غافل باشد که
 یکان از جراحت بدر آید و آزار او در دل **بیت**
 چه خوش گفت یکتاش با خلتاش **بیت** چو دشمن خراشیدی این مباح
 مشو این چو تنک دل کرد **بیت** چو زنده ست دل بر تنک آید
 سنک بر پاره حصار مرز **بیت** که بود جز حصار سنک
 چندانک حطام کشتی بسا عد بر چید و بر بالای ستون رفت ملاح زمام
 از کشتی در کسلایند و کشتی بر آید چاره بر آنجا حیران بماند و زی و دور
 بلا و محنت بسر برد و سختی دید سیوم روز خوابش گریبان گرفت و در آبش انداخت
 بعد از شبان روزی بر کار افتاد از خالش رمقی ماند بود بر لب درختان خود
 گرفت و پنج کاهان بر آوردن تا اندکی قوت یافت سرد ریا بان نهاد و رفت
 تا نشنه و بی طاقت بسر چاهی برسد قومی بران چاه کرد آمدن بودند و آب شیرین
 می آشامیدند جوان را بشیر نبود آب طلب کرد چاه کی نمود رحمت نیارند
 دست فندی از کرد میسرنی شد تنی چند را فرو گرفت مردمان
 غلبه کردند و بی محابا بزدند و مجروح شدند **بیت**

پشه چو پر شد بزند پیل را **:** با همه مردی و ملالت که اوست
 مورچکان را جود اتفاق **:** شیرازیان را بدراتد پوست
 بحکم ضرورت خسته و مجروح شده پیکار روان افتاد و برقت شبانگاه برسد
 بمقامی که اندند ان بر خطر بود کاروانیان را بد لرزه بر انداختن افتاده
 و دل لرزه نهاده گفت اندیشه ما را دید یکی منم در میان شما که شها پناه کس را
 جواب ده و دیگر جوانان یاری کنند مردم کاروان را دل بلاف او غم شد
 و بصفتش شادمان شدند و به زاد و آب دستگیری کردند جوانان آتش معدوم
 بالا گرفته بود و عنان طاقت از دست رفته و لقمه چند از اشتها تامل کرد
 و می چسبید آب از آن بر آسمان میداد بود روشن یار امید خواش در بود
 و بخت پیر مردی پخته جهان دید در کاروان بود گفت ای یاران این
 بدرقه شما اندیشناکم نه چنانکه ما زندان حکایت کنست که عزیزی مراد می
 چند کرد آمد بود و شب از تشویش او بریان خوابش نبرد ی یکی از دوستان پیش
 خود خواند تا وحشت شهابی بیدار او منصرف شود تنی چند در صحبت او
 بود چندانکه بر در مهاش و قوت یافت ببرد و بخورد و سفر کرد اما در آن دید
 عربان و گریان که شد علاجیت مکران در مهات زنده ببرد گفت لا اله الا الله
 هرگز این زیارت نشینم **:** تا بدیدم هر آنچه خلعت اوست
 زخم دندان دشنی تربت **:** که نماید پشتم مردم دوست

پرکت چه داند بکن هم از جمله دزدان است که در میان شما بیاری تعبیه
 شده است تا بهنگام فرصت یا را از خبر دهد و صحت آن می پند که مرا و باخته
 بکداریم و برویم مرد ما را تدبیر پرستوار آمد مهابتی از و در دل گرفت و رخت برآورد
 و مرا و باخته بکداشتند جوانان آنکه خبر بود که آفتاب در کف او نافت برآورد
 و کاروان را رفته دید چنان بسی کرد بدو و بجای نبرد تشنه و بی نوال بر هلاک نما
 می گفت **بیت** درشتی کند بر غریبان کسی **:** که نابوده باشد بفرست پی
 این درین سخن بود که پادشاه پسری رسید که از لشکر و در افتاده بود و بالای سرش
 ایستاده این سخن می شنید و در هیأتش نظر کرد و صورت حالش پریشان دید و فکرا
 پاکیز دید گفت از جایابی و بدین جای که چگونه افتادی حکایت من و در دست
 برخی از آن چه که برو گذشته بود اعاده کرد ملک زاده را بروی رحمت آمد و خلعت
 و نعت بخشیدش و معتمدی همراهش کرد تا بشهر خویش باز آمد پیر بیدار او شد
 کرد و بر سلامت حالش شکر گفت شبانکه از آنچه بر سر او گذشته بود از حالت کشتی
 وجود ملاح و روستایان بر سر چاه و عنبر کاروان با پند گفت گفت ای پسر
 نکفت در حال رفتن که قهر دست از دست لیری بسته است و پنجه شیرین شکر
بیت چه خوش گفت آن قهر دست شکر **:** جوی زده بهتر از چاه من روز
 پسر گفت ای پدر هر آینه تا رخ نیزی کنج بر نگیری و تا جان بر خطر تنهی نرود شمن
 ظفر نیای و تا دانه پریشان نکنی خرمن بر نگیری نه بینی به رخمی که بر دم چه مایه

تحصیل راحت کردم و به نیشی که خوردم چه مایه عدل بیت آوردم **بیت**
 کمر چه پیرون ز رزق ثواب خورد **در طلب کاهلی نشاید کرد**
 خواص کراندیشه کند کام فکد **هرگز نکند در کار نمایه بخت**
حکایت آسائک زیرین متحرک بخت لاجرم تحمل بار کران دارد **بیت**
 چه خورد شیر شرنه درین غار **باز افتاده را چه قوت بود**
 کر نود در خانه صید خواهی کرد **دست و پات چو عنکبوت بود**
 گفت ای پسر دین نوبت ترا فک یاوری کرد و اقبال رهبری تا کلت از غار و غار
 از پای بدر آمد و صاحب دل بر تو کند کرد و بر تو بخشود و چنین اتفاق نادر افتد
 و بر نادر حکم ثواب کرد و در کاره کرد طمع نکردی **بیت**
 میادند هر روز شکار آید **افتد که یکی روز بنگش بدرد**
حکایت چنانک یکی از ملوک حرس الله عالی بکشی داشت کرانمایه بحکم تفرج
 بانی چند خاصان بصلاهی شیراز پیرون رفت فرمود تا انکشتی را بر کیند عضد
 کردند تا هر که تیر از حلقه انکشتی بگذراند انکشتی او را باشد اتفاقا چهار
 حکم انداز که در خدمت وی بودند جمله خطا کردند مگر کودکی بر بام درگاه
 بیاز بچه تیر از هر طرف هم انداخت باد صبا تیر او را از حلقه انکشتی بگذراند
 خلعت و نعمت یافت و خاتم بوی اندازی داشتند پسر تیر و کازا بسوخت گفته
 چرا چنین کردی گفت تا رونق اولین بر جای نمایند **بیت**

نکته

که بود کز حکیم روشن رای **بر نیاید دست تدبیری**
 کاه باشد که کودک نادان **بخلط ببردند نذیریه**
حکایت درویشی را شنیدم که در غاری نشسته بود و بر روی خوراز جهان است
 و ملوک و ملالین را در چشم لومیت نماند **بیت**
 مر که بر خود در سوال کشاد **تا میرد نیاز مند بود ن**
 از بگذار و پادشاهی کن **کردن بیله طمع بلند بود**
 یکی از ملوک آن طرف اشارت کرد که توقع بکرم اخلاق مردان چنان دارم که بک
 با ما مراقت کنی شیخ رضاداد بحکم آلت اجابت دعوت سنت است دیگر روز ملک
 بعد از قدس رفت عابد برخواست و ویرادر کار گرفت و بیاری لطف کرد چون
 شد یکی از اصحاب پری که شیخ ملاطفت چرا کردی و خلاف عادت بد گفت آن نشین که
بیت
 هر که را بر ساطع بنشستی **واجب آید بخدمتش برخواست**
 کوشش تواند که همه عمر وی **نشود آواندن و چنگ و نی**
 ذین شکید ز قاشای باغ **کل و غنیر بر آرد دماغ**
 خوشگانات فضل توان کرد **بدعا عذر آن بیاید خواست**
 ورنه بود بالشر آکنده پر **خواب توان کرد نمد زیر سر**
 ورنه بود دلبر مهر خوابه پیش **دست توان کرد در آغوش خوش**
 ورنه شد کعبه بیخبر حج **میر ندارد که بماند هیچ**

باب چهارم در فوائد خاموشی
 یکی از فواید آنست که استماع سخن گفتن از آن اختیار آمده است در غالب اوقات که سخن
 نیک و بد اتفاق افتد و دیده دشمنان جز بر بدی نمی افتد گفت دشمن آن به که نیکی بیند
بیت هنر چشم عداوت بر ز کز عیبست . کلب سعدی و در چشم دشمنان خمار
حکایت باز در کافی را هزاره یار خسارت افتاد پیرا گفت نباید که این سخن
 با کسی در میان نمی گفت ای پدر فرمان تراست نکویم ولی مرا بدین قاین مطلع کردن که چه
 معلوم دیده در میان داشتن این گفت صحبت و نشود یکی ز این حال و دیگر شتاب
بیت مگو اندوه خویش با دشمنان . که لاجل گویند و شادی کنان
حکایت جوانی خردمند از فنون فضایل حظی و از داشت و طبعی نافذ چنانکه در میان
 دانشمندان نشستی زبان از سخن گفتن به بستی باری پدرش گفت ای پسر تو نیز آنچه
 دانی چرا نکویی گفت ترسم که پرسند آنچه ندانم و پشیمانی و شرمانی برم **بیت**
 آن شنیدی که مشغول می گفت . زیر تعلیم خویش میخی چند ده
 آتیش گرفت سرنگی . که بیاض بر ستوبه بند
حکایت یکی را از علماء معبر مناظر افتاد یکی از ملاحد لعنهم الله علی جده
 بخت با او بر نیامد پیرمنداخت و برکت کسی گفتش چرا تو با چنین علم و ادب کم دار
 باینی ترا بخت نماند گفت علم من قرآنست و حدیث و گفتار شایخ و او بدینها
 معتقد نیست و نمی شنود و مرا شنیدند که فراویچکار آید **بیت**

آنکس که بقرآن و خبر روز نیست . آنست جوابش که جوابش ندی
حکمت جالینوس جاهل را دید دست در کپان دانشندی زده و در حرمتی می کرد
 گفت اگر این مرد دانا بودی کاروی با نادانان بدین جایکه نرسیدی **بیت**
 دو عاقل را نباشد کین و پیکار . نه خود دانا ستیزد با بکار
 اگر نادان بوحشت سخت گوید . خردمندش به نرمی دل بخوبد
 و کور مرد و جانب جاهلانت . اگر زنجیر باشد بکلاتد
 دو صاحب دل که دارند دوستی . میدون سرکشی و آرام جویست
 یکی رازش خوی داد دشنام . تحمل کرد و گفت ای نیک فرجام
 تیر زانم که خواهم گفت آنی . که دانی عیب من چون منند
حکایت یکی را از حکما شنیدم که می گفت هرگز کسی بر جمل خود اقرار نکرده است
 مگر آنکس که چون دیگری در سخن باشد همچنان نام تمام سخن گفته آغاز کند **بیت**
 سخن بر اسوت ای خردمند و بن . میاور سخن در میان سخن
 خداوند تدبیر و فضلش دهش . نکوید سخن تانه بیند خشموش
حکایت تقی چند از بندگان سلطان محمود گفت حسن میمنه را که سلطان
 چه گفت ترا در فلان مصلحت گفت بر شام پوشیده نیست گفت آنچه با تو گوید ظهیر
 سریر سلطنتی و شیرند پر ملک به امثال ما گفتند و انمارد گفت به اعتماد
 آنک دانند که نکویم پس چرا می پرسید **بیت**

نه مرعنه که بر آید بر انداهل شناخت **۵۰** تیزد شاه سرخویشن نشاید باخت
حکایت در عقیدع سرایی تیره بودم جهودی گفت آخر من از کدخدایان این
مجلس هستم صفت این سر از من پرین و بخر که هیچ عیبی ندارد کتم بجز آنک تو همایه
 خانه را که چون تو همایه **۵۰** ده ددم سیم کمر عیار از
 لیکن امیذوار باید بود **۵۰** که بر از مرگ تو هزار ارد
حکایت یکی از شرایش امیر زندان رفت و شناخت فرمود تاجامه را از و برگرد
 و او را زده بدر کنند سکان در قنای او افتادند خواست تاسکی بردارد و زمین بیخ کشته
 بود عاجز شد گفت این چه حرام زاده مرد مانند که سک را کشته اند و سنگ را بست
 امیر از غرغره بید و بید و بختید گفت ای حکیم چیزی بخواه گفت جامه خود را
 اگر انعام فرمایی رضای من نوالک بالزجل **بیست**
 امیذوار بود آری بجزیرگان **۵۰** مرا بخیر تو امیذویت بد مرثا
 سالار زندان بر و رحمت آورد و جامه بفرمود و قیاموتی بر آن مرید کرد و دی
 چند دیگر بخشد **حکایت** شخصی رخانه آمد یکی مرد پیکانه را دید بان او بهم
 نشسته دشنام داد و سقط گفت فته و آشوب برخواست صاحب دی برین حال واقعه
 شد گفت **بیست** تو بر اوج فلک چه دانی چیت **۵۰** که ندانی که در سرایت یک
حکایت خطیبی بود که به الصوت خود را خوش آواز پنداشتی و فریادیه بود
 میداشتی گفتی بخت غراب الیمن در پرده اوست یا آیت **۵۰** ان انکر الا صوات لغوت

للعصیر در شان او است مردم قرینه بعلت جاهلی که داشت بختش یکشیدند و از پیش
 مصلحت نمیدیدند یکی از خطبایی که بالوعداوت نماز داشت بهر سیدش آمد بود
 گفت ترا خواندیده ام خیر باد گفت چه دین گفت چنان دیدم که ترا آواز خوش بودی
 و مردمان از غش تو در راحت گفت این چه مبارک خوابست که دیدی و مرا بر عیب
 من واقف گردانیدی و معلوم شد که آواز را خوش دارم و خلق از تقسم در مرغ اند تو به
 کردم که ازین پس خطبه نکویم مگر به آهستکی **بیست**
 از صحبت دوستان برنج **۵۰** کا خلاق بدم حسن نماید
 عیب و هنرم کمال بیند **۵۰** خاتم کل و یا سخن نماید
 کوه دشمن شوخ چشم ناک **۵۰** تا عیب مرا بمن نماید
حکایت یکی در مسجد بنجار بطوع بانک نماز گفتی به ادایی که مستمعان
 از و نفرت گرفتندی صاحب بقعه امیری بود عادل بنک سیرت خواستی که
 از و دل آزرده شود گفت ای جوانمرد این مسجد اموزنان قدیم اند و هر یکی را ما
 پنج دینار دارد راست ترا ده دینار میدهم تا بجای دیگر روی برین اتفاق افتاد و بر
 پس از مدتی در کردی پیش امیر باز آمد گفت ای خداوند بر من حیث کردی که
 بد ده دینارم از بقعه بدر کردی آنجا که رفتم ام پست دینارم می دهند تا جای دیگر
 روم قبول نمیکم امیر بخندید گفت زنهار تا نسانی که به پنجاه دینار راضی شوند
 به پیشه کس نخواستد زنک خار کل **۵۰** چنانک بانک بلند تو میخراشد دل

حکایت ناخوش آوازی بلند قرآن خوانی صاحب دل بر و بگذشت و گفت ترا شایسته
چندست گفت هیچ گفت پس چرا زحمت خود میدی گفت از بهر خدا میخواهم کلمات بهر جان
بیت کز تو قرآن بدین غلط خوان **بیت** بیدری و رونق مسالین
باب پنجم در عشق جوابی
حسن یمنی مرا گفتند سلطان محمود چندین بنده صاحب جمال داده و هر یک بیع
جهانی اند چگونه است که هیچ از ایشان بیلی محبتی نداد چنانکه با آواز که ویرانها
حتی نیست گفت چه بدله فروز آید در دین نگویند **بیت**
هر که سلطان مرید او باشد **بیت** کرمه بد کند نکوبات
وانکه را پادشاه بیندازد **بیت** کش از خیل خانه توارد
اکبر بدین انکار کمر نکاهد **بیت** نشان صوت یوسف دهد بنات
و کرچم ارادت نکند در دیو **بیت** فرشته ایت نماید چشم کز روی
حکایت گویند خواجه را بنده بود نادر الحسن و با وی بسپل مونت و امانت
نظری داشت تا یکی از صاحب دلا ن گفت در بیخ اگر این نادر الحسن زبان دازونی
ادب نبودی گفت ای برادر چون قرار دوستی کردی توقع خدمت مداری
عاشق و معشوقه در میان آمد مالک و مملو یکدیگر خواست **بیت**
خواجه باینده پری رخسار **بیت** چون برآمد بیازی و خند
چه عجب کمر بخواجه حکم کند **بیت** و آن کشد باز از چو زین

حکایت پارسایی بر لایم محبت شخصی گرفتار راضی بکفار و مبتلا شدن
و رازش از پرده بدر افتاده چنانکه ملالت دیدی و غرابت کشیدی ترک نکردی
صکوته نکند ز دامت دست **بیت** و سر خود بزیغ به تیغ تیزم
بعد از تو مسلک از و بجام نیست **بیت** هم در تو کزیرم از صکریم
باری ملائتش کردم که عقل نیست راجه رسد که نفس غالب آید گفت **بیت**
هر کجا سلطان عشق آمد نماند **بیت** قوت و باز و فتوی را محل
پاک دامن چون نیند پنهان **بیت** اوقاده تا کویان در محل
حکایت یکی مراد را ز دست رفته بود و ترک جان گشته و مطیع نظر او جا
خطرناک و ورطه هلاک بود و نه لقمه که مصورشده بکام آید یا مرغ که بکام
چو در چشم شاهد نیاید زرت **بیت** ز رو خاک یکسان نماید برت
یاران به نصیحتش گفتند این خیال محال بحسب کن که خلق برین کنه که تو داری
لیرند و پای دزد بخیر نیاید و گفت **بیت**
دوستان کون نصیحت میکند **بیت** که مرادید بر ارادت اوست
جنگ جوان بر ورنجه گفت **بیت** دشمنانرا کشد و خوابان دست
شرط مودت نبوده اندیشه جاز دل از مهر جانان برداشتن **بیت**
تا تو در بند خویش تن باشته **بیت** عشق و رزی دروغ رز باشته
صکریا بدوست ره بردن **بیت** شرط یاریست در طلب مردن

کردت رسد که استیش کیرم. ورنه بروم بر آستانش میرم
 متعلق از آنکه نظر در کار او بود و شفقت بر روزگار پندش دادند و بندش نهادند
 در داکه طیب صبر میفرماید. وین نفس حریص را شکر می باید
 آن شیعی که صوفی به هفت. باد از دست رفته می گفت
 تا از قدر خویش تن بآستد. پیش چشت چه قدر من باشد
 مران پادشاه را که ملوح نظر او بود خبر کردند جوانی بر سر میدان هر روز مداوت
 می نماید خوش طبع و شیرین زبان سخنها ی غریب و نکتهای لطیف از و صادر
 چنان می نماید که شیدا گونه است و شوری در سر دارد پسر دانت که دل او بخته
 اوست و این کرد بلا انگیخته او مرکب بجانب او برانندید که غم او دارد بگریست
 آنکر که مرا بکشت باز آمد پیش. ما نا که دلش بسوخت بر کشته خویش
 چند آنک ملاطفت کرد که از بجای پیچه نامی پیچه صنعت داری و قمر عمر مویش
 چنان مستغرق شدن بود که بحال نفس زدن نداشت. **بیت**
 اگر خود هفت سبغ از بر بخوانی. چو آشتی الفتی **بیت** ندانی
 گفتا با ما چرا سخن نگویی که از حلقه درویشانم یک حلقه بگوش ایشانم آنکه بقوت
 استیاس محبوب بعد از تلاطم امواج سر بر آورد و گفت. **بیت**
 هجبت با وجودت که وجود من بلند. تو بگفتن اندر آبی و مرا سخن می ماند
 این بگفت و نغمه بزد و جان بخت بدیم کرد **حکایت** یکی از ستمان کمال بختی

دلت و معلما از آنجا که حسرت است با حسن او میلی داشت تا بماند
 که غالب اوقات درین سخن بود. **بیت**
 نه آن چنان تو مشغول ای هشتی روی. که یاد خویشتم در خمیری آید
 زویدنت نتوانم که دیدم در بندم. و کر مقابله پندم که تیری آید
 باری پسر گفت چنانکه رادب در من نظر میفرماید و رادب نفس هم نظری فرما
 تا در اخلاق مرا که ناپسندی باشد که مرا آن پسندین می نماید برانم مطلع گردانی بآید
 تبدیل آن مشغول شوم گفت ای پسر این سخن از ده یگری پرر آن نظر که مرا بابت جز هنر پند
 چشم بر اندیش که بر کن باد. عیب نماید هنرش در نظر
 و رهنری داری و هفتاد عیب. دوست نه پند بجز آن یک هنر
حکایت شبی یاد دارم که یار هنرزم از در در آمد چنان بخود از جای برآمدم
 که چراغ بجاستین کشته شد **مصرع** شکست آمد از بچم که این دلت از کجا
 بنشت و عتاب آغار کرد که مراد و حال دیدی چراغ بکشتی پیچه معنی گفتم کان
 که آفتاب بر آمد و نیز طریقیان گفته اند **بیت**
 چون کمرانی به پیش شمع آید. خیزش اندر میان جمع بکشد
 و رشک خندن ایست شیر زلب. آستیش بگیر و شمع بکشد
 یکی از دوستان که بر ما فغاندید بودم گفت بجایی که مشتاق گفت مشتاقی که کلو
 دیر آمدی ای **نکسار** مست. زودت نه من و امن از دست

معشوقه که دیردیر بیند. **آخ** که از آن که سیر بیند
 شادی که با رفیقان آید بجا کردن آمد است بحکم آنک از غیرت و مضاده
 بیک نفس که بر آید یار با اغیار. **بی** غایب که غیرت وجود من بکشد
 بخند گفت که من شع جم ای سعد. **مر** از آن چه که پروانه خویش بکشد
حکایت یاد دارم که در ایام پیشین من روی چون دو بادام مغرور پو
 محبت داشتم ناگاه اتفاق سفر افتاد پس از من مصلحت باز آمد عتاب از کرد که چندین
 مدت چرا قاصد نفرستادی گفتم در بیع آمدم که دیدم قاصد بجا نورد و روشن کرد و
بیست یار دیرینه مرا کو بر زبان توبه من. **که** مرا توبه بشیر نخواهد بود
 رشک آید که کسی سیر نکند در تو کند. **باز** گویم که کسی سیر نخواهد بود
حکایت دانشمندی را دیدم محبت شخصی گرفتار و داضی بکشتار جو فرات
 دیدی و محبتی که ان کردی باری بطریق نصیحتش گفتم دانم که تراد محبت
 این منظور علی و بنای مودت تو ذلتی نیست با وجود این معنی قدر علماء بزرگوار
 بنا شد خود را متهم کردن و جو بر زبان بردن گفت ای یار دست عتاب
 از دانستم بدار که بارها درین مصلحت که قومی پنی فکر کردم و صبر بجای آور
 می نمایند و حکیمان گفته اند دل بر مجاهد نهادن آسانتر است که چشم از شاهد
بیست هر که بی او بر نشاید برد. **که** جفا می کند بیاید برد
 روزی از دوست گفتش زینهار. **چند** از آن روز که کردم استغفار

نکند دوست زینهار از دوست. **دل** نهادم بر آنچه خاطر اوست
 که بر لطفم نبرد خود خواند. **و** بر بقیه صبرم بر اندا و دانست
حکایت در عنقوان جوان چنانک دانی سری و سری داشتم بحکم آنک خلقی با
 طیب الاذ و خلقی کالبدر از ابد چنانک گفته اند **بیست**
 آنک بنات عارضش آب حیات بخورد. **در** شکرش که کند هر که بنات می خورد
 اتفاقا بخلاف طبع از حرکتی دیدم که پسندیدم دامن ازود رکشیدم و مهر بر جیدم و گفتم
برو هر چه پیش پایت گیر. **سرم** اندازی سر خویش کبر
 شنیدم که میرفت و می گفت **بیست**
 شیر که وصل آفتاب نخواهد. **رونق** بازار آفتاب نکاهد
 این بگفت و سفر کرد و پریشانی او درین اثر کرد **بیست**
 با ناز و مرامش که پشت مردن. **خو** شتر که بر از نور خنکائی کردن
 اما شکر و منت باری عالی بر از منته باز آمدان خلق داودی متغیر شد و جمال تو
 بر زبان آمد و بر لب زخم داشت چه به کردی شسته و رفته بازار حسنش شکسته
 متوقع که در کنارش کرم کنار کمر فتم و گفتم **بیست**
 تانه بهار از نعت زرد شد. **دیک** نه کاش ماسر شد
 چند خرامی و تکبر کنی. **دولت** پارینه تصور کنی
 پیش کسی رو که طلب کارت. **ناز** بر از کن که خریدارت

سبز در باغ گفته اند خوش است :: دلند آن کین غزیه می گوید
 یعنی از روی نیکی و از خط سبز :: دل عشاق پشتر جوید
 بوستان تو کند بازار است :: بس که پر می کنی و می رهاید
 کز صبر کنی ورنه کنی موی بنا گوش :: این دولت ایام نکویی بر آید
 کردست بجان داشتی مهر تو بر دیش :: نکذاشتی تابیقات که بر آید
 سوال کردم و گفتم جمال روی تو :: چه شد که موچه بر کرمه آید
 بخند گفت ندانم چه بود روی تو :: مکن نهامت حسنم یاه پوشید
حکایت یکی از علما پرسید که اگر کسی بامه رویی در خلوت نشسته از روی خلوت
 در هاست و در رفیقان خفته و نفس طالب و شهوت غالب چنانکه هر یک گوید
 التمر نافع و الناطور غیر مافع هیچ باشد که بقوت پرمیزکاری از وی سلامت
 نماند گفت اگر از سه رویان سلامت بماند از زبان نماند **بیت**
 شاید پس کار خویش نیشین :: یکی نتوان زبان مردم رسین
حکایت طوطی را بازار غ در قفس که درند طوطی از قبع مشاهده او مجاهد
 می برد و می گفت این چه طلعت مکرومات و هیات مقبوح و تطلعون
 و ثمال ناموزون **بیت** علی الصباح بروی تو هر که جزیره :: صباح روز سلامت
 بدختری چو تو در صحبت تو بایستی :: ولی چنانکه تو در جهان بجا باشد
 عجزت آن غراب را نیز در صحبت طوطی بجان آسوده بود و ملول شدن لاجور کنگا

از کردش کیتی همی نالید و دست تنابین بر یکدیگر می مالید و شکایت کان می گفتن
 بخت بکونت و طالع دون و ایام بوقلمون لاین قدر من آنستی که در صحبت مزاج بود
 و بر دیوار با شیخ خرامان بود می **بیت**
 پارسا را بس این قدر زندان :: حکم بود هم طویله زندان
 تا چه کند که دم که روزگارم بعقوبت آن در سلك صحبت چنین الهی خود را پی
 تا جنس خیر در ای محین بند مبتلا کرده است **بیت**
 کس نیاید به پای دیواری :: که بران صورت نکار کنند
 کز تراد رخت باشد جای :: دیگران دوزخ اختیار کنند
 این مثل بدان آوردم تا بدانی که صد چندان دانا را نادان نترست نادان را ناله است
 زاهدی در سماع زندان بود :: ندان میان صفت شاهدی
 کز ملول زمارش نشین :: که تو هر مرد دهان مالتخ
حکایت رفیق داشتم که سالها با وی سفر کرده بودیم و مان و نمک خوش
 و بسیار حقوق خدمت ثابت شده آغریب نفی اندک از خاطر من بر و آدا
 و دوستی سری شد و با این همه دلبستگی از دوطرف بود بحکم انک شیندم که
 در جمعی دو بیت از سخنان من می گفتند **بیت**
 نکار من چو در آید بخند نمیکن :: نمک زیاده کند بر جراحت ریشان
 چه بودی از سر زلفش دستم افتادی :: چو آستین کز همان دست دوشان

جسمی چو کل لاله هم پوسته . تو هم ز خشت در میان شان رسته
 چون باد مخالف و چو سرما ناخوش . چون برف بسته و چون بخت بسته
 طایفه دیویشان نه بر لطف این سخن بلکه بر حسن سیرت خویش گواهی میدادند
 و او هر دو را در میان مبالغه کرده بود و بر فوت محبت قدیم تأسف خود نمود
 خویش معترف شد معلوم کردم که از طرف او رغبتی هست اینها
 فرستادم و صلح کردم **بید**
 نه بار در میان عهد و قرار بود . **جفا کردی و بد مهری نمودی**
 پیکار از جهان دل بر تو بستم . ندانستم که بر کوی بزودی
 هنوزت که سر صلت بازی . **کران محبوب تراشی که بودی**
حکایت یکی رازنی صاحب جمال در کشت و مبادرتن فروت در خانه تنگ
 بماند مرد از مجاورت او بجان آمدی و بد را ریختی و حکم صدق از وی در
 شد بخاره ندیدی طایفه دوستان پیریدن آمدن یکی گفت چگونه در فراق
 یار عزیز گفت نادیدن بر من چنان سخت نیست که دیدن مبادرتن **بیت**
 کین تاراج رفت و خایه ماند . کج بر داشتند و مار بماند
 دیدن بر تاراج رسان دیدن . **خوشت از روی دشمنان دیدن**
 و اجیت از هزار دست برید . **تا یکی دوست نباید دید**
حکایت یاد داریم که در ایام جوانی کنده اشتهم کویی و نظر پلوی

در تونی که جوش دهان بجوشانیدی و سبوش مرا سخنان بر کشیدی از ضعف
 بشریت تاب آفتاب نیاردم و الجابایه دیواری کردم مترقب که کسی حیرت
 خرم تو از نمود بشریت آفتاب فروشانداگاه از ناری که دهنر خانه روشنائی دیدم
 که زبان فصاحت از پان صباحت او عاجز ماند چنانکه در شب تاریک صبح را
 یا آب حیوة از ظلمات بدر آید قدری برفت آب در دست و شکر ریخته و بوق
 بر آیمت بدام بکلا بش مطیب کرده بود یا قطر چند از کل رویش در آن چکید
 لیلة الجملة شراب از دست نکارنیش بگرفتم و بخوردم و گذشته عمر از سر
 گرفتار و در بدیهه بگفتم **بید**
 خرم آن فرخنده طالع را که چشم . **بر چنین قداوت در بامداد**
 مست می بیدار کرد دینم شب . **مست ساقی روز محشر بامداد**
حکایت سالی خوارزمشاه رحمه الله با خطای برای مصلحتی صلح اختیار
 بجانب کاشغر و راسم پسر را دیدیم بغایت اعتدال و نهایت حال خاندان
 مملکت همه شوخی و دلبری آمیخت . **جفا و ناز و عتاب و تمکری آمیخت**
 من آدمی چنین شکل و خوی و قد و شوی . **ندیده ام مکر این شیوه از پری آمیخت**
 مفد زنده مخور محشری در دست داشت و همی خواند ضرب زبده عمر واکفتم
 ای پسر خوارزم و خطای صلح کردند هنوز زنده و عمر و را خصوصت باقیست
 بخندید و مولودم پرسید که فتم از حال شیراز گفت هیچ ارتخان جدی باقیست

طبع ترا ماهوس نحو کرد. صورت عقل از دل مایه محو کرد.
 ای دل عشاق بدام تو صید. مایه تو مشغول و تو با عزم روزید.
 بامدادان که عزم سفر کردم چون رخت بر بستم کسی گفته بودش که فلان حدیث
 دوان آمد و ذاع و تلافی کرد و تلافی خورد که چندین روز چراغ کف
 که قدم بزرگان را خدمت میان به بستی گفتم **قصه**
 با وجودت زمین آواز نیامد که منم. گفتا چه شود اگر درین بقیعه چند روز
 بر آسای تاب خدمت مستفید گردیم گفتم توانم بحکم این حکایت **قصه**
 بزرگی دیدم اندر کوه ساری. قناعت کرد از دنیا باری
 چرا گفتم بشهر اندر نیایی. که بار بناد دل بر کثاپی
 بگفت آنجا که خوابان نغزند. چون کل یار شد پیلان بلغز
 این بگفتم و بوسه بر سر و روی یکدیگر بدادیم و وداع کردیم **قصه**
 بوسه دادن بروی یار چه سود. هم در آن لحظه کردش بدود
 سب کوی وداع یاران کشت. روی ازین نیمه سرخ و زان روز
حکایت خرقه پوشی در کاروان حجاز همراه ما بود یکی از امرای عرب صد
 دنیا را و را بخشید تا نفقه فرزندان کند ناگاه دزدان بر کاروان زدند
 و پالک پیرد باز کاروان کمر و زاری کردن کردند و فریادی فایده نداشت
قصه که تضرع کنی و کفر فریادی. دزد زرباز پس نخواهد داد

مکران درویش را که برقرار خود ماند بود و تغیر درویش من گفتم آن معلوم ترا
 نبردند گفت بلی بردند ولیکن مرا با آن الفتی نبود که وقت مفارقت خسته دل باشم
نباید بست اندر چیز کسر دل. که دل برداشتن کاریت مشکل
 گفتم موافق حال نیست آنچه تو گفتی که مراد عهد جوانی با جوانی اتفاق مخالطت
 بود و صدق سوخت بود تا بمانی که قبله چشم او بودی و سود و سرمایه عمر من وصال او
 مکران را که بر آسمان و کره شب. سخن و صورت او در جهان بخواند
 بدوستی که حرامست بعد از وصیت. که هیچ نطفه چو او آدمی نخواهد بود
 ناکی پای وجودش بکل اجل فرو رفت و در فراق از و دمانش برآمد روزها
 بر سر خاکش مجاورت کردم و از آن جمله که در فراق او می گفتم این بیت بود
 کاش کان روز که در پای تو شد خار اجل. دست یکی بزنی تیغ هلاک بر سر
 تا بدین روز جهان بی تو ندیدی چشم. این منم بر سر خاک تو که خاکم بر سر
 آنک قرارش گرفتی و خواب. تا کل و شیرین نقش انداخت
 کردش کیتی کتی کل رویش بر خشت. خار بنان بر سر خاکش برست
 بعد از مفارقت او عزم کردم و نیت جزم آوردم که بقیه زندگانی
 فرزند هوس نکسرم و کرد مجالست نکردم **قصه**
 سود دریا نیک بودی که نبودیم هیچ. محبت کل خوش بهی که نیستی تشویش
 دوش چون طاوس می نمانیم اندر باغ. روز دیگر این فراق دوست می چم چو

حکایت یکی را از ملوک عرب حدیث لیلی گفتند و شورش حال همچون که
 باکال و فضل و بلاغت مرد بیابان نهاد و تمام اختیار از دست رفته است بفرمود
 تا حاضر آوردند و ملاست کردن گرفتند که در شرف نفس انسان چه خلل دیدی که
 با حیوانات انس گرفتنی و ترک عیش مردم گفتی همچون بنالید و گفت **پیت**
 کاش کانان که عیب من جسته **رویت** ای دلستان بدیدندی **ن**
 تا بجای ترنج در نظرت **پنج** بردستها بریدندی **ن**
 تا حقیقت معنی بر صدق دعوی گواهی دادی **فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنِّي فِيهِ**
 ملك را در دل آمد که جمال لیلی مطالعه کند که تا چه حسن که موجب خیر یافته
 بفرمود تا در احیای عرب بگردیدند و حاضر آوردند و به پیش ملك در محفل سراج
 بداشتند ملك در هیأت او نظر کرد شخص دیدیاه فام ضعیف اندام در نظرش
 حقیر آمد بحکم آنک کینه خدام بحال از روی پیش بودند همچون بفرست دریافت
 گفت از دریچه چشم همچون در جمال لیلی نظریستی کرد تا سرش اهدا بر تو بجای کرد
پیت در ستانرا باشد در دریش **جز** بهم دردی گویم درد خویش
 گفتن از زینبورت حاصل بود **تایکی** در عمر خود ناخورده نیش
 سوزن با دیگری نسبت مکن **او** ملك بردست و من بر عضویش
 تا ترا حالی نباشد **محمدا** **حال** ما باشد ترا افسانه پیش
حکایت قاضی همدان را گویند که با فضل بد پیری سر خوش بود و فضلش

در آتش روزگاری در طلبش متهاست و پویان و مترصد و جوان و حب و واقعه کوپان
پیت در چشم من آمد آن سحر و بلند **بهر** دلم زدست و در پای فکند
 وین دین شوخ می کشد **ن** **خواهی** که بگردل زدی دین به بند
 دیدم که در کدیزی پیش قاضی باز آمد بود و برخی ازین معامله بکوشش رسید
 و ریجید دشنام داد و سقط و سنگ برداشت و هیچ از پیرستی بگذشت قاضی یکی
 از علماء معتبر را گفت حکم من عنان او بود **پیت**
 از شاهدا چشم گرفتنش **و** از عقد برابر وی ترش شیر نیش
 در بلاد عرب گوید **ضرب** الحیب زینب **پیت**
 از دست توشت بردها نان خوردن **خوشر** که بدست خوشت نان خوردن
 همانا که از ولایت ابوی سماعت می آید پادشاهان حق بصلابت گویند و باشد
 صلح جویند **پیت** انکور نو آورده ترش طعم بود **روزی** دوسه صبر که کشید
 این بگفت و بپند قضا با نا آمد چند تن از عدول و از کجا که در خدمت وی بودند
 زین خدمت بوسیدند که به اجازت بخند در خدمت بگویم اگر چه ترك ادبست و بزرگان
پیت نه در هر سخن بحث کردن رواست **خطا** بزرگان گرفتن خطا است
 اما بحکم آلت سوابق انعام خداوندی ملازم روزگار بندگانت مصلحتی که
 بینند و اعلام نکنند نوعی از حیانت باشد طریقی صواب آنست که پیر این طمع
 نکردی و فرزند و لوع در نوری که منصب قضایه منیع است و تابکامی شیخ ملوث

نکردانی و حریف اینست که دیدی و حدیث این که شنیدی قاضی را نصیحت یاران
یکدل پسندیدند و بر حسن رای ایشان آفرین کردند که نظر عزیزان در
صلحت من عین صوابت و مسئله بی جواب **است**
ملاکت کن مرا چند امانت خواهم **که نتوانی شت از زنگی بیایی**
این بگفت و گمان طلب او برانگشت و نعمتی که آن برینت و گفته اند هر که را
زرد در ترافوت زور در بازوت هر که بر روی دست رس ندارد در همه عالم گشای
هر که زرد بدسرفرو آورد و بر تانوی آهین دوشت
نیست لاله شی خالوقی میسر شد و هو دران شب شنه را خبر کردند که قاضی
شب همه شب شراب در سر و شاهد در بر از تخم بختی و کفتی **بیت**
اشب مکر وقت نمیخواند این خروس **عشاق بس کرده هنوز از کنار و بوی**
یکدم که دوست فتنه خوابت و **بیدار باش تا زود عمر بر فوس**
تا نشنوی ز مسجد آینه بانک صبح **یا اندر سرای انا بک عز بوکوس**
لب بر لب چو چشم خروس ابھی **برداشتن بگفتن پهلوه خروس**
قاضی دران حالت که یکی از متعلقان از در آمد که چه نشینی خیز تا پای داری
کز که حدودان بر تودی کفته اند بلکه حق گفته اند تا آتش فته را
که هنوز اندک آب به آب تدبیر فرو نشانیم بباد که فردا بالا کیر عالی
بسوزد قاضی تبسم **کرد و گفت**

بچه در صید برون ضیم را **چه تفاوت کند که سگ لاید**
روی در روی دوست کن بگذار **تا بعد پشت دست می خناید**
ملک را هم دران شب آگهی دادند که فلان را چنین منکری حادث شد چه فرمای
ملک گفت من او را از جمله فضیله روزگار میدانم باشد که معاندان در حق
وی بغرض خوضی کرده اند این سخن در سمع قبول من نیاید مگر آنکه که معاینه کرد که گفت
نه تن می سبک دست برون میخ بدندان کرد پشت دست در یغ
شنیدم که محرکاه بانی چند خاسان از در قاضی باز رفت قاضی را خفته دید در خواب
مستی و پخیز از ملک هستی و شمع را دید ایستاده و شاهد نشسته و می ریخته
و قدح شکسته بلطفش بیدار کردند که خیز که آفتاب بر آمد گفت از کدام طرف
گفت از مشرق گفت الحمد لله که هنوز در توبه باز است بحکم این حدیث
لا یعلق علی الباء حتی یطلع الشمس مغربا استغفر الله و اتوب الیک بیت
این دو چیزم بر گناه انگیختند **بخت نافر جام و عسل تا تمام**
سکر که کارم کنی مستوجیم **و ره بخشی عفو و مهر کاشفام**
ملک گفت توبه دین مال که بر هلاک خود اطلاع یافتی سودی ندارد
فلنیک یفعلهم ایمانهم لما را و بانسک بیت
چه سود از دزدی آنکه توبه کردن **که شوانی کنانداخت بر کناخ**
بلند از میوه کو کوتاه کز دست **که کوته خود ندارد دست بر شاخ**

ترا با وجود چنین شکری که حادث شده است سبیل خلاص صورت نه بند
این بگفت و موکلان عقوبت در روی او بخت دگفت مراد در خدمت سلطان
یک سخن هست ملک نشیند و گفت آن سخن چیست گفت **پست**
به آئین ملایله که برین افشانی **طمع مدار که از دامت بدارم دست**
اگر خلاص محالت درین که که مر است **بدین کرم که تو داری ای بداری**
ملک گفت این لطیفه بدیع آوردی باین نکته غریب ولیکن محال عقلست و نکلا
شرح که ترا امر و فضل و بلاغت از چنگ عقوبت من برهاند مصلحت آن می بینم
که ترا از قلعه بریزانم نادیکران عبرت گیرند گفت ای خداوند دوی زمین
پرورده این خاندانم و نه من تنها این گناه دارم دیگری را بیدار مان عبرت
گیرم ملک را خنده گرفت و بفرمود از گناه او در گذشت و متعلقانرا که اشارت
به کشتن وی کرده بودند گفت **دست**
هر که جمال عیب خویشتر بیند **طعمه بر عیب دیگران مزیند**
جوانی پاک باز و پاک رو بود **که با پاکیزه روی و گرو بود**
چنین خواندم که درد رای اعظم **بگردانی و افتادند با هم**
چو ملاح آمدش تا دست گیرد **سبا دکان دران سختی میرد**
همی گفت از میان موج و تشویر **مر ابداد و دست یار من کیس**
درین گفتن جهان بروی برآشت **شیدندش که جان میداد و گفت**

حدیث عشق از ان بطلال می نوش **که در سختی کند یاری فراموش**
چنین کردند یاران زندگاسینه **نکار افتاده بشو تلبدا سینه**
که سعدی راه و رسم عشق باری **چنان داند که در بغداد تازی**
دلارامی که داری دل در قفا **در چشم از همه عالم فرو بند**
اگر لیلی و مجنون زندگشتی **حدیث عشق ازین دفتر نوشتی**

بایستم در ضعف پیری
باطایفه دانشندان در جامع دشت بختی می کردم شخصی از دره آمد و گفت
درین میان کسی هست که زبان پاری بداند اشارت بمن کردند گفتم چه حاجت
گفت پیر صد ساله در حالت نزعت و بزبان پارسی چیزی میگوید و بارانغور
نمیشود اگر بجه شوی مرزبان باشد که وصیتی میکند چون بیا اینش فراز آمدم
گفتم **دست** می چند گفتم برآرم به کام **درینا که بگرفت راه نفس**
درینا که برخوان الوان **دمی خورده بودیم گفتند بس**
معنی این سخن بفرنی بگفتم با ایشان تعجب میکردند از عمر و راز و تا سفا و بر
حیوة دنیا گفتم چگونه درین حالت گفت **پست**
ندیده که چه سختی رسد بجان کسی **که از دهانش بد میگذرد نلانی**
قیاس کن که چه حالش بود در آن **که از وجود عزیزش بدر و بدجانی**
گفتم تصور ملک از خیال بدر کن و وهم را بر طبیعت مستولی مکن آن که

فیلسوفان گفته اند مزاج اگر چه مستقیم بود اعتماد بقارانشاید مرض اگر چه **هال**
 باشد دلائل بر هلاک طبع نکند اگر فریادی طبعی را بخوانیم تا معالجه کند گفت **بها**
نیت **خواج** در بند نقش ایوانست **:** خانه از پای پست ویرانست
 دست بر هم زند طیب حریف **:** چون حرف بیند او فتاده حریف
 هر مردی نزع می نالید **:** پیرزن صدش همی مالید
 چون محبط شد اعتدال مزاج **:** نه عزیت اثر کند نه علاج
حکایت پیری را حکایت کند که دختری خواسته بود و حجره کل بر او
 و با او بخلوت نشسته و دیده دل در بسته شبهای دراز تحقیق و بدلهای
 لطیف گفتی باشد که بوی موانت گیرد و وحشت نه پذیرد ازین جمله شبی
 می گفت کی بخت بلندت یار بود و چه سعادت پیدار که بخت پیری
 افتادی بخت جهان دیدم کرم و سرد چشیده و نیک و بد آزموده که حق
 بداند و شرط موقت بجا آرد مشفق و مهربان خوش طبع و شیرین زبان **پست**
 تا تو انم دلت بدست آرام **:** و دیار از بیم نیبازارم **و**
 و در چو طوطی شکر بود خوش **:** جان شیرین فدای پرورش
 نه گرفتار آمدی بدست جوانی معجب خیره را بی سرتیز سبک پای که مردم **موت**
 پزد و هر لحظه را بی زنده و هر شب جای خب و هر روز یاری کرد **پست**
 وفاداری مدار از بیلان چشم **:** که مردم بر کلی دیگر سر آیند

اما طایفه پیران بقتل و ادب نرنگانی کنند بر مقتضای چهل جوانی **پست**
 و خود نهتری خوی و فرصت شمار **:** که با چون توی حکم کنی روزگار
 گفت چندان برین نظر بکنم کان بدم که دلش در قید من در آمد و صید من
 شد ناگاه نسی سرد بر آورده و گفت چندین سخن سر که گفتی در ترا زوی عقل
 من چندان وزن آن یک سخن نداده که روزی از قیله خود شنیدم که گفت
 زن جوان را تیری در پهلوشاید به که پیری **پست**
 زن کز پیری مردی رضا برخیزد **:** بسفت و جنگ از آن سر بخیزد
 پیری که ز جای خویش تواند خوا **:** الا بصاکیش عصار بخیزد
 علی الجسد امکان موافقت نبود بمفارقت انجامید مدت عدت برآمد
 عقد نکاحش به بستد با جوانی تند ترش رو تو دست بدخوی جو و جفا
 می دید و رنج و عنای می کشید و شکر و نیت حق همچنان می گذارد که الحمد لله که
 از آن عذاب الیم خلاص یافت و بدین نیت معین افتادم **پست**
 با این همه جور و تشدد خوشی **:** بارت بکنم که خوب دوستی
 با تو مرا سوختن اندر عذاب **:** به که شدن باد کری در نهشت
 بوی یاز از دهن خوب روی **:** یک ترا آید که کل از دست **پست**
حکایت مهمان پیری بودم در دیار بکر که مال فراوان داشت و فرزند
 خوب روی شبی میگفت که در همه عمر خویش بجز ازین یک فرزند نبوده است

درختی درین نزدیکی زیارت کاهت بارها در زیر آن درخت بحق نالید ام تا مرا
 این فرزند شد است شنیدم که پسر باریقان می گفت آهسته چه بودی اگر من
 آن درخت را دانستی دعا کردی تا پدم ببرد خواجہ شادی کنان که پسر مائلت
 و پسر طعنه زنان که پدم فرقت **بیست**
 سالها بر تو بگذرد که گذر **تکلی سوی تربت پدرت**
 تو بجای پدر چه کردی خیر **تا همان چشم داری از پیرت**
حکایت روزی بفرورد جوانی تحت راندن بودم شبانگاه پای کریه خفته
 پیر مردی ضعیف از پیر کاروان می آمد گفت چه خبری که نه بجای خفتنت گفتم
 چون روم که نه پای رفتنت گفت نشیند که گفته اند رفتن و نشستن به که در
 و گشت **پیت** ای که مشتاق منزل مشاب **پند من کار بند و صبر آموز**
 است تازی دوتک رود مشاب **اشتر آهسته میرود شب و روز**
حکایت جوانی پت و لطیف شیرین زبان در طلقه عشر ما بود در دلش از
 هیچ نوعی غم نیا مدی و لب از خنده فراهم نیاوردی روز کاری برآمد اتفاق
 ملاقات یافتند بعد از آن دیدمش زن خواسته و فرزند آورده و پنج نشاط
 برین وکل هوش پیر مرد گفتش چه حالت گفت تا که دکان نیاوردم دیگر کودکی کردم
چون پیر شدی ز کودکی دست بردار بازی و نظافت بچوانان بگذار
 طرب نوجوان زیر محسوی **که در کز ناید آب رفته بجوی**

دوزخ را چون رسید وقت دو **خسرا مد چنانک سبز نو**
 پیر زنی موی سیاه کرده بود **گفتش ای مامک دیرینه روز**
 موی به تلبیس سیاه کرده **راست نخواهد شدن این پشت قوز**
 دور جوانی بشد از دست من **آه درین آن زن دلفروز**
 قوت سرخه شیر برفت **راضیما اکنون به پیری چو یوز**
حکایت وقتی بجهل جوانی با یکی بریاد در زدم دل آزرده بگنجی نشسته میگفت
 مگر خردی فراموش کردی که درشتی میکنی و جبار و اموری **بیست**
 چه خوش گفت زالی بفرزند خویش **چو دیدش پلنگ افکن و پلتن**
 کرا از عهد خردیت یاد آمی **که پیمان بودی در آغوش من**
 بکردی درین روز بر من جفا **که تو شیر مردی و من پرنک**
حکایت توانگر بخیل را پسر بخور بود نیکو اهان گفتش مصلحت آنست که ختم
 قرآن کنی از بهر او یا قربان باشد که حق تعالی او را شفاعت دلتی به اندیشه
 فرود رفت گفت ختم مصحف اولیتر است از کلمه در صاحب دلی بشنید و گفت
 ختمش بملت آن اختیار آمد که قرآن بر سر زبانست و زرد میان جان **بیست**
 درینا کردن طاعت هادن **کوش همراه بودی دست دادن**
 بدیناری جو خرد رکل بساند **و دلحمدمی نخواهی صد بخواند**
حکایت پیر مردی را گفتند چرا زن نکنی گفت با پسر زانم عیثی نباشد

گفتد جوانی بخواه چو مکتب اری گفت من که پریم با پسر ز نام الفت نباشد او را
 که جوان بود با من که پریم دوستی صورت نه بندد **بیت**
 زور باید نه زر که بانورا **کرزی خو تر که ده من گوشت**
 زن نکردد کرد مرد نیگفت **زن نکردد کرد مرد ایر سخت**
 شنیده ام که درین روزها که **خیال است به پرانه سر که کیر جفت**
 بخواست دختر کی خوب روی و کمر **چو دج کوهرش ار چشم مردمان هفت**
 چنانک رسم عروسی بود تماشا بود **ولی جمله اول عصای پر بخت**
 کان کشید و بزور بر مدف که نتواند **سکر بسوزن پولاد جانه هفت**
 بدوستان کله آغاز کرد جفت **که خان و مان میان شخ دیه پاک بر**
 میان شوهر زن جنک نشه **خاندان** **که سر شنه وقاضی نهاد و سعدی گفت**
 خبر از خلافت و شنت کلاه **بیت** **نرا که دست بلرزد هر چه دانی هفت**
حکایت یکی از وزیر پسر داشت کودن پیش یکی از دانشندان فرستاد که
 مرین را تربیتی کن که عاقل شود مدت مدید تعلیمش کرد مؤثر نبود پیش پدر فرستاد
 که این عاقل نمیشود و من دیوانه شدم چون بود اصل **بیت**
 چون بود اصل جوهری قابل **تربیت را در و اثر باشد**
 هیچ صیقل نکر نداند کرد **آهنی را که بد کمر باشد**
 سگ بدای هفت کانه بشوفا **که چو ترشد پلید تر باشد**

خسرو عیسی کوش بکه برند **چون بیاید هنوز خسرو باشد**
حکایت حکیمی پسر از ایند میداد گفت ای جانان پدر هنر آموزید که دولت
 دنیا اعتبار را نشاید و جاء از در وانه بدر رود و سیم و زر رسم در سفر و حضر
 خطر باشد یاد زدیگار ببرد یا خواجه بتغاریق بخورد اما هنر چشمه زاینست
 و دولت پائید اگر هنر ندان دولت بیفتد غم نباشد که هنر در نفس خود دولت
 و هنر مند هر جا که رود قدر بیند و بر صدر نشیند و بی منزلت چند و سخن بیند
بیت **سخت پس از جاه تحمل بردن** **خو کرده بنار وجود مردم بردن**
 وقتی افتاد فتنه در شام **هر کس از گوشه فرار رفتند**
 پسران وزیر ناقص عقل **بکدایی بروستار رفتند**
 و دستا زاد کان دانشمند **بوزیری پادشاه رفتند**
 میراث پذیر خواهی عقل پذیر آموز **کین مال پدر خرج توان کرد به روز**
حکایت یکی از فضلا تعلیم ملک نژاده کردی و ضربت محابازدی و زخم
 بی قیاس کردی باری پس از بی طاقتی شکایت پیش پدر آورد و جامه از تن در
 برداشت پدر دال بهر آمد مسلم را بخواند و گفت پسران احاد رعیت را
 چندین جفا کردی که فرزند مرا گفت سخن اندیشید باید کرد و حرکت پسند
 باید کرد همه کس از خاصه پادشاهان را هر چه گویند و کند هر آینه بردست
 عوام باشد و قول فعل عوام را چندین اعتبار نباشد **بیت**

اگر صد جرم دارد مرد درویش: رفیقانش یکی از صد ندانند
 و کریم ناپسند آید ز سلطان: ز اقلیمی به اقلیمی رسانند
 پس تربت اخلاق خداوند زادگان: انبئهم الله بنانا حنا اجتهدا ازین
 پیشتر باید کرد که در حق عوام **بسیار**
 هر که خرد پیش ادب نکند: در بزرگی فلک از او برخواست
 چوب تر را چنانک خواهی بچ: نشود خشک جز به آتش راست
 ملک حسن تدبیر و تربت استاد و تفریح سخن وی پند آمد خلعت و نعمت داد
 پایگاهش از آنچه بود بلندتر کرد ایند **حکایت** معلم کتابی را دیدم در دیار مغرب
 ترش روی تلخ گفتار بدخوی و مردم آزار و کما طبع و ناپرهیز کار که عیثی سلیمان
 بدیدن او به کشتی خوانند قرآنش دل مردم به کشتی جمعی پیران پاکیزه و
 دختران دوشیزه بدست و جفای او گرفتار نه زهره خند و نه یارای گفتار که
 عارض همین یکی را بطیبا چرخه می کردی و گاه ساق بلورین یکی را شکر خنده هادی
 القصة شنیدم که طریقه از اخلاق ذمایم او معلوم کردند بزرگوارند و
 مکتب او بمصلحی دادند با سبای سلیم نیک مرد حلیم که سخن خریض و ردت بگفتی و بگو
 آزار کسی بر زبانش نرفتی کودکان را هیات استاد نخستین از دل بدر رفته و معلم
 دوامین را اخلاق ملکی دیدند دیو یک یک شدند و به اعتماد حلم او ترک علم بگشت
 و اغلب اوقات بیازیمه بسر بردندی و لوح بر سر یکدیگر شکستندی **پت**

استاد معلم چو بود کم ازار: خریک باز نندکودکان در بازار
 بدانند و هفته بردن سجد کند کردم و معلم اولین را دیدم دل خوش کرده بودند
 و بجای خود باز آورده الحق بخندیدم و لا حول گفتیم که ایسرا علم ملایکه چرا
 کردند پیر مرد جهان دیدن بخندید و گفت نشین که گفته اند **بسیار**
 پادشاهی پسر مکتب داد: لوح سیمینش بر کنار نهاد
 بر سر لوح او بنیشت بزر: جو را استاد به که مهر پدید
حکایت پادشاه زاده را نیت بی قیاس از ترک عثمان بدست افتاد فتنه نمود
 آغاز کرد مدبری پیشه گرفت بی لجمه آن مال نماند از سایر معاصی نماند چیزی
 که نکرد و مسکری که نخورد باری به نصیحتش گفتیم ای فرزند دغل آب روانت
 و بیش آساکر کن یعنی خرج فراوان کسی را سلطنت که دغل حین دارد **است**
 چو دغلت نیت حشر آهسته تر کن: چنین گویند ملاحان سرودی
 که کرباران بگو هستان نیارد: بالای دغله کرد دغلت **است**
 عقل و ادب پیش گیر و لب بگذار چون نیت پیری شود سختی پیری و پشیمانی
 خوری پس از لغت نایوش این سخن در گوش نیارود و از عقل من اعراض نمود **است**
 راحت عاجل را تشویش محنت آبل منقوش شاید کرد که خلاف رای خردمند باشد
است خداوندان کام و نیک بختی: چرا غنی کند از پیم غنی
 برو شادی کن ای یار دلفروز: غم فرو نشاید خوردن اسرود

فکیت مرا که بر در مروت نشسته ام و عقد فتوت بسته و ذکر انعام در افواه
 عوام افتاده **بیت** هر که علم شد بخا و کرم **:** بند نشاید که غدر بزم
 نام نکوست چو برون شد نکو **:** در توانی که به بندی برو
 دیدم که نصیحت من نمی پذیرد و دم کرم من در آهن سردوی اثر نمی گذارد ترا مناصحت
 کردم و روی از صاحب بگردانیدم و قول حکما را کار بستم **بیت**
 کمرچه دانی که نشوند بکوی **:** هر چه میدانی از نصیحت و پند
 زود باشد که خیر سرستی **:** بدو پای او افتاده اند درین بند
 دست بردست میزند که دریغ **:** نشیدم حدیث دانشمند
 بر از مدتی آنچه می اندیشیدم از بخت حالش و پریشانی بدیدم که پاره پاره بهم
 میدوخت و لقمه لقمه می اندوخت و دم از ضعف حالش بهم برآمد مروت ننیدم
 در چنان حالت درون ریش او را بملالت خراشیدن و نمک پاشیدن بادل گفتم
حریف سفله در پایانستی **:** نیندیشد ز روز تنگ دستی
 درخت اندر نهاران برفشاند **:** زمان لاجرم بی برکت ماند
حکایت پادشاهی پسر را به ادیب داد و گفت این فرزند است تربیتش همچنان
 که یکی از فرزندان خود سالها بر روی پرده بجای می رسید و فرزندان ادیب
 در فضل و بلاغت بر سر آمدند ملک دانشمند را مواخذه کرد و گفت و عن **نیکو**
 کردی شرط و قیایا و دی گفت ای پادشاه تربیت یکسانست لستعداد مخالف است

مست
 کمرچه سیر و زرد رنگ آید می **:** از همه سنگی نیاید زرد سیم
 می نیاید بر همه عالم سهیل **:** جای انبان می کند جای ادم
حکایت یکی را شنیدم از پیران مری که مریدی را می گفت چنانکه تعلق خاطر
 آدمی زاد بر وزیت اگر بروزی ده بودی بمقام از ملائکه در گذشتی **بیت**
 فراموش نکرد از درد دران حال **:** که بودی نطفه سفون و دود
 روان داد و عقل و طبع و ادراک **:** جمال و رای و نطق و فکر و وحش
 ده انگشت مرتب کرد در کف **:** دو بازویت مرکب ساخت بر دوش
 کون پنداری ای ناچیز همت **:** که خواهد کردت روزی فراموش
حکایت اعرابی را دیدم که پسر را می گفت **یا بنی اناک رسول**
یوم القیامة ما دا کتب و لا یقال من انیت یعنی پرسند که علت
چیت نگویند بدت **بیت**
 جامه کعبه را که می پوشند **:** او نه از کرم پله نامی شد
 با عزیزی نشست روزی چند **:** لاجرم همچو او کرامی شد
حکایت در قصایف حکما آورده اند که کرشم را ولادت معلوم نیست
 چنانکه سایر حیوانات را بلکه اشای مادر خود میزند و شکش بدرزند و راه را
 گیرند گفتم چرا چنین نتواند بودن در حالت خردی با مادر و پدر چنین معاملت
 کند لاشک در بر یکی چنین مقبول اند و محبوب **بیت**

پسری را پدر هیت کرد. کای جوانمرد یادگیر این پند
 هر که با اهل خود وفا نکند. نشود دلفرود و دلتمند
حکایت کردم را گفتند چرا بستان پیرن نیایی گفت بتابستان چه منت
 مرا تا بستان نیز بیایم **حکایت** فقره درویشی حامله بود مدت حمل بسر آورد
 درویش را در همه عمر فرزندی نماند بود گفت اگر خدایی عزوجل مرا پسر هدیه
 این که پوشیده ام هر چه ملک منست بشار درویشان افتاد آورد شادمانی
 کرد و سفره بموجب شوط بنهاد پس از چند سال از سفر شام باز آمد بمحلت آن دو
 گذر کردم و از چگونگی حالش پرسیدم گفتند بزدان شعله درست کفتم خوب
 چست گفتد پسرش خمر خورده است و بریده کرده و خون کسی ریخته و از شهر ریخته
 و او را بعلت پسر سلسله بر پای و بندگران نهاده اند که این را بجا بخت از خدا خواست
زنان باره از ای مرد هشیار. اگر وقت ولادت مار زانند
 از آن بهتر بزد بیک خردمند. که فرزندان ناهوار زانند
حکایت طفل بودم که بزرگی مرا پرسیدم از بلوغ گفت در سطور است
 که نشان دانه یکی پانزده سالگی و دیگر احتلام سیوم برآمدن موی زهارا
 حقیقت بیک نشان دارد که در بندگی حق جل و علا به بکوشد که در بند خط
 نفس خود و هر آنک در این صفت موجود نیست بزد بیک دانا بالغ نیست
 بصورت آدمی شبیه قطره آب. که چل و زلزل قرار اندر رحم ماند

و کمر چل ساله را عقل و ادب نیست. به تحقیقش شاید آدمی خوانند
 جوانمردی و لطافت آدمیت. همین نقش هیولانی پسندار
 هنر باید که صورت می توان کرد. به ایوانها در از شکر و وژنکار
 چو انسانز باشد فضل و احسان. چه فرق از آدمی تا نقش دیوار
 بدست آوردن دنیا هنر نیست. یکی را تا توانی دل بدست آر
حکایت سالی تراعی در میان پیادگان حجاز افتاده بود و داعی نیز هم در آن سفر
 پیاده بودم انصاف و دسروری یکدیگر فادیم و داد و ستد جدال بدادیم از یکجا نشینی
 که همراه ما بود شنیدم که با عدیل خود میگفت یا اللجب پیاده علاج که چون عرصه
 شطرنج بسر آورد فرزند میشود یعنی ازان بهتر می شود که بود پیاده حاج عرصه
 بادیه بسر آورده و بهتر می شوند تر شدند **بیت**

از من بگوی حاجی مردم گزای را. کوپوستین خلق به آزار می رود
 حاجی تو نیستی شترت از برای آنکه. پیاده خار میخورد و بار می بسوزد
حکایت هندویی فقط اندازی همی آموخت حکیمی گفت ترا که خانه نشین از آن
 نه اینست **بیت** تاندانی که سخن صوابست مگوی. و آنچه دانی که نه بگوئی
حکایت مردی برادر و چشم خاست پیش پطاردفت که مراد او آن از آنچه در چشم
 چهار پای می کشید در چشم وی کشید کور شد حکومت بداد بر دند گفت برو هیچ
 تاوان نیست این کس اگر خرنودی پیش پطاردن رفتی مقصود ازین سخن آنست

که ناآموده را کار فرمایند بزرگوار خرد مندان محنت رای منسوب کرد **چیت**
 ندهد هوشمند و روشن رای **:** بفرمایند کارهای خطیر
 بود بایان اگر چه بافتست **:** بزرگوار بکار کاه حور
حکایت یکی از بزرگان ائمه پسری وفات یافت پرسیدند که برصند و ترش
 چه نویسیم گفت آیات قرآن مجید را عزت و شرف از آن پشترست که بر چنین
 نویند که برود کاسوده کرد و خلایق برو گردند و سکان روی شناسند اگر
 بضرورت چیزی نویسند این بس **چیت**
 و که هر که که سبزه در بستان **:** بدیدی چه خوش شدی دل این
 بک خدای دوست تا بوقت بهار **:** سبزه پنی دیدن بر کل من
حکایت پاسبانی بر یکی از خداوندان نعمت گذر کرد بدین رادت و پای استوا
 بسته و عقوبت همی کرد گفت ای پسر همچو تو مخلوقی را حق تعالی اسیر حکم نکرده
 و ترا بر وی فضیلت نهاده شکر باری تعالی بجا آور و چندین جفا روا مدار که
 فردا به از تو باشد و شرمساری بر سر **چیت**
 بر بندن مگیر خشم بسیار **:** جورش ممکن و دلش میازار
 او را تو بین درم خریدی **:** آخر نه بقدرت افرید
 این حکم و غرور خشم تا چند **:** هست از تو بزرگوار خدایند
 ای خواجه اربلان و اغوش **:** فرمان ده خود مکن فراموش

حکایت در غیرت از پیغمبر علیه السلام که بزرگتر حسن و زینات
 آن باشد که یکی بند صلح را بهشت می برند و خداوند کار فاسق را بد و فح **چیت**
 بر غلامی که طوع خدمتست **:** خشمی حد مران و طیر مگیر
 که قضیت بود بر روز شمار **:** بند آزاد و خواجه در زنجیر
حکایت سالی از بلخ باشا میام سفر بود و راه از حرایان بر خطر جولید
 بیدرقه همراه بود سپر باز و سلاح شور که بد مرد توانا کان او بزرگ دندی و زود
 آوران پشت او را بر زمین نتوانستند آورد اما مستعم بود و سایه پرورد منجا
 دید و نه سفر کرد و آواز عدو کور و لا و لیلان بکوشش رسید و ورق شمشیر سر را
 نه **بیت** نیقار در دست دشمن اسیر **:** بگردش بناریدم باران تیر
 اتفاقا من باین جوان دیدم و آن مرد یواری قوی که پیش آمدی بر و بازو میگذری
 کمان گفتی **چیت** فلک تو تا گفت و بازوی مردان چند **:** شیر کو تا گفت و سپر چه شیران
 مادرین حالت کد و هند و از بس سکی سر آوردند و قصد قاتل ما کردند بدست
 یکی چو پی و بدست آن دیگر کلوخ کوتی جوان را گفتیم چه پای **چیت**
 یار آنچه داری ز مردی زود **:** که دشمن پای خود آمد بکود
 تیر و کمان زدیم از دست جوان انداخته و لرزه بر استخوان نهاده **چیت**
 هر آنک سوی شکافند به تیر خوش خای **:** بزور حمله زود آوران ندارد پای
 سینه الجمله چاره جز آن ندیم که رخت و سلاح رها کردیم و باز بگشت

بکارهای کسان مرد کار دین و دین است. که شیر شریزه در آرد بزرگ کند
 جوان اگر چه قوی بال و پلش باشد. بچک دشمن از هول بکشد
 بز پیش صاف آلوده معلوم است. چنانکه مسئله شرح پیش داشتند
حکایت توانگر زده را دیدم بر سر کور پدر نشسته و باد رویش بچه مناظر
 در پیوسته که صندوق پدرم سنگ و کتابت بر کین و فرش رخام انداخته
 و فیروزج در دو بکار برده بگور پدرت چه ماند خشتی و فراهم آورد و بکل
 بر آورد و در ویش پسر این بشید گفت تا پدرت در زیران سنگ بخنید باشد
 پدر من به بهشت رسید باشد در خبرت موت الفقر آراسته هیچ چیزی ندارند
 بحسب بکارند **بیت** مرد در ویش که با رسم و فاقه کشید. بدر مرگ همانا که بکار
 و آنک در نعمت و آسایش و آسان نیست. مرد فخر زین همه شک نیست که دشوار
 بهمه حال اسیری که نبندی بر هید. بهتر از آن ز اسیری که گرفتار آید
 خر که کمتر نهند بروی بار. بر آسوده تر کند رفتار
حکایت بزرگی را پرسیدم در معنی این حدیث که أعداء عدلک نفسک
 البئین جئیک گفت حکم آنک هر آن دشمن که با وی احسان کنی دوست تو گردد
 مگر نفس را که چندان که مدار پیش کنی مخالفت زیاده کذب **بیت**
 فرشته خوی شود آدمی بکم خوردن. و کد خورد چون بایم بیوفند چو
 مراد هر که برای مطیع امر تو. خلاف نفس که فرمان دهد چو ایست

جستار عدلی باندی در بیان تکیه و در ویش
 یکی بر صورت در ویش آن نه بر صفت ایشان در محفل دیدم نشسته و نشینی
 در پیوسته و دفتر شکایت باز کرده و دم توانگران آغاز کرده و سخن بیچاره
 بود که در ویش مراد است قدرت بسته است و توانگران پای ارادت شکسته
 کرم یا غریب است اندر مردم. خداوندان نعمت را کرم نیست
 مرا که پروردگار نعمت بزرگاتم این سخن ناپسندید آمد گفتم ای یار توانگران
 مسکنات و ذخیره گوشه نشینان و مقصد زائران و کف مسافران و تحمل
 بارگران هر راحت دگران دست توان بطعام آنکه برند که متعلقان و زیر
 بخورند فضله سکارم ایشان با اهل پیران و اقارب و جیران **بیت**
 توانگران را وقت و نذرهایند. زکوة و فطره و اعتاق و هدی قربان
 نوکی بدولت ایشان رسی که توانی. جز این دورکت و آن هم صد پریشان
 اگر قدرت جودت و اگر قوت سجود توانگران را بهتر میشود که مال و کار
 دارند و جامه پالت و دل فارغ و قوت طاعت و لقمه لطیف و نجات و عبادت
 در کسوت نظیف پدایت که از دست قوی چه مروت آید و از سینه خالی چه
 قوت آید و از دست و پای کرانه چه خیر آید و از پای بسته چه سیرت **بیت**
 شب پراکنده خب آنک بدید. نبود وجه با سداد نش **بیت**
 مود کرد آورد بتابستان. که فراغت بود زیستان

فراغت با قافله نه پوندد و جمیع در شک دستی صورت نه بند و یکی خفته
 عتابه و دیگر نظر نشسته این بدان کی ماند **پست**
 خداوند نعمت محو مشغل **پ** پراکنده روزی پراکنده دل
 عبادت اینان و پراکنده خاطر اسباب معیشت ساخته او را و عبادت پرده
 عرب گوید اعوذ بالله من الفقر المکب و مجاورت من الاحب و در خبرت که
 الفقیر سواد الوجه فی الدارین گفتانه که پیغمبر علیه السلام فرموده
 که الفقیر فخری کفتم خاموشی که اشارت خواجه علیه السلام فقر طایفه است
 که مومنان رضا اند و تسلیم قضایه این کسان که خرقة ابرار پوشند و لقمه اودار
ای ملت بلند بانک در باطن هیچ : بی توشه چه تدبیر کنی وقت بسیج
 روی طمع از خلق به پیچ ارغوی : تسبیح هزار دانه بردست پیچ
 درویش بی معرفت نیار آمدن فقرش بگرفته انجمد کاد الفقران یکنون گفتا و نشاید
 جز بوجود نعمت برهنه را پوشیدند تا در اسخلاصش گرفتاری کوشیدن ابائی
 ما را که بمرتبه ایشان که رساند و بد علی باید سغلی چه ماند نه پنی که حو جل و علا
 در محکم تنزل از نیم هشت نمیدهد که **اولیت لهم رزق معلوم** تا بدانی که شکر
 کفایت از دولت صفا محروست و ملک فراغت نیز یکین رزق معلوم **بیت**
 نشکازانماید اندر خواب **مستطام** همه عالم بچشم چشمه آب
 هر جا که سختی کشیده تلخی چیده را پنی خود را بشود در کارها و غمونا انداند از

خبرم

توابع آن پرهیزد و از عقوبت آن خدا رسد و حلاله از حرام نشاند **پست**
 سکی را کس که کلوخی بر سر آید : رشادی رجهد کین استخوان
 و کز نشی دو کس بردوش گیرند : لیسر طبع پندارد که خوانست
 اما صاحب دنیا بعین عنایت حق مخلوط و بحلاله از حرام محفوظ من همانا که تفر
 این سخن نکرده بودم و برهان و بیان نیاموده انصاف از تو توقع دارم هرگز ندیدی
 دست عابر کف بسته بانی نوایی در زمان نشسته بایرده معصومی دیده یا کبی از
 معصوم بریده الا بعثت درویشی و شیر مرد از اجمک ضرورت در تعینا گرفته اند
 و کجها سفته متحلت که این درویش را نفس اماره مطالبه کند چون قوت احسا
 نباشد بعصیان مبتلا گردد که بطن فرج دو فرزند یک شکند مادام که این برجا
 آن بر پات **حکایت** شنیدم که جوانی درویش را با حدی بر خشی بگرفتند بانک
 شرمساری بود خزای شکساری بود گفت ای سلطانان زرن دارم که زن کنم
 و طاقت ندارم که صبر کنم **لا رهبانیه فی الاملاؤ** در جمله مواجب سکون
 و نمت و جمیع درون که توانکرات یکی آنست **کست**
 هر شب صنی چوماه در بر گیرند : و هر روز جوانی ار سر کینند
 صبح تابان را دست از صباحت او برد و سر و خرامان را پای از خجالت
 در کل این محالت که با وجود و حسن طلعت او کرد سنای کرد دیا تصدیقا
 دلی که حور هشتی ربوده ینا کرد : کی القات کند بر تان بغلیه

تهی دست از دامن عصمت آلایند و گریستان نان ربانید **پست**
 چو زین دزدان گوشت یافت نبرد **کین شتر صاحت** یا خرد
 بی نوایان چه سایه مستوران بعلت درویشی در عین فساد افشاده اند و هر فرد
 گرامی بیاد زشت نامی برداده اند **پست**
 با گریه قوت پرهیز نمایند **افلاس عنان از کف تقوی** بستانند
 حالی که من این بگفتم عنان طاقت درویش از دست تحمل برقت تیغ زبان برکشید
 و آب فصاحت در میدان وقاحت جهایند و بر سر وایند و گفت چندان مبالغه
 در وصف ایشان کردی و سخنهای پریشان گفتی که هم تصور کنده تریاق آمد
 یا کلید خزاین از زرق مشتی شکری غرور موجب غور شغل بال و نعمت متغنی با دور
 سخن نگویند الا بسقاوت و نظر نکند الا بکراهیت طاراج کدای منسوب کند و قضا
 بی سرو پای معیوب گردانند و بغرور جاهی که دارند بر ترازوه نشیند و خود را
 به ترازوه بینند و نه آن سر دارند که سر یکی فرآورند و حکما گفته اند هر که
 بطاعت کم اند کرانت و معنی پیش صورت توانکراست و بمعنی روش **پست**
 کز زنی هنر مال کند خیر حکیم **کون خرش شمارا** اگر کا و حضرت
 گفتم منت لیان در و مدار که حد او نکرند گفت خطا گفتی که بند درند
 چه فایده که بپرند و نمی بارند و آب دارند و نمی بارند خورد و چشمه آفتابند
 و بر کس نمانی تابند و بر مرکب استطاعت سوارند و نمی رانند قدمی نهر خداوند

و در می از روی کرم وامی دهند مالی بشت بدست آوند و حضرت بگذارد و حکما
 گفته اند که سیم بخیل آنکه از خاک بدر آید که او در خاک شود **پست**
 برنج و سبزی کسی نصیبی بخیل آرد **دک** کس اید و بی رنج و سبزی دارد
 گفتم برنج خداوندان نعمت و قوت نیافته الا بعلت درویشی و کدایی و مرز هر که
 طمع یکسوفند کرم و بخیل یکی نماند محک دانند که زرچیت و کدای اند که هم
 کیت کتابه تجربه آن می گویم که متعلقان بر دربارند و غلیظان شدید را کما
 تا یار عزیزان ندهند و دست بر سینه صاحب تمیزان نهند و گویند کجایان دشت

و راست گفته باشند **پست**
 آنرا که عقل و وقت و تدبیر برای نیست **خوش گفت پرده** دار که کس در سر نیست
 گفتم بعد از آن که از دست متوقمان بجان آمدن باشند و از دست زبردستان بیفتان
 آمدن و از رقصه کدایان بطاقت رسیدن و محال عقلست که اگر ریک یا باز در شود
 چشم کدایان پر نشود **پست**

دین اهل طمع نیست دنیا **پرنشود چنانک جاه** بشتم
 حاتم طایی یا بان نشینی بود اگر در شهر بودی از دست کدایان چاره شدی بجا
 برتن او پار شدی گفت من بر حال ایشان رحمت می برم گفتم نه بر مال ایشان
 حسرت میخوری مادرین کفار مرد و بهم گرفتار میریدی که براندی بدفع آن بگو
 و مرثیای که خواستی بفرزین پوشیدی تا نقد کیسه همت در باخت و تیر جبهه **پست**

هان تا سپر نیکنی از جمله ضعیف است کوراجزان معارضه مستعار نیست
 دین و زر و معرفت که سخن دان بجمع کوی است بر در سلاح دارد و کس در حصارت
 عاقبه الامر و لیش نماند لیش کردم دست تعدی دراز کرد و پهلوه گفتن آغاز
 و ست جاهلانست که چون بدلیل از خصم فروماند سلسله خصومت جفاست
 چون آذیت تراش که بخت با سپر بر نیاید بخت بر خات که **لین لم تفتوا لاریبک**
 دشنام داد سقطش کنم کربانم درید ز غنایش کفر **بیست**
 او در من و من در وفات او خلق از پی مادیان و خندان
 انکت تعب جهالین است از گفت و شنید مابندگان
 انفسه مراقبه این سخن پیش قاضی بردیم و بحکومت عدله راضی شدیم تا حاکم
 سلمان مصلحت بخوید و میان توانکر و درویش فریاد بنهد قاضی عن ماهر و
 و حدیث مابید سر حبیبه تفکر فرو برد و بعد از تامل بسیار سر آورد و گفت ای که
 توانکر از انا گفتی و بر درویشان جفا روا داشتی بدلت هر جا که کلت خاست
 و با خمر خاست و بر سر کج سارست و آنجا که در شاهوارست خنک مردم خوار
 لذت عیش دنیا را بدت اجل ریست و نیم هشت برادری بکار در پیش **بیست**
 جوید دشمن چکند که بکش طالب دوست کج و مار و کل و خار و غم شادی است
 نظر کن در بستان که بید و خشک و چوب خشک و چوب خشک همچنین
 در زمره توانکران شاگرد و کفورد در حلقه درویشان صابرند و **بیست**

اکثر ذاله مرقطه در شدی است چو خر مهره بازار هار شدی
 مفران حق جل و علا توانکرانند درویش سیرت و درویشان توانکر گفت و بین
 توانکران آنست که غم درویش بخورند و همین درویشان که کم توانکر کیرد
وین یوکل علی الله فهو خیر وای که گفتی که توانکران مشغول اند و شما هم دست و پا
 لغو طایفه چنانکه گفتی مستد قاصر گفت و کافر نعمت بخورند و ندهند و نهند
 و بنهند و یکریستل ابرند یاران بنانند و اگر از جهان طوفان بر آید به اعتماد بکت
 خویش از نعمت درویش نه پرسند و از حق جل و علا نه ترسند و گویند **بیست**
بکرا نیستی دیگری شده لالت مراست بطر از طوفان چه باله
 و توان چو کیم خویش بپرند کوبند چه کز غم کرده عالم مردند
 قومی که بدین صفت بیان کردم شنیدی و طایفه دیگر خوان نعمت خاده و صلا
 کرم در داده و ابروی تواضع کشاده و میان بخدمت ازادگان بسته طالب امید
 و مغفرت صاحب دنیا و آخرت چون بندگان حضرت پادشاه اسلام عالم و عاد
 مؤید و مظفر و ارث سلیمان اعدای ملوک جهان مظفر الدین ابوبکر بن سعد بن
 ادام الله ایامه و نصر علامه **بیست**
 پذیر بجای پسر هر کز این کرم نکند چنانکه جود تو با خاندان آدم کرد
 خدای خواست که بر عالمی به بخشا به فضل خویش ترا پادشاه عالم کرد
 قاضی چون سخن بدین پایه رسانید و از حقیقت مبالغه در کردنید بحکم قضا

رضا دادیم و از ماضی در گذشتیم پس بعد از احوال و مدارا اگر قیام و سر بر قدم
یکدیگر نهادیم و بوسه بر سر و روی یکدیگر بداریم و ختم سخن برین بیت بود **بیت**
مکن ز گردش کیتی شکایت ای دلش **که تیر بخفتی اکرم برین نسیم**
توانگر اچودل و دست و کامرانی **بخور بخش که دنیا و آخرت برده**
باب هشتم در آداب محبت
مال بهر آسایش عمرت نه عرازهر کرد کردن مال عاقل را پر بسند که نیک بخت
و بد بخت چیست گفت نیک بخت آنکه خورد و گشت و بد بخت آنکه مرد و گشت
مکن نماز بران هیچ کس که هیچ نکرد **که عمر در سر تحصیل مال کرد و نخورد**
حکایت موسی علیه السلام فاروز را نصیحت کرد که **وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَرَ**
اللَّهُ إِلَيْكَ نَشِدْ وَ عَاقِبَتُ شَيْئِي بِسَبِيحَةٍ
آنکه که بدینار و درم خیر نیفتد **سر عاقبت اندر سردینار و درم کرد**
خواهی که متمتع شوی از نعم دنیا **با خلق کرم کن چون خدا با تو کرم کرد**
عرب گوید خدای اعطی و لا تمنن **لأن الغايه إِلَيْكَ عَايِدٌ بِعَيْنِي بخور**
بخش و منت منه که نفع آن تو باز کرد **در**
درخت کرم هر گاه بچ کرد **گذشت از ظلمت شاخ و بالای او**
کراتید واری گز و بر خورد **بنت منه از بر پای او ن**
شکر خدای کن که موفوق شدی **ز انعام و فضل او نه محفل گذاشت**

منت منه که خدمت سلطان همی کنی **منت شناس از تو که خدمت برداشت**
حکایت دو کس پنج سهو ده بردند و سعی و فایده کردند یکی آنک مال انداخت
و نخورد و دیگری آنک علم آموخت و عمل نکرد **بیت**
علم چندان که پشتر خوانی **چو عمل در تو نیست نادانی**
نه محقق بود نه دانشمند **چار پای بر و کتان چند**
آن قهی مغز را چه علم و خبر **که برو هنرست یاد فتر**
پند علم از بهر دین پروردنت نه از بهر دنیا خوردن **بیت**
هر که پر هنر علم روز دهد خشت **خرمنی کرد کرد و پاک بخت**
نکته عالم نامر هنر کار کوریت شعله دار **بیت**
و فایده هر که عمر درخت **چیزی غریبه و زرمینداخت**
حکایت ملک از خرد سندان جمال گیرد و دین به پر هنر کاران کمال **یاد یاد**
به نصیحت خرد سندان محتاج ترند که خرد سندان بقرب پادشاهان **بیت**
پند اکبر بشنوی ای پادشاه **در همه دفتر به ازین پند نیست**
خرد بخردند مغرما عمل **که چه عمل کار خرد نیست**
پند به چیز پادشاهانند **به خبر مال تجارت و علم بی محنت**
و سیاست هم آوردن بریدان جوهرست بر نیکان و عفو کردن از ظالمان **بیت**
خیث را چو تعهد کنی و بنواری **بدولت تو که می کند به انبازی**

نکته بر دوستی پادشاهان اعتماد نتوان کرد و بر آواز خوش گوید کان که آن خیال
 بده شود و این بخوان متغیر گردد **بیت**
 معشوق هزار دوست را دل ندی **بیت** و دی می آن دل بعدایی نهی
پند هر آن سری که داری بادوست در میان منه باشد که دشمن گردد
 هر بدی که توانی بدشمر میان باشد که دوست گردد و نازی که داری با کسی در میان
 منه که هیچکس بر سر او توار تو مشفق تر نباشد **بیت**
 خامشی به که ضمیر دل خویش **بیت** با کسی گفتن و گفتن که مگوی
 ای سلیم آب ز سر چشمه به بند **بیت** که چو پر شد نتوان بستن جوی
 حنی در همان بیاید گفت **بیت** که بهر انجمن نشاید گفت
حکمت دشمن ضعیف که در طاعت آید و دوستی نماید مقصود نیست
 که دشمنی قوی کرد و بر دوستی و دوستان اعتماد نیست تا بملوک دشمنان چه رسد
 هر که دشمن کوچک را آسان شمارد بدان ماند که آتش اندک را مهمل گذارد **بیت**
 امروز بکش که می توان کشت **بیت** آتش که بلند شد جهان خست
 مگذار که زه کند کار را **بیت** دشمن که به نیزه می توان خست
پند سخن در میان دو دشمن چنان گوی که اگر دوست گردند شرم زدن با
 میان دو کس جنگ چو ز آتش **بیت** سخن چین بدست هیزم کشت
 کشاید آن خوشدگر باره دل **بیت** وی مانند میان کوبخت و خجسته

میان دو کس جنگ افزوختن **بیت** نه عقلست خود در میان خوشتن
 در سخن بادوستان آهسته باش **بیت** تا ندارد دشمن خون خوار کوش
 پیش دیوار آغله کویی هوشدار **بیت** تا نباشد در پس دیوار کوش
حکمت هر بادشمنان صلح میکند سر از اردوستان دارد **بیت**
 بشوای خرد سندان دوست است **بیت** که بادشمنان تو داروشت
پند چون در رضای کاری متردد باشی آن طرف اختیار کن که و از آن تر باشد
 با هر که در صلح زند جنگ بجوی **بیت** با مردم سهل خوی دشوار مگوی
حکمت تا کار بر بری آید جان در محل خطر انداختن نشاید **بیت**
 چو دست از همه جلیتی در گشت **بیت** حلاست بر دهن بشمیر دست
پند بر عجز دشمن رحمت مکن که او قادر شود بر تو رحمت نکند **بیت**
 دشمن چو چینی نتوان لاف از بر تو خود من **بیت** مغریت در استخوان مردیست
حکمت هر که بدیر آب کشد خلق را از عذاب او برهاند و او را از عذاب خدای
 پسندیدست بخشایش و لیکن **بیت** منه بر دیش خلق آزار هر هم
 ندانست آنک رحمت کرد بر مار **بیت** که آن ظلمت بر فرزند آدم
پند نصیحت از دشمنان پذیرفتن خطاست و بخلاف آن کار کجایان عین
 صواب **بیت** حذر کن ز آنک دشمن گوید آن کن **بیت** که بر زانوی دست تقیان
 کسرت راهی نماید دست چو تیر **بیت** از آن بر کرد و راه دست چپ کبر

حکمت خشم پیش از جدوحت آرد و لطف بی وقت هیت بردن چندان
درشتی کن از تو سرگرد و نه چندان نرمی کن که بر تو دلیر شود **بیت**
درشتی و نرمی هر دو در همت **:** چون اعدا که جراح مرهم همت
درشتی نگیرد خردمند پیش **:** نه نرمی که ناقص کند قدر خویش
نه مرویشتن را فروزنی **:** نه یکبار تن در منزلت دهد
شایان باید گرفت ای خردمند **:** مرا تعلیم ده پرانه یک پند
بگفتش نیک مردی کن چندان **:** که کرد دخیل و کرسی که تیز دندان
پند دو کس دشمن ملک دین اند پادشاه بی علم و زاهد **علم بیت**
بر سر ملک مباد آن ملک فرمان **:** که خدا را بنود بند و فرمان بردار
پند پادشاه باید که تابعی خشم بر دشمنان براند که دوست از اعتماد
ماند آتش خشم افتد پس آنکه زبان خصم رسد یا نرسد **شعر**
نشاید بنی آدم خالت زاد **:** که در سر کند کبر و تند و باد
ترا با چنین گرمی و سرکشی **:** نه پندارم از خاک یا ز آتشی
در خاک بیلقان بر سیدم بعابدی **:** کفتم مرا به تربت از جهل پاک کن
کفتار و چو خاک تحمل کن ای عزیز **:** یا هر چه خواند همه در زیر خاک کن
لطیفه بخوی در دست دشمن گرفتار است هر جایی که رود از چنگ عقوبت و غلبه
اگر ز دست بلا برفت برود بخوی **:** ز دست خوی بد خویش در بلا باشد

پند چو چنی که در سپاه دشمن بفرقه افتاد تو جمع باش و کمر شق و جمع انداز پریشانی اندیشه کن
بر و باد و ستان آسوده بنشین **:** چو چنی در میان دشمنان جنگ
و کمر چنی که بایک هم زیادت **:** که از راه کن و بر پاره سنگ
پند دشمن چو از همه جملتی در ماند سلسله دوستی چنانند آنکه بدوستی کاری
کند که بدشمنی نتوان کرد سر بار و دست دشمن بکوب که انا حدی الحنین خالی
نباشد اگر این غالب آمد مار کشی و کمر آن از دشمنی **بیت**
بروز معرکه ایمن مشو و خصم ضعیف **:** که مغر شیر بر آرد چو دل جان برد
پند چیزی که دلی که دل بیازارد تو خاموش باش تا دیگری بگوید **بیت**
ببلا مژده بهار یار **:** خبیر بدر ایوم باز کنار
نکته پادشاه را بر خیانت کسی واقف مگردان که ویران سواکی و خود را با اعتماد
و اگر نه واقف آنکه کن که بر قبول کلی واقف گشته باشی و اگر نه در ملامت خود میگوئی **بیت**
بسیج سخن گفتن انگاه کن **:** که دانی که در کار گیرم سخن
پند هر که نصیحت خود را می کند او خود نصیحت دیگری محتاج است **حکمت**
غریب دشمن مخور و غرور ملاح مخور که این دام زرق فاده است و آن دامن طمع گشته
احق راستایش خوش آید چون لاشه در کبش می فریزد **بیت**
الا ماشوی مدح سخن کوی **:** که اندک مایه نفی از تو دارد
اگر روزی مرادش بر نیاری **:** دو صد چندان عیوب بر شمار

نکته متکلم را تا کسی عیب نکند سخنش صلاح نه پذیرد **بیت**
 مشو غم بر حسن گفتار خویش **:** به تحسین نادان گفتار خویش
فایده همه کس را عقل خود بکمال نماید و فرزند خود بجمال **بیت**
 یکی جهود و سلمان خلاف می جند **:** چنانک جند گرفت از زراع ایخانم
 بطیر گفت سلمان گر این قباله من **:** درت نیست خدایا جهود میرانم
 جهود گفت بتو سیرت میخورم کند **:** و گر خلاف کنم همچو تو مسلمانم
 گر از بیط جهان عقل ندوم کرد **:** بخود گمان نبرد هیچکس که نادانم
نکته ده آدمی بر سفره طعام بخورند و دست با مرداری بسرنبرد حریص
 با جهانی گرسنه است و قانع بانی سیرد ویش به قاعت به که توانگر به عفت
مست روده شک بیک نان نمی برکند **:** نفت روی زمین پر نکند دیدن شک
 پدر چون دور عمرش منقصی گشت **:** مرا خود این نصیحت گفت و برکت
 که شهوت آتش از وی به پزیرد **:** بخود بر آتش دوزخ مکن ستیز
 دران حالت نداری طاقت سوز **:** بصبر آبی برین آتش زن امروز
نکته هر که در حال توانایی نگوید نکند در حال ناتوانی سختی چند **بیت**
 بد اختر ترا مردم آزار نیست **:** که روز مصیبت گشایار نیست
حکمت هر چه زود بر آید دیر نباید **بیت**
 خال مشرق شنید ام که کند **:** بچهل سال کانه چینی

صد بروزی کند تا در شب **:** لاجرم قیمتش بهیچینه **:**
 مر فک از بیضه برون آید و روزی **:** و آدمی بچه ندارد خبر از عقل و تمیز
 آنک ناکا کسی گشت بچیزی نرسید **:** و بن به تمکین و فضیلت بگشت از چیز
 لبکینه همه جای پای ازان قدر شنیت **:** لعل و شخوار بدست آید از انت عزیز
پند کارها بصبر بر آید و مستعجل بسر آید **بیت**
 بچش و خویش دیدم در بیابان **:** که مرد آهسته بگشت از نشان
 سمند باد پای از تک فرو ماند **:** شتران همچنان آهسته میراند
حکمت نادان را به از خامشی نیست و اگر این مصلحت بدانستی نادان بودی
 چون نداری کمال و فضلان **:** که زبان در دهان نکه داری
 آدمی را زبان فصیح کند **:** جو زنی مغر را بسکاری
 خری را ابلیهی نفیلم میداد **:** بر و بر صرف کرده سعی دایم
 حکیمی گفتش ای نادان چه کوئی **:** درین سودا بترس از لوم لایم
 نیاموزد بهای را از تو که گفتار **:** تو خاموشی بیاموز از بهایر
 هر که تامل نکند در جواب **:** پشتر آید سخنش نا صواب
 یا سخن آرای چو مردم بهوش **:** یا بنشین چون حیوان خموش
پند هر که با نادان ترا خود بحث کند که بداند که داناست بداند که نادانست
 چو در آید به از توی سخن **:** کمر چه به دانی اعتراض کن

پند هر كه با بدان تشديدى نه بيند **بيست**
كردن تشديد فرشته باديو. وحشت آموزد و خيات و ريو
از بدان نيكوي نيا موزى. نكند كرك پوتين و وزى
نكته مردمان را عيب نهانى پنداسكن كه ايشان را سواكنى و خود را بنى اعتماد هر كه
علم خواند و عمل نكرد همچنانست كه كارواند و تخم نيفشانند از تن وى در لجه طاعت آيد
و پوت بنى مغربضاعت را نشايد هر كه در مجادله چست در معامله درست **بيست**
بسرقات خوشى كه زير چادر باشد. چو باز كنى مادر ماد را باشد
نكته اگر شها هم قدر بودى شب قدر قدر بودى **بيست**
كردنك همه اهل بدخشان بود. بس قيمت سنگ و اهل كان بود
پند زهر كه بصورت نكوت صورت زياد روست كارانند و نه اردنه پوت
توان شناخت يك روز در ثمايل مرد. كه ملكاش رسيدت پا يگاه علوم
ولى ز باطنش اين مباحث و غرر شو. كه خست نفس نكرد ببالها علوم
لطيفه هر كه با بزرگان ستيزه خون خود ريزد **بيست**
خويشتن را بزرگ مى بيند. راست كويند يك دو بيند لوج
زود بينى شكسته پشاني. تو كه بازى كنى برباغوج
پند پنجه با شير و مشت با شمشير زدن كار خردندان نيست **بيست**
جنگ و زور آورى مكن باست. پش سر پنجه در بغل نه و دست

حكمت ضعيفى كه با قوى دلاورى كند يار دشمن است در هلاك خویش
سايه پرورده را چه طاقت آن **بيست** كه رود با بارزان بقتال
دست و بازو بجهل سيمى فگند. پنجه با مرد آهنين چنگال
نكته هر كه نصيحت نشود سرملات شنيدن دارى **بيست**
چون نيايد نصيحت در كوش. اكرت سرزنش كند خوش
حكمت بنى هزاران هنرمند از او استادديدن چنانك سك با آزارى سك صيد
چون سفله از ختم فروماند جث كند **بيست**
كند هر آينه عيب حسود كوتند. كه در مقابل ككش بود زبان مقال
نكته كوجور شك نيستى هيچ مرغ در دام ميناد نيفتادى بلك ميناد خردام
تهادى حكيمان دير دير خورند و عايدان نيم سيره زاهدان سدرهق و جوانان
ناطبق بر كيرند و پيران تا عرق كند اما فلند ان چندانك معدن را جاي كيرد **بيست**
اسيرند شك را دوش نكرد خرا. شوى معدن خالى شبنم زدنكى
پند مشورت با زنان بتامت و سخاوت با سفندان هر كه را دشمن
پشت اكر نكشد دشمن خويشت **بيست**
دست بردت مار بر سر نك. ست را بى بود قياس در نك
كه رحمت بر بلك بزدندان. ستمكارى بود بر كوسفندان
و كروى خردمندان بخلاف اين صحت ديدن انكه در كشتن پندكان تحمل

اولیترت بحکم آنک اختیار باقیست توان گشت و توان بخشید و اگر
بی تأمل گشته شود محتملست که صلتی فوت شود **بیت**
نیک سهلست زنده بی جان کج **نکته** مرده را باز زنده نتوان کرد
شرط عقلست صبر تیر انداز **نکته** که چورفت از کان نیاید باز
حکمت حکیمی که با جهال در افتد باید که عزت بوقع ندارد جایی که بر زبان
بر حکیمی غالب آید عجیب نیست که سنگیت که جوهر را می شکند **بیت**
نه عجب کرد فرو رود نقش **نکته** عنایبی غراب هم نقش
نکر هنر و زور و مایه جفایی **نکته** تادل خویش نیاز دارد و درم نشود
سنگ بد کوهر اگر کانه زین شکند **نکته** قیمت سنگ نیاز دارد و زینم نشود
نکته جوهر اگر در خلایب افتد همچنان ضیعت و غبار اگر بر فلک رود
همچنان خنثیست استعداد بی تربیت دروغ است و تربیت ناستعدایع
خاکستر نبی عالی دارد که آتش جوهریت عالی لیکن چون بنفس خود هنری
ندارد با خاک برابرست و قیمت شکر نه ازنی است بلك از خود خاصیت ویت
نکته چو کف از طبیعت بی هنر بود **نکته** پیمبر زاوکی و تدرش نیفزود
هنرهای اسکر داری نه گو **نکته** کل از خارست و ابرهیم از آرز
نکته خرد مندی را که در زمره عوام سخن بسته شود شکست ندارد
که آواز بلبل با غلبه دهل بر نیاید و بوی عنبر از کند سر کین فرو ماند **بیت**

بلند آواز نادان کردن افراخت **نکته** که دانا را به بی شرمی بیذاخت
نیداند که آهنگ حجازی **نکته** فرو ماند زبانک طبل غازی
نکته شک آنست که پیوند نه آلت عطار کوی دانا چو طبله عطا
خاموش هنرهای و نادان چو طبل غازی بلند آواز و میان بی **بیت**
عالم اندر میان جهالان **نکته** مثلی گفته اند صدیقان
شاهدی در میان کورانت **نکته** مصحفی در سرای زندیقان
نکته دوستی را که بگری فراچنگ آرند نشاید که یکدم نیاز دارند **بیت**
سنگی چند ساله شود لعل پاره **نکته** زینهار تا بیک نفس نشکند
حکمت عقل در دست نفس همچنان عاجزست که مرد عاجز در دست غریز
تمیز باید و تدبیر و عقل آنکه ملک **نکته** که ملک دولت نادان صلاح جنگ
نکته جوانمردی که بخورد و بدهد باز عابدی که روزه دارد و بنهد هر که
ترک شهوت از بهر قبول خلق کرد ماست از شهوت حلاله در شهوت حرام افتاد
عابد که نه از بهر خدا گشته نشید **نکته** پیمان در آینه تاریک چه چند
نکته اندک اندک جلی شود و قطره قطره سیلی کرد یعنی آنان که قوت
ندارند سنگ خورده نگاه دارند تا بوقت فرصت دمار از روزگار ظالم بر آرند
اندک اندک بهم شود بسیار **نکته** دانه داشت غله در انبار
حکمت عالم را نشاید که سخاقت از عالمی محکم در گذارد که هر دو طرف را

زیان دارد هیت این کم شود و چهل آن حکم کرد **بیست**
 چوبانفله کوبی بلطف و خوشی **:** وزن کردش بگو کردن کشتی
پند معصیت از هر که صادر شود ناپسندست و از طمانا خوتر که
 علم صلاح جنگ شیطانت و خداوندی سلاح را چون با سپری بر بند شریک
 عامی نادان پریش از روزگار **:** به زدانشمند ناپرهیز کار
 کان به نایبایی از راه افتاد **:** وین دو چشمش بود در چاه افتاد
حکمت جان در حمایت یکدمت و دنیا وجودی میان دو عدست **دین**
 دنیا فروشد و بونعت بفرود شد تا چه خورد **بیست**
 بقول دشمن پیمان دوست بشکستی **:** به بین که ماکه بریدی و با که پستی
پند شیطان با مخلصان بر نمی آید و سلطان با مفسدان **بیست**
 و اش سر آنک نی نازت **:** و در خود دهفت ز فاته بازت
 کو فرض خدا نمیکند **:** از قرض تو نیز عمرت دارد
نکته هر که در زندگی نانش نخورد چون بمیرد نانش نیز نماند **داند**
 نه خداوند میره یوسف صدیق علیه السلام در خشک سالی صبر سر نخوردی تا اگر کار از او
 نماند **:** آنک در راحت و تنم زیت **:** او چه داند که حال کرشست
 حال درماندگان کسی داند **:** که به احوال خویش درماند
 ای که بر مرکب تازنی سواری **:** که خر خا کش سوخته در آب و گلست

آتش از خانه همایه درویش بخواب **:** کا آنچه بر روزن او می گذرد دست
پند درویش ضعیف حال مراد خشک سالی میرسد که چونی بگریز
 آنک بر سر دریشش نهی و معلومی در پیشش **بیست**
 خری که پینی و بلری بکل در لقان **:** بدله بر شفقت کن ولی مرو بر
 کون چورفتی و پرسیدیش که چون افتا **:** میان به بند چو مردان بگرد خرب
نکته دو چیز محال عقلست خوردن پیش از رزق مقسوم و مردن پیش از وفات
 فساد کرنشود و هزار ناله و آه **:** بکفر یا بیشکایت بر آید از دینی
 فرشته که روانست بر خرا غبار **:** چه غم خورد که بمیرد چرخ
ناید ای طالب رفنی بنشین که بخوری وای مطلوب اجل مرو که جان
 جهد رزق ارکشی و کس کنی **:** برساند خدای عزوجل
 و دشوی در دهان شیر و پلنگ **:** غورندت مگر بر وز اجل
پند بنا نهاد دست نرسد و نهان هر جا که هست نرسد **بیست**
 شنید که سکن در رفت تا قلم **:** بچند محبت خورد آنک خورد **حکمت**
حکمت صیادی روزی در جله نگیرد و ماهی ز اجل رخک نبرد **بیست**
 مسکین جریض در همه عالم میرق **:** او در رقای رزق و اجل در رقای او
نکته توانگر ناسق کلوخ زباند و دست و درویش صلح شاهد خاک
 این دلق و سیت مرقع و آن لایق فرعونست مرصع شدت پیکان روی

معلوم

دست کوتاه باید از دنیا آستین خود را زو خود کوتاه
فایده دو کس را حسرت از دل بدریزد و پای تبار از گل بر نیاید تا جو
 کشتی شکسته و وارثی با قلندر از نشسته **بیت**
 پیش درویشان بود خونت سیاح که نباشد در میان مالت سبیل
 یامرو با یار از رزق پیرمین یا بکش بر خان و مان انگشت نیل
 یا مکن با پیل بانان دوستی یا بنا کن خانه در خود نیل
پند خلعت سلطان اگر چه عزیزست جامه خویش از آن عزیز تر و خوا
 بزکان اگر چه لذیذست خورده اینان خویش از آن لذت تر **بیت**
 هر که از دست بخت خویش تر **نکته** هست از نان ده خدا و تبر
 و خلاف رای صوابست و نقص عهدها و لوا الا لباب دار و بکار خوردن و
 نادیدن کاروان رفتن امام مرشد محمد بن محمد الغزالی رحمه الله پرسیند
 پایگاه در علوم چچه رسیدی گفت بدانک هر چه ندانستم از پرسیدن آن شک
 امید عایت آنکه بود موافق عقل که بنص را بطبیعت شناس غایبی
 پیر هر چه ندانی که دل به پرسید دلیل راه تو باشد بفر دانایی
نکته هر چه ندانی که هر آینه معلوم تو خواهد شد به پرسیدن تجلیل
 مکن که حکمت رازیان دارد **بیت**
 چون لقمان دید که اندر دست او **نکته** همی آمدن بجز موم کمر

در فراخ دارد دولت بدان سر در نشیب **بیت**
 هر که راجاه و دولت و بدان **نکته** خاطر خسته در نخواهد یافت
 خبرش ده که هیچ دولت و ملت **نکته** برای دگر نخواهد یافت
پند حسود از نعمت حق بخیلت و مردم پیکاه را دشمن **شعر**
 مرد کی خشک مغرور ایدم رفته در پوستین صاحب جاه
 گفت برای خواجه که تو بد بختی **نکته** مردم نیک بخت راجه گناه
 الا باغخواهی به لا بر حسود **نکته** که آن بخت بر کشته خود در بلا
 چه حاجت که با وی کنی دشمنی **نکته** که او را چنان دشمنی در رقعات
نکته غریبی ارادت عاشق ز دست و روند بی معرفت مرغ بی پرو عالم
 بی علم رخت بی پروا صدف علم خانه بی درم را از نزول قرآن تحصیل سیر
 خوبست نه ترخیل صورت مکتوب عامی متعبد پاده رفته و عالم تنها و سر
 خفته مامی که دست بردارد به از زاهدی که کبر در سر دارد **بیت**
 سحر است لطیف خوی دلدار **نکته** نه تر ز فیه مردم آزار
حکمت عالم بی عمل ز نبوی علی **بیت**
 ز نور درشت بی مروت را کوی **نکته** باری چو صل نمید می نش مزن
نکته مرد بی مروت زنت و عابد با طمع رهن **بیت**
 ای ناموس بجایه کرده سپید **نکته** بهر پندار خلق جامه سیاه

نه پرسیدش چه می سازی **پند** که بی پرسیدنش معلوم کرد
فایده از لوازم صحبت یکی آنست که خانه به پر دازی یا با خانه خدا سازی
 حکایت بر مزاج مستمع کوی **پند** اگر دانی که دارد با تو میلی
 هر آن عاقلی که با مجنون نشیند **پند** نکوید جز حدیث روی لیلی
حکمت هر که بآیدان نشیند اگر چه طبیعت ایشان درواش نکند بطریقا
 مهم کرد چنانکه اگر شخصی خرابات رود بنماز کردن منسوب کند و بخریدن
 رستم بر خود به دانایی کشیدی **پند** که نادانرا بصحبت برگزیدی
 طلب کردم ز دانایی یکی **پند** مرا فرمود با نادان مپیوند
 که اگر صاحب تمیزی خریاشی **پند** و کمر نادانی ابله تر نباشی
مثل علم شتر چنانکه معلومت که اگر کودکی مهارش بگیرد و صد
 فرسنگ ببرد کردن از متابعت او نه چنانداما اگر ذره هولناک پیش آید که
 موجب هلاک باشد و طفل نادانی آنجا که خواهد رفت ز نام از گذش
 در کسلاند و دیگر مطاوعت کند که هنگام درشتی ملاطفت مذموم است
 و گفته اند دشمن ملاطفت دوست نکرد و بکلت طمع زیاده **کذیبست**
 کسی که لطف کند با تو خاک پایش باشد **پند** و گریز بود در چشمش افکن خاک
 سخن بلطف و کرم با ستیزه خوی گوئی **پند** که زینت خورده نکرد و مکر بسویان
حکمت هر که در پیش سخن دیگری افتد تا مایه فضلش بماند پایه جملش معلوم

ندمدمرغ هوشمند جواب **پند** مگر آنکه کز سوال بکند
 کز چه بر حق بود جواب سخن **پند** حمل درویش بر محال کند
پند ریشی درون جامه داشتم شیخ هر روز پرسیدی که چونت و نکنتی که
 بر کجاست احتراز از آنکه دگر مرخصی مروا باشد و هر که سخن بسجده از جواب بخند
 تاینک ندانی که سخن عین صواب **پند** باید که گفتی دهن از نم نکشایی
 کرد است سخن گوئی در بند بانی **پند** به زانکه در وقت دهدان بندرها
فایده دروغ گفتن بضررت لازم ماند اگر تیز جراحی درست شود نشان نماند
 چون برادران یوسف علیه السلام که بدو غوغ گفتن منسوب شدند و بر است ایشان اعتنا
 دروغی نصیر صاحب **پند** بر آنکس که هواره گفت داشت
 و کوشته شد کسی بر دروغ **پند** اگر راست گوید تو کوی خطا
پند اجل کاینات از روی ظاهر آدیت و آدل موجودت سک و اتفاق
 خردندان سک حق شناس به که ادعی ناپاس **پند**
 سکی را لقمه هر کز فراموش **پند** نکرد و روزی صد نوبتش سکت
 و کز صدر نوازی سفسله را **پند** بکترندی آید با تو در جنت
نکته از نفس پرور هنری نیاید ولی هنر پروری را شاید **پند**
 مکن رجم بر کا و بیار خوار **پند** که بسیار خواست و بیار خوار
 چو کا واره می بایدت فزنی **پند** بجود کسان تن چو خورد می

حدید در بغل آمده است که ای فرزند آدم اگر توانگری هست مشغول شوی
و اگر رویش کنی دلشک شوی بس حلاوت ذکرین بجایابی و عبادت من گشت
که اندر نعمتی مغرور غافل که اندر شک دستی خسته و دریش
چو در ستر او ضراحت اینست نهام کی بحق پردازی از خویش
پند ارادت همچون یکی را از پادشاهی فرجه آرد و دیگری را در شکم ماهی که در
وقیت خوش از که بود یاد تویش و در عهد بود اندر شکم حوت چو یوش
حکمت کرتیغ فقر کشد بنی ولی سر کشد اگر غنای لطف بجانند باز به نیکان در نشا
کز محشر خطاب فر کنند انبیا را بجای عزت است
پره از روی لطف کوردار کاشقیا را امید مغفرت است
پند هر که به تأدیب دنیا راه صواب نگیرد بتعذیب عقبی گرفتار آید نیک بخت
بحکایت و امثال پشیمان مثل زنند و پند گیرند از آن پیش که پشیمان بواقع ایشان
زنده نرود مرغ سوی دانه فراز چون دگر مرغ بیند اندر بند
پند کیر از مصایب دگران تا بگیرند دیکران ز تو پند
حکمت آنرا که کوش ارادت کز آفرین اند چون کند که بشود و آنرا که بکند
سعادت میکشد چکند که زود بدست
شب تارک دوشان خدای می تابد چو روز رخشنده
وین سعادت بزور بازو نیست تا بخشد خدای بخشنده

از توبه که نام که کرد او نیست از حکم تو هیچ بالا تر نیست
آنرا که تور هری کسی کم نکند و آنرا که تو کم کنی کسی رهبر نیست
نکته کهای نیک انجام به که پادشاه بد فرجام بدست
عسی کریش شادمانی بری به از شادی کریش عجز
نکته زمین را از آسمان تبارت و آسمان را از زمین غبار کل آناه تیر شمع
صکرت خوی من آید ناسزاوار تو خوی نیک خویش از دست بگذار
حکمت حق جل و علامی بند و می پوشد و همایه نمی چند و میخوشد بدست
نفوذ باه اگر خلق غیب دان بودی که کس بحال خود از دست کس نیادی
حکمت ز راز معدن بجان کردن بر آید و از دست نخیل بجان کندن بدست
دو نان چو کیم خویش پرورند کویند چه عوا کره عالم مردند
دو نان بخورند و کوش دارند کویند امید به که خوردند
روزی پنی بکام دشمن ز رمانده و خاکسار سرده
نکته هر که بر زیر دستان نه بخشداید بجور زیر دستان گرفتار آید بدست
نه هر بازو که در وی قوتی مت بر وی عاجزان را بشکند
ضعیفانرا سکن بر دل کردند که درمانی بجور روز مندی
پند عاقل چو جنگ اندر میان بد بحد و چون صلح چند نکند کجا بجا
بر کثارت و اینجا حلاوت حلاوت در میان مقام براسه شوش میاید و بکوش

هزار بار چراگاه خوشتر از میدان **بیت** و لیت اب ندارد بدست خویش
 پند درویشی در بناجات میکت یارب بر بدان رحمت کن که بر نیکان
 خود رحمت کرده و مرا ایشان را نیک آفرید **بیت**
 فریدون گفت نقاشان چین را که پرامون خرگاهش بدوزند
 بدانز اینک دارای مرد هشیار که نیکان خود بزرگ و نیک روزند
حکمت برزگی را پرسیدند با چندین فضیلت که دست راست دارد خام در
 چپ میکند گفت ندانی که اهل فضل همیشه محروم ماند **بیت**
 آنک خط آفرید و روزی داد یا فضیلت همی دهد یا بخت
 نصیحت پادشاهان گفتن کسی اسلم است که بیم سر ندارد و امیدزد **بیت**
 موحد چو در پای دیزی رزش چو شمشیر هندی نمی بر سرش
 امید و هراس نباشد ز کس بر نیت بنیاد توحید و بس
حکمت پادشاه از برای دفع ستمکار آنت و شخه برای خون خوراز قاضی
 مصلحت جوی طاران هرگز و خصم از پیش قاضی راضی نروند **بیت**
 چو حق معاینه دانی که می باید داد با طعنه که بکنک آوری و دلنگی
 خراج اگر بتاند کسی بطن نفس بقهر از و بتاند مرد سرهنکی
 پند همه کسی را بر شری زبان کند شود مگر قاضیان را بشیرینی **بیت**
 قاضی که بر شت بخود دینخ خیار ثابت کند از بهر توده خربزه زار

نکته قبه پیر از تابکاری چکنکه توبه نکند و شخه معزول از مردم آزاری
 جوان گوشه نشین شیر مرد راه غنا که پرخود شواند ز گوشه برخوات
 جوانی جست می باید که از شهوت به پر هیزد
 که پرست آلت را خود آلت بر غی خیزد

حکمت حکیمی را پرسیدند که چندین درخت نامور خدای تعالی آفرید
 سکوی دین چه حکمت گفت هر یکی را داخل معین است بوقت معلوم
 گاهی بوجود آن تار و اندو کاهی بعدم آن پرمرد و سرور و هیچ ازین
 نیست و همه وقت تان است و این صفت ازاد کانت **بیت**
 بر آنچه یکدزد دل نه که دجله بی پس از خلیفه بخاها کشت در بخدا
 نکرت زنت بر آید چو نخل باش کریم
 و مرت بدست نیاید چو سرو باش ازاد

پند دو کس سر و ند تخت بر دند یکی آنکه داشت و نخورد و دیگر
 اناک دانست و نکرد **بیت**
 کس نه پند بخیل فاضل را که نه در عیب کشش گوشد
 و در کرمی دو صد کته دارد
 کرمش عینها فرو پوشد

در بیان حکمتی ازاد کانت
 حکمتی که با کس نه ندارد

انجامیدن کتاب گلستان

تمام شدن کتاب گلستان و المستعان بتوفیق باری جل و علا درین جمله چنانکه
رسو مولفانست از شعر متقدمان بطریق استعاره تلفیظی زلفت بیت
کهن جامه خویش پیراستن : به از جامه عاریت خواستن
غالب کفار سعدی طرب انگیزت و طیب آمیز و کوه نظر از ابدین علت
زبان طعن از کرد و اما کار خرمندان نیست ولیکن برای روشن صاحب دلان
که روی سخن در ایشانست پوشیده نمائند که مو عظماهای ثانی در ملک عبارت
کنند است و دارای تلخ نصیحت بشهد نظرافت بر آینه تاطبع ملوکشان
از دولت قبول محروم نمائند بیت

: ما نصیحت بجای خود کردیم : روزگار درین بسیر و دیو :

: گر نیاید بکوش رغبت کس : به رسولان پیام باشد و پس :

گر سرم خاک گشت بر دور تو : ما و جامه سعادت سپر تو :
پست شد بجزو سبزه سپر و بلند : پیش نشین و سایه زور تو :
هر زلفت بشهر طاووس : می پراند مکس ز شکر تو :
سادی بین که آینه خور : دارد اندر صف برابر تو :

جانی از جامه خیم نیاز و دیار
که خور جرعه ز ساعر تو

دره تو در سینه دارم دم نمی یارم زدن
هر چه تا شب زانو سر نمی یارم گزین
جامه آید بر لب اما لب نمی یارم کشود
سرنی یارم کشید انظره حیار او
با که گویم درد خود اوست این نامحرمان
عالم از نور و خرم شود و لب برانم خوش
ب لب احلتد لم ریش است مانند جگر
آه کرد و تو آهی هم نمی یارم زدن
دین شهابان آخر هر مهر زدن
دل ز غم خون گشت لیکن دم نمی یارم زدن
بنجه با سرفتنه عالم نمی یارم زدن
یک نفس با اعدای محرم نمی یارم زدن
من که در عالم دمی خرم نمی یارم زدن
ناله زین ریش بی مهر نمی یارم زدن

ای وصال از روی جان غم پرورد من
نیت دردم من ترا معلوم از آنست نیت
نزد تر در باب این مجبور گردان
حاله در اندرون چون حاجت تقریر است
کاه مدحوش انهم کاه می نشینم غم خیم
خود می گوید سر شک سرخ و روی زرد من
در غم و سودای او اینست خوار و خورده من

خلق کویندم که سودای شایسته می وزی جلالت

تا بعد سودای او دین جان غم پرورد من

نمی یارم

از دگر گشت قصه در دهان ما
جایی رسید ناله که از آسمان گشت
ما کم شدیم در طلب حی لایموت
مادی و کرد هر نفس از لطف عیب برش
نی هدم خورشید که تار و زهر سحر
در آتش تو منتظر آب و حیاتیم
بی حکمت غریب و حدیث عجیب نیست
هت نکر که از همه عالم قراعتند
بیار فکر کرد و ندانست شمه
گفتم که قاسمی چه کرات ای مراد جان

در قهر عین که بی صبرت و با صفت
هر جا که دمی یافت اسرار خداست
در مملکت سر دلینه عشاق
و اعظم غنی گشت که باب و نواف
هر جا که رسید مقدمستان محبت
یار و چه بدایت درین عشق سحر جان

این نکته که آن دلبر با در همه جا
او در کف عاطفت ظل اله است
کو قصه لاینت ولی مراد
مرحومند و عشق هر ی بر آید
در مقدم ایشان همه نور و خیا
هر جا که بود عاشق چنان بلاست

باقاسم چنان مگو عشق صفایت
ای خواجده که این شیوه ترا نیست مرا
بحون آغشته ام در میان من چیست
عجب آشفته ام سامان من چیست
مرا عشق اشی در جان نهادست
چو میداند کسی در جان من چیست
دین ره گز سرگردان با دم
سرشایل عمل سرگردان من چیست
مرا سایه و مادام جا دارد
اگرستی کم باوان من چیست
چو شکر من بتوفیق جید است
درین صورت بگو شکران من چیست
قضا آشفته میدارد دلم را
نی یو کم قضا جان من چیست
دلریغای آن زلفت اگر سینه
همه شب ناله افغان من چیست
مرازان آیت ارکان تابش است
بدان باری که اندر نشان من چیست

نصرت قاسمی مرا عفو فرمای
جود اناری که در اسکان من چیست

~~132~~
131

بسم الله الرحمن الرحيم وبه العون

منت خدای را ای الامنان و اعتداد النعم بربای خدای عز وجل که طاعت
 موجب قربت است و بشکر اندر شکر مزید نعمت یعنی اندر شکر خدای تعالی
 نعمت ثابت است قلیله و زیاده لخبین اللفظ قال الامتداد و سلم الله العادة فی استعمال
 الهم ان مثل اندر و در اذا اقترن بالیا، الیائنة للصلة ان یوفو عن کما سبغ فی قوله
 بدین بنده درست و که افور بدر در یا منافع فی شکار است و المعنی در دریا و دریا
 فو حسو و برج درست و للمعنی حسو و در رجت هذا و قبل الباء سببه و المعنی
 زیاده و النعم بآله للعباد بسبب کونهم فی کوه تن و هذا علی تقدیر ان یكون مزید بفتح الهم
 مصدر اجمعا المعنی الزیاده و قد یدوی مزید بضم الهم مناسباً لقول موجب ای
 مزید النعم بسبب کونهم فی شکره تعالی و التقدير مزید نعمت است الا انه حذف لفظ
 الکتاب باقبل و که انه قول مفرح ذات و واجب و غیر ذلک الی آخر کتاب و هو
 ای حذف الرابطة الکتاب باقبل شایع بل مطرقة هذه اللفظ من نفس کفر و بی و در
 متجیات است و چون بر بی آید مفرح ذات آفریننده الغریبه فی قبل بنا و علی ان
 الظاهر ان و وجب ان یكون بعد دخول بقر عکس فان الهواء الخارج عند النفس
 هو عن الهواء الداخل بدون لزوم العکس بسبب نفسی و نعمت موجود است
 و بر من نفسی شکر بیاء الوعد فيها واجب بیئت اذ است و زبان کلام
 الواو العاطفة و بضم اناء و لیلای و که فی امثال و زبان بفتح الزاء فی النعم و
 المشهور ضم و يجوز بالفاء تمام الباء کذا فی الصلح النوارسی و قوله بکسر الهمزة
 العزنی و الباء للعلاقة تستعمل اسمها کما هنا و تستعمل اداة اما اذ تستعمل اسمها قبل
 علی ذات ذوی العفول کما ان چه یدل علی غیر ذوی العقول کما جانه است و غیر

شعیدی و اما اذ تستعمل اداة فیجی للارتباط بالبرکات الصفی و الموصوف کما
 عاشق شد کم شد او بین العلة و المفعول کما من رتاب ندام او بین الثابت
 و المعنی کما یکنش ناکر بی او غیر ذلک من الامر بین اللذان یخلق احدهما
 بالآخر کما یکنش و اما بکسر الهمزة العزنی و سکون الباء الاصل فی قوله
 الصفر کذا فی بحر الفرایب بر آید کز طهه اصله ان عین شکرش ای
 من حق شکر تعالی و سی فی الاصل الذکر بفتحین کذا فی غنی و المعنی و لا یکنش
 ذکر دست انشاده الی عدم اختصاص باللسان و قوله بدر آید ای یائی الی الباب
 فندکشی عن الخروج و المعنی من بدای تخفیر لانه یکنش ان یخرج من عده شکره تن
 و بشکره کما هو حق متغافلاً علی سبیل الامتداد و استشهد بقوله قال

الله تعالی اهلوا ال داود شکر و قلیل من عباده الشکر و قبل هذا
 حکایت ما قبل لال داود دوم ای ارمایه و قلنا لهم اعلوا با ال داود شکر
 نصب علی افعول له ای اعلوا الله تعالی و اعبدوه شکر او علی الحال ای شاکرین
 قال بعض الکمل او علی تقدیر اشکر و اشکر الان اعلوا فیه معنی اشکروا من
 جث ان العمل للنعم شکر و اشکر فعل نبی عن تعظیم النعم بسبب انعام و قبل
 صرف العبد جمیع ما انعم الله تعالی علیه من السمع و البصر و غیرهما الی ما خلق له و اعطاه
 لاجل قبل و بهذا المعنی و لدوت هذه الایة الکبریة فان الشکر بالمعنی الاول غیر قلیل
 و الشکر بالمعنی المتوفی علی آداء الشکر بیئت بنده سمان به یعنی بنده را می
 بمر است که تغییر خویشش عذر بدر کما و خدای او رده و در بفتح
 السنون بمعنی الاصل و اگر ذال بعض الکمل نه من نیست الا انه فتح للخط و قد کبر
 کافی قوله و کما من سمان خاتم که ستم و المعنی و رنه عمل سزاوار خدای و در سبج
 بفتح الباء المصدر کس نتواند که بجای آورد خون نعمت بی در بیست

همه جا کشیده و باران رحمت بی حسابش میزد جا رسیده پرده را
 موس بندگان بکناه **فاحش** غنی و العوا کل سور جا وز حده فوق حش
 من در بدن بجز **حرق** قبل قد کشید بشدید الراء و کذا نه بر زده قور و **ولیند** روی
 ای الرزق **جلمای منکر** بفتح الکاف العزنی بضم و الاصل **خفیفها** و لعل من قبل اند
 بشدید المیم و اصل **الخفیف** و لظایر لاجسی **بیت** ای کرمی که از حران غیب
 کبر نرسا و **ظیفه** خورداری **دوستا** نذا کجا کنی محروم نو که باد سمنان
 نظر داری **الکبر** بفتح الکاف العارسی و سکون الباء العزنی **الکافر** طلقا و توسا
 نوع منه و قور کجا کنی بیا الطاب من کردن و کذا یا داری من کشنی **فاحش**
 باد صبار **اکفنه** تا فرس **زمر دین** بشدید الراء بفتح فوس زمر دین کناه عن
الخزوات بکسر و بضم الکاف العارسی و دانه ابد بیا ای **دافره** تا نبات
 جمع بنت نبات را بتعدیم السنون علی عکس نبات در مد زمین پیرو و در حنا را
کحا بجلعت نو روزی قبا ی **سبر ورق** بفتح جاء که ورق سبز است در بر کرد
 اعلم ان بر علی سبوه معان بفتح المصدر و منه قولهم سمن بر و بفتح الثمرة
 و بمعنی الامر من بودن کما ی برباده بر سنگ و بمعنی علی الاستعلاء و هو لعل معنا
 و بمعنی النصب و قد يستعمل في بعض التراکیب صنف و منه قولهم دیر و کثر اما بکر
 نه او ابل المصادر و الاضال لکن اللفظ فقط کذا في بحر الغریب **و الطعارة** دا
 جمع طفل **بقوم** مصدر علی وزن الدخول من قديم من سبره بالکسر قد و ما و مقدا
 ايضا بفتح **موسم** کل **طلاه** **شکوفه** **بر سرناده** و **عصاده** **مال** الی العصاده
 ماسال من العصر و نای بمعنی القصب مطلقا و قد یؤخذ منه بعض من الآث الدو و نجا نای
 ايضا قال الاستاد و مثله فی بالقلم ايضا الا انه یطلق علی صور مما علی قیاس غیاط
 و تحیط هذا و روی نای باللام و نال مافی وسط القلم و جوفه کالخط الابيض و لعل

هذا هو الاصول فان کون نای بمعنی القصب وان ساعد بعض الکتب لکن اکثرنا
 معج **جلا** و بعد **دش** کشید فابق من فاف علی امثاله اذا اعلام بالشرق **شده** و **مخ**
خ ما بتر پیش **حل** باسن **کشته** بفتح الکاف الناری ای صادر علامه تعالی
 ابر و باد و **خ** کشید بطنه الباء و فتحها فی بعض النسخ **خوشید** و فلک و هو افضل
 فی المعنی کما لا یخفی **در کار** ای کل واحد منها یعمل با او و **آیه** تا **نونا** بکف آری
و بجلعت **خزری** **مهر** بمعنی الجمع **اذ بهر تو سر کشیده** ای **المحر** فرمان بردار شرط
انصاف نباشد که **نوفرا** **منبری** بفتحین فاذ و ان کان من بردن بالضم الا انه
 فتح الباء ابتلا بلبس قولم بری من بریدن بفتح القطع و لما فرغ من القید الذي اراد
 الیه بقوله منت فذا ابراه قصه الاشارة الی التعلیل فقال **در خراسان**
 و هو خبر مقدم مبتدا مؤخر و هو قوریکی از بندگان ای هنرا القصه ثبت و در
 نه الجزای الحدیث **از سرور** **کای نبات** و **مخر** موجودات و **رحمت** عالمیان و **صغوف**
 علی وزن رحمت فی الصحاح **صغوف** الشی خالصه قال ابو عیبه یقال صغوفه مالی بالجر
 الثلثه فاذ ابعوا النافا قالوا صغوفه مالی بفتح الصاد لا غیر انتهى **آدمیان** جمع عالم و ام
ونم **دور زمان** **محمد مصطفی** **علیه الصلو** **و السلام** **شعر** **شعب** **مطالع** ای میگوید
الشعاع **بنی کرم** ای شیخ و اصیل و هو صند الیوم اعنی شیخ النفس و دنی الاصل
قسیم من الفاء بالفتح و هو الحسن فقال فلان قسیم الیوم الحسن او من القسم
 مصدر قسمت الشی فانقسم فعلی هذا هو فعلی بمعنی فاعل الی قاسم للعلوم و الحكم الی
 الایه قال هم اما انا قاسم و الله یطی **وجسم** بفتح نای و ربنا کس و المراد هنا
 عظیم القدر و المرتبه و قبل معناه ان اعضائه الجسمیه فی مواضعه الثلاثه **کما** **وسم**
 بفتح خذ ان روی بالعاری **وسم** ای عمل بمر النبوة فی ظهره و قناد الصحاح
 فقال فلان **وسم** ای حسن الیوم فلا یبعد ان یکل **الوسم** علی هذا المعنی علی ان یعمل **وسم**

الثاني بين جنة وديار امت وانه قد جرد الي مثل توبتيه بان الي السند
 چه پاك بابا العوالي المبالاة از موج بحر انوار قبول حج بالالف والنون كواشف
 وصا دقان في يكون لفظه راد كيكما وانما ان المعنى چه باك از موج بحر نراين آن
 كيه رابا شد نوح كنسني بان در ان بحر بيت **بلغ العلي** اي وصل النبي عم الي
 وانشرف ويكره ان يكون جمع العلي تانيث الاعلى اي الي الدرجات العلى و**بكمال**
 مشلق **بلغ كنف الدجى** اي الظلمة بحماره **حسنت جميع حصاله** مرفوع على از فعل
 حسنت والحصال جمع حصلة وهي شئ في الافعال الغريبة **صلوا عليه وآله عطف على**
 الضمير المحرور في عليه من غير اعادة الجار وهو ليس بيد كى عرف في موضع فدا اما علي
 الكوفة فانه كوز وز مطلقا واما على تغذيه لكار علي قبل في قول الشاعر فابك والابام
 من عجب كيكى از بنده كان كنه كاري برستان روزي **دوست ابا بت** بلع
 باميد اجابت بدرگاه حق جل و علا بداد در مضارع دشتن و بر لافاده
 من الاستقلال ابر دتغ بر ونظر نكند با دانش **بعضه** مره اخري واظ ان الش من بلع
 الي قول ايزد تغ بخواند باز اعراض كند با دانش **تنصرع** و زار دي بخواند
 حق سبحان و نوح كويد يا ملايكتي قد استجيت من عبدي وليس ربي غري فقد
 غفرت له قال الك نبي اصل بك مالك بتوهم الغرة من الالوكه وهي الرسالة ثم
 قلبت وقدمت اللام فقبل ملاك ثم تركت ههزة بكثرة الاستعمال فلما جمعت ردو اليه
 فقال ملاك ملاك كذا في الي ربي دي والي انقرة وانك ربي في الانسان
 من خوف ما عاب و بدم لا بها مجاز عن ترك نجيب العبد لان من المصنوع ان لا يخشع
 من الشئ لا اليك وبقوله بل تركه وروي از يدق الي العبد يوم القيمة بعد ما عزم الي
 كتاب مخدوم فاذا فيه فعلت ما فعلت ولقد استجيت ان اظلم عليك فاذ به فاني
 قد غفرت لك فقال يحي بن معاذ بن سحان من يذنب العبد يستجيب له كذا قال بعض الحكماء

و غوتش را اجابت كردم و حاجتش بر آوردم كه از بسياري دعا و زاري بنده
 مبي شرم دارم بيت كرم بين و لطف خداوند را كنه بنده كرد دست او شرم
 عالكان كعبه جلالتش بتفصير عبادت معترف يعني بتفصير عبادتس معترفه كنه بنده
 حق عبادتك الي عبادته خافكس واصناف الحق الي العبادته مبالاة كنه بنده حق عبادتك
 الي عالم حق و كنه بنده حق معترفه في قوله **و واصناف حيله حيلته** يعني
 زبانه جمال حق **بني منسوب** كه ما عرفناك حق معترفه به و بدين الي جنة بهر
 ان كان يقول سبحانك ما عهدناك حق عبادتك ولكن عرفناك حق معترفه و قال ابو
 علي بن سينا اعتصام الوري بمعرفتك غير الواصفون عن صفك تب علينا فاننا نلتزم
 ما عرفناك حق معترفه **بيت كرم كسي و صفاه زمن يوسد** الي دل از لاشان
 چه كويد باز يعني مره اخري كانه ان رة الي از ذكر سابقا و اوصافه اقوالا چه
 ولم يستوف حق بعد هذا و قيل انه من الزايد اعلم ان ابا دهمنا استعمال بمعرفه
 يعني ما يقبل قولنا ظاهر استعماله على سبيل الاتكال و قيل انه من الزايد اعلم ان باز
 يحي على معان منقوده يعنى كبر و بالترك و يعنى المفتوح و يعنى العفد و يعنى لوق
 كودن و يعنى الطير المعروف الذي يصاد به و يعنى الام من با زدين و يحي صفوة
 في بعض التراكيب مثل جده باز و يعنى اللعب كذا في بحر الفرائض عاشقان **كشتان**
موشوقند بر نيابيد الظاهر ان به يعيد الاستعلاء كما قر و قيل به معنا يعنى قطعا
 يعنى نيابيد اصلا **كشتان آواز يكي** از صاحب **دلان** قبل اراد الشئ
 نفسه قدس الله سره العزيز و كنه اما بشير الي نفسه على هذا الخطا هذا الكتاب
 بجنب مراقت يعنى بغير بيان حراقة خرو و برده بوق هذا حكايت ماض و در ذكر
 معاشقته مستغرق شده انگاه كه يعنى در ان وقت كه اذ ان حالت باز
 آمد يكي اذا صاحب بطريق انبساط گفت از بن بستان كه بودي ما را چه

تخفه کرامت او روی گفت بخاطر چنان داشتیم که بد رخت کمل برسم فدای
 پر کتم هدیه اصحاب را چون برسدیم بآن درخت بوی گل بوی بوکل
 چنان نیست کرد که دامنم از دست برفت قطعه ای رخ سحر بوی گل کوبا
 علق ز پروانه پیامور از من اموختن کان سوخته و اچان شد یعنی جان
 او رفت و مرده شد و هنوز آواز نیامد ای برتر بوی اعلی و منزه از خیال
 و کان و مجلس و و هم و هر چه گفته اند بوی برتری از هر چه گفته اند شنیدیم
 خوانده ایم مجلس غلام گشت ای صانع ما باقر رسید ما میجان در اول
 وصف تو مانده ایم محمد باقر نشاء ایسلام خلد الله مملکت
 و کر جلیل سعدی که در افواه عواهد فداه است وصیت سخنش در فدا و احاط
 الصب بالکبر الکر الجیل الذی ینتشر فی انباس در بسط زمین بوی و به
 الارض دفن بوی اداء و نصب الجیب حدیثش نصب الجیب نوع من القصب
 بقال بالغار سینه نای شکر اصفی القصب الی الجیب تشبها بالانکرة الذی
 قبل ان من عاده العرب انه اذا لاق احد هم مع من یجهم فی الطرق کان یدعی الی
 بتخوف ای بطلون نای شکر موقوفه قنبره علی هینه الطوما و المطوی و لذایس
 بقصب الجیب و لما شئت الشیخ کنو بان کلامه بیده القطع سما بقصب الجیب
 للشیخ باسم الشیخ و هذا الجیب اصفی الی الحدیث و من اصفی
 الی ضمیر العایب ای الشیخ ترجع الی سعدی بوی که میگویند رند و رفته و رفته
 علی وزن المفعول یعنی رفو نای که شایع سعدی آنرا که داست که چون
 کاغذ رومی بر نای بوی الباء الذی چون بوی النمل بوی کمال و فضل و بلاغت و
 تیغی از الله جل ثناوان که دخی که در آن قول ذکر جلیل مبتدا و ما بعد عطف علی
 و قول جل ثناوان که در حق بل که خداوند جهان و قطب دایره زمان قائم مقام سبحان

کجه

سعدی

ناصر اهل ایمان شامنت ه معظم انا بکما عظم یعنی کذا ای اعظم مظهر الوین ابوبکر
 بن سعد بن زکریا قول ابوبکر عظم بیان لما قبله و علم الملک مرید شیخ سعدی شهنش
 من بعض الکمل ابابکر کینه و مظهر الدین لعنه و عبد الله علی و هو ابن سعد بن زکریا
 مودود و اسلفه **طل الله ارضه ربت ارضی عنه و ارضیه** قال بعض الکمل روی عن
 التی عم انه قال السلطان **طل الله الارض** یا وی الی کل مظلوم و قبل فی تفسیر الظل الی
 الشی و قبل المظن و قبل البینه و ارضی عنه و ارضیه کلاهما بصیغه الامر للامتداع و سوال
 الا قول بکسر الف و فتح الصاد من بقی بقی رقی و هو متقابل السخط و الثاني بکس
 ذلک من ارضی بقی ارضیه قبل الرضا من البعد ترک الاعتراض و من الله ارضی ارضیه
 الثواب و بین ارضیه و ارضیه جناس بعین غایت نظر کرد است ان خداوند
 جهان نظر کرد است بعین غایت و **و کتب بلیغ فرموده و اراده صادق نموده**
ما جوم یعنی ختم خال الفراء معناه لا بد و لا امان بلیغ الیم کافه انام یعنی جمیع مخلوقات
 از خواص و عوام محبت او کرا بیده اند بکسر اللام الفارسی بوی میل کرده اند و
 بعضی نسخ کرده اند که **انما سول علی و بن ملوککم مشغولی** و انکه بلیغ اللام الفارسی و کون
 الی بلیغ ازال وقت که در زمین مسکن بکسر نون من للوزن **نظر است و انام**
از افتاب مشهور درست که خود یعنی و ان کان الامر فی نفسه و نه الواقع مکرر
 بلیغ مدحیها بکون الباء جمع العیوب بدین بلیغ باین لغزان بلیغ و کرا بیده
 و بان بنده **درست** یعنی درین بنده است و قد سبق گفتیم و قال بعض الکمل
 من کثیر تحقیق هذا الکتاب و در معنا از ایدم معنی بلیغ قول زمین بر علی باجی
 نه قول بدربار در منافع انشی **مرعوب سلطان پسند و مزین قطعه**
کلی خوش بوی بکسر اللام الفارسی بلیغ الطین الطیب الواج و در جام زوکیا
 الی بوم من الایام **رسیده از دست مجنون بدستم بد و بلیغ با و کتم که بوی**

قبل ملك نعم الميم واليمين الميم فارسى وبنم البنى الملهة والكاف المشددة عزى بانوى
 كذا بوى دلا وبنم تو مستم دلا وبنم تو مستم دلا وبنم تو مستم دلا وبنم تو مستم دلا
 بكنفا بعم اباء والالف لا شاع من كلى بكسر فافتر بودم وليكن مدنى باكل الميم
 نستم بالفتح جال مستم بن برمن اندر كود وكره من همان كه مستم اللهم
 منع المبكين اى اجعلهم مستغنيا بقالع بالتحريف اى انتفع بطول جبانه وضاعف
 اى اجعل مضاعفا ثواب جيل وحسنه وارفع درجه او واية الا ودار كالاها
 لفظا ومعنى جمع وديد و سوا الجيب و لاند بضم الواو جمع و اى بفتح الحاء و و دمر اى اسلك
 انت يا رب على اعدائى فى الصالح تعالى وقره الله تدبر او وقره عليه عيسى و كشتنه
 جمع ثانى بفتح الباء مائلى اى بفتح مائلى و بنم بعض النسخ مائلى بدون اباء الفتحة
 فتح يكون ما صدرت طرفة كذا قوله بجا نوا بوم القهر الحاب فى القرآن من اياته اى
 دوام تلاوة بعض آيات القرآن الجيد على ان من التبعض او من تلاوة آيات
 القرآن على ان من مرتب على مذهب الاحقر و الاذ طائفة من القرآن بفعل بعضا بعض
 لى انقطاع طلبة كانت او قصير كذا اقال بعض الكل اللهم آمين بالمداد من آية بليده
 واقطع وند شعرا لقد سعد الدنيا جواب تقديره بالله لنفسم محذوف تعالى
 سعد بالفتح يومنا الى يمن و تبرك عطف تفسرى به اى بذكر الولد و قوله و لم سعد
 ايام لطيف لا تخفى على ذى طبع سليم و ابد المولى بالوذا التفرج جمع اللوا و هو العالم
 كذا كذا اى كذا بكرة مستاء كذا فى الفرة لفظا من آخره شعرا اى برتفع لبنة و بنم
 الخمل مرقوم على انه فاعل تشبه و هو اى ابو بكر عرقا اى عرقى تلك اللبنة و حسن
 بنات الارض من كرم البذر و بوزن البذر الذى يزرع البرد و نودس
 خطه باك بنسب از را كذا بوزن العلة دايمة ابله ببيت عالمان عال و محف

عالمان عامل تا زمان قيامت در لباس سلامت نك دارد و قد وقع بعض النسخ
 هذه الابيات اعني قوله قطعه نه داني كه من در اقليم عربت چو روزگار بپيچم
 بروز رفتم از تنك نرگان كه ديدم جهان در هم افتاده چون موى دينى بپيچم
 ز ادم بودند ليكن چو كوكبان بخوار خواى بتر چنگ چو پاد ادم كسور اسوده
 ديدم پيلگان رها كرده خوي پيلنگى دورى مردي چون ملك نيكو بخرم بروز نرگان
 چون هر بران جنگى چنان بود در عهد اول كه ديدى جهان غوغا و تشویش و تنگى
 چنين شد در ايام سلطان عادل اتابك ابو بكر سعد بن زنگى ملكى انوار السومى هذا
 الكتاب بل سوتنه حيازة او و ما الشيخ فى رسائله الحقا الناصحة بهذا الكتاب و دوى ان
 بعض الاحرار قد استولى على اى بكر بن سعد و طرده من ممالك فقام تمام فرج شيخ سوي
 الصاعن تلك المملكة ثم الى ابو بكر جمع عظيم و قطر عدوة فاعاد الشيخ و انشد هذه القطعة
 المذكورة قطعه اقليم فارس را غم از آسب دهر بالمد الغنة والحنة بنيت
 تا بر سرش بود چون تو اى مثل تو اى ساء هذا و اى بكسر الهمزة حرف نداء
 فى الناصبة و قد يقع و بنم بعض النسخ چون تو اى بيا الوان امر و كسنى نى نه
 در بسط خاک بچى در وى زمين مانند اشنان درت مائى رضا بر نيت
 پاسى اى دعاة خاطر بجا دكان و شكور بر ما و بر خدائى جهان اخبر بن بوا
 يارب زيا و فتنه نك و اى اى احفظ حاكى پاس چندانكه ابرو ابو و بچى
 الواو ناد را بيا بچى چندانكه ابرو ناد را بيا بود و در سبب ما ليف كتاب
 يك شب نامل ايام گذشته مى كودم و بر عمر غلف كوده ناسف مى خوردم و
 سراپه دل با لاس اب و بده مى بستفتم و لعل قولم سراج مافود من سراج بچى
 بچى الصغيره و ابنى بپنما مناسب حال خود مى كنم كشتوى هر دم از عمر مى
 رود و نچسب چون نك مى كنى نه الصلح انفا كسى نگاه كودن انظر اى شيخ

در نك

كنم

برک عیشی و فخر و الصالح العیش بالغیا بگوید خوشی فرست کسی
 بنیاد دین است و پیش فرست عمر برکت و آفتاب تو ز بیغ آفتاب ایام نور
 است و نمودر شد الا وسط من الشهور الثلثة العیسفة ولم یوجد الواد العاطفة
 قبل آفتاب و اکثر النسخ المعتمدة والمفح عمر برکت در آفتاب نور بیغ ان العشر
 سبع البرزوال کالینج الدایب و حر الشمس ام ان الصیف اندک ماند عمر خواج غرة
 سنو ز فی فخر و الصالح یغیر بالکسر عرادة بالغرة و الاسم الغرة بالکسر و الغرة ایضا
 الغرة انتی فالظلمة ان غرة منها بالکسر یکن المشهور فحقها الی تری دست رفته
 در با دار ترست پر بنیاد و ری و سنار هر که در ذوق خف جوید و جوید بکبریت
 الذریع الرطب الذی یحصد لاکل الدواب و هو فی الاصل علی وزن بید بکت بالواو و هو
 التلغظ ثم استعمله العرب بلفظ الواو فلما کان عندهم من قبیل الغلظ المشهور کذا
 بحر الغرایب و قد فرغ من خوشی باید جید یعنی جود و کثیر اما یستعمل فی مثل النور
 لفظ المافی بفتح المعبر لکما در و سیر و نظایر فی هذا الکتاب لایدر فی ان لفظ ذلک
 الشخص وقت الطهارة العنقود و قد وقع فی بعض النسخ هكذا یسعدی بکوش
 جان بشنو ره چنین است فرد بکوش و بید و بعد از تا علی ابن موسی خلیف
 در ان و بدم که در چنین بفتح النون و کسر و موضع العقود و انوار غریب
 نشین و دامن صحت فراهو و جیم ای الشمر ذیل الصی و دفتر از کفنا بویان
 بشو کم و دیگر بریشان بگویم بیت زبان بید و بکشی بضم الطاف المعنی الذوات
 نشین هم بکشی بفتح جیم است اگر کسی که زبان زبانش انتر حکم ای اندر
 حکم آن کسی بکشی بفتح جیم است اما علی ساند ما بکی از دستانی بفتح جیم که دوم تا بکی
 از رستان که بکشی و بفتح الطاف المعنی مقرب کذا و به و هو الذی و کت

عمر

اینس من بود و در حجره و محبت و مودت جلین برسم قدیم از در بیغ اباب
 آمد آن دوست جندارن با و ملاعبت کردم با ط و مداحیت کسره و لیل و لیل
 مزاج کردن روی از قال عم المومن و عجب لب جوایش نیکم و سر از زانو
 تعبد بر نیکم فتم و جید و نیک کرد آن بار و کف قلمه کنون کنون بضم الیاف
 المعنی معصود من کنون یعنی الغرة بفتح الالف و الناء الخیاب امکن کنون
 بگو ای برادر بلطف و خوشی که فردا چوبیک ای در رسد بکلم ضرورت
 بیغ بالظهور و زبان در کش از نیکم بکی از معلقان منشئ ابن راجع الی
 الشخص الاینس بر حسب و اقدم مطلع که داند یعنی ان و احد من قدیمی قد اطلعه
 علی اخره من الغرة و الصمت و قال فی الحلیا لصدیق که فلان بیغ شیخ سعدی
 عزیم که در است و بنف جونم الی النبیة الطیفة که بقیت عمر منصف نشیند و
 و خاموشی گویند نویند که توانی سر خوشی کبر و راه بجانب الی البعد و الغرة
 عن الخلق بفتح کبر کفنا بالالف الاشیاء یعنی اذا سمع ذلک الصدیق قال بفرح
 عظیم و صحت قدم دم بر نیارم الی لا انتفعل و قدم بر نیارم الی لا انتفعل
 مکران که گفته شود سعدی بر عادات قدیم و طریق مالوف الی یالمنی علی
 الطریقه المولود که آزر دن بضم الزاء المعجم بعد الالف المود و لا یزاد و
 و رستان معقول آزر دن جملست و کما رنه بمن سهلست یعنی وان
 فان قد خلف فلکما رنه بمن قبل از اصل الحق اذ اقلید علی شیخ فتنقه عندهم
 کنفص البعین و لند قال و کما رنه بمن سهلست لاجابة الی تقدیر الشرط و خلا
 راد صوابست و عکس رای اول الالباب جمع لب بضم العقل الی رای
 زوی العقول ذو الفقا و علی الی سیف در نیام و زبان سعد و حکام
 بالکافی الفارسی الخک قول ذو الفقا و بنیاد و قد رای اه فیه مود ما قطع

اینس

زبان در دمان ای خردمند چیت صاحب دین کج صاحب مز چور بنی الباب
 بسته باشد چه داند کسی که جوهر خود و نشست ای صاحب مز یا پیلوری نفع اللام
 والواو الصیدلانی و بنیال له با کز بی چری قطعه اکو چو پیش خ و دمنده خاموشی
 ادبست بدقت مصححت آن که در سخن کوشی من کوشیدن با کاف العزلی و و جز
 طره عقلست بکرا طاء المله الغیب احدما دم فرو بستن ای تو که التکلم بوقت
 گفتن و الاثم گفتن بوقت خاموشی و الحله زبان از طاله او در کشیدن تو
 ندانستم و روی از محاوره او که دانیدن مروت نهانتم اصلا مرقه فتور من
 لفظ امر کالان نه من لفظ الانان فی الحرب المروءة کمال الرجولة که با موافق
 بود و بج صاف فی بیت جو جک او ری با کسی بر ستر یعنی با کسی کوی
 کن که از وی کز بدت بود یعنی که بد منه بانی بکون بمن لایمک مصاحبت نبال فلان
 یا زنا کز بر منت ای لایسغ مقارقتی بل اظطرنا فی العنة و مصاحبتی کز
 انفرایب کز بر بضم الکافی الفارسی قبل انذار المجمع بجمع جاده یا کز بر بکسر الکافی
 الفارسی قبل الواد الکملة من کز کین ای او بکون لک فرار منه بانی بکون
 هو من تکره و مستکلف من مصاحبت حکم ضرورت سخن گفتن و تفرج کنان بیرون
 رفتیم در فصل و بیع که صولت بردار امید به و بیع کان سورة البرودة
 و شد ز ساکنه و آوان بو زن الزمان بجمع الکافی و اجمع آو ز مثل زمان و
 و از منه کذا فی مختار الصحاح بجمع متکام دولت و در رسیده قطعه بهرین
 سببر درختان چون جاء اعبد نیک بکبان مکه اله ال اول از دینت
 ماه جلای یعنی آن زمان ایام اول از دینت بود و هو اسم للشهر الاوسط
 من الشهور الثلاثة الربیعیة و قوله جلای قبل هو وصف نسبی ذکر تنظیم
 مالا یخفی قال کز الفرایب از دینت اسم شهر منسوبی و هو الشهر الاوسط

من الشهور الثلاثة الربیعیة علی التاریخ اطلالی و اما فی تاریخ الفرس القدم فلما بعث
 فیه البکیست لم یبقین بل دار مقدما و مؤخر و ان شئت الکلام المشیخ ۲ باب الثاني
 فاستمع ما تلو علیک و هو ان التاريخ المعبر المقبول المكتوب فی التقویمات هو التاريخ
 الرومی الذی وضع فی زمان اسکندر بنی فیلسوف الرومی و ذلک انهم وصفوا
 الشهور الاثنی عشر لضبط السنة الشمسیة الی من ثلثین و خمسة و ستمون یوما و
 و ربع یوم و یصل من هذا الکسر یوم واحد فی السنة الدایمة و یسمی تلك السنة سنة
 البکیست و ذلک الیوم الواحد یوم البکیست و اسم هذه الشهور فی لغتهم ای الزمان
 تسربن اول تسربن آخر کانون اول کانون آخر شباط اذار نیران
 آبان حریز ان غور آب ایلول و کل ادبوتها ای تسربن آخر و تسربان
 و حریز ان و ایلول بعد ابد اثنی عشر یوما و کل سبوتها ای تسربان و تسربان
 ابد اصدی و تلتون یوما و اما شباط فهو بعد فی ثلثة سنین علی التوالي ثانیة و
 و عشرین یوما فی السنة الرابعة ای سنة البکیست بعد ثلثة و عشرین یوما
 ثلثة سنة الرابعة ثلثین و ستمین یوما و اما تاریخ الفرس الذی لقیه تاریخ
 قدم و تاریخ قدیمی فو انهم لما صنعوا الشهور الاثنی عشر اعنی قدر و دین
 از دینت خرداد بتر مرداد شهر یوار آبان آذر دی بهمن
 اسفند از دینت اعتبر و کل واحد منها ثلثین یوما و اعتبر و ان آخر آبان حنہ
 ایام مسمان بهذا رتور فیکون السنة الشمسیة عندهم ثلثین و ستمین یوما
 فقط و لم یعتبر و اربع الیوم الی ما یز و عشرین سنة فلما فی ذلک زدوا فی آخر
 شهر امسی بیستین و جعلوا ذلک الشهر کله قیدا فلان ثلثة سنة التو فی سنة
 الاخرة من ما یز و عشرین ثلثة عشر شهر و اما فی البکیست کما فی التاريخ
 الرومی لیکلا یبطل اعیادهم و عاداتهم فان لکل یوم عندهم اسما مخصوصا

ان درختان او **چشمه شمر** و نه ای می روضه و هم ارض ذات از مادر و انار
بار نهر سلسل هو بالغه الذي بسمل سوف في الجبل و قبل السلسل و السلسل
 ندر ان في الجنة و و به بالغه الشجرة العظيمة من اي شجر كان **سجج طبر** و السجج هو يد و
 و كوه **مردون** آن روضه **پراز لاله باي دنك رنگ** ای المتلونه بالوان متعده
 و بن بکسر الواو اصله و ابن ان از ای دوشه **پراز مبولای کونا کونا** ای مملوه من
 الثمرات المتعده **بار سابه درختان کسره** انید **فرش** بو قلمون لفظ
 مشرک بمن الناحی و القری قال الاستاذ علیه الله هو ضرب من نبات الدوم يتلون
 للمعین انما هذا و قبل ان ی و با و خطا حیوانا کانه يتلون في کل خطون یلوی خاصا
 یقال له بالترکی عجب کلمه ای فرش بو قلمون **بارد آن** که خاطر باز آمد **برای شستن**
غالب آمد دیدمش الشیخ راجع الی قوله یل از دوستان دامن کل و رجان
و سنبیل و ضمیر آن بالغه **پسر غم** یعنی رجان نیکو و معنیه الادب بستانان
 اخر و ز و نه الصحاح ضرب من الدیاجین **فراهم آورد** و غیر محبت شهر کرده گفتیم
 کل بوسنای **را چنانک** دانی بقای نباشد یعنی کما نفعل از لایقی بل موسر الزوال
 و غیر کلستان را و فای نه و حکمی گفته اند که هر که نباید ای لاسنفر و لبسنگی را
 نباید گفتا طریق چیست گفتیم برای نزهت یعنی شادمانی طرآن و ضحیت کالوسه
 لفظا و معنی حاکم آن کتاب کلستان توانم ای افتد تصنیف کردن با دخر افرا
 بر و رقی او دست ظاهر اول یعنی و راز و هستی نباشد و کز دانش زمان یعنی الکات
 انوارست و کسر اله الالمعه یعنی الدوران عیش و ریحان بطینش بالغه
 و الی کون سبکیا دی یعنی بجز آن فصل خریف مبدل نکند قطعه بحر کار آید
 ز فل طبقی بیاد الوعدا و کلستان من بر نفع الباء الثاني و رقی فل مرین
 و ریح و شش باشد و بین کلستان همیشه خوش باشد حالی که یعنی در زمان

ف

من این سخن بگفتند دامن کل برخت و در دامن او گشت که الکرم ادا عهد و وفا و اذا
خالف جفا و منه ما قبل عهد الکرم دین فصل دوم در آن بر و اتفاق بیاض افکار
یعنی خرج من المودة در حسن معاشرت و آداب محاورت بکار آید بلیق بهم و مسلمانان
بلاغت افرایدند ای محمول الکلام و مظهر هندو از کل بدست بگفتند موی
بود که کما کما نماند تمام شد بگویند خدای تعالی و تمام آنکه یعنی در آن کاه و آن زمان
شوز کتبت که پسندیده آید در بای کاه شاه جهان پناه هم آید اسعد ادا و
صافه قتال سازد که دکار و پیر تو لطف بر و در کار و خور زمانه فاضل الدفیر و
و کشف مناره اما ان العوید من السماء المنصور علی الاعضاء عضد الدور النافذ
ایا قوتها سراج الملة الیامرة جمال الانام منخر الاسلام سعد بن انا بک الاغظم
اب ملک الملوک المظفر مالک رقاب جمع رفیع الام جمیع امه ملوک العرب و البعث و
ای ناصرهم سلطان ابته و البحر و ارث ملک سلیمان مظفر الدین ابو بکر بن سعد
بن زکی ادا شد اقبال الاقبال نوره الخیر و السعادة و جعل الی کل خیراتها
ای در جبهه قول و بکسر شکر عطف علی قدر پسندیده آید و من بکسر الکاف النافذ
و اثره المصور و عند اهل خراسان بفتح الکاف العرفی و الراء معناه نظر کردن
بکوسته چشم لطف حذا و ندی مظاهر فرماید فطوره که التفتات حذا و ندی شمس
الذاج الی سعد بن انا بک بیاید مضارع من اکسنتی بالکة یعنی التشرین الی سرین
هنا الکتاب نکاد خانه سکون الواصف دار النفس جینه و نقش از بکشت
از زنگ بفتح الهمزة و سکون الراء الهمزة و فتح الذاء العارسی اسم لتفکس
کامل کان من وزراء بعض ملوک البعث و قبل هو اسناد الشیخ المعروف بالناجی بابا
الصین و قبل هو اسم ملک و مانی وزیر و لیکن لا یلای بعض النوازع و قال
نح بحر الغرائب از زنگ لغو رویت بفتح از زنگ و هو اسم کتاب التذملیة

وخرج فیه ما ختره من النقوش الغریبة و التصویرات العجیبة امید هست که روی
طال در نکت بفتح الکاف و در زاید ازین سخن که کما کما نماند جایی و شکست
علی الخصوص که دیباجه میا بوشش غیثی ر الصیاح الدیبا جتان الخد آن
فجان ما ذکره او ابل الکتب و جهما و خد ما فلد لک سستی بالدیباجه بی خصوصها
دیباجه المبارک مرسومة بنام سعد بن ابی بکر بن سعد بن زکیست خود
لفظ این قبل الی بکر و بعد میا بکر بن سعد و هو سلطان زمان الحسن و قبل
انته موسوما باسم ابی سعد و نفس الی ابی و لذلک یقال لشیخ سعد
و اما ابو بکر بن ابی نصر فهو وزیر ذلک السلطان فاشیخ ذکر اولیامحمد السلطان
جست قال ذکر جمیل سعدی آه هم ذکر محمد انبه مع محمد جت قال و تمام آنکه
شود که آه هم انتقل الی محمد الوزیر قال و بکر عروس لک من آه ذکر
امیر سید محمد الدین ابی بکر بن ناصر و بکر عروس محمد بن ابی جبار
سر بر بیار و و دیده بدست تو میدی از پشت پای جلالیت بر نه اورد
و در زمزمه ای که و صاحب جلالان متجلی بالجم نشود و مکر آنکه که متجلی بالجلال المملکة
و بکسر اللام فیها که و دبع منفرین شود و بزر تو قبول امیر کبیر عالم عادل
موبد مظفر منصور ظهیر سر بر سلطنت و منبر تدبیر مملکت کشف الفقر اء
ملاذای طیار الخرباء مژنی انفضلاء تحت الانتقاء جمع نقی کصف و اصفاء
افتخار آل فارسین بمن الملک ابی بکر الملکة او قسم اهل الملکة ملک
الخواص محمد الدولة و الدین غیاث الاسلام و المسلمین عمدة الملوک
و السلاطین زبدتهم و مقدمهم ابو بکر بن ابی نصر قد کان هو وزیر بکر بن
سعد و کان رجلا صالحا فیرا ذکره القاضی نظام النایح الطال عمره و اصل
نذر و شرح صدره و ضاعف ابره که ممدوح اقا برافاضت و مجموع مکارم

اخلاق بخت هر که در سایر غنای است کهنش طاعت و دشمن است
 بر هر که یکی از سایر بندگان و خواستی خدمتی معین است که اگر در آدای
 آن نماند و نتواند در او درند هر آینه یعنی البته در معرض بقیع الیم و کسر
 خطاب آیند و در محل غنای مگر بر این طایفه درویشان که شکر نعمت بزرگان
 واجبست و از هر جیل بکسر انداز و دعا بفرماید چنین خدمت و رعیت
 او بهترست که در حضور این بقیع و ربان در یکست بقیع ادای خدمت و رعیت
 از تعلق دور قطعه پشت دوتای فلک راست شد از جوی مانو چو این مثال
 فرزند زاده مادر ایام را حکمت محض است اگر لطف جان افزین خاص
 کند بنده مصلحت عام را دولت ما و بد یافت هر که نگویم ز پشت که عقبش
 ز کوفه زنده کند نام افضل ترا گویند و رنگند اهل فضل بقیع بیاوردست که
 حاجت مشاطه این مالتا رسته زن پیرایه کز پشت روی دل را احرا عذر
 تقصیر خدمت و موجب اجتناب عزت تقصیر و تقاضای که در مواظبت خدمت با
 با و گاه خداوندی زود بنا بر آنست که طایفه حکما اند در فضایل بزرگوار کن
 می گفتند آنچه از این عیب نه آنستند که در سخن گفتن بطنی است بقیع در ملک بسیار
 می کند مستمع را سی منتظر بقیع انتظار دیگر باید بود یعنی بودن تا و بکنی تیر
 کند بزرگوار شنید و گفت اندیشه که دن که چه گویم به ارشادانی بودن که جواب
 گفتیم قطعه سخن و آن پیرور و پیر کن بیندیش آنکه ایکو بد کنی مرزن
 نه نای بگفتای دم ای لا تکلم نگو کوی امر من گفتی که دیگر کوی چه غم بیندیش
 و آنکه بدارد نفس از آن پیش بس کن بقیع قبل از آن ساکن شو که گویند بس
 منطبق آدمی بهتر است از دو اب و اب از تویر که نگویم معواسب
 فلیک در نظر اعیان خداوندی که جمع اهل دست و مرکز علمای متبحر که در سب

من السوق سخن و بر ی کیم شوی یعنی کسب کسب که از الصالح الناکست کرده با غم و سخن
 مزاجه البصاة المناع المدفع الذي ينفذ كل ناج و غنای و احتیاط المانع فی الصالح
 بنال بصاة مزاجه ای فلیک بخیرت عزیز آورده که سبب بختین و سکون الما خوزه
 سودا مشوره مبدول و در بازار جوهر بان جوی بیاء الوصل اب الشیرة والوافیا
 نیار و و جیراع پیش از باب ای فی قصور الشمس پر تو بقیع شمع نزار و و مناره بقیع
 الیم التي تلوذن علیها فی فی الصالح من منفعة من اکسار و بقیع الیم والمجمع الما و رب الواد
 لاذ من النور بانند و در امن کوه الواد بقیع الفرة والواد اسم جیلند و لا یعرف لیست
 نای مضاع بحول من نمودن الی بری اخفض قطعه مرکه کون بدعوی افزای مضاع
 اخراحتی خوشن را که دن اندازد بقیع بر کون کاه فله پشت باب قدومش
 بعضی بدل هذا المراع هكذا دشمن از هر طرف بدو نازد مضاع ناختی سودا افتاد
 است از اده بقیع فاع کس نباید بکس افتاده اول اندیش می باید و انگلی بقیع
 بعد از آن وقت کتاری باید از آن چند که پای بست آمده است بوصول الفرة پس
 دیوار بقیع اول اسکن بنا آمده است بعد از آن بروی بنا شد و منها احوال آخر
 لای ابراداعن لطیفه منا قال بعضهم پس دیوار با بیاء الناریت و سکون البقیع مندا
 مؤخر و پای بست آمده است با بیاء الوصل من لیست و سکون با پای بست و مؤخر
 فی کل من لای حسن صنعة و اصله ان اسانده خطا و حسن لاند با مؤخر و من لای حسن
 الصنعة من نلاذ تم بان یصنعوا قیما و راد الحانط او الشیرة لا یبرز و لم یلا ان السخی
 النکر او لا تم التکلم فایا لان من لای حسن التکلم و نیکم بلا فکر و روت و قد جاء عندهم بط
 القدم بالقیع قال و منه القاط المستودع الزکی پیستوار و منها ما قال بعض آخر پای بست
 بالیابین الناریت و کسری پای پای بقیع پیست پای آمده است پس دیوار بقیع شخصی
 دیوار پای و قد جاء عندهم مذ و لا کت القدم و مطروحة الزاب و منها قال بعض آخر

باب اول در سیرت بادشاهان و در عبادت عن الطوبیة حميدة كانت او ذمیة حیایت
بادشاه کشیدم که بکشتن اسیر یا انارت کرد و بجای او در حالت نویدی بر بانی کرد
به بمانی کانی و در ملک داد و ستاد و در وقت و کشتن بختی اندیانی و بخش و هو
نه الاصل المتاع اروق کفتن که کفر اندر هر که دست از جان بشوید منی سشتی هر معقول
کودنه قور و در دلی دار و بگوید سسر اذا بنس الان فان طال لشانه النانون البکام
نوبیدند و و هومن با بعل و هونف اخوی اخوی بنس بنس بالکوفیها و هو تا و طول الان
عباده عن کثرة و الشتم کسند و مخلوب و هو مخاف الی مخلوب اخافه الموصوف الی الصفه
و السنو کما بلنور یصلو الی کل حلة علی الکلب صال علی بصول صولا و حصول الی استظهار
علیه و و نب و تعال و قول الله من صول بلیت و وقت خود و چونان که بیز بالان العاد
اسم محدر منی که بختن همناد و قدی صیغه امر من و وصفا تدر کتبیا علیا ما ذکره و بک الواسط
دست بلیه و بر شمشیر نیز فاعل کبر و غیر المضطر و معقول دست بختن بکرو
سروش نیز را ملک پرسید که چه میگوید یکی از وزرا، نیک محضر گفت ای خداوندی گوید
که و الخاطی العنیت و العافی عن ان س الی المسکین علی العقب و الذین یعفون
عن امضات مع القدرة علی امضایه و انما ذی من کثرت القرة اذا املا تا و شدوت
فاما کذا قال بعض الکمل و فی کما ر الصالح کلم عیظ الی اجتمع عقیبه و هذا یلج الی قولا و
الاستغفره من ربکم و جنة عرضها السموات و الارض اعدت للمتقین الذین یفقدون فی الکرام
و انضار و الخاطی العنیت و العافی عن الناس و الله کل الحسبی قور اعدت الی است
انم فی السراء و الضراء الی فی فائق الرخاء و الزدة و قور و الخاطی عطف علی المتقین
و وی غ البی غم انذ قال من کلم عیظ و هو بقدر علی انما ذی ملا الدح قلبا متانانا
وقال ان هولا فی امتی فلی الامن عیهم الدح و قد کاند اکثر ان الام الی سخت
ملک را بر ورم آمد و از سر خون او بخت از جنة خون او در کشت و استعالم

سر بذا المعنی شایع ذابغ لایحی لمن شیع موار و استعالم قال الاستیاد
ان سر و کذا در نه در که شت کلاما من قیل الصلوات الذابغة و لا یعودان بعل
التقیر از خون سر او و نیز و بیکر که خند او بود گفت که انبای جیس ماد انشا
در حضرت بادشاهان جز بکشتن سخن گفتن آن فرزند ملک داد و شتم و او بخت
شتم و ست و ناسر گفت ملک ازین سخن بدوی و در هم کشید بخت اقبض و کشت
را آن دوغ پسندیده آمد ازین راست که گفتی آن را روی در مصیحت
بود و این را بنا بر خفت بختی اینی اینی است بر خجانت بود و حکما گفته اند
که دوغ مصیحت آئیز و صف تر کبی منی امجنت به از راست فتنه انگیز
هنا و وصف تر کبی ایضا منی امجنت و منه ما قال اللطیف و ورغی که حالی
دلت خوش کنی به از کهستی کنش مشوش کند بیت مر که شاد آن معقول
کنم قوما علی لهر او گوید حیف باشد بختی جور و ظلم که بختی کوید حکمت بر خا قلد و بخت
الغرایب هو الذی قال بالترک معذره هذا و غنا ر الصالح الا سطوانه و ابوان
بخت القرة موقع عینی لایس الی لایس و العزقة العالیة کذا فی کما ر الصالح و غنا ر الکرام
هو الذی بینی فی افئدة البیوت و یقال له سابعان فریدون اسم ملک من الملوک
نوشته بود و مشوی جهان ای برادر یا نه بخت النون مضارح منق منی مانا
بکس دل اندر جهان افرین و صفی بر کبی بختی خالق عالم بند بس مکن نیکه
بر ملک دنیا و پشت عطف علی قور نیکه بختی لایس و لا سجد الی طهر که بسیار
چون تویر و رد و کشت چو آتش ای قصد رفتن کنز جان پایی چه بر خفت و
چه بر روی خاک حجابت یکی از ملوک خراسان شود سبک کنی و صدف ازین
نشر عندهم کما و سبی ایضا نظایره و الخاف الا قول عزلی و البنا فارستی
و الناء بینها مختلفه فی المشهور و قد بدوی بختها را جواب و بدو دان و قاس او

سری یعنی راسی کاتک جنگ آرد بخون خویش با ذی میکند زور میدان طرف
 لغو با ذی میکند و آنک بگوید بخون لشکر با ذی بیدار بنا علی ما قبل من آن
 شخص اذ اهراب اولاً موضوعاً الحرب بكون سبباً لا انعام ذک الکلمه ابن کلان
 بگفت و بر سپاه دشمن شمشیر زد و تن چند از مردان کالاینداخت چون
 پیشش بد را آمد زمینی خدخت بهو سپید و گفت قطعه ای که شخصی منت
 حقیر نمود یعنی ای پدری که اه حذف الحادی بفرستد الختام و هذا الخذف
 کثیره کلامه جد او از آید الی ما سبق فی اول الحکایت من ان والیه نظر الیه
 بنظر الحفاده و تعلق بذک هذا الولد الصغیر بالفراشه **با در کشن اعضا** هر
 نه پنداری الطازنی حاضر من پنداشتن بکبر الیه العادیه یعنی لطف الطن
 اسبب لا غریبان یعنی در میان بگاد آید زور میدان ز کا و پروری
 الی البقره السهلی المزله آورده اند که سپاه دشمن بسیار بود و ایشان اندک
 طایفه آنهاست یعنی قصد کردند پس گونا و حفره بزد و گفت ای
 مردان بگوئید تا جاء زمان ذیوشید سوارانرا بگفتن اولاً تو رهو
 الوقوع فی الشیء بقوله المسالاة کذا فی الحجاج یعنی تو سواران را با
 کشت بیکبار ای ذره و احدی مجموع عسکر حمله کردند کشیدم که هم در این روز
 بر دشمن طرماقتند ملک بس و چشمش بهو سپید و در کنا و گرفت یعنی در
 عوشتی که دیک دست و هر روز نظر پیش کرد و بالاء العونه الکسور
 بالکسر المهور یعنی الزیاده تا ولی عهد خویش یعنی تاج زما که خویش شد
 برادران حسد بهر دند و زمر در طعامش که دند خواهرش یعنی اخت
 از غزو بالظم العله بدید و در یک بریم ز دیو در بافت و دست از طعامش
 باز کشید و گفت محالست که هر مندا ان بپزند و بی هزار جای ایشان

بکمر نه نیست کس نباید بر سر ساید بوم المراد با نهایت معروف بکس نه اگر
 و در میان از جهات شود و معدوم معانی طر معروف و بقال ما جلد فی الباء ۲۰ یعنی
 و له خاصیه مشدوره و من ان کل من وقع فی ظله بکون سلطاناً او غیاة النایه
 پذیرا این حال آکی دادند برادرانش را بخواند و گوشه ای بود اجبت
 پس هر یکی را از اطراف بلاد خصمه مرضی معینی کرد تا فتنه نیست و نزاع
 بخواست و گفته اند که ده در ویش در کلیبی بخشد من بکسیدن یعنی
 خابیدن و در میان در اقلبی بکشد بضم الکاف الفارسی ای لا یسما
 فقطه نیم نالی که خورد و در خدا بشد ل درویش ناکند نیم جگر و ملک اقلبی
 بکمر و با پناه نیجتانی در بند اقلبی و که حکایت طایفه در دانی عرب بر سر
 کوهی نشسته بودند و منفذ بفتح الجیم موضع النفوذ که از آن بسته
 و رغبت بلدان جمع بلد از ملک ایشان الکبد المکرر عوب فی فحاشا
 رعبه دعایا بضم و سکون العین المملیه ای افزای و لشکر سلطان مغلوب
 حکم آنک ملا ذی منبع ای بجا حصین از قبله الغله بضم الفاف و تشدید اللام
 اعلا الجبل کوهی بدست آورده بودند و طایا بکاه و ماوی فی محار
 الصحاح الماوی کل مکان یاوی الیه ای بوجه البشیر لیلان و نادا خود
 ساخته مدبران ممالک آن طرف در دفع مضرت ایشان مشورت کردند
 که اگر این طایفه بدین شش بختین انظم روزگار می مد لومت نماید
 مقاومت با ایشان ممنوع کرد و بفتح الکاف الفارسی ای صارت المعابله
 منتهی کانه منتقل من الامکان والامشاع مشغولی و رختی اکنون که نیست
 بسرو و ده یعنی بغوت و زور یک مرد آرد و زحای و ریش بفتح و اکوش
 پیمانان و زورکاری یعنی زمانی **پناه** ایضا الخایب من هشتن یعنی الموضع بکسر و

بفتح الهمزة الفارسية وهي التي كثر في النثر **والمعنى** بكسر الهمزة
 برنكسلي اي لا تعلق من مكانه سر جسته را شاید گرفتني بپيل چوني پدشاييد
 كدشني بپيل سحر مدد آن مالک آن طرف برين متور شد که
 یکی را بختش ایشان برکاستند ماضی من کاشتن بضم الهمزة الفارسی یعنی
 التوکل والتسليم وفرست ایشان نگاه داشتند تا وقت بر سر فرومی رانده
 بودند و بقیه حالی مانده تنی چند از مردن واقعه دیده جنگ آورده بودند
 را بر سرستاندند تا در شیب بانکر الطريق الجبل پنهان شدند و در آن شبگاه
 بار آمدند و سفر کرده و غارت آوردند و سلاح بگذاشتند و غنایم جمع عثمت
 بنهادن تختین یعنی اول دشمن که بر سر ایشان ناخت ماضی من تا ختن یعنی
 العدو و جواب بود و چند انگه پاسی یعنی باره هکذا سمعت ولم اجده في اللغات
 على عندی ادرشب بکشدت بکثت فرض خوشید الی حرم الشمس و در سیاهی رفت
 چون آن در دنان مایه رخت مثل سده النفسه مردان دلا و دان از
 کین بفتح الهمزة الفارسی و بالزکی بصو که ذاع بکرا العراب بر جسته بفتح الهمزة
 العزلة و دست هم را بلایان بکسر الیاء و روی بفتح الیاء و احد او
 بر کتف بستند تا مدله بدو که ملک خافه آوردند همه ایشان را بکشتن
 فرمود و اتفاقا در آن میان جوانی بود و میبوه به بالغه ترا کون بفتح الهمزة
 عنفوان شایسته عنفوان شایب اوله نور رسیده بود و سیر کلستان عزا
 نو و میوه من و میدن یعنی انبت یکی و زراي پای کت ملک را بدو سه داد
 و روی شاعت بر زمین نهاد و گفت این پسر منجی من ای مثل هو لا اللصوص
 از باغ زندگانی بر کوارده است به منای بفتح الهمزة و از روی جوانی ای
 من اقول الشبان متع نیاخته توقع بکرم اخلاق خداوندی آنست که بخت شدن

خود این بر بنده منت نمی کرد و از این سخن در هم کشند و موافق داد جان پیشش
 نیامد و گفت بخت بر تو نیلکان یعنی شعله فتنی فورا بکشد ای لا یستتر هر که بنیاد کشتی
 بدست تو نیست تا اهل را چون کردی بکسر الهمزة الفارسی الجوز در کینه است
 بضم الهمزة الفارسی القدر یعنی بعضی النسخ بر کینه است **و بنا** بفتح فیله ایشان را
 کردن اولین صحت و بخت بنیاد ایشان بود و در آن بهمن که آنش از آن بی منطق
 کردن کذا سمعت و افکر عفی الیاء که داشتند و افق کشتن و بکسر الهمزة الفارسی کشتن کار
 خود و هم از نیست بخت ابرو اگر آب زندگی بار دهن بخت با و اندن اما
 بالاشراک او الحجاز و لا یبعد ان یتعالی تقدیر العلام از ابرو آب زندگی بار و هر کوزه از
 شایخ بید بر انچه کزری بیاء الخطاب با فر و بار یعنی ذی الاصل و در کلام و بفتح الیاء
 الی التاسع و نریته کونی بدو یا موصف بفتح الهمزة الفارسی کزری و نریته یعنی بخت
 طوعا ای اختیار او و دخت پرستید و بر حسن رای ملک او بن خواند و گفت تا خداوند
 دام ملک فرمود و بختیقت است که اگر سکه صحبت آن بدان تربیت یافتی یکی از
 ایشان شدی اما بنده امیدوار است که بصیحت صالحان تربیت پذیرد و خوبی خود
 منذ ان کیرد که هنوز طفل است و میرز بنی و عثان کور و در نا بکسر الهمزة
 و قد صح بعضهم تا دباله الی الملهه لکن غلط السمع انما یجوز و الاصل فی ما روی عن الی
 نصر العاد الی آخره الفرق بین ال و ذال فلو رکن فی انما رینه خلم کل آفله سکند
 بلا و او فو دال و ما سوا ذال یجوز و یتمکن شسته است و در حدیث است که **ما من**
مروءة الا وقد یولد علی فطرة الاسلام ای علی الفطرة السلیمة و الطبع المثلث لبقول الدین
 الحدیث فلو نزل علیها لاستمر علی نوزوما و لم یخارق الی غیره لان الدین موجود حسنه العقول
 و بسره فی النفوس و لکن ابواء یلوه و ان و یبصر انه فحسانه قطعه با به ان یا رگشت
همس لوط الادب ذوقه لوط اینی عم و قبل از ادب اند و بوبین مانع بعضی النسخ

بدل قول بابدان اسير نوح بابدان بنشت انتهى لكنه يوافقنا ليس بالبدل
 على قولنا فاسر بملك يقطع آه يقول الله تعالى امر اللى لوط ابنته مع سر او ادع بملك
 نوح آه السحر ولا تخلف منكم احد الا امرتكم ان تصيبوا من العذاب ما اصاب هؤلاء القوم والا
 يصيب امرتكم على معنى اسر بملك الا امرتكم كذا في كتاب النفا للمام بيا الدين ويدل
 على إطلاق النفا لفظه من لانها لا تطلق على الابن بل على الزوج مع ان ولد نوح مع غيره ولد لوط وكذا
 زمانه غير زمانه فليان لابل على فليان هذا واصل هذه القصة على ما تروى ذلك الامام في ذلك
 الكتاب فليان النفا سر بملكها هو ان كانت مدينة كدوم بلد فيها من الخير والسوء وكثرة
 النما والمكر في سائر البلد انما وكان يجتمع فيها الغرابة من الافاق في فضل الصيف واول النما
 فاجاء ابيهم لعل الله عليه من خلا من خلا لهم في صورة غلام ارد وجعل يدخل كدومهم وصد انهم
 وبنوا وولم انفع حتى اظهرهم النافذة ثم جاء اليه نساءهم وقال ان الرجال قد استغفروا
 عنك فاعف عن الرجال حتى يستغفروا الرجال بالرجال والنساء بالنساء فاجاب
 الله تعالى الى لوط ابنته مع سر او ادع بملك يقطع آه انتهى فلم يستغفروا فليان
 الله عز وجل مع سر او ادع بملك يقطع آه انتهى فلم يستغفروا فليان الله عز وجل مع سر او ادع بملك
 يستغفروا عن الرجال حتى يستغفروا الرجال بالرجال والنساء بالنساء فاجاب
 اهل المدينة فاطروا انهم من انفسهم فقالوا اهل المدينة فاطروا انهم من انفسهم فقالوا
 يضيئكم الا ذلك الشيخ منيرة الى ايها فذهبوا الى لوط مع سر او ادع بملك يقطع آه
 الى اهل المدينة فاطروا انهم من انفسهم فقالوا اهل المدينة فاطروا انهم من انفسهم فقالوا
 ام بالثروا وقال هذا يوم عيب الى تشدد ثم قال لاسرا من قوم واخبري ولا تخفي
 احد من امهات امرائه كاذبة منافقة فاطروا انهم من انفسهم فقالوا اهل المدينة فاطروا
 على احد الا لوط اعلمته فيقول ان عندنا قوم من هيتهم كذا وكذا ما رايت قوما
 احسن وجها منهم فاجاء قوم يرفعون اليه اليه لوط وبعده الى

ايضا

الى ضيافة التي تروى في داره فورد الباب على وجوههم فنسروا من الحياض فقام اليهم لوط
 وقال يا قوم ان هؤلاء بناتي فخر وجوهي ولما تروى الكلمات من الكلمات فاجابوا انهم
 من اطرام فانقروا الا ولا تخفوني في ضيقتي اليكم وجل رشيد قالوا الله علمت ما لنا من حق
 لانك لا تدري منا كتمانك لتعلم ما نريد بعينك بعلمك فليان فادوا الدخول على الامام
 فخرج جبريل مع يده عليهم فعبث البصارهم فخلوا ذلك من لوط فخلوا بوقود فخر لوط مع
 فلما رأت الملائكة ما لقي لوط من الكبر قالوا لوط اما رسل ربك لني يصلوا اليك
 فافتح الباب ودعنا وانا هم ففتح الباب فاستاذن جبريل ربه في عقدتهم فصرع بكاه
 وجوههم فطمع اعينهم فاجابهم فصاوا بالبرقون الطريق فخرجوا وهم يقولون انما النفا
 كان في بيت لوط فوما سحره ثم لما امر لوط باسرا لهما كما قال الله فاسر بملك آه قال يا جبريل
 ان ابواب المدينة قد اعلقت فكيف اخرج مع اهل وعني وبقري قال اجتمعهم فليان لوط الى
 باب المدينة فليان على جنابهم ووضعهم من واد المدينة بامر الله وحضوا الى الضحى وحي
 فري من قراتهم يكونوا يظنون عليهم فليان الله تعالى الى لوط مع سر او ادع بملك يقطع آه
 اربع مدينتين سدوم وعمورا وادوما وصوبوا بهم فلما كان في كل مدينة مائة الف
 مقاتل حتى بلغ السيل الاذى فلقوا من طين السور ثم بنا الى عنان السماء حتى سمع اهل
 نيا الكلام صياح الديكة فلما رفقوا امطر الله عليهم البرد والبارق فقتلوا قتلهم وذكروا
 فورد نيا فلما جاء امرنا اي غدا انما جعلنا على لوطا قتلهم فليان الله تعالى الى لوط مع سر او ادع بملك
 نيل الى كلمة موعدة من لوط وقيل اسم جبل متصوفا اي مقيد للعذاب مستورة معلية عند
 ربك للعذاب وقيل على كل واحد اسم من يروي به ثم قال وما من من العالمين اي من عالمي
 امة قد عم بعيد فانه ان يندشكم لشد **سك اصحاب كلف روزي چند في سلطان**
مفعول كرفت وفاقه فيمركم موم شد ابن طابنة از ندها جمع نديم كذا با او شفاقت
يارشد نالوك از سرخو او در كنه شست وكنت بخشيد الكرمه مصلى نديم رباعي

في نبالهم

يكلف

در جهان بر خیزد بعضی تنج جان بر خیزند و از کور ایستاده جو ریش راه غربت
گرفتند چون رعیت کم بخت الکاف العزلی یعنی ماضی شد ارتجاع ولایت و مملکت نقصان
پند یافت خزینه ای و عالی ماند و دشمنان زور آوردند بیت هر که زیاد رسی
لباء اللوین وصف ترکیب و در مصیبت خواهد کوفت بگو اورا که در ایام سلامت بگوئید
کوشش امری کوشیدن بند خلق بگوئیش ازینوازی یعنی بند خلق بگوئید اگر نوادش
و تطلق و غلبی کنی برود از درت لطف کن که لطف که بجا نشود و خلق بگوئیش
یعنی لطف کن که بلیط بجا نشود زور بگوئیش او در کتاب بنشیند هم خواند
فقت در زوال مملکت هتاک و عهد فرید و زور بگوئیش او در کتاب بنشیند هم خواند
و ملک و حشم ندانستند غی و اصلاح الحشم الرجل یفقی حذمه برو بادشاهی
چه کوز منور شد گفت ایضا چنانکه شنیدی خلق بود و تعصب کرد آمدند و نفوذیت
کردند بادشاهی یافت و زور گفت چون کرد آمدن خلق موجب بادشاهی است
نوخلی را چه ایرایشان میکنند مگر سر بادشاهی اندازی بیت صمانی بر کیشکر جان
پیر و رب که سلطان بنشیند سرور و بی ملک موجب کرد آمدن سپاه چیست گفت
پادشاه را کرم و عدل تا رعیت برود کرد آیند و در سایه دولت ایمن یعنی
امین و مؤمن و لعل مغلوب من امین نشینند و ترا این هر دو نیست قطعه
نکند جو پیشه سلطانان بیت سلطانان جو ریش که اسحت و فیه نکلف مشغول کند
معنی شود مجازا و لعل المغنی نکند جو ریش سلطانان و سلطان واحد من
اسلامی علی ان بکون الباء اللوین لا المصدرة وقد تعال جو ریش محمد و وصف
ترکیبی فاعل نکند و سلطان بالباء المصدرة معفور و المعنی سلطنت نکند آنکه صنعتش
جو ریش که نباید و کور که جو پانی بالباء رسی پادشاهی که طرح ظلم افکند قال
بعض من شهرت صحیح هذا الکتاب الطرح هو الذی یقال بالترکیب سلف و قد وقع النسخ

طرح ظلم بدون الواو العاطف و قبل الطرح هنا یعنی الاسل مکه اسمیت و لم اهدی اللوین
پایه دیوار یعنی اسل مکه خوشنکند من کندن بالکاف العزلی ملک را پند و زور
ناصح موافق طبع نیاید روی ازین سخن در هم کشید و زور پند فرمود و براندان
فرستاد بستی بر نیاید یعنی بسیار زمان نکند شد که بنی عم سلطان اصله بنین حد
النون بالاضافه بنما دعت بر خاستند و ملک پند و زور خواستند قومی که از دست
نظاول او بماند آمدند انکانه عن غایه الاضطراب و کمال التکلیف و التضرع بودند و
پیریشان شده برایشان اشاره ای بنی عم سلطان کرد آمدند و جمع شدند
و مدد کردند تا ملک از تصرفش بدرفت اخرج من تصرفه و بر آمان یعنی بنی عم
منور گشت مشغولی پادشاهی کور او دارد ستم پند زور نیست یعنی علی عابا
دوست دادش دوست دارد و وصف ترکیب و ازین راجع الی پادشاهی یعنی
دوست دارند او در روز سختی دشمن روز او نیست با رعیت صلح کن
و رجب حشم الجن نشین دانگ شاه منشاء عادل و رعیت لشکر است حکایت
پادشاهی با غلامی عجمی در کشتی نشینسته بود غلام دیگر دریانده بود و مجتنب
گشته نیاموده کور بکسر الکاف العزلی یعنی البلاء و زاری اعاد کرد و لرزه
بر اندامش افتاد و چند آنکه ملاطفت کردند آرام نگرفت ملک را عیش ازو
منقض یعنی مکه می بود و حاره نمی دانستند حکمی در آن کشتی بود گفت
اگر فرمای من او را حکم کنی کنم گفت غایت لطف باشد حکم فرمود تا غلام را
بدربار انداختند با در چند غوطه فی الصحاح العارضة الانشاس فی الماء و اما العابی
فقد سمعت من بعضهم یعنی ومن الاثو یعنی حور و موشش بگرفتند و سوی کشتی
یعنی جت کشتی او رندند بر دو دست در دنبال کشتی ای پند و بعضی النسخ در
سکان کشتی جمع ساکن او کنت آن غلام خود را و مجوزان بقال او کنت ماضی مجهول

من او چنان چون برآمد بگوشت نشسته و قدر از پانچ ملک را پسندید. آمد گفت درین
 چه حکمت بود گفت اول محبت است عرق شدن بگشاده بود قدر رسد متنی
 داشت و همچنین قدر عافیت کسی دانند که غیبت کرد فدا آید قطعه ای سیر بالکسر
 الجور یعنی شایان بعضی الجای ترانان جوین ای جزای خوش نماید محبوب نیست
 آنکه بنزدیک تو زشت خود از بدشتی را دوزخ یعنی جهنم بود ادعای بود موضع بی
 الجنه و انار از دور جان یعنی از اهل جهنم پس که ادعای بخت نیست بخت
 خوشست بخت آنکه یارکش دز برای در برست و برهنای بخت سینه با آنکه دوزخ
 انتظارش در در حکایت هز ترانج دارد را گفتند و بر آن پدر را چه خطا دید
 که بند فرمودی گفت خطا معلوم نکردم و لیکن دیدم که صابت من در دل ایشان نما
 که از است و بر عهد من اعتماد کلی ندارند نه سیدم که از بنم که نه خویش ای من خوف
 ضرر انقسم قصه هلاک من کنند پس قول حکا را که دستم ای علت بر که گفتند اند قطعه
 از آن که تو نزد سید بنس ای حکیم و کر با چو او صد یعنی و کر با صد زد که چو او باشد برای جلد
 یعنی غایب می شود بضر و جوب و قبل تو صد عود و ثور برای جنگ یعنی و کو با دردی که
 چو با نصد برای جنگ نه سید بنس که چون کو به عام شود بر آرد ای طرح جنگی چشم
 جنگ از آن مادر بر پای را می زند یعنی از آن جنت می زند بر پای چو پان که نرسد
 سرکش را بگوید مضارع من کوفتی بالکاف العزلی یعنی العز سبک حکایت یکی از
 ملک را بگوید و در حالت پیری و امید از دندان قطع کرده سوار را در در
 و بشارت او را در فلان قلعه را بدولت خداوند بکنایم و دشمنان امیر شدند و
 و سپاه و رعیت از طرف ملک مطیع فرمان گشتند نفس یعنی سر بر آورد
 و گفت این فرده مرا نیست دشمنان مراست یعنی و از نا املکت راست قلعه
 درین امید بکش یعنی تمام شد و ریغ یعنی جعفر عزیر که آنکه در دلم است درم فرود

ای بصل امید بسته بر آمد ولی چه فایده ذالک امید نیست که عمر گزشت باز
 آید مینوی گوشت رحمت بگوشت بالکاف العزلی دیت اجل ای دوزخ چشم دواع
 یعنی الود که ذانی مختار الحال سر بکنید ای کف دست بالاضافه و پنج و باز و
 همه تودیع بیکد که بکنید بر من بکسر النون که اقرار الاستاد لغز و الشمر
 او قناده لوزخ افتاده قوله دشمن کام بالکاف العزلی یعنی واد العدو یعنی
 الموت فاعلا و قناده و فی بعض النسخ بر من افتاد درک دشمن کام کام بالاضافه
 البیانیه آخر ای دوستان که بکنید روزگارم شد یعنی رفت بنا دانی من
 نکردم خذر شما بکنید حکایت سالی بر بالین می بینا بر مردم ای علی که بر قمره میگذرد
 بودم در جامع و مشتق بکسر الهمزة و الهمزة المشددة لکن معنی بعض النسخ المعتمد
 و گذاروی یعنی بعض النقات و مشتق بفتح هاء یکی از ملوک عرب که بی انصافی موصوف
 بود اتفاقا بر زیارت آمد و نماز کرد و در دعا حاجت خواست بخت در خوش
 و غمی بند، این خاک درند و آنان که اصله و آنان بحد الف تم خور بهالوزن
 عین تر اند محتاج ندارند و دوری یعنی کرد و گفت از آنجا که محنت دوزخ نیست
 یعنی از درون و دل و جان و صدق بمامله ایشان خاطری بیاه الوعد همراه من
 کن که از دشمن صعب اند بشاکم بکون التین الحزین گفتیم بر عبت صنعین
 رحمت کن که نا از دشمن قوی رحمت زبشی نظم بیاز و آن جمع باز و و هو
 العصفه نوایا و قوت سر و دست ادا و به الاصابع خطا است یعنی مسکن
 ما توان بشکست یعنی بشکستی بر سر امر عایب من نه سیدن آنکه بر افتاد
 فانی بختاید که کوز پای در آید ایان ذل کشش نیکر دوست و التودیر
 نیکر و دشمن هر آنکه تخم بدی کشیت بکسر الهمزة العزلی یعنی من یا دشمن یعنی
 افتادن تخم و چشم نیکو داشتند دماغ بهود و بخت یعنی هر زه که در من قبیل

بشکستن

ذكر الحلال وادخاله **وخيال بالليل ليست** زكوش بكون اثنين جنبه بدون
 قبل كونه ضم الباء وكسرها فصح آو وادخل بدو اگر توبی ندهی دان
 ای اعلی که روزی ادی ای یوم وادی علی ان يكون الباء المصدرية وادی لا
 ومدة یوم العدل **ست** تقسم بنی آدم اعضای یکدیگرند که در اصل فطرت
 الی الخلقه زیک جوهرند جثت نکش من نطفة آدم جو عضو بدر آور و روزگار در
 عضو با را نماند بفتح النون بی قرار تو کوزحت و بکدان بی غی نشاید که نامت
 نهند آدی حکایت در ویشی سنجاب الدعوة در بند ادید اند شد حجاج بی یونی
 مجواندش و گفت دعای خبر بر من کن گفت خدا ای جان من بستان امر من شاد و
 بفتح الافر والعین گفت از بهر خدا این چه دعاست گفت دعای خبر است ترا
 و جمله مسلمانان بیت چه کار ایدت جهان **داري بالباء المصدرية** مردنت به که درم
ازاري بباء الخطاب روی عن انی منصور ان کان یجلی یحکف فی السجود الکوفة قال
 قد علی السجود غلام و صلی صلیوة حسنة ثم فعل بکذا الی آخر الشرح فسلط علیه یوما من الیام
 فلم یدر علی الجواب فلما دخل المسجد الیوم الثانی قال وعلیک السلام والتعزیرة وسألت
 عن ذلک فقال ان لی موعظا ولم استأذنه فی ذلک السلام فاستأذنه الیوم فقلت
 له یا غلام شأذنی مولائی ان تجالسنی ساعة فذکر الله وطاعة فذهب ورجع فقلت
 ان من عاذ ان اصلی طول کل لیل الی السحر ثم اسأل الله حاجه فمضت لی لیل
 طیبة فقلت اللهم انی رجلا من اهل النار فخذونی ان ادنوب الی الدار الی القلانی
 فمضت والصبح لم یظلم بعد فسمعت مناک ابنا عجبا فاذا رأیت فعبدا عظیما قد
 طوق ذنبه عنق رجل ویکبه علی وجهه فقلت لفتی ساعة فقال قل لهذا الشیطان لیفت
 فقلت للشیطان بحق الذی باذنه غی وتذهب ان تقف ساعة لا کلم هذا المسکین فوقف
 فقلت للرجل من انت قال انا حجاج بن یوسف فرائیة الاحمال علی کعبه الی غنان السماء

پیشین بفتح پادشاهان متقدمین در رعایت ملکیت سستی کردی و لشکر را
 سختی داشتی لاجرم چون دشمن مسوب روی نمود و قدم بر من نهاد
 بدادند ای اعرضوا بیت چو دادند کج از سپاه درین لفظ فارسی بفتح
 درین آید شش نشین راجع الی سپاه دست بزدن بتبع یکی از آنان که
 عذر بفتح الغین العجمی یعنی نوک و فاکر دند بامشش دوستی بود و ملاط
 کردم و گفتم دوست و ناسپاس و سفل بضم الهمزة بفتح الجمل کذا الخ
 لکن تحقیق از یکسر الهمزة سکون الفاء لفظ عزلی قد شاع استعماله الفارسی
 بفتح بد کوه و دون کردن بحر الغرایب و حق ناسپاس بفتح و فی و غیرش که
 و بخیل و منکر حقوقست آن شخصی که باندک مایه تغیر حال بالا ضافه از محذوم
 قدیم بد کرد و بالطاق الفارسی ای اعرض فی بعض النسخ و نیست بباء مصدریة
 و بر کردی و در نوردی بباء الخطاب فیها و بلام هذا النسخه قول السیوطی چو
 کما لا یجوز و حقوق لغت **سالمین** کسر اللام ای التبع الواصلة علی التوالی الی السین
 در نور و بعض النون وقع الواو من نور دیدن بالضم والفتح بفتح اللث
 گفت آن یکی شخصی اگر بگوید معذرتی دارم شاید که اسم ناچوب بود و ند
 زین بانه کی تکلنی تکبر و بود و سلطان که بر با سپاه بخیل کند بعضی نسخ
 بخیل کند با او جان جو اندر دی نتوان کرد بیت زربده و در سپاه را
 سر بند در راه تو و کد شش الشان راجع الی مرد سپاه در راه سر
 نهند در عالم شعر اذا شیع الهمی هو کما تشیع لفظا و معنی و انما سیم
 لاز بکمن الی البیضة بالدرع و البیضة بصول من صال علیه و نب **بطن**
 البطنش هو الاذ بالفتح قبل قول بصول بطن من قبل قد جلوت و خاوی
 البطن الی خالیه من الطعام **بیطش** بالفتح اراکسر الهمزة عن الین قال بعض

الكل نجه اذا شبع الكمي بغيره على الحرب ويطشس بعد ويطنا واذ اجاع نجه ويطشس بالوزار
 واما قال بيطشس بالوزار وآن كان الاصل ان يقول بغيره بالوزار انك وتلقى وادعاه
 للبالغة للثابتة والشبع كناية عن الزوة وخلق البطن كناية عن الجوع والجوع كناية عن الغنى
 والنية حمايت كناية عن الزور **مرفول نجه وخلق** در زبان در آمد و سرکت نجت
 ايشان در و ب انديک و جمعيت خاطرش دست داد ملک بار و بکر برو
 دل خوشی کرد و عمل نمود اعلى منصب الوزاره تا بيا قبول نکرد و گفت مرفول
 بنزدیک خود نمند ان ای عند العقلاء به است **ار شغول نظم** انا ان بکلیه بضم الحاف
 العزى در کوشش عافیت و هی دفاع الاتی علی عن العبد کذا و عمار الصحاح و زع المصادر
 العفون یا پیدا کردن از و لعل العافیه اسم مذکر بنشینستند و ندان سک و ده
 مردم ستند کما عابد بدیدند و قلم بشکستند و نردست و زبان حرف کبر
 بطن طعن کننده کما و گشتند بفتح الداء ملک گفت ما را امر آید خود نمندی بیاء الوهن
 کافی در هر مصلحت بیاید تا تدبیر مملکت را تا بد مضارع من ثابت بنی بفتح الباء
 گفت خود نمند کافی آنست بکنین کارمان در نرسد و قدر رفت ان در قدر کرد
 نعه او ابل الافعال الحقیقین اللغو حفظ و ههنا کذا که فرودهای بر همه رعایا از ان
 شرف دارد که استخوان خود و جانوار نیاز دارد و حمايت سپاه کور
 گفتند ترا ملازمت بجهت شیر نجه و به اختیار افشا گفتن تا منسلک حیدرش می شود
 و از شرف دشمنان در بنا حصولت او زندگانی می کنم گفتند اکنون که نظر
 حایتش الحاقه الحفظ در آمدی و دیگر نعمتش اعتراف کردی چه اند دیکتر
 نیایی تا بگفته خاصانت در آر من آوردن فاعله ضمیرش و معقولان از حاکم
 و از زندگان محکمت شمارد گفت همچنان از بطنش او بمن نیستیم بیت
 اگر صد سال کبر آتش فروزد ای کجیل انار ملتهد اگر بکدم در و افته

فقتل و ما هذه الامجال قال اما الذي علي كينى الامن فتودىء المسلمين واما الذي علي
 الايسر فهو اموال المسلمين و ما هن الثغمان فقال من يوم قارقت الدنيا و قى
 ان الله نبع ابتلا لى به كما تدرى كل ليله يطوفنى من المشرق الى المغرب فقلت فهل حواله
 سنبأ قال نعم قلت ستين سنة لا آله الا الله محمد رسول الله كذا و روى الخالى
 حمايت بکى از ملوک الى انصاف پاساى بیاء الوهن و ایدرسید که از عباد تمام اگدام
 فاضله است گفت ترا خاب نیم روز ما در ان ساعت و دم بیا ز ادى قطع
 ظالمی را حفته دیدم نیمروز گفتم این فتنه است بوصول الفتنه خابش بود و به
 آنک خابش بهتر از بیدار بى بفتح الباء المصدرى آجئنا بمرزندگانى در ده
 حمايت بکى را از ملوک شنیدم که شبى بجهت بر و ز اوده بود و در
 بایان آخر می گفت بیت ما را بجهان پیغ در جهان خوشتر از این یکدم نیست که نیک
 و بداند بنشیند و از کس نم نیست در ویشی بر همه عریان بیرون سر خفته بود
 گفت خود ای آنکه با قبایل تو در عالم کسى نیست کیرم که غمت نیست علم ما هم نیست
 ملک عدلش آمد سره الکبیر هزار دنیا را از روزن سراپا بیرون داشت
 و گفت ای درویش دانش بدار او من دشمنی گفت دانش از کجا آرم که جامه
 ندادم خلیع خزید کرد و بد و فرستاد در ویشی ان نقد را باندگی مدت بخورد
 و تلف کرد و بار آمد خود قدر بود کف از داده کان بکر دمال نه هر در دل
 عاشق نه آب در خربال در حالتی که ملک را پیر و اب او بنود حالش بگفتند
 ملک بهم بر آمد و روی از و بدهم کشید و از بنی گفتند اند انتخاب فطنت
 و بر نش که از مدت و سورت با دشنامان بدو در بیاید بود که غالب محبت ایشان
 بر مفضلان بکسر الضاد ای مشکلات امور مملکت متعلق باشد تحمل از دعام
 عوام نمکنند بیت حرامش بود و نمت بادشا که هنگام بالاف الفارسی

بلغ الوقت فرستند از دشتگاه ایلا حفظ مجال اسم مکان من الجولان سخن نماند بپیش
 به پیرو ده یعنی هر نه گفتن میرمن برودن قدر خوشن گفت برانید او من را اندن
 این که استوخ یعنی کشاج و مبتذرا ایلا المسرف و اگر چند آن نعت باشد که مدت
 بخورد و تلف کردند اند که خزینة بیت المال لغیر مساکین است از طعمه بضم الطاء
 المطعم اخوان شیطین بیلت ابدی بیار الوعد کوزوزر و دشمن شمع کاند
 زود یعنی سریع بنی کشن شب و غنی نماید در جراح ای و جراح عشق قدم
 الشین للوزن یکی از وزرا نامح گفت ای ملک محلیت انست که جنبی کسان را
 وجه کفاف بالکسر من الرزق القوت و قبل الا فصح بفتح الالف بتغاریق بحر بضم
 الیم و فتح الراء معینی دارند ای پیش از آن بعلی نفقت یوما فیوما و سبوعا و سبوعا
 او شد اخشد و در نفق الاسراف نکند لانی الاسراف و ام قال الله تع ان المبدین
 كانوا اخوانا ان طین اما آنچه فرمودی از زجر و منع مناسبت سیرت ارباب
 محبت نیست یکی را بلطف امیدوار کرد و ایندن و باز بنومیدی حسنه کردن
 بیلت بزوی خود و در اطاع باز نتوان کرد و بفتح کوفی چو باز شدخ الموضعی
 بفتح المفتوح بدشخت و فشنونت فر از نتوان کرد و قرار کبر العاد بفتح
 العالی و قد کنی بفتح المنع و المفعول لا یبغی ان یفقه باب الاطاع و کنی اما قال نتوان
 کرد و مبالغة من قبل قولهم فی العزی لا یکن ان یعال کذا لکذا قطع کنش بیلند که نشنا
 حجاز اسم موضع و هو مصطاف لاهل مکه شرفا الله تع و کثیر اما کنی بدشخت
 نه هذا الکتاب عن مکه او عن الحج حيث قال در سفر حجاز در موضع ان یقال در کسر
 مکه او در سفر حج بلب آب ای بکاء آب شود که و آید که و کبر الالف
 الفارسی هر جا چشمه بود و شیرین مردم و مرغ مور که و آید بیلست
 مرغ جایی رود که چینه بود نه بجایی رود که چه نبود حکایت یکی از پادشاهان

بسوزند افتد که ندیم حضرت سلطان زربیا بدمن یافتن ایلا لاجد الذهب و الدنيا
 و باشد که سر برود و حکما گفته اند از قتلون طبع یا دانی هر قدر با نید نبود که
 فاه سلاهی بر بخند و گاه بدشختی حاصلعت دهند و گفته اند که طرافت بسیار
 هنرند بیا نست و عیب حکیمان فرج نو بدسر قد ز خوشن پیش و و قی و عطف
 علی قوله بازی و طرافت بند بمان بگذارد حکایت یکی از رفیقانی شایسته زور
 کا ز نامساعد خبر دیک من آورد که کفاف اندک دادم و عیال بسیار و فاقه
 بار فاقه نه اندم و فاقه الصالح الفاقه من العز و الحاجه بار و ما یفقه الراء بجمع مراد
 و بگوینا یا د یعنی الجمل بالکسر و المفعول هنا علی الاقل و ردلم آمد که با فیلیم و کر نعل
 کنیم هر صورتی که دند فانی کنیم کسی را بر نیک و بد من اطلاع نباشد بیلست
 بس که کوسته حفت و کس نه اند که کبیت بسره جان بلب آمد که بود کس
 نکر بیلست من کر بستن بکبر الالف الفادستی بفتح الباء باز از شایسته بانها
 بیلست العدو که اندام فاضل الصالح دشمنان می اندیشم که بطلعت در قنای من بخندند
 و کس را در حق عیال بکسر العین بر عدم روت حمل کنند و گویند قطعه
 میبختی و نه بعضی الشیخ بین آن بی محبت را که هرگز نخواهد مفاد و من خاستن
 دید بفتح ویدن روی بنیکیتی که آسانی کوزید من کوزیدن بضم الالف الفادستی
 حوبشتن را زن و فرزند یکدارند بختی و در علم محاسبه بالا فاقه چنانکه معلوم
 است چیزی دادم از بجا شاه الجاه القدر و المنزله ای بسبب عزت که جفتی معانی
 که در که موجب جمعیت کا خاطر باشد فور بقیه عمر بفتح در بقیه عمر از عهده
 شکر ان نتوانم بیرون آمدن جواب الشرط اخذ فوز بجا شاه گفتن ای بار
 عمل پادشاه دو طرف دارد و امیدمان و نیم جان و خلاف را ای خوشدل است
 برین امید و ران بیم افتادن و دیگر کس نیاید بخانه در پیش که خراج دهنی
 و باغ بده

ادرمن دادن یا بنش و غصه زاض شد با طر بند پیش راع بنه ارض نادان
 گفت این سخن موافق حال من نکفتی و جواب سوال من ندادی بنشیند که
 هر که خوابت و روز من و روزید بنی الاعتناء بالشیء دستش از حساب
 بلرزد بیت راستی موجب کسر الجیم رضای خداست کس ندیدم که کم شد
 از ده راست و حکما کند اند که جها کس از چار بخذف الماء ایضا کس بخان
 بنرسد و ای و هو حال من اخذ مال البیر عجمه ابان الغیب کفایع الطریق از سلطان
 و در د و همدن اخذ مال البیر خفیه ای السارق از پاسبان و فاسق از غماز
 و روسی از محتسب لانا نادیب مثل هذا الناسق و الزمان کان یفوض به دیاریم
 الی المحتسب و انرا که حساب پاکت بابا انارسی و الکاف العزلی از محتسب
 چه پاکست بابا العزلی بنی المبالاة کما قطع مکن فراغ روی در عمل اگر خواست
 که وقت رفع تو باشد مجال دشمن شک بفرغ تک و ضیق باشد مجال دشمن تو پاک
 باشی و مدارای برادر اگر پاک زنند جامه ناپاک کا زوران جمع کار در
 و هو الکاف العارسی و هم الزمان النور القصار بدشک کفتم حکایت آن روماه
 و هو الشلب مناسب حال تست که دیدند شکر کزید آن و افتاد و خیزان
 و هنر صناعات مشبه سو که یمن و افتاد و عاصی کفتمش که چه آفت
 موجب چند بنی مخافت گفت شنیدم که شتر را بسجده و علی العلی العزلی بجا این
 بسبب الخوف و الحیا مثل اعمال السلاطین که از انوار اب می گیرند گفتند آید
 و هو من کان خفیف العقل شتر را با توجه مناسب است و نه با او چه مناسب
 گفت خاموش ای اسکند که اگر حهودان بوضع گویند که این شتر است و قیاد
 آیم که او غم خلیص من باشد تا تعقیبش حال من کند و مانده باق از عراق آورده
 شود و مار کندید بفتح الکاف انارسی و ده باشد و نه بچین فضل است

افشانه

و دبانست و تقوی و امانت اما حهودان در کین اند و دعبان گوشه نشین اگر آید
 حسن سیرت نسبت بخلاف آن تقریر کنند و در معرض خطاب یا و بشاء افنی در
 عتاب و در آن حالت که احوال مخالفت باشد پس صحبت ان بی بینم ملک بصر الجیم
 قناعت را حراست و حفظ کنی و ترک ریاست کو بی یعنی از جوان بقول ترک
 الویاست که عاقلان گفته اند بیت بدر بامنا مع یعنی در در بامنا مع بی شمار است
 و که خواهی سلامت بد کنارت رفیق سخن بشنود و روی در هم کشید و نهایی
 رجس بکسر الجیم اسم من رجیدن گفتارم دانش من دانستن فان مناه العلم یعنی
 الکف الحاصل فی التقی لا العلم بالمعنی الصدوری آینه صند من این سخن گفتن اعاز
 که در که این چه عقل و کفایت و هم و درایت و قول حکا درست آمد که دوستان
 در زندان بکار آید که بر سفره و دشمنان دوست نمایند قطعه دوست منار
 نی من شمر دن بفتح الد انگ در سخت زنده لاف یاری و برادر خواندنی دوست
 آن باشد که کبر دوست دوست در پیرشان حالی در مانده کی دیدم که
 مشغور شود و بصوت بعضی می شنود و بکسر الشین و فتح النون و الواو و نهایی
 صاحب دیوان رفتم بسیار موفقی که میان مایه و صورت حالش بکفتم نابکار
 گفتش نصیب کردند چند روز برین برادر لطف طبعش بدیدند و حسن
 بدیرش پسندیدش از آن در گذشت و در ترقی شدن با او ارادت
 بفتح باعلام و معات ارادت فان الاوجه هو النقطة البعیده من المکرز العالیه
 من الخفیض بد رسید مقرب حضرت سلطان شد و مشار الیه و معتمد علیه
 گفت بفتح الکاف انارسی بد سلامت حالش شایان کردم و کفتم
 بیت و کار بسته میشدش و دل شکسته به اربغ و لرا شکسته
 مدار که آب چشمه حیوان بفتح حیوه و روان مار بکست و بعضی

ناریکیست بالباء المصدري بعد الكاف **سفر** الا لاخر من اها البلية فللمرمن
 الطاق حفته الا حرف يفتح به السلام للنبی و یسوف و لاخر من نهای طالب
 مؤکد بالنون الثقيلة من الحزن ضد السرور من باب علم و اما البلية ای صاحب
 البلاء انصب علی ازمنای مصاف ضد ندره و بعضی آنست که لا یکنن بالباء
 التختان و اخو البلية بالترفع علی از فاعله و الفاء فی فللمرمن للتعلیل و اللطف
 الرفع و الی و الاصلان ایضا ان تصنف من الی لا یلقا الاقام **فی**
 منشی منشی از کوردش ایام اسم مکان من کوردید فعلی رکشی من رکید
تجرب و لکن بر من دارد و بفتح غمره علو دارد و در آن مدت مرابح
 باز آن سفره در افاقه چون از زیارت کعبه باز آمد و در منزل لم استقبال
 کرد و طاهر حاشی را دیدم بدیشان و بر هیئت درویشان کفتم حال سکون
 اللام چیست گفت بچنان که نوبی کفنی طایفه و اصد مراد بدو و بچنانم
 منسوب کردند و ملک و در کشف حقیقت آن استقصا منسوب و بقال
استقص **فی** المسئلة ای تقر و بلیغ غایبا و باز آن قدیم و دوستان رجیم ای مشفق از
 از کلام حق خاموش کردند و محبت و بر بفتح قدیم قد اموش کردند **فی**
 نه بینی که پیش خداوند جاو **سنایش** کنان ای حال کونیم ما و حین دست
 بر بزرگ اب علی الصدر کنند و کورد و زکارش در آرد و پای همه عالمش پای
 بر سر نقشند **فی** الجملة بانواع عقوبت گرفتار بودم ما درین هفت که فرود
 سلامتی جان رسید از بند کرامت کبر الکاف العارسی خلاص کردند و ملک
 مور و نم بفتح اطلاق که از پدرم بطریق ارث مشغول شده است خلی بنی طوی
 کردند بر ای پادشاه کفتم آن ثوبت اشارت من قبول کردی که عمل بادت
 چون سفر دریا است سوختن بفتح نافع و خطر ناک یا کنج بر گیری یا در طمسم بکر

رجیم

استقص

بیت یا زهره و دوست بعضی آنست که یا در کند خواجه در کما و حین غلیظ من نور الی
 یا موج روزی ایام من الایام افکند من بفتح النون مرده ای حال کوز متنا و کما
 حین لم یخلص منه مصلی ندیدم از بنی پیشن یا لیا العزلة یعنی الزیاده و پیشن بکر
 الجمول الجراجه در و پیش را و الشیدن و ملک یعنی من الخ یا شیدن بالباء
 العارسی یعنی بدراکندن کذا فی کما العراب بدین دو بیت اخفا کورد و کفتم
قطع ندانستی که استقام الکافی بنی بند بدیای چو در کوهت نباید
 پند مردم **و** کورد یعنی مره اخوی کورد ای طاقت نداشت منشی کن است
 در سواج کورد **و** بالکاف العزلة و الزا العارسی العزب و قبل فیه لغتان
 احدهما کورد بالکاف العارسی و الزا العزب و الاخری کورد بالکاف العزب
 و الزا العارسی کما ذکرنا صاحب **فی** حید صحت ما بودند ظاهر حال ایشان
 بصاح اداست و باطن ایشان بجای پیراسته یکی از بزرگان و در حق این طایفه
 حسن ظن بلین داشت و در ای بفتح و طیفه معنی کورد بود و المصاد
 الادرا ایدوسته کورد عطا ملک یکی از ایشان فرکتی ما مناسب حال درویشان
 کورد و وطن آن شخصی فاکند و باز از ایشان کاسد فرستیم ما بطریق کاف بدارانوا
 مستخلص بفتح اللام کتم اینک بفتح قصه منشی کورد در بایم یعنی در بان مرا
 رانکر دو جاکر دمزد و رشت و استیم حکم آنکه گفته اند **قطع** و بر بکر الواء میرد
 و بر سلطانده بعضی آنست که وزیر سلطان بالافاضه بکر و سبک کورد پیرامن ای
 لا تم قولک و در بان چو یافتند غریب این کورد بیان بکر و آن دامن قور این
 اشاره الی در بان و آن اشاره سک چند آنکه مغربان بفتح ادرا حضرت آن
 بزرگ بر حال من واقف شد با کرام در آورند و بر نر معای بفتح معای اعلی معانی
 کردند اما بنواضع فرو نشستم و کفتم **بیت** بکر ای آنکه که بنده اکبتم

بفتح منشی کما
 ولم یخلص منه
 قور و بالین این
 بکر السته صح

بروی کار و بعضی کاف الفاسق یعنی قمار کند تا دوازده تن را و بعضی الفاسق و بعضی
 الهلاک از روزگار رشتن بر آرد و ایضا **بیت** آتش سوزان ای طلب کند
 با سبک بکر السبب یعنی الباء الفارسته نوع من الالبسة التي يتخذها لرفع غنى الكمال الجدة
 مفعول نكته کند و دول مستمند یعنی حاجت مند که از الفاسق الفارسی فرع بعضی نسخ
 در دمنده یعنی نابرد و دول در دمنده نابرد است از نابرد آتش سوزان در کینه
حسایت گویند که سرور جمله آتش است و کمر بن جانداران و با اتفاق ثابت
 ثابت است و بار بر بیخ اباء صومنی بدون مثل دله که از کمر الغرایب که سرور مردم در
 بیخ الدال صومنی در بدون قاله کمر الغرایب در بیخ الدال ستم علی ارباب اول
 بیخ الثابت مثل قال مولانا رومی هم از در اهل صفا و در مشوای دل من هر که دور
 است از بن در بخت اندر دیکت و انشا اداة ظفره یعنی فی والثالث بدخله او ابل
 الافعال والمصادر كما قال اللطینی شدیم بیچاره ایچا که در سی را بخشیم گویم در
 و الدابة صنف ارمی و یزدن و صنف ترکیبی منه کز پیرده در انتمی و من بعد اظهدان
 مافوقی فی المشهوره و ایضا بعضی الباء و بشیر مردم و دیگر الدال صومنی فافشی قورده
 با کمال الساکنه الاصله یعنی البیدیت **مکینی** فی الکرم فی البیاض است چون باره کی
 شد عزیز است کاوان و آن قدر ان باره دار تا اضافه به از او میان بالوصل
 مردم از آزار ملک را طریقی یعنی بعضی از دایم اطلاق او معلوم شد در شکوه کشید
 و بانواع محبوت بکشت **قطعه** حاصل نشود رعایای سلطان تا خاطر بیدگان
 کجای من چینی بعضی الجیم یعنی الطلب قوامی یعنی اگر خواهی که خدا ای بر تو بکشد
 با خلقی خدا ای کن نگوئی یعنی کنی با مخلوق خدا ای کنی بلی از شتم دیدگان
 برو بکشد و گفت **قطعه** هر که قوت بازو و منصب دارد و بسلطنت بگردد
 مال مردمان بکزدان بعضی الفاسق الفارسته یعنی الجراف و هو یکسو الجیم افذاشنی بفر

خروج

ندیده

ندیده و تخمین که از آن قمار الفاسق تو ان بکشد با کمال الهلاک یعنی ملک و برودن آخو ان
 درست و بی شکم بدرد و جو بکشد و اندر زلف **حسایت** مردم از آری را حکایت کنند که
 سنگی بر سر صیاح اند و در پیش را مجال انتقام نبود و سنگ را با خود دنگی داشت
 مافوقی که ملک بد آن لشکری یعنی مرد لشکری و بی بعضی نسخ بر آن شخص و انت خیر با
 بی تعبیر عن مردم از آری بلفظ لشکر بلفظ لیس و لفظ شخص خشم گرفته و در جانش
 با یکم الفارسته کرد و در پیش در آمد و آن سنگ را بر سرش انداخت گفت تو
 کبستی بعضی نسخ تو کی و این سنگ بر سر من چه از وی گفت چندین وقت من
 سنگی و این آنست که فلان یارم بر سر من ز وی گفت چندین وقت که تو وی
 گفت از حاجت با یکم العزلی یعنی از منصب و مرتبه تو اندیش می کردم تا اکنون که
 در حاجت دیدم فرست غنیمت شمرم که گفته اند **قطعه** ناسزا ای دایه و بی کت باز
 عافلان تسلیم کردند اختیار یعنی عافلان اختیار خود را تسلیم و تقوی می کردند
 بان ناسزا و قبل معناه قبول کردند اختیار دهر بلا را چون نداری ماضی و رنده
 بالشدید للوزنی تنز باید ان آن به کرم گیری بسنزه هر که با پولاد بازو پیچ کرد
 ساعد سخی خود را رجه کرد و بالشی یعنی خاموش باشی تا دستش بر شد و
 روزگار پس بلام و کسنام یعنی برادر و دوستان موشش بر آری آفری
 و بی بعضی نسخ دشمنان یعنی دشمنانش فاما و **حسایت** بکرم را از ماضی ماضی
 یعنی صوفی ناک بود که اعاده و ذکر آن موجب بود طایفه حکما بودان متفق شوند
 که مرین در در او ای بکشت کمر زهره اوی یعنی الفاسق الفارسته و بعضی الکبد خیال
 لاله اراده که از آن فساد الفاسق و فخری زهره یعنی الحال قال نظامی نه زهره ندادم
 که بیوسنم کبت نبر و گمان دارد و بروی تو که آن الجیم که بکشد بی صفت و صفت
 بود آن آدمی ملک بنومو و طلب کردند دهقان بالکسر از زرع پسری بافتند بهوان

فکر

صفت که حکمی گفته بودند ملک بدژها و در شش را بخونند و بنشینند که آن خشم و
 کردانید و قاضی فتوی داد که خون یک رعبت از سلامت نفس باد شاه را
 روا باشد جلا و قصد کشتنش کرد و سر روی سویی آسمان کرد و بگفتند ملک
 گفت در این حالت چه جای خنده است پس گفت ما رفتند بر پدر و مادر و معوی پیش
 قاضی بردند و داد از پادشاهان دادند اکنون پدر و مادر و سبب عظام
 دنیا را بخون در سپردند و قاضی بگفتیم فتوی داد و سلطان تحت خویش
 در هلاک من بیند بجز خدا ای تیغ بنام منی بنیم **بیت** پیش که اورم ز دست
 تیغ بجز خدا تیغ هم پیش تو از دست تو که خواهم داد از که خواهم بخر خدا ای شاه
 سلطان را دل ازین سخن بهم برآمد و آب در دیده بگردانید و گفته هلاک من سلسله
 است از خون بی گناه ریختی تیغ از ریختن خون بی گناه سر و چشمش بوسید
 و در کنار گرفت و گفت ای کوه بخشد و آزاد کرد و گویند که ملک هم در آن
 هفته شایان **فصل** معجزان در فکر آن بنیم که گفت بیلانی قاعل گفت و بیلان
 من بیدار الفیل کسان من بیدار الفیل بولب در بای بیل تیغ به الفیل معروف
 بنیل بقر عنه بدر بالفیل قور زید بایت کوندالی حال موز بدان که حال او
 همچو حال تست زید بای بیل مغول الفیل تیغ مغول گفت **طایفه** یکی
 بندگان عمر و بیت کریم بود که آن جمع کس در عقوبت رفتند و باز آورده
 وزیر را با وی عرض داشت اشارت بکشتن او کردند و گویند که آن جنین
 نکند نکند بنده پیش عمر و بیت سر بر زمین نهاد و گفت **بیت** هر چه رو و بره
 چون لو پسندی رواست بنده چه دعوی کند علم بکوه الخیم بپنداخته اند
 راست تیغ غذاوند مقوض است خبره لاجل جی آنکه برورده و تیغ ایضا فادام
 خواهم که در قیامت بخون من برقرار ای اگر ای کانی ای بیل که ای کشت

یعنی کشتن باری نه بحر الفرایب لفظ بادی اداة التوسل عمل به مقام التجر فاکمال
 دل که با در کشد باری باری و رکسی باری که بند چو تو باری باری
 بنا و بل شرح یکیش تا در قیامت موافق نباشی مع المصادر المواقف کسی را
 بکنایه گرفتن ملک گفت تا و بل چه کوزه کنم گفت اجازت فرمای امر من فرمودن تا
 نامش وزیر را یکشم بضم الکاف العزنی آنکه مرا بقضای بفرمای کشتن تا بقی
 کشتن یا کسی ملک بگفتید و وزیر را گفت مصلحت می بینی گفت ای خداوند
 کور با الکاف الفارسی العزینی بصدقه بجان پدرت این ۴ امت زاده را
 آزاد کن که مرا در بلا بگذرد **فصل** چو کردی بالکلوج انداز کلوج بضم الکاف الفارسی
 المدرو کلوج انداز وصف ترکیبی من انداختی و بسیار با کسر لک و الکاف
 الفارسی بضم الحرف و المعنی چو جنگا و دی بامر دختین و کلوج انداز
 خود بنا دانی شکستی چو بنیر انداختی در روی دشمن حد رکن ازان
 کاندرا و ما جستن اوج بضم الهمزة نفاذ تیر شستی **طایفه** ملک روزی
 تیغ انداختن اسم الملک که اسمت خواج قبل اراده بخواج کریم النفس وزیر
 دلت الملک و لم بستی الاسناد سلیا بود و بنیک بفر که سلیکان را در مواج
 خدمت کردی و در رعبت ملک تیغی اتفاقا از و حو کنی در نظر ملک ناپسند آمد
 مصا و ده کرد قال الاسناد سلیا المصادرة ناسخ شدن مال و عقوبت
 فرمود سر بهنگان ملک بواجب نعمت او معترف بودند و نکران مرخص
 تیغ الفارسی بون تیغ کاتم قد کاتوا فی الزمان پس در مدت تو کلیل او تیغ در
 زمان سوکلی کردن بادشاه سر بهنگان را بدوی رفیق و ملاطفت کردند
 و برهم میبایست روا نداشتندی **فصل** صلح با دشمن اگر خواهی هر که که نذا
 لا یخلف علیک انه لا بد من الکسرة المختلصة ایامه تیغ حتی نینزل البیت

در قعاب کند در نظرش حسن کن بی اگر صلح خواهی با دشمنت در نظرش خشن
 کنی هر چند که او در عجب تو تنبیه می کند ترا سخن او بدین می گذرد مودی را
 بیغی سختی تو آفرید بدین مودی می گذرد اگر سخنش تلخ خواهی و دشمنش سوس
 کن ای که مصحح خطاب ملک بود از عده بفرموده بفرموده بفرموده بفرموده بفرموده
 بعضی تنبیه الذی امره الملك ببعثی دیگر در زندان بماند یکی از ملوک آن نواحی
 جمع ناحیه و بی الطرف کیفه سلامتی فرستاد که ملوک آن طرف قدر بخانی بزرگوار
 ندانستند و بی غرضی کردند که خاطر خود بر فلان احسن الله عواقب بدین
 التفات کند در رعایت خاطرش تا مگر کسی شود که اعیان این مملکت
 بدین ارمغانند و جواب بکنش را منتظر خواهد بود بی حال و قوف بافت و از
 خاطر اندیشید جوایز و جوائز محلی دید بزرگتر نفع الطایفه بر پشت
 و رقی نوشت و روان کرد یکی از متعلقان ملک بدین و افعه مطلع شد
 ملک را اطلاع کرد و گفت فلان را حبس فرموده و با ملوک نواحی را اسلحه
 در ملک بهم برآورد و گفت این فرموده بی یک را بفرستند و رسالت
 بیغی و رفر و رسان ما را بخوانند بدین نوشت و در کسری طایفه بزرگان بدین
 بالبادالغری از فضیلت بدین است بیغی زاید علی فضیلتی و شریف
 قبولی که فرموده اند بندگان را احکام اجابت آن نیست بکم اگر بدورده
 نعت این خاندانم و مانند ما بدین بفرموده و بی غرض خود بی و فانی توان کرد
 که گفته اند **نعمت** اند که جای نیست بیغی بنو و جای بیغی هر دم کوی عیش
 مکن از بیغی اگر کند بیغی ستمی ملک را حق شناسی او بکسر الباء المصدرة
 بسند بیغی بسند بدین گذارد بفرموده و قد می بسند صیغه امر می بسند بدین
 و که اکنون و صفات و کیسا مثل خود بسند و بسند و بسند و بسند و بسند و بسند

فایده

و نعت

و نعت بخشید و عدد خواست که خطا کرد و توانی گناه بیاورد و گفت ای
 خداوند تقدیر خدا بیغی چنین بود که مرئی بنده را مکر و بی بر سر بس بدست
 تو او نیز است که سوابق نعت بیغی سابق بای نعت بدین بنده داری و ایاد
 جمع ابد و هو جمع بدین النعمه منت بیغی منت نعت داری و گفته اند **نظم**
 که کردند در خلق مرغ که نه راحت در خلق نه بیغی از خدا دان
 خلاف دشمن و دوست که دل هر دو در تصرف اوست که چه تیر از گمان
 می گذرد از گمان دار پند اهل **دعای** یکی از ملوک عرب متعلقان دیوانه
 فرموده که هر سوم فلان بنده بیغی و طیفه وی چند انگشت مضاعف بکنند که
 ملازم در کام است و منزه بیغی متعقب فرمان و سایه باغی خدمتگاری بلب
 و لعب مشغولند و تمام الصالحات با بیغی لعب به و قد بکنی اللغو الخیال و بیغی
 انسج بله و طرب مشغولند و الطرب بیغی بیغی خفته نصیب انسان می شده و بیغی
 او قرح گذارد و تمام الصالحات و در ادای خدمت متعاقب و انانوی التواضع
 و التماس است که درون صاف دی بسند و گفت علو و رعایت بنده گمان
 بدرگاه حق همین مثال دارد **قطعه** دو بامداد اگر آید کسی خدمت
 شاه سوم بیغی در بامداد سوم هر آنکه البته در وی کند بلفظ بگونی
 القاد نگاه معقول کند بیغی نظر کند بلفظ امید هست برستند گمان خلص را
 که تا امید نگردد و تدبیر الحاف الفارسی را انسان اگر **دیگر** صفتی بالباء المصدرة
 الالباء و در قبول فرمانستند که در فرمان دلیل و مانع است هر که
 سبب را انسان و بیغی نشان مستغنیان دارد که ازج التواضع
 سر خدمت بدینان دارد **حکایت** طایلی را حکایت کنند که هر دم بیغی خطیب
 در و بیان و نیکو و نونم انرا ادای بطرح بیغی المصدا در بر افکند

نعم

دست یافت است و گفت از هر جنبی روزگاری داشتند که صفا گفتند
 دوست را چندین قوت مده که اگر نخواستی نمی کنی توانی که او مت کند و
 شنیده که هر کس آنک از پرورده خود جدا دید **قصه** با و فاجعه
 بنو دور علم با مکر کس درین زمانه نکند کس بیاموخت علم تیر از من
 که مرا عاقبت نشان نکر دو مایکت همنامه **طیغ** اعلیٰ ارمایه
 کل بوم فلما استند ساعد رمانی اعلیٰ القوا و کل حتی فلما قال فانه
 لجان و قال بعض الایة لغدر بیت جو و اطول عمری فلما صار کلها خفی علی
 فی مختار هم رحی بالسهم دمایا و رمانی و استند بالبنی المملکة من السدا و بیع الایة
 فی بعض الشیخ اشتد بان بنی المجر من الشده و البیض المدح و البکر المکر
 و منها و فقا و ولد الکلب و السباع کذا فی مختار الصحاح **حکایت** در رویش
 مجر و بکوشه محراب نشسته بود پادشاه بدو بگذاشت در رویش از
 آنجا که فوج ملک بضم المیم قناعت سرید با ورد التفات نکرد و پادشاه
 از آنجا که سطوت مختار الصحاح الطوع القهر بالبطنی و سلطانیت
 بهم برآمد و گفت ابن طایفه مرق یوشان یوشان جیو اند و زید گفت
 ای درویش پادشاه روی زمین بر تو گذر کرد و چه اصدمت نکردی و کرد
 ادب بجای نیاوردی گفت ملک را بگو توقع خدمت از کس دارم توقع
 که آن کس توقع نعمت از تو دارد و دیگر بدان که ملوک از بهر پاس
 رعیت است الالملوک لاجل دعاة العیایعین از بهر طایف ملوک **نظم** بگوید
 پادشاه یا سبانی درویشی است که به نعمت بیغ نعمت درویشی بگوید و دولت
 اوست بیغ بقوه و دولت پادشاه است که سفند از برای جوایز نیست
 بلکه جوایز برای خدمت اوست یکی امر و کاران و صف نوبتی

الصحاح

داند که کام ای المراء کما تر بین و بکر و رادل از جایز و بکش بیغ دانش از
 مجایزه تفصیل مراد در پیش بنده و بکر و رادل از جایز و بکش بیغ دانش از
 روزی اندک ساکت باشی بیغ صبر کنی با خود و حال مغرور باشی جمال اندیش
 و صف ترکش فرق شاه و بندگی به خاست چون قضای تو نشد آمد پیشی گویش
 خاک مرده باز کند بیغ الکاف العز و معناه ظاهر و قبل بضمها من کوب و بیغ
 بکش و بزدلی تو با ما شناسد تو آنکه از درویشی ملک را گفتار درویش
 السنوار آمد بیغ حکم آمد گفت از من چیزی بخواه گفت آن می خواهم که در خدمت
 من نهی گفت مرا بیدی بده ارمی دادن گفت **بیت** در باب ای اقم ارمی
 یافتی کنون که نیست بدست بیغ در دست کین دولت و ملک
 او و دست بدست **حکایت** یکی از وزرا پیش دو النول مصری آمد
 دو تن مصری رطل مووی بالولایة و خوارق العادات قبل انما سی بر لاذ
 ركب سفینه مع الجماعة فتعقد منهم و بناه فلم یجد قالی را بهم الی الی هذا الرجل
 الغریب قد سرق فعدو علیه فانک رارق و قلف ولم یؤمنوا بل امر و اعلم ان
 لبس الایة فلما انظر نوب ساعة فانی حوت من البحر بدینا ره فلما روه اذک کرموا
 و اخذوه و اعنی فقلتم فقام و ذهب الی البحر ولم یفرق باذن یح و همت خاست که
 روزیست بخدمت سلطان مستغولم و خیرش امیدوارم و از غنای پیش
 نرسان دو النول بگوید ای یکی و گفت اگر من خدای بیغ چنین پر کشند
 یکی که نو سلطان را از جمله صدیقان بودی **قصه** گویند وی امیر را از
 درج بیغ بل لو عبد الله العباد یصدق النیة و قلوب الطوبی بحسب الخافه
 للعبادة و لیاقة الذاتة للتغظیم و الاجلال پای درویشی بر فلک بودی
 که روزی از فدای سیدی چون ملک بر فلک ملک بودی بکسر لام

تکلیف الاول و فتحخانه الشاول و لارغانه الغافیه لکان لکسر مانع الی انما و
وضع اکثر النسخ الصیغ و علی نسخه الاسناد بدل هذا المصراع و وقع هكذا یحتمل ان کنه
ملک ملک بودی بکسر اللام فی الاول و فتحخانه الی انما **حکایت** پادشاه بکنی
ای کناه فرمان داد گفت ای ملک بوجوب خشی که نه ابرمنت از خود بخوب
ای لا تطلب نازی نفسک گفت این عقوبت بر من یک نفس ای نه نفس واحد
بر آید و بزه آن ای دینه بر تو جاوید بماند بقیع النون مضایع ماندن **قطعه**
دوران بجاوید محرابک شدت نکی و خوشی و زشتی و زیبا بکشدت پنداشت
ماضی من پنداشتی و فاعله قد استمر کهستم و جو بر ما کور بود کور و نا او
بماند و بر ما بکشدت ملک را نصیب اولو و دمنده آمد و از سر خون او بر جان
و عذر خاست **حکایت** وزیر ای لونی روان در ممتی از مصالح مملکت اند
می کردند و هر یکی بر وفق دانش خود رای می زدند ملک نیز همچین اندیشه
می کرد و بر هر چهار رای یک اختیار افتاد و دید آن در سر گفتند پیش
رای ملک را چه عزت دیدی بر فکر چندین حکیم گفت بوجب آنکه انجام کار بقیع
از کار معلوم نیست و رای همگان در مشیت الله است که صواب
آید یا قطاب پس موافقت رای ملک او نیز است تا اگر خلاف صواب آید بلیت
مناعت او از معاقبت اینها باشم **نظم** خلاف رای سلطان را بچنین
بخون خویش باشد دست شستن و اگر خود بقیع نفس سلطان روز
گوید شست اینها باید من بایستنی گفتی بقیع نبشی لک ان تقدر مساعد
لا انک بلای التصرف ماه و بر ویجا و سوا الزیبا **حکایت** شادای بقیع یک
شخصه بقیع که شادای کند کنیا دهنه و غیره کیسوان بزمانت که من معلوم
و با قافله ایجا زبشدر در آمد که از حج می ایم و قصد پیش ملک نمود که من کنتم ام

یکی از ندای ملک و در آن سال از سفر آمده بود گفت من او را در عهد قربانان در
دبدم حاجی چه کوزه باریک و دیگری گفت پدرش نصرانی بود و در طایفه اسم بلده
من بلاد العرب علوی چه کوزه بود و شمشیر را در دیوان الواری یافتند ملک
فرمود تا بکنند و نهی گفتند که چندین دور حج اکنی گفت ای خداوند روی زمین
سخنی دیگر بگویم اگر راست بنماید هر عقوبت که فرمانی ساز و ادم گفت آن
چسبست گفت **قطعه** غریب گشت ماست پیش او و بقیع یک شخص غریب اگر
بیش ماست آورد آن ماست بخت بکوه بیمار است و یک حج بالفارسی
علی وزن النظم الملقب الطالعینة النیقال لما بالتمه کی بقیع بقیع ابدال المهد
والعینی الموعود المذوق که از بند لعلی کسید به مرج ای لا نشاوی منی جهان دیده
بسیار کوبید و کوع ملک بکند و گفت از این راستی سخن تا در عمر تو نگفته و بنویس
تا ای مامول اوست مهتیا و **حکایت** آورده اند که یکی از وزیران برزید
دستان رحمت آوردی و صلاح همگان جستی اتفاقا بقطاب ملک گرفتار
آمد همگان در مواجب التخلّص اوس می کردند و مولان و در معاقبتش ملاطفت
کردندی و بزرگان دیگر سیرت نیک او بیاد شاه گفتند تا ملک از سر خطای او
در گذشت صاحب دلی بر این حال اطلاع یافت و موافق حال او نظم کرد **قطعه**
نادی دوستان بدست آید بویستان بد رفوخته به بختن و بیکر بالکیر لیلونه
والخاف العزلی لفظ فارسی بقیع النور بالکیر نیکی نامند اصل بختن و لکنه او را
لنظم هر چه رحمت سر است بقیع سرانی است سوخته به باید اندیش
هم نکوی کن دهنی یک بلیق و دهنه به **حکایت** یکی از برادران مارون الرشید
پیش پدرا آمد خشمناک که فلان سر منک زاده مرا دشنام داد ای شتم نام
در مارون ارکان دولت را گفت چرا ای این چه باشد یکی اشارت بکشتن کرد و دیگری

بویان بدن و دیگر به معاد و در حق بیخ از شد بد را و درون مار و در نشد گفت
ای بسوگرم آنست که عفو کن و اگر نشوای نو نیز دشنام مادرش بدو نه چندان که
انتقام از حد در کند و آنگاه ظلم از طرف ما باشد **قطعه** نه در دست آن بزرگ
خو و مندی که با پیل و مان به کار رفتن چو بدی بلی مرد آن گشت از روی تحقیق
که چون خشم آید بش باطل بگوید **نظم** بلی را زشت چو بی دارد دشنام بملک
که دو گفت ای خوب فرجام بیخ عافیت بش با تحقیق لوزن و اصله مندی و لای اصل
بدند ادغم الدان و اناء بعد قلعه تا زانم که خواهی گفتی بیخ تقصد آن نفعل آن
بیخ ایک انت الذی تغفل کذا و کذا من الشرور و القیاح فالنا فیها الخطاب که و انتم عیب
من چون من ندانی **حکایت** با طایفه از بزرگان در کشتی بودند روزی بیخ فک
و احد ضعیف و در بنی ماعوق شد و دو برادر دیگر و این در افتادند یکی از برادران گفت
طایح را با بیخ و التشدید بیخ حاجت سفینه را که بیکر آن دو برادر دانا تو صد و بیار
بدیم طایح تا یکی را خلاصی کرد و دیگری بملک شد گفتیم بیخ عیش مانده بود از آن
سبب در گفتی او تا خبر شد افتاد طایح بخدمت و گفت ای که تو گفتی بیخ نیست
و دیگر حاضر می برانیدن این پیشتر بود سبب آنکه وقتی در بیابان مانده بودم
این امر را شنیدم نشاند بگوئی اکنون من نشاند و از دست آن دیگر ناز بار
خورده بودم در طفلی بالیا المصدربی کفتم صدق الله العظیم که من عمل صالحی انکلف
ومن اساء فعلها اذ لما تواب الی و علیها عتاب **قطعه** تا توانی درون کس محبت
کانه درین راه خارها باشد که در و درین مستمند بیخ حاجت مندی کذا و القیاح
انمارتی بود که تا بزرگ کار باشد **حکایت** دو برادر یکی خدمت سلطان
کردی و دیگری بسی باروان مان خوروی باری ای مریه این بود اگر درین
گفت چو افتد من سلطان کنی تا از مشقت کار کردی بدی گفت تو چه کار کنی

تا از مذلت خدمت رانمایی که چکمان گفته اند اندکی مان خود خورون و سستی
به که و شمشیر زدن سستی و بخدمت انشادن **نظم** بدست ایک بالیا خالوئی
علی وزن آهن اهل کس و هو طلی امر تفتت بیخ ای کار کردن به از دست برین
پیشش ایتر عمر که انما به درین حرف شد تا به خورم و به پونم سستی ای کس
خو بیکر ای بیخ بیخ و بد اندیش و بیال بالزکی فکشتن کوز و دست خور
و پای خور بالزکی البشمنش ال و این کذا و کذا غیر از این بیانی بساز بیخ راضی شو
و قناعت کن تا کنی پشت ز خدمت دو تا **حکایت** کسی پیشش نشو و ان عادل آمد
و مرده آورد که فلان دشمن ترا خدای تو برداشت گفت هیچ شنیدم که مرافرو
گذاشت ای جعلی با فها اید این **حکایت** بمرابری که در جای شادمانی نیست که زندگانی
مانیز جاودانی نیست **حکایت** که در میان در بارگاه کسی بیخ بصلوتی و در سخن
می گفتند و زار بر مثال ابله اند و طیب دار و ندهد و سقیم را بس چو نینم که
رای شما بر یک صوابست مراد از آن سخن گفتی حکمت نباشد **نظم** جو کار بی بی خصلت
من بر آید مراد از وی سخن گفتی نشاید و گویم که نابینا و جا نیست اگر خاموش
بنشینم کجاست **حکایت** مار و در نشد را چون ملک مصر مسلم شد گفت بکلاف
آن طایع که بعرو ملک مصر دعوی خدای کرد و بنحسبم این مملکت را اکثر کسی نوز
بدکان سهای داشت نام او خبیب بیخ الما المیج و فتح الصاد المملکة علی صنف
التصویر و قبل خبیب عیاد و زن قبل ملک مصر بودی از آن داشت کوند عقل
و حکایت او بجزی بود که طایفه از حرات کاروزاج لفظا و معنی مصر شکایت آوردند که
بیهوش شده بودم بر کلاه نیل باران ناوقت آمد و بناه شد بیخ مملکت گفت
بشم بیخ صوف غنم با سستی ای بیخی کاشتن بیخ الروح مصدر را و نشنید این
کلام بشنید بخدمت و گفت **نظم** اگر دوری بدانشش بفرود بی ای لوکان الوزق

خبر

نبرد او با عالم ز نادان تنگ روزی نرینودی بنادان بر چو نان روزی
 رساند که دانا اندران حیران بماند **قطعه** کن دوت بکار دانی بیام صد ری
 بست جز نباید اسعانی بست او فاده است در جهان بسیار دلی نیز از حسد
 بغیر الغیر و ضم الجیم الغیر یعنی المعز و المحرم و عاقل حور یعنی کنیز بفتح کاف
 کون ابلیس تحریرا و العاقل ذلیلا کجا که میبارد البکبار من قبل قولیم آنکه بغیر
 مرده ریح عطف علی غصه ابله اندر خراب یافت **حکایت** یکی را از ملوک کبر که بغیر
 الطاف الغیر الجاری جنبی آورده بودند خواست که در حالت مستی با وی جمع آید
 و فترت یافت که در یک درخت مستور و در راه از بندگان بسیار می بخشید که
 زیرین وی بغیر شفته الغفانه از حد پرده پستی در گذشت بود و ب زیرین
 مکرر بان قدم نهسته هیکل که صحرای جنبی قبل هو اسم غریب سوق خانم سلیمان الغیر اسم
 از طلعتش بر میدی رسیدن بغیر تنفر کردن و عین القطر فاله الصالح القطر بوزن
 القطر النجاسی لکن المستور و هو انظر ان المراد من القطر القطر ان از بقلش بغیر
 الابط بکندیدی **جیت** تو گفتی نافیامت رشت روی برو خفت بر بونو
قطعه شخض بکمان کوبه منظر قبیل بغیر المفعول که رشتی او بکبر الماء المصدري
 فیران و از بغیر تواند آن مجز بگردان از و انکه بقلش بغیر کاتر نمود
 بالدم و از بغیر و است با قاف مردا و بالافاف و هو باله البی اسم
 لواحد من الشهر القمینی که از الصالح الفارسی که بکبر الغریب مردا اسم شهر
 واحد معنی من التارخ الجلال و هو الشهر الاوسط من الشهور الثلاثة القمینیة
 و من التارخ الفارسی لا ینعش انهم سیاه را در آن مدت نفس طالب بود
 و شهره غالب شهرت بالکسر یا محبة بجنبه و مهرش بالضم ای بکار برد
 ای ازال باطاد آن ملک کبر که راجست و یافت باجم الکفند چشم گرفت و روز

نوع

ناسیاه و با کبر که دست و پا استوار بندند از بام چوبی بالین الممل
 بوزن خندق الفجر الذی یعنی بدو و الفجر کذا فی غنای الصالح بفتح فاء
 اند از ندکی از وزر ای بیک محضر روی شغاف بر زمین نهاد و گفت سیاه
 را درین خطای نیست که سایه بغیر جمع بندگان و خدمتکاران بخشش و انعام
 خداوندی معیارند گفت اگر خواص او بغیر در سلک ان کبر که شکی باقی
 کردی چه شکی گفت ای خداوند شنید که **قطعه** شسته و سوخته بر خسته
 روشن جو رسیده نو بندار ای لا تظنن که از پیل دمان بالتر که کرد گشتی
 قبل اندر شد ملحد که سینه بضم الکاف الفارسی ای جامع در حار خالی بر خون
 غل باور نکند الا لا یؤمن ولا یصدق که رمضان اندر شد ملک از این
 لطیف خوش اند گفت سیاه را بهو بخندم کبر که راه گنم گفت کبر که را
 سیاه بخش که نیم خورده را او هم او را شاید **دیگر** هر که او را بدوست
 پسند بغیر بچکس و مجوزان بکون عین المفعول که در دجای نایبند بود
 نشسته را دل خواه اهداب زلال نیم خور و دمان کندیده ای لایق و لم یوف
 هذا البیت کثر من النسخ **قطعه** دست سلطان دیگر و کبر الغریب و کبر بالکاف
 الفارسی و دیگر خندق الیاء انتر که بغیر دخی کجا باید بکبر و هو بالکاف
 الفارسی قدر الدواب و را و فاده ریح بهذا من قبل لان قوله نوح یخوز
 ان یجعل بحسب المفعول فاعل باید و فاعل فاده ششم را دل کجا خواهد آب کوزه
 بکند شسته بوزن سلیح بوزن نوح بالتر که بکند اسمعت و قال بغیر الکمل
 معناه دمان کندید و قبل اصل العبارة سلیح بکسر الهمزة و فتح الکاف
 الفری اسم لکینه الاحمر الراس و هی الحنة المعروفة بکثرة نازنه **حکایت**
 اسکندر روی را گفتند که و با مشرق و مغرب بکند کوفت ملوک برین را و این

چون

و گفت و عرض و کبر و بختش با لیا ایزدی ازین بود چنین فتنه میسر نشد گفت
بعون خدا بی تو هر مملکت که گرفتم رختش را تا زردم و نام یادش تا مان جز
بنگو نبرد **بیت** بر کشتن چنین بخت بر کشتن خود اند اهل و دانگس که نام
بر لکان بر کشتی بود **قطعه** این همه بخت چون می بگذرد بخت و ابروی
و کمر و دانه بخت را بکیر و دار لفظ و اند بختی در کرب و المعاد که معاد
بالتی طوف و طوف انهی نام نیک رفته کان ضایع کن تا بماند نام نیکت پایدار
یعنی و فایده **بازی در اخلاق در ویسان** بعضی نسخه در اخلاق قرا
و قال بعضی الکمل الاخلاق مع خلق و هو منه و استخذه النفس بعد رحمة الافعال
بسهول و غیر روت و الغفر آجمع فخر و هو عند بعض ائمة اللغویین لثنی بیه و المکشی
من لاشی و عند بعضهم بالعکس و الغفر باصلاح اهل الحق هو الذي لا یجد سبیلا
غیر الله و لا یستغ الا به و لا یستغ الا بالظهور و علامته عدم الاسباب
کما و الغفر الصفوة الذین من عباده و مواضع اسرار و بی خلقه **حکایت** یکی
از بزرگان گفت پارسایی را که بگوید در حق فلان عابد که دیگر آن در حق او
بطعنه سخنها گفته اند بر طاهرش عیب نمی بینم و در باطنش عیب نمی دانم **قطعه**
هر که در اجمام پارسایی پادشاهان و نیک مردان که از نفع الهی و الکاف
الفارسی است از من انکار بد بقی الظن و رندانی که در نادانی یعنی در اهل
و بنیادش چیست محنت را در و ناخار چه کار **حکایت** در ویشی را
دیدم سر بر آستان کعبه نهاد بود و روی در زمینی مالید و می مالید و می گفت
با غفور و با بعیم تو دان که از ظلم و جهل چه اید که نیران بد **قطعه** عذر خیر
خدمت آوردم که ندانم بطافت استظهار یعنی انکار دارم بطاعت دعا حیاتی
از گناه نوب کنند عارفان از عبادت استغفار دعا بدهای خواجای عبادت

خوهند و باز لکانان بپای بیاضی و من بنده امید آورده ام نه طاعت و بدو یوره ادا سوال
نشد و هو الذی تعالی بالترکی خیر بادر و ازده آید ام نه تجارت اصنع به ما انت اهل تعالی صنع
به کذا ای فعل ذکر فی الکشف ان قوم یونس جین نزل به العذاب قالوا اللهم ان ذنوبنا
قد فعلت و جنت و انت اعظم منها و اجل اهل بنا ما انت اهل و لا تفعل بنا ما کنی اهل فکشف
عنهم العذاب و اعمل لما جاز و همل قد فتره بعض الفضلاء بقول ای ترک ما جاز ترک
و ظلم یوجد ذنک الانا در الم یتم فی بعض الکمل الذی تصدی شرح الالفاظ العربیة
الکافیة فی هذا الکتاب **بیت** کوشش بغم الکاف العزلی و رجوع بضم الیم یعنی کلاه بختی
روی و سر بر شانه بنده را فرمان بیا شد هر چه فرمای بر آلم **قطعه** بر در کعبه
سایلی دیدم که می گفت و می کوشش خوشی بفرماید بفتح الحاء لیهو افق قور کوشش
نه قور من نکونم که طاعتم بیدیدم غفور بر کاش می کشیدن **حکایت**
عبد العادر کیلانی مع دروم کعبه روی بر محراب نفع الاله المملکة ای علی ای کرم نام
می گفت ای خداوند بی نیای و اگر مستوجب عفو بستم در قیامت مرا تا بنابر ایلیر
من ایکنش تا در روی یلکان شرمسار و جمل السنوم **قطعه** روی بر خاک عجز می
گوید بفتح عبد العادر فمع بعضی نسخه می گویم و هو الطوفان و قد هر سحر که بادی ای
طرف نفوری گوید و قور ای که هرگز فراموش نکند هجرت از بنده بادی ای
مغول القول یعنی مغولی گوید **حکایت** در روی بخار پارسایی بر آید چنانکه طلب کرد
جزی یافت دل تنگ بند پادشاه خبر شد کلیمی کبر الکاف العزلی البساط المورق
که بر آن خفته بود در دره گذر در داند اخت تا کرم باد نکند و **قطعه** شنیدم
که مردان راه خدا دل دشمنان را که دندنگ ترا می ترسند و ایانی نصر
ببستریک این مقام که باد و سناست خلافت و جنگ مودت اهل صفا
به در روی چه در قفا چنانکه از بخت نفع الیم عیب بگرد و بخت

یعنی عندک و اما کان پیش من الظروف المکانة البهتة لم یظهر حقا بشعر بالظرفه ای
 در کما فی العربیه پیش بابا العربیه منامه **بیت** در بر ابرو کو سفت سلیم در
 قفا چو گوگردم خوار **خوار** هر که عیب دگر آن پیش تو آور و شیر ذی کان عیب
 تو پیش که آن خواهد بر **دحیات** فی چند از ر و لکان متقی سباحت
 فی مختار الصالح ساع فی الارض یسبح سبحا و تسبیحا و سبحة و سبحا یسبح الباء ای دهب
 و شربک ریح و راحت خواستم که مرافت کنم نگو و ندگفتم از کوم اخلاق بد زمان
 بد بعت یعنی عیب است روی از مصاحبت کسان ماکن منها یفج الاعاص و یفج
 در ریح داشتن گرفت پیش این قدر قوت و قدرت می شناسم که در خدمت
 مرد آن بار شایط باشد به بار خاطر **شعر** آن لم کن داکب الموانی ای داکبا
 لم کب و معاجبا حکم یک کسی انما کم حال کونی حامل الفوانی جمع غاشیه و هم کثیره
 السرج و المقصوره از آن لم یصنعکم اصل کذمتکم یکی از آن میان گفت ازین سخن
 که شنیده و شنیده میگذارد که آنکه النسخ و لعل الصیحه ان یفصل دلایع الکتابه مدار که
 درین روز که بصورت درویشان در آمد و خود را در سبک صحبت با منتظم
 کرده مختار الصالح السبک بالکسر لکبط **بیت** چه دانند مردم که در جامه کس
 نویسنده دانند که در جامه چیست **بیت** انما ان المراد جامه منها المکتوب و یوین ما فی بعض
 النسخه نامه بدل جامه و کلمه اللعان این عندنا لا شاهد لهذا المعنی فی مختار الصالح فاما علما
 اربوعه او جلیف العلم و یفج البیت من الشربان فیه اعنی القطار و یفج مرامی و یفج النور
 بالکسر و الفخار ای یفج الرمل و لا یبعد ان یراد منها المعنی الرابع از الجاک سلامت
 حال درویشان است قد کنت فی کثیر من النسخه بالنسخه و یسبح المعنی المختار الصالح الفکاره
 من ان لفظه است دایطه یبید الشیث اذا انقلبت کلامه مفتوح الا که یجب انشاء
 الحافظه اما لفظه مخور ضرها و انبانا کقولم کرده است و اذا انقلبت با کسر کاف

بکس خفا خفا کو کست و بدست و غیرهما و قد حذف تا فی لفظا انتهى کما فی بعض الحاف
 الفارسی فقصه کسین میزدند و پادشاه قبولش کردند **مثنوی** ظاهر حال عارفان دوست
 یخ خفته است این قدر بس که روی در خلفت در عمل کوشش و اهدی در پلای
 بالکاف العربیه و هر چه خواهی بپوشش یعنی پوشش نایج بر سر و در علم بود و کسین
 ز اهدی در پلایس پوششی نیست ز اهد پاک با کس و اطلس پوشش توکل و بناو
 ترک شهوت و ترک هوس بار سالی بنده خود ترک دنیا و ترک الی تفرقه
 منقاد علیه ترک جامه بس در کتاف انداخته یعنی الحاف العربیه و الزا الفارسی و بعضی
 المجره الذی یخاطبها بین فطن الثوب المعرب کذا فی الصالح و سمعت عن بعض
 الکلمه قال صحیحه احمد الداعی فزاکند بالکاف و الزا العربیه و قال الاستاذ سید الله
 فزاکند بالزا الفارسی و الحاف العربیه جامه باشد به پلبه آکند که در چند پوشند
 و قال فی کثر التراب بعد ما صحیح مثل ما قال الاستاذ و طو رفقه کتفا کند بالکاف الفارسی
 بول الحاف و معناه الذی یقال بالترک جو قال انتهى و دایطه بود و تحت سلاح
 به جنگ چه سود و نه الجله و زری ناخ و رفقه بودیم و بنیان کسبای صابری خفته و زرد
 نه توفیق ابریق رفیق بد دانست که بطهارت بی روم او خود بخار می رفت
بیت بار سابقین یعنی پادشاه این که خرقه در بر خود کرده جامه کعبه را جلوه کرده
 چند آنکه از نظر درویشان بر روی برقت و در پی بیغ خدام و ارباب کذا سمعت
 بدزد ویدمار و ز روشن شد آن در تارک مبلقی راه رفقه بود و در بعضی
 خفته بامداد آن همه بخلو بودند و برندان ماز با نایز توکل محبت کینیم بار کینیم
 کتاده یعنی فلان بترک الصیحه فزاکند بالکاف و طو رفقه کتفا کند بالکاف العربیه
قصه جو از قوی یکی دانستی کرده که یکسر الحاف العربیه و سکون الیای یعنی
 کنز ای الحیره را مشترک ای القدر مانند من مانند من نه به را یعنی مهنه بل جفا منصوران
 منها

لفظ

منی پیش که گوی با کاف الفارسی ای نور واده در علف از بیالایه ای بوزی
کما و ان ده مقصود منی ده یعنی القرینه و انما بدوی باقیه بسبب تعرضه لمرغی مخفی
فاذا بر اه صاحب فخرج من کلام من تلک الناحیه گفتن سیاسی و منت خدا بر او اید
در ویشان محروم ماندم که بر از صحبت ایشان فریدندم و بعضی نسخ و صید اقدام
اما بدین طایف مستفید گشتم و امثال واهم عمر این نصیحت بکار آید **قطعه** یک تا ترا
شیده در مجلسی بر بخت دل هو شدند آن بس اگر بیکه بر کند از کلاب
یعنی از آب کل نه غنای الصحاح البزکة مجمع ما کما کوض چو یک در وی افتد کند مغلای
بضم الیم و الیم و کون النون آب مرد آید و قبل هو بمغلا یا بکسر الیم و سکون
ایا و اما المجهول الذی یجمل من ذکر الطفل فی المهد **حکایت** زاهدی میانه
پادشاهی بود چون بر سفر رفتند کنز از آن خور که عادت او بود و چون
بناز بر خاستند پیش از آن که عادت او بود ناظمی صلاحیت در حق وی
ذبا کردند **قطعه** در رسم ترسی بکعبه ای اعرالی کنی ره که نو بروی بنیر گشت
چون بمقام خویش باز آمد سوره خوت ناشاول کند ای بالکل پرسی داشت صاحب
خواست گفت ای پدر چو ادر دعوت سلطان چیزی بگوید گفت نظر ایشان چیزی
نخوردم که بکار آید گفت نماز را هم ادا کن که چیزی نکرده بکار آید **قطعه**
ای هز اما ده بو گفت دست ای لالا طارعا الخلق عیسا در گرفته ز بر بعل
ناید خواهی خویدن ای معزور روز در ماند که بسیم دغل یعنی قلب و معروف
حکایت یاد دارم که در عهد و زمان طغولیت متعبد بودی و سبب جزو و مع
بونهد البو نوع الکفر یعنی غنای الصحاح قد مولع به ایامی و نبال راه ای عبرت
و بر هر کشی در خدمت پدر نشستند بودم و هفت دیده بهم بسته منستی
ای گفت غریبانه تلک اللیله فکرم و محف غریب در کنایه گرفته و طایفه کرد ما ای

خفته پدر را گفتن از بنای یکی سر بر می دارد که بگذارد و چنانکه ن خفته اند که
کوی مرده اند گفت جان پدر تو نیز اگر بخفتی به باشد زانکه در بوسه منی خلق
افتی **قطعه** نه بینه مدعی جویستی ز آایه فرزند که دارد برده و پند را به
پدر ده ظن و می کند عن الانانیه در پیش خود اگر چشم خدا پیش چشم
خدا اینی عبارته من عین لاری غیر الحق و الشی راجع الی الله فی رفع بعض النسخ کرد
چشم خدا اینی بخفتی یعنی اگر ترا ااه و الاولی انس للمقام کمالا یعنی نه بینه و رفع
بعض النسخ یعنی محکم عاچو ترا خویش **حکایت** بزرگی را در محفل می
نمودند و در اوصاف خط جملش میانه می نمودند سر بر او زد و گفت
من آمم که من ندالم **شعر** گفت علی صیغه الجول الخطاب من الکتابه ادلی
نصب علی التیز و هو ما بنا فی بام من تعد من العذ فاعلم انت و حاسن معفور
و هو جمع حسن یعنی بی عا خلاص القیاس علانی ای ظاهر بهد آمدند و موفو
فیه علانی و لم نه رعای وزن لم نروم من الذی اذ و هی العلم باطن معفور و الخفی
بامنی بید خفی و بعد فضا یلی خدا زبنتی بزرگ و گشت فیه فان هذا الذی نراه
و نطلع علیه علانی و ظاهر و لیس لک غنوا علی سویی و باطن **قطعه** شخص
بخشم عالمیان خوب منظر است و رخت باطن سر جلت فکند و پیش
طاوس رینقش و نگاری نگار بالکاف الفارسی عطف تفسیری که هست
خلق غیبی کنند و او نجل از پای دشت خویش **حکایت** یکی از صلی ای
جبل لبنان عا و زن عثمان اسم جبل که معانی او در دیار عرب مذکور بود
و کلمات او مشهور بمجامع و منسق در آمد و برگزید بلکه ای الخوض طهارت می کرد
بایش بلغزید و کوض در افتاد و بشتفت بسیار داد ای خلاص یافت
چون از نماز پسر د اخذ صحاح الفارسی بود اخفی یعنی تمام کردن یکی از

دور گفتی

اصحاب گفت در اینکلی هست گفت آن چیست گفت با دودارم که بر روی دریا
 منسوب رفتی و قدمت ترمی شد امر و زورین قلای آب یعنی مقدار مایه و غنیه و عشره
 متناکذ است من البعض و بواقت بعض الکلب الفقهیه از هلاک یعنی غیر از هلاکت
 چیزی مانده بود درین چه حکمت شیخ سنجیک تنگ فرو برد و پس از نامل بسیار گفت
 نشینده که سید عالم محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم گفت بی مع الله وقت لا یسقط فی ملک
 مغرب و لا یبقی من سل قور و نکفت علی الدوام ای بخل خصمه بوقت من الاوقات عطفه عافور
 گفت و قور و قنی چنین کلام مبتدا و لبس من مغول نکفت که فرمود بجزر لیل و مبلک ایل نیز داخل
 یعنی لا یستغفر فی ذلک الوقت و دیگر وقت با حفضه و زینب در ساختن که مشاهده الابرار
 جمع بر با یغی صنفه یعنی الحسن و بکیر محمد ربحه الاحسان بین النجلی و الاستار یعنی ان
 الخواص لا بدوم لهم التخیل بل هم بین کشف و بستر می نمایند و می رباید من ربودن یعنی ان
 وقوع التخیل علی الابد و کونهم و الهام و جدا عشق لبس مایه ای لهم و ای وقت انفتحت
 بل لانا بکب الورد و علیهم من جانب الحق سبحانه و تعالی **نور** انما هذا انما من موصوف اهل
 من باب علم ای اهل اهل انا بخلاف العابد یعنی احب بفر و سبله متعلق با نشاء و هو باندیش
 ای البصر فی کف من کف شأن ای ارواحی اصل ای اصل انا به بخلاف عابد الموصوف
 هر بیا نصب علی از معقول اصل نوع ناد ای تو قد ناز العشق با طهار نوع من الزمان
 ثم یقع اصل یطقی بالفره و کفی قلبه مناسبا بالوزن ای بکمال منطقیه بر سر ای بر سر
 و احواله من کمال الوصال و غنا و الفحاح الریه من الماء الثقيله هند و قبل ان انقاد النار
 عباره من النخل و اطفا با عن التبر و البرقه صدر من دشت المکان اذا صبت
 الماء علیه قلیلا قلیلا و محصل مخوی القطف الکتابه من قصر زمان التخیل و سرعه حرم
 استراحتی و انت خیر مان الزمان المنقذه من ثم و التک من تاء زینت بابیان من
 هذا التوجیه لذلک المذکور من تاجع النار و اطفا با تاء ای تبصره حال کونه

محرقا اسم معقول من الاوقاف و غیر بنا فقیل یعنی المعقول و محل الرویه یعنی الابصار
 و نصب محرقا علی الحاله اول من جهلا رونه القلب ای العلم و جعل محرقا معقولا تا بنیاد
 الظاهر از اراد الخطاب یعنی تری لکلی من یصلح ان یكون محاطا قصد الی غلطی حال
 فی الاقتراف و الفرق ای شایسته حالی فی الظهور للقلوب الی جث یعنی خفا و غایب کنهی
 با رویه دایه دون دایه کما قبل فی قور و لوتری از لوترون ناکس و دو سهم و همد التوجیه
 مما و افقیه فی بعض الکلی علی سبیل التوارد **مثنوی** یکی بر رسید از ان کم کرده فرزند
 یعنی به یعنوب پیغمبرم که ای روشن کبر پیرم **دمنده** ز مهرش یعنی زمهری بوی
 پیرا هن آن فرزند **شندی** چه ادر حاه با یکم الفارسی کنشش بدیدی
 بگفت احوال ابرق جانت یعنی همچو برفت دی پیدا و دیگر ناست کی بر
 طارم بکسر الرأ علی ما فهم من بحر الغرایب لکن المشهور بضم الرأ یعنی الفکر کذا
 فی العوالم الفارسی و بحر الغرایب طارم فی الاصل البیت الذی بکثره العباد
 و یقولون فی التری دیم او غم اطلق علی ما شباهه من الفکر و غیره مجازا یعنی
 بوفکر اعلی نشینم کی بر پشند پای خود بنیم اگر در ویش بر حال باند که
 سر دست از دو عالم بوق نشاند **حکایت** در جامع بعلیک کلمه چند بر طریق
 و غوی کفتم با جماعت افسرده دل مرده و داه معقول نبرده فی قور از علم
 صورت نبرده دیدم که نفسم بغیثین در می کبر و ای لا یوتز کما قال خواج
 حافظ یوم دلم جو نهره رو با نا طریق بر می کبر و زهر در می و هم بندش
 و لکن در می کبر و ای لا یوتز و آتش کرم در میزم تدا ندری کند و رنج آدم
 توبینست سوزان فی بحر الغرایب سوز اسم عام بطلق علی الحيوانات النعمان الرابع
 و آینه در محله کوران بالکاف العز و لکن در ای باب معنی ناز بود ای انفع
 و سلسله معنی در اند و ربیان ابن ابی که و کفن اقرب الیه من جبل الورد

قبل حمل الوريد مثلثة القرب وقبل الحمل العرق واصله للبيان والوريد ان
 عرفان كنهان بصفتي العنق في مقدمها متصلا بالوتين يردان من الواس الى
 وقبل سي وريد الان الروح برده والوتين عرف ابيض عكيط في الصلب معلق بالقلب
 يسه كل عرف في الانسان اذا انقطع ما صاحب سخي بجاني رسايند بودم كه ميكنم
بين دوست نزديكتر از من بنست يعني دوست نژديكتر است الا انه اخو الوابط
 للوزن وبن يكثر من اروي دورم به كنم باكو توان گفت كه او در كار من و من بكار او
 او من از سر ابا بن سخن مست و فعلا فذبح در دست كه روزه از كار مجلس
 گذر كرد و دور او در و انكر و نقره جهان زد كه ديكر ان بموافقت او در و ان
 آمدن در بكر الغراب خورشيد صوت شب بالعد نظير من الميانات ومن الرجال
 وقد بي يلقى الجملة والصور ايضا انتهى واما ان مجلس در جوش يعني در غلبان كنتم
سبحان الله و دان بغي بعيدان باقر در حضور است و نژديكان الي بصير دور
قطعه فهم سخن چون نكند سماع قوت طبع از متكلم مجوي هي من جنتي الي لا طلب
 فسوف كما كرسه لفظا ومعنى ميدان ارادت بيا و ما بدند در سخن كوي بغي اجل
 متكلم وصف تركبي و قول كوي بغي كوي را معقول بزند حكايت شبی در
 بيابان كه بغي در بديت از عايت بي خود ان پاي رستم نماند سر نهادم و نشد
 بانرا كنتم دست از من بداراي دغني و انقطع عني قطعه پاي مكيني پياد
 چند رود كه كل سئوده شد بختي بستوده لفظ فارسي على وزن الدخول نوع
 من النخل بالحاء المهملة بيا ل بالزكي صوره اركذانه الصالح الفارسي و غيجه الزايب
 سئوده بغي عاج و سر كرد ان و قد تحفف الواو و فقال شد انتهى و بختي بغي
 اباد الوزي نوع من الابل بالزكي بسك دوه فقول سئوده معقول مقدم
 لقول سئوده بختي فاعلم هذا هو انظار الملايم للسيا و السيا فغ بعض النسخ

نژاد

نژاد اله ال والاء بغي بختي ووجه بعضهم وقال حضور جند رونه بملافه
 هذا القصيد والباختي بده تا شود جسم فربهي لاطر الاخرى مرده باشد از سخن
 گفت اي برادر ۲۹ ام در پيش است و حواي از پس اگر رفتن بر دي جانرا
 نكروا و كرخه و دي بیب خوش است ز بد معيلان اسم نكر براه يا و ديغي بيايان
 خست بغي خفتن و ريش و جل ولي ترك جان بيايد گفت يعني بيايد كردن و لا بود
 في السؤال كنهه معي كودن فان امثال في النوا رسي لبسي بوزيد الا بوي الى قول جان
 شد او از پياده حكايت پارسايي ديدم بر كند در بار كرم پيك داشت
 و بيج دار و دي نژد و مدتها در ان رنجور بود و دمدم بغي كاه كاه شكر خدا بغي
 مي گفت الحمد لله كه بغي كوفتارم نه بجمعيني قطعه كودا از اكرستن دهد آن ياد غريزه
 قول زار معقول ثانی لقوله دهد و معناه بالزكي از نك قال نكر الغراب زادي
 بغي ناله و زار بغي نالان و لا بعد ان يستل زار و هنا بغي زاري فان فيه معنى
 بليغ كما لا يخفى فانكولي بيا الطابا كه و دان دم غم جام باشد كويم از بيل
 مكيني چه كنه ها در شد كوي كه ان ياد غريزه دل از دوه شد از من غم ان باشد
حكايت در و بشم و در پيش آمد كلي از خانه باري بد ز و يد حكم فرمود
 دستش بر بند صاحب كليم شفاعت كه و كرم او را غل كودم بغي جلال كردم
 و دعوي بكي كرم حاكم گفت بشفاعت تو مد شمع نكذارم گفت راست فرمودي اما
 هر كه از وقت چيزي بدزد و قطعش لازم بيايد كه الفير لا يملك شيئا عا مبيغه
 العلوم ولا يملك لاصد على صفة الجمل هر چه درويشان داشت و بغي النسخ
 هر چه از ان درويشان است و الفير واحد وقت نما جانست حاكم دست از او
 برداشت بغي نكر و گفت همان بر تو نك آمده بود كه و زدي بالباء المصدر ي نكر و ي
 الا از خانه چيني باري گفت اي خداوند نشينده كه گفته اند خانه دوستان بروب

احر من زفتی بالضم یعنی خد کل بکده و در ششمان بکسر الاء یعنی باب دشمنان کوب
 تنی من کوبیدن بالکاف العزنی و الباء الفارسی یعنی الذی و القرح کذا فی الصحاح الفارسی
 بیت چون فرومای بیخ یعنی اذ اضطرت بالنده تنی بجز اندر مکن دشمنان را بدست
 بدکن یعنی اسلح جلده و دشمنان را بدست بکسر الباء الفارسی الی الفرو یعنی بدستین دوش
 بدکن و لا یخفی ان قور دشمنان را بدست بدکن لا یلایم ظاهر القول در دشمنان کوب
 اللهم الا ان نعال مغله در دشمنان کوب لاظهار التزل و عرض الاجتناع و لما اذ اوعد
 فرسته و کنت قابلا علیه فاسلح جلده حکایت یکی از پاشاگان پارسای را دیدم و کنت
 هجرت از ما بادی آید گفت بلی هر که که جدا از او شش میکنم بیت هر دو دین دودن
 آنکس زور خویش بر اند یعنی بعد از الی الاطراف و اطاعت من بر تو نه من باید و باده
 و اندر اگر بگوید بد کس بکسر الاء و اندر الی لاجل محتاجا الی باب واحد حکایت
 یکی از صالحان پادشاهان در باب دید در بهشت و پارسای را در دوزخ بدید که
 موجب بکسر الجیم و رجاء اینجهت و سب در کلمات آن چه قال فی مختار الصحاح الی و
 جمع درجه و هین المرتبه و در کلمات انانیثا و لثا و در کلمات و الجنة درجات که ما یلای
 ان پنداشتم گفتند آن پادشاه هجرت در دینان بهشت است و ان پارسا بنویست
 پادشاهان در دوزخ حکایت و کنت یعنی قور تو بک کار ابد و هیچ عطف علی و کنت
 و نه بعضی از شیعیان می آید بپلاسی یا الوعد و مرقع یعنی رفعت دوفت خود را علما بکلام
 بکسر النون الی المختفیه عیار و اذ الصحاح الفارسی او المذمومه عیار و اذ بکس الغراب بر
 دار و لعل اهل بیری بوی عیار وزن فعل من بدین الدیمام مذهب معتزله اکثر استغفار
 بیخ خود را خالی دار و عملهای قبیح حاجت بکلاه برک داشتند نیست بیخ نفوذ
 نه داشتند در ویش صفت پش و کلاه تیری دار و بدک بیخینی و الکاف التری
 نوع من المتاع بکسر الصغیر و کلاه تیری یعنی بکلاه امیران حکایت

پاد

حکایت پادشاه سر و پا برهنه با کاروان جاز از کوفه بدر آمد و همراه او امان
 می رفت و کنت قطره با شری سوار ام نه چو زبید بادم نه خداوند ای صاحب
 رغبت نعت نه غلام شهر بادم غم موجود و در پیشان محرم نه ادم نفسی زلم
 بمری بمر آدم استر سوار می گفتش ای درویش کجا بروی باز کرد که استغنی
 بمری شنیدی و قدم در بیابان نهاد و بر رفت چون بخلد محمود اسم مکان بودیم
 نو انکرا اجل و اقال فی بحر الغراب فرالقط فارسی بدخل فی او ایل الا فحال و المصاد
 لکن من اللطاف رسید و مرد در ویش میالینس باید و کنت ماستیخه فریدم و تو بید
 حتی بمر دی بیت شخصی حش بر سر بیمار گرفت چون روز شد او مرد و بیمار بست
 قطره ای با استر و که بماند و کی تصفیر خولک و نه بعضی از شیعیان که خولک جاتا
 بنزل بر و بسک در خاک تدرشاند و فن کردند زخم خود و نه غم حکایت
 عابد را پاشای طلب کرد و عابد اندیشید که داروی بخورم تا ضعیف شوم مگر اعتقاد
 در حق من زیادت کند او رده اند که داروی قابل بود و بمر و قطره آنکه چون
 بسته نوع من الفار نعال بالزکی فستق و المشق و بکسر الباء و قد صحیح هند و شاه
 بخوانی بضم الباء العزنی کذا فی بحر الغراب و دیدیش بیخ بلاء الخطاب قبل الشی بیخ
 نظرات فی بعضی از شیعیان دیدمش بیخ اینه انا لانی دیدن همتا بیخ روزه الغلب
 هم سفر پوست بر پوست بود و بچو پیا زای کالبصل پارسایان روی در
 حکایت بیشت بر بک می کند عار بیت چون بده عدا ای خویش خواند باید که
 بحر عدا ای نداند حکایت کاروانی را در زمین یونان بنددند و بیست بی فکس
 بردند با در کمانان کور و زاری کردند و عدا و رسول شقیم آوردند فایده نداد
 بیت جوید بمر و بیخ مظفر شد و زو تیر روان بیخ نش و صنفی بکس چه غم دارد
 از کرب کاروان کمان حکم در ان میان بود یکی از کاروانیان گفت کله چند است

و موغلت با ایشان بگویی بآنکه در طریقی بعضی از مال مادیست بدادند و رنج بکشند
 بعد بنیعت که صانع کو و دغال گفت در رنج مگر حکمت باشد با ایشان گفتی **قطعه**
 آه که مورمانه لفظ فارسی معناه دو پنه تا کل المدید و حی ایضا یعنی ذک
 و لغام محتمل تکلیها و قال الانسان لم یولد الا قلوبا و ذنوبان و از و بصیر
 ذک با کسید دل چه سود گفتی و عطا کرد و هیچ آهنگی در سنگ **دیگر** بر روزگار
 سلامت شکستان در باب ای اقم عالم و اربع خواطر هم که پس خاطر مکنی ای
 رعایت بلا بگرداند و بعضی نسخ که غیر خاطر مکنی و مختار الصحاح الجفره الاصل ان تغنی
 الرجل من الفقر جو سایل از تو بداری طلب کند چیزی ببرد و گوید سخر ای
 الظالم بر و رستاده ای باغبان الغیب **کتابت** چند آنکه شیخ را اجل نفس الدنیا ابو
 الفرج الخواری مع بزرگ سماع قومودی و بطلوت و خلعت انارت که در عتقوان
 شبام غالب آمدی و هواد و هووس طالب ناچار بخلاف رای حزبی بر قبی و از سماع
 و مخالفت قطعی بر گرفتاری و چون نصیحت شیخ یاد آمدی گفتی **بیت** فاقص اربابا یقین
 اکرم ما تشبه بر فغان دست را بختب کوی طود و معدود در دست
 تابشی جمع قوی بر رسیدم که در آن میان مطری دیدم **بیت** کوی بیخ کانه بقول
 از اسمعنه رکن بفتح الراء و الکاف الفارسی جان میند نمر سار شش یا کشته
 از او از او که بد او از شش کما هی انکنت حیران آرا دیه ارباب و ذک الخلیف
 از و در کوشش و کما هی بر لب که خاموشی **شعر** فهاج منی حاج الی البقی بهج
 میجا نا مال الیه و اینعت و هو سنده الی الجار و الجور ای قور الی صوت الاعان
 جمع اغنیه و این النفا بالکرم و الله بالفارسی سروده و قور لطیف تعلیل بقور حاج
 و قور و انت منق جله حاله و الجملة الشوطیه ای قور ان سکت تطیب محل الوقف
 کما انما صوغت و قور تطیب بروی بالثا عا الخطاب و بالثا عا الکایه و الجور ان لغز

بابا و بکون فاعله السکوت المدلول علیه فاعله سکت ای بطیب کونیک کما لقال خاموشی
 تو کجایی موسیقار است **مثنوی** نه بیند کسی در سماعت خوشی مگر وقت رفتن یعنی
 رفتن تو که دم در کشی و قید اشاره الی کثره تفتیه چون در آقا را آن بر بطور الی
 بسخ سارنده بر ربط و هو فی الاصح نفختی الباقین و فی المشور بضم الباء الثانی و فتح الاوّل
 من الاث الثغی نباله بالزکی مبتدأ کمر حداد کفتم از بهر فزایه ربیع و در کوشش کن
 تا شنوم این آواز مکرره زایا درم کنایه یعنی با در در ایکس ای بمن تا برون درم
 نه الجمله خاطر یارند اموافقت کردم و شش پنجمین مجاهده بر روز آوردم **قطعه**
 مودن با بکندی هنگام بر داشت نمی داند که چند از شب گذشت یعنی که گذشته
 است در از ی شب بکسر ایاء المصدوری از مزلانی من پرس که یکدم خواب
 در چشم نکشت بالکاف الفارسی یا مداد الی حکم سرک دستار و دینار از کمر
 بختی الکاف و الیم النطاق بکند دم و پیش منق بنام و در کنار شش کوشم
 و بی شکر کفتم باران ارادت من در حق او بخلاف عادت دیدند و بدخت
 غفلت من عمل کرد و نه نعمت بکند بکندای ضحکو خنده یکی از ایشان زبان تعرض
 در از کرد و ملامت کردن آغاز از این گوشت مناسب حال فرزندان مکر دی
 خور مشایخ بچینی مطر نه دادی که در همه عمرش درمی درم بکسر الال و فتح
 الراء یعنی الدرهم یعنی یک آنچه در کف بنوده است و قرأه بضم الفاف و فتح الضاد
 البی زیدانه و در در **مثنوی** مطری دور ازین جسته بضم الحالفه
 المبارک سرای بقی مطر نه که کس دوبار شش الی مرین ندیده و در یک جای
 فغول دور ازین جسته سرای جمله معترضه و عابیه راست بقی مستقیم و قیل
 بهر مهنا اسم تمام من متا ما نعلم موسیقار و لایحق مافیه و الحق از معنی ابنا کج
 چون بکنش بالکاف الفارسی یعنی آواز شش از زبان او برخاست

آورد

خلق را موی بر بدن برخاست مرغ ایوان ای سببان زهری بفتح الهاء ای خونی
 او برید موی ببرد و خلق با کار الهی الی مقدم خود و برید گفت مصلحت آنست
 که زبان تعرض کوتاه کنی که مرا امت او ظاهر شد گفت آن با در اکسیت این و آن
 که دانی با همگان یعنی با جمیع یاران تو بر یک پایم و بر مطایبه ای لطیفه که رفت
 در میان ما استغفار کنیم گفتیم کلمه اگر در هیچ بارها بشک سماع فرموده و معظایه بلیغ
 گفته و در هیچ قبول من نیامد استیم یعنی در امتیاز اطالع همون و اخر همایون یعنی
 النسخ و کت همایون اخر یعنی الغرة یعنی النجم و همایون لفظ فارسی یعنی المیزان ای
 الحاکم ای بدین بقدر هر که در نایب است این کسب توبه کردم که در یاد کرد و بکسر
 الکاف الفارسی سماع و محالست نکردم **فقطه** او از خوش ارکام بالکاف الفارسی
 الحاکم یعنی و دانی و لب شیرین که نیک کند و رکند دل بهر بید مصلحت من غیر
 بینه و اگر بدین یعنی بفتح الخاء و ربه و ده شاق و پرده سپاهان و پرده تجارت کلام این
 من این النسخ اسم مقام من مقامات علم موسیقی از حیرت بفتح الهاء الی مقدم
 مطرب مکرره تدبیر **حکایت** لقمان و گفتند ادب اگر اموصی گفت از لیل
 هر چه از ایشان در نظر ما پسند آمد از فعل آن بفتح الفاء و هو العجیب و شکر
 پس هر که دم **فقطه** نگویند از سر باریک ای علی و به المزاج و علی طریقه الملاعبه و فی
 ای حرف واحد معقول قایم مقام الفاعل نگویند که آن بید ی بکسر صاحب است
 الی الفعل و قد یقول من بلا و او و ایضا و که صد باب حکمت بلا اضافه و هو
 و کوز از یضا فایبش با دان که حرف مقدم لغوی بگویند و حکمت او باب حکمت
 معقول آید پس باریک تغیر بازی بفتح اللب در کد **حکایت** عابد و احکام
 کند که نشی و ده من طعام خورد و یا بسوی بختن ختمی در نماز بکود صاحب و ک
 بشنید و گفت اگر نیم مان خوردی و گفتی بسیار فاضلست از آن بودی **حکایت**
فقطه

فقطه اندرون از طعام جای دارد و نور معرفت پس نهی از چکن حکمتی بخت
 خال من الحاکم بخت آن که بهر از طعام تا پیشی بفتح الالف **حکایت** بخت بختی است
 بختی و دانی من دانستن و بختی و دانی بالواو بفتح الهمزة و اما بختی و دانی
 فهو بفتح الهمزة ای کم شده و در معانی جمع معنی چراغ توفیق معقول مقدم لغوی و آن
 فی الصحاح القاموس فرایض العوق المقابل للخت و هو المراد هنا بالخط و اهل تحقیق در
 آمد و بختی و دانی و صدق نفس ایشان و علم جمع و ضم بفتح الهمزة احکام
 مجده بختی و دانی و دانی از هر دو پس کوتاه که در زبان طاعتان و در حق او
 و از آن که بختی و دانی بر قاعده اول است و زهد و صلاح حسن یا معقول بفتح الواو یعنی
 غیر معتمد است **حکایت** بعد از توبه توان رستی از عذاب خدا ای ولیک می توان یعنی
 توان و تقدیم می ده الاثبات شایع ذایع از زبان و دم رست یعنی رستن بفتح الواو
 بفتح الحاکم و اما رستن بفتح الواو فهو بفتح الهمزة طاعت جور زبانا یا با و در و حکایت
 پیشی بختی و دانی بود و بختی بکسر است ای بکی و گفت شکر این نعمت چه گونه که از ادبی که بهتر
 از آن که بیا اطباء که می بندارند **فقطه** چند کونی که بداند پیشی و حضور
 عیب جوان من میکنی اند که کونی که بختی بفتح الواو بختی که بختی بفتح الواو
 خون تو و بر بد خواست بختی بفتح الواو و اگر علق بختی بفتح الواو بختی
 و بختی بفتح الواو و بختی بفتح الواو بختی بفتح الواو بختی بفتح الواو
 عیب نقصان **حکایت** که آنرا که می گفتی که دمی نگویند و بار بار بودی **فقطه**
 ای المستتر من غیر حیرت جمع جار بالتحقیق و هو الذي كادرك والادب العلم السراي
 بفتح الهمزة جمع سر و اعلاق بالفتح ايضا جمع على بفتح الهمزة و هو الاظهار
 و قبل الاشارة هنا بالکسر مصدر رتاشی ای گفته قال اللاحق و الادب العلم السراي
 و کذا الاعلان بالکسر مصدر اعلن الی اخر و معانی المصدرین بفتح المعقول ای بفتح

فرار او داشت

ما اسررت وما اعلنت قال الله تع و لا تعلم ما تسرون و ما تعلنون **قطعه** و بر منی باب
 بسته بر روی خود ز مردم تا عیب نکند ز مادر بسته بر سر و عیب و انان
 نمان و اشکارا **حکایت** پیش یکی مشایخ کلامی کاف الفارسی نکایه کردم فلان در
 حق من گواهی داده است تا که هر زنی زنده را گفت تو بجلالتی غلظت **قطعه** نو نیک
 باش تا به رسالت بکبر این المله و الکاف الفارسی ز بحر انوار بهر اندر بیکل زبانه که صناد
 و بد رسالت بنا وصف تو کس بنقص تو گفتی بیاید بحال چو آینه بر بید مستقیم
 که از دست مطرب خور و گوشتان اصله گوشت نالیدن **حکایت** یکی را از مشایخ
 شام پرسیدند که حقیقت نصف چیست گفت پیش ازین طایفه بودند در جهان پراکنده
 و بجمع جمع از نور قوی اند بطاهر جمع و باطن پدیدان **قطعه** چو ساعت از تو بجای رود
 دل بنمای اندر پیغ اندر تنهای بیای اودن پیشی کورت مال و جاست و رزق
 و تجارت چو دل با خداست خلوت نشینی بیای الخطاب و منزه کسی **حکایت** یاد دارم
 که شبی در کاروانی بهشت رفتم بودم و سحر بر کنار بستم غفنه بشورده که در آن
 سفر همراه ما بود نفره بزدوم و راه بیابانی گفتم و یک نفس ادا م یافت چون روز
 شد گفتیم این حالت گفت بلیلا انرا دیدم که نهالشی در آمده بودند از درخت
 و کبکایک بالکافین العربین طبع معروف از کوه و عوالم غنم الغنم الجمی
 و الکاف العربی الضفیع در آب و بایم از بخت اید بشه کوم که ووت بنات
 و در سبب و من بقتل در غفنه **قطعه** ووشن بالظم العجوة بمنی اللیل المانیة
 مرغی بصبح منی نالیده عقل صبرم بهر دین تا جلدی رسیدم که نوز دوم و طاقت و سحر
 ما معطوفان عاقل و عقل یکی از دوستان مخلص را پیغ یکی را از دوستان مخلص
 مگر او از من رسید بگوشتی گفت باور اسم مصدر یعنی تصدیق کذا فی بحر انوار
 ندانستم که ترا باند مرغی چنین کند مددش ای الفجر گفت این شرط است

مرغ تسبیح خوان و من خاموش **حکایت** وقتی در سوزج از طایفه جوانان صاحب
 دل بخدمت من بودند و هم قدم من بودند و قضا کرده بودند و نیکوئی را در صحای و نوز
 صورت الرعد ای کاناو بصیون صی و بیتی مختار بگفتند و عابدی در سبیل بکون
 اللام منکر حال درویشان بودند و بی خبر از درویشان تا بر رسیدم بخیل بی ملال اسم طراز
 کو دکی سیاه از بی عربی قبیلته بد آمد و او از بر آورد که مرغ اربوا در آوردی
 اشتر عابد را دیدم که بر نفس در آمد و المصا در الوقف پای کوفتی و عابد را بطلد انت
 و راه بیابان کوفت گفت ای شیخ در حیوانی انرا که این اواز و ناله اثری کند **قطعه**
 و ای که گفت و آن بلیل سحری ز بعضی منسج و ان بدون الالف تو خود خود و تا کبر
 بقول تو که انعالی انوب انت نکل کذا و کذا چه آدمی بکریا آدمی و باره ثانیه
 الخطاب که عشق لک ضری بکون الزاه و قد بفر ابرکریا و قد مالایع انشر من عرس
 در حالت و طری که در وقت ترا کتب الکاف العربی و الزاه الفارسی
 بمنی الحفی متبال المستقیم طبع جانده و ما وقع ز بعضی النشی که طبع با لجم قبل از کوه
 فانی ک بعضی النذرة کذا فی بحر انوار **بیت** بنزد او چو شود و طرب و در کسرت او
 آدمی را با ناله و من **سحر** و عند سبب الناشرات اب عند عرک الرباع من جانب
 ال اوسمت الرباع بالناشرات انشر السحایع الجوع علی الی متعلق بهدوب و املی
 بکبر الحاء المهملة و فتح الیم موضع فیه ما و طلاء الی بقطع عن الدواب لابل اسطانا بخیل
 غصود جمع غصن بضم الغین الجوع و بکون الصاد المهملة فرج البشی ابان ضرب فرغ البشی
 له اعضان رشیغه یسببه فذود الالبته قال تعدک غصن ابان فذلک و رده قال
 بعضی الکی ابان بنی نعال له بالزکی صور قن **لا اله الا الله** ال الصلح الماسی بفتح اذ حبت
 الرباع علی الرباع و البساتین بخیل و یخوک با الاشجار الناعمه الربطه لا الا حجار البساتین
 الصلیبه و انقصود ان الاصدات الحسنه و الاطمان الطیبه انما یستلذ بها سماعا و لکن

بمی

خضار اینج انشا که از کسان او یکی حاضر بود گفت چه خطا کرده است که از دیدن او
 ملول بیا. الوجه الخطاب گفت خطاب بیست اما اهل دیوانه او قتل توان دید تا که معلول
 باشد و مراد از آن خویش بسبب دیدن او و عطا یا او در ریج او بنا بر چیست بنا بر
 منی بسبب لزوم الاکرام و الاعطاء قطعه در بر یکی و دار کبر و عمل قبل دارد
 کبر یعنی کبر و دار و قد عرفت معناه از انشا یا تا فراغت دارند و زیغ در زمان
 در مانده کی موسر در دل پیش و در میان آورند حکایت ابوهریره بن اسم رجل من الصحابة
 رضوان الله عليهم اجمعین هر روز که خدمت مصطفی صلی الله علیه و سلم آمدی گفت یا اباهریره
 ز تو آدمی زارید و رغبت نمی رانم الحاج الغنی بالکسرة الزبادة ان یاتی احدی یوما دون
 یوم قال الحسن بعد ان یزور علی السبوع مرة و علی بعض الاشیاء اذا اجبت الخاف الله
 فاقبل فمالطعة الدنيا تزده و مضارع مجزوم علی از جواب الاحوج باین هر روز میا
 نا بخت زباده کرده و حکایت صاحب دلی را گفتند بدین خوبی که آفتاب نشسته ایم
 کسی او را دوست گرفته است و عشق آورده گفت از برای آنکه هر روزی
 توان دید که در زمستان که بچوبت و محبوب قطعه به بداد مردم شدن عیب
 نیست و لیکن ز جندان که گویند بس اگر فدا شدن و اطاعت کنی بتقصیر و متابعت
 هوا و هوس محدود است و لیکن اطاعت نباید بشدن کسی یعنی بسبب ملازمة
 و قد وقع منافع بعض النسخ مكذا حکایت یکی را از بندگان با مخالف در شکم بچند
 کوفت و طاق ضبط آن نه است از اجتناب از وی صادر شد گفت ای دوستان مرا در
 آنچه کردم اختیار می نمود و بزه بر من منسوبید که را حق بر من منسوبید شما بگویم محدود
 دارد قطعه شکم دندان بادت از خود منده ندارد و هیچ عاقل با در بند
 چوبان و اندر شکم آید و در وی که با داند در شکم با داند است بدول حریفی تو شود و
 ناسازگاری و چو خواهد شد دست پریشش به از آلا ان الا ان هذا یسر من

هذا الكتاب بل قال بعض المحققین انی رأیت هذا الخطاب فی رسال النسخ الغریبات
 فالحق بهذا الكتاب بعض النسخین حکایت رحمت باران و مشتم ملائمتی به بد آمده بود
 سر بیابان قدس نادم و با حیوانات انس گرفته تا وقتی که اسیر شد و در یک شدم در
 خندق طر ابو لوس با جو دام بلا رمل بدانشند تا یکی از رؤسای جمع رئیس مثل جلیس
 و جل و جل / سابقه میان ما بود که ز کرد و مرا بخت گفت ای شیخ این بخت
 و چه گونه کنی از این قطعه می گزینم از مردمان بگو بهشت که از خدا می شود بد بکر
 بر داختم گشت افزون اناس الی الجیل و الصحراء لئلا الون منوها الی غرات و اس
 کن که چه عالم بود در این ساعت که در طوبی نادم و میاید ساخت بیغی که در طوبی
 نامردمان بیاید ساخت بیت بای در زنجیر پیش دوستان به که با یسکانان
 در بوستان به حالت من رم کرد آورده و بداد و بنار از قید فرنگ خلاص داد
 و با خود و جلب بختی اسم مدینه مودف به و د فزی داشت و در غنم و نیکامی در
 آور و بکامی بی بالائی الوالی المهر للوجل صد دینار چون مدتی بد آمد و فز بد خود بود
 و سبزه روی نافرمان بود و زبان درازی که دن کوفت و عیش مرا منقضی
 داشت چنانکه گفته اند قطعه زن به در سر ای مرد و لیکو هم در بن عالمست
 دوزخ او و دنیا بالیاد از قریب به زبانه و قال عکرم الغریب ربنا دالیاد و بدوزخ
 کما کلاما کلمة نشره و کهنند علی قبول النسخ الا انو دی مع ناسخ منکشف شود
 آفتاب اگر آید بزم ساید عدلت به بنهار و فضا عذاب النار احر من الوفاة
 ای اللفظ ربنا منصوب منادیه مضای حذف حرف نهائه ای بار بیا عذاب منصوب
 علی نزع الحافظ ای عذاب النار قال بعض الکمل هذا اقشار من قور توفی الناس
 من یقول الآیه و علی رضی اللعنه ان قال الحسن فی الدنيا المرارة العساکة و فی الآخرة
 الجوار و عذاب المرارة السوء باریه ابهره زبان لغت فی المصادر النوع

ربنا

زنت جنن و داد کرده بودی گفت توان شخص نستی که پدر من تو از قید
فدنگ بده دینار باز خود بد گفت بلی بده دینار باز خرید و بعد دینار بدست
فدام گرفتار کرد و **قطعه** شنیدم که سغدی را بزرگی دانی فاعله ضمیر بر رگی
و معنای که سغدی از دمان و دست کردی بیای الوصله شبانکه که در بد جلفش
بنا لید و وان آن کو سغدی از وی بنا لید که از جنگال کرم در بودی جو دیدم
عاقبت کرم تو بودی **حکایت** یکی از پاشاگان عابدی را بر سید که او فاقان عزیزی
چومی که دای کیم تر و علی ای حال نذیب گفت هم شب در مشاجله و سر در رفع حاکما
و هر روز در بند او اجازت خواطر ملک فرمود و ناوچه کفایت او موافق دارند تا بار
عیال از دل او بر فیروز **قطعه** ای گرفتار و بای بند عیال دگر از اوده کی بند خیار
غم فرید و بار جامه و قوت بجمع از راه و باز دارد ای یمنک ز سر در ملکوت
هر روز اتفاق می سازم که جنب با خدای پر دارم شب چه عقد فایز به بندم
چو خورد و با مداد فرزندم یعنی تشویش این قضیه بدید آید **حکایت** یکی از
متعبه آن شام در بر بنده سالها عبادت کرده بود و در حلال خوردی
بادشاه آن طرف حکم زمارت بنزدیک او رفت گفت اگر مصلحت بینی در نشد
از برای تو مخفی سازم که فراع عبادت از برای منست نه خود و دیگران برکات
انگلس شما مستفید شوند و بر اعمال صالح شما افتد کنند را اهدا این سخن را قبول
نکردار کانا دولت گفتند با کسی ای رعایت خاطر ملک را مصلحت آنست که چند
روز بنده در آلی اگر صحنای وقت عذبت از آن از صحت عبادت کرد و روی بدید
اجناس با قست آورده اند که عابد بنده است بستان سراسر ای حال ملک را از برای
او بپرداختند مخفی و لکشی روان اسباب یعنی روح اسبابی قال زجر انوار
اسبابا لاسم صدر یقال بالزجر لیسر و بنال و معصده اساکشیدن و یعنی لکشتن

بالفارس سستی مانند خود مشک آسا و غیر آسا و یکی ضیفه از من اسودن و قد استعمل
فوصفا ز کیمیا کو روح آسا و مهمان آسا انهمی کلام و لعل آسا لغز آسای او مقصود
که لکشتن و لکشی **بیت** کل سحر سحرش الشین راجع الی مقام جو عارض جوان
الیه مثل ختم سنبلسل همچو زلف جوان **بیت** همچنان از بسب یعنی النون لفظ فارسی
یعنی الخوف و بر و بخور و هوید و مخصوص بمرغ زمان سیر بکون فریبان او ان قدوم
تعلق الی الروم نیز ناخورد و طفل و ایه منور یعنی از کل سحر و ان سنبلسل نیز ناخورد
طفل و ایه است هنوز **شعر** و افانین جمع افانین یعنی فتنه فتنه فرغ البصر علیها جلنا
سکون اللام هو نور شجرة الرومان و بنال را بالزجر لیسر و کسر اللام المند و زجر شجر الرومان
یعنی کتاب الاستاذ بخط الشریف بکذا جلنا و بضم الجیم و کسر اللام المند و زجر شجر الرومان
انهمی و ابله الطرفه یعنی علیها جلنا و صنفه افانین علفت ای تشبیه بالشمع الا فخرنا
مرفوعه علی از فاعله علفت و املنه العفلیه مرفوعه امل علیها انما فخر المند و هو افانین شاعر علی
ان المند شجره علفته و نار ملک در حال کبر کی خوب روی بپشتن فرستاد **قطعه** از این
باز عابد فریبی یعنی ان ملک الجاریه من طایفه بنال در حق کل واحد مناه یاره
عابد فریبی طایفه صورتی غا و کس زبانی قال زجر انوار ایب زب یعنی از زبیر که
که بعد از دیدن صورت بنده و جو و بار سبایا نر انگیسی شکیب بکسر نین
یعنی العبر همچنان در غیبتش علامی بدیع الجمال ای عجب الحسن و الکمال لطیف الاعمال
اغند الا خلقا و اغند الا خلقا **شعر** ملک الناس حوله نخب علی الطرف و حطنا
تبر عن لبه ملک الی فاعله و هو مبتدأ و ساق فیه و الجملة الاسمية حالیه و یروی من الایة
یعنی التبصر و الجملة الفعلیه یعنی یروی مع فاعله الدارج الی ساق مرفوع الی با ز صند ساق
ولا یستی علی وزن یروی عطف علی بدی و حذف معنوی العفلیه بجر و الاختصاص مع قیام
القرینه الی اوساق برهم الناس و لا یستقیم الشراب **بیت** دیده آید دیدن لکشتن

بالکاف الفارست سیر بالکسرة الجور ایلا بصیر متبعاً حیث ان کوفراته بفهم الفاء المله الغدیه
مستغنیه من مرض الاستسقاء نفو ومانع من غایده لوی غیزه لذیذ خور و دن گرفت
و کسوت تطفیل پوشیدن و از اکل فواکه و از شرب بوییدن حلاوت و منع پاشن
و در حال غلامی و کبیری نظر کردن و خودمندان گفته اند زلف خوبان بر بخت پای غلست دام
مخ ذبیدک **بیت** در سرکار کوکرم دل و دین با هم و انش منزع زبیر کجیغت هم
اگر زنده ای دام بخت الشک و الباء للوحدة فی الجلاء دولت و قوت بختش بر و ال آمد
چنانکه گفته اند **فصل** در کرامت از غنیه و کسب و ورید و اصله و از زبان آوردن
بخت سخن و از زبان پاک نفس بختین چون بدیاری دو بخت و دلی ابلوهر فرود بخت
اند **مصل** در بخت سکون الثون ماض من ماندن و الباء یصل زاید و المفع در غسل
ماندگار نظره و اراد **مکس** یا در بخت بدیدن او و بخت کوکرم را دید از میان
نخستین کردیده بالکاف الفارست و کسب و کسب کننده و قد شده و بد بالکس دیا
نگه زده و غلام پیری پیکر بالباء الفارست و الالف الغریه بخت العصور با و او پرتا و کس
مروم بالکس بلیغ بر بالباء کسب استاده بر سلامت حالش شادمانی که دو و از زبان
بخت از هر باب و الباء للوحدة سخن گفتند تا ملک با جام سخن بخت در سخن گفت این دو طایفه
را در جهان دوست دارم احدی علما و اثنان زما و جمع زاهد و زبیر بلسون بخت حکم
جهان دیده حاضر بود گفت ای یک شرط دوستی است که با هر دو طایفه نکوی بکنی علما را
از زبیر تا دیگر خواهند و زما و از زبیر تا زاهد بمانند **بیت** نه زاهد دارم
باید نه دینار چوبستند من سندن بخت الا قد بخت و بنا و درم بستند زاهد دیگر بدست
از که آن زاهد نیست **فصل** اندا که سیرت خویش مرتبت با فدا می نالی
وقت و لغزه در یوزه زاهد است **الکنت** خوب روی پاکوشی و تقرب
بخت در اخر بخت شود و کوشواره بالکاف الفارست خام فیر و نه بناهد است

بخت مجرب است و در پیش نیک سیرت فوخته بخت میا که رابا در زبان رباط بکسر
بخت خانقاه و نیکه کوفت می کنند و رمان آفر و نیست بر اده مهنا و لغزه در یوزه کوشی
لطیفها لغظه که حوض منقح علیا میا نیک نظایره بخت هذا الکتاب خاتون خوب صورت
و پاکیزه روی را **فصل** در بالکاف الفارست عطف تفسیر با قبل و عام فیر و نه
اسم بحرین کاشف للعلل کوشی **بیت** نام است و یکرم باید هست عین رابطه
بخت است و المفع تا مراد دیگر حدایت با بدست ثم قدم رابطه للوزن که خوانند و اهرم
فصل مطابق این سخن با دشاهن را میگوید پیش آمد گفت اگر الحام این حالت
بر مراد من باشد چندین درم زاهد انوار هم چون حاجتش بر آمد و فای نذرش
بجوب شرط لازم آمد یکی از بنده لای فاضل کسب درم بداد ما بر زاهدان تفرقه
کند کوشی غلامی عاقل و مشیاء عطف تفسیر بود و هر روز یکم دید بالکاف الفارست
و بنیان که یاد آمد و درهما پوسه و او پیش می کند و گفت زاهدان اینا فتم گفت
اینهمه مطالب است اگر سخن دارم درین شهرها دهد زاهدان گفت ای عدا و در جهان
اگر زاهد است می ستاند و آنک می ستاند زاهد نیست ملک بخت بد و نوبانوا گفت چند اند
عرا در حق این طایفه غذا بدستان ارادنت و افرا این شیوه دیده را بسکون
الحا بخت این کسب را عدا و است و الالف و حق درین محل بجانب اوست **فصل** **بیت**
زاهد که درم گرفت و دنیا و زاهد را از کس بدست از مالده ام من آوردن
فصل یکی از علمای راسخ را پرسیدند که چه کوی در زمان رقت گفت اگر از پرت
خبر انوار بخت الباء و سکون الباء و فی تحقیق بخت بخت اللام الباءة الی لافل بخت
خام و فراج عبادت می ستاند حلاوت و اگر بگوید از پرتان می نشیند **بیت**
ناله از برای کج عبادت گرفته اند نور صاحب و لای فاعل گرفته از کج عبادت
برای ناله **فصل** در پیشی بجای رسید که ان بخت کرم النفس بود طایفه اهل فضل

مرد باید که گیرد اندر کوشش بخت و نصرت را و در نوشته است بوصول الفز به دیوار
دیگر صاحب دل بدر رسد ز خانه شکست عهد حجت اهل طریق را بگفت میان علم و عباد
به فوق بود ناخشا کردی از آن طریق صدقانی این فریاد گفت آن کلمه خوشی بر روی
و موج وین جدمی کند که بیکر و غریب را برای تکلیفش **حکایت** یکی بر سر راهی مست
خفته بود و زمام یکسر انداز لفظ علی اجتناب از دست رفتن عابدی بر سر او گذر کرد و در
حالت مستغرق او نظر کرد و چون است سر بر آورد و گفت قدس تعالی اذ ابرو باللعن و اکر اما
قال الله و عباد الرحمن الذین یحسبون علی الارض هوناً الی قور و الذین لا یستویون الذور
و اذ ابرو باللعن الایة قور و عباد الرحمن مبتدا خبره قور و ابرو بکثرون الغرة کما فی قول
الرحمن الذین هذه صفاتهم کثرون الغرة الی اعلی موضع الجنة و قبل الغرة اسم الجنة و اللعنة
کل ما یسبی ان یلین و یطرح من قول او فعل الخ و اذ ابرو الی عباد الرحمن باهل اللعنة و المستغنی
مروا منین کثر من انفسهم عن التوقف علیهم و الخوف منهم **خبر** از ارباب انجا کن سارا
ای مطبعت النفس لا یکر کما النفس بسورة بامن یمن لغوی الی لای کریم الی لای یمن لا یکر کما
و قد قال الله و اذ ابرو باللعن و اکر اما **نظم** مناب نه خاف من تافق الی بار سار و الی
از کشف کما و الی لا تعرف و جهک عن العا من یمن الی لای یمن الی انظر الی بالتم و الشدة
اکرم من ناهد المردم بکر و از الی بالعلی الیمن توب منی چون جو افر دان گذر کن **حکایت**
طائفة من ان بانکار در ویش یار الوفا بدر آیدند و سخنان ماسرا گفتند و بزرند و بر جانند
شکایت پیش بر طریقت بر گفت الی فونذ غرقه در وین ناچاره رضاست هر که درین
کسوت محلی را دی کند به حجت **بیت** در پای فراوان نشو و نیر به یکدر نشو و نیر
بالکسوة لکل عارف بر کد شک بفتح الناء و ضم النون است منو ز با **نظم** لتفحم قسط
که گذشت بر سد علی کن که بفتح از کناه پاک نشو الی برادر جو عاقبت خاکست خاک
نشو پیش از آن که خاک نشو **حکایت** این **حکایت** نشو ادر من نشیند که در بغداد

یعنی پیش از آن

راست یعنی علم بر ده و اخلاف افق و دانت از کور و بفتح الکاف الناء من بفتح عینا
داه و ج را باید گفت باید ده از طریق غایب قال الخلیل الغاب مخاطبة الاله لال من و تو
هر دو خود اید نا شایتم یعنی انا وانت مملوکان لما یک واحد و لا یبعد ان یجعل قولهم ع الزکی
قد شس و ادش من هذا البقیل غلط من قد نیکش و ادش فقول بیده بهاد کاه
سلطانیم بغیر لما قبل من رخصت و بی ای مقدار ساعة واحدة بناسو دم کاه فی کاه
در سفر بودم تو تر ج از موده و تصاد بفتح قلد و کلمی ان بهاد الی البصر بیده
فی الصحاح قال ابن السکیت صرة العدة و کجرو زای فیستق اطل و اطلوا و باید نمر و ما
ایضا محامره و عصارا انتهى به بیان و باید و کرد عباد عطف تفسیری قدم من بسی
پیشتر است بابا الفارسی یعنی مقدم است بس چو اخذت تو پیشتر است بابا
العرب و هذا ان ابان کلاما کموردان بالکسرة الجوزة تو بر بفتح عذ بنکان و روی
یعنی کبیر کان یاسمن بوی من قاده بدست نکر دان بسفر پای بند و سر کردان
گفت بد ده در جواب دانت من سر بر آستان دارم نه چو تو ای مشک سر باستان دارم
هر که پیشو ده یعنی جای پیچوده ای فی غیر موقوف کردان افرا ز و خوشین را بکر دان
و قد و منافع الدیبا به یکی از صاحب ولان زور از مای را دید که بهم بر آمده و در غم
شده و گفت بر منان آورده گفت این را چه حالت کسی گفت فلان و شام داده است
او را گفت این فرومایه از من سکی بر می دارد و طافق یک سخن غی از و **قطعه**
لاف سر شکی و دعوی و دی بکر از عا ج نفس فرومایه صفة عام یعنی ان عام فرور را
بر روی چه و لای کورت از دست یعنی اگر از دست بر آید و من شیرین کردن بشرین کن
که روی اینست و روی ان نیست که مشتی بده بر و من **دیگر** اگر خود بود در و من
در بند نه بینا لیدیل نه مردست آنک در روی روی یعنی انسانیت بنی آدم سرشت
آز خاک دارد و اگر عاکی بنا لادامی نیست **حکایت** بزرگی را پدیدم از سیرت

با کبر الی

اخوان صفا گفتند که اینک بخواه آن شخص است که مراد خاطر باران بر معالی خود و معتمد ارد
 و حکما گفته اند که برادر که در بند خویش است ای مستغرق در غفلت و غفلت و برادر است و در
 خویش است ای و پس تقریب من اقر با یک **بیت** همراه اگر شتاب کند همه تو نیست دل در
 کسی بند که دبسته **تو نیست بیت** چون بند و خویش را دیانت و تقوی قطع
 رحم آدم بهنا بختی الغرابه بهر از مودعتی و غم از الصالح الفری فی الدوم وهو
 نه الاصل مصدر تغول بینها فدا به و قرب و فدی و مغر به بختی الداء و ضمها و قل کلاما
 اخ تقوی و فدی بقدر ان بالان یار دارم که مدعی درین بیت بر قول من اعتراض کرد
 و گفت حق جل و علا در کتاب مجید از قطع رحم نمی گوید است و بموده ذی الفری قومه
 و آنکه تو گفتی منافق است گفتیم غلط کردی موافق فرائض قال الداع و ان جاهدک
 غیر الشبه للوالدین علی ان تشکر فی مالیس یک بر علم ای تشکر یا لا اعلم که یکجا و الا
 تقلید الهاد قبل اذ یدعی العلم بینه ای تشکر فی مالیس تشکر بیده الاجتهاد قول فلان
 جواب ان ای فلا قطع الوالدین نه و نک فاز لا اطاع ظلمه قاع مصیبه الخالق **صاحب**
 بر روی لطیف در بغداد و فرستاد یکیش و وزیر الباء للوحد و راه و در ک
 الکاف للتصغیر المقید للتحقیق و لجان بکد به لب و قدر مفعول که بید که قون از و یکجده
 با در این بد چنان دید که کس نیست و اما در رفت و اما در لغت فارسی بمعنی العروس
 و بر لبه شکر کای فر و مایه این چه ندانست چند خالی پیش از ابانست ابان
 بمعنی الجواب بمرات المزاج التکلف و انما الخطاب ای غایب شیخ سعدی کل من التی السمع
 و هو شهود و یقول بمرات بمعنی این گفتار و انما ما حکمتک من اطلاق الا بمرات المزاج
 و الملاحظة هر یک از و بر و در و این معنی کن شقی که ان تر که ما هو الغزل من هذا
 الهام و نافذ نفیک من لک و الموعظه و انما الیهما بقوله قوی بد در طبع که نشئت
 نهد و بوقت که از دست منقلب بند بهدی طبع نهد ان قوی بد را از دست

و بر ق

و بوقت و دروغ بعضی از شیخ فرموده باره الهام من و بعد و هو الخ الا اول **صاحب** فقیه و فخر
 است بجای رشت روی و بجای زمان رسیده یعنی بالغ شده و چون حیض را دیده
 با وجود چهار و شصت کسی بجا که او زحمت می نمود **بیت** زشت باشد و بی ای مناجات محبوب
 ای دیتی و هو علی وزن شیب اسم موضع و در بیان الیهام که بود بر عودش
 تا ریتان غمنا را الصالح العروس نعت بیستوی فی الرجل والمرأة و اما ای اسما بقول
 رجل عروس و احاده عروس و غمنا را بجا که بزرگو و بدانشکو و زیهانی مثل
 نه الجمله ضرورت با هر یک یا بختی اعلی عند الخافش بستند آورده اند که در آن تاریخ طبعی
 از سر ندید اسم سکانا برسد که دیده بایستایان روشن کرد و باینه و اکتفیه و اما
 راحله و غنی گفت ترسم که بپاشند و در دفتر اطلاق دهد **مصرع** و المصراع الاصل اذ طرب
 الباب ثم الخلق علی تعریف بیت للمناسبة بینما شدی بضم الشین بمعنی الزوج زن زشت روی
 وصف ترکیبی نا پندار **صاحب** با و شایه چشم عمارت در طایفه و درین نظر که در
 یک از این فاعل است و در یافت و گفت ای ملک ما درین دنیا بکش بختی بیکم از تو
 کمترین و بیستوی بمعنی الیهام از تو خوشتر و ترک بر اید و بقیامت بهتر **مثنوی** اگر کشور
 کشا به کشور یکبار الکاف العزیم الا فکیم و کشور کشا به وصف ترکیبی مثل کار اناخ قور
 کار است و که در ویش حاجتند است در آن ساعت که خواهند این و آن را و بخت
 در دن خواهند بخورند از جهات پیش با مال الباء العزیم اگر کن بر و چو رفت از ملک
 بدست خواهی که ای خوشتر است از پادشاه ظاهر در ویش جامه زند بختی الزام
 انما ربت و کسر بمعنی کند است و قدر موب سترده کنایه عن جرد و حیثیت ان
 زنده و نفس و ده **بیت** نه آنگ بر دور و دوری تشبیه از خلق بختی الخا البی که کر
 علقا کشد شکر بختی بر قدر و بیدایان نصیر هم و جلد و قدر که زکوه قدر و غلط
 ابی استیکره و عارف است که از راه سنگ بر خبر و بیان بوضایتم بقیه الداع و قور

حکیم

کدم الاكل زمانا بيشنيس آيد سهل كبر و كرتن پرورت اند و فراخي چو تنگي بيشنيس سخت
 بيشنيس و **حکایت** بگر از علی پسر را می گوید و از خوردن بسیار که بسیار با کسره بپزد و آنرا
 در روز خورد و او گفت ای پسر که کسری بکشد نشسته اگر طرب جان کنده اند که پیر می رود و در کمر
 سنگ بر وزن گفت اند از من که دارم که کلو او از بر او و لا سرفدا او لیا بانی آدم خدا
 زینکم غنای و کلو او از بر او و لا سرفدا از لاجت المسرفین الا فان الله لا یفرق فی عمل المسرفین
 مکی انما و ن الرکبه کان لطیب نحرانی حاد فاقال لعل بن الحسین بن و افه نسین کتابکم
 من علم الطب شی و العلم علان علم الابدان و علم الادیان فاقال قد جمع الله الطب و نصف آیه
 من کتابه قال و ما من فوری کلو او از بر او و لا سرفدا فاقال السرفاء و لا یؤثر فی ربکم
 شیخ الطب فاقال قد جمع الله الطب النما بیره قال و ما من فوری کلو او از بر او و لا سرفدا فاقال السرفاء و لا یؤثر فی ربکم
 راز سر کل دار و اعط کل بدنی ما عود فی فاقال السرفاء ما نزل کتابکم و لا یجوز فی البسوس **بیت**
 نه چند آن بود که دمانت بر آید نه چند آنکه از ضعف جانت بر آید **قطعه** بآنکه در وجود دلالت
 قطه نفسی روح آورد و نفسی الواد و الرکاء طعام کسینس با با الواد ارقد و یجینی مع القدر
 بود که کل شکر خورد و بیکلف زبان کند که تا قشور بد خوردی کل شکر خوردی **حکایت** در خوردن
 گفتند دلست چه بخوریم چه گفت آنکه در هیچ کجا نهد یعنی اباب و نکاه یعنی باقی لا اطلب خاظم
 شنب **بیت** معده چه پر کنش یعنی الکافی انما ربحی ابدا و الکافی لک المعده منتمیه نیکم در دکانست
 سودند از و هو اسباب **دست** ان لا یفقد کل ساجد حجرة **حکایت** بنجالی داد و می چند بد
 مویار که و بکسر الکافی العادین آمده بود و یعنی اجتمع در اهم علی طایفه من المتفردین
 بنعال و هر روز مطالبه کرد و سخنهای با فو لنش گفتن الحجاب از گفت او التفت فی الزمان
 کذا فی غیاد اصحاب حسته فاقال و ند و جوار علی چاره بود و صاحب دل از ان میان
 گفت نفس را و عده داد و ن بطعام آسانتر است که بنال را بدرم **قطعه** ترک
 افان فدای او نیز که احتمال جناب بوابان بنجالی کونست خوردن در نهامیای رشت قضا

حکایت جوهری بیاد الوعد را در جنگ نامارم اصنی اول رسید یعنی اصحاب و اید تا نامارم
 مجتهدی الا علی کسی گفتش فلان با از لمان نوش دارد و دارد اگر بخواهی تا بد که قدر
 القدر را ببرد و گویند که انا با از لمان نخل مواف بود **بیت** که بنجالی ناشی اندر سینه بودی
 تا قیامت روز روشش کسی ندید بیخ جواب جوهری گفت اگر نوش دارد و خواهم دهم و بده
 و اگر دهد منتفع کند بلکه بعد حال از خواستی زهر قاتل است **قطعه** هر چه از دونا تا
 جمع دونه یعنی تا کسی بشت خواستی بفرایغ الخاء درین اورد و از جان کاست بیاد الخطاب
 و کاستی بالان العرب یعنی انتقص من الشی و حکیمان گفته اند اگر آب حیوة فی المثل باب
 رو بر فرو کشند یعنی بویع ما الطیقا ما و بطه و الرجل الی بعضه و ما یور و انا کله فعل مضارع
 شیخ من فیه ن اید لا یشتري کردن بفرستد از زندگانی فایدت **بیت** اگر منتقل یعنی الخاء
 الهله و انظار الجوز العلق و فی السانی العلق کوسه نباله النزکی ابو جهل قریب از
 خورید از دست خویش فایدت قال فی بحر العرب فایدت بالهواء الاصلی مثالی و موی یعنی
 العادة و اما قد یبغی العربی یعنی فو نفع الخاء و الواد الوسمی بکونند فایدت و اوجی قال
 اسدی بع و لا دام را بر رخ از شرم کی سخن لا لاله الا الله و خودی به از شیر بهی بیاد
 الوعد از دست تو نشی یعنی تو وزن دوی **حکایت** یکی از عطله خواننده یعنی جماعت
 بسیار داشت و کثافت آنکه با یکی از بزرگان که حسن ظن بلیغ ابود الجباله در حق
 او داشت بگفت از تو قطع و بدو هم کشید فاعلی داشت و کشید رابع الی یکی از بزرگان
 و قدر و رابع فاعلی بگفت رابع الی یکی از علما بحر الغرایب و بدو منیر غایب یعنی او و توح
 سوال از اهل ادب در نظرش تا بپسند آمد **قطعه** زبنت بکون التافول روی بکوز
 الباء نرشد یعنی تو وزن کرده حال من روی پیشی یا در دینه هر که عیشی بدو نیز
 بخ کرد الخاء بحر الغرایب نیز حرف عطف یعنی الواد و حاجت که روی تازه روی فندان
 رو فرو بندد یعنی مسدود نشود و لی رب آن کسی که کثافت پشیمان شد و قیل الباء

نه کار به متولد من اشیاء کسر تا قبل از آمدن او در اندک در وطن او ریا ده
 کرد و بسیار از او شکایت می نمود و بعد از آنکه او را در پیش از چند روز چون
 محبت محمود و بد قرار نداد و گفت **شعر** پیش فعل الذم للمطامع جمع مطعم وهو بالفتح اسم
 لا یطعم فاعله اذ المخصوص بالذم محذوف عن نصب علی از طرف تنکب مضاف الی النزل
 وهو بالنصب ضد التعزیکها الیک انت تنکب للمطامع والخطاب لکل ما یصلح ان یکون طعاما
 ویروی الی الی بالرفع علی از مبتداء و یکسبها بالباء التیائیة علی صیغه التانیة علی الرفع
 علی از خبر و الجملة الاستثنائیة علی الجواب لاضافة الظرف الیها فاعله علی یکسب فیمرید و الی الی
 جازا القدر بالکسر ما یطعم فیرتفع اسم منقول من انتصب علی فیه والقدر بالفتح المنزلة
 و المرتبة و محذوف من الخفض صد الرفع و لا یخفی ان المصراع الثانی تمام التعلیل للذم و الخفی
 یتس المطامع مطامع یکسبها عنی الذل و یتس المطامع عنی کسب الذل ایاما عنی
 یکسبها الرجل بذل السؤال و هو ان الترفع فانه و انما کسب انتصب به قدره و فلا کس
 الخفض من قدره ما قدر ارتفع و علا قال علی کرم الله وجهه **لنقل الضحی من قنن الجبال**
اجت الی من منن الرجال بقول التامی لانه الکسب عار فقلت العار من ذل السؤال
 البعید الحی و القنن و هو اعلى الجبل کالتلة کذا معتد بعض الکمل **بیت** تاغی افرو و آب
 رویم کانت تاغی ابی به از مدت قداست یعنی از مدت خودستی و سوال کردن **حکایت**
 در ویش و اخرو و در پیش آمد که گفت فلان نعمت تا قیاس دارد و اگر به حاجت تو
 واقف بود و دهان فایده بفرایب مانده و همانا کما یخفی واحد و الفرق ان ما
 قریب الی التقیق در قضایا ان توقف روانه از گفت من او را می دانم گفت منت
 را بهر یکم و شنید یکدیگر تا بمنزل ان کس در او رسید یکی را دید لب فرو بسته
 و نند بضم التاء یعنی دشت و کذا فایده بفرایب و الصلح الفارسی **لشنة** الی الی
 کنا ذی کوز عبوس الوجه یعنی بگفت و باز گفت ای اعرض گفتش به کرد و بگفت عطا

او بگفت ای او کجند **قطعه** هر بنفین حاجت بنزدیک ترش روی که از خوی بدش
 فرموده کوهی با کاف الفارسی ای تغییر انتحنا ذباغ الصلح الفارسی فرمود
 یعنی الا لشکراه اگر کوهی هم ذل با کس کوهی که از رویش بپند ای الان و بالصلح
 آسوده کوهی بپند نفین و نسترع الان من مشاهده و عهد البشائی **حکایت خنک**
 سالی ای الخط در اسکندریه بدید آمد چنانکه عیان طافت دروینان از دست
 رفته بود و در تابی آسمان بر زمین بسته و فریاد اهل زمین با سمان پیوسته **قطعه**
 مانند جاند از وحش و بطر و ماهی و مود که بر فلک شد از دل تو ای افغانش
 عجب که در دل ملک جمع می نشود و بی جمع نمی شود که ابد کرد و دو سبلا و دیده
 بارانش در چینی سالی گشت دور از دستان که کنی در وصف او ترک
 ادبست حاجت بیغ حضور ما که در قدرت بزرگان و بطریق احوال ارمه آن در کشتی
 هم نتابد که طایفه بر بحر کوه بنده چل کنند برین دو بیت اقتضا کنیم که اندکی دلیل
 بسیار بود و مشتی غمزه بیغ جاشستی و واری قال فایده بفرایب و واری ای اهل
 عمل الحارم اطلق علی کل عمل کان قالایا شیعا صلی لا مصدری **دیگر** که شریکند آن
 محنت را شریک را ابدان نباید گشت یعنی از برابر فضا صفتش چند باشد
 و جسد بعد از آن که فاعل باشد راجع الی قدر آن محنت آن در بر نژادی
 بد بشت و هذا البیت کما یخفی کون ذلک المحنت معقولا را در چنین شنی که طریقی بیغ
 الی الی یعنی بعضی از نعمت شنیدیم در آن سال نعمت که کوان داشت تنگ دلان را
 سیم و زردادی و مسامحه اندا سفره تا و با کوهی درویشان از جور فاقه
 یعنی فقر جان آمده بودند آهنگ دعوت او کردند و مشورت بمن آوردند
 سر از موافقت باز زدیم و گفتیم **قطعه** خورد و شیر نیم خورده رسک بیغ فضل
 طعاش کوهی بیغ بمر و اندر غارتن بر پهای و کرسکی بند و دست پیش سحر

و اما باینکه علی و ابی من مومنانند و اینها را با اله قورن و لوسبط الله الزرق فالا **حکایت**
اعراب را دیدم در خطه جوهر بانی حکایت می کردی که در وقت در بیان داه کم کرده
بودم و از داد من و لم بطری فایده دنیا و لفظ المیع با من جز به مانده بود و دل بر ملاک
نادم که مالاه به بحر انوار ای ناک و نالاه و نالکان لکما بجمع فحاجه کیه با ختم پیرازم و اید
هر که آن ذوق و شادید و اموشن بکنم که پیدا شستم ای طشت نیک الکس بریانت گندم
بر بیان بانه که قورنش بعد از و قبل از و باز و اموشن بکنم انانی و نا امید به که معلوم
کردم که مر و ایدست **قطعه** در بیان خوش رنگ ربک روان بجه برتبه تشنه را در
و مان به در مصدق مردی نوشته کو قناد از زبان اصل که او قناد و هو تشنه افتاد قند
منزه او قناد و کسوف و غم الکاف لواء و قناد کوفت و کذا قال بعضی کل و قال سمع
من بعضی القهار از قواد رنگ بکوفت القاء للوزن و لعل لظ از بجم القافضی مو قنادا
و هو لفظ افتاد و ان کو اصل که او بجه که آن مردی نوشته بود که بنده او در
به خوف بختن بانه که مستقی **حکایت** یکی از عرب در بیان از غایت تشنگی می گفت
شعر بالنت قبل منته المنة فعلم بجمع الموت و قبل طرف افوز و یوماید من و ایوم
زمانا مابین طلوع الفجر الی غروب الشمس و قد استعمل مطلق الوقت و هو المصاب بها
الحج - افوز ان الطفر بیتی المنة بوزن الطلک المراد و المامول الی بالیتن افوز مراد بقر
ان اموت نمر که بکر علی از بدل می شسته و مجوز رفوع علی از بفر مبتدا و کذا و ای الی
المنة نمر قور نلاط و کتی صنف نمر و هو قناط علی اللط و معناه بالعاریه نوایک و نا
قینال لایه قنلاط و القنط الامواج ضرب بعضا بعضا و اخذ لفظ المانی الما
لوحی و الی غیره و فروع النلاط لان الطالب اذا علمت بعبه حصول امر بکثره
ایاه قو تا بخیل و کذا لا و طاملا فی غیره بلفظ المانی فاطل منصوب با فمما رانا جواب
التمنی ای امیر انا اطاه قو بیتی بختن در قاع سبطه بختا و الصالح القاع المستوی

منی او رقص فنور بسط بجمع معصودا منته مانته - مسافر به کم نمر و وقت بنشدید الواد
و قوتش بکوز مانده و در می چند بر میان داشت بسیار به بکر و بداه بکلی نمر
و بسختی ملاک را طالع بر رسیدند و در مهادید ندر پیش و بشن نا ده و بر خان این
کلام بنشسته **قطعه** که مر و در جعفری دارد و در جعفری دنیا بکسر مشهور و بالی الصفة
کالذی الاخری خ و دینا نامر و لک نوت بر بکر و کام بالکاف الفارسی المخطو و قد
نیز بالکاف الفارسی بجمع المراد و در بیان غیر سوخته را - شلم بختن به که نمره عام
و نمره بالضم و السكون النفسه غیر المخرجه **حکایت** هر که از دور زمان مشاهده بودم
و روی از کورش آسمان در هم نکرده که وقتی که پایم برهنه بود و کوشش با پای بوی
نداشتم بجامع کوفه در آمدم و لنگ را دیدم که پای نداشت بسیار و شکر نعمت حق
بکای آوردم و بی گفتی صبر کردم **قطعه** مرغ بویان چشم و دیر کمر است
از بوی تر که برخواست یعنی بر طاعت و آنکه را د نگاه بالکاف الفارسی بجمع
القدرة و اکثر استعمال مرغ الاصل هو ان ذی بحر فاعاد و یفون درگاه کوز و بحر ان
فقر و قدرت عطف تغیری لما قبل بنست شلم بختن مرغ بریانت **حکایت** یکی از ملوک
بانی چند از قاصان در شکار گاهی برستان بکسر ن الزاد و المجمع الی انشاء اذ عمارت
دور افتادست در آمد خانه و همان ای الزاد و دیدند که ملک گفت سب الجار ویم
نازمت سر ما سکون الزاد یعنی ابر و ده بانه یکی از دراکت لایق قدر بلند باد
باشند النجا بکانه و دهانی بیا اوصاف و یک بجمع ضعیف و سست بودن همچنان ضعیف
زیم و انشأ افرویم و دهان را خرد شد ماضی ترتیب کرد و پیش سلطان بود و پیش
بولید و گفت قدر سلطان بدین قدر نازل شد و یکی بکسر است که قدر دهان
بند شود ملک سخن گفتن او مطبوع آمد بشانگاه منزل او نقل کرد و باده انا آن خلعت
و نعمت بخشید و در کباب ملک قدیمی چند میرفت و می گفت **قطعه** قدر زور سلطان نکست

شاهان

بالکاف الفارسی جزو کم از الشات بهمان سراب و هفتاد کلاه کوفه و هفتاد باقی
 رسید که سار بر سرش افکند چون تو سلطان چون من تشبه منما ای سلطان
خات که این هوک بیغ هوک و هوک افکند از کاف عذ کل احد و سغند بالذبح
 ان نصف منقذ الفواخذ و اخطاب کشد که تحت و اخر داشت یکی از ملک گفت که
 می ناید که مال که گران و ارب و مار امی تحت اگر بدی ای بعضی از آن دست گیر
 کن چون از تنای و لایت رسد و فاکوده شود گفت لایت قدر بزرگوار خداوند جهان بکله
 دست مال چون می کشد آلودن که جو جو فرام آورده ام گفت غم نیست که بکاف آن
 بی دهم بعضی از تنی بتری دهم که الجشات الجشین **بیت** که آب جاده نصرانی زیارت
 جود و عود می شوند به بانست بالباء العزیز **شعر** قالوا احسن الکلم العجیب فبدر
 بغض مفعول و الکلم بالکسر الصاروخ یعنی به و بانزک الجو و عین الکلم می باب و
 قطیفه پس بطاهر قلنا شد به بالبین الهم من شد و شد و کلام اسد شد
 اصلیت او و نقیضه شوق جمع شوق بانفج و هونج الاصل مصدر الجبر و یوزن الذهب
 المبیضه ای المتوفاه شنیدم که سر از پای کج باز زد و جت آوردن کوفت و شوق
 جسته کردن بالکری جسته که ایلی ملک فرمود نامشعور خطاب یعنی مقدار ما امه بزم
 و توجیع یعنی سوزش از مستحق که در ایا افد و امنه **قطعه** بلطاف جو بریاد
 که بجست بر و کس فاعل یعنی و شاید جوار الشوط و الحقیقه لم یدرم نفس لولم بر
 شخصی آخو فو بلیغ **طایف** باه و کای دادیدم صد و پنجاه شتر بار داشت و
 و پهل بند و قدمش کار داشت کسی در جو بر کشت اسم مکان مر الجمره و فو
 بر و هم نیار امید از سکنای بر نشان گفتی که فلان انا دم یعنی شتر یک بر
 و فلان بغاقت بند و نشان و این قباله فلان رهنی است یعنی مکتوب فانی
 فلان جزو ری افلا نامحبت کاه گفتی که خاطر می کند به دارم که همدان خوشی

در این کتاب از کاف الفارسی جزو کم از الشات بهمان سراب و هفتاد کلاه کوفه و هفتاد باقی رسید که سار بر سرش افکند چون تو سلطان چون من تشبه منما ای سلطان

است و باز گفتی و بار و ب مشوش است سودیایی دیگر در پیشست اگر آن کرده
 شود بیست عمر بکوشه بنشینم و نوک فارت کنم گفتی که ام سغریست گفت که کوه
 بعضی الالفین الهمیدین یعنی معروف بالکبریت پارسی یعنی خواهم بردن شنیدم که
 قوت عظیم دارد و از اجال کاسه چنه بروم از دم دیبا بروی بند و بولاد و هذک
 و اکتبه بالکاف الفارسی یعنی فارور و جلیه یعنی و بروی بالی متاع ابلق لطیف
 بسیار و از آن پس توک جارت کنم و بد کاف بنشینم چندان که این مالک
 فرو خواند که پیش بالباء العزیز طافش ماند گفت اب کسود بدینر سخی بگو یا از
 الیا که دیده و شنیده و گفتم **نظم** آن شنیدم که در صحرای خود غور بضم الغی
 البیج اسم بلدة فربنه من سمرقند و غار الصالح الغوثانه و مایلی البیج و الهاته بلدة و النزه
 الیه ناهی با سالاری در افتاد از کسور یعنی سالار با و رو و هو ان و لان سالار یعنی
 الهام و همام الی هو التبا و کذا سمعت من بعض الکمل جسم تنگ و بیار و او ناسا در من
 کتب الدنیا و بطم فیا و هو مضایق الیه لغیر جسم تنگ با قناعت برگند یا فاک کور **حاصل**
 مال داری را شنیدم بچل جهان سرور بود که عالم طایب بشما وجود ظاهرش بیست
 از است و خشت نفس جیل بکسر بنی ایمان در باطنش متمکن کر نانی و احوالی
 از دست ندان و کوبه ای هر بر و ابلق نتواختی نواختی و نوازیدن مترا فقا
 بانزکی اغشش و سکه اصحاب گفتی که آخوالی بنید اخشی و ابلق محصل کلام آنست
 که خانه او را کسی ندید و در کن او یعنی مفتوح الباب و سوره او را سر کشاد
 یعنی مبسوط **بیت** در ویش بجز بوی طعامش شنیدم و همدان کاف فزنده
 اساک و مشع طعامغ الغیر کثرت لا یغرب منه حتی یشتی بل لا یوفد الاسماء را بکته
 مرغ پس ما نا خور دن او و همدان مضایق الیه بقوله پس رید و بکده ای لا
 یلتقط الطیر غیب الکلم شنیدم که بر دیبا و منوب راه مصر مفعول مقدم بقوله

گفت

نفاذیده است و سیم بکسر این را بکنند و در کتبنا ایضا گفته اند که از آنجا که در اصطلاح بالترکی است
 هذا و قبل و بعد یکی من و کسر اذا اذخره کسره و کذا بر او بود که **مشتوی** اگر بگوید بختی
 سر مویت نزد و صد باشد بهر یکا و نباید چو بخت بود باشد چه گذرد و در مد و ارون بخت
 یعنی این خسر بخت و شد قول الیسیب ندانم بخت را با من چه بکشت یکی نام یکد زین بخت و ارون
 باز و بخت به باز و بخت بکسر گفت این پدر و ابد سوز بسیار دست نرست این شادی
 خاطر و جذب فواید و دیدن غایب و کشیدن غایب و توجع بلدان بضم ابداء جمع بلد و محاور
 بالکاء الملهه و کتبنا یلیم طلائع جمع غلیل و کفیل جاء و ادب و در ادب زیاد و مان و کتب و حرف
 باران و کبر در روزگار چنانکه سالکان طریقت گفته اند **قطعه** نابدک و خانه در کز و بکسر
 الکافی انما رسی و با الخطاب یعنی مادام که من نماند و با هم طمع الی الی بود و السوم کز الی
 حاتم آدمی شوی بهر و ابد جهان تنوع کنی پیش از آن زور که از جهان بر روی پدر
 گفت ای بر منافع بر من مظلوم و الهوب کربان که در دنیا شادمانی و یکی مسلم هیچ طایفه را نیست
 اول با در کمان که با وجود نیست و کتب علامان و کتبنا جمع کثیر که کذا قبل و رفع و طر العزایب
 کثیر و کثیر که کلامها یعنی ایا و نه انهی و نقل کثیر جمع کثیر و اما جمع کثیر که کثیر که کذا و لا و در
 و کسر دان جای که دارد هر روز بشهر و هر شب بجای و هر دم بتو کلامی از نعم دنیا
 متعجبی نشود **قطعه** منم بگو بهر و دشت و یا با غریب نیست هر جا که رفتی همه زد و
 جابجا ساخت و ابراک بر او جابجا نیست دست در دزدان و بوم خویشی ای موضع
 ولادت غریب و ناشناخت دوم عالمی بکسر اللام که بطنق یعنی الیم و کسر الطاء مصدر
 معنی یعنی انطق کثیرین قوت فصاحت و باید بلاغت هر جا که رود و بکسر متقی اقدام نماید
 و اکوام کنند **نظم** وجود مردم و اما مثال در طلاست بنده و انوار لوزن و طلاخ
 الاصل با کسر عینش و در طلا بالترکی یلدر النون و طلا استعمال به معنی المانی است یعنی نون
 الاصل اندیش المانی لا بمعناه الاصل لان الطلا یعنی عنی التزویف و الختام آب غده مکه قبل

ولا یخفی ما فی کله و در دفتر قمتش دانند بزرگ زاده نادان بشهر و اما ندانند
 بحر العزایب و المعنی باز بالترکی که و بقال و اگر دکن بالترکی که و ایکلک یعنی کندان و کذا بقال
 و اکشتن کز و طوقتی یعنی منع کردن و قدحی و الحقیقی اللفظ مثل قول الشاعر و بهر عیار
 که خنده زد و دل ربود روی و فادالفت روی و عیار و اعوذ و ایضا لفظ و السهم
 جنس مطلق علی المقصود المطعومات المطبوقه مثل غوره و او سمان و او بلغور و او شکله و او
 و نگویند ایضا اداة مصاحبه و متواتر یعنی بال الیها کلام بعینه و نقل و ایهنا اما بقیع باز
 یعنی فی اللفظ که در دیار غربتس هیچ نستانند سوم خوب روی که درون صاحب
 دلان کمالعت او میل کنند و بختش را عینت شناسند و قد منشی را منت دانند
 که گفته اند اندکی جمال به از بسیار به مال روی زیبا و هم دلباش است و طبع و روی
 بسته **قطعه** شاید آگاه بود که غن و مت بیند و بر او اند بختش انی راجع
 الی شاهد و قور پدر و مادر خویش فاعل بر او اند بهر و پس بر او راق مصاحف دیم
 گفتیم قدر منزلت از قدر تو می بستم پیش بالباء النزل یعنی گفت خاموشی ای اسکت
 هر کس که جای داد و هر کجا پای بند دست بدادنت به پیش بالباء الفارسی **رباعی**
 چون در پسر موافقت و در پسر بود اندیشه نیست که پدرش از روی بر روی
 متبری بود او کوهر است که با کاف الفارسی صدقش در میان جهان شوی که در نیم
 راه کسی مشترب بود چهارم فونش آواز یک کجرا و او دی آب از جوانان
 و مرغ از طریبان باز دارد ای بیخ پس بوسیلت این فضیلت دل مردمان صید
 کند و آید با معنی تجارمت و نظارت او رغبت نماید **شعر** شمع ای سماوی
 و اصنافی مرفوع تقدیرا بالابتداء و الی حسن یعنی ای الاعمال جمع اغنیه خبر
 من استقامتیه میند او اسم اشاره فی محل الوقع خبره الذی حسن و هو بالیم و شدید
 الملهه یعنی منشی بید و الموصول مع صلته صفة او الخناز معقول جتن و کوز

الباء فيه لاجل الفروقة قبل وقفا، ذلك في السوايقا نحو اعطى العوس باربا وفي بحث
 و الحاء جمع المثني وهو من اللوا واما كان على وتدين والحائث ما كانا على نلذ او تار
 في بعض النسخ وعليه نسخة الاسناد من ذا الذي حسن للمناز بغضن ابيه الحاء والسين
 المهملة في على از صنفه منبه رفوعة على از فربته از محذوف هذا والمقصود بهذا البيت
 ترجيح الاصوات الطيبة على ثقات الاكثات الصناعية وفي التبعوم حس الصوت
 مما انعم الله به على صاحب من الناس وقبل في قورن بربذخ خلق ما يشاء هو الصوت
 الحسن و ذم الله لصوت الفطيع فقال ان انكر الاصوات الحيرة ومن المشد
 ان الله اعلى داود دعم من حسن الصوت ما لم يعط احد من خلقه وكان اذا قوا
 الزبور استمع لقراءة ابن والانس والطيور والوحوش توفد باعناقها ومانتوا
 وقال النبي وم لا ي موسى الا شرب حتى سمع قراة لقد اوتى هذا من مزامير
 آل داود دعم و سبل الجند مع ما بال الانسان يكون ما و بافاذا سمع السماع اضطر
 فقال ان الله لما خلق الذرع المضاف الاول بقوله الست بربكم قالوا بلى استمع
 عذوبه سماع ذلك الكلام الارواح فاذا سمعوا السماع هم كم ذكر ذلك **قطعه** جوهري
 ما شدا واز نرم خو بنوع محنا واهل فلان يترابا بالقرن اذا ارق صوت يكون
 فويانست صبوح به از روي زيبات او از فوشن كه ابن فطانت و
 ان قوت روي بيبينه وري بغي صاحب صنعة في بحر الغراب ورا داة نسبة
 معناه بالترك لو يقال بينه ورمضه و ما به لو وحي ايضا بغي اكثر بالترك و ايضا
 اذا دخل الواو العاطفة على العلة ازل التي هي اداء الشرا كجذب اللانق لفظا او فعا
 ونعال روهذا للاء بعينه سى باز و كعاني حاصل كند ما آب روي از بهرمان رنگه
 نشود چنانكه خود مندان گفته اند **قطعه** كه بغير پسي رود از شهر خویش
 سخن و محنت نبرد بختی بینه دوز بالترك البكى و زحراى فتد از مملكت

كرسنه خبید بلك بكرة اللام بجم ووز طرف كرسنه خبید و قبل طرف فتد حین صفحا كرسنه
 كردم در سر موج جمعیت خاطرست و دایه و لب عین اما انكى ازین جمله نى بهره است
 بحال باطل در جهان برود و دیگر کسی نام و نشانش نشود چنانكه گفته اند **قطعه**
 هر آنكه كرددش كبتى كبتى بکسر الطاف العزة او سفاقت بغير مصطنعش بهر يكند
 بخی روزگار كه بر روى كه دیگر انسان نخواهد دید و قد یصح بخواهد بالباء بفتح الشان
 و كز خواهد دید و الحق هو الاول فضا هي بدلتى با بسوي دانه و دام **بسر كبت**
 ای بدر قول عمار ايكوزه في الفت كتم كه گفته اند زرق الكرمه مقسوست با سباب
 فصول ان تعلق لكرطت و بلا الكرمه مقدرست از ابواب و قول ان اخر از اوب
قطعه زرق الكرمه بفتح الكرمه و چند في الاصل هو ال عن العدد بفتح كم الكرمه فامته نى
 كان برسد شرط غلست چنانكه در **بما و ربه** كس نا اجل خواهد بود و در دومان
 از در **بما و ربه** كس نا اجل خواهد بود و در دومان
 بفتح خشناك بجه در افكتم مصلی است سفر كتم كه ازین بشر بالباء الون طاق نى نواي
مدام بفتح جوم مرد در افتاد زجا به شام خویش دیگر به غم خود و هو افان بفتح لمراف
 حاب اوست شب هر نو انكرى بر ابل هي رود و در ویش هر كجا كه شب آید سراي
 اوست او در مقام سكن و منزل به حاجتست هر جا كه رود و به ملك خدا اوست
 بگفت و محنت خواست و بدر او دای كه در بغي الواو كرا و روا ان لى بنكاه
 بالالف انار سب بفتح الوقت رفتن نشدند بى گفت **بیت** هر روز كه خوش
 نباشد بكاه كاه رود كس بغيرم الضم كاه بفرقة ندانند نام بغي صاحب بهر قوت
 بخت او بر مقتضا به را دشت نباشد طالع نى بايد رفتن كه ندانند نامش را تا برسد
 بغي روان نشد تا برسد بكاه را نى كرسنه از صلابت او بر سنگ هم اند و او از نى
 بهر سنگ هم رفت **بیت** سهر كبتى بالالف انار سب بغي هو ناك و سهم هذا لفظ

ایام

و نه محاسبه و نه **فصل** بینه بالباء الفارسی هکذا معنی التبع المعتمد في الصلوات و نه محاسبه
 ذلک بالتدبیر و التحقیق معنی بقدر جوهرت بر بند پیل و آیه کوی و صلوات که اوست مورخین از
 جمع مورخه مثل خواجه گمان معنی فواجم بود اتفاق بشر یا بر اید و اند من و دیدن و قول
 پوست معقول بر دانند معنی بد دانند پوست شیر یا نایک ضرورت در بی کاروان آید
 و بخت نباشد بکسید ندن بجای که از در داند در خطر با نایک المعی بود و کار و ایسان را
 و بد لرزه بر اندام افتاده و دل بر هلاک ناده گفت اندیشه و غفنه مدارید که یکی منم در
 میان پنجاه مرد در جواب دهم و دیگر جوانان هم بادی دهند مردمان با لاف او دل قوی شد
 فاعل ضمیر دل و بخت او را دمان گشتند معنی الکاف الفارسی و برادر آینه و سگری
 کردند جوانان آنش معده بکسر المعی بالا گرفته بود ایا قد کانت ملتمة و عیان بهر طاق
 از دست رفته بود چند از سرگشته ناول کرد و دوی چند شربت آب از بی آب میخدا و
 در وقت بیاد امید و خاشی در بید و بخت پیرو ده غفنه و جان دیده در کاروان
 بود گفت ایا باران سکون شدن می از این بدو با نیک و قلا و ز شماند بشتان
 چنانکه از در داند حکایت کند و در می چند بود است از شوشی توربان و قبل
 اصل طایفه بقال لم بایتر که قریب شفا خواست بر دی یکی از دوستان که خود آورد
 تا و حشتم نیاید بدیدار او منصرف کرد اندیشه چندی در حشمت او بود و چند آنکه بود
 ایا در مهابوب و قدی یافت بر و بگردد و سگر کرد با مدد او نا عروب را دیدند عریان
 و کرد با نایک کاف معنی نایک گفتند حال چیست که در مهابوب تو ادر و بود گفت لا والله
 بدو تو بدیغ لا والله در دلبزدی که بدو در مهابوب **فصل** هرگز این را مار
 نشتنم تا بدانسم آیه فصلت اوست معنی لا نغم علیک فصلة الحیة و شیمنا
 انقطعت مع معاصمتها زخم دندان دشمنی بیا و الودین برست معنی بدندان است
 مور که نماید چشم مردم دوست صفت دشمنی و قدر نماید مخاریع بجهول فاعله ضمیر دشمنی

بی

و قدر مردم دوست معقول نماید بخت زخم دندان این دشمنی بر است از زخم دندان
 دشمنان دیگر قدمت ههنا الطلابة الخ طایفه پیری بخت فلما قال چه و ایندای باران من که این
 جوان هم جمله از در داند بایست و بخت باری عمار الصالح و جل هتارای کثیر الطوائف و المکرر
 در میان مانع شده بایستد المصا در النقیبه غلظت ایستنی و بی ههنا عباده عن کوزم فتره
 تا بوقت فرصت بکون اناء بارانده بر کند پس صلیت آن می بینم که مرور حفته بکوارم
 نه بحر التراب و بی محاسبین بعضی العدد و بعضی اللام تعلیلة و لعل ههنا صله جوامع انوار
 نه بر پیر بکنوا آمد و مهابوبی از مشت زدن دل گرفته اندرخت بر دانسته و جوانان
 حفته بکد استند آنگاه بر یافت که افتاب بر کشف یافت ایا طلعت الشمس علی کدره
 سر بر آورد و کاروان را بدید پنجاه بسی بکر دید و دره بجای نبرد و بی توان از الفیاح
 الفارسی نو با بخت لغو فارسی بمعنی الشی و الفتا و بالضم اسم لجام من مهابوب العلم
 الموصی و مع بعضی گفت لکما بالضم و یفهم من بعضها انما کلاما بالفتح انتهى کلام و هذا
 هو المراد ههنا و اما النوب العزیز الذي هو جمع نواة النمرة فلا تعلق لهذا المعجم في
 عمار الصالح و اما النوب الذي هو جمع نواة النمر فهو نیکو و یؤنث و جمع النواة و ی
 بر خاک و دل بر هلاک ناده و با خود می گفت **شعر** من دایم دشمنی ایا من الذی بالملنی
 و یذبل کرب الوحشة عن قلبی و زخم علی صیغه الجول العیس بالکسر جمع العیس
 کیف جمع العیس و من الابل التي خالطها من من الشفرة و قبل من کرام الابل
 و الال و الحال و قد صخرة ایا و الحال از قد اذهب العیس و سبق بالسرعة و تفت
 منفرد از عمار الصالح ثم ایا تقدمت الی بر هذا و قال الاستاذ زخم فعل یفهم
 من الزمام بمعنی ظلم ایا و قد علق الزمام علی النسی العیس و هو کما یقال ذکا و ذوالکف
 ما یفهم من التكلف و قال بعضی من يتكلف یجتنی هذا الكتاب ههنا الفاظا ذات
 القیاق نوکنا ما صدر اعی الاملا لا بمعنی لیس و لکن بمعنیه مقدما سوی العریب

مرفوع اسد و هو موانس بجایه **بیت** درستی کند باغبان کسی که نابود باشد
بغزیت بینی او درین سخن بود که پادشاه زاده درین صید از لشکر بان دور افتاده
بود بالای سرش قرار میداد و این سخن بشنید در هتاشی نظر کرد و صورت ظاهرش
پاکیزه دید و حالتش بدینان برسد که اگر کمالی و بدین جای که بگوید افتاد و بدین
ای بعضی از آنکه بر سرش گذاشته بود اعداوت کرد زاده را بود و دم آمد فلکوت نعمت
داد و معتقدی همراه او که دنا بشهر خویش باز آمد بدینش بدید او را دانست
و بد سلامت حالتش نگرفت شبانه از آنکه بر سر او رفته بود و از حالت کشی و جور طلاع
و در ستایان و عذر بفتح العینی الجیم و سکون الدال الملهک منک الوفاء کار و ایان با پدر
می گفت ای پسر نگفت استقام علی سبیل الانکار در وقت رفتی که نهی دست تو اوست
و لیر بر بسته و بچه بر سر شکسته **بیت** چه خوشی گفت آن نهی دینی سخن تو جوید
بهتر از بچاه من زود آمدن هتاشی الما و هو رطلان و الحیم اسما که از آن غنای الصالح
پسر گفت ای پدر ما را و زحمت نبرد هیچ ندارم و با جان در خطر شرفی بود و شوق ظفر
نیای و تا از بدینان کنی خوش بزرگوار بینی که با نیکو باری که بر دم چه مار کج
آوردم و بدیشی که خوردم چه مایه نوش حاصل کردم و طر الوراب بنشین بالکون
الجمود بی بخت نیست و هو آله یقصد به و بفتح بنشتر کل حیوان مثل النمل و الغور
والحیة و غیر ذلک و نوشی بی عافیه معانایه الشرب اسم مصدر و صیغه امر من نوشیدنا
و وصف ترکیب مثل دار و نوش و بفتح العسل و الشکر و غیر ذلک من الاثو و الخلق
و علی اسم الشیخ و صند بر بد لامن لفظه نوذر بالثو الجیم و هتاشی الحیم الرابع **فصل**
که بدیرون ازرق متوال خور و در طلب کاهلین تا بدید و خواص که گنیم نمک
هرگز ننگد و در کوان مایه بکسر الکاف الفارسی بفتح نوذر و غیبی چنگ با بکیم الفارسی
و بکسر اسما سنگ دیدن سخن نیست لاجرم کل بار که ان میکند چه خور و

خورد و شیر بشیر زد و درین غایت شریزه بالغه و الکسر الا نون و الغنوب کذا فی الصحاح الفارسی
درین عازین لا یاکل الا لسان الصبا و اما دایم بکسر فقه الکف و لم یخرج الی الصید فقول به لا
ستفهم الا شارب و کذا فی قول باذ افتاده راجع فقه بفتح نوشه بود و کون در فار صید
خواجه که دوست و یار است چو شکوه بود دید گفت ای پسر درین توبت فلک تو ایاوری
بفتح الواو و بفتح موانس که دو اقبال رهبر تا کلت از عار و عارن اب یا به بر آمد دولتی
بنور رسید و بر تو بنشیند و کمر حالت را بفتقدی که درغ حیا و الصالح تغذای طلمه
بعد بخت و الجبر ان تیغ الرجل من فقه و ان نصلح غلج من کسره و جینی اتفاقا دارند
و بد ما در حکم نتوان کرد **بیت** صبا در هر بار شتابا بکسر و شتال حیوان شنبه بالقلب
نیال بالترک جعلی افتد که یکی روز بکشتن الشنبه راجع الی صبا و بکسر و حکایت
چنانک یکی از ملک پارس نیکو بکسرتین و الکاف الفارسی بفتح لکام که انامه بدینش
بود و بدی حکم تفرج باقی چند از خاصان بصحابا بشیر از مرون رفت فرمود دنا کسره
را بر کند غصدا سم بصل یغیب که نذر از حلقه انگشتری بکشد اند فاعلم
اورا بان اتفاقا جهاد صد حکم اند از حکم اند از هو الذی حکم و بدی اند بعب
الرحی البته که در خدمت او بودند بیلند اخشد کمر کو دی بر بام و بای بکسر الراء
کار بانا سراب و بام بفتح السطح که بیایک نیر از هر طرف انداخت با د صبا نیر اورا
از حلقه انگسری در او رد ملک خلعت و نعمت و فاعلم را بدی بفتحنی از راس
داشت پسر تیر و کمان را بسوخت گفتند که و اجینن کو دیه گفت تا رونق اولیا
بر جای بماند **فصل** که بفتح الکاف الفارسی و سکون الراء بود بر حکم روشن رای
بر نیاید درست بدی بر بماند که کو دیه نادان بقلط بدی بفتح نرانی زرد
نیر **حکایت** در ویشی را دیدم در عاری نشسته و در بخت بابا بروی
خود از جهان بسته و ملوک و سلاطین را در چشم حق او شکست نماند **فصل**

هر که بر خود در سوال بکشد از آن دنا ببرد و نیامد بود از بانه او می بگذارد باد
 شاه کن کردن تا طمع بلند بود یکی از ملوک آن طرف اشارت کرد که تو حق بگویم اخلاق
 عزیزانی است که تا مان و ملک با ما موافقت نمی شیخ از خدا داد که اجابت دعوت کنند
 است دیگر و در ملک بعد از خدمت رفت عابد بود فاست و ملک را در کار گرفت
 و ملطفت کرد چون ملک غایب شد از اصحاب پرسید شیخ را که چندین ملاطفه پادشاه طلاق
 عادت بود در این چه حکمت گفت شخصه قطره هر که را بر ساطو بضم الهمزة
 بنشیند و اجباید خدمت بر فاست بفع بر فاستی گوش تواند که صد عمر و با
 بفتح الواو شنود آواز و فوجک و لی دیده شکید بگوئی ای بهر زمانا
 باج بی کل و سرین بسیر بفتح الباء العزنا و الهمزة و دماغ که نبود بالشیء
 باله و الکاف الفارسی بفتح الباء الفارسی بفتح لوم یک و سادة امتلیت بفتح
 الطیر جواب توان کرد بکر بر سر قور بجر بکون الراء مبتدا و قور زید سر قور و الهمزة
 حالیه ای یکی از بنوم الوصل قال کون لک و سادة تحت راس و رنود دلمه و روبا
 مجموع و ابره من بنوم ممکن بباط و الف پیش دست توانا کرد و در اخوئس
 فوئین این شکم که هر یک از او بفتح کلاها بالهمزة و الراء الفارسی صند من
 بهجیدن کبابه عن الامواء هر نه از که بر ساد بفتح موافقت کند من سافتی بفتح
باب چهارم در فواید خاموشی ایضا قد اید الصمت قال رسول
 الله صلی الله علیه و سلم من کان یومئ بالیوم الاخر فلیقول فی الاولم بصمت
 و قال و من کان کتف فکتفه فممن انفع الناس و قبل لزی السنون المطر
 من اصعدن اناسه شغف فقال امکم لسانه و قال ابن مسعود و فی امریانی طلق
 سجن اخو من اللسان قبل ان انا بکر الصدیق یوکان یکذبه فیکر انکذ است
 لیقول للاء و اما العبد الفقیر الی الله رب اللطیف الخیر سمعت من شیخی و مرشدی و بکنه

و می نه جدی از قدامت فی جراتش بیست و شش است یستبته عن الخطا کلما شرع الکلم و قال
 علی بن بلات جعل الله فی کل شیء بابا و جعل اللسان اربعة ابواب فالشعوان مصرعان
 و الا سنان مصرعان و قال بعض الحكماء خلق لسان لسان واحد و عینان
 یسمع و یبصر اکثر مما یقول و قبل الحكماء و رثوا الحكماء بالحق و التفرک و رثوا رثلا
 و ففی علی النافذ و قبله فقال السکة الذی ترعنه مکان کذا قال بلی ما یلوک ما ادی
 قال صدق الحدیث و الصمت مما یبغض **حیات** یکی از دوستان را گفتم امشای کن
 گفتم بعلت ان اخبار افتاد است که در غالب اوقات در سخن نیک و بد می افتد و دیده
 دشمنان جو بر بد می آید گفت ای برادر دشمنان آن به که نیک بیند **قطره** هر
 پنجم عدد بزرگ تر چیست **کلیست** سودی و در چشم دشمنان فارست
 نه در کیش و در بضم الفاعلی افرو زنده چشمه **قور** ای قدر صفت است فقول
 چشمه و قور مقصود من خوشید و الواو للشوای نور منور جهان که چشمه آفتاب
 است فقول چشمه قور بدل من کینی فرو زده بعضی نسخه هور بالها بدل الحار
 بفتح آفتاب ایضا گفته بلوئی که اسموت من بعض الکمل و قال فی بحر الغرائب قور
 بکتب بالواو و بکذبه قافیه سر و نروئی عا صوان متعده بفتح الاطو و لما کون
 و بفتح البوم الحاد بعش من شهور الفرس و بکی صیغه امر من حور دن و وصف
 ترکیب منه مثل ربا قور و بفتح آفتاب و هو المراد بهما درینا بد چشمه مشک کور
 للتغیر ای الغارة الصغیرة الحفیرة العجا و اراد به الخفاشی **شعر** و اضو العذوق
 یا صاف العداوة متبدا و قوله لا یمر بها جره الا و بلرزه بکذا اب **الشعر** فاعل
 بلر زیمیر الا و ضمیر المفعول الصاع و الممر الطعن و الضرب باللسان و اضو الانارة
 بالعیان و انوار صیغه الکذاب و هو بفتح الفزة و کسر الهمزة المعجم صفة منبته من شجر
 بالکسر یا شر بالفتح اشرا و بفتح بی ای بطر و بکبر قال الله تعالی طاب عن قوم ضاح

بل هو كذاب الشريفة لا يتر من بقله بعض وقد جعل صلح الخليل وقور الا وهو طيف
و يرميه بانه كذاب ابا الشومكر وسبعم عدا من الكذاب الاشر ولا در من قال و حسن
المقال وعين الرضا عن كل عيب كليله ولكن عبي السخط تبدوا المساويا **حكايت**
بازرگانی راه از دنیا درخت و زبان افتاد پسرش را گفت نیاید که
این سخن را با کسی در میان نهی گفت ای پدر فرمان تراست نگویم ولیکن مرا
بر فایده این مطلع که در آن مصلحت در زبان دانستن چیست گفت با مصیبت
دو نشد یکی نقصان ما به یمن سودا و دیگر نجات همسایه بخار و التهاب
الشماتة الفرج بلیة العذر **بیت** کوی اندر تفتخ اندوه ای غصه خویش را د
شمنان که لاف کویند قور شا دی گمان حال می فاعل کویند و هو ضمیر دشمنان
حکایت جوانی بود که از غصه نا قضایل قلبی و افر داشت و طبع لطیف
چندان که در محافل جمع مکنال جمع دانشمندان شنیدنی هیچ سخن نگفتی بادی
پدرش گفت تو نیز از آنی دانی چرا که گویا گفت تو هم که پرسندم ای بحال غنی
از آنی ندانم شرمساری بوم **قطره** الی سیدی که صوفی بیاء الوعد بعد
الیا المصلو المکسوره الاصله می گفت منی کوفتی با لکاف الی و نه زیر تعلیمی
خویش می چند بیغم کان بقراب الا و نادحت تغلبه قول شلین قبل الطان
بفتح اللام ثلثه و قبل کبر اللام و لم یو ثلثه استغنی کوفت سر هکی
بیاء الوعد فاعل کوفت که بیاء فعل برستور **حکایت** یکی را از علمای عصر
مناکره افتاد با یکی از ملاحد و با او بحث بر نیامد سر پنداشت و برگشت
ای عرض و انصرف عن کسی گفتش تو با چند بی علم و ادب و فضل و مکتبایی
دینی بر نیامدی گفت علم منی و قرانت و حدیث و کلمات مشایخ و او بدینها بیغم
با ما معتقد یکسانان نیست و نمی شنود و مکتوبات منی و فنی النون والوار

۸ مرا شنیدن کفر او بکار آید **بیت** آنکس که بفران و فر انبیا و اولیا و مشایخ از
نرمی منی رسیدن بعضی خطای یافتی **حکایت** جوابش که جوابش نهی منی و اوان
حکایت جالبیوس ابله راه بد دست کویان دانشمندی زده و نه و منی کرده
گفت اگر این دانا بودی چرا او با نادان باین جایگاه بالان انارست المفتوح و سکون
الیا بیغ بیان باین مقام و مرتبه **مثنوی** دو عاقل را آید شد کین و بسا دای لا یكون
بینی عاقلین تناقض و عیب نه پای سبزه با سبکسار بیغ باور و سبک و سار زید
لیفید المبالغة في الخلة قال في بحر التراب اعلم ان رخسار الخلد العظيم المدور لان لفظه
زاد بدنی آنم کل اسم للدلالة علی کثرة مثل کلمه ار و لا لا زار و بهی تعلب ذاق کسین
مثل کمان آفره جا کور خسار و شا خسار و کثره الخلة کانه عن القلم والتدویر و نفس
علیه مثل کوهسار فاز کانه عن عظم الجبل و کثرة اشجاره و کذا چتر سار و غیره اگر
نادان بوحشت سخت کویند **مثنوی** و دمنده شش بوحشت دل بگوید و صاحب
دل که دارند موی ای بقطران شعر او اعدا بکت بیغ علی انحال حمیدن بیغ همیشه
و خود سر کشی و آرزوم خویشی بیغ دیند مان سر کشی و در زمان احرام بیان لغو
حمیدن و آرزوم باله و سکون الراء اللهم بعد الزوال الجمع الاقترام و الاقرام از و همتا
بقرا بیغ العاد و الالف الی کنه اگر بر هر جانب جاملانند اگر بر غیر باشد بکسلانند
بالکاف العارسی مضاع من کسلانیدن و هر همتا بیغ کسینی تنی متعده با قال في بحر التراب
کسینی تنی حناء بالترک اوز مک و اوز ملک کینعل متعده با و لازما یکی را داشت
خوبی داد و دشنام محلی کرد و گفت ای خوب فرجام بالغا المفتوحة بیغ الآخر
والعاقبة نیز دانم که خواهی گفتی آلی بیاء الخطاب و قد قرنا فلا نفید که دایم بک
من چون من ندانم چون همتا بیغ المثل **حکایت** سحبان و ایل بیغ این و ایل بالیا
المنقطة بنقطه بیغ سحبان و سحبان شخصی موقوفه العرب بالفضاء و ادر فصاحت

لی نظیر نادر اند بکم آنک سالی بر سر من کفنی و لعلی را کمر رنگه و در و اگر همان لفظ
 مکرر اتفاق افتاد بیجا درت دیگر بگفتن و از جمله آداب نغمای ملوک یکی نیست **مثنوی**
 سنی که چه دیند و شیرین بود سزاوار چه بکبار بگفتی مگو با در پس بالیا الفارینی
 که علو او بکبار خود نرسد پس بالیا الفارینی بگفتی فقط بگو چون ملک علو او را بکبار خود
 فقط تو نیز سنی را بکبار پس بگو که اگر تکرار میکنی ملامتش غی مانه **حکایت**
 یکی از حکما شنیدم که میگفت هر که بی اصل کسی بکمال خود افتخار نکند مگر آنکه چون
 دیگری در سخن باشد سوز تمام ماکود او سخن آغاز کند همان افرار کرده باشد
مثنوی سنی را سراسر است و بنی جلاله ای خود مند بنی بیغ هر کسی را بر حست
 و بنی است همچو درخت که او را سراسر است و بنی مبارک و بنی می آورد و باغ الواد
 و ضمتا سنی در میان سنی که ماک بگویند که مگو سنی خداوند میر بیغ صاف تدبیر
 و صاحب فرهنگ بیغ ادب و کمال و صاحب هوش بیغ عاقل بگو بد سنی مانه بید خود
حکایت تن چند از نیکان سلطانان مگو و گفتند حسن میمندی را که سلطان امرو
 نرا چه گفت فلان مصلی گفت بر شام بر سر پوره مانه گفتند تو دست در ملک کنی آنکه مانه
 که بد با مثال ماک گفتی نداد و در کشور بهم اهل الوزید البکر الذی بر رفع
 احوال الناس الی ما یوسو و با ضرب و اهل الدفتر الذی جمع فی قه انبی الملک و ضوابط
 ثم نقل من ذلک صاحب ملک الدفتر گفت با اعتماد آنکه دانند که بگویم پس چو می رسید
بیت هر سنی که بداند بگوید اهل شرافت پسر شاه سر خود بنی نشاید بدخت
 بیغ لا ینبیغ ان یلبس بسانه و یضرب مبد ان الشیبا بانا لا یستورس الملک علی البز
حکایت در عهد بیغ شرای بیغ فانه مشهور بودم چو دی گفت از کفد ابان
 قدیم این حکم بیغ ابی محله را من از قدیم الا بام کتخذ السده ام وصف ابی فانه
 چنانکه هست از مهابد کس بکر کس بیغ نداد و بیغ از من پرسو او صان

این فانه غیر این وصف کس بیغ نداد و کما فی شرایک اذ کوز غیر می شود و فها بی
 بخت لا یجلیع الی التفتیش کفتم بکر آنک تو می سازی اولی **مثنوی** فانه از ک چون تو می سازی
 و درم سیم کم عیار از دین و درم سیم از ک کم عیار بیغ غیر میج الورد با نند نیال
 و نه بیج عیار از کما فانه نند از نغ فاعل عین الفش و فانه العیار از کما
 فانه فغیر کم عیار عیاره فانه کوز منوشنا لیکن اجد و ارباید بود و نندید المیم
 که پس از ک تو می سازی از **حکایت** یکی از شعرا پیش امیر در روان رفت و شام
 گفت فرمود ناچار است بسندند و از دید بر کوزند البکر چون من التره لکان ای
 الطالب در قنای او افتادند خواست تا سنی بودارد و منی بیغ بسته بود عا و شد
 گفت ای حاجه هوام را ده و دانند که کما ده اند و سنگ را بسته ام را خود
 بنشیند و بگوید ای ملک از من چیزی بخواه گفت جام خود می خواهم اگر اتمام فرمای
بیت امیدوار بود و تخفیف المیم و فتح و او بود آدمی بکر کسان جمع کس
 مرا بخر نوا مید نیست بنشدید المیم شرمسار **مثنوی** و صفا من نوالک
 بالرحیل النوال العطاء والرحیل هم من فعل یعمل رحله من بیغ البدل
 ای صفا بالرحیل بدل نوالک کتورسک ارضیم ما یحق الریاسه الا فانی
 بدل الآفوه و قول الشاعر فلیت لنا من ما زخم شربة ثمانت علی طعنان
 انشد بعضهم وقال طهیا فی سر دلاء سالار دزدانند ابر و رفت آمد جاد
 بز موه و قبا و پوستی بران مزید میزد و در جی چند برد **حکایت** میخی بکاز
 خود در آید مردی بکانه را دید باز نا اولیم نشست و شام داد و سقا گفت
 وقت و کشتو بر قاست صاحب دی بر بری حال واقف شو و گفت **بیت** تو اوج
 فلک بوصل النزه چه دانی که چیست چو ندانی که در سر ای تو کسب **حکایت**
 فطیبه کریم الصوت خود را خوش آواز بندش ای کمان یکی نغسه از احسن الصوت

مهر روم

و قریباً در فایده داشتی گفتی ای لوسعه لغت در حدیث البین در پرده الحان
 اوست غیب البین هو الایق بالترکی آنکه قریه و قال ابو الفوت هر نوع من الغراب
 احمر المختار و الرجلین و اباناً لکان ستمی بفراب البین ای البینه و الفرق لان العرب
 لکان تبطیر و یتقال بان اذا خرج من داره و لینی هذا الغراب فهو الی علی الغراف
 بین و بین مطلقاً بلکه اسمت من کل باین ان انکر الاصوات ای او حشاً لصوت
 الحیر الحاد مثل فی الدم البلیع و لذلک یکنی عنه فیعال الطویل الاذنی و توحید الصوت
 لان المراد تغفل الجنس التکرر و ن الاحاد و لا مصدر فی الاصل بلکه قال
 بعض الکمل در شاو شعری اذا نطق الحلیب ابو الفوارس بدل من الطلیب و یکمل
 ان یکون عطف بیان و لعل اراد با ابو الفوارس مینا الحاد بقرینه لغت و هو
 فی الاصل کنیه للفارس و ابو الفاعل کنیه للبلبل و الکنیه الکنیه فو صوت جواب
 اذا و بعد صوت نعال هدایت شد اکسره و ضعیف و اصغر یقول بید هر
 بکبر الفز و فتح الطاء بلده من بلاد فارس یعنی اذا رفع ذکا الحلیب صوتی غازی
 قوت و فرط فضا حته بید اصغر فارس مع کتار و صنانة اذا الصوت القوی
 تاثر فی هدم البناء و لذلک یستعان فی هدم الحصون العالیه باصوات البوقات
 کنه از شرح المواقف ثم لا یکنی ان البیت ناظر الی الآیه الکبری حیث یشرفه ایضا
 رافع الصوت بالحار و صوت بالفاق ثم اقبل اللام من لفظ التثنیه و اخبره خرج
 الاستعاره مردم و به بعلت جایی که داشت بلیت نفس می کنند و او تنفس
 صلیفی می دیدند او بیت علی وزن بلیت یعنی الابد اصلیفی می دیدند با یکی از
 خطای آن اقلیم که با و بعد او تنهائی داشت با و به رسیدن آمد بود و گفت
 ترا خوانی دیدم یعنی رو با دیده ام در حق تو خبر یاد دادم گفت چه دیدم گفت
 چنان دیدم ترا از خوشی بودی و مردمان از نفس بختی تو در راحت

خطیب اندرین لحظی بنشیند و گفت چه مبادی که خاست که دیدی مرا بر عیب من مطلع
 کرد ایندی معلوم شد که او از مافوقش دارم و خلق از نفسم در رنجیده تو بگویم
 که در بوبت خوانم تو با هسبکی **قطره** از صحت دوستان بر بزم یکسر الیاد مضارع
 من رنجیدن و یکوز بفتح الباء در بزم کما قرع قور بر وزن شب بره کما خلق بدم حسن
 نمایند عجم هنر و کمال بنشیند خادم کل و یاسمن نمایند کوبضم الکاف العربی کلمه استخام
 دشمن شوق جنم اراده دشمنان شوق چشمان و کنه اراد بتور و جالاک جالاکا
 و لذلک قال ناعب مرا بمن نمایند همیشه الجمع علی وقف بلیت من الغافیتی **خاست**
 یکی در مسجد سجاریه بتطوع بانگ ماز گفتی ای کمان یزدن بغزوه با و دای مستحار از او
 نترس بودی و صاحب سجد امیری بود عادل و نیکو سیرت خواستش کرد دل آزرده
 کوه و بالکاف الفاضله گفت ای جوانمرد ای سجد را مودمان قدیم که هر یکی را از
 ایشان پنج دینار داد دایغ و طینه است و نرا ده دینار و هم تا جایی دیگر
 روی برین اتفاق افتاد و برقت بعد از مدتی پیشش امر باز آمد و گفت ای خدام
 برو من صنف کردی بده دینارم ازین بقدر روان کردی ایجا که رفتم راضی اند که
 بیست دینارم می دهند که جای دیگر روم قبول می کنم امیر نکندید و گفت زمار
 شنائی که پیچاه دینار هم راضی شوند **بیت** به پیش کس بخت اند روی
 خاد اکمل یکسر الکاف الفارسی ای الطیبی و خاد ای علی معنی احدیها یعنی امر الذی به
 الصلح الذی لا یتاثر غیره و الثانی متعلق معروف من الاثمه و المراد منها هو المفعول الاقرب
 چنانکه بانگ در شنئی تویی و شد دل مفعول خواند و فاعله ضمیر بانگ **خاست**
 مافوقش او از بی بیانک بلند قرآن خواندی صاحب دل برو بگذشت و گفت ترا
 مشا هر یغی آن درها که ترا ماه با و می دهند گفت هیچ گفت پس این رفعت کفود
 چه ای دهی گفت از بهر خدای خوانم گفت از بهر خدا بخور **بیت** که ترا قرآن

برین عظمی بختی خواتی بری رونق سلما نه غنار الصالح رونق السیف مافا
 و حسن و منه رونق الفی و غیره **باب پنجم در عشق و جوانی** عشق فوط الحیة
 و الحیة عند التکلیف تعادف الادارة و قبله هو افراط میل بلا نیل و قبل الجیل الدائم بالقلب
 و يقال هو فتنه یقع فی الفواد من المراد و قبل الحیة لا یکنی تعریف و لا رسم و اما یعرف فیها
 ذاتا هندا و قبل هه انساب من الادراک الی حسیین و ثلثین لم یبدء کموز الی غیری خوفه
صاحب حسن معندی را گفته سلطان محمود در اجود بن بنده صاحب جمال دارد
 که هر یکی بدیع جهان اند چه کوز است که با هیچ کس از ایشان میل و محبت ندارد که
 با آیانسی که او را زیاده حسن نیست گفت هر چه در دل خود آید در دین نگو نماید **مثنوی**
 هر که سلطان مرید او باشد که هر چه بد کند نگو باند و اگر دایه باشد از دست
 از خیل خاندند از ذالین فی الاصل العرسان و او را دینا کبار الجماء **قطعه** کسی
 بدید و انکار اگر نگاه کند نشان صورت بویست دهد بنا خواتی ای بده و حسن
 بالقیام فتور نشان صورت بویست بالا اضافی مقبول مقدم بقدر حد و کوز چشم
 ارادت نکه کند آن کسی در دیو **مثنوی** ششمانی نماید که چشم کروی بویست آن دیو در
 نظر ارادت و اگر و بیرون نوع من الملائکه همچو نکه فوشنه نماید چشم کروی دارد
صاحب گویند خواهر بنده مادر الحسن بود ثمال فلان ما در الحسن است اذا افاف
 فی الجمال و باوی بر سبیل مودت و بابت نظری داشت با یکی از دوستان گفته در بیع
 اگر این بدل من با چنین حسن نمایم که دارد زبان در از و نه ادب نبودی
 گفت ای برادر جو افرار دوستی کردی توقع خدمت مدار که چون عاشقی
 و مشغوفی در میان آمد مایکی و مملوکی بر خاست **قطعه** خواهر با بنده پدید خیار
 ای بری عظمی الخد و الخد و چون در آید بیار به و خند چه عجب که جو خواهر
 باز کند و بنماید بار ما چون بنده مایه بصر علی بکرم کالعبید **حکایت**

با رساند ایدم بختی شخصی گرفتار و مبتلا شده و زار ریش از پزد و بر ملا خند المذا
 افتاده چند اک ملامت و خرامت کشیده نه غنار الصالح العرام الشد الدائم و العز
 قال الله تعالی ان عذابا لکان غراما ترک نصایح الاله لکنها فی فی العشق بکفرتی و کنت **قطعه**
 کوز ننگ ز دامن دست و رخود بری شمع بنرم ای و لوفرتنی بالسیف الخد
 بعد از تو ملاذ عیاریست الملاء و الملاء بنا کاه فتور عیاری عطف تفسیر با عطف هم
 در تو کوزیم اگر بزم قبل ان در همنایفی الباب ای ان فررت فلا امر الا الی بابک
 ملا منفس کوزم و کفتم عقل نفیس را چه رسید که نفس خست غالب آمد زمان بیکر
 فرو رفت و کنت **قطعه** هر که سلطان عشق آمد عائد قوت با نه و بنوب با کل پاک
 دامن چون رسید بکسر الزار و فتح البلاء مصلح من ریستی ای کیف بصر منظر الذیل
 و بعینش علی الطلوع پیاده که او فتاده باشد با که بیان در و فل بختی الواد و الملاء
 المملکة الطینی اللزج کا **حکایت** یکی را دل او از دست خود رفته بود و ترک
 جان گفته بویست کرده و در نظایست و هذا اللغه بل فی هذا الکتاب و مطیع بختی البیاض اسم مکان
 من طبع بصره الی الشی ار نفع نظر او بی خطر ماک بود از جهه آن که یادش داده
 عظیم ایشان بود و ورطه هلاک نه غنار الصالح الوسطه الهلاک فالافاضه یانیه
 نه لغز منصورندی که بکام آید و با مرغی که بدام آید افتد چنانکه گفته اند **بیت**
 جو در چشم شاهد نیاید ز رشت ایلا یلینف و لا یلیل الی ذهبک و دنیا رک زو
 خاک یک ن نماید بخت غلام بلینف الحیب الی ذهبک و دنیا رک و لم یسرک
 التوسل به الی فو و الزایان نظر که الی فی نظر الخ سوا من حش عدم انشاعک من
 فی مطلوبک یا ران بنصیحتی گفتند ازین حال محال بخت ای بتقد کس که خلق
 هم بدین گناه که نو داری گرفتارند و اسیر بای در بکسر نیاید آن عاشق بیچاره
 و کنت در جو اب ایشان **قطعه** دوستان کو نصیحت می کنند بویست آن دوستان
 میکنند

و مطیع

نصیحت بمن نگید که دادید ای دیدار دل در ارادت اوست فتوا کو جنگ جویان بر نور
 پیچ و گفت بگرالاف و سکون اناء و اناء اجتماع الی کینیا کوزع الوقت مطلقا دشمنان را
 کشند و خوبان دوست یغی خوبان و دشمنان نفس دایمی کشند بر عکس اینان شود و موت
 نیاید باندیشه جان بکونی النون ای کوفه دل بکونی اللام مغولی مقدم بکوفتنی و قول
 از مهر جانان بر گرفتاری و مهر بگرالمی **شعر** تو که در بند خویشی بانی عشق با ی
 یغی در عشق با یی و روع زن یغی که اب با یی که نشاید بدوست ره بردن شود
 یار بست با یی و المهدی در طلب دل بگرالمی **شعر** ای افروم و بعضی هم خیرم با یی که
 جو کانیست با یی و المهدی ازین تدبیرم فصح از همه شمشیر زند بایرم که دست رسد
 که استنش کریم جواد الشریک خودی ای قبا و رزایه و الابدوم تا که بر آتش نشنم
 متعلقا نشنم که در نظر درگاه او بود و شفقت بدورگاه او بندش یغی اباء العالیست
 دادند ای نفسی او و غلو و بندش یغی اباء العالی تا دند ابغیده و سودی و نفع ندانست
بیت در را که لب میری فرماید وین نفس و یغی را که یغی ازین المی و الای
 العزیز می باید **شعر** آن سینه که نشاید به ای محبوبی بشفقت یغی اباء و ضمن النوا
 و الای ای بالاخص با عاشق دل از دست رفته دایمی گفت قول تا انداختن باند
 مقول القول ای گفت پیش چشم چه قدر می باشد یا دنده داده را که سلج نظر
 او بود و خبر کرد که جوی بر سر این میدان و او متی نماید خوش طبع و نشنم
 زبان سخنان لطیف و کنایه و غریب از وی شنوم چنین معلوم شود که شوی یغی
 فتند در سر و سوزی در دل شیدا صفت می نماید بگرالمی و از اسم مصدر می شنوم
 و یغی ایضا صیغه ام و وصف ترکیبی و المراد منها هو الاول و یغی الصالح و العارضة شیدا بالکرم
 یغی المجدون و الحیران و الا الشیر بالیغ **شعر** دل او بکینه اوست و این کرد
 بلا یغی اللاف العاریتی یغی العباد الیکینه اوست مرکب جانب او را ند جوان چون

دید که شاه داده بنر و او فرم که آون دارد بگرفت ای بی و گفت **بیت** آنکه
 مرا بگفت باز آمد پیش مانا که دیش بسوخت بر کشته بهیم اللاف العزیز و طر الزراب
 مانا بگویش و هو امر ادهنا و قد یغی یغی همان و همانا چند انگ ملاطفت کرد و گفت بر کینه
 که از کجایی و چه نام داری و چه صفت دانا جوان در قهر موت جان عربی بود که حال
 دم ای نفس و دن داشت **بیت** اگر خود بهشت کسب یغی البین و سکون الباء و کجایی
 تمام الصحن از بر جوانی جو الشقی العالی ندانی شد داده کفایت و اسحق مگوی
 که از غلو در ویش که بلکه غلو بکوشی ای شام آنکه یغی اللاف العزیز و سکون الباء
 استنباس محبوب از میان نظام امواج محبت سر بر آورد و گفت **شعر** عجبست با وجود
 که بود من جانم مضارع من ماندن تو بگفتی اندر ای و مرا سخن جانده این بگفت و نوره
 زده و جان بمانا تسلیم کرد و در **شعر** **حکایت** یکی از معلما چنان و یغی داشت و مسلم از امام
 حقش بفرست است قبل انما قال سکر الا لا الحس الذی یغی المجدان المی لای می می الی حق الزنه
 با حسن بمنزه او البشیر یغی فی هر حله لان که از کتاب الصالح می داشت بمانا که
 غالب اوقات در پیش می بود که **شعر** آنکه ناله بنو مستولم ای بمنزه و ی که با خود شنیم
 در ضمیری آید و بدست که دیده بر کرم یغی بعضی النسخ به دوزم من و وقتی و کو مشا
 بشم که نیر می آید به یار و یغی **شعر** گفت آنکه ناله که در آداب در رسم اجنادی کنی در
 آداب نفس هم نظر فرمای که اگر در اخلاق ناپسند به ای خلق غیر رفیع بینی که را آن پسندین
 نماید به آنم مطلع که دانی ناپسند آن مشغول شوم گفت ای پسند این دیگر پیوست
 آن نظر که مرا بانست جو نیر می بشم **شعر** چشم به اندیش که بر کند با و بالاف العزیز
 من کردن دعا علیه عیب نماید هر کسی در نظر که نیر می داری و حقنا و عیب دوست
 بنده بگر آن یک **شعر** **حکایت** شنیدی یاد دارم که یار یغی از دور در آمد چنانکه
 اجناس را جای بر آمد که هر اعم با ستمین کشته شد و ای انطیغ **شعر** سری ای ای لایلا

یغی نیر می در
 نظر شنید

طایب در غنچه آن جو آن چنانکه افتد و دانه جله معترضه بینه در اقل شباب یا خوش
 بسوی و سرخ بینه البین و کثیف الدانه الاقل و کسر السین و نشد به الدانه الثانی و اتم
 حکم آنکه خلق با طهارت الهی داشت طلب الآداء و خلق با طهارت البیض المقتضی بینه المخلوق کالبدر
 او ابد اینچه قد کان له اعضا مخلوقه فی کالبدر المیزان ابد او ظهر من الافق ارض غیر کالجبل
 و الغیم **بیت** آنکه نبات عارضش آب حیوة بخور و مور شکرش بقی می ماند کند ای بنظر
 هر که نبات بخور دانه اکل النبات بد کثرت شفا الجیب لما يستهان به اللذة فان كانت اهل
 منها النبات المصرت اتعاقبا بخلاف طبع از و گویند دیدم که پرسند بدم دامن از و در کشیدم
 کنایه عن الغطاء و عدم اختلاط و مهده مهرش بر چیدم و گفتم **بیت** بد و هر چه می باید
 پیشش که سرماند از یا سر خوشش که بینه جوده با ما سر نداری و موافقت نمی کنی سر
 خوشش که بر و بر که هر جا که خواهی شنید من که می رفت و گفت **بیت** شب بیدار الی الکائن
 که وصل اقباب خواهد رونق باز اقباب تکا همدی صانع متقی من کاسی بالکاف
 العز بینه الانتقام این بگفت و سرگرد و پدیشا او در می اند کرد **شعر** فعدت
 زمان منصرف علی از معقول به لغدت الوصل و امر جاهل الی الی و بعد منقل
 بجاهل و لذت العیش من قیصل و قطیفة و العیش بالنعج الحقیق و قبل طرف بجاهل
 المعاین جمع معیبه و هذا الهیة من غزل النج و بعدة بجانب خلق و الوداد طایفه و فان
 البقی و الحال موالتب الشبهه الی یوم قیمة و سبیل و موعی بانتشار الکواکب بجانب
 ای نباید و اجمالی بالکسر العتبق و الوداد و بالفتح الحبت و الالف بالکسر الالف و عاید و عاید
 مخدوف ایما الهیة اما و سبیل منصرف علی حال و انتشار الکواکب تعرفا **شعر** یا زاهد
 بالمد و کون الیاء امر من آمد و در آبکش بضم الکاف که پیشش ایما که در و نا خوشتر
 پس از نو دنگانی که ده اما بنکر و منت با بهیسی از مدی باز آمد آن خلق دانه
 منبر شده و جمال بوسنی بر پان آمده و بر سبب زکد انشی چو پند و بی نشسته

سبب بینه التعلق و قورچه به کسر الباء و سکون الیاء ای مثل السوریل قد وقع علیه
 الغبار ای الشو الناعم و رقی با ذاد حسنش نکسته متوقع بکسر القاف و در کمال کسیرم
 کناره کوفتم ای فرزند منه و گفتم **قطعه** آن دور که قطعا شاهدت بود جنت کانی لم
 یبت من الشمر غیر ما بدا الشی و هذا او آن سوره لطافه الحبوب صاب نظر را بد اندک
 امروز به امید بهیشت ای صبا ان صاب نظر کشش و هذا الشی دایع الی لطفی و ضمه
 بر شاندی بینه کوفتم و ضمتش بر شاندی ای شانه سواد ان شارب و الذقنی **شعر**
 تازه به دین ای تازه به دورفت زرد شد و یک ای الخدر همه می من نادون کائن
 ماسر دشت چند حواجی و نکیر کنی دولت چارینه پار با بباء الفارسی السنه المائیه
 و بانکه بکن بلیغی تصد دکن پیشش کسی رو که طلب کار شست ناز بگوئی که
 خود ازلو شست سبزه در باغ گفته اند خوشش بینه گفته اند سبزه در باغ خود
 دانه آهون کبی سخی می گوید قور این سخی معقول گوید و انشاده الی قول سبزه
 در باغ خوشش بینه از روی و دهر ان خط سبزه دلشانی پیشتر چو بد فوله
 خط سبزه معقول چو بد و جمله از روی و دهر ان آه معقول دانه ای بعلیم مضمون
 هذا الکلام بوستان تو کنی با دایست کند بینه الحاف النفا دست مشرکی بنی الزکی
 و الفارسی اسم نسبت يقال لبالحی لمران الکسرات و کند باز از موضع بنه و
 و کثرت مثل کلزار و لارزار بس که بوی کنی بینه الحاف من کنن می و بد چون
 این طایب کفتم **قطعه** یاد بوقتی بینه الناء و کسر الهیة و سکون الباء اصله برفته
 و الباء الخطاب فو بعضی التبع چارینه برفتی جواته امسال بیاید چو یوزی
 سعدی خط سبزه دوست دارد و نه هر الفی و وال و دلی **دیگر** که هر چه کنی بضم
 الحاف من کنن موی بیا کوش بینه اگر بکنی موی ناکوش را و هر کنی بر عبت کنن
 او این دولت ایام مگوی **سر** آید ای بنفش که دست بکان و استی ای چو زبیر

صورت

و بکنی بکسر الباء
 و فتح الکاف

بکده نیمی تا بقیامت که بر آید یعنی دست من بجانم نمی رسد که تا نکند انشع که بر آید تا بقیامت چون
 دست تو رسیده است بر پست و نکند انشع که بر آید تا بقیامت **دیکر** سوال کردم و گفتم
 جمال روی تو از چه رنگی بود که دیگر الطاف الهی است ماه چو رسیده است بگفته گفت
 ندانم چه بود و رویم را بکمر بستم سیاه چو رسیده است **حکایت** یکی از مشهوران بعد از او به نام
 وی پرسیدند که ما تعقل در امر و جمع آورد و هو الذی لا شعر علی ذقنه آن عرب گفت لا فرقیم
 و قوله ما دام احد هم لطیفاً حیاشی فاذا اخشن نیلایه تمام التعلیل بقوله لا فرقیم
 یعنی تا خوب و لطیف در شستن کنند و خون درشت نشدند تلافی کنند و دوستی نمایند
قطعه او را که خوب روی بود و پنج گفتا و تند خوی بود چون بر شتر آمد و طعنت کردند
 مردم آمیز و عهد خوی بود **حکایت** یکی از علما پرسیدم که کسی با ماه روی در قنوت
 نشسته و در نماز و رفتن از خانه و نفس طالب و سهوت غالب چنانکه عرب گوید
 النمر یانع هو فاعل من النع و هو ادراک التمر و الناطور بالظلمة خافوا الکرم و کذا
 الناطور و اجمع النواظر غریب و بیچ دان که بخت بر میزگاری از او سلامت بماند گفت اگر از
 ماه روی بماند سلامت از بد گوینان نماید **شعر** و السلام الانسان من کواکب
 فی سواطق المدی لبس لم قوله من سواطق بسلم و النافذ منقول من جواب الشوط
 ای نور لبس لبس **بیت** شاید پس کار خویش بر بستنی تا که او را اصلاح می کند بکن
 نتوان زبان مردم بستی ای لیکن این کار دهم که بستی زبان مردم است نتوان کرد
حکایت طوی را با زانی دفعی که دند از قیغ میساید او بجا آمد به بد روی
 گفت ایوا چه طلق مکر و همت و همتان محفوت ای المبعوض و منظر معلون و شما بل ای
 اخلاق نامور و نایاب و ابی و قد عرف معناه بالبت یعنی و بیشک بعد از شرفی
 ای بعد از شرفی من الملوب فغلب الشرق و اصفی البعد لهما او بعد مشرق الصیف
 من مشرق الشتاء و هنذا ما فودنی فودنی حتی اذ جاء ما قال بالبت یعنی و بیشک بعد از شرفی
 غلب الشرق

قطعه علی الصلح بروی تو هر که بر خیزد صبح روز سلامت برو مسابا نشد بد افتری
 چو در محبت تو بایستی و بی چنانکه تویی در جهان جا بماند عجز اگر غراب از عاود
 طوی بجا نماند بود دلا حول گمان ای قایل لا حول و لا قوة الا از کردش گیتی همی مانکد
 و دستهای تپان بر یکدیگر می مالید و می گفت این چه بخت نکوست و مشکوکس و طالع
 دون و خیس و ایام بوفلون هو نوع من ثياب البروم و لا الوان کثرة اذا نظر
 البروی علی اطوار شتی و کبر الفراب بقال کرانه کی کلسانی که و مکنی عن تغیراته و اختلافاته
 لایق قدر من آستی که با زانی در دیوار باغی خوامان همی رفتی **بیت** یاد سار کس
 است این قدر زندان که بود در طویل زندان تا چه کند که ده هم روزگارم بعبودت
 آن در سکه محبت چنین املی خود را ای باجنس با فتنه هر زده در ای بیغی العکبر طبعی به
 بلا مبتلا کرده است **قطعه** کس نیاید بیای دیداری که آن صورت نگار و نقش کش
 گویند او بهشت باشد جای دیگران و دوزخ اختیار کنند این مثل بدان آوردم تا بداند
 که صد چند آنک داناد از نادان ترست نادانرا اند دانا و حشمت **قطعه**
 زاهدی در صبح زندان بود و آن سیال گفت شاهد بلی که طوی ز ما ترش منیش
 که تو هم در میان مانگی تبار الوحد **دیکر** جمعی ای بده چاه چو کل لا ابریم پیوسته تو نیز هم شکی
 در میان رسته من رشتن بالضم یعنی انشت و قدر چون باد مخالف و چو سربا تا خوش
 چون برف نشسته و چون برف ای زاهد تو در میان ما شخص غایبی چون
 باد ای کالریخ الخالف و شخص ناخوشی چو سربا بکون الداء ای مثل البرد ضد الحر و کفنی
 نشسته چون برف ای زاهد تو در میان ما شخص غایبی چون
 الملائمة و شخص بسته چون برف ای زاهد تو در میان ما شخص غایبی چون
حکایت رفیق داشتیم که سالها با هم سرگروه بودیم و ما را و نمک خورده و نیکو کرد
 معقول صحبت ثابت نماند و بسبب غیبتی آنک از ادا خاطر من ای ایداره و ادا داشت

و دوستی شری بختی البین للملک و الباء الفارسیه یعنی تمام شد و باین معنی گفت
 و ملائت دبستی یعنی از بناط قلب از هر دو طرف یعنی از من و آن حاصل بود بکم انگ
 ای بدلیل آنکه شنیدم که روزی دو بیت از سخنان من در مجلسی می گفتند که **قطره**
 نگار من چو در آید کند عجبی ای الضیاع الملیح ملک زباده کند بر جرح احتیاج نشان یعنی
 بر جرح اجنه در نشان چو بودی از سر زلفش بدستم افتاده چو استن کرمیان بدست
 در و نشان یعنی که همچو این مثل بودی و حصول المعنی یعنی گفت اخور بالنسبت
 بر اس صدق العجب یعنی بکون صدق یعنی بدینا مثل کم آنکه امیر یزدانفر آقا بود و نشان
 ز به لطف این سخن ملک بر حسن سیرت خویش کواهی بضم الالف الفارسیه یعنی شناده
 داده بودند و او هم در آن میان مبالغه کرده بود و برفوت یعنی الفاء و کون الواو
 صحت قدیم باشد خورده و بکتاب خویش اعتراف نموده معلوم کردم که از طرف او هم
 رغبت است و اما قال هم اشاره الی ان الرغبة عندا قد فعلت سائنا این بیتا و ستادم
 و صلی کردم **قطره** ز مادر در میان عهد و وفا بود یعنی البرسر بنیانند و وفاء استقامت علی
 سبیل الامکار چنانکه در وید مهر نموده بیکدیگر ای بالکله یعنی از جمله جهان دل در
 تو بستند استم که بر گردی بر و دیمن کردیدن با کاف الفارسیه یعنی الا و افی ای
 لم اعلم انک تعرض فی دفعه هنوزت که سر خط است یعنی هنوز تو اگر سر خط داری باز آیی
 یعنی ارجع الی ثانیات که آن کجاست برایش که بودی **حکایت** یکی را زن صاحب جمال بود در
 کدشت و مادر زن بر سر قدوت یعنی بخت بخت صدق یعنی الفاء و کرمیا مهر المرأة
 کز زخمی که الفاء یعنی بخت کاین و هبوط در طار من کن باند هم دارم عورت او را که
 للملک ای منی عاقله بجان رنجیده ای کانا منا ذباغ الفاء و حکم صدق از مجاورت کلم
 او چاره و عاقله نموده عاقله و نشان بر سر بدن او آمدند یکی از ان طائفه گفت
 چه گونه در غرق بار غریزه دیدن زن بر من چنان دشواری آید که دیده اندر من

ملکت

و شد از آید **مثنوی** کل تباراج و نجا رفت و عار بماند کج بود شنید و مار بماند دیده
 را بر تار که یعنی الرأ اعلی النبی نشان ای علی را اشی الودع و بدین خوشتر از روی دشمن
 دیدن واجب است از هزار دوست بر بد یعنی بریدن تا یکی دشمن نباید دید **حکایت**
 یاد دارم که در ایام جوانی گذرد داشتم بکونی و نظر داشتم باماه رویی در ایام غریبی که در کشت
 آب دمان بکون شایده یعنی النون النافذ البیسی یعنی النعم الطوبی اللعابیه یعنی شاده و اده
 و سمومش یعنی البین مغر استخوانی از اجده شایده بضم الباء ای بعلید و الحور بالفتح الیخ الحارة
 می باللیل کالسموم بالنهار قال ابو عبیده الحور باللیل و قد يكون بالنهار والسموم بالنهار
 و قد يكون باللیل کدره محار الصالح ارضف بشریت باب آفتاب بجز یعنی الطاف و البکر
 بالفتح نصف النهار عند الشدا و بنا و روم و النجاسایه دیوار ای کوم من قرب کسی
 رحمت و غموز ارمی بر دای بدلی و بای الی من قوتش اندک ای بطیخ که با کاه از نار یکی
 بکر الباه الصندیقه و هیزه حاذر و نسای و بدیم و کناه الصالح الدهلینا کسرا بیا الدار
 و ای باب فایست قد لرحالی که بدل من روشنائی ربان فصاحت اربابا صباح و غنار
 الصالح الصباة الجمال و لا یخ ان سدا الجمال یعنی الوصف بالفا و رسته خزان و الا و منه الجمال
 یعنی نور جمالی که آه موصوفه افق فوب دوی او فام بماند یعنی النون چنانکه در رست مایک هیچ
 بود ای باب صوره اطلالت بده آید ای بلیغ قدی برق آب یعنی اب که در آن برق شود
 بدست و نگر در آن ریزه بود و برق بقیع العی و الواو بدایه ندرایم بطلان
 الی راجع الی آب برف مطب کوه با فطوره چند از کل رویش در آن چکیده که از آن
 مطب شده و ایکنه شراب از دست رویش بر کوفتم و بخور دم ای بنو شنیدم و عمر
 که استند از سر کوفتم **سوره** کما بالقم ای فطش بعلی و هو العضا الصوبه ای الحسین
 نه الجانب الایسر من الصدر ستمی قلبا لا زعالهن البدن من قلبا لکل اب لبا و قیل لکنه
 نقلیه قال الناعو القلب منقلب مثل اسما ابد الطون قلب سلیم غیر منقلب لایکاد یسجد

ایلا یغرب بقارب ذلک الظاهر ان یسیر ای بزیل و بسکت زشت الزلال ای مقدر فی المثل
 الوصف انفع الی اذا ترشعت اما قلیلا قلیلا کان السکن و ادفع للعطش کذا فی خیار
 الصحاح و هو منها رفوع علی از فاعل یسیر و الذلال الغدب الماء الصافی قدر و لو شرب کورا
 متصل بقور لا یلاد الی و لو شرب امثال البحار من الماء الزلال و قال الشیخ فی هذا اللفظ ایضا
 هل یفنی من الزلال جوف علی ان لو شرب بحره ما کفی و بما یفنی ان یعلم منها از اذا قل
 انفی علی کاد قبل منزه الالباب مطلقا و قبل احیاء الصحیح از کسایرا الافعال و لهذا قسما بلا تیار
فصل قسم شادی ان فرخنده طالع ما که جمیع کجف الیم و التلطف للوزن بر حین روی او
 یغنی افند غیر الی او هر بامداد مست ی بنفع الیم و لکن البارید ار کور و نیم شب الی من
 سکر من الخمر یستقیظ فی نصف اللیل مست سانی و زخشر باه ادا باه اذ زور خشر ای من
 سکر من حال اساقی اما یستقیظ فی صبح یوم یلرا و الخشر **کتاب** سالی سلطان محمد خوارزم
 شاه مع با خطای برای مصححین علی اعتبار کور و یغنی را بنویسند خطای که تا آن مصححین را
 باز هم جامع کا سفر بالکاف العوی و فتح الفی الیم اسم طرزه و رادم نسوی و بدم در
 خوی بغایت اعتدال و نهایت جمال چنانکه در مثال او گفته اند **رباعی** معلمت همی
 و دلبری آموخته بحر الغرایب شوق زنی شکی مطبوع ادا بشنوی منها المخبوذة و المخبوذة
 جفا و مارغباب و شکر ی بالکاف الحان اموخت من ادبی یکنی شکل و خوی و قدر و زور
 بنفع الی و کسر الی اسم من رفتن کدانش من و انشی کما عرفند بیده ام مکر این
 نسوی بنی ناز از بدی اموخت ناض من اموختی بنی التعلیم و اما اموخت فی الخویش
 فی البیت السابق فهو ناض من اموختی بنی التعلیم فان اموختی بنی لازما و متعديا
 کذا فی بحر الغرایب مقوله کوز خشری بنی کتاب مقوله کالیف کوده است زخشری
 از رفتن کور و دست و می خواند ضرب زید و کور و کانا المتعدي عمر و کفتم ای پس
 خوارزم و خطای صلح کردند و زید و عمرو را چنان فصاحت با فیت کفند بید

ای بامداد

علی وزن المجلس اسم مکان بر سیدم کفتم خاک بشر از گفت از سخنان سیدی چه دارم کفتم
 بگشت علی صیغه الجدل ای که گشت مبتلی بکوی الذی یصول معا صبا علی ای یصول علی حال کوز
 معا صبا و یکنیل ان یعلق معا صبا بل هو اقرب لفظا و الکافی کدی بدم بنی المثل منصوب المثل
 علی از صیغه مصدر محذوف ای یصول صلا مثل زید ای مثل صلا زید مع موازنة التمر و قوله
 علی و ذیل حال من فاعل لم یس برقع و هر غیر کوی لا برقع و ارسه حال کوز علی و ذیل ای لا یظفر
 و لا یلتفت الی احد بل یمنی علی التمر و الکبریا جاز و ذیل علی هو عاده التکبر من و هل یستقیم الوقع
 الی هل الوقع من علی **کلم** استقام الکافی طبع بقی زمان بلیک با نرسه قور و رفت و کف غایب السار
 او در زمینی بریان یار بست اگر بکوی بهم فارسی نزد یکتر باشد کلم الناس علی قدر عقولم کفتم
منشوی طبع نوابا هوس کور و صورت عقل از دل ماکور و ای دل عشاق ای جسی کرد لاهی
 عشاق بدام نو صید من بنو مسعود و نوابا و زید باه ادا آن که غم منم صم شد کمر از کاروان
 گفته بود دندش که فلان سعید است و او ان صدم من و بیدن آمد و کفتم تلطف کرد و بید و دای
 تا کف خود و که چند بن روزی کفتم کریم ما شکر قدوم عا وزن الدخول بر دکانا بخدمت شما
بستی کفتم مصراع با وجودت دمن او از نیام که منم کفتم کور در دین بقو بر آسانی
 تا از خدمت مستعید منم کفتم یکم این حکایت **منشوی** بزرگی و بدم اندر کوه سادی بسیار
 الوعد و قدر معناه قناعت کرده از دنیا بکار دایره کفتم بنی کفتم بر اینسر اندر بیانی
 که بار ای جل بالکسر بند از دل بر کن ای بکفتم ای پیری رو بران و نور بنی النون
 و لکونا الفی بنی النقیس جو کل بکبر الحان الفارسی بسیار داشتند لیلان بلونند این
 بکفتم و بوسه بر سر و روی دیگر و او دایم و دایم **نظم** بوسه داد و دل بدوی
 دوست چه سود هم در ان خط کور دندش پدرو و بالباء الفارسی المفعول الی الی الی
 بنی و در وقت کور دندش سب کوزی و دایم باران کور و دایم ازین سبب بنی انش
 صرخ شد و او ان سوز بنی انش و بکر زور دندش بقی کانا التیاق قد فارق من اجابة و لهذا

والتنبيه جمع خليل وهو الصديق والمعا في نعم الميم وفتح الناء اسم مفعول من عافاه الله
 وجب العافية من الاستقام والبلایا ای بلا یا العشق واستقام واعلم ان المصراع الاول
 يتم بالمعنى ويستداه المصراع الثاني بلفظ فاقطع الكلمه الواو من بين المصراعين شباع ذابح
 في اشعار البلغاء وقوله است ندرى ای لا تعلم انت ما التصق بقلب الموضع وهو بفتح الجیم ای
 التوهم وقيل كجمل ان يكون اليا للظرفية دون الالفاق ای ما لشعره قلبه **منه** تدرى
 نباته در درخت و جوجت جوجت در دی گویم در درخت گفتن از زبور
 شکایت کردن از ایند از زبور در حاصل بود و تدری با یکی مفعول گفتن در عمر خود
 ناخورد و نه بنشین ای لم یبق عوض ابلا المخل و اما کوز بلا حاصل فلان لا یعظم
 من یجز منه حتی الجذر فانما حاله ما یستدجیر ما قال ما یستدجیر انما از بنشین یعنی
 در بنشین سوزن باد بگری نیست کنی و تک بر دست و من در عضو در بنشین
حکایت فامی حدان را حکایت کنند که با علی بنده پسوی خوش بود و فعل دلش به
 آتش بود و ز کار ای ایله زمان یقصد به و طلبش بکشف بود و پویان یعنی مخبر بود
 دوند و تدری پویان در موضع الحال و مترصد بقی مرتب و جویان یعنی طالب و بر حسب
 واقع گویان یعنی حکایت کننده آن تعامیل و قایم که بر سرش می گذرد **دبای** در چشم
 من آمد آن شب سر و بلند یعنی سر و سبکی بکسرتی یعنی المستقیم و شعل فی وصف شجره
 يقال لاسر و تدری و بالضم ماضی من ر بودن دلم ر دست و در پای انگذ این دین
 شمع و مطبوع می کند یعنی کافی مفعول کند بکنند خواهی که بکسر دل ندی دین
 بکنند ای لا تنظر الی حدود ندی و بنید خطاب لمن التی السمع و هو شهید و محمول المنی
 اگر نوزده ای که دلت را یکی ندی و بدو ات بنید بفهم الباء الاول ای اضعف عنک
 عن النظر الی الحایب و الاثفات الی عشره **بیت** از باد قافل شودان کرد و بیچیم
 قافل شودانم کردن بیچیم حال یعنی از کور که کل حال سر کوفته بالکاف العرشه تارم شودان

مجموعه

دل

که بیچیم شنیدم که در کدر ای این طریق پیش قافیه با ن آمد طرفی از این معانی بگوشتش
 از این راجع الی سر نعل بند رسیدا بود و بکیند دشنام ن تماشاد او و سقط
 بتفحش بیچیم هرزه گفت و سنگ برداشت و بیچیم از نای حوتی فد و نگداشت قافیه
 با یکی از علمای معتبره که هم عانا او بود گفت **بیت** آن شاه دی و خشم کوفتی پیش
 و آن عقد بر او بودی تو شش شش یعنی آن محبوتی را و خشم کوفتی او بر منی که چه
 حلاوتی دارد و بین آن عقد را که بر ویش که ترشت و شریف در واقع
 در بلاد بکیر الیا جمع بلد گویند که ضرب الجیب و یب فیل یعنی المفعول والمصدر
 الی الماعل و المفعول من وک ای ضرب آباء ای العائق و قبل ضرب الجیب اوجع و لکاس
 فیما یفعل و من مذاهب **فرد** از دست دوست بر دمان خور و خور و خور و خور
 خوشی بکون الی بیان خور و دمانا یعنی شب که از و قاحت یعنی الواو فقه
 الحیا او بوی ساحت می آید باکاء اللیل الجود با و شامان بکون المون ضد
 سخن بصلابت و شون گویند و باشد که در میان صبا بود و بلند **بیت** انکور
 نو آورده نرس طم بود روزی دو جگر کنی که شربنی کورد و این بگفت و بگفت قفا
 باز آمد نمی چند از عدل جمع عدل کزانی خیار العیال که ملازم او بود و در صبی خدمت
 پیوستند که با جازن سخن داریم در خدمت بگویم اگر چه تو که ادبست و بزرگان
 گفته اند **فرد** در هر سخن بحث کردن رواست خطا بر بزرگان کوفتی خطا
 اما بکم آنک سوابق انعام خداوند ملازم روزگار بندگاست مصلحتی که بپند و اعلام
 بکنند نوعی از حیانت باشد طریق جواب آنست که پیرامن این طبع نگریدی من گوید و
 بالکاف انما ریتی و پیرامن بالباء الفاعل حوالی التی و اطراف الی الصداب ان لا تقوم
 حوالی هذا الطبع و قوتش و لغ هو بفتنی شده الطری در نور دی که منسوب قضا با یکا
 باباء الفاعل و سبغی مبع یعنی المیم یعنی مرتبه حصینی است ما کما هی شمعین ملوث
 سفین

نکره الی غیر انفرایب با یکجا و کذا با کما بخلاف الیای که بقیه بجز الیای بوضع علیها القدم و الیای
 و بقیه السراج و بقیه المیزان و هو المراد منها جریب است که دیدی اشاره الی پسر علی بن
 و حدیث اینست که بشدی اشاره الی ششم و فاحشه الی لبس فی اثر الموافقة اصلا فالاول
 ترک **مشتوب** یکی که در ده آب روئی بکون با آب بوی کسی کسی کرده است بنا برین
 جمع دارد از آب بکبر الباء و بکسی بسا فی بحر انفرایب بسا بالترکی یکی و بنویسند
 علی بقدره هر برون که بسدی در و نشی بخان باشد بسا جلدی صابونی که زهرش
 در میان باشد تمام بگوید سال که یک نام رشتن کند پایال قاضی و بصیحت یاران
 بکند الی الا صدقوا الخ لعلی المتقین فی الصدق و لکن بسدی آمد و بر حسن دال و حفظ
 و قای ایشان آفرینی کرد و گفت نظر غریبان در محلی حال من عینی صواب است و بسدی
نصواب و لکن **شعری** و لو ان حنا بالملاء بدول الیای لوقع ان قبا بدول بالملاء سمیت
 الیای قبلت کما مع الیای من افکار الیای کذا یا بقره عدول الیای بخلد الایام و العدول بقیه
 العینی و انزال المعی بمالو من العدول و هو المراد و قال بعضی الکمل فیه بعض النسخ عدول
 بضم نین علی وزن الدخول و الدال للجمع عدل معی عادل و الا قول هو الصیغ النتی **بیت**
 ملائت کن مرا چند آنک خواهی که شد آن سخنن از ترکی سیاه الیای بگفت و کز
 بنفشی و بنفش حال او بد بگفت بقیه سلا که دو بخت الیای کران بر بخت که گفته اند
 هر که از در زانو دست زور در بازو است بقیه از کس بیرون آورده و در میان
 ناده بر ای خرج زور و قوت در بازو است و آنک بر دنیا دست کس اسم فاعل
 مثل دگشتی ندارد در همه دنیا کس و صاحب نظر ندارد **بیت** هر که از درید بر زور
 آورده و زانو از وی آهینی دوش است بقیه و اگر ترا زوی آهینی دوش
 بقیه مدید آنکه باشد و اراد بر عموم الخیران بقیه و ان کان کالکد بقیه شد الصلاة
 بکمل الی الذنب و بلین بزم الجمل منی در غلو میسر شد بهم در ان بزم سخن بکون

الحمد بالترکی صوابی را خبر شد که قاضی هم شب شهاب در سر و شاهد در بر بقیه در سینه
 الیای از تنم خفته و بشنم گفتی قور قاضی بسدی و بگفتی خبر و همه شب ظم فبگفتی و قوله
 شهاب در سر و شاهد در بر بزم موضع الحال **قطعه** **منش** البذا من اللبلة لم یوت
 می خود اندر بسکو ما السنو الیای خور و عشاق بسی بالباء الفری نگوده مالکاف الفری
 هنوز از کنار بدوش و بجز الیای کنار و کناره کلاها بالکاف الفری بقیه النهایه و الفری
 و قد بگفتی بکنا دخی حال الوصله و منی عاسی بدند بدن الجیب بحر دخی و ان کان هذا
 من جویات المفعی الاول بکنه بقدر کل منها لفت علی حد و بوسه علی نلذ معان صیغه
 ارمی بوسیدن و وصف ترکیبی و اسم مصدر انتی و المراد منی کنایه و منها المفعی الیای
 و منی بوسی المفعی الثالث و قما یوجد بعض النسخ بیت من این الایات مکه در رخسار
 یار در غم کسویا نابد از چون کوی علی در غم جوکان آبنوس قد عرفت مع رخسار
 و قبل اراد به معنا وسطا لکذا المرفوع و تا بدار بقیه انجقد اسم فاعل مثل علم دار و پا بدار
 و کوی بضم الکاف النار من الکثرة بالترکی طویب و جولان بانعا ریتی الحشا المخی الذی غریبه
 ننگ اکثره حبی الملاعبة و العاج عظم الخبل و آبنوس اسم شجره سودا رنگ دم که گفته
 است و بنما و قد وقع بقیه النسخ بدل هذا المفعی مکه آنکشت که دوست مست
 نخفته است و رکنار بیدار بالش تاندر و دهم در فکس موزع اصل اللغه البقره و مکره
 و اراد به معنا لازم المفعی لا مفعی العبت ثانی شعری مسجد آدینه بالذال المعی کذا فی
 بحر انفرایب بانک صبح الیای اذان الفری یاز در بکبر الیای الیای الیای عذری کوس
 لب از بسی چو چشم خوس ابلوی بود و الیای بگفتی بهوده خوس
 قول لب مفعول مقدم لقوله بد الیای و قوله چو چشم خوس مفعول بی و قوله
 بد الیای مفعول بود و قوله بگفتی متعلق بهر کشتی بقیه طاقت بعد بگفتی
 لب از بسی که چو چشم خوس است در حریت بسبب گفتی بهوده خوس

خاصی درین حالت بود که یکی از سفلوان در آمد و گفت چه نشستی خیر از من و در حالتی
 و با پای داری ای بقیه رفاقتک و حس سحر که بکشد که بر من گویانی و می گویند که
 و در میان کبیرا و بسیار اینها که خود را بر تو دق گرفته اند و می بینم و نمی بینم
 اندک است من بعضی لکلی بلکه حق ای بیان واقع گفته اند تا مگر آنست که هنوز
 اندک است باب تدبیر تو و من اینها که خود را با لایحه و عالمی بقیه اللام قرا
 کبر و خاص بنشینم برونگه کرد و گفت **فقط** یعنی در صید کرد و ضمیمه آن بالضا
 و العین المعین یعنی الاسد یعنی شرفی را که بقیه الشی در صید برده باشد چه نداشت
 کند که سگ لابد یعنی عفو کند روی در روی دوست کن بگذارد که عذر نیست دست
 می خاید ملک داد آن شب آهای داند که در ملک تو بقیه المیم جینی مشکوی بکشد که
 حاد شده است چه قویا گفت او را از جمله فضلا و عمر و زمان و مبارزه و هر دو از
 می دانم باز که معاندان در حق او بعضی ضوضی کرده باشند و بعضی با حال و الحفا
 اینجین یعنی شروع این سخن در سمع قبول من بیاید مگر آنکه که معاینه کرد و با کفای
 انبارستی که حکما گفته اند **بیت** بندی قرار سبک یعنی با سبکی مرتبط بودند و قور
 دست بردن بقیه یعنی در زمان دشواری و محنت دست شمع بردن بشتاب بردن
 بدو پشت دست در بقیه قور بردن بقیه یعنی مضارع بردن قور بعضی آنچه که
 بدل بر او الا قول اظهار شنیدم که حکما می ملک باقی چند آن خاصان بر بالین
 قاضی رسید سمع را دید استاده یعنی حکم کرده که بجز انحراب ایستادن نغذیه است
 و بطر و حذف الالف مستغلا فی فعال ایستند و با نیست و شاهد نشسته و
 زخته و قدح شکسته و قاضی در جواب منتهی فی از ملک حسنی ملک بلطش
 پیدا کرد و گفت بر خیز که آفتاب بر آمد در یافت که حال چه شد و گفت از کدام
 جانب بر آمد گفت از شرق آمد که هنوز در تو بیا ز است یعنی باب تو بقیه است

حکم این حدیث که لا یعلق علی صیغه الجول ال لا یعلق باب التوبة مدود علی العباد حق نطق
 الشمس من مغربها و گفت الشمس الد و اتوب الیه قال بعض الکمل من ناب قبل ان تطلع الشمس
 من مغربها تاب الله علیه و قال علیه السلام ان للتوبة بابا و منه مسيرة سبعین سنة و از لا یعلق
 من مغربها و قال لا تقدم الساعة فی تطلع الشمس من مغربها فادركت و رآه الناس اثمنا
 اجمعون و ذلك حیث لا یستیع نفسا ایما لم تکن است من قبل او کسبت ایما فی اخر اوجار
 یعنی بعضی الاخبار انما تطلع من المغرب نکتة ایام و الاصح انما تطلع يوما و امدانی المغرب
 ثم تطلع من الشرق علی حالها الی یوم القيمة **فقط** این دو چیزم بر کلاه ایستاده گفت
 ما فرجام و عمل ما کام فرجام بالغا المعنوی و العاد الملهی اسکنه بی بقیه آخر
 و بقیه قاید که از این بحر الغرایب و هو المراد ههنا که فرجام کن مستند جیم و ریختی
 عفو بهتر از انتقام قاله اکل عند من الاوصاف الخیر فندما تصعبه تغفیه الا الا انتقام
 فاما عدل مدوح و غنم و کذا منتق و هو العفو بل هو اول بدلیل قور و العافی
 عن الناس ملک گفت توبه درین حالت که بر ملاک خود اطلاع باقی سبب ندارد
 قال الله تع فلم یکبغفوا ایانهم ما را و لایستایا قول الایه فلما داهوا با سنا الی ما را و لایستایا
 الکفا شده عذرا فاکو استنا بالله و عذرا و کفرنا با کتاب الی بالله مشکوی تغفونا به
 الاضام فلم یکبغفوا ایانهم لا مشاع قبول و ندیک قال لم یکبغفوا لم یبع و لم یستع کذا
 قال بعض الکمل **فقط** به سوار در دی اگر توبه کردند که نتوانی کند انداخت بقیه بکشد
 انداختی بر کلاه بالکاف العریا یعنی القمر بلند از میان کوه کوه ماه آن دست سینه بلند را
 بگو کوه ماه کوه دست از میان یعنی بلند را می باید گفتی این سخن که کوه ماه خود ندانم و
 بر مشاع قول بلند بضم الباء الخ مشهور و قد آثر بعضی النضای بغیا و میبوا بالفتح و الکو
 فی الاصح و جود کسره کذا سمعت من بعض الکمل یکم و جود و جینی مشکوی بقیه الحاف که ظاهر
 شد خلاص صورت بنید و این بکشت و موملا لا یعنی العریا المشد و بقیه جلا و آن کوه
 النور

مبتدا و عقوبت مستعمل مقدم و قول نرویی بفتح الواو از خسته خبر کنند و در خدمت سلطان بک
 سخن یافتند ملک پسید که آن چیست گفت **دیکر** با سبب ملاک که بدین اوقات طبع مرا
 که از دامن بدارم دست اگر خلاصی حالت ازین که مراست و این نکته غریب گفتی و لیکن
حال غفلت و خلاصی شرح که ترا هر روز فضل و بلافت از خجک عتوبت من بر ماند ای خلاصی که
 معصیت آن بی بینم که ترا از کفوشید اندازم بفتح الباء الصلوة بفتح النون ایست
 الصلوة محنت من کشید بفتح النون بالترک ایست و هذا کما قال شمس شینی و قد عی بفتح
 سر کشید و قد عی ایضا بفتح زید و هو المراد هنا و قد یعطف علی طر نو الاناج والمراد
 بفتح تنبیه فیقال شمس پاکر آن عبرت که ترک گفت ای خداوند جهان بد و در خدمت این
 خاندانم و نه تمام این که دارم دیکری را بپرداز نامش غیر تکریم ملک را ازین سخن
 خدا آمد و بگوید از خطای او در گذشت و متفقدان او را بفتح ضمیمه فاضی را اگر آن را
 بکشینی او کرده بود و نه اشارت کرد و گفت **بیت** همه حال عیب خوشبخت طبع بر عیب
 دیگر آن **زیند حکایت منظوم** جدای پاک باز مشتق من بافتی و پاک رو بودین پاک باز
 عشق و پاک رویش بود در میدان عشق که با پاکیزه روی بیاد الوعد در کبر و کبر
 الکاف انارستی بفتح در زمین بود و حیث کما مبتدی به کذا سمعت من بعض الکمل عینی
 خواندم ای در کتب تو ایچ که در دریا باطل بگردانی که در آب موضع بد و رفت
 الماده افتد و نه باقی ای مع جیب جو طلاع آمد سکه انبی رابع الی جوانی فادست کبر
 میا و اما در سخی غیر زهی گفت از میان موج و تشویش بالین المبحر بفتح الحاء
 بقول لا شیء می گفت از میان صغیر و تشویر بهر آتش و تشویر بهر آتش لفظ غریبی بفتح الهمزة
 علامه قال فی العائون التشویر انشاز کرده و قبل هر چه تشویر بدین بفتح الحاء و قبل
 هو عطف تفسیر لعل و يقال لا ای کوع الی بالترک تلو و لا یخفی ما فیها کما اردت
 بار من کبر و درین گفتی جهان را بروی بر آشفست بفتح ابل بر آمد من آشفستی بفتح

مراج

شد و قال بعض الکمل آشفستی کثیرا ما استعمل بفتح شوریدن و هو هنا کذا کشیدند و کش
 که جان بی داد و می گفت حدیث عشق از آن بطلان میوشش بفتح و الکنون قبل بود
 نه مشنوب بفتح لا تسمع و الا ان من بنوشیدن بضم النون و کسر لای بفتح کشیدن که در سخی
 کند یاری فراموشش چنین کردند باران زردمان زکاد افتاده بنوشید بفتح از بخت
 کار بنوشید ما بدانی که سودی راه رسم عشق یاری جهان دانند در بعد ادتادی
 بفتح زبان عربان اهل بنداد کما یعرفون لسان الفرس کذا بکسر فو و العریة بفتح
 ایضا و لا رانی که در دل درویند و کمر چشم از همه عالم فرویند اگر چنان
 لیل زندا کشید حدیث عشق ازین دفعه نوشتی ای لولکان کلا و احد منها بفتح الحیوة
 لا استنسخ کل منها حدیث عشق و کتب من الذفر **باب ششم در وصف زیند**
 و نقل عن بعض الکمل سکنه الکتاب السادس فی الصف و النیة و قال الصف بفتح
 ضد الفوق و الضم فی لغة کالفتح و الفوق و النیة بفتح و الکنون بیاض الشرف قال البیرونی
 من شباب شیخ الاسلام کان له نور یوم الفیة و قبل اقول من شباب ابدا هم هم فعال
 بارت ما هذا قال نعم نوری و وفادی فعال رت زدن نور او و قاده انی **حکایت**
 با کاتبه و استمدان در جامع دمشق بفتح می دفتند و بعضا نسخ بفتح می کردن و المعنی واحد
 ناکاه جوانی و در و آمد و گفت درین میان کسی است که فارسی داندا شاد است
 بفتح کردند گفتیم چه حالت گفت پس صد و پنجاه سال در حالت تنوع و بود زبانی پاک
 چیزی می گوید و مستخدم نکرد و بالکاف الفارسی ای لا یکنوا مغنما و معلوما لانا اگر بکرم
 رتبه شوی می دوند و ابایی بنزد خدا من بافتی باشد که و می کشید چون
 بیالینش قدا کشیدم این بیت می گفت **منشود** دی که گفتیم بر آرم بکام
 درینا که بگرفت ماضی مجهول من گرفتار راه نفس درینا که بر کون الوان عمر
 دی بفتح نفس خورده بودیم گفتند بس معنی این بیت با شامیانای گفتیم حجب

و ارفی شند الصایم شبتصحن الشیخ بنفذه الصایم فر ضفده و ستر فایه اصلها شفته
 لان نصیفة بنفذه و الجمع شفاء بالهاء هكذا قال بعض الكل والصواب ان مراد بالصایم هنا
 الممسك اب الجمل فان الصوم في اللذة الاساک ومن اشهد و صاف الجمل از منی الجملة الجملۃ العکس
 مسترفی الشیخ و قوله تقول جواب لما و اما جی و صاف عا کلامه الحال و قیل ان لما یرد و الصایم
 الی منی الماضي كما یرد ان الماضي الی منی الاستقبال تقول هذا صومیت هذا مبتداء و صیت
 خبره و هو متعلق بمیت و ضمیر موراجع الی البعل و ما فی اما کاف و الی بوقته مبتداء و الصایم خبر
 و الی بوقته ضمیر الی و کون العاقب ما یقر من الادعیه و الايات علی المرضی تطلب الشفاء و ینالها
 ما تفرغ الی شئون و اراد بان یلزم ان الشایب تقول هی مشیرة الی ذلک الشیء هذا میت معه
 و اما ینفع الی بقیة الی لما یقر الی الی لال و العنوة للیایم الی ذلک الشایب لا للمیت الی لال ذکر
 الشیخ فشیفت ما از بین بدید یعلما الشیخ بالمشیة عدم الحکمة مطلقا **و اعنی** ان کز بیدر
 بر منافع عند و یقر الی الی لال و زنی و صاف بفر **و بس** بالباء العزیز بساد فتره
 و چک زان سراپی بر فر و بیری که رجای خویش نتواند حالت **الایضا** استشاء
 من نتواند خاست فور کشی یقع الی ایضا **و بفر** و التفدیر عایشی که بر خیزد
 و اراد بصفاء منه کما منه کما تره **الکلام** اما کما موافقت نبود بمبارقت الی کما بیدر یقع
 شد چون مدت عدت بر آمد یقع تمام شد عقد نکاحش بستند باجوائی شد و ترش
 روی نهی دست و بدخوی جور جنای دید و ریخ و عیای کشید و شکرت حق بجان
 میگفت که الحمد لله که از آن عذاب الیم بر بیدم و بدین نعمت مغیم بر رسیدم **بیت** با این
 همه جور شد روی با بیار المهدوی بارت یکشم که خوب روی بیار **الطیاب** **بیت** با کوم
 سوختنی اندر عذاب که شدن با دگر یی بخت بدی بیاز از دین خوب روی
 نغیر تر یقع نفیس تر اید که کل از دست زشت **حکایت** معانی بیری بودم در روز
 بعلبک که مال فراوان داشت و فرزند خوب روی بسی حکایت کرد که مراد عمر خویش بخیر

فرزند نبود است در خنی درین وادی زیارت کاسب که مردمان بجای خود استی
 با کار و نه شهادت پای آن درخت بقی تا لیدام نام را این فرزند کشیده است گندم
 که بسیر بار قنغان آهسته می گشت چه بودی که من آن درخت را بد استی که بجاست
 و دعا کردی تا پدرم ببرد **بیت** خواج شادی کنان که فرزندم عاقلست پسر طبع
 زمان که پدرم فوت **قطعه** سالها بودند بگذرد که کز قوز کنی من المهرای انان و التور
 و متعلق با قبله حبیب المعنی بقی کز رنگی سویی تربت پورته تو جای بدیده که و بجزر الی لاجل
 روح من الادعیه و التصدقات تا همان چشم داری از بسوت **حکایت** روزی بر روی جوی
 سخت رانده بودم الی گفتم ذمت بالسرعة و شایک بیای کز بود بکسر الکاف الفارسی بکها
 بگذاشتی **بیت** مانده بودم پیر و ضعیف از بس کار و اندامی آمد و گفتم چه خبری
 خبر که جای حقی است گفتم چون روم الی کینا ذب که زیای رفتی است یغی بام نه
 یای رفتی است صی گفتم شنیدم گفته اند رفتی و شنیدی برگرد و بدی و گفتم
 بقی کسیتی و ما بالکاف الفارسی بقی الانقطاع و الانفصال **قطعه** الی که مشتاق مترجی
 مشتاق بند من کار بند و صبر آموز **بیت** کار بند بخت من الی عمل بالنفس الی قلنا
 من عدم الاستیوال و الصبر **اسب** یاری بقی فرس غزی و ونگ بقی انان و سکون الکاف
 العزیز بقی الحکمة دو و بشتاب بقی دو بار حمله می کند بر سبیل سرعت و تسبیح الی دور
 حمله و در حمله سوم می ماند اما شتر آهسته می رود **بیت** روز **حکایت** جوی الی حبت
 و لطیف و خندان و شیرین زبان در حلقه غنچه سا بود که در دشت سرخ نوعی غم نیامد
 و لب او از خنده فراهم نبود الی کما لم یضم احدی الی الاق و روز کار یی بیا که از آن
 ملاقات یغیا و بعد از آن روز کار و بدمش زن فوسته و فرزند آن خانه بیج
 نشاطش برید و کل سرشش بزمروه بالاناء الفارسی بقی ذبول یافته بر رسیدمش
 که ایجا به حالت گفت تا کوه دکان بیاوردم و کوه دکان بقی طفلی بگویم **شعر**

ما ذا العباد الشب غیر می کنی و کنی بنیبر الزمان تدبیر اجل اسع ذالما و احد البیع الی کماله
 مرفوع الخلی متبدا و العباد بالکبر و القهر مع الملک الی الجبل خبره و الشب بالبیع و الی کون مرفوع
 متبدا و جمله خبره و لکن مفعول غیر و الی کماله باکبر و التذید السوا المتزید الی التکلیف
 و ابان و بنیبر الزمان زاید و الفاعل کما باله متبدا و تدبیر المتزید الی انذار کما لیکر معنی
 الانذار و یفیع المنذر کما بیدیع معنی المبیع و الانذار هو الاعلام علی وجه التحذیر و المصدرا علی
 تغییر فاعل کنی مضاف الی فاعل الجازیه اذ المتزید حقیقه هو الالهی و علی الجمله التعلیه نصب علی المآله
 بتقدیر قد نیکر علی نفس الصیغه زمنی الکبر و الشب و تقول ما هذا الجبل الی الجبل و الشب
 و الی کون الی الطرب مع الاحباب و الحال ان الذی هو تدبیر الموت و سبب الموت غیر تدبیر
 شعوب و انذار الی تدبیر الفضا غیری و کنی تغییر الزمان لکن شعوب تدبیر کما قبل کما
 متبدا و ان کنی تدبیر این چو پی برسد یزد که دست بداد از منی دانش باز
 و طرف جوانان بکد از منسوب بطرب بود جو ان پی بر جویی که دگر نماید اصله زاید اب و فیه جوبه
 زرع را چون رسید وقت دوزخی وقت قصاص و کرامه جبالک سبزه و دیگر دور جوانی
 شد اب برقت از دست من آه دروغ ان نام بنی بنی و لغو و زودت میری و پشیمانی
 را چشم اکنون بر پیبر جو بود اسم کیوان مغرر نیال باینکه و بالوئی پادشاه قبل از کار
 نه انشده با کل شبر و لهذا قبل شری جو بود و معنی الشب پی برسد و لا یکنی ما فیه پی برسد
 مویر بکون ابیا سید کرده بود گفتنی ان کانه جوده قدس و دت شبر با بیع فکته
 بکد الی مالک و بدیز و زامه یعنی مادر و الکاف للتصویر الی مادر که سال خمر ده من
 مویر بیکسیر که دیگر است کما اهد شد ان این پشت کد و الکاف لکاد است
 الی لایستقیم هذا انظر الکاف ان ذی تقصیر صد الی اما مقول القول **حکایت** روزی بیکر
 ضد العلم جوانی با یک برادر دم بدم خاطبه بالعنف و رفع الصوت دل آزرده
 در موضع الحال بکنی نشن و کوبان عطف علی قول آزرده می گفت کد فردی قوی

قال

کدی که در شش می کنی **قطعه** چه خوشی گفت ز الی بفرزند خویش بیخه خوشی
 گفت ان یکجوده بفرزندش فان زال نیال الشب و البیوع زع الکفر ان فی اصل اللغو
 و آن انشده بالعلیه لای رسم الی رسم بنی ز الی جو و بدش بکنی افکی بیل نیکو از عهد
 الی زمان خودت یاد آمدی که بیچاره بودی در اغوش من خود زنگودی جواب الشوط
 افی خود کد از عهد در بیار و بر من چنانکه تو بر من بودی و من پی برسد **حکایت** توانگر
 بیکر و البسر بکد بود الی بر من بکنی اما الشب گفت معنی است که ختم توان کنی از پدر و
 باندل و اعطای قربان باشد که خدا به تو شهادت می دهد کنی مثل بر فی لفظ و معنی باید شد
 و در رفت و گفت معنی قصور ای بسبب کوزه حاضر اولیتر که ملک بیع الکاف الفارسی و
 اللام قطعه الغنم و غیره دور بیخ دور است و بعد صاحب دایه بشنید و گفت ختمش
 بعقت ان اختیار افتاد که قرآن بر سر زیانت و زرد در میان چای **منسوب**
 در بنا کردن طاعت با دن را کوشش بالکاف الفارسی یعنی اگر ان کردن را همراه
 بودی دست دادن بکسر التاء الی بد الاعطای و السی یعنی ان شخصی طاعت را کرد
 تا دس را بد معنی همراه بودی یعنی بکنی مساعد می کردی بکودنش و طاعت
 بجانب خوب بوده و بکنی در بنا و عینا که همراه نبودی که بد بنا را بیخ و دور
 کل بماند و کد الی کد کوی صد جوانه **حکایت** پی برسد و دی را گفتند و از ان بکنی
 الی لایستقیم گفت با پیبر ز نام بکنی باشد گفتند زن جوان جوان چون ملکنت
 بالضم و اسکون و اقتدار دار به گفت مرا که پی برسد با پیبر ز نام الفت نباشد او را
 که جوان باشد با من که پی برسد جوانا دوستی صورت بندد **بیت** زور باید زدن
 بانور کد ری دوستی که ده منی ز **حکایت** منظومه شنیده ام که درین
 روز که کن پی برسد ای پی برسد خیال نیست بد پی برسد ای مع کوز شبنی که کبر و
 جفت بضم الجیم العزیز جوان است دختر که خوب روی و کوه هر نام چو دروغ

بضم الال الحقة گوهرش از چشم مردمان بنفقت بفتح الباء یعنی فرجش از چشم مردمان
 در پناه نیست چنانکه رسم عروسی بود تمام شد و بی بجله اول عصای شمع بگفت
 گمان کشید و نزد بفتح النون النافیه بر مذهب یعنی نشان را نزد بیک حکما کرد
 از آن جهت که نتوان دوخت و به بفتح الاء و ضم الالف النافیه راست مانع علی و به الاء و ضم
 بالنون صفت طوفانش و حصول منزلت از علم بعد از علی از آن بکار تا بدوستان
 که بکسر الالف النافیه ای شکایت آغاز کرد و بفتح ساخت که خانان ملک و اعدای بفتح
 المال و الرزق منی این شوق دیدن پاک برفت بعضی منی میان شهر و زن جنگ
 و فتنه خاست چنان که سر سینه و فاضل کشید فاعل کشید اما الاء و ضم الاء
 او کل واحد منها و سعدی گفت پس از خلافت و صنعت بعد از بنی خالفت
 و شفاعت سعدی گفت که گناه و قریبیت ترا که دست ببرد و کرمه دانی سفت
 بالضم یعنی سفتی یعنی سوراخ کرد و **باب هفتم در تائید شریعت**
 یکی از وزرا پسری بود که بفتح الالف النافیه یعنی غیبی بود پیش کسی اردا شنید
 فرستاد که مرا این را بگو بفتح الالف النافیه مدینه مدینه فاعل بفتح المعنول این زمان
 محمد تعلیمش کرد و مورد نرسید و پیش پدایش کسی فرستاد این عاقل نمی شود و مرا
 دیوار کرد و **خطبه** چون بود بفتح الاء و اصل جوهری بیاء الوصف قابل تربیت
 را در و انداخته بفتح صیقل بفتح اسم الفاعل و التائید فی الصیقل آینه افروز
 نگوندا که و آینه را که بدگر باشد یک بدریای هفت گانه نفع و کوزه بالکاف
 انمارست فها بفتح النون منسوخ بضم الاء منی می نشستی که چون نرسید بلبید
 بالاء النافیه یعنی مردار تر باشد و عیسای را که بیکه نثر انداخته بفتح النون
 چون بیاید هنوز فرات باشد **حکایت** حکیمی پسواند ایند و بعضی داند که جابان
 پدرش آموزید که ملک و دولت دنیا اعتماد را نشاید ای لایلتقان بالا اعتماد

معنی دوختن
 مکرر کردن
 بولاد جاده
 شکستن معنوی
 دوختن صحیح

و جاء از دروازه بدر و دایه لایتنج المنصب من الموان و لایتنج من احدی یعقده علی
 و بسم و زرد در سر عمل ظنست و هم بفتح الاء در خطره بفتح النون خدا سفر یا در و بیکبار
 ای مرده ببرد و یا خواهم بنفاد بفتح الاء صاحب المال ماکله شتافیا اما هنر بکوه الاء
 چشم را بیند است و دولت پاینده ای مقرر و اگر هنرمندان ارد دولت بفتح النون
 که هنر در نفس خود ای الکمال بفتح دولت هنرمند هر جا که رود قدر و احوال از بیند
 و در صدر نشیند و ای هنرمند هر جا که رود قدر و احوال از بیند
 النافیه از جاء بکون الاء حکم بدو یعنی بعد از منصب حکم غیر کشیدن و تسویر
 است خو کرده و منقاد شد بنا بر جوهر دم بردن **قطعه** وقتی افتاد فتنه در عالم
 هر کسی از کوشه فدا رفتند روشنا از کانا دانستند یعنی انبار اهل القرية العالمون
 بود بر پا داشتند بفتح الاء اللوزن پسواند و بر پادشاه نافع عقل صفت پسران
 بکند ای باینکه دلیلم که بدو ستا بفتح بفتح النون **قصیده** میراث پدر یعنی اگر میراث پدر
 خواهی علم پدر آموزد که بی مایه بدو جمع توان کرد و بنا بر کوه الاء و در **خاصیت**
 یکی از فضلا تعلیم ملک داده کردی و غریبی که با بجز زان بکسر بانی ضرب بالا اضافه
 ای مایه و بجز آن یکا با و به عدم الاضافة بفتح الاء بفتح الاء بفتح الاء بفتح الاء
 که بیکه کردی پسواند ای طافنی شکایت پیش پدر برد و جاء از آن در دیند بودا
 پدر را دل بهم برآمد که انقل و انقبض الساد و با جواند و گفت بر سر اد رعیت
 چندین جفا و توبیخ و سرزنش روانی داشتی که بر سر اسب چیست سخی با بر سر
 باید گفتی و و گفت پسندید باید کردن مه خلق را خاصه که خصوصاً پادشاهان
 که بودست و زبان هر چه رفتند بفتح الاء امر آنرا با فدا گفته شود و قول
 و فعل عوام را چند الاء لغو از قول و فعل خواص اعتبار نباشد **قطعه**
 اگر صد عیب دارد مرد در پیش رفتی بک از صد چند انداز لایلتقان

و کبریک ناپسندید از سلطان از اقلیم رسانند پس در تندیب اخلاق خداوند
 از ادکان اینهمه الله بآجستنا اجتهاد از اندیشش بالباء التزنا بابدک در حق عوام
قطعه هرگز در حق و نیز ادب نکنند بفتح الباء المعصی در بر یک طلاق ای النجاة غلام
 الافعال الشنیة از و بر قاست خوب نزد اجناسک خواهی چنان می بخشد نفعی اگر
 خواهی که نراج کودی برای از از اعوجاجش که آن قابلیت بر طرف نشود و شک
 جو با کش داست یعنی اما خوب شک نشود داست جو با کش و قدر وجه منافع بعضی
شعر ان العصور جمع غصن اذا قدمت ایاها اذا جعلتها مستغنی اعتدلت الی السنون
 و السقامت لبس اید ضمیر انان و محل جمل یفعلک نصب علی انما فربس التنویم فاعل
 ینفع متعلق ینفع مکنه احسن بدیر ادب و تفرید سخن پسندید اید غلظت و غمت
 بخشید و پایگاهش ای مرتبه او را از آنکه بود بدید که داند **خصایه** معلم
 کتابی قد صنف فی النسخ المعقده کتاب بهم الطاف و تشدید التامع و کتاب الفحاح الکتاب بالهم
 و التندیب الکنیه و الکتاب ایضا و الکتب و احدانشی را دیدم در دیار مغرب
 ترش روی و بی کفایت و بدعوی و مردان را که طبع و با بر نیز کار که عیشی بالفتح
 سلما نانا بدیدن او نه بغنی و سکون الهاء الفقه مضمون بیا و هو یفعل العبت
 و انما لکننا و کبر التوازی کسب بالکاف النادی و خواندن قرآن دل مرد را
 سیه کرد و جمع بران بگیرد و دختران دو سینه ای ابابکار بدست جفای او
 گرفتار نه زهره خند و زیاده ای لغت رسعت من البعض از قال بادایا بالافعی
 بمعنی چاده یعنی نه زهره خند دارند و زیاده گرفتار در خصوصش که بالکاف النادی
 و سکون الهاء عاصم بکسر النون یکی را طبا که بلجم النافسی زدی و کاه ساق
 بلورین بفتح اللام المستدرة و سکون الواو کسری الواو والنون و یکری را
 مشکب که و به الفقه شنید مگر طریقی بغنی ای بعضی از قیانت او معلوم کردند

بزدند و بر اندند و مکتب خانه را بصلی دادند یعنی پارسایی بیاد اوص و نکر و حکم که
 سخن جو حکم ضرورت بگفتی و موجب از ارکس بر زبانش برفتی و کوه دکان ذات است
 سخن از سر برد رفت و معلم در زمین بضمین نفع معلوم ثانی را اخلاق ملک بغنی
 بر چو فاکو دکان این علم را دیدند هر یکی دیو یکدیگر کردند و با اعتماد علم او تنگ
 علم که دند او غلب او فاقان پیاز یک و لب قولم نشسته و لوح درست ناکرده
 در سر یکدیگر شکستند **بیت** استاد معلم جو بودی آزار خور که بازند کوه دکان
 در باراد قال ع کبر التوازی خور که کبر الاله لعل لب مخصوص بلعین القیاس بان قلم
 اعدم محتسب ظهیر و لماظر تنظر الی الباقی فینت کل واحد منهم علی ظهیر فلاح و احد منهم
 بنزل رطل الارض و تماش با بصره ذلک الناطر بر جمل فبقدم بذله فی ذلک المظهور فینت
 الیاقون علیه مثل السابق و یکنز او هذا اللعین قال بالنزکة بلاد الروم اوزنی اشک
 الی هنا کلام بعینه بعد از دو هجته بر در کبر الراء الی مسجد کوز کردم معلم اولین
 را دیدم که دل بر خوشی کرده بودند و مقام خویش آورده انصاف بر خیدم
 و لاصول کسان گفتیم که ابلیس را دیگر باره الهی و خوبی معلم ملائکه را که دند یکدیگر
 در جهان دین بخندید و گفت شنیدم که گفته اند **مثنوی** باو شای پسری گفت داد
 لوح بجهنمی در کنار نهاد یعنی لوح سمیع را در کنارش نهاد و لابد من الالبکی
 النون و الواو فی المصراع الثانی تزیین البیت بر سر لوح او بنشت بزد جور و فاح
 استاد که مهر و محبت پدر **خصایه** یادناه داده را بختی فکلی از تذکره
 بفتح الناء و کسر الواو یعنی المزدکة کالطلبة بکسر اللام بمعنی المطلوبه عثمان بفتح العیسی
 جمع عم بدست افتاد یعنی بطریق ارتش فتنی و فجور اعار کرد و مبدی من التندیب
 و هو الاسراف و هو عوام بدلیل قوله ان المذنبین کانوا اخر ان الشیاطین
 بیشه گرفتن و بجلد چتر مانند از سایر معاصی و منکر بفتح الکاف که نکود و مسکری

خورد و باز بنیشتن گفت ای فرزند دلف بگو آنجا **المعج** هو البلیغ الذی یصل
 الی المرء و یدخل بیده فی الخانج کوطیفه آب روانست و عین آریای کودان من کوبید
 بالکاف التاریخی یعنی خنجر خنجر خنجر و بسیار مستقیم را باز کرد و دل معین داران
 خانج **قطعه** خود دلف بخت و ج احسنه بزرگ کرد طایفان من کوبید سرودی و خود
 اگر باران آید بیان نور سرودی بگو عتبان بنا در بسیار ای و نیت و احسان و قبله
 کورد خنجر رودی الی بصره و ادبایا با سمن غم آفتاب و ادب پیش کمر و لیل و شب
 بخور فیه فی اللام و کمره و کمره کمره اللام مع سکوه العین ایضا بگذارد که چون
 سخت سر و قام شود سختی بدین معنی الباء و پشیمانی خوری پس لذت نای و نون
 این سخن در گوش نیارود و بر قول من اغراضی کورد و گفت راحت عاجل حاضر
 را بنشیند آبل و عایت و آبی منقض و مکرر طاف رای خود میداند است خداوندان
 کام و مراد بگوئی عطف علی کام جو سختی خوردند از نیم سختی بر و بجم الباء امر من رفتی
 شاد و کن ای بار دلف روز غم فردا بالا اضافه نشاید خوردن امروزه گفتد که
 در صدر سروده شنیده ام و گفتد متفق بشم و ذکر انعام و احسان در افتاده
 عوام افتاده **نظم** هر که علم بختی نشد بیجا و کرم بدشاید که بد بد درم
 بخت نشاید که در حش را ضبط می کند نام بگوید جو بود و ناله بگوید و ممل
 بالکاف التاریخی خود در معقول مقدم بقوله بیدیدیم بختی باب خانه نتوانی که بیدید
 ند و لا کسی دیدیم که نصیبی می بدید و دم کرم من در آهمن سبب او اند
 نمی کند ترک مناصحت کرم و رو به از حاجت بگو دانیدم و بکنج و ز ادب
 سلامت بنشینم و قول حکما را کار بستم ای علت بقولم که گفته اند بلع امر
 من التسلیم ما علیک فان لم یقبلوا فاعلیک ما بیننا استغما من الی عالم یقبلوا
 ما بلعتم فایه نشی علیک اما علی الرسول الا البلاء **قطعه** کرم دانی که

نشودند بگوئی از من گفتی هر چه بی دانی از نصیب ویند رود با شکر خیر و در
 بخت فرموده است ای کسوی من لا یسعی الوعد ولا یقل النفع بدو با افتاده اند رند
 دست بردست بی زندگ در ربع نشینم حدیث دانشمند ناپس از بدی آری انوش
 کرده بودم از نیت حالتی بصورت بدیدم ای رایت و الواقع و الخانج عیان صورت
 رخ حقه که باز باره بدیدم می دوخت و لغو لغو می اندوخت و دم از صفت حالتی بهم
 بر آمدم و نشد ندیدم در چنان حالت ریش درویش را بلامت خالتن و نیک
 پانزدهم با دل خود گفت **منشود** عریق سفید تمجیل در پایا نامی بنشیند
 ز مهر رنگ و سنی درخت بکسر آید بنده اندر بهار اناجع بار برفا نیت
 یعنی النون خبره زمستان الی فعل الشنا لا افرح بی برک ماند **حکایت** پادشاه
 بسوی ربابا ادیب داد و گفت تو بنشین خزان کن که از فرزند ان خود رسالی
 ای نیت و احسان بروی که دیکه ای نرسید و فرزند ان ادیب در فضل و بلاغت
 مشتمل شده اند ملک دانشمند را موافق و عتاب گفت و عتاب را اطلاق کرد و در شرط
 و عابجان بنا و ندید گفت ای ملک تو بیو یک است و لیکن السعداد بخت **قطعه**
 کرم بسم و زر رنگ الی من التراب فان اصل الی التراب لبس الی ادیبی از بهر سبب
 نباید در و سیم بر همه علم می باید سهیل علی و زنا در جمل اسم کوب و قد نیافتی
 ههنا بان سهیل لا یولی فی طبع المواضع المعجزة جایی ایادای کند جانی ادم
حکایت یکی دانشمند از بهر آن معنی که برادر ای گفت چند اندک تعلق خاطر بگر
 الواد آدمی زاد بر و زبست اگر خاطر بودی به بخت بودی و دهن بودی و تمام
 از ملائکه برگشت **قطعه** قواموش نکود ای لم یثبب ابدتقا در ان حال
 که بودی نظره مدقون و مدقون نه عقل روانت داد و طبع و عقل و ادب
 جمال نطق و رای و فکر و بهوشی به بر انوار بیهوشی می عیان نیت و توان بقیه

و بجمع الروح و بجمع الطلاق و لا اذ هنا اما هو احد العندين الاولين و تله اورد و ان
و كذا باقار عاتى لتفايته ده اكنست مرتب كود بر دست دو بازو و ت ك سافت
بجمع ترب كود الا انه تغنى في العباد بر دوش كنون بند اري يا خير من ك خواهد كود
روزي خواهي بجمع بند ادبي ك روزي خواهي خواهد كود نوا و فاعل خواهد كود
ضمير ايند و بجمع ملال **حكايت** اعزالي را ديدم كه با پسر يهي گفت يابني تصغير اينى اشها
كنوز نبع مكانه انما يابني لا شر ك بالله انك مسول يوم القياد اينال كذ و برك
ايوم ما و اكنست و لا بقال عن التست بجمع انك سال يوم القياد عكلك افر هو ام
ولا سال عن نيك انك نيف هو ام خسي بجمع نوا خواهد بركيدان ك هزرت چيست
نگو نيك بركت كيت **قطعه** چاه را كرمي پوشيده او نه از كرم پيله بگو الكاف
العز و الهاء الفارسى ابمنى دود العز نامى مع العز و باغ نيك نشت روزي چيد
لا جرم همچو او كرامى منسوب الي الكرام و قيل كرام بجمع بزرگ لفظ فارسى همسانند
حكايت در تصايف ملكا آورده اند كندوم بالكاف و انوار الفارسى بجمع بجمع
عزب را اولاد متعدد و نيت چنانكه ديگر حيوانات را بلك احسانى و خنايا الهام
اكناما احتظمت ايا نكرت عليه الضلوع و اجمع احشائا را در الحارند و نكش
را بدزدند و برون آيند و راه حشر اكر نرو آن بوستار بد نفا كندوم بنند
اندا نيت بار ب اين نكند بخدمت بركي هي كتم گفت دل من بصدق ايا نكش
كو اهي مي دهد و برك خيبي نسايد بجمع و لا دن معودش برك ايا نكند
كرمي كو بجمع حمل نسايد كودن ك و ر كالت خرد با ما در برك خيبي معال كود و اند
لا جرم در بزرگي چنين مقبول آيند و محبوب هذا كلام على كسيد التهمك و كاند
قطعه پسر ي بركش و صيت كود و كاي جوان مرد ياد كير ابي بند هر كرم بالسر
خود و فاكند نشود دوست روي دولت مند **حكايت** كندوم را كفتند چو

بودن ما پرون نى ايا كفت بنامستان چو منت كز نامرستان برك بيلم
حكايت فقير و درويشى حامل بود و دنت حمل برآمد و درويشى در همه
عمر خردند بياص بود كفت اكر خدا بخد و برك را پسر دهد چو اين خوق كز بوشده نم
هر چه نيك منت ايند در و بنان كنم انفاق از شى بسوي آوردن شاد ماني كود
و سوز باران بچوب شربتها دپس اركند سال ك از سوز شام ياد آدم بركت
ان دوست بركد شتم و اركنفت حالش بركيدم كفتند بركيدان ان كند در است
بجمع در رند ان كند است عيا كلف قول بويج در ست عيا ما تر غمره كفت بركت
كفتند پسرش خرد خورده و عريد و برك كود و قدر كفتني بجمع و برك و برك
برك بركت و از شيد كير بركت در ا بركت ان كرفته اند سلسله بجمع برك در كود
و بند كودان بر پا ياده اند كتم ايا بلا را او كافت خواست است اركد ايا بجمع
عز و برك **قطعه** زمان برك النون ياد و اداي حامله ابا و دهنبا و بالضم
والسكون اكر وقت ولادت ما ردايند از ان بهتر نيز ديگر و دمنده كز رند ان
نامها اري بجمع ما موافق رايند **حكايت** طفل بودم ك بزرگ را بركيدم از بلوغ
كفت در مسطر كنياده است رندان دارد بكي يازده سالكي برك الكاف
انما رستى للمصدية و دم اضلام و سوم در آمدن موي زمار اما در حقيقت برك
يكستان دارد در برك رضاك فو جل و على بركس الباء العزبة ازان باشد ك
در بند فظ نفس هر كود و ايا صفت موجود و نيت كفتان بركون النفر
بالع نسايد بركش **قطعه** بصورت ادي له فطوره آد ك برك روزي قوار
انور چيهانند و كرم برك ساله را عقل و ادب نيت بركت بركش نسايد ايا خواند
ديگر جوان مرد ي و لطف او نيت بركش بركش بركش نسايد ايا خواند
از هنر بالفعل مپنداز هنر بايد ك صورت چو نوان ساخت برك ايوانا

در از شکر فیکر ان بنی المبحر و فتح الحان الفارسیه و کون النون و المور
بالتکرک زجفر و زنگار بالزاد و الکاف الفارسیه ضعیف مود و جواب را بپند
فصل و احسان فوق از آدمی با نقی دیوار بدست او در دنیا هر بیت
یکی را که نوای بدست **آر حیات** سال تراغ در میان پیاده کاهان جلال افتاد
و داعی در آن سویم پیاده بودیم بیغ داعی نیز پیاده بودیم انصاف در سرو
روی بعد که افتادیم بیغ انصاف است که در آن وقت بسیار دلمه کردیم و داد
فوق و جدان بد آدمی کا و نشین شدم که ماعدل خودی گفتند یا لحن بیغ الکلام
بیغ عجب که پیاده علاج بیغ پیاده منظر بیکر ان بنی و ان اشهر بالفتح کذا المستص
سریز و قورین می شود بیغ به انیک افاد الای شود و پیاده و کاهان جلال
عرصه با دیده و تیر سربند و تیر شد **قطعه** آدمی بیکر ام می گفتی
حاجی مردم کز آن را بیغ حاجی مردم کز آن و دل از او را که نشین بیغ کراو
آستین خلق با دار می در دیکه الالف بعد الباء حاجی نویسنی شتر است بیغ
بلکه حاجی شتر نواست از بدای انیک بیار و حاجی خورد و بار می بود و فر
ایام لطیف لا یخف حسنه علی النور فی السیم **حکایت** هندوی نقط انداز بیغ
بکسر النون و سکون الفارسیه تر معاقیل ادا ما نامی اموقت حکیمی گفت ترا که
ای هندو خانه بدون النمره بیغی است ان خانه است که از لی ساخته شود
و هند امثل قدام از خانه جو بین بنام الخشب العری بار لانه ابلت **بیت**
ناندا که سخی علی صواب است مگوی و آنچه دانی که ز نیکوت جواب است
مگوی **حکایت** فردی را در چشم حانت پیش بیطار بیغ الباء و سکون الباء
آنکه شمر را علاج کند و کور را بیطار کذا فی السی رفت که مراد و اکلی بیطار
از آنچه در چشم جهان پایا که در دین او کشید کور و ای شمر کور من پیش

ن

از استخوان
تند انی
ت جو غصه
مدان ساط
طرح سنج

دا و ریغ فاضل بدند گفت بر و هیچ تا وان بالباء المنطوقه ثبطين من فوق بیغ
الضمان بکست اگر این می شود بیغ بیطار و فوق مقصود از این سخن آنست که
هر که ما از مورد و داکار بزرگ فرماید با انک ندامت بر دخی نی نیز دیگر و منوال
بگفت راه مشربا که و دبالکاف الفارسیه **قطعه** ندهد موشمند و کس راه
با خاف و موشمند بخور و یار ای دلی الاصل و قور کار دای خطر ای بزرگ مقصود
نندهد بوری با ق ای بافتند بوری با و موشنی نیج الحصر اگر چه بافتند است
بخور ابوعلی النمره بر دخی بیغ الباء بکاه گاه **حکایت** بیغ کار خانه و تیر **حکایت**
یکی از بزرگان سر شایسته الایق و مقبول داست و قات بافت الایات
ذکر الایق المطبوع بود که در حق تربیتش چه نویسم گفت ایات کتاب
بجهد را عزت پیش از آنست که و ابیات بد چنین جایا نوشنی که بدوز
سوده که و د بیغ طو شود و خلاقی بر و کز زند و کسان بدوشا نشند بالمبحر
ثم بالهله بیغ قبول میکند اگر بفرورت چیزی می نویسد این دو بیت گمان می کند
قطعه و بیغ الو او و سکون الباء و لعل مقصود من و آه و مختار الصحاح اذا
بجبت من طیب البش قلت و کما الطیب که هر که با بیغ و الکون بیغ هر وقت که بکسر
درستان بد میدی بیغ اگر درستان دینا هر زمان بکسر من بد میدی بیغ
ان بسو من ظاه کدی چه خوشش شدی دل من بگذر از دوست با بوقشاد
سنوه بینی و مود بر کل من بکسر الکاف الفارسیه الایق **حکایت**
بار سالی با یکی از خداوندان نعمت گذر کرد و دیکه بنوا دادست و پاهنوار
بضم النمره و اننا بیغ حکم بسند و غنوب فی کور و بار سا گفت الایق همچون
نوا ای مشک مخلوقی را حدای عذ و کل امیر حکم تو کرد و اسل است و نوا
بروی فضیلت ناده است شکر نوت حق بجای از چندین خوار و امداد

فوق نباید کلام و موضع الاستفهام یعنی لا یجمل ولا یجوز یکنه اقل و اکثر از منی کلمات
فالمعنی ان لا یسقی ولا یلیق که قدر در قیامت این بنی از تو بدین بهتر باشد از بعد
آن که معلوم است از تو حقیقت طلب میکند و نو در زمان مغلوب و یا سوب
و شرمسار و خجالت بدین بیغ الباء و یاء الخطاب **منه** بریند یکم خشم بسیار
جورش مکی و دلش میازارد او را تو بدین درم ویدی **آ** نه قدرت آفریده
این کلمه غرور و خشم باشد است از تو در کثر خداوند ای جواب از سلمان
و اعورشی اسمائیل و خشمی که اسعت من البقی فرموده بیغ قوت هین
خود و هوایا ربی مکی و اموالش در قدرت از بیغایم بزرگتر حرمی در
رور قیامت آن باشد که سبب صلاح را بهشت برند و خداوند قاتل را بدو اخ
قطعه بر علامی طوع بالفتح و الکن بیغ مفاد و مطیع خدمت تست
خشم که در آن نمی دانند و طیر و خشم یکم که بعضی و رسوایی بود
بدو ز شایع زور و و هیزم یوم القیم بنی از ادبانه و خواصه در
حیات بیای از بیج با شایع ستر بود و راه از و امیان بد خط جو ال بدو
بیج بد سبیل فلا و ز همراه می اند سر باز و جرح اند از سکنه پستی رور ال
زابد انفع که بدو در گمان او ال قورده یکم از ال بیج و سگوه ال و ز
الغوس که دندی و زور او را روی زمینی بهشت او را در مضایقه بر
زمینی بیای و رندنی اما مشغول بود سایه پرورده نه جان دین و ستر کرده و
کولس دلا و ان جمع دل و ریجی شجاع یکم او ترکید و بر قاتل سوار از
ندین **بیت** نه بیغاده در دست دشمن ایست یکم و بیغ الداء الصلة
و کسر الکاف انارستی بیایید بالباء العز بعد النون النافیه ال کالم یطیر
فور بادان نیز اتعاقب و ای جوابان در نیم دوان صفت مشید می دوی

کامرین مایه رفیق دوان در نی یکدیگر ال طریق المسابقه و المسارعه هم آن
دیوار قدیم که پیش آمدن بقوه با زوینگی و و هر آن در حنی عظیم که بدی
بدو و سوب بر کنده بیغ الکاف العز و نفاه کما کنفی **فی** بیل کو بیغ
کاست ناکتف بیغ الکاف و کسر الاء با زوی کرد آن بالکاف انارستی صنف
که داندان بند بر کونکف و سربچه مردانای بند ما درین حالت که دو
بند و از پس سکی سر بر آورده و قصد قتال ما که دند در دست یکی چوبی
و در بغل آن دیگر طلوع کوی بیغیتی الکافی انارکسی و الباء انارستی
از بیغ شوب المدر العظم و الباء اللوهه جو ندر کتفم چه پای من باید با بالیا
انارستی بیغی جو انوقت کنی **بیت** بیار یکسوالیه ارمی او رده ال دار
رور و زور که دشمن بیای خود آمد بکوز بالکاف انارستی دیدم که گمان
از دستنی بیغاده و لوزه بدستخوان افخاد **فی** نه هر که موی سگوه الیه
شکار قد نیز جوشی حای منو می باید بیغ نه هر شخص جوشی خای و نه
اند از که موی شکار قد نیز و قبل قور جوشی جان منو نیز بدو و هر که
آوان بداد و پای چاره جو آن ندیدیم که رخت و سلاح و چاره را که دیدیم
و جان سلامت بدو بدویم **قطعه** بیار دای گوان یکسوالیه انارستی مرد
ما دیدیم یکم الاء فوکت ارمی فوکتا و ان که ستر زده و غضوب
در آرد بدویم که بیغ الحار الیج و کتفم خفا الیج عی نکتف معان بیغ
المنحن و بیغ صنف و عی خلقه کند بالتر که کند ک بغا ده کجی بدی که از ال انارستی
و المراء مناهو المنع الثالث و فواء مناهنبت المم لوز ان الیج و ان الیج
بال و بیل نی بالیه و هذا مثل بیل الم انصاء یکم که استخوان نفا یکم
و شمش از هول و خوف یکم بدو بیغ الاء انارستی قید می یول

رجل النور يصنع من جبال الشورى في الاكثر بنه وبقوى النور والياء وكونه
 الدال والواصف انوار منبسط من صفات ارموده بالصاد الملهل بجمع جند
 وحب وقور معلومت فيه جنانك مشكك شرح معلومت بيشي والتمند
صاحب توانگر زاده را دیدم بدو کوبید بر پشتش و بادرویش زان
 مناظره در پیوسته بقیه مباحثه می کند که صدوق بضم الصاد و کذا غفار
 الصالح تدبیر بدرم قبل ادا دین نابونه سنگین است و کتاب رنگین
 بوی مشک فو ادرش نوشته و قورش بدغام بضم الاء الملهل انداخته بقیه
 مردان مس کسوده و لعل الما مال و فداخته لکن اکل ساخته و قور و خشت
 بیروزه ساخته بکوبد بر پشت چه مانده بقیه النور من مانسته الی کیفه بشیر که
 خشتی دو فراهم آورد و مشت حاک بقیه قبضه از تراب گنایه من اقله نوا بدو
 در ویشی بسکوه شیی در ویشی بقیه بکه در ویشی ابواب شنید و گفت
 خاموشی الی اسکن که با بدرت زیو این کوران بود و بجنبید با شد بدرم
 به بهشت رسید باز که در فراست موت الغر ادا فیل الموت اربو موت
 الاوار و موت العلاء و موت الانبیا و موت الفقراء الاقل فتنه و الثانی طایفه
 و الثالث حسن و الرابع راحة بیت که گزینند بر وی سکون الدار و فتح
 الواو با دال الی اجل برده آگوده تو کند رقما مثنوی مرد در ویشی که با کسم
 بکس بر حانی الدار و المیم فاقه و فقر کشید بدرم که الی باب الموت همانا که
 سبکبار آید و آنکه در نعمت و در راحت آسایش زینت مثنوی مردنشی زین
 هم الی ای معاینه اللذات بالسرمانک نیست که دشوار آید بهم بالغیات حال
 البیر زیند بر بند بهترش و آن را میری که گرفتار آید بدو که را بدیدم در معنی
 البیاض دین اعدی عدو که نفسک الذی بین جنیدی قال بعضی الکلم

عن انس بن مالک مع ان رسول الله قال ليس عدوكم بالذئ ان قلتم كان لك نور وان
 قتلک دخلت الجنة ولكن اعدی عدو که نفسک الذی بین جنیدی قوله اعدی بفتح الظلم
 عدی بجا وزو عدو و قول من العداوة عند الصداق استوی فی الذکر والمؤنث وهو
 اسم جنس اريد به الجوع ولذلك صح اضافه اعدی الیه ولذلك لان اسم التخصیل
 يقتضی تعدد و ما ضیف الیه اذا کان مؤنث والمراد بالنفس النفس الامارة لا النفس
 المطمئنة و روی ان الذی اوجی الی داود و عمر فقال یا داود عاهد نفسک فانها
 انتصت لمعادن کفنی حکم آنکه هر ان دشمنی که با وی احسان رووست کرد و
 کفر نفس را که چند آنکه در آن ایستنی و زیاده کنی عالت زیاده کند مثنوی
 فرشته خوی شود آدمی یکم خوردن و کمر خوری جو بایم بیوفی جو جاد مراد هم
 که بر آدمی مطیع امر تو نشد خلاف نفس کردن کند جو یافت مراد حدیث
باصحی در میان توانگر و در ویشی یکی در صورت درویشانه بر سرش نشان
 در محفل دیدم نشسته و شش در پیوسته و دفتر شکایت باز کرده و دم توانگر الی
 آغاز نامه و سخن بدینجا رسانیده که وی ویشا نداشت قدرت بسته است و توانگر از او
 بپای ادا دن شکست بیت که با نوا بدست اندر درم بقیه اندر و شش دوم بیت
 خداوندان نعمت ساکرم نیست مرا که پرورده است بزرگانم این سخن ناپسند
 آمد گفتیم الی بار نوا نگر ان دخل مسکینا ند و قدر معنی دخل و غیره کوشه شبنام
 و مقصد زایدان و کیف مفارده مسافران و مخمل یا دگرسان تقبل از بهر راحت
 و کوران دست تناول و اکل بطعام آنکه بودند مستعلما او ورید و سنان الی و من
 زینت بدن بودند و فضلا مکارم ایشان با دامل جمع ارمل و بعد الی و علی الذی
 امرانه رکوز غفار الحاج و میران و اقارب و جیران جمع جاد تخفیف الدار
 بقیه بحساب رسید مثنوی توانگر انرا وقتست و نند و مهال الی انبیا

ای کشته کرده

زكوة و فطر و اعناق و هدي بالغني و الكون سوال على الوقت كذا في بحر النعماني
 قد بان ان لو كر بدولت انشان رسي كرتوا الى ان لا تقدر بر او ان ركن و آن هم و قد
 مضاف بصدر بر نشان اگر قدرت جودت و اگر قوت بجودت نوالك انذار مبسر
 ميشود و كمال زكي دارند و جاء رباك و عوض مصداق اسم مفعول من الصيانة
 الالفاظ و دل قانع و قوت طاعت و رتبة لطيفات و طهت عبادت و در
 كسوة لطيف و پاك پيدا است كه از بسوق حال چه قوت آید و از دست نقي به قوت
 و از پاي بسته به سر آید و از دست نقي كسوة به خبر **قطر** شب بد اكنه حديد
 آنك بد بد بفتح الباء الاصل بفتح طاهر بود و وجه بامداد النسي بفتح بنوم مشوئا
 بالليل من لم يظفر ثقتة غدا مور او و بناستان **مناجات رمتا كس**
 قد اعدت با قافه و فقر زي بوند و قوله قد اعدت مبتداء و زي بوند خبره و كذا قوله و هفت
 يكون الناء مبتداء و در تنك دست طرف و قوله منور زبند و خبري كبري صلتا
 عن انكسر العين بسته و ديكر ي و هو الغفر منتظر كسر الظاء عن اتيه العين بالوكل
 في وقت العشاء السحر لما توكل في السحر كسسته هر كراي ايدان كه مانند ال الى
 بن ابد **بين** خداوند مكنه روزي و روق بفتح مشغول به اكنه روزي مبتداء
 و قوله بد اكنه دل خبر بس عبادت ايانان بجل قبول تديكر كه جمعه و حاضر نه بر نشان
 و بد اكنه خاطر اسباب معيشه ساخته بفتح مهتبا و با و را جمع و ر و عبادت به و اخذ
 بفتح منتظم و ما نوس شاعرب كويد كه اخذ و بالاد من الغفر المكنه اي التي بالله توغ من الغفر
 الذي يلزم صاحبه و لا ينفارق من اكنه على العمل بليت اوله و تحيل ان يكون من اكنه
 بفتح سقط على وجهه يقال كبت على وجهه فاكب هو و هذا من النوادر فعلى هذا المكنه هو الغفر
 و قد اسند الى الغفر عما ز القول ضرب و جميع و هذا الطريق مبالغة على ان الالباب
 قد بلغ العاية في الغفر بفتح عرض لصفه ايضا كما عرض لقوله و مجاورة في الجوار بالهم

عطف على الغفر من لاجب اي لاجبة بخلاف الموصول كوز معولا و لحاظه السمع عن
 بعضهم اتيق السجون معاشره الاخذاء و قيل قوله لا عذبة عذبا بانته بدا ان لا الرنة
 محبة الاخذاء و **و در خبر است الغفر سواد الوجه في الدارين** كفا شنيعة كرسايم
 عم كفت الغفر مخوي كفتع خاموشي كه اشارت خواجه كوني في عم غفر طائفه است
 كمر دان رضا اند و تسليم بفتح و مردان تسليم بفتح فضا فقر ايانان كره و ابرار
 بنوشند و لواء ادرار و طيفه قد ركنند من قد و ختن بفتح السبع بفتح يسمعون لغو
 و طاعتهم لزبادة حرمهم على المال **قطر** اي طبل بلند باك و در باطن بهج
 لي توشه و زاده به تدبير كني و قن **بفتح** بفتح الباء موافقا لمسيح و كني قال
 في غار الصحاح العارسي بفتح بالكسر تبتوا الاسباب و صحح الباء و اجمع بالوجهين
 في الصحاح العارسي و بالغار سمين في بحر النعماني ما سمعة من افواه الرجال كسنة بفتح
 الباء العربيا و اجمع العارسي و هو بفتح اذ خلق بفتح ايم مني ينجيدن تسليم مرار
 دانه بدولت ميسر و در و بسنه معرفت بيار اعدت هذا الكلام كمرضي
 كخص بفتح النون النافذة الى الاستيعاب تا فقر شنيعة الجا مدي حتى كلمة الغفر
 بالكسر كما و الغفر يكون كذا قال بعض المشايخ آفة النبي ضده على خب فضيلة
 و قد روى في الاما في نفه افضل كان آفة النقص كالايان فاذا لما كان الشرف
 الخصال كان ضده الكفر اعني انقص الخصال و قال بعض المحققين منع الحديث الاقصر
 اي قوله الغفر سواد الوجه في الدارين اطها رعدم خلق القلب عما دخلت عنه يد و منع
 الثاني اي قوله الغفر مخوي خلق القلب عما دخلت عنه يد و منع الثالث عدم خلق القلب
 عما دخلت عنه يد و سنا بد من شارب حتى به وجود و منع برهنة را بوشيدن
 با در استخلاص كره قادي كوشيدن بفتح لانهم شنيعة في الخبر ان مثل اكتشا الغفر
 و استخلاص الاسير و المحبوب الا بوجود النبوت انباي جنس مرا بيار و مرية

از مردی بفتح اگر

ایشان کی رسانند و بد علیا و هوید المصلی بد سفل و هوید الاخذجه یا بد الی کین
 بشبه زینتی که حق جل و علا در حکم تنزیل از نعمت اهل نعمت خبری دهد
 که او یکسایم زرق معلوم و بعد از فدا که و هم مکر مونا ع جبات النعیم فدا فدا که
 تفسیر لزرزق یعنی آن زرق اهل الجنة که فدا که المعلوم و هو جمع فاکه و ای مایکند
 به و لا تنفوت حفظه الصواب یعنی آن زرق اهل الجنة که فدا که لانی مستغنی
 عن حفظ الصواب بالافوات لانهم اجسام محکمه مخلوقه لا بد فکلا مکرور یا ماکلوز
 علی سبیل التلذذ هذا قبل معناه معلوم الوقت کقولهم و اهرم زرقه فها کبر و عشا
 و بهذا الوجه تعلیل التلذذ بالشیخ سعدی بهمانند بهر کذا افاده کفشی الکمل
 تا بدالی که منقول کفای از دولت صناعت و مست و ملک فدایت زید بنی
 زرق معلوم است شکایان ترانایده ای بد اندر خواب همه عالم چشم
 او آب هر جا که رفتی کشیده و یکی چشیده را این خود را بشو بشوین الی
 بمعنی اگر کسی در کارهای محوف اند از دوازده نواهی آن پسر میرد و از غنوت
 نه اسد ای لاخاف و حلال از حرام نهنا قطعه سکی را که کلفی بر
 سواد ز شای بد جدیدی است آن است و کوه نفسی ع غمار الصالح
 النفسی سر بر المیت ایحی الجا ذه کبر الیم فاذا الم یکی علیه میت فد سیر
 و کس بود و نشی که نزلیم الطبع ای دنی الاصل و شجیع النفس بدارد
 ای بطنی که خوانست و نیت اما صاحب دنیا بعبایت حق محو است و کلام
 از حرام محفوظ می نماید که بفرضا که تقریر این سخن نگفتم و بیان و بودمان
 بنا و روم انصاف از تو توقع دارم هرگز نکس الکاف العارست بجه اصلا
 ویدی دست و غایب بیا الوعد هو الرجل المزخرف الذی لا یوافق باطنه
 لظاهره يقال له بالترکی قلب و دخل کذا ع کبر الغرایب بد کتف و بکست

والکشف

و الکشف بفتح الهمزة و کسر التاء ای انظر و لی نوا در زندان نشسته بایرده
 مصدوم و ریده یا کنی از معصم کسر الهمزة موضع السوار من الساعد ای الوشع برین
 الایقت درویشی بشو و دان را بکم ضرورت قلبه و احتیاج در تعبیه کبر الغرایب
 تعب بفتح النون و سکون القاف طریق بقرکت الارض و یوصل به الی داخل القلاع
 و القصور العظيمة و بقره العاده و یقولون لقم انتم و قد صحیح و بعضی الشیخ تعبیه بالاناء
 المثلثة بدل النون ع محار الصالح النقب بالفتح و احد النقب کدفته اند و کعبه سینه
 بالغیم سب الفقر در ورطه افتاده است و بکبرجته است تا کعبش محروم و خورج
 شده است و محتمل است که درویشی را غصه ادا و مطالبه کند چون قوت
 احصاش یعنی قوت کف نفسی عن الزمان و الحرام نباشد بعضیان مبتلا گردد
 که بطن و فرج تو را مانند بطن و فرج زندی شکم اندام که این یکی بطن برجاست
 بنیاده خوردن آن دیگر بطن فرج بریاست یعنی در حرکت و انقباض ادا
 شدات کشند که درویشی را با صحت جینی بطن در زمانه و باید بکوشند
 با آنکه سر مساری به بد و سرای سنگی ای شد گفت ای مسلمانان آن ندازم دل
 کنم الطرح هذا الكلام ان يكون عذبا ولا يرم للعب فتوله ای سنگی ای شد عمل کشت
 و یکی ان يقال لانه ارم للعب لا يجوز ان يكون له زوجة بل انما و لی سلم ان لا زوجة
 له حیما التزاه بالزنا و یک يجوز ان یتزوج ع الزنا المافی ع بفارقه و بفتح الهمزة
 و الحاصل ان اقوام لا یرم للعب بل یلعب الاصلی و لذا قالوا البکر بالبکر جلی
 و فوه ندارم که خبر کنم چه کنم لا رهیانه ع الاسلام هذا اشاره الی قوله غم
 ع صدمه بطنی و لا رهیانه ع لا یتنزل ع الاسلام الیه باینه بفتح الهمزة فعل الزکیان
 معا و اصله الصدوم و سبب المسوح و هو بلاس الیه باینه و کلمه کل الهم و غیر

والکشف

در مجلس و خود را از همه بهتر بنهند و ذرات در سر دارند که سر یکی بر داند
 ای لایق زون رفیع الکون و اللغات ای الفریح لا تصور و ناظر النور و نور
 الکبر قور بجرع موضع الحلال از قول همه حکما گفته اند هر که بطاعت از دیگران
 کمتر است و سخت پیش رانده بصورت نبوالکم است بجمع درویشی
 کندی هنر مال کند خیر بد حکیم کون خوش شمار بقیه کون فقر شمار او را اگر
 کار و غیر است گفته اند ایشان دو امداد بر خداوندان یومند گفت فطاعتی
 که بین دور و برمند بکمال دال و فتح الواجب فایز که اگر ابد آذرند بالمذوال
 الجمع اسم للشهد الا وسط مع الشهود الفلانة الذی یومع که ذاع غنا و الحلال و کمالی
 بجمع انار مراد فالاتش و لیس بر ادبها بر کسی می یارند و چشمه افتابند
 بر کسی می نایند من تابیدن بقیه اشتغال و بر هر که استعانت سوارند و می اند
 عدی بر خدا افتند و درمی می من و اذی ندهند الحق بالفتح المنة و مالی مسعت
 فراهم آرند بجمع می کنند و محبت نک دارند ای بخل و بخت بکدارند
 در وقت رک و علما گفته اند سیم خیل از خاک وقتی بر آید کوی در خاک آرد
 ای لایق بال من موضع دفن الاحیاء ایدفن هو نفع بدل نفع الارض
 برنج و سیج بکونا الباء کسی نعمت بکک باجم الفارسی آرد و کورس آید
 و بی و کسی بر دار و ال بافد و بملک جواب گفته بر بخل خداوندان نعمت
 و عرف نیافتن الا بعلت کدای و زنا الا امر که طمع بکشد کرم و بخلش
 بکسان عاید بکک بقیه المیم او بکسر باورشند به الکاف بخر بخر بخل و بخل
 و الغفنة می تو خورند که زرجبست و کد ادا اند که کد و خسی کیت
 گفتا بخر آن میگویم که متعلقان ای المذمة بر و بر دار بدستخا عمن کشتی
 و غلبان نشد بد و اما رند بضم الکاف الفارسی تا با رعز ندانند بقیه عجز اند

سبیل ندهد مگر از سمعت من البعض و دست بر سینه صاحب بنیران نهند و گویند که
کسی اینجا نیست و راست گفته باشند **بیت** اندر که عقل و همت و تدبیر و دای خیر
خوشی گفت پدیده دارائی الحاجب که کس در سر ای **بیت** **جواب** گفته اینی
حکمت از ایشان بعد از آن که از دست متوقعان بکسر العاف المشددة الال یلبس
بجان آمده اند و از رعد که ایان بقتان و حال شکست اگر یک بالکاف انوار کتی
ای رمل بیامان در نشود و در همتا بضم الدال و نشد بدو اگر حفت همتا لکله پد
نه فور چشم که ایان پر نشود و **بیت** دید اهل طبع نبوت دنیا پد نشود
همچنانکه بکون الطاف و کذا چاه بسکون الایضی همچنان که چاه پد نشود
بنسبت حاتم طایی که بیایان نشین بسکون النوبینی الاخرینی بود اگر
در نشد بودی از دست که ایان بیچاه گشتی و چاه بدین او یارده نشد
چنانکه در طبیات آمده است **بیت** در من شکر تا ذکر آن چشم ندارند
که دست که ایان نتوان که و تعالی گفتا که می بر حال ایشان رحمت می
بودم گفته که بر مال ایشان حسرت می خودی ما درین گفتا و مهر دو بهیم بختی
که رفتار پند می که بر اندی بدفع آن بگوئید می و هر شب می که گفتا الی غیر زنی
پیشتر می تا نقد کیسه هفت هم در باخت بسکون امار و الاء ای لعب تکبیر
و غیر جمیع حجتی الی السامی الخشب و الجمیع تیر دان حد را پسنداخت **قطعه**
مان بسکون السنون بخت حاضر بختی که تا سیر نیکن از جمله نصیح کور و جوان مبالغه
ستعار نیست و بی بکسر الدال و در زیغ الواد و بسکون الواد المله و الزاد
المحی هر من و زید بن بخت المارسته فی العمل و معرفت علی دنیا که سخن دان بجمع
کون بکسر النون و بسکون العانی علی ان بقیاف سخن دان الی بجمع کوی و قول
دان و کوی ملامها و صف ترکیبی بر در سلاج دارد و کس در صاریست

بیغی بظنر اصلاح علی باب القلوب ولا احد فیها عاقبة الا امر ولبس بالمال المملو فان
 ولبس بالمال المملو کردم دست تقدیر در از که دو بیهوده و هر زه گفتی
 آغاز و سنت بضم الی و نشد به النون بیغی طریق جاهلانست که چون بدید
 فرو مانند سلسله خصوصیت بجنبانند چون ای مثل از رباله و تقدیم الزار الملی
 اسم لاب ابراهیم و م ب بضم الباء العزنا بیغی صنع تدانش که تحت با پسویر بیاید
 بیک بر فاست که فوریه که بیایم نموده لا رجبک اولا قال اراغب انتع التی
 ما ابراهیم ای قال از رلابد ابراهیم حین ناه ابراهیم فی عبادۃ الاصلنام اراغب الای
 لا دینک ان لا دینک بکنایه بدید به التسم والذم و منه الی وجه المری بالحق التی
 اولاً لظهور دینک و مباحثه و اصل الی وجه المری بالحق التی بالکسر جمع رجب مثل صفة و
 التجارة و لثنام و ادس قطنش گفتن کویانم در بد زکد انش کویتم **فقط**
 او در من و من در وفاد خلق از بی ما و انا و خدا انا خد کشته انگشت
 نجب جان از گفت و نشد بیغی از گفتا ما و نشد ان او را بدید ان الفصد مرافو
 انی علی بیغی فاض بر دیم قول مرافو مضایق الی مفعول و من انش مرافو مفعول
 مقدم بر دیم و حکومت عدل راضی شدیم تا حکم مسلماً تا ما صلیح بگوید و بیان
 نو انکه ان و در و نشان قری بگوید فاض چون بیان یاید بدید بکسرتی و مطلق
 بشد سبب نکر فرورد و بعد از نامل بسیار سر بر اور در گفت ای انکه
 نو انکه انک نشد و بد در و نشان فاض و اکشتی بد انکه هر جا که گشت
 خادست و با فاض خادست و سر کچه خادست و اما که در نشد دست ف
 حکم انرا ب شد اربال بقیه و الی کون و هو الی در الفاض التی بکنایه بالفتیخ
 و لکون النون الثانية الفاض الی بکسر ف ندر الی لکون که از بکسر انرا ب
 خوارست لکن عیشی دنیا لکون بالمال المملو و الفاض الملی بیغی که زیدنا

بیغی

بیغی الکاف الفارس اجل و ریس است و نم بشت را دبو از سکار و سوزنا
 مساجد جمع مکروه و ریس با لاء الفارسی **بیت** جوید نمی چه کند که نکند
 طالب دوست بیغی که نکند طالب دوست جوید و شقی را چه کند که کج و بار و کل
 خار و غم شادی بدهند بالقیات نظر کنی در بستان که بید مشک اسم شقی لب
 الی الی است و جوب خند بچنان در زهره بیغی مختار الصلح الزمرة بالفهم
 الجماعة نو انکه انک نشد و کفر و ضرر ناگوار و در حلقه و در و نشان صابر و
 و صبور رضاء صابر **بیت** اگر از اریغی اگر هر قطره زاله در بینم شدی
 جو خورده باز از او بدید بیغی مو بان بیغی الی الی المشد فخر ساقی نو انکه انک
 در و نشی سیرت و در و نشان نو انکه انک بخت و صیغی بکسرتی بیغی صبر
 تو تفضیل بیغی بهتر تخفیف عند بل لفة فیه کما ان بکسرتی تفضیل به کذا کذا
 سمعت فی بعض الکمل نو انکه انک است کرم در و نشان با جور و و بیغی در و نشان
 آنکه کم بالفهم و التمدید بیغی آنست نو انکه انک بکره قال الله و من یؤکل علی الله
 هو حبه ای حبه و کافیه اولا و من یتق الله یجعل له مخرجاً و مخرجاً و من یتق
 لا یکتب فی التیوم از قال ان لا علم الا له لو اخذ الناس بالکفرهم و من یتق
 الله یجعل له مخرجاً و مخرجاً و من یتق لا یکتب فی التیوم از قال ان لا علم الا له لو اخذ الناس بالکفرهم و من یتق
 المشایخ النواکل علی الله و المکره بالطاهر لانیاف نوکل القلب بعد کشف العبد
 ان التقدیر من قبل الله و قبل فان تعشیر فیستغیره و ان التقدیر من
 فیتقیر و عنی انش بی ما که بیغی قال جاز رجل علی ناقة فقال یا رسول الله
 اذعها و انوکل فقال لم اعلقها فتوکل پس روی عتاب از من بد و نشی
 که دو گفت ای که گفتی نو انکه انک مشغول نباشی اند و منت طاهری نعم بیغی این
 حرف تقدیر طایفه فینی که گفتی هستند قاهره و کافر و منت بیغی ساند

بالفتیخ

و غرض آنکه هر که بر مال را غریبه و بنده و خورند و نهند اگر بختی بختی مثلا اگر باران
 نیارد و جهان سیر طوفان بر آرد و غما و مکت و افتد از خویشی از کثرت
 درویشی نرسد و از خدا ای تعالی نرسد و گویند **بیت** که از بختی دیگر بماند
 هلاک مرا هست چه غم باشد که بدار از طوفان چه باک **شعر** و را کلمات
 بیا فاع هو ارجها لم یلتفتن الی من غاص فی الکف ای رت زار کلمات
 و لا غما و علی الموصوفی الحدوف نصب بیا فاع علی المفعولیه و من جمع نافی
 نه هو ارجها ای حال کوفانک الباقی هو ارجها ای کت هو ارجها و الدعوی
 آنکه که زنان در و بلند چون بسوزند کذا فی السامی و ضمیر هو ارجها کلمات
 علی اصد اللغتن المصنوعین فی الیاء فعلت او فعلت و من فاعله و فاعله علی
 و لم یلتفتی بفتح نون الیم جواب رت و الیاء متعلق به و لا تعالی فی الاصل غاص فی الماء
 اذا نزل تحت و منه الغد ارض لم استعمل غیر الماء مجازا و الکثیف ضمتین جمع کتب
 کثیر و جمع کسر و هو الیاء ملحقه فاعله بفتح مفعول من کثرت الیاء جمع
نظم وون ماه جو کلیم خویشی بر من بر و ما دند گویند چه غم گویم
 عالم و دند قومی بیاء الوعد بوی صفت اند که بیان کردم و طایفه دیگر
 خون بخت و الصالح الفارسه خویشی بفتح النعمه فاعله اراده بمناسبت و بوی
 فوله تا ده و صلابی کوم در داه در زانیا و فاعله بعضی النعمه و دست کرم
 کساده و میان بخدمت بنده و ابر و متواضع کساده طالب نیک نامند
 حجت بند که بعد مما تم کما فی حال جدوتم با کبر و متغفر لهم و مغفرت و صاحب دنیا
 و آفت چون بدکان حضرت پادشاه عالم موبد من الایع و منظر علی العدا
 و منصرف مالک از نه الانام عامی نعور الاسلام و ارت ملک سلیمان
 اعدل ملوک الزمان منظر الدین ابو بکر سعدا دام الله تعالی اباء و نصر

اعلام جمع علم بفتح بی **رباعی** بد زنجای پسر مهر کز این کرم نکند که دست
 جو و نو با خاندان آدم کرد و بخت لا یفعل اب لانه ما فعلت انت لایک آدم النعم
 خدا ای بسکون الیاء مبتدا خواست ای اراد و فرقه که بر عالمی بختاید من بخت
 بید ن بخت رحمت کرد و تقابل رحمت خود با و شاه عالم کرد فاضی چون الی بختی
 بدین پایه و مرتبه رسانید و از حد و قیاس ما اسب مبالغه را در کرد و ایند
 بمقتضای حکم قضا را دادیم و از ماضی در کرد ششم و بعد راجع را در اورد
 که قیام و سر بندار که بد قدم بگذریم و یوسه بر سر و روی میزد کردیم
 و ضمیر حق بدین دو بیت بود **قطعه** مکن ز کوردش کیتی شکایت ای درویش
 که نبره بختی بختی نو بکند ز بختی اگر هم بوی بختی و دی قبل هم زید لایا کیندر بخت
 الکلام و نسق بفتوحین الطريق و روی بضم الیم می شود نو آنکه را یعنی نو آنکه
 جو دل دوست کار است هست بخور بختی الی کل الطعام الحلال
 و اعط الفقرا که دنیا و آخرت بر دیا الی تفصیل کنی **باب هشتم**
در آداب صحبت و معاشرت اخلاق الادب جمع ادب
 و هو اجتماع خصال الخیر و الادب الی اجتماع نه خصال الخیر قبل ادب النفس خیر
 من ادب الدرس و قبل من لم یؤدب الا بتوان اذ به الملو ان الی اللیل و النهار
 یعنی الزمان و شد بدنا و الصیحه و المعاجنه **حکمت** مال از بهر ساسانی
 و استراحت عمرت نه عمر از بهر کبود کبر الکاف الثا رست ای جمع کردن
 مال عاقبتی را بدستیدم که نیک بخت کیست و بد بخت چیست گفت بخت
 آنکه خود و کثرت ماضی من کنش مکر الکاف الثا رست و بد بخت آنکه مکر بضم
 الیم و هبت ای ترک مال **بیت** مکن غما ز بر آن هیچکس ای شخص ناکس
 که هیچ عمل نکند که پیشش و دمنده ان بکار آید از آن جهت که عمر در سر

تخصيل مال كرو و خور و خايت حضرت موسى عم قارون را نصيحت كرد
 كه احسن كما احسن الله اليك ال احسن الي عبدا والله اني كما احسن الله اليك او احسن
 نكر كما احسن الله اليك تشبه وعاقبتك تشبه و تخصيل قصه علي ما
 حواه الشيخ الامام الاصل ابو نصر محمد بن عبد الرحمن البغدادي ان قارون بن ابي
 عم موسى عم و ختنه له زوج اخيه فلما امر الله موسى عم بكنار التوريه امره ان
 يكتنه بالذهب قال عم ابي ابن اجد الذهب فعلى الله عليه السلام علم الكيمياء وكان قارون
 فقيرا متقلا ذا عيال عابد الرب فاما بالليل صائما بالها كفرقة موسى عم بغيره
 وقال اعلم علم الكيمياء لتكون معينا على طاعة ربه ونفقه اولاده فعلم حتى اجتمعت
 عنده اموال كثيرة فلما سمعته خائنه جمل يابى بغيره ورواية سبعين بغيره وقال
 مما بهد كان وزن كل مفتاح وزن درهم وزر راية نصف درهم وفتح بكل
 مفتاح سبعين باغا فلما بدا يجمع المال نوك النمر اقل من العباد ان لم امر الله
 موسى عم ان يسال عنه زكوة امواله فحب مقدار زكوة فقراه كثره اقل بود
 وكان عنده بركب الغللام والوجارية تسرع كلهم ونيا بهم كذا ففتق
 بنو اسرائيل فرفقت فرقة عند موسى عم وفرقة عند قارون عليه السلام فلما اكد
 موسى عم امر الزكوة قال قارون اجمع اهل مصر غذا وانا طرحتك فلو غلبتني
 باجي اعطى زكوة الاموال والآفلا وكانت امرأة بني اسرائيل ذات جمال معروفة
 بالنسقى والجور فدعاه قارون وقال لها اني اجمع بني اسرائيل غذا فان شئتني
 على موسى عم بالنسقى وقلت ان زنى لي وانا حامل منه لا عظيمك الاكثر اعطيت
 فقبلت قورم جمع قارون بني اسرائيل في داره وعا موسى عم فلما حضر موسى عم
 قال له بنو اسرائيل يا موسى عظمنا غطى قنبر موسى عم بالوعظ وقال في اننا اكلنا
 من سرق مالا اقطع بيا ومن قطع طريقا راسه ومن زنى بامرأة ارجه بالجارة

من الذهب

فقام

فقام قارون عليه وقال يا موسى ان فعلت ما فعلت فكيف الحكم عليك قال موسى
 ان فعلت فالحكم علي كما الدية فقال قارون ان لي شأنا يدعي اليك زنت بهذا المرأة
 وانا سترها ما مل منك وانا زفارونا الي المرأة وقامت وقصدت الي البستان
 فادفع الله الدية الخوف في قلبها وقل لسانا من الكذب الي الصدق وقالت ان
 موسى عم بدعي كما يقول قارون وانا قارون دعائي ووعدي اموالا كثيرة
 وعلمني اقرب علي موسى عم بئانا قال اخاف الله ان اقرب علي رسول وقلبي مضطرب
 موسى عم فقال باعدوا الله بيني ارددت بهذا الامر ثم خرج في عندهم وسجدوا له
 وبابى وشكى من قارون ملكه فجاى ايل عم وقال يا موسى ان الله يقول
 السلام ويقول جعلت الارض في احرى فاني شئنا ان نهلك قارون فوضع في تطييعك
 موسى عم الي قارون وراه جالس على السرير متكيا على فرشه من ديباج فصر
 موسى عم عصى على الارض وانشا الى سريره فاحسف سريره فوثب قارون ففكر
 موسى عم با ارض ضيقة حتى خسف الله قارون وداره وقوم من الارض ونعال
 ان قارون كان راكبا وعند ابيه اراف داك فدعا موسى هم واخذت الارض
 ارجل مواكهم فالتفتوا الي موسى عم فلم يفهم وقال يا ارض خذي قارون الله موسى
 از الستفات بك اربع مرات فلم تفعه فوعظني وعلاني لو استغاثت لي مرة واحد
 لا غنيت ثم قال بنو اسرائيل ان موسى عم دعاه قارون ليتقي امواله واني اذنا
 موسى عم على امواله واني غنيت الله بجميعها قال والاشارة فيه انما كان لرب
 اهلك قارون واطلقت ارضه اولها حب الدنيا وانشاء منع الزكوة والى الثالث
 الاخر اعطى موسى عم قيا بأكث اعتبر بقارون ولا تفر على احد وبما منع الزكوة
 اعتبر بخسف قارون وبما صاحب الدنيا فكثرة من قارون سحر اذ اجازت
 الدنيا عليك فوجدنا على الناس كرا اننا تسلب فلا الجود بعينها اذ كان اقبلت

ولا الخيل يتبعها اذا هي تذهب فاحفظ منها النصيب واتعظ فانها تنفعك
 في كل حال **قطعه** انك في بدنيار و درم هر ضربی و وقت سر عاقبت اندر سر
 و تبار و درم که در جوی بیخ اگر خوشی که منتهی شود از تحت دنیا
 با طلق کرم کن که خدا با تو کرم کرد و عرب کرم کرد و لائقی قرن العاقب
 انک عاقبتی بجستی و عطا ده و منت منه بفتح الهم الترافة و کسر
 الثمن و سکون الهاء من ثا دن که فایده آن بود باز میگرد و دقور
 جد بالضم من جاد الرجل بالرجوع و جود افوجوا و لا تفتن من عتق
 منه و مثاقال الداع الاصفهان المی حاضر بین اعدایا با یوفون به و انک
 قدر الشی و وزنه و منه المنة و عیاض بین اعدایا اتم للفظه لکوز ذات
 قدر بالاضافة الی سائر الافعال لان الجواد انما یفخر فی فضله و ثانیها هم
 لقد العنة عنده معطية و اعنداده با و هو المنة عند ما یعاطل النکر
 و یحق الاجر كما قال الله يا ايها الذين آمنوا لا تبطلوا صدقاتکم بالحق و الاذن
 قبل المنة تقدم الضم و قبل المنة من ضمت الی الضم الی الضم فیه
 فان العاقبة الیک تعلیل للنهن عن التناقص عاقبة الی راحة و الیک متعلق
 به قدم علیه التفضیل مع ما فی راحة الی جمع الی فان فایده ما حدث به الیک
 لا الی ما حدث علیه **قطعه** در وقت کرم هر کس که و بالباء العاقبة
 که منت از فلک شایع بالالاء که امید واری که بشود بد الیم و بالخطاب
 که و بومنا بفتح النون بفتح که از مبعود خوری بخت منه آره کشف النور
 و الراء الشدة الی موقوفه للنفا و بر بای او **دیگر** شکوفه ای که
 موفق شد به خیر اسم معقول من التوفیق ز انعام فضل او نه معطل
 که داشت بفتح معطل نگذاشت تراست منه که خدمت سلطان می کنی

منت شناس از و که بخدمت بد داشت **حکمت** دو کس رنج بهوده یعنی
 باطل و اما بهودن خوب یعنی تصفیر و ارة النار الثوب و اصغر از الثوب یا بهود
 بهوده شدن که از ای بحر الغرایب بر دند و سنی نایب که دند یکی اگر انداخت
 خورد و دیگر آنکه موخت و نکر **منشوی** علم را چند اندک بیشتر خوانی یعنی
 زیاده خوانی چون عل در نو نیست ما دانی یعنی انت جاهل نه محقق بود
 نه دانشمند چار بابی بیا الوعدة به و کتاب چند آن نه سفر را چه علم و غیر
 که بود و نیز مست یاد فتر **حکمت** علم از هر دین بر و در دست ز از هر
 دنیا خوردن **بیت** هر که بر خلق و علم و زهد فروخت الی باع علی و زمین
 بالذبا و منی کرد الی جمع و باک بسوخت یعنی غم اوقه بخت لم یبق منه حبة
حکمت عالم ناپیدا کار کو نیست بالکاف العزما یعنی اعلی مشعل دار یبکی
 للناس و لا یبکی بنفسه **بیت** بی فایده هر که عمر در باخت الی لعب بمر و ضاع
 اوقات فیما لا یغنی چیزی که زبرد و زربنداخت بکسر الباء الصلة **بیت** ملک
 دنیا از خود میدان چنان که دودین بر دین کار دان کمال یا بد مضایع می
 یافتن و بادشاهان بنصرت خود میدان محتاج تر اند که خود میدان بقرین
 بادشاهان **قطعه** بیدم که بوصول الفرة بشنوی ای بادشاه بشنوی که
 در همه دفتر الی جمع الدفایر بفتح بهتر ازین بید نیست جو بحر و مندمنوا
 نه حاضر من فرمودن عمل کرم کار خود من نیست **حکمت** سه چیز باید دار
 مانند مال الی تجارت و علم الی بخت و ملک سلاطین الی سیاست رحم آوردن
 بر بدان ستمست بر دشمنان و عفو کردن از ظالمان جو دست بر در
 و نشان **بیت** چیست راجه نمید کنی و کتاب الصالح المتعبد التخیل
 بالشی و بیداری بیا الوعد بدولت و اعتماد تو کنه می کند یا بیداری یعنی بشنوی که نه

حکمت بر دوستی بکبر الیاء المصدری یادش تا آن اعتماد بنا بد کرد و بر او از
 خوشی گوید که آن بکبر الشیخ علی الاضافه غره بقیع النبی المجدی بقیع منور بناید
 بعد قور کرد و بود و کلامها بقیع المصدری که آن بجای مبتدل شود و این بجای ای
 بالندوم متغیر کرد و در اطراف الاحلام **بیت** معنی بکبر العالی هر از
 دوست را دل بدی و رقی نه آن دل بخدای نهی بکبر الیاء الصلوة والنور
 الاصلی و یاء الخطاب لمن التی السمع و هو شهید **بیت** هر آن سر که داری یاد و
 در میان منه چه داند که وقتی کرد و در هر بدی بالیاء المصدری که نوالی بدست
 مرسان باشد که دوست کرد و در این که خواهی تا آن ماند بقیع النون من ماند
 با کسی در میان منه اگر چه معتقد بود که هیچکس بر سر از تو مشتق تر نباشد
قطعه خامشی بر کفر خیر دل خویش با کسی گفتی و گفتی که مگوی ای سلیم بقیع
 ای شخص سلیم آب را ز چشمه بند که جویرند نتوان بستن جوی قور جوی
 من قیل نزارع الغلیس از کمال آن کمال فاعل اند او مفعول بستی و مثل
 هذا الصانع ما یقدم اللطیف الثوری عند الشواء قال و کبر الفرایب جوی بقیع
 النهر ای الیاء الذی یکفر فیه عن لای و بی ایضا اسم مصدر من جتی و جویا
 و بی ایضا صیغه امر و وصف ترکیبی و تعالی ایضا جت و جوی بقیع التفتیش
 و التفتیش و المراد منها المفعول الاول **بیت** سخن در میان نباید گفت که بکبر بقیع
 ایکن بقیع الفرة و ضم الجیم و فتح المیم الحفل ای الجیم نثار بد گفت بقیع گفتی
حکمت دشمنی ضعیف کرد و در طاعت آید و دوستی نماید مقصود و بی آن
 نیست که دشمنی بالیاء المصدری قوی گردد و گفت اند بر دوستی بکبر الیاء المصدری
 دوستان اعتماد نیست تا بملکی دشمنان چه رسد بقیع رسد از اعتماد بقیع
 لا افعال للاعتماد علی ملوکهم اصلا کند اسعت من بعض الکمل هر که دشمن کوچک را

حقیر می شمارد بدان ماند من مانستی که آتش اندک را سمل غر محفوظ می گذارد
قطعه امر و ربکشی بقیع الکاف العربی امر می کشنی جوی نوالی کش بقیع جوی که
 می نوالی کشنی امر و ربکشی کاشنی جو بلند بقیع منی فی النصب ند جهان
 بسوخت **بیت** المکذرات النبیة التي وصلت الینا فلعلمه لوفال بدل شد کمال الودان
 مستغیا بلا تکلف و سوخت و آن کالذی الاصل بقیع اصرق و ههنا بقیع غیر
 مکار که زه کند کانی و دشمنی جویر می توان دوخت بقیع جوی می توانی که
 دشمنی را بتر می دوختی فرصت فز که کاشنی دانه کند بقیع و برش می سازد
بیت سخن در میان دو دشمنی چنانکه گوی که اگر دوست شوند نرم زده
 نباشی **منشوی** میان دو کس جنگ چون آتش است سخی جایی بکوز
 النویین العالی و ههنا بکوز النون الثانی و الاضافه بد بکت هرگز کش
 وصف ترکیبی من کشیدن است کشند ای و آن دو کس خوشی در
 باره دل بقیع دل خوشی کنند و کربا ده افره اف و بی عابد الی سخن جوی
 اندر میان کوز بکت بالکاف الفریع کانی و کدره حال و قبل میان ای در
 میان دوین آتش افر و قتی ز غفلت خود افره در میان سوخت
قطعه در سخن بادوستان آهسته باش تا نداد و دشمنی خونا
 خورده کوشش پیسنی آید کونی تا بهوشش دار بقیع نداد که بکی
 تا باشد در پیسی دیوار کوشش فاعل نباشد **بیت** هر که با دشمنی
 دوست خود صلح می کند سر از او دوستان دارد **بیت** **منشوی**
 بضمینی امر می شستی ایام دمنه از آن دوست دمنه که با دشمنان
 بعد دهم نشست بقیع مختلط **حکمت** جوی در امضای می امضی الامر
 الفزده کاری مترد و باشی آن طرف احتیاجی که از آن ترع بکبر التواب

نراداة تفضیل و بجای ایضا یغی الرطب و المراد منها هو الخلع الاقل بر آید
 بیت یا در دفع الجیم و کون الدال سهل صدق و ثواب کوی امر من گفتی و در آید
 مکرر با لک در کسر الوار صلیح زند جنگ جویا **بیت** تا کار بزرگی آید جان در
 خطر نهادن شاید **بیت** جو دست از بهر حیلنی در گشت **حکایت** جلالت بودن
 بشمیر دست یغی اذالم تطفر باللیل کما ضلم غلصی با عطاء الذهب حل لک
 که خلاصه بالفارسیه بالسف کما قالوا آخر الدوا الکی **حکایت** بر عفت دشمنی
 رحمت مکن که اگر او قادر شود بر تو رحمت نکند ترا **بیت** دشمنی جو بینی ناتوان
 لاف از برون بضمینی انشارب و السابله خود مرز ای لا تکلم بکلمات مبینة
 عن التصلف و لک و معرفت در هر سخن آن مردیست در هر پیرهن **بیت**
 هر که بدی بیاید الوضار را بکند بضم الکاف العزنا طلق را از بلای او بماند
 و او را از عذاب خدا ای عرو و وجل اذ الوم یقتل لکان یو ذی الناس فیواض
 بر نه الآفة **قطعه** پسندیده است البقرة غنایشی و یکی **بیت** بد ریش
 خلق آزار بکون التاف و آزار حریف نه کسی من آزار دن مردم یغی
 مردم مخد بر حواحت شخص که خلق آزار باشد که ای اگر چه احسانست در
 ظاهر و یکی ایذا ناس است در تحقیق ندانست آنک رحمت کرد بر مار
 که او یغی که آن رحمت ظلم است جو دست بر فرزند آدم **بیت** نصیحت
 از دشمنی بدید خطاست و یکی شنید رواست تا بجلا آن کار کنی و آن
 اشاره الی خلاف که عیبی صوابست **مثنوی** جدی را که از آن دشمن
 گوید ای بقول آن کی سخول کند که اگر از و حدی کنی که بر زانو را
 دست تقابین شمع غار الصفا النعابین اذ یغی و یجد ع القوم بعضهم
 بعضا کورت را ای غایب از دشمنی راست چه نایز از آن بر کرد و

بوصلح

بالکاف الفارسی من کردیدن الی اعرض عذ و راه دست چپ که **بیت**
 خشم بکون الجیم مبتدا پیش و زیاده ارعة و قولا و حشمت آید
 خبر المبتدا و منله قولا و لطفی و فتن هیبت بمر و ز جند آن در شنی کنی
 که از تو سیر کردند بالکاف الفارسی و ز جند آن ندی کنی که بر تو دیر ننویسند
مثنوی در شنی و ندی بهم بغیبتی در به است یغی بهم به است من قبل
 قولا بد ریاد و منافع کما ز جو فاصد بالغام من الفصد بالفارسیه دکنی که جو آید
 یغی جو احت کنند است و مردم به است و صف ترکیبی من نهادن در شنی
 نیکه دو و مند پیش یغی پیشش ای لا نظهره ز شنی پیشش کبر
 که ناقص کند قدر خویش نه مر خویشی و اقد عرفت آن عربی اسم مصدر
 یغی التقد و بجای ایضا یغی اللام الحارة و هو المراد منها ای لطفه فروسا
 و مزیت نهد نه یکبار دای مر و بالکلیه تن در عذت نهد قورنی معقول
 مقدم نهند **بیت** شبانی بضم الشین المجر و تخفیف الیاء و یاء الوضار با پیر
 گفت یغی باید ریشی گفت البر و مشهوره مرا تعلیم ده امر من دایدن پیر از
 یک **بیت** بالبار الفارسیه النصح بلغنا نیک مردی بکون الکاف و الیاء المصدرة
 کن نه جند آن که کبر و بالکاف الفارسیه **بیت** که انوار اب جبر و صبره
 بکسر الجیم الفارسیه الجری کتود و بالکاف الفارسیه ضی صارت و یغی یا کور
 تیر دندان **حکایت** دو کس دشمن ملک و دینند یا د شاه فی حکم و راهد
 نای عمل فدیت و نشر مرتب **بیت** بر سر ملک بالضم و سکون میا دان
 ملک یغی الجیم و کسر اللام فرمان ده که خدا رکبو دیند فرمان بدار
 ای عبد مطیع **نصیحت** یا د شاه باید که تا جدد خشم بر یغی علی دشمنان
 نراند یغی النون مفارح منفی من دانند که دوستان دا اعتماد

غافل مشو تا نشود مدح سخن کوی که اندک بار بقی بقی نفعی اندک بار به فلیل
البضاعة از تو دارد اگر روزی ایامی یوم من الايام را درش بر نیارد و دود
چندال جمودت بر شمار و **بند** متکلم را تا کسی عیب نگردد و کشتن صلاح بند بود
بیت مشو عده بقی مشو بر حسن گفتار خوشی بخی بین نادانان پندار خوشی
عطف علی یحیی **لطیف** هر کس را عقل خود بکمال یابد و فرزند خود بکمال **مستحب**
یکی جهود و مسلمان تو را می گردند چنانکه خدا گرفت از حدیث این نام بطیر عقیب
گفت سلمان که این قبایل بقی مکتوب قاضی درست نیست حداد احمد و میرانم
جهود گفت بتو ریت بخورم سو کند بقی السی و الحاف النار سی بقی السی اگر
خلاف کنم همچو تو مسلمانم که از بسط اب روی زمین جهان عقل منعدم کرد و
خود کار برد بالحقان بچکس نادانم ای لایک احدی جهل غلبه بل بخرم باقی عالم
گفته بود کل خوب بالدهم فوجون **حکمت** ده آدمی بر خواجه با حکیم الفارسی
بجی سوز غمت بخورند و در سک بر و داری بر سر بر نه صوبتی با جهالی کور
است و فانی بنای بر تو اندکی بقیاعت **بیت** روزه شک
بالذال الجع بقی المعاد القتیفة که اندک الفاح الفارسی بیکر نا نالی بقی نان بسیط
لی نوشته بود که دبا الحاف الفارسی تحت روی زمین بود نکند دیدن شک گناید
عن الحسن **مستحب** بد چون دور بقی الدال عمرش منقطع گشت مرا او ای جمودت
کرد و بگذشت که **مستحب** آگشت از وی پیر پیر از من پیر پیر بود بقی الفاح
بخود بر آتش و وزیج مکیا نیز قول تیز صفت آتش و بخیل ان کیون قید مکی
در آن آتش نداری طاقت سوز بصیر آیه بیا الوعد بدین آتش زن
ار و ز قول زن او زن زن و آلی معقوله مقد علیه **بند** هر که در حال

مسح

توانایی

توانایی نیکی می نکرد در وقت نانوای سخن بیند **بیت** بد اختر از مردم آزاد نیست
که روز مصیبت کسش یار نیست **بند** جان در حمایت یکدمت بقی روح در
خفت یک نفس است و دنیا وجودی بیا الوعد و عدم یکدم است یکی عدم
قدم سابق و دوم عدم حادث لاحق دینی بد بیا و در شان خرد آیه هم خارد
نبر و سوز تا به چو ند و هدامی خریدن قال الله تعالی لم اعهد الیکم یا بنی آدم الا
العهد الوسیة و عهد الله بنو الیه اقم ما نصب الیم من الحج العقلیة و السمعة الاخرة
بعبادت ذریع الزاوج و غیباة غیره و جعل عباد ذی العزیزیا و الشیطان لآله الاربابا
فیه بقول دین بمان بقی الباء الفارسی و سکون الباء بقی المعاهدة و التوار
علی الشی بنکستنه بین که از کر بریدی و با کر پیوستی **حکمت** شیطان با غلظت
بدی آید ای لایق من المعاملة مود و سلطان با عقلان **مستحب** و امنی
ملا آنک لی نماز است بقی شفیق نیاز که او ام مده و ر خود و همتش ز قاف
و فقر باز است بقی کثاده باشد کوی بقی که او قرض خدا می گزار و باز قرض
تو غم نیز ندارد و **حکمت** هر چه زود بد بد نیاید ای لایق و بر دکان
او بیک گفته اند که دولت تیز را بقای بود **قطعه** خاک مشرقی کشید ام که
کشند بگل سال کاسی چینی صد بد و زی کشد بقی صد کاسه در یک روز
سازند در بعد اد لاجرم قدر معناه قیمتش می بینی **دیگر** در عک
تصغیر مرغ از بیضه بدون بختی بقی لغت بیرون آید و روزی و رزق
طلبه آدمی بیک نداری خبر و عقل و تجربه آنک ناگاه کسی گشت ای صابر و احسان
البارتیه منی المناصب فجارة و دفعه بقی نرسد و بیا بتمکینی و غفلت بگذشت
از همه چیز ای و صل ای اعلی للارباب شیاف غنیا آیکینه اب الوجاج همه جا هست
بقی و جمع بلدان مود است از آن سبب که قدرش نیست لعل و دار

ای بد شواری بدست آید از آنست **عزیز حکمت** که با بصیرت بر آید و مستعمل پس
در آید **مثنوی** چشم خویش دیدم در بیان که مرد آهسته بالا خفا
الآنکه یکی الدال نورن بگذشت از شتابان **سعد** لفظ فارسی قال
في بحر الغراب هو الغرس الاصغر اللون وقيل هو الغرس الذي يقال له الغارسية
كلكون رنگ و باد با صند سمند و به کنایه غن کوز فارسی الغایه از رنگ
في بحر الغراب تک تک بفتح الشوط و الطلق بالترک انگ سحر غنی و بفتح العد و ایضا
بالفارسی بوییدن که قال اللطینی بشنا اندر آب همچو نمک بنگ
اندر خاز و شب جو باد و بفتح القمر و بفتح منقار الطیر و صیغه امر من نکیدن
بفتح بوییدن بالترکی بیک و بفتح دویدن بالترکی تو کو ترک و غنی تک ایضا
و صفت ترکیب با رنگ و اسب تک و غنی ایضا آداة تشبیه بصل آه الا هم
لن تشبیه شی را نحو ما تک ای کالتم و دریا تک ای کالبی و المراد به ههنا مع بویید
قد و ما ند سکون النون ای بحر شتر بان همچو مان آهسته می راند **پند**
نا دال را بر از خاموشی نیست اگر این بد است نادان بودی **قطعه**
چون نداری کمال و فضل آن ی که زبان بفتح زبانت در دهی که
داری آدمی را زبان قضیه و رسوا کند **همچو** که مغز را سبکساری
ای اخفه غایه اخفه **قطعه** خوی بالایی تعلیم می داد **بزر و بزر** حرف کرده
عمر دایم بفتح عمرش دایم بزر حرف کرده که و حکیمش الشیخ راجع
الابیلهی گفت ای نادان چه گوئی بالکاف الفارسی و رین سودا بر کسی
ام من نرسیدن از لوم لایم **تر** زنی گفتند نیارم و ده بهایم از تو
گفتار تو خاموشی پیامور از بهایم **قطعه** هر که نامل نکند در جواب
پیشتر آید گفتش ناصواب بفتح سخن ناصوابش اکثر آید از صواب

با سخن آری امر من آرا میدن چو مردم بپوشش ای کال لصل العاقل یا
بنش من همچو بهایم خوش **حکمت** هر که باد انا ترا از خود بحث کند تا بداند
که دانا است بداند که نادان است **فیه** چون در آید به از تو به قولی سخن
متعلق بدو آید که به به دانی اعراض کن **پند** هر که با بدان جمع بد نشیند سگی
نشیند **مثنوی** که نشیند فرشته با دیو و خشت امور و خضانت و دیو
بالکسره المحذوفه بفتح المک و الحیل از بد ان نیکو بی پیامور یا نکند کون بود
سنب دوری و هذا المواجه مع مقام التعلیل للمصراع السابق و توجیه ط
لحقه لطیع سلیم **پند** مردمان عیب نالی پیدا کن که مر اینان را رسوا کنی
و خود را ای اعتماد **دیکر** هر که علم تواند سکون النون و عمل نکرد
بدان ماند که کار اند و بفتح بفتا **پند** از تنی که دل بفتح از شخصی که
اهل دل نشود طلعت نیاید و پوست نه مغز بفتا **راست** **دیکر**
زهر که در مجادله هست بفتح چایوک بالجم الفارسی فیها در معامله درست
بیت بسینه بسیار دفا من خوشی که زیاده در بانشها در یکی بفتح
الحتم بفتح النوب الذي يتغلب به النساء و قد استشهد به لابن ابي عمير بان يقال
جا د که از بحر الغراب و المراد ههنا المفعی الشان چون بازو کشاده
کنی مادر ما در بانش **حکمت** زهر که بصورت نیکوست سیرت زیاده **و**
کار اند و ون دارد و نه پوست **قطعه** توان شناخت بفتح شناختن
بیک خط در شمایل مرد که ناگجاش رسدست پایگاه علوم ای مرتبه
علومش ولی زباطش این میکش و عزة مشو که خشت نفس نکود
بالا معلوم **حکمت** هر که با بزرگان سبز و خون خود در یزد **قطعه**
خویشنی را چو بدر که می بینی راست گویند یک را دو بپند نون

بغم الجهم اللام بغم احوال زود بینی شکسته بینا بی بالباء الفارسیه
بغم اجهته نوکر بازی بغم اللع بسر کنی با قنق صای الکبشی **بند** بجه
باشیر و مش باشیر این روکار خود دندان نیست **بیت** جنگ
وزور آوری کنی باست پیش سر پی در بغل بر امر من نهادن دست
مفعول **بند** ضعیفی که با قوی دلاوری بیه شجاعت کند یا در سخت
در هلاک خویش **قطعه** سار بر دورده راه طاعت آن که رود بامبار
زان مبار در آن شخص شجاع است که بیرون شده باشد از صف بر میدان
مهر که بدای جنگ بقنال است باز و بجهل می کند بقی الحام والندون
مفاریع من افکندن و قوری مفعول در آهین جنگال **حکایت** هر که
بصحن نشود سر ملامت کشیدن دارد **بیت** چون نیاید بصحن
در گوش اکوتیغ اکر نو اسر زشش و نوبیچ کنم خاموش بغم ساکر
باش که تو مستحق با نر زشش و بکر الفریب خاموش و خاموش بالو او
و بد و زلفان بغم ساکت **بند** بهر حال هنرمندان را نتواند دید بکار
که سگان بازادی سک شکادی و اینند مشغله بر آرند و پیش آورده
نمارند بغم سفل و ناکس چون بهتر با کسی بر نیاید بختش و عیب
ان کسی در پوستین او افتد که واکجا هلو ن لامل العلم **بند** آیه
کنده آیه بغم البته عیب بکر الفریب المع و بعد ان تیکام حلف انسان
مستور بیا بغم لوسعه فان کان صدقا بی غیبه وان کان کذابا بی لبتا
گذر نمی نماید صحاح خود دگر تر دست که در مقابل و حضور عمو و کشتی
بود زبان معال فی بحر العراب کنگ بغم الکاف انوار بغم اخو کس بغم انوک
بود زبان معالش و غیره مبالو کما لا یکنی **حکایت** اگر جورنگ نبود میج

مربی در دام صبا و نیتاد به بلک صبا و خود ناکید لصبا دایم نهادی **دیگر**
حکیمان و بدو خوارند و عابدان نیم سپهر و زاهدان ناسد رمی بخیانی
بقیه الروح گذار مختار الصا 2 و جوانان تا طبق بر گیرند بغم خدمتکاران شمره
را و پیران تا غرق بکنند اما قلندریان چند آنکه در کبر العین او سکونه
جای نشسته مانند بغم النون الثانی من ماندن و بر سره روزی کسر بکسر الباء
ان زرقه و نصیب **بیت** ابریزند شکم را دوت بگر و خوابان لاینام
فها ششی زموذا سنگی بغم همو شک کرده از ثقلت طعام ششی زو شکی
نصیب مشورت با زمان نیاست بغم فاسدت و سخاوت با مفسدان گناه
بیت تو هم بر پلنگ نیز دندان استکار می بود بر کوسفندان **بند** هر که
را دشمن در پیش است ای تخت و سوا اگر نکند دشمن خویش است **بیت**
سنگ در دست و ما دبر سرنگ قبره و ضعیف را بی بود قبلی و درنگ
و کوهی خود دندان بخلاف این صلیت و بداند گفته که در کشتی نبدیان
تامل او بهتر است حکم آنکه اختیار با قیست توان کشت و توان هست مالک
و کشت بالضم اگر نه تامل کشته شود و محتمل فوت شود که تدارک مثل
آن ممکن باشد **مثنوی** بیک سهلت زنده بجان که دین بعبایت
آسانست زنده بجان کردن و لیکن کشته را باز زنده نتوان کرد و شرط
عقلست صبر تیر انداز وصف ترکیبی من انداختن که جورفت ارکان
نیاید با دایره اخوی **نصیب** حکمی که با جمال در اند بغم بجمع شود
انفاق باید که غرت توقع ندارد و دو جاهلی که بد بان آوری بر حکم
غالب آید عجب نیست که سنگت جوهر را بی شکند **بیت** عجب کوفه
رو و نقشش عند لیبی که راغ غراب هم غفصش باشد **بند**

مربی

که میزند از او باشد یعنی کوه آن و قدر تحقیق جغای بیست تادل خوشی
 نیاز دارد و در نیم ای منقبض و منقبض نشود آن میزند که حکما گفته اند
بیت سنگ بد کوه اگر کاسه درین شکند یعنی الکام والنون قیمت
 سنگ بیغزاید و قیمت زر کم و ناقص نشود **بیتی** خود مندی بیار
 الوصف را اگر در زمره اجلاف مختار الصالح الزمره بالضم الجماعه و قولم
 اعوانی جلیف ای جانی سخن صورت نه بند و شکست بختی بیغزاید عجب مدار که
 آواز بر بوی با غلبه و بیل بختی و قدر معنایها بر بیاید ای لایق و بوی
 عیسای بعضی الشیخ غیر از کند بکسر الدال و الاضافه الی سیرج بحر الغراب
 کند و کند بالکاف الفارسی الراجح الجینه سیرج و مانند ای بقی **مثنوی**
 بلند آوار بکسر الزا و ان کردن اخراخت یعنی یک نا و ان بلند آواز
 رفع جیده و هود عباد و عن غایه الاقدام و نهاده اند که دانا دانی شرمی
 و کسافی بنداخت ای اسکت **بیت** می داند که آهنگ تجاری قزو
 ماند ز طبل بالک غازی **بیت** جوهر الزور در خلاب افتد بحر الغرابی خلاب
 بکسر الحاء النحیه الطائی و هر که آب میان بغیر است کما کان و عبادا که
 بفک رسد عیان خیس است استعدادی نه بیت در بیت و صیف
 و توبیت نامستعد صایع و عیش است خاکستر اگر چه نسب عالی دارد
 که آتش جوهر علویست و لیکن چون بنفس خود میزند دارد
 با خاک برابر است قیمت شکسته از آن بالغه و الکون است و لیکلا
 بلتبیس بقولم بیت اثبت الف است خطا و ان وجب حذف کما
 غیر مره که آن خاصیت و با راجع الی شکر است و محصور الی الرغبة
 الشکر کم حاصل من شریحه الغصب بل من حشره نف **مثنوی**

چو گفتند از او اسم این نوع هم قادر که الفرق کذا سمعت من بعضی الکمل طبیعت
 ای هنر بوی پیچ را در کی قدرش بیغزاید و و لعل السعول اخرو و ان ههنا بقی
 المنعدي و قدر فعل مثل ذلك فها سبق کما یتمنا علیه فتد که هنر نیاید از من بود
 اگر داری نه کوه مختار الصالح اصل کل شیء جوهر و هو معترب کوه ای
 لا تدرک بل از حشک و فضک ان کما کل از غار است و ابراهیم بیغزاید
 هم از آواز **بیت** مک ای نیست که خود بیوید از آنک عطا و بگوید دانا
 چه طبله عطار است خاموشی و هنر نیاید و نادان چو طبل غازی بلند
 آواز و میان ای و یاف در ای بقی فاسد الفکر **قطعه** عالم اندر میان جاهر را
 مثل گفته اند صدیقان شاهیدی در میان کور است **مثنوی** در میان
 زندیقان **حکمت** دوستی بیاه الوصف را که بعمری ای نه زمان بیغزاید نه نیست
 یقذخ الوفی عمر الرجل قد اچنگ با کیم الفارسی آرنده بقی تکف آرنده و هو
 کنا به غیر التفسیر ابدا به لایلیق که بیکدم بیار آرنده **بیت** سنگی بجنوب سال
 شود لعل پاره ز ناز تا یک نفس نشکست سنگ و الشیخ فقیه نفس
 راجع الی اللعل **بیتی** عقل در دست نفس همچنان کوفتا رست که
 مرد عاج و ضعیف بدست زن کوبد قال بحر الغراب کوبد بضم الهمزة الکاکه
 و کسره بقی الشیخ الطاروق قال النفس الغریبه کنا المسمی بالمعيار الحاله ان
 کوبد بقی ربوکی **بیت** در بکسر الدال بقی باب فومی و شاد و بر سر ای
 بیند که بانک زن از وی راجع الی سر ای بر آید بلند **بیت** دایم قوت
 عکرو فسونت قد عرفنا ان فسون هو الذی یغیر افعال الارضی و الذی لا یغیر
 بلکه و قوت الی دایم و جنون **بیت** بجز بیایین باوند بر عقل و ال
 ملک که ملک و دولت نادان سلاح جنگ حداث **حکمت** جوهر دی که کوبد

و بدید بر است عابدی که روزه دارد و بند هر که ترک شدات از بد قبول خلق
 کرده است از شدت طلال در شصت و نه ام افتاده است **بیت** عابد که رتبه الهی
 خوف نمی از بد خدا کوشش می در کوشش نشیند پیچاده در آینه بنا بر یک
 چه بند **بند** اندک اندک چیزی خیلی و بسیار شود و قطره قطره کسب کرد
 بخت آنان که دست قوت ندارند شکوه کرده دارند با بوقت فرصت دمار
 بختی الانتقام که از بکر الخراب از دماغ ظالم بر آرد **شعر** و قطره قطره
 متعلق بقوله اذا انفتحت **و** نه ای که متعلق بقوله اذا انفتحت
 بحر و قد غمق اصمت مع انصمت فعدا بالی و انعدید و قطر و اذا انفتحت
 علی قطره نه و نه اذا انفتحت الی نه نه نه نه فیل بالنا رسته **منشوی**
 سیلای روان گری بینی جمله از قطره ای باران است اندک اندک بهم شود رسید
 و انداد است عکله در آینه **حکایت** عالم را نشاید که سخاوت از عای عالم
 در نگیرد و طرفه از زبان دارد و جبهه ای که نمود و جهل آن **منشوی**
 جواب استغله کو بی بلطف و ضوئی خود را که دشتی کبر و گردن کنی **بیتی**
 محبت از هر که صادر شود ناپسندست و از علماء صادر شدن ناپسند
 مذکر علم سلاح جنگ شیطانت و خداوند سلاح چون با سری بر نذر مبارک
 پیش تر باید **منشوی** عای نادان پویشان روزگار به زدن نشیند ناپر
 این کارگان زنا بینا که از راه او فتاده و بین دو چشمش بود در چاه
 با حکم انعام او فتاده **بند** هر که زندگی نانش خورد و چون میسر و نامش
 نبرد لذت الکور زن پیوه بالکسر لیلولة المرأة التي لا زوج لها داند
 ز خداوند میوه یوسف صدیق عم در خشک سال مهر خورد و به ناگر که سخنان
 خدا موشش نکند **منشوی** تنگ در راحت و تنعم بکون الیم زیست

او چه داند حال کورسته چیست حال در ماندگان کسی داند که باحوال خود فروماند
 من ماندن یعنی نادان فانی ماندن ای علی بن ابی طالب همان یعنی التکلی و الاستقار و یعنی التوق
 و یعنی الوضع که از الصالح الفارسی **قطعه** ای که بدر کب تا دند اسم فاعل من
 تا ختن سوار ی انت را کب **شعر** داد بالضم یعنی الفعل مثل هو شریک احد معانیه
 کار که از بکر الخراب که از خدایش میکنی در آب کل است **آتش** از خانه
 همسایه در رویش **عنوان** کما یجده بر ورزن او میگذرد و در دست زد و با
 نار **نصیحت** در رویش ضعیف حال بکون انوار و الهام را در تلی خشک سال
 میسر که جوانی که بر سر طایفه می بر کشی نهی و مد معلومی قد عرفت ان لفظ معلوم
 بکنی با عن المال در پیش او بری یعنی الباهن برودن **منشوی** خوی که بینی و
 و یاری در وقتاده **بند** بدل ای بطلب بدو شغفت کن ولی در و بر سرش ناز
 بطلب منکال استوائت ولی جو رقی و پر سرش یعنی یا اقطاب بعد الدال
 که چون یعنی کیف افتاد و میان به بند جو مردان بگیرد دم بندید الیم للوزن خوش
 و هذا الشیء الماهی لک و التوفیق یعنی التوفیق کوشش **بند** دو چیز مجال عملت
 خوردن پیش از زرق معلوم و مردن پیش از وقت معلوم **قطعه** قضا
 دگر شود ای لایق که هر از ناله واه **شعر** یا شکایت متعلقان بعد بر آید
 از دهنی بیاه الوصف یعنی اگر هر از ناله واه بر آید بشکر یا شکایت از یک دهن
 فرشته و که وکیل است بر خازناده **شعر** خود که بمر دای نطق **بند** و ای پیوسته
 و قد عرفت معناه **النفا** **نصیحت** ای طالب روزی پیش کن که خورد و ای علقه
 اجل و در جان نبر یعنی **قطعه** جدر زنی ارکشی و کونکنی برساند حدای
 عز وجل و ریغ الکور و در دمان بنر و پلنگ خوردندت مگر بر روز اجل
حکایت بناتمانه یعنی الباء الصلة یعنی چینی را که در ندر بر بالی مقدر شده
 است

و نصیب نهاده است دست نرسد و چیزی که نهاده است در تقدیر است که
هست یعنی موجود است بدست **بیت** کشیده که کشنده بر رفت ناظرات کند
مخت یعنی بر رفت کند مخت و خود یعنی نوشید انگ خود و و نه و نه و آب جود را
بند صبا و بیانی روزی یعنی بیانی نصیب در دجله با می نگیرد و ما میانی ابل در
خشک نمرد **بیت** مسکین و بی در هر عالم می دویدن و دیدن او در
قصای ررق ابل در قضای او **بند** تو اگر فاسق مکن و ز راند و دست یعنی
مدار است که مطلق با ذهاب شود و در ویش صاحب باشد یعنی مجنون پاک
الوده است این در ویش را دلوق یعنی فقه موسسات مرفوع و آن فاسق
توانگر را در ویش مرفوع است مرفوع شدن بیکان روی در ویش با بجم کفر
با کار الهی لفظا و معنی یعنی شدن ایشان متوجه است بکلاص و دولت بد آن جمع
بدانی سرور نشیب الی در سفل و آرد یعنی دولت ایشان متوجه است بکلاص
قطعه هر که آگاه و دولتند بدان یعنی در ایشان عاقلان در نظر اند
یافت نور در زانها بر شمس ده که هیچ دولت و جاه ایشان راجع الی قدر هر که
سرای در کرب یعنی در آفت که آید یافت بلکه منقطع می گردد در دنیا **بند**
مرد از زمین حق بکشت و مردم بی گناه داد زمین **قطعه** مردکی بکاف و تصنیف
و باد الوعدا خشک معنوی داد دیدم که رفته در پیر کستین ای نده و نوز
گفتم آن خواب که تو بزنی مردم بکشت راجع گناه **قطعه** الا یعنی غافل مشونا
خواهی بلا بر خود که آن بکشت بد کشته ای منتی بکشت و منیر خود در
بلاست چه حاجت که با وی راجع الی خود کنی و شمنی با بلاء اللحدری که او را
چنانا دشمن ای لحد در قنات **حکمت** نماند از ارادت عاشق بی زشت
و روزی در معرفت مرغ که بود بلاء الفارسی و عالم در عمل و رحمت بی بر بلاء

صاحب حاج

بدرقه

المراد یعنی الغرة و زاده ای علم غازی در یعنی باب **بند** مراد از نزل قول فو ان کھیل
بر سر خویش را نرسد سوره مکنده ب قال فی شیه الوفاة الزر تبیل فی القراء
المرسل فیها عاقل متعبد بپاده کبر الهمزة رفته است و عالم منها و ن سوار خسته
عاصی که دست بردار و برای دعا و نضره بر خدا این نوع است از عابدی که کبر
در سر دارد **بند** سر هیک لطیف خوبی دلدار بهتر رفیع مردم از ارا
یکی را گفتند عالم الی عمل دانی که بجا ماند منی مانستی گفت بر نیورانی عملی
می ماند **بیت** زینور در رشت و بی مرون را کوی امر من گفتی باری چو کل
می و بی بخت من مردی مروت زشت زاهد با طبع زدن ای من قطع الطرب
نصیحت ای باموس تنگ و غریب که و ده جام سپید یعنی بعضی شمع سفید و کلاها
یعنی بر بکون الی ایند از خلق الی لابل حسن قنهم و اما مار عمل سباه دست
بکون الی اقام قدم بکمر ندبر کوتاه باید از دنیا استین خواه در از خواه
کوتاه یعنی آن شیت اجمل طریلا و آن شیت اجمل فقیر **نصیحت** دو کس را
حسرت از دل بدر و دال لاجن و با با تقاب از یک بر نیاید تا چو گشتی
شکسته و واری با قلندر یان نشسته **قطعه** پیش درویشان بود
خونت مباح که نباشد در میان سکون النون مالش سبیل با و با یار
از خرق پیرویش گنازه عا القانوه الی سها قلندر یان با بکشت یعنی الکاف الوزی
بد فاعان کله مرکه مستعمل یعنی المال والا شیا انگشت بیل و هو بکسر النون ضیع
معروف و تبال را بالترکی چو و منی عا د انهم انهم یخوذ و و یجعلون بعلان علی باب
الحب تبدل علی الماتم و انکست مکنه سمعت من بعضی الکمل مد او قال ع کمر التراب
با عوف نداد یعنی لوف العرب و قد استعمل فی الفارسی لکنک ایضا و حرف عطف و الفارسی
یعنی روغم او را و قول الشیخ بامرواه استند لا الی اذ کن با مکن با بیلانان و و سیه

یا بنا کن خازن در خور دگر و این یعنی الالباق بیل **بند** صفت خلعت سلطان
 اگر چه عزیز است جاء خلقا ن بودن نعمان جمع خلق یعنی این بال کذا ع حمار
 الصحاح و اما فی الفارسی فقد قال از لغة مشترکه بین الفارسی و العربی قول
 نزد و خوانی صفت بر رگمان اگر چه کید است **خود** اینان یعنی اگر آب خود از از
 بلدت تر **سیر** سیر کر یعنی الحلی مشترکه بین الفارسی و ترکی از دست بکشد
 الفارسی ریح فوره دست آید اسم لما یکنسب با استعمال البید مخفای الی فوری و سیر
 الی البقل مطلقا و هو عطف علی سیر بهتر از آنان خدا یعنی خداوند و الی فوری
 کشد ای فوری بزرگ تخفیف الی اللوز ناوله العزم و هو عطف علی خود زبان **حکمت**
 خلاقی را این صواب است و تعنی اولی الالباق و اگر کفیع الدوار کذا ع حمار
 بکلیضم الکاف الفارسی یعنی بشک خوردن و راه نای و بدلی کار و ان رفتی
 از امام هرگز محمد غزالی برسد ند که بدین منکر در علوم به کوز رسیدی گفت
 بد که یعنی نایکه رسیدم که هر چه دانستم از بر رسیدن آن شک و عار نداشتم
قطعه امید عاقبت آنکه بود موافق عقل که نبضی را بطبیعت شناسی
 یعنی بطبیعت خا ذق نهایی بر سر هر چه ندان که ذل بر رسیدن دلیل راه
 نوباشد بغیر و انانی **صحیح** هر آنچه دانی که بر آید الالباق معلوم خواهد
 شد ن بر رسیدن آن تجلیل کنی که حکمت را زبان دارد **قطعه** چون همان دید
 کاندردست و او و همی آهن محموم کند و او را در المعجزة الاز قدین
 ناه للوزن بر رسیدن می سازی که دانست الالباق قد علم کنی بر رسیدن
 معلوم کرد و او را لوازم صحبت الالباق همه یکی نیست که فاذ به و اگر می
 بد و افغانی یعنی تمام کردن و فذ غرق الالباق بقلب زار و مستعدا و یا با خاز
 خدا الی الباق البیت و قولهم خازن اب و و خدا این من قبیل قولهم کتاب و کلمه

عبد ص

کلمه

کمتر در ساز یا **قطعه** سخن را بر مزاج مستمع گوید اگر دانی که دارد با تو میل
 هر ان عاقل که با جنون شنید نکود بخ حدیث زوی لیلی **حکمت** هر که باید آن
 شنید اگر نیز طبیعت اینان بفر و بطریق اینان منتهی کرد و دخیان که اگر شعله
 بحر ابات رود بنا ذکر دن مشرب شود و را اعتقاد ناسی عمر خوردن **مختوب**
 رقم یعنی این یعنی الکتب کذا فی غنا الصحاح و بر خود و بیادانی کشیدی الی محبت
 و قدرت حاکم که نادان را بصفت بر کزید **قطعه** کرم ز و انانی بیاد الالباق
 یکی بدیم افرموده با نادان میباید یعنی اختلاط کنی که و انانی عصر به فر
 بیانی بیاد الطالب فیها و کذا الباق قول و کرم نادانی ابله و بیانی بیها علم شد چنانکه
 معلوم است که طبعی بیاد الوعد ما در شریف یعنی الیم الزمام و الشی راجع الی شتر
 بکرم و و صد قولش بر دگر و از متابعت او پیچید مضارع من پیچیدن
 اما اگر ذره هو لیساک الی حذف و هذا من قولم اندیشناک و عمناک و عمناک
 پیشی اید که موجب سلاک باشد و طفل با بیادانی خواهد که آن جایگزین بود
 تمام از گفتن معنی الکاف و الشی راجع الی قول طبعی بکلامند و دیگر مطاوعت
 نکنند که هنگام در شش الی و وقت اخشوز و زمان الفلطف ملاطفت مذموم است
 و گفته اند که در شش ملاطفت دوست مکرر و بیک طبع زیاد و کند **رباعی** که
 کسی لطف کند با تو خاک پایش با شش و اگر فلاف خشنونت کند و جوشش
 و هند الشی و شش پایش بر جوان الی قول کسی اگر بامد و فتح الکاف العاکبه
 و سکون النون احر من آگدن یعنی محلو که کرد و و قدر خاک معلوم آنرا سخن
 بلطف و کرم باد و دست خوی سکون تا در شش مکنون که زند خود ده سکون
 الکاف نکر و بدیم سوئان ع کرم الفرم اب سوئان بضم السیم المهدل بالترکی
 اکنه و در تنی یعنی خبره سوئان پاک می شود **حکمت** هر که در میان سخن

مطلب

دیگران افتد که فضلش بدانند چنانچه معلوم کنند **قطعه** ندهد و در او پس
 من بعد اب مگر آنکه کز و سوال کنند که چه بر حق بود خراج سخن حمل دعوی
 مگر الوار و ان بنی یغی دعوی آن سخن کوی را حمل به حال کنند **بدر** ریشی
 ای جو اجتی اندرون جامه داشتیم حضرت شیخ روح الله روزی رسید به کربلا
 چونست و بر رسیدی که کجاست دانستم که اذان از می کند که ذکر هر عضو
 روانیاید و مندان گفته اند که سخن به سخن می بخندن بجمع وزن کوفه
 ای کل شخصی لایق کلامه از جوابش بر جگه **قطعه** تا نیک ندانی که سخن عینی
 صوابست باید که بگفتن هفت اهرم نیک می آید یعنی آن لایق فاک که راست
 سخن گوئی و در بند بانی منی ماندن به زانکه در وقت بناد الخطاب و همدار بند
 ربانی بر علیه آن هذا مخالف لما سبق في صدر الكتاب في قوله في روع مصلحت
 آتیز به از راستی فتنه انگیز در روع بکون الغابی المجمع بضریت لازیه مختار
 اصحاب اللارب الثابت قال صار كذا ضربت لارب ولازم مختار الصالح لفه فیه
 نكنی الاول افصح مانده یعنی النون مضارع منی ماندن که اگر نیز جرح است درست
 شونانی بماند یعنی ان مضرت الكذب و انده یعنی دایما چون برادران یوسف
 بدو می موسوم شدند بود راست گفتن ایشان نیز اعتماد نماید بکون التخذ
 ماضی منی ماندن قال الله بل سونکم انکم احرافه جمیل هذا قال یعقوب
 لا نبایه اقول الا ان قال الله فکایه غیر ابراهیم کونم ارجعوا ال ابیکم الیاذ
 همد العلم حکیم قوله نعم قال بل سونکم ای فلما رجعوا ال الیهم وقالوا
 ما قال لهم احوهم قال بل سونکم ای سکت و هونت انکم فی اعینکم افرارنا
 و الا فما ادري ملک مصرانی الی سارق یؤخذ بسرقة لولا فتوکم و تعلیمکم **قطعه**
 کسب و اگر عادت بود راستی قطعه کند و کند از نداد و ذکر نامور

گفتن ج

و من بعد اب

و مشهور شد بناد استی دگر راست با و ریح التصدیق و الایمان ندادند و ای
 لا یصدقونه عوض **دیگر** دروغی بیار الوضی نکر ند صاحب دلای بر الکریم پیوسته
 گفتند راست و که مشهور بود بناد استی اگر راست گوید بگویند فطاست
بند اجل کلمات با تعاف ظاهر ادمست و اذل موجود انز سگال الکلب و با تعاف
 و مندان مغرورست که سگ حق شناس بر آدمی تا بهاس مگر الی بنی الهذله الاول
 و الیاء العارستی یعنی الشکر و الحمد که از غیر الغریب **قطعه** سگی را نمی گویند اموش
 نکر و دگر در بیغ سگ را کوزانی صد نوبتش سنگ فدا اموش نکر و آن لغو را که
 حورده از دست تو و کوی تو آردی سگ را بگر الهیة رایغ لو ملکتم فیکلاما
 کثیرا بعد فی العرف عرا بکتر ندی الی بادلی محالنه و تا ذی ابد بانو در جنگ **بند** از
 نفس پرور بکون الیمنی و الدار هنروری نیامه ولی هنر سروری را شاید
بیت کمن رحم بر کما و بسیار باد که بسیار حسیبت و بسیار خب بکون
 الیاء یعنی کثیر النوم و خب من خسیدن کما ان قولهم قول بسیار خوار صغره منی خود
 چو کما و الی مثل البقر کمر حل بایدت یعنی اگر می باید ترا فریبی بالیاء الصدور معقول
 باید چو الی مثل الحارثین معقول مقدم لده بخور کسان در دهی بیاء الخطاب ارمی
 دادن یعنی در جور دیگران ده تننت رایغ بدل کن می خور و در مثل قول بدر
 در مضایق لی شما است کما **طرائف** در الجبل آمده است که اب فرزند آدم اگر توانا
 دعت از باله معقول شود و اگر در ویش شوی بگفت الیکنم ترا تنک دل نشینی
 بس صلاوت ذکر من کجا بالی من یافتن و بعدا دت من کی بشنای **قطعه** که
 اندر معنی مغرور عاقل کنی از تنک دست خسته و ریش با مال الدار الی صاحب
 جو اضی جو در ستر او صرا یعنی الیمنی و الضاد الی فی السور و الیمن حالت
 بناد الخطاب الی حال توانیست ندانم کی بجای بود از بی از خویشی الی انی تنظیم

سنخاف من ان لا نخرج الا اناء التخلخل الا اننا في المدينه اهل الجند نعم المسك
 صدق رسول الله صلى الله عليه وسلم **بين** كوت بين كوت تراخوي و اخلاق اردست آمد
 ناسرا و از نوخوي نيك خویش را مگذارد **بين** حق جل و علا می بیند و می بیند
 و همسایه می بیند و می خورش می خورش و شبید و قال فی بحر الغراب معناه باز که
 گور گور الملك و می خورش جمله کرده انصاف انهم **بين** معناه باله اگر خلق عیب
 و آن وصف ترکیبی می دانستی بودی کسی کمال خود را بسبب حال فقر از دست
 کسی نیاوردی **حکمت** زر از معدن بگانی بالکاف لغز لغز فارسی مراد ف
 معدن کردن بر آید و از دست بخیل بگانی کردن بر نیاید **قطعه** دوتان تو
 ناکسان خورد و کوشش دارند که بنده امید بهر خور و ده روزی این یوم الامام
 یسعی بکام بالکاف الهمزة و سکون الهم یغی بر مراد بین دشمنی را فقور دشمنی معقول
 یسعی فقور در ماندن و فاکسار یغی ناکان آید و درده موضع الحال **حکمت** هر که بزر
 درستان بختا بدال لا یزخم کور رید درستان زید بختی صند زید کور خا راید
مثنوی در هر که باز و یغی عضد که در و یغی قوت هست بر دعا و انرا بکنند
 دست ضعیفانند امکی بر دل گزند بیایا الوصه یغی بر دل ضعیفان
 ابداء و سخره کنی که در مانی بیایا الخطاب می ماند جواب الامر یغی ان اقولن کنن
 منیل بجور زوز مندی بیایا الوصه **بین** عاقل بود با خلاف در میان آید عکس بگو
 الباء الصل و فقی الحیم و الباء الی یغی من الیمن و لا یتوقف و ذکرا لکان و چون
 صلح بیند لکن بنده که انجا سلامت بر کنایه دست و انجا ملاوت در میان
 معاثر را الی الی بلعب بالعماد و ادب الزد سر نشستی باید و لیکن
 ملک می آید و لا یغنی ان ملایمه هذا الکلام لما قبله غیر ط اللهم الا ان تجعل هذا ابتداء
 کلام و لا یغنی بعد **بین** هر از بار یغی مرده چراگاه خوشتر از میدان

در حق اسب و لیکن اسب ندارد و بدست خویش غنان **حکمت**
 در ویشی در مناجاتی گفت یا رب بر بد آن رحمت کنی که بر نیکیان خود رحمت
 کرده که ایشان را اینک آید بد **حکمت** اول کسی که علم بختی می بر جامه و
 و انکشتن در دست نهاد جمشید بود گفتند کنش و احمد دینت را بچ
 داد و و فضیلت داشت داشت را یغی بطرف یمن است ثم حذف الف
 است فی الخط و اللفظ لما عرفت من از یغی حذف الف لفظا و خطا اذ الفصل
 بکلمه ساکنه الا تم فقوله راست است مع الاقول کلامه و احد یغی الیمنی فرع الثانی
 مرکب من رواست الیما بطین گفت داشت دارا استی غامست
 ای یکنه **قطعه** قوریدون گفت نقاشان چنین را که پیرامون و بحر الغراب
 پیرامون و پیرامون کلاما بالالف فارسی یغی حواله الی الیمن و اطرافه بالالف
 کور و اگر در جگانه شش و بحر الغراب و گاه و جز که بکسر الحاء المخرج و الحاق
 الفارسی فیها بالکاف او نایع بد و رند من و و ختی و قدر فت ان الحاء
 یقلب ز آه فی المستقلات بدی جمع بد قام لکھر و انیک دار الی الامم و
 هشیار جمع عاقل که نیکیان خود بزرگ نیک روز یغی بزرگانانند
 و نیک روان **نصیحت** بزرگی را گفتند با چندین فضیلت که دست
 راست دارد دقانم را چه دست چپ می کنند گفت ندان که اهل فضل
 همیشه محروم باشند **بین** آنک خط بالحاء المهملة و الطاء المعجمة و الضب
 و الهمز الجدر تقول خط الرجل الی صار ذا حظ من الرزق کنز مع تحا الصحا
 فک ان جعل الخط هنا اسما و مصدر را کما لا یغنی افید و روزی و رزق و کنز
 بالباء التثانیة یغی دولت یا فضیلت می دهد یا کنز قد صح هذا بالتثانیة
 و العقدانیة ایضا و المال واحد **حکمت** نصیحت پادشاهان منصف الی معقول

گفتنی مسلم کسی راست گریه و خوف سر ندارد و یا امید ز **مشتوی**
 موقد چه در پای ریدی من ز غلغله ز **کشی** یعنی چه که در پایش زیدی زردا
 که نمی برهند یا مشهور است بحدت ای بکسرتین و یا الخطاب بر سرش
 ای هاستن و لان غنیه و لا مبالاة لمن التیف اصلا امید و هر است
 بفتح السین المله و السین للیخه راجعه الی الوقوع بکسر الغیر ای هر است
 الی الف المشهور اسم مصدر یعنی هم و مصدر به رسیدن بفتح الی و ت رسیدن
 انش یعنی امید و خوفش نیاید کسی بر غیبت بکس نیست بنیاد توحید کسی یعنی
 ای علی آراء التوحید فقط **نصبی** یاد شاه اربرد و قیاسکار است
 و کینه بر ای خون حواری و قاضی مصلحتی جوی طراران قاله ثناء و الصالح الطرار
 الشق و انقطع و منه الطرار ای العیار را ارفاضه لقطع الذنوب و شوق غنیه
 سرقه الدرام و الذمانه و مصلحتی جوی و وصف ترکیبی من جاتی هرگز دو
 صم از پیش قاضی رافع شود و **فقط** جوی جوی خنجر را معاویه دانی
 که می یابد و اذ بلیغ دادنا بلطف بر کجک اوری و دلسلی جراح اگر نگردد
 کسی طبیعت نغمه مختار الصالحه طاب بطیب طیبه بکسر الطاء و تطایا بفتح التاء
 بفتح از و نه نام و در سره منکی **بند** که دادند آن بر سرش کند کرد و
 نه بکسر الغیر ای بکسر بعض الکاف الفاعله من الغیر الصادق من السیف و الی الی
 الکلیل منها ثم اطلق علی غیره من الطیب و الشیء علی سبیل الاستعاره انتهى
 و قاضی بنیرنی **بیت** قاضی که بر شوق بخور و بیخ خیال ثابت کند
 از بهر توده بلیغ عشق خویشی دار و خورده بضم الباء و العزایا بلیغ
 و جریزه دار المیطی **مکمل** مجید بر از بابا دی چه کند نو بر کند و کفر
 معزول از مردم آزاد می **بیت** جوان بکسر الذوق مضایف الی قوله کونه

نشین قدم ظلمت بر بنهر و راه خداست که پیر خود ننواند ز کونه بر قامت
 الی بر خاستنی **فی** جوال جست می باید که از مشنوت پیر میرود که پیر است
 بعثت را بسکون التابین ای صغیر الرغبه خود التابین بر علی صبر و **مکمل**
 حکم بر سیدند که چندین درخت نامور یعنی شهر و نامدار که خدا نعلی افروین
 است بلند و بر و مندا الی المخرن فان بر علی بلیغ النزهه ایضا هیچ یکی را از آده
 خوانده است کمر سرور اگر غره ندارد و درین چه حکمت گفت هر یکی و قلی ای طغیه
 معنی است و وقتی معلوم گاهی بوجود آن پیر و ده بلیغ ذابل نشی و کسور را
 هیچ ازین نیست در هر وقت تانده است و این دو کور صفت آزادده گاش
فقط بر آید می گذرد دل من که دجله پس از خلیفه خواهد گذشت
 بلیغ گذشتن در بعد از کور دست بلیغ الرز دست بر آید جوی طلی با نشی
 کرم و ردت و دست بلیغ و اگر ز دست نیاید جوی سر و بالشی ازاد
 و فایغ بال **بند** دو کس و در بضم الیم و کس بر دند انکه داشت بالشی
 و کور و وانگ داشت و کل نگردد بر مقتضای علمش **بند** کس
 ز بلیغ بلیغ و فاضل بلیغ بلیغ را که ز در عیب گفتنش کوشش بلیغ که نکند
 در گفتنی عیبتش بلیغ و گفتنی ناس عیب او را و محصوران کلا فاضل بلیغ
 بلیغ بسبب غله و اساکر ای ان بفتا بر الناس و بیده بتعداد معاویه
 و رگویی و و صد کند دارد کوشش عیبتش و بیده **ختم کتاب**
 نام شد کتاب مکمل و الله المستعان بتوفیق باری عز اسمه قدر درین
 جمله کلام بنده بلیغ درین جمله است باب چنانکه رسم و عادت مولانا است
 از شعر متقدمان بطریق الشعراء بتلفیق برفقت از شعر متقدمان
 بطریق عادت چنانکه اینی تلفیق عادت مولانا است قاله مختار

فاضل

246

فقط ما فرحتی متیلا سی برحتی
 از زمان با تو هم بر رخ نیدی و
 بستر صبا مد غذا فی الحزن ما یجی السراج
 شاد کن عشق آن زمان با تو که در اندوه بودی

فد کنت الحب فی قلبی زمانا فاعذی
 و ایون شدم دوستی
 و در جاری اندمی بالسر کلصاح یاح
 که روشنی کند

میتل فی حوی الجوی العوی فذغوی
 این عیذا لایمن من ربی الفتح تاج
 که در سنی این کلا نیست

یا سبیل الخد خذ الدع خدی فی النوی
 عبرتی و دق و عینی منک یا ذا الحال خاب
 که تشیق زمره العشاق غشاق الجوی
 که تشوق الحف من ساق علی الحال خاب

ان قلبی فی خمار حاج من سکر الکوی
 فاسقین من فیک خمر فیه کالسلسال ساک
 که تشوق الحف من ساق علی الحال خاب

فاسقین من فیک خمر فیه کالسلسال ساک
 فاسقین من فیک خمر فیه کالسلسال ساک

١٠
 فافهموا ان الله لا يفرق بين
 العباد الا بدينهم انتم
 اليوم في الدين سواء
 فافهموا ان الله لا يفرق بين
 العباد الا بدينهم انتم
 اليوم في الدين سواء

لا تَجْزُ قَالِفَةً مِنْ قَلْبِهِ الْحَيَّارُ بَادُ
مَكْبَرِي مَكْنِ أَنْبَهْدَانِ جَوَانِ عَكْبَرِي كَتْنَهْدَانِ

Handwritten text in Urdu script, likely a signature or a note, located at the bottom of the page.

مستتراف عالمی

[illegible]

وَهُوَ مِنْ جِبْرِ الْعَالِي كَثُرَ
بُرُوكِ

نصیر کایات الہدی
بیان کنندہ
علما
جامد ہند
عادل

عادل هيديه العاي علي العشام
مكتبة هيديه العاي
الزهد الكوناني
الحاول

منه ما كان له من امواله
منه ما كان له من امواله
منه ما كان له من امواله

موت في الانبياء في الجحيم عن ابا بصير
انهم لم يمتوا حتى تم لهم

مُشْفِقٌ اسْتَفَاقَهُ الْمَوْقُوفُ لِلْإِنْسَانِ نَامٌ
 شغفت کننده دوست داشته کننده تمام شد

Handwritten text in Arabic script, likely a manuscript or a page from a book. The text is written in black ink on aged paper. A prominent red heading or title is visible at the top left, which appears to read "بسم الله الرحمن الرحيم" (In the name of Allah, the Most Gracious, the Most Merciful). The main body of text is dense and covers most of the page.

لَيْسَ عَنْ قَتْلِ الْأَعْدَاءِ مَحْدَمُ الصَّصَامِ صَامٌ

ضعیف من دایه از غام صرغام الشریک
شرع است از طبیب او

يا سئل حسن الى ضرب الخيل والعام هانم
 اقول هو يضام وضد
 عظمى الضمير
 فقال جبريتم ان التزموا
 فبداوا يمشون او لا
 ان يمشوا ولا يمشوا
 فقالوا لا يمشوا
 فقالوا لا يمشوا
 فقالوا لا يمشوا

عظمى الخرب والاعاق والدمار
الشره سلكه كنهه في الجلاء والدمار
فقال يستعصم ان الذر عباد نادى الى الله
فقد ارجوا خاتمة او الا حتمه وادعاه
الناجين خلا الوعد في خلقه لم يلبس
لكن سر والشره الجحيم والاراد

لي والعام هانم
 في ردد
 انما كنت في
 العنقا الحماية تحت كوداه
 موضع الرصد بآل التوق الحماية في
 سر ليدو به

مِنْهُ وَأَسْتَرْدِي جَهَادًا مِنْ إِلَى الْأَحْكَامِ حَادٍ

اربعهت کارزار بمل کرد

فَجَهَادًا مِنْ إِلَى الْأَحْكَامِ حَادٍ

انگلی را که دوستی کرد با او

فَأَعْتَدِي شَانِيَةً فِي الْأَعْلَالِ وَالْأَصْفَادِ فَادٍ

در علمها در بندگی

بُرْعِدُ الْأَطْوَارُ بِكَ لَا يَجَادُ حَتَّى آتِي

تا رسد کوهها را بهیم کردن

لَوْ دَانَهُ مَا عَدَّتْ مِنْ هَوَلٍ دِي لَا يَجَادُ عَادٍ فَيْدُ عَادٍ

اگر ترس صاحب ترسانیدن

فَنُفِي نَارِي الْأَعَادِ طَادِقٌ لِحَالِ جَالٍ

در انگیختن و دشمنان

سَالِمٌ مَذْرَاعٌ فِي شِدَّةِ الْأَوْجَالِ جَالٍ

در استقامت و در شدت اوجال

لَسْتُ بِجَاهِلٍ بِجَهْدٍ مَقْطُوعٍ وَمِنْهُ مَخْلٍ لِإِصْوَافٍ صَافٍ

منم که ندانم که قطع و از او مخلص و از صفای

فَأَجْرُ عَلَى الْأَعْدَاءِ بِالْجَوَادِ جَافٍ

و با جوادان و با جوادان

لَوْ دَانَهُ صَاحِبُ الْكِتَابِ تَابٍ

اگر بدید او را

أَوْ عَسَاءَ دُشْمَرِي الْأَرْهَابِ هَابٍ مَحْجٍ

اگر فرود آمدی

زَاهِدٌ تَقْوَاهُ فِي دُنْيَاهُ لِلزُّهَادِ هَادٍ

راه راست

بِإِنْطَامِ الْمَلِكِ يَكْفُرُ الْوَرِي بِأَادِ جَوْنٍ

اگر از او بگریزد

جَاءَهُ السُّنْدُ الظُّلُومُ بِالْإِنْجَا جَاءَهُ

بیایید و یار خواسته بگردد

أَصْبَحَتْ مَنْصُورَةٌ دَايَاتُ دِينَ الْمُصْطَفَى

صبحت منصوره دایات دین المصطفی

فَقَالَ أَصْحَابُ الْوَقْفَةِ وَالْمُحَافِظَةِ وَالْمُحَافِظَةِ

و گفتند ایستادگی و ایستادگی

بنا بر این که در این کتاب

در این کتاب

در این کتاب

